

A digital facsimile of Walters Ms. W.18, Rochester New Testament
Title: New Testament

Published by: The Walters Art Museum
600 N. Charles Street Baltimore, MD 21201
<http://www.thewalters.org/>

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/legalcode>
Published 2011

This document is a digital facsimile of a manuscript belonging to the Walters Art Museum, in Baltimore, Maryland, in the United States. It is one of a number of manuscripts that have been digitized as part of a project generously funded by the National Endowment for the Humanities, and by an anonymous donor to the Walters Art Museum. More details about the manuscripts at the Walters can be found by visiting The Walters Art Museum's website www.thewalters.org. For further information about this book, and online resources for Walters manuscripts, please contact us through the Walters Website by email, and ask for your message to be directed to the Department of Manuscripts.

Shelf mark	Walters Art Museum Ms. W.18
Descriptive Title	Rochester New Testament
Text title	New Testament
Abstract	<p>This large-format copy of the New Testament was almost certainly created at Rochester Cathedral Priory, England, in the first half of the twelfth century. It was part of a five-volume Bible, only one other volume of which, London, British Library Ms. Royal I.C.VII, has survived. The decorated initials in these manuscripts compare closely with those in other books securely attributed to Rochester. Textually these books are closely related to the Gundulph Bible (San Marino, Huntington Library Ms. HM 62), known to have been produced at Rochester in the second half of the eleventh century. Although neither the Walters' nor the British Library's volume includes an inscription associating this Bible with Rochester, the two medieval catalogs of the Rochester Cathedral library, produced around 1130 and in 1202, contain references to manuscripts that correspond well with them. The book's large size indicates it that was designed to be read aloud, either during services or at meals in the refectory. Large, fanciful initials filled with succulent foliage, fruit, dragons, animals, and human faces begin each section of the text. Executed in a vibrant palette of red, blue, green, ochre (in place of gold), and yellow, the intricate, dynamic designs capture the essence of Romanesque manuscript illumination. Royal I.C.VII also includes four historiated initials (for the books of Joshua, I Samuel, 2 Samuel, and 2 Kings). Although the Bible was made at Rochester, the pre-Gothic script of W.18 in particular is extremely close to that practiced at nearby Canterbury at the time.</p>
Date	Ca. 1130 CE
Origin	Rochester, England
Form	Book
Genre	Scriptural

Language	The primary language in this manuscript is Latin.
Support material	Parchment Cream-colored parchment of medium thickness, well surfaced, with water and mold damage to lower corners
Extent	Foliation: ii+248+ii Earlier foliation in light pencil in uppermost corners; darker modern pencil foliation below (followed here)
Collation	Formula: ii, 1(8,-3,4,5,6), 2-6(8), 7(8,-4), 8-23(8), 24(8,-8), 25-31(8), 32(2), 33(4), ii Catchwords: None Signatures: Usually uppercase roman numerals in lower margin of versos of the last folio of the quire and occasionally in lower margin of rectos of the first folio of the quire; last three quires have arabic numerals in lower margin of rectos of the first folio of the quire; first extant quire has the quire signature II Comments: Quires begin on fols. 1(1), 5(2), 13(3), 21(4), 29(5), 37(6), 45(7), 52(8), 60(9), 68(10), 76(11), 84(12), 92(13), 100(14), 108(15), 116(16), 124(17), 132(18), 140(19), 148(20), 156(21), 164(22), 172(23), 180(24), 187(25), 195(26), 203(27), 211(28), 219(29), 227(30), 235(31), 243(32), and 245(33); manuscript missing its first quire; two folios missing between fols. 4 and 5; folio missing between fols. 47 and 48 ; folio missing between fols. 186 and 187; 32nd quire consists of two singletons that were the first two folios of the present quire 33 before the present binding; text of manuscript complete at the end; conjoinths of the two leaves in the 32nd quire would have been blank
Dimensions	28.3 cm wide by 38.5 cm high
Written surface	18.2 cm wide by 28.3 cm high
Layout	Columns: 2 Ruled lines: 30

Ruled in hard point some folios, brown ink others; double vertical and horizontal bounding lines, frequently extending to edges of folios; above top line

Contents

fol. 1r - 248v:

Title: New Testament

Rubric: Incipit evangelium secundum Matheum

Incipit: Liber generationis

Contents: Incomplete: Fols. 1r-28v: Gospel of Matthew [Missing 3:2-7:24]; fols. 29r-47v: Gospel of Mark to Chapter 16:8 (dixerunt time...); [missing Mark 16:8-Luke 1:15; fols. 48r-80v: Gospel of Luke from 1:15 (enim magnus coram domino); fols. 81r-105v: Gospel of John; fol. 106r: Incipit argumentum Actuum Apostolorum (Actus Apostolorum nudam [Stegmüller 631]), Incipit praefatio sancti Ieronimi presbiteri in Actus Apostolorum (Lucas natione syrus [Stegmüller 640]); fols. 106v-107v: Capitula (Ubi praecepit dominus); fols. 107v-141r: Acts of the Apostles; fols. 141r-v: Incipit prologus Epistolarum Apostolorum (Non ita est ordo [Stegmüller 809]); fols. 141v-142r: Incipiunt capitula in Epistola beati Iacobi Apostoli (De inimicorum); fol. 142r: Incipit argumentum (Iacobus Apostolus [Stegmüller 806]); fols. 142r-145v: James; fol. 145v: Incipiunt capitula in Epistola prima beati Petri Apostoli (De regenerationis), Incipit argumentum (Discipulos salvatoris invictos [Stegmüller 812]); fols. 146r-107v: I Peter; fol. 149v: Incipiunt capitula Epistolae secundae eiusdem (De sanctis quos), Incipit argumentum (Per fidem huic mundo [Stegmüller 817]); fols. 149v-152r: II Peter; fol. 152r: Incipiunt capitula Epistolae beati Johannis Apostoli primae (De verbo vitae); fols. 152r-155v: I John; fol. 155v: Incipiunt capitula Epistolae secundae eiusdem (De diligendis), Incipit argumentum (Usque adeo [Stegmüller 823]); fols. 155v-156r: II John; fol. 156r: Incipiunt capitula Epistolae tertiae (De filiis Apostoli); fols. 156r-v: Incipit argumentum (Gaium pietatis causa [Stegmüller 824]); fols. 156v-157r: III John; fol. 157r: Incipiunt capitula Epistolae beati Judae Apostoli (De falsis

doctoribus); fols. 157r-158r: Jude; fols. 158r-v: Incipit argumentum Epistolarum Pauli Apostoli (Epistolae Pauli ad Romanos causa [Stegmüller 651]); fols. 158v-160r: Incipit praefatio epistolarum pauli apostoli (Primum quaeritur [Stegmüller 670]); fols. 160r-161r: Item argumentum (Romani qui ex iudeis [Stegmüller 674]); fol. 161r: Argumentum (Romani sunt in partibus italiae ... Iam dudum saulus [Stegmüller 677, 654]); fols. 161r-v: Incipiunt capitula (De nativitate christi secundum carnem); fols. 161v-174r: Romans; fols. 174r-175r: Incipit argumentum Epistolae ad Corinthios (Chorinthii sunt [Stegmüller 684]), Item argumentum (Chorinthus metropolis civitas [Stegmüller 689]); fol. 175r: Incipiunt capitula Epistolae ad Corinthios (Obsecro itaque); fols. 175r-186v: I Corinthians to 16.10 (si autem venerit timothe...); [missing Corinthians 16.10 - II Corinthians 1:9]; fols. 187r-194v: II Corinthians, from 1:9 (qui suscitavit mortuos); fol. 194v: Incipit argumentum Epistolae ad Galathas (Galathae sunt Greci [Stegmüller 707]), Incipiunt capitula (Miror quod sic); fols. 195r-198v: Galatians; fol. 199r: Incipit argumentum Epistolae ad Ephesios (Ephesii sunt [Stegmüller 715]), Incipiunt capitula (Benedictus deus); fols. 199r-203r: Ephesians; fol. 203r: Incipit argumentum Epistolae ad Phylippenses (Phylippenses sunt Macedones [Stegmüller 728]), Incipiunt capitula (Gratias ago); fols. 203r-206r: Philippians; fol. 206r: Incipit argumentum Epistolae ad Colosenses (Colosenses et hi sicut [Stegmüller 736]), Incipiunt capitula (Gratias agimus deo); fols. 206v-209r: Colossians; fol. 209r: Incipit argumentum Epistolae ad Thessalonicenses (Thessalonicenses sunt Macedones [Stegmüller 747]), Incipiunt capitula (Gratias agimus deo); fols. 209r-211v: I Thessalonians; fol. 211v: Incipit argumentum Epistolae secundae ad Eosdem (Ad Thessalonicenses secundum scribit [Stegmüller 752]), Incipiunt capitula (Gratias agere); fols. 212r-213r: II Thessalonians; fol. 213r: Incipit argumentum Epistolae ad Timotheum (Timotheum instruit [Stegmüller 765]), Incipiunt capitula (Sicut

rogavi); fols. 213r-216v: I Timothy; fol. 216v: Incipit argumentum Epistolae secundae ad Eundem (Item Timotheo [Stegmüller 772]), Incipiunt capitula (Noli itaque); fols. 216v-218v: II Timothy; fols. 218v-219r: Incipit argumentum Epistolae ad Titum (Titum commune fecit [Stegmüller 780]); fol. 219r: Incipiunt capitula (Huius rei gratia); fols. 219r-220r: Titus; fol. 220r: Incipit argumentum Epistolae ad Phylemonem (Phylemoni familiares [Stegmüller 783]), Incipiunt capitula (Gratias ago deo); fols. 220v-221r: Philemon; fol. 221r: Incipit argumentum Epistolae ad Hebreos (In primis dicendum est [Stegmüller 794]), Incipiunt capitula (Multifariae multisque); fols. 221v-230v: Hebrews; fols. 230v-231r: Incipiunt capitula in Epistola ad Laodicenses; fols. 231r-v: (Paulus Apostolus pro Laodicensibus), Laodicenses; fols. 231v-232r: Incipit prologus beati Ieronimi presbiteri in Apocalypsi (Johannes Apostolus et Evangelista [Stegmüller 835]); fol. 232r: Incipiunt capitula (Johannes septem ecclesiis); fols. 232v-248r: Apocalypse

Text note: Prefatory materials and texts extremely similar to the Gundulf Bible (San Marino, Huntington Library Ms. HM 62), made at Rochester in the second half of the eleventh century. The missing first quire probably contained prefaces to Gospels (Epistle of Jerome to Damasus, Novum opus; Prologue of Jerome, Plures fuisse; possibly letter of Eusebius to Carpianus, Ammonium quidem; and possibly spurious addition to Jerome's Epistle to Damasus, Sciendem etiam)

Hand note: Written in pre-Gothic bookhand, with a smaller version used for chapter lists; opening words of each book in majuscule display script; scribe writing in a script particularly associated with Christ Church Canterbury and houses under its influence in the early twelfth century; suggested by Richards that this volume was written by a Christ Church Canterbury scribe

Decoration note: Twenty-six large, ornate initials (Luke's is missing, as is that for II Corinthians), decorated with heavy foliate designs inhabited by

fanciful creatures and human faces (4 to 30 lines high); smaller undecorated initials throughout (1 to 8 lines high); incipits in square capitals written in alternating lines of blue, green, red, and yellow; text in black ink. The initials in W.18 compare closely with the initials in two manuscripts of certain Rochester provenance. One of these, London, British Library Ms. Royal 5.D.III, containing the first volume of Augustine's *Enarationes in Psalmos*, includes inhabited initials similar to those in W.18. The historiated initial showing a seated St. Ambrose in the second manuscript, London, British Library Ms. Royal 6.B.VI--a volume containing Ambrose's *De mysteriis* and *De sacramentis*, Ivo of Chartres's *sermones* and *Epistolae*, and Bruno of Asti's *De sacramentis ecclesiae*--compares with the historiated initials in W.18's sister volume, London, British Library Ms. Royal 1.C.VII. The script and decoration of W.18 and Royal 1.C.VII are related to styles of script and decoration developed at Canterbury.

Decoration

fol. 1r:

Title: Initial "L" (*Liber generationis*)

Form: Inhabited initial "L," 21 lines

Text: Holy Gospel of Jesus Christ, according to St. Matthew

Label: Four winged dragons fill the compartments of this initial "L," the sides of which are adorned with succulent green and blue profile foliage. Two confronted dragons in the lower part of the letterform bite a diminutive human head, as if battling over its possession. The "L" is topped by a human face, painted blue, from which emerge two intertwined, green bird-like dragons.

Comment: The inscription reads "capud primus," in a later hand. It has been suggested (Richards, 1981) that the large space to the right of the initial "L" was intended to have been rendered as an historiated initial.

fol. 29r:

Title: Initial "I" (*Initium Evangelii*)

Form: Inhabited initial "I," 31 lines

Text: Holy Gospel of Jesus Christ, according to St. Mark

Label: Two confronted leonine or feline animals, viewed from above, and a profile winged dragon with a human face and foliate tail fill the shaft of this letter "I." The "I" is topped by red and green foliage and a frontal, bearded human face, which, although lacking a cross-halo, resembles depictions of Jesus in medieval art. The tail of the "T" includes a frontal, bearded devil-like face, painted blue and equipped with what appear to be horns. Perhaps the arrangement of figural and animal elements in this initial is meant to evoke the idea of spiritual struggle or the victory of Jesus, above, over the devil, below.

fol. 81r:

Title: Initial "I" (In principio)

Form: Inhabited initial "I," 33 lines

Text: Holy Gospel of Jesus Christ, according to St. John

Label: The shaft of this letter "I" is filled with delicately rendered palmettes. Green vine-scrolls ascend and weave in and out of the letterform, as if climbing a trellis. The letterform is topped by a frontal green animal face and two addorsed dragons, portrayed in profile.

fol. 107v:

Title: Initial "P" (Primum quidem)

Form: Inhabited initial "P," 30 lines

Text: Acts of the Apostles

Label: Green vine-scrolls ascend and weave in and out of this letter "P," as if climbing a trellis. Two dragons roar at one another from within the upper part of the letterform.

fol. 142r:

Title: Initial "I" (Iacobus Dei)

Form: Inhabited initial "I," 26 lines

Text: Catholic Epistle of St. James the Apostle

Label: A single winged dragon, its tail ending in fleshy profile leaves and a thick, leaf-crowned stem or stalk

emanating from its open mouth, adorns the length of this letter "I."

fol. 146r:

Title: Initial "P" (Petrus Apostolus)

Form: Inhabited initial "P," 25 lines

Text: First Epistle of St. Peter the Apostle

Label: The undulating bodies of two winged dragons with foliate tails form this letter "P." A profile, bearded, and mustached human face at the very end of the letter's tail disgorges a fleshy stalk crowned with large profile leaves, from which emerge two further profile faces. These faces, clean-shaven and connected at the ears, open their mouths in order to eat small flowers or plants that grow from the tops of the leaves--as if devouring the very source of their existence.

fol. 149v:

Title: Initial "S" (Symon Petrus)

Form: Inhabited initial "S," 11 lines

Text: Second Epistle of St. Peter the Apostle

Label: A dragon with heads at either end of its sinuous body forms this letter "S." From each head emerges a curling stem sprouting large profile leaves and terminating in a flower.

fol. 152r:

Title: Initial "Q" (Quod fuit)

Form: Inhabited initial "Q," 7 lines

Text: First Epistle of St. John the Apostle

Label: Seated within the letter "Q" is a curious creature with a human body and two dog heads, joined at the ear and growing from a single neck. Wearing a short tunic cinched at the waist and holding a leafy stalk in either hand, this hybrid creature rests its feet on the long ears of a sinuous, amber-eyed dragon, which stares out at the viewer, its body forming the tail of the "Q."

fol. 155v:

Title: Initial "S" (Senior electe)

Form: Decorated initial "S," 10 lines

Text: Second Epistle of St. John the Apostle

Label: Vines or stalks sprouting succulent foliage form this letter "S."

fol. 156v:

Title: Initial "S" (Senior Gaio)

Form: Inhabited initial "S," 8 lines

Text: Third Epistle of St. John the Apostle

Label: A sinuous dragon disgorging a leafy, flowering stalk, its tail terminating in another leafy vine, forms this letter "S."

fol. 157r:

Title: Initial "I" (Iudas Iesu Christi)

Form: Inhabited initial "I," 21 lines

Text: Catholic Epistle of St. Jude the Apostle

Label: A single dragon, a leafy stem emanating from its open mouth, another forming its long tail, adorns the length of this initial "I."

fol. 161v:

Title: Initial "P" (Paulus servus)

Form: Inhabited initial "P," 31 lines

Text: Epistle of St. Paul the Apostle to the Romans

Label: The shaft of this letter "P" is filled with delicately rendered palmettes growing from green vine-scrolls that ascend and weave in and out of the letterform, as if climbing a trellis. A blue dragon's head occurs in the upper part of the letterform; the tail of the "P" terminates in a profile head with blue hair, mustache, and beard.

fol. 175r:

Title: Initial "P" (Paulus vocatus)

Form: Inhabited initial "P," 21 lines

Text: First Epistle of St. Paul to the Corinthians

Label: Three dragons--their tails terminating in winding foliage, one at the top of the letterform disgorging a curling vine terminating in succulent leaves--form this initial "P."

fol. 195r:

Title: Initial "P" (Paulus Apostolus)

Form: Inhabited initial "P," 23 lines

Text: Epistle of St. Paul to the Galatians

Label: Green vine-scrolls sprouting succulent foliage ascend and weave in and out of the shaft of this letter "P," as if climbing a trellis. Two winged dragons disgorge further vines in the upper part of the letterform.

fol. 199r:

Title: Initial "P" (Paulus Apostolus)

Form: Inhabited initial "P," 23 lines

Text: Epistle of St. Paul to the Ephesians

Label: Long, slender leaves fill the shaft of this letter "P." A dragon head at the top of the letter bites or disgorges the upper, curved part of the letter, which is filled with a curling vine-scroll sprouting succulent foliage.

fol. 203r:

Title: Initial "P" (Paulus et)

Form: Inhabited initial "P," 17 lines

Text: Epistle of St. Paul to the Philippians

Label: Bold zigzag designs fill the shaft of this letter "P." A winged dragon disgorging succulent foliage forms the upper part of the letterform.

fol. 206v:

Title: Initial "P" (Paulus Apostolus)

Form: Inhabited initial "P," 27 lines

Text: Epistle of St. Paul to the Colossians

Label: Abstract palmettes adorn the shaft of this letter "P." The upper part of the letterform includes a blue dragon's head and is filled with a large bloom emerging from succulent green leaves.

fol. 209r:

Title: Initial "P" (Paulus et)

Form: Inhabited initial "P," 17 lines

Text: First Epistle of St. Paul to the Thessalonians

Label: Two confronted, winged dragons bite a green ball or a bit of foliage in the upper part of this letterform, as if battling over its possession. Succulent foliage adorns the rest of the letter "P."

fol. 212r:

Title: Initial "P" (Paulus et)

Form: Inhabited initial "P," 23 lines

Text: Second Epistle of St. Paul to the Thessalonians

Label: The vine-scrolls adorning this letter "P" spiral so hypnotically, one might overlook the blue dragon's head in the upper part of the letterform and the profile human face emerging from a leaf at the tip of the letter's tail.

fol. 213v:

Title: Initial "P" (Paulus Apostolus)

Form: Inhabited initial "P," 24 lines

Text: First Epistle of St. Paul to Timothy

Label: Two confronted leonine animals with elongated necks straddle the frame of the shaft of this letter "P," biting their own forepaws. Another animal is entangled in the spiraling foliage that fills the upper part of the letterform.

fol. 216v:

Title: Initial "P" (Paulus Apostolus)

Form: Inhabited initial "P," 25 lines

Text: Second Epistle of St. Paul to Timothy

Label: Two confronted winged dragons stare menacingly at one another within the shaft of this letter "P." A third, larger dragon with multicolor wings occurs in the upper part of the letter. From its mouth emanates a curling foliate vine-scroll.

fol. 219r:

Title: Initial "P" (Paulus servus)

Form: Decorated initial "P," 21 lines

Text: Epistle of St. Paul to Titus

Label: Abstract designs and spiraling vine-scrolls adorn this letter "P."

fol. 220v:

Title: Initial "P" (Paulus vincetus)

Form: Inhabited initial "P," 25 lines

Text: Epistle of St. Paul to Philemon

Label: Abstract designs in compartments adorn the shaft of this letter "P." Two profile dragon's heads

emerge from the top of the shaft, so that this part of the letter resembles the capital of a Romanesque column. The dragon on the right bites or disgorges a spiraling vine-scroll, one of the tendrils of which terminates in a profile human head.

fol. 221v:

Title: Initial "M" (Multifarie multisque)

Form: Inhabited initial "M," 6 lines

Text: Epistle of St. Paul to the Hebrews

Label: A frontal human face adorns the place where the two halves of this letter "M" are joined. The rest of the letterform is adorned with spiraling vine-scrolls sprouting succulent foliage.

fol. 231r:

Title: Initial "P" (Paulus Apostolus)

Form: Inhabited initial "P," 21 lines

Text: Epistle of St. Paul to the Laodiceans

Label: A zigzag design fills the shaft of this letter "P." The upper part of the letterform includes a single winged dragon, which bites or disgorges a spiraling vine-scroll sprouting succulent foliage.

fol. 232v:

Title: Initial "A" (Apocalypsis Iesu Christi)

Form: Inhabited initial "A," 19 lines

Text: Apocalypse of St. John the Apostle (book of Revelation)

Label: Two dragons with foliate tails and multicolored wings form the sloping sides of this letter "A." One of the creatures bends its neck to bite its own paw; the other raises its grinning face to gaze beyond the boundary of the page. The letterform is filled with spiraling vine-scrolls sprouting succulent foliage. From one of these leaves emerges a diminutive profile human face.

Binding

The binding is not original.

New binding made of alum-processed pigskin and quarter-sawn oak boards by Abigail Quandt, Walters Art Museum, Baltimore, 1986; previous binding probably by Leon Gruel,

early 20th century, constructed of five recessed cords laced into heavy millboards covered in red silk; manuscript rebound two or three times since the twelfth century

Provenance

Priory scriptorium of Rochester Cathedral, England, twelfth century (possible reference in catalog in *Textus Roffensis*, Rochester Cathedral Library Ms. A.3.5, fol. 230r; more certain reference in 1202 library catalog in British Library Ms. Royal 5 B.XII, fol. 2r)

Leon Gruel collection, no. 1138, Paris, before 1931

Henry Walters, Baltimore, acquired from Gruel, before 1931

Acquisition

Walters Art Museum, 1931, by Henry Walters bequest

Bibliography

De Ricci, Seymour. *Census of Medieval and Renaissance Manuscripts in the United States and Canada*. Vol. 1. New York: H. W. Wilson Company, 1935, p. 766, no. 57.

Walters Art Gallery. *Illuminated Books of the Middle Ages and Renaissance: An Exhibition Held at the Baltimore Museum of Art*. Baltimore: Trustees of the Walters Art Gallery, 1949, no. 19, pl. XIII.

Dodwell, C. R. *The Canterbury School of Illumination, 1066-1200*. Cambridge: Cambridge University Press, 1954, pp. 65, 74, 119, fig. 37g (fol. 146).

Boase, T. S. R. *English Art 1100-1216*. Oxford: Clarendon Press, 1959, pp. 63-65, 160, fig. 19b.

Walters Art Gallery. *2,000 Years of Calligraphy*. Totowa, NJ: Rowman and Littlefield, 1965, no. 22.

Berkowitz, David S. *In Remembrance of Creation: Evolution of Art and Scholarship in the Medieval and Renaissance Bible*. Waltham, MA: Brandeis University Press, 1968, no. 65.

Alexander, J. J. G., and C. M. Kauffmann. *English Illuminated Manuscripts 700-1500*. Brussels: Bibliotheque Royale Albert, 1973, pp. 52-53, no. 26, pl. II.

Kauffmann, C. M. *Romanesque Manuscripts 1066-1190*. Vol. 3. London: Harvey Miller, 1975, no. 45, figs. 123-126.

Richards, Mary P. "A Decorated Vulgate Set from a 12th Century Illuminated Manuscript on Vellum." *Journal of the Walters Art Gallery* 39 (1981): 59-67, figs. 1, 2, 6.

Quandt, Abigail B. 1986. American Institute for Conservation of Historic and Artistic Works, preprint of a paper presented at the fourteenth annual meeting, Chicago, May 21-25, 1986 (The Conservation of a Twelfth Century Illuminated Manuscript on Vellum) 97-113.

Burin, Elizabeth. "Mixing Styles on the Pilgrimage Roads: A Romanesque Manuscript in the Walters Art Gallery." *Journal of the Walters Art Gallery* 54 (1996): 9-20, fig. 16 (fol. 1r).

Noel, William, and Daniel Weiss. *The Book of Kings: Art, War, and the Morgan Library's Medieval Picture Bible*. London: Third Millennium Publishing; Baltimore: Walters Art Museum, 2002, p. 150, no. 1 (fol. 161v).

Contributors

Principal catalogers: Herbert, Lynley; Noel, William; Smith, Kathryn

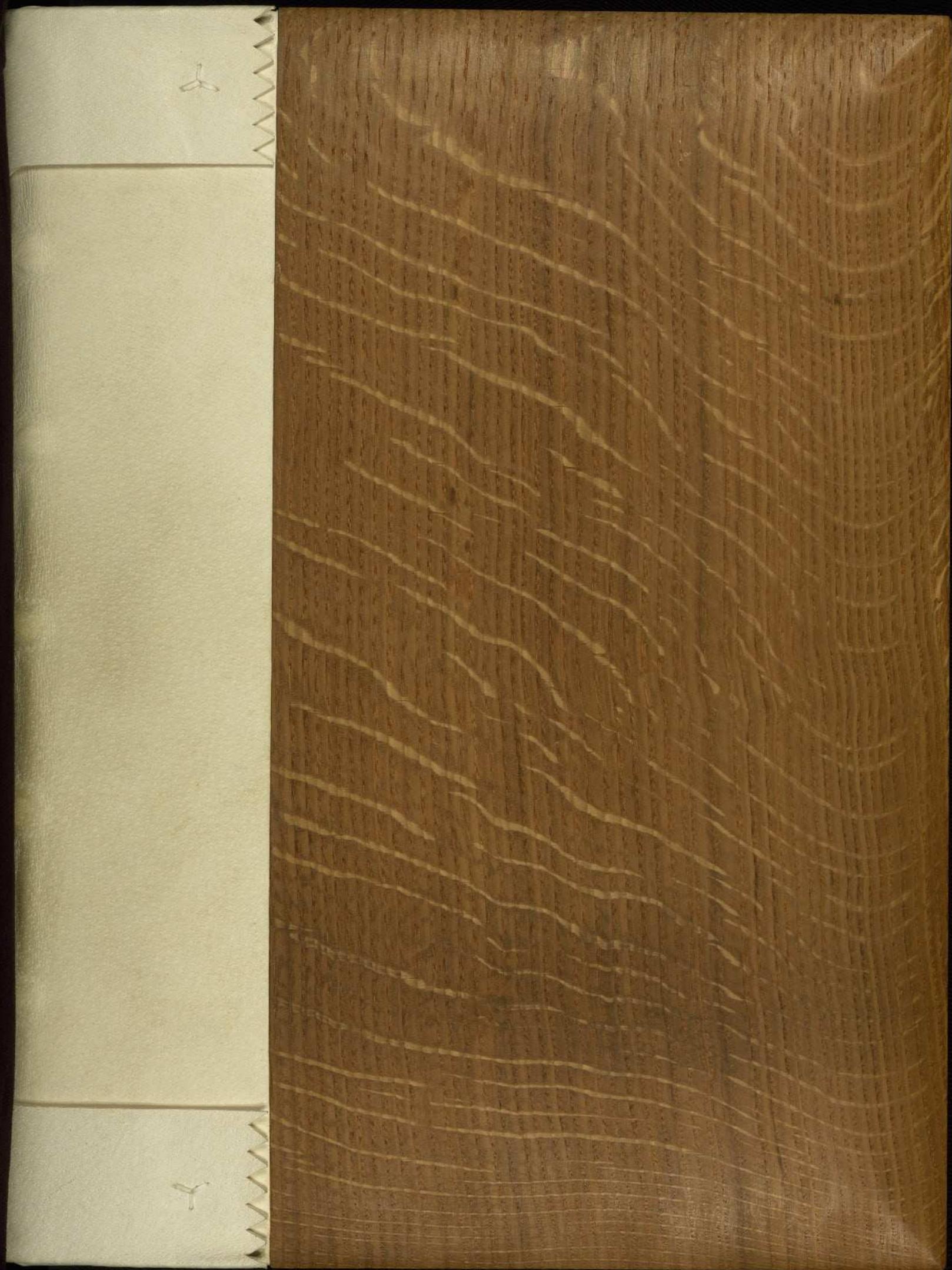
Cataloger: Walters Art Museum curatorial staff and researchers since 1934

Editors: Herbert, Lynley; Noel, William

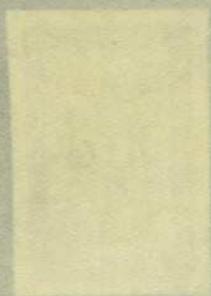
Copy editor: Bockrath, Diane

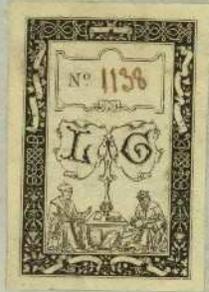
Conservators: Owen, Linda; Quandt, Abigail

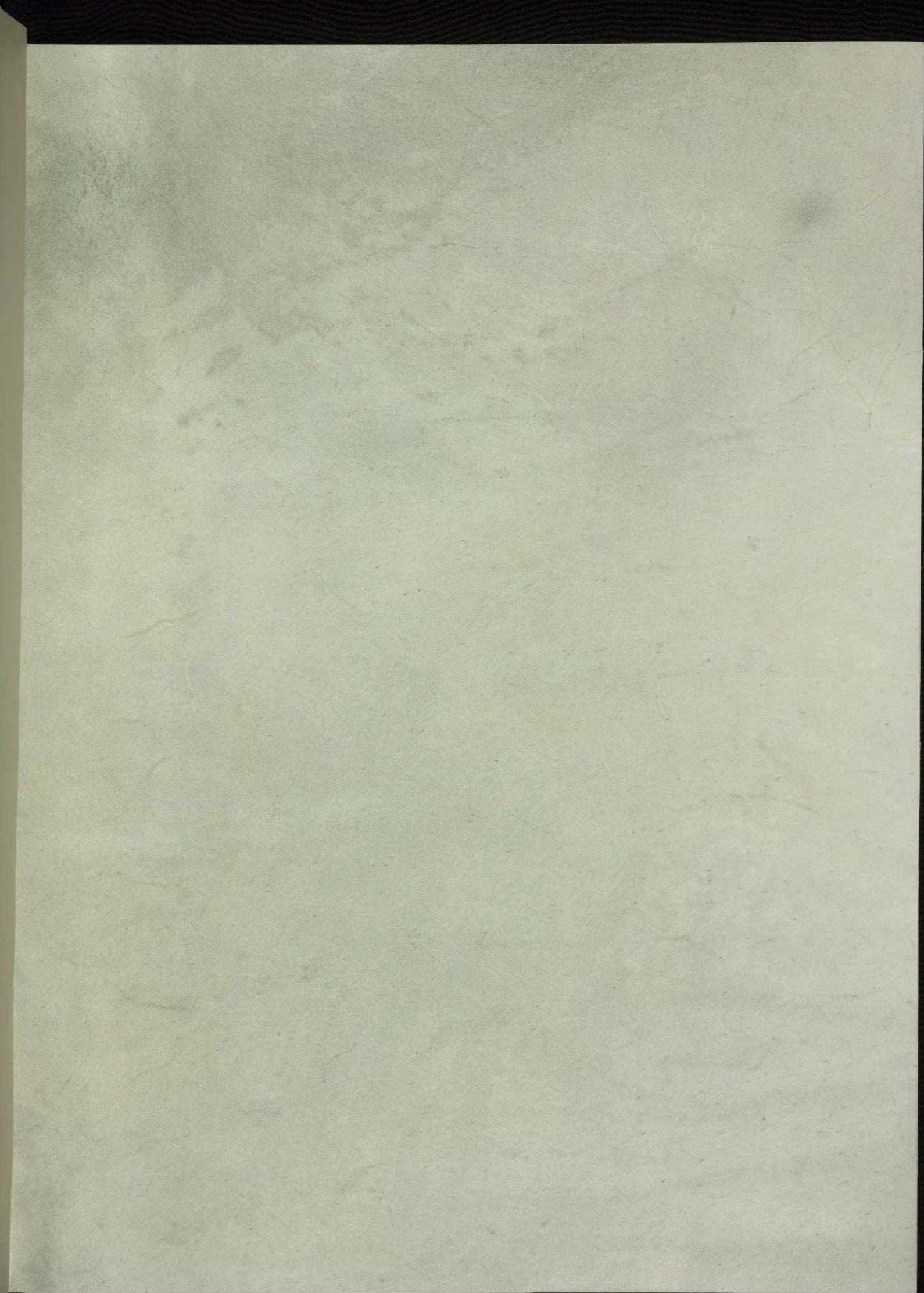
Contributors: Bockrath, Diane; Dutschke, Consuelo; Emery, Doug; Grollemond, Larisa; Noel, William; Tabritha, Ariel; Toth, Michael B.

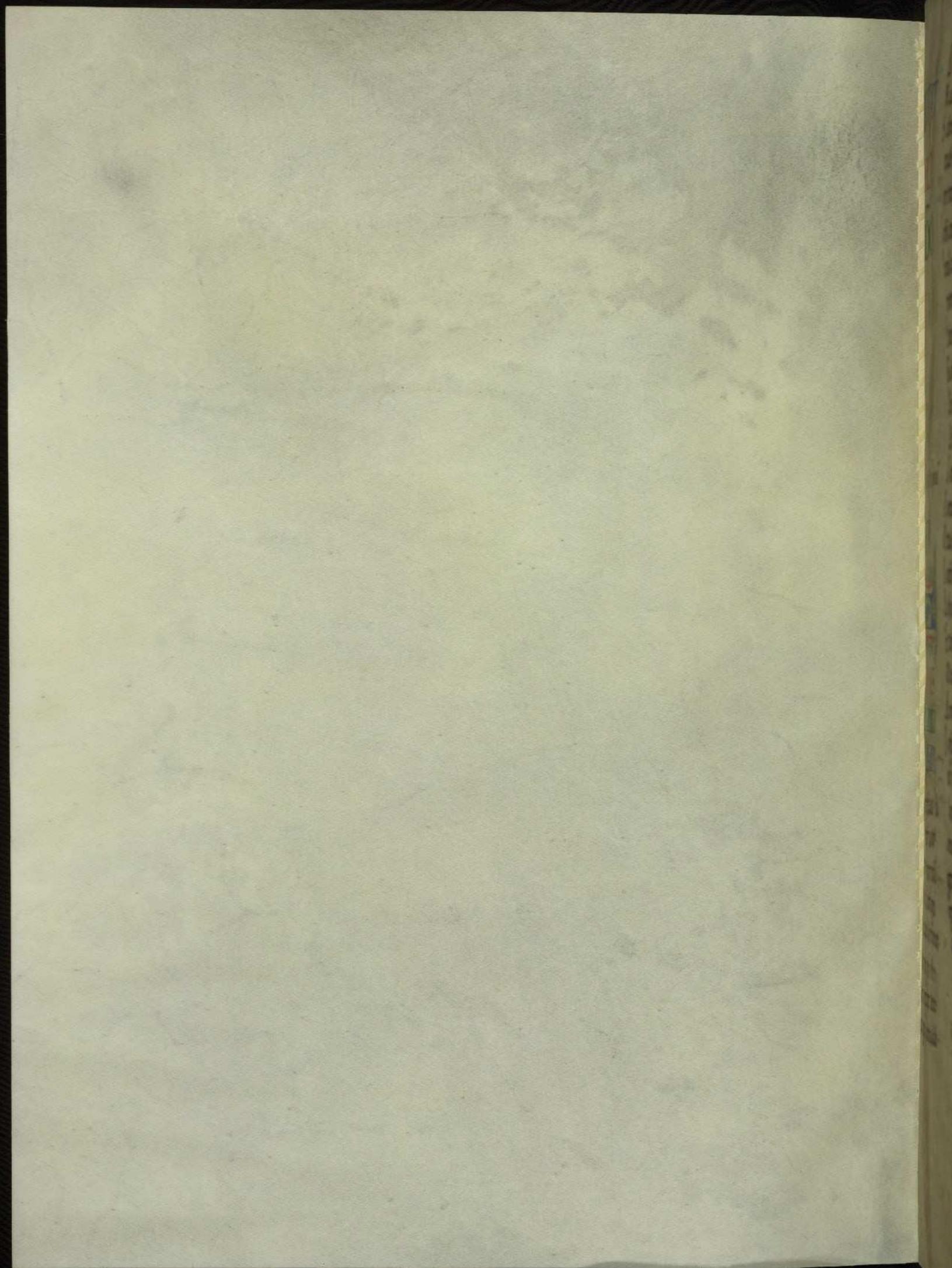

Achim autem genuit eliud.
Eliud autem genuit eleazar.
Eleazar autem genuit mathan.
Mathan autem genuit iacob.
Iacob autem genuit ioseph uirum marie. de qua natus est ih̄c qui uocatur xp̄s. Omnes autem generationes ab abraham usq; ad dauid generationes. xiiii. & a dauid usq; ad transmigrationem babilonis generationes. xiiii. & a transmigratione babilonis usq; ad xp̄m generationes. xiiii.

Xp̄i autem generatio sic erat.

Cum eēt desponsata mater eius maria ioseph: ante quā conuenirent inuenta est in utero habens de sp̄u sc̄o. Ioseph autem uir ei cum eēt iustus & nollet eā traducere: uoluit occulte dimittere eam. Hec autem eo cogitante: ecce anḡls dñi in somnis apparuit ei dicens.

Ioseph fili dauid. noli timere accipere mariā conjugē tuā.

Quod enim mea natum est: de sp̄u sc̄o est. Pariet autē filiū. ^{luc. 2.} & uocabis nomen eius ih̄c.

Ipsē enim saluum faciet populum suum a peccatis eorū. Hoc autem totum factum est: ut adimpleretur qd̄ dictum est a dño p̄ p̄pham dicentē. ^{isa. 7.} Ecce uirgo in utero habebit & pariet filium. & uocabit nomen ei emmanuel. qd̄ est interpretatum nobiscum dñs. Exurgens autē ioseph a somno: fecit sicut precepit ei anḡls dñi. & accepit conjugē suā & non cognoscebat eam. ^{luc. 2.} ^{g. 1.} nec peperit filium suū primogenitum. & uocauit nomen eius ih̄c.

Cum igitur natus eēt ih̄c in bethleem iude in diebus herodis regis: ecce magi ab oriente uenerunt ierosolymam dicentes. Vbi est qui natus est rex iudeorum? **U**idimus enim stellam ei in oriente. & uenimus adorare eum. Audiens autē herodes rex turbatus est: & omnis ierosolyma cum illo. Et congregans om̄s principes sacerdotum & scribas populi. sciscitabatur ab eis ubi xp̄s nasceret.

At illi dixerunt ei. In bethle-
em iude. Sic enim scriptum
est p̄ p̄pham. Et tu bethle-
em terra iuda. nequaquam
minima es in principibus
iuda. Ex te enim exiet dux
qui regat pop̄m meū isrl̄.
Tunc herodes clam uocatis
magis: diligenter didicit
ab eis tempus stelle que ap-
paruit eis. Et mittens illos
in bethleem dixit. Ite. & ut
rogate diligenter de puero.
Et cum inueneritis: renuncia-
te in. ut & ego ueniens ado-
rem eū. Qui cum audissent
regem: abierunt. Et ecce
stella quā uiderant in orien-
te: antecedebat eos usq; dū
ueniens staret supra ubi erat
puer. Videntes autē stellā:
gausi sunt gaudio magno
ualde. Et intrantes domū:
inuenierunt puerū cū matre
matre ei. Et prostrantes ado-
rauerunt eum. & ap̄tis thes-
auris suis obtulerunt ei mi-
nera. aurum. thus. & myr-
ram. Et responsio accepto in
sommis ne redirent ad hero-

dem: p̄ aliam uiam reuer-
si sunt in regionem suam.
Qui cum recessissent: ecce anḡl̄s
dn̄i apparuit in somnis
ioseph dicens. Surge & accipe
puerum & matrem eius &
fuge in egyptum. & esto ibi
usq; dūm dicam t̄. Futurū
est enim. ut herodes querat
puerum ad perdendum eū.
Qui conuersus accepit puerū
& matre eius nocte & secessit
in egyptum. & erat ibi usq;
ad obitum herodis. ut adim-
pleretur qd̄ dictum est a dn̄o
p̄ p̄pham dicentē. Ex egypto
uocaui filium meū. Tunc he-
rodes uidens qm̄ illusus eēt
a magis: iratus est ualde. Et
mittens occidit om̄s pueros
q̄ erant in bethleem & in om̄i-
bus finib; ei ab imactu & infra.
scdm̄ tempus qd̄ exquisierat
a magis. Tunc adimpletū est
qd̄ dictum est p̄ ieremiam pro-
pham dicentem. Vox in iama
audita est. ploratus & ululat̄
multus. rachel plorans filios
suos. Et noluit consolari. q̄a
non sunt;

Defuncto autē herode.
ecce angelus dñi apparuit
in somnis ioseph in egypto
dicens. Surge & accipe
puerum & matrem eius. &
uade in terram isrl. Defuncti
sunt enim. qui querebant
animam pueri. Qui consur-
gens accepit puerū & matrem
eius. & uenit in terram isrl.

Audens autē qđ. herodius re-
gnaret in iudea pro herode
patre suo: timuit illo ire. Et
admonitus in somnis secessit
in partes galilee. & ueniens
habitaue in ciuitate que
uocatur nazareth. ut adim-
pleretur quod dictum est per
pphā: qm̄ nazareus uocabit̄

In diebus autē illis uenit
ioh̄s baptista predicans in de-
serto iudee & dicens. Peniten-
tiam agite. appropinquauit
enim regnum celorum. Hic
est enim qui dictus est per
isaiam pphā dicens. uox
clamantis in deserto. parate
uiam dñi. rectas facite semi-
tas ei. Ipse autē ioh̄s habebat
uestimentum de pilis cameloz.

& zonam pelliceam circa lum-
bos suos. Esca autem ei erat
locuste. & mel siluestre. Tunc
exibat ad eum ierosolima &
omnis iudea & omnis regio
circa iordanem. & baptiza-
bantur in iordane ab eo. con-
fiteentes peccata sua.

Uidens autē multos pharise-
orum & saduceorū uenientes
ad baptismū suum: dixit eis.
Progenies imperarum. quis de-
monstrauit uobis fugere a
uentura na? Facite ergo fru-
ctum dignum penitentię.
& ne uelit̄ dicere intra uos.
patrem habemus abraham.
Dico enim uobis. qm̄ potens
est d̄s de lapidibus istis susci-
tare filios abrahe. lam enim
securis ad radices arborum
posita est. Omnis ergo arbor
que non facit fructum bonū.
excidetur & in ignē mittet̄.
Ego quidem baptizo uos in aq̄
in penitentiā. Qui autē post
me uenturus est fortior me
est: cui non sum dignus calci-
amenta portare. Ipse uos ba-
ptizabit in spū sc̄o & igni.

sapientia. qui edificauit domum
suam supra petram. & descen-
dit pluuia. & uenerunt flumi-
na. & flauerunt uenti. & ir-
ruerunt in domum illam &
non occidit. fundata enim
erat supra petram. Et omnis
qui audiuit uerba mea hec
& non fecit ea. similis erit
uiro stulto qui edificauit

domum suam sup arenam.
Et descendit pluuia. & uene-
runt flumina. & flauerunt
uenti. & irruerunt in do-
mum illam & occidit. &
fuit ruina eius magna.

Et factum est. cum consum-
masset ih̄c uerba hec: admi-
rabantur turbe sup doctri-
na eius. Erat enim docens
eos sicut potestate habens.
non sicut scribe eorum &
pharisaei.

Cum autem descendisset
de monte: secute sunt eum
turbe multe. Et ecce leprosus
ueniens adorabat eum dicens.
Dne si uis potes me mundare.
Et extendens manum: tetigit
eum ih̄c dicens. Volo. mundare.

Et confestim mundata est
lepra eius. & ait illi ih̄c.
Nihil nemini dixeris. sed ua-
de ostende te sacerdoti. &
offer munus qd precepit
moyses in testimonium illis.
Cum autem introisset ca-
pharnaum: accessit ad eum
centurio rogans eum &
dicens. Domine puer meus
iacet in domo paralyticus.
& male torquetur. Et ait
illi ih̄c. Ego ueniam & cu-
rabo eum. Et respondens
centurio ait. Domine non
sum dignus ut intres sub
tectum meum. sed tantum
dic uerbo. & sanabitur pu-
er meus. Nam & ego homo
sum sub potestate habens
sub me milites. & dico hu-
ic uade & uadit. & alio
ueni & uenit. Et seruo
meo fac hoc. & facit. Au-
diens autem ih̄c miratus
est: & sequentibus se dixit.
Amen dico uobis. non inueni
tantam fidem in isrl. Dico
autem uob. qd multi ab o-
riente & occidente ueniunt

& recumbent cum abraham
& isaac & iacob in regno ce-
lorum. Filii autem regni ei-
cientur in tenebras extero-
res. ibi erit fletus & stridor
dentium. Et dixit ih̄c centu-
rioni. Vade. sicut credidisti
fiat tibi. Et sanatus est puer
in illa hora.

Et cum uenisset ih̄c in do-
mum petri: uidit socrum
eius iacentem & febricitantē.
Et tetigit manum eius. &
dimisit eam febris. Et surre-
xit & ministrabat eis. Ve-
spere autem facto obtulerūt
ei multos demonia habentes.
& eiciebat sp̄s uerbo. & om̄s
male habentes curauit. ut
adimpleretur qđ dictū est
per isaiam p̄pham dicentē.
Ip̄e infirmitates nr̄as accepit.
& egrotationes portauit.
Uidens autē ih̄c turbas multas
circū se: iussit ne trans fretū.
Et accedens unus scriba ait illi.
Magister sequar te quocunq;
ieris. Et dicit ei ih̄c. Vulpes
foueas habent. & uolucres
ceci nidus. filius autē hominis

non habet ubi caput recli-
net. Alius autem de discipulis
eius ait illi. Dñe p̄mitte me
primum ire. & sepelire pat̄rē
meum. Ih̄c autem ait illi.

Sequere me. & dimitte mor-
tuos sepelire mortuos suos.

Et ascendente eo in nau-
culam. secuti sunt eum disci-
puli eius. Et ecce motus ma-
gnus factus est in mari. ita
ut nauicula operiret fluctib;
Ip̄e uero dormiebat. Et accē-
serunt & suscitauerunt eum
dicentes. Domine salua nos
perimus. Et dicit eis. Quid
timidi estis modicę fidei. **T**e
surgens imperauit uentis &
mari. & facta est tranquilli-
tas magna. Porro homines
mirati sunt dicentes. Qualis
est hic. quia uenti & mare
obediunt ei. Et cum uenisset
trans fretū in regionem gera-
senorum: occurrerunt ei
duo habentes demonia de-
monimentis exeuntes. seu-
numis. ita ut nemo posset
transire per uiam illam. Et
exce clamauerunt dicentes.

Quid nobis & tibi ih̄s fili dei:
Veniisti huc ante tempus tor-
quere nos? Erat autem non
longe ab illis grex porcorū
multorum pascent. Demo-
nes autem rogabant eum
dicentes. Si eiis nos: mitte
nos in grege porcorū. Et ait
illis. He. At illi exeuntes abi-
erunt in porcos. Et ecce im-
petu abiit totus grex per
preceps in mare. & mortui
sunt in aquis. Pastores autē
fugerunt. & uementes in ci-
uitatem nunciauerūt omnia.
& de us qui demonia habue-
rant. Et ecce tota ciuitas ex-
iit obuiam ih̄s. & uiso eo ro-
gabant ut transiret a finib;
eorum.

Et ascendens in nauiculā
transiit. & uenit in ci-
uitatem suam. Et ecce offe-
rebant ei paraliticum iacen-
tem in lecto. Et uidens ih̄s
fidem illorum. dixit para-
litico. Confide fili. remit-
tuntur tibi peccata tua. Et
ecce quidam de scribis dix-
erunt intra se. Hic blasphe-

mat. Et cum uidisset ih̄s co-
gitationes eorum. dixit. Ut quid
cogitatis mala in cordibus
uiris? Quid est facilius dicere
dimittantur tibi peccata.
an dicere surge & ambula?
Ut sciatis autem quia filius
hominis habet potestatem
in terra dimittendi peccata:
tunc ait paralitico. Surge.
tolle lectum tuum. & uade
in domum tuam. Et surrexit.
& abiit in domum suam. Vi-
dentes autem turbe timuerūt.
& glorificauerunt dñm: qui
dedit potestatem talē hominib;.

Et cum transiret
inde ih̄s: uidit hominem se-
dentem in theloneo. macheū
nomine. & ait illi. Sequere
me. Et surgens secutus est eū.
Et factum est. discumbente eo
in domo. ecce multi publicani
& peccatores uementes discum-
bebant cum ih̄s & discipulis ei.
Et uidentes pharisei dicebant
discipulis eius. Quare cum pu-
blicanis & peccatoribus man-
ducat magister ur̄? At ih̄s
audiens ait. Non est opus

ualentibus medicis. sed ma-
 le habentibus. Cunctis autē
 discrete quid est misericordiā
 uolo & non sacrificiū. Non
 enim ueni uocare iustos sed
 peccatores. Tunc accesserūt
 ad eum discipuli iohannis
 dicentes. Quare nos & phari-
 sei ieiunamus frequenter.
 discipuli autem tui non ie-
 iunant. Et ait illis ih̄c.
Nunquid possunt filii sponsi
 lugere quam diu cum illis
 est sponsus? Uenit autē
 dies cum auferetur ab eis
 sponsus: & tunc ieiunabunt.
Nemo autē immitte cōmis-
 suram panni rudis in uesti-
 mentum uetus. Tollit enī
 plenitudinem eius a uesti-
 mento. & peior scissura fit.
Neq; mittunt unum nouū
 in utres ueteres. Alioquin
 rumpuntur utres. unum
 effunditur. & utres peunt.
Sed unum nouum in utres
 nouos mittunt. & ambo con-
Recede illo lo- sseruatur;
 quente ad eos: ecce princeps
 unus accessit & adorauit

eum dicens. Domine filia
 mea modo defuncta est. sed
 ueni. impone manū super
 eam & uiuet. Et surgens
 ih̄c sequebatur eum. & disci-
 puli eius. Et ecce mulier
 quę sanguinis fluxum pa-
 tiebatur duodecim annis.
 accessit retro & tetigit fim-
 briam uestimenti eius. Dice-
 bat enim intra se. Si tetigero
 tantum uestimentum eius:
 salua ero. At ih̄c conuersus
 & uidens eam: dixit. Confide
 filia. fides tua te saluā fecit.
Et salua facta est mulier ex
 illa hora. Et cum uenisset
 ih̄c in domum principis &
 uidisset tibicines & turbā
 tumultuantem: dicebat.
Recedite. non est enim mor-
 tua puella. sed dormit. Et
 deridebant eum. Et cum eie-
 cta eēt turba: intrauit &
 tenuit manum ei. & sur-
 rexit puella. Et exiit fama
 hęc in uniuersā terrā illā.
Et transeunte inde ih̄c:
 secuti sunt eum duo ceci
 clamantes & dicentes. Mise-

vere nri filii dauid. Cui aute
uenisset domum: accesserunt
ad eum cœci. & dicit eis ihs.
Creditis quia possum hoc fa
cere uobis? Dicunt ei. Utique
domine. Tunc tetigit oculos
eorum dicens. Secundum
fidem unam fiat uobis. Et
aperti sunt oculi illorū. &
comminatus est eis ihs di
cens. Videte. ne quis sciat.
Illi autem exeuntes diffama
uerunt eum in tota terra
illa. Egressis autem illis. ecce
obtulerunt ei hominem
mutum demoniū habentē.
Et eiecto demone locutus est
mutus. & mirate sunt tur
be dicentes. Nunquam ap
paruit sic in isrl. Pharisæi
autem dicebant. In principe
demoniorū eicte demones.
Et circūibat ihs ciuitates
om̄s & castella. docens in
synagogis eorum. & pre
dicans euangelium regni.
& curans omnem languorē
& omnem infirmitatem.
Videns autē turbas misertus
est eis. quia erant uexati &

iacentes sicut oues non ha
bentes pastorem. Tunc dicit
discipulis suis. Messis quidē
multa. operarii autē pauci.
Rogate ergo dnm messis. ut
mittat operarios in messem
suam. Et conuocatis duode
cim discipulis suis. dedit illis
potestatem spirituum im
mundorum ut eicerent eos.
& curarent omnem languo
rem & omnem infirmitatē.
Duodecim autem apostolorū
hec sunt nomina. Primus
symon qui dicitur petrus.
& andreas frater eius. iacob
zebedei & iohannes frat̄ eius.
Phylippus & bartholomeus.
Thomas & matheus publican.
& iacobus alphi & taddeus.
Symon chananæus. & iudas
scariothes qui tradidit eū.
Hos duodecim misit ihs pre
cipiens eis & dicens. In unam
gentium ne abieritis. & in
ciuitates samaritanorum
ne intraueritis. Sed potius
ite ad oues que perierunt
domus isrl. Cunctes autem
predicate dicentes. quia

appropinquauit regnum cę-
lorum. Infirmos curate. mor-
tuos suscite. leprosos munda-
date. demones eicte. Gratis
accepistis. gratis date. Nolite
possidere aurum neq; ar-
gentum. neq; pecuniam in
zonis uris. non peram in uia.
neq; duas tunicas. neq; cal-
ciamenta. neq; uirgā. Dignū
est enim operarius cibo suo.
In quamcunq; autē ciuitatē
aut castellum intraueritis:
interrogate quis in ea dignū
sit. & ibi manete donec exea-
tis. Intrantes autē in domū:
salutate eam dicentes. Pax
huic domui. Et si quidem
fuerit domus digna: ueniet
pax uia super eam. Si autē
non fuerit digna: pax uia
ad uos reuertetur. Et quęcunq;
non receperit uos nec audie-
rit sermones uos: exeuntes
foras de domo uel ciuitate.
excutite puluerem de pedib;
uris. Amen dico uobis: tole-
rabilius erit terre sodomorū
& gomorreorum in die iudi-
cī quā illi ciuitati. Ecce ego

mitto uos sicut oues in me-
dio luporum. Estote ergo
prudentes sicut serpentes.
& simplices sicut columbe.
Cauete autem ab hominibus.
Tradent enim uos in conciliū:
& in synagogis suis flagella-
bunt uos. Et ad presides &
reges ducemini propter me.
in testimonium illis & gentib;.
Cum autem tradente uos: no-
lite cogitare quomodo aut
quid loquamini. Dabitur
enim uobis in illa hora quod
loquamini. Non enim uos
estis qui loquimini. sed spūs
patris urī qui loquitur in
uobis. Tradet autem fr̄ fr̄em
in mortē & pater filium. &
insurgent filii in parentes
& morte eos afficient. & eritis
odio omnib; ppter nomen
meum. Qui autem perseue-
rauerit usq; in finem: hic
saluus erit. Cum autem per-
sequerentur uos in ciuitate
ista: fugite in aliam. Amen
dico uobis: non consumabi-
tis ciuitates isrl̄. donec ue-
niat filius hominis. Non est

discipulus super magistrum.
nec seruus super dominum suum.
Sufficite discipulo ut sit sicut
magister eius. & seruus sicut
dominus eius. Si patrem fa-
milias beelzebub uocauerit.
quanto magis domesticos eius?
Ne ergo timueritis eos. Nichil
enim optum quod non reuela-
bitur. & occultum quod non
scietur. Quod dico uobis in te-
nebris dicite in lumine. &
quod in aure auditis. predicare
super tecta. Et nolite timere
eos qui occidunt corpus. ani-
mam autem non possunt
occidere. Sed potius eum ti-
mete. qui potest & animam
& corpus perdere in gehennam.
Honne duo passeret assis uene-
unt. & unus ex illis non ca-
det super terram sine patre
uostro. Vestri autem & capilli
captis: omnes numerati sunt.
Nolite ergo timere. multos pas-
seribus meliores estis uos.
Omnis ergo qui confitebitur
me coram hominibus: confi-
tebor & ego eum coram patre
meo qui est in celis. Qui autem

negauerit me coram hominibus:
negabo & ego eum coram
patre meo. qui est in celis.
Nolite arbitrari. quia uenerim
mittere pacem in terram.
Hon ueni pacem mittere: sed
gladium. Veni enim separa-
re hominem aduersus patrem
suum. & filiam aduersus
matrem suam. & nurum
aduersus socrum suam. &
inimici hominis domestici eius.
Qui amat patrem aut matrem
plus quam me: non est me
dignus. Et qui amat filium
aut filiam super me: non est
me dignus. Et qui non acci-
pit crucem suam & sequitur
me: non est me dignus. Qui
inuenit animam suam: per-
det eam. Et qui perdidit
animam suam propter me:
inueniet eam. Qui recipit
uos: me recipit. Et qui me re-
cipit: recipit eum qui me
misi. Qui recipit prophetam
in nomine prophete: mercedem
prophete accipiet. Et qui recipit
iustum in nomine iusti: mer-
cedem iusti accipiet. Et qui

cunq; potum dederit uni
ex minimis istis calicem
aque frigide tantū in no-
mine discipuli: amen dico
uobis. non perdet mercedē
suam. Et factum est. cum
consummasset ih̄c precipi-
ens duodecim discipulis suis:
transiit inde ut doceret &
predicaret in ciuitatib; eorū.
Tobannes autem cum au-
disset in uinculis opera xpi:
mittens duos de discipulis
suis. ait illi. Tu es qui uentu-
rus es. an alium expectam?
Et respondens ih̄c ait illis.
Iuntes renunciate iohanni:
que audistis & uidistis. Cæci
uident. claudi ambulant.
leprosi mundantur. surdi
audiunt. mortui resurgūt.
pauperes euangelizantur.
Et beatus est qui non fuerit
scandalizatus in me. Illis
autem abeuntibus: cepit
ih̄c dicere ad turbas de io-
hanne. Quid existis in deser-
tum uidere? Arundinem
uento agitatum? Sed quid
existis uidere? Hominem

mollibus uestitum? Cæce
qui mollibus uestiuntur.
in domibus regum sunt. Sed
quid existis uidere? Propham.
Etiam dico uobis: & plus quā
ppham. Hic est enim: de quo
scriptum est. Ecce ego mitto
anglm̄ meum ante faciem
tuam. qui preparabit uia
tuam ante te. Amen dico
uobis: non surrexit inter
natos mulierum maior io-
hanne baptista. Qui autem
minor est in regno celorū:
maior est illo. A dieb; autē
iohannis baptiste usq; nunc
regnum celorum uim pa-
titur. & uiolenti rapiunt
illud. Omnes enim pph̄e
& lex usq; ad iohannem p-
phetauerunt. & si uultis re-
cipere ipse est helias qui uen-
turus est. Qui habet aures
audiendi audiat. Cui autē
similem estimabo generatio-
nem istam? Similis est pue-
ris sedentibus in foro. qui cla-
mantes coequalibus dicunt.
Cecimus uobis & non salta-
stis. Lamentauimus & non

planxistis. Venit autē ioh̄s
neq; manducans neq; bibens.
& dicunt demonium habet.
Venit filius hominis mandu-
cans & bibens. & dicunt. Ecce
homo uorax & potator uini.
publicanorum &
peccatorum amicus. Et
iustificata est sapientia a fi-
lius suis. Tunc cepit expro-
brare ciuitatibus in quibus
facte sunt plurimę uirtutes
eius. quia non egissent peni-
tentiam. Ve tibi corozaim.
ue tibi bethsaida. quia si in
tyro & sidone facte essent
uirtutes que facte sunt in
uobis: olim in cilicio & cinere
penitentiam egissent. Ve-
runtamen dico uobis. tyro
& sidon remissius erit in die
iudicij quam uobis. Et tu
capharnaum nunquid usq;
in celum exaltaberis: usq;
in infernum descendes. Quia
si in sodomis facte fuissent
uirtutes que facte sunt in te:
forte mansissent usq; in hanc
diem. Veruntamen dico uob:
quia terre sodomoru remissius

7
erit in die iudicij quam tibi.
H illo tempore. respondens
ihs dixit. Confiteor tibi
pater domine celi & terre.
quia abscondisti hec a sapi-
entibus & prudentibus. &
reuelasti ea paruulis. Ita pat̄.
quoniam sic fuit placitum
ante te. Omnia michi tradi-
ta sunt a patre meo. Et ne-
mo nouit filium nisi pater.
neq; patrem quis nouit nisi
filius. & cui uoluerit filius
reuelare. Venite ad me om̄s
qui laboratis & onerati estis.
& ego reficiam uos. Tollite
iugum meum super uos. &
disicete a me quia mitis sum
& humilis corde. & inuene-
tis requiem animabus ur̄is.
Iugum enim meum suauē est.
& onus meum leuē est.

H illo tempore. abijt ihs
sabbato per sata. discipuli
autem eius esurientes ceperūt
uellere spicas & manducare.
Pharisei autem uidentes dixē-
runt ei. Ecce discipuli tui fa-
ciunt: qđ non licet eis facere
sabbatis. At ille dixit eis.

Non legistis quid fecerit dauid quando esuriret & qui cum eo erant. quomodo intravit in domum dei. & panes propositionis comedit quos non licebat ei edere neque nisi qui cum eo erant. nisi solum sacerdotibus. Aut non legistis in lege. quia sabbatis sacerdotes in templo sabbatum uiolant. & sine crimine sunt.

Dico autem uobis. quia templo maior est hic. Si autem sciretis quid est misericordiam uolo & non sacrificium. nunquam condemnassetis innocentes.

Domine est enim filius hominis etiam

Et cum inde transisset uenit in synagogam eorum. & ecce homo manum habens aridam. & interrogabant eum dicentes. Si licet sabbatis curare. Ut accusarent eum. Ipse autem dixit illis.

Quis erit ex uobis homo qui habeat ouem unam. Et si ceciderit hec sabbatis in foueam. nonne tenebit & leuabit eam.

Quanto magis melior est homo oue. Itaque licet sabbatis bene

facere. Tunc ait homini. Ex-tende manum tuam. & extendit & restituta est sanitas sicut altera.

Exercentes autem pharisaei. consilium faciebant aduersus eum quoniam eum perderent. Hic autem sciens recessit inde. & secuti sunt eum multi. & curauit eos omnes. Et precepit eis. ne manifestum eum facerent.

Ut adimpleretur quod dictum est per isaiam prophetam dicentem. Ecce puer meus quem elegi. dilectus meus in quo bene complacuit anime mee. Pona spiritum meum super eum. & iudicium gentibus nunciabit. Non contendet neque clamabit. neque audiet aliquis in plateis uocem eius. Arundinem quasi scissam non confringet. & linum fumigans non extinguet. donec eiciat ad uictoriam iudicium. & in nomine eius gentes sperabunt.

Tunc oblatus est ei demonium habens cecus & mutus. & curauit eum ita ut loqueretur & uideret. Et stupabant omnes turbe & dicebant.

8
H unquid hic est filius dauid?
P harisei autē audientes dixerūt.
Hic non eicit demones nisi in
beelzebub principe demoniorū.
I esus autem sciens cogitationes
eorum: dixit eis. Omne re-
gnum diuisum contra se de-
solabitur. & omnis ciuitas
ut domus diuisa contra se
non stabit. Et si sathanas sa-
thanan eicit. aduersus se di-
uisus est. Quomodo ergo sta-
bit regnum eius? Et si ego
in beelzebub eicio demones.
filii uiri in quo eiciunt? Ideo
ipsi iudices erunt uiri. Si autē
ego in spū dei eicio demones:
igitur puenit in uos regnū
dei. Aut quomodo potest
quisquam uiriare in domū
fortis & uasa eius diripere.
nisi prius alligauerit fortem.
& tunc domum eius diripiet.
Q ui non mecum est. contra me
est. Et qui non congregat
mecum: spargit. Ideo dico
uobis. Omne peccatū &
blasphemia remittetur ho-
minibus. spūs autem blasphe-
mia non remittet. Et quicunq;

dixerit uerbum contra fili-
um hominis: remittetur ei.
Qui autē dixerit contra spū
scm: non remittetur ei neq;
in hoc seculo neq; in futuro.
Aut facite arborem bonam
& fructum eius bonum. aut
facite arborem malam &
fructum eius malum. siquē
ex fructu arbor cognoscitur.
P rogenes uiperarum. quomodo
potestis bona loqui cum sitis
mali? Ex abundantia enim
cordis os loquitur. Bonus
homo de bono thesauro p-
fert bona. & malus homo
de malo thesauro profert
mala. Dico autem uobis. qm
omne uerbum otiosum qd
locuta fuerint homines. red-
dent rationem de eo in die
iudicii. Ex uerbis enim tuis
iustificaberis. & ex uerbis
tuis condemnaberis.
I tunc responderūt ei quidam
de scribis & pharisei dicentes.
Magister uolumus a te signū
uidere. Qui respondens ait
illis. Generatio mala & ad-
ultera signum querit. &

signum non dabitur ei. nisi
signum ione prophete. Sicut
enim fuit ionas in ventre ceti
tribus diebus & tribus no-
ctibus: sic erit filius ho-
minis in corde terre tribus
diebus & tribus noctibus.
Uiri inuicem surgent in iu-
dicio cum generatione ista
& condemnabunt eam: quia
penitentiam egerunt in
predicatione ione. Et ecce
plus quam iona hic. Regi-
na austri surget in iudicio
cum generatione ista & con-
demnabit eam. quia uenit
a finibus terre audire sapi-
entiam salomonis. Et ecce
plus quam salomon hic. Cui
autem immundus spiritus exierit
ab homine: ambulat per loca
arida querens requiem &
non inuenit. Tunc dicit. Re-
uertar in domum meam: unde
exiui. Et ueniens inuenit
eam uacantem. scopis munda-
tam & ornata. Tunc uadit
& assumit septem alios spiritus
secum nequiores se. & uen-
tes habitant ibi. Et fiunt

nouissima hominis illius.
peiora prioribus. Sic erit
& generationi huic pessime.

Madhuc eo loquente ad tur-
bas: ecce mater ei & fratres
stabant foris. querentes loqui
ei. Dixit autem ei quidam.
Ecce mater tua & fratres tui fo-
ris stant querentes te. At
ipse respondens dicens sibi
ait. Que est mater mea. &
qui sunt fratres mei? Et exten-
dens manum in discipulos
suos. dixit. Ecce mater mea
& fratres mei. Quicumque enim
fecerit uoluntatem patris
mei qui in celis est: ipse meus
frater & soror & mater est.
In illo die exiens ihesus de domo.
sedebat secus mare. Et congre-
gate sunt ad eum turbe
multe. ita ut in nauiculam
ascendens sederet. & omnis
turba stabat in litore. & lo-
cutus est eis multa in para-
bolis dicens. Ecce exiit qui
seminat seminare. & dum
seminat. quedam occiderunt
secus uiam & uenerunt uo-
lucres & comederunt ea.

9
Alia autē in petrosa. ubi
non habebat terrā multā.
Et continuo exorta sunt:
quia non habebant altitudinem
terre. Sole autem exorto
estiuauerunt. & quia non
habebant radicem aruerunt.
Alia autem ceciderunt in
spinas. & creuerunt spine.
& suffocauerunt ea. Alia
uero ceciderunt in terram
bonam. & dabant fructum.
aliud centesimū. aliud
sexagesimum. aliud tricesimum.
Qui habet aures audiendi
audiat. Et accedentes discipuli
dixerunt ei. Quare in parabolis
loqueris eis? Qui respondens
ait illis. Quia uobis datum
est nosse mysteria regni
celorum. illis autem non est
datum. Qui enim habet. dabitur
ei & abundabit. Qui autem
non habet. & quod habet auferetur
ab eo. Ideo in parabolis loquor
eis: quia uidentes non uident.
& audientes non audiunt.
neque intelligunt. & adimplet

in eis prophetia isaie dicens.
Auditū audietis & non intel-
ligetis. & uidentes uidebitis
& non uidebitis. Inerassatum
est enim cor populi huius.
& auribus grauitate audie-
runt. & oculos suos clauserunt
nequando oculis uideant.
& auribus audiant. & corde
intelligant. & conuertantur
& sanem eos.

Viri autem beati oculi qui uident.
& aures uire qui audiunt.

Amen quippe dico uobis: quia
multi prophete & iusti cupierunt
uidere que uidetis & non uiderunt.
& audire que auditis
& non audierunt. Vos ergo
audite parabolam seminantis.
Omnis qui audire uerbum
regni & non intelligit.
uenit malus & rapit quod
seminatum est in corde ei.

Hic est qui secus uiam seminat est.

Qui autem supra petrosa semi-
natus est: hic est qui uerbum
dei audire. & continuo cum
gaudio accipit illud. Non
habet autem in se radicem.
sed est temporalis. Facta autem

tribulatione & persecutione
propter uerbum. continuo
scandalizatur. Qui autē est
seminatus in spinis: hic est
qui uerbum audit. & solli-
cudo seculi istius & fallacia
diuitiarum suffocat uerbū.
& sine fructu efficitur. Qui
uero in terrā bonam semina-
tus est: hic est qui audit uer-
bum & intelligit & fructū
affert. Et facte quidem aliud
centesimum. aliud autē sexa-
gesimū. aliud uero tricesimū.

Aliam parabolam ppositit
illis dicens. Simile factum
est regnum celorū. homini
qui seminauit bonū semen
in agro suo. Cū dormiret
homines: uenit inimicus ei
& supseminauit zizania in
medio tritici & abiit. Cum
autē creuisset herba & fru-
ctum fecisset: tunc apparu-
erunt & zizania. Accedentes
autē serui patrisfamilias di-
xerunt ei. Dñe nonne bonū
semen seminauit in agro
tuo? Unde ergo habet zi-
zania? Et ait illis. Inimicus

homo hoc fecit. Serui autē
dixerunt ei. Uis inuis & col-
ligimus ea? Et ait. Non.
ne forte colligentes zizania:
eradicetis simul cum eis &
tritacum. Sinite utraq; cre-
scere usq; ad messem. & in
tempore messis dicam mes-
soribus. Colligite primum
zizania. & alligate ea fasci-
culos ad comburendū. Triti-
cū autē congregate in hor-
reum meum.

Miam parabolam ppositit
eis dicens. Simile est re-
gnū celorū grano sinapis.
qd accipiens homo semina-
uit in agro suo. qd minimum
est omnib; seminibus. Cum
autem creuerit: maior est
omnib; holeribus. & fit ar-
bor. ita ut uolucres celi ue-
niant & habitent in ramis ei.

Aliam parabolam locutus
est eis. Simile est regnū
celorū fermento. qd acceptū
mulier abscondit in farine
tribus satis donec fermenta-
tū est totum. Hec omnia lo-
cutus est in parabolis ad

10
turbas. & sine parabolis n̄
loquebatur eis. ut adimple-
retur qđ dictum est per pro-
phetam dicentem. Aperiā
in parabolis os meum. eru-
ctabo abscondita a constitu-
tione mundi. Tunc dimissis
turbis uenit in domum. &
accesserunt ad eum discipuli
eius dicentes. Edissere nobis
parabolam zizaniorū agri.
Qui respondens ait. Qui semi-
nat bonū semen: est filius
hominis. Ager autem est
mundus. Bonum uero semen:
hi sunt filii regni. Zizania
autem. filii sunt nequā. In-
micus autē qui seminauit
ea: est diabolus. Messis uero.
consummatio seculi est. Mes-
sores autem. angeli sunt. Si-
cut ergo colliguntur ziza-
nia & igni comburuntur:
sic erit in consummatione
seculi. Mittet filius hominis
angelos suos. & colligent de
regno eius omnia scandala.
& eos qui faciunt iniquitatē.
& mittent eos in caminum
ignis. Ibi erit fletus & strī-

dor dentium. Tunc iusti ful-
gebunt sicut sol in regno
patris eorum. Qui habet au-
res audiendi audiat. Simile
est regnum celorum thes-
auro abscondito in agro.
quem qui inuenit homo
abscondit. & p̄re gaudio
illius uadit & uendit uni-
uersa que habet. & emit
agrum illum. Iterum simile
est regnum celorū homini
negotiatori querenti bonas
margaritas. Inuenta autē
una preciosa margarita.
abit & uendit omnia que
habuit & emit eam. Iterum
simile est regnum celorum
sagene misse in mare. & ex
omni genere piscium congre-
gant. Quam cum impleta
esset educentes & secus litus
sedentes: elegerunt bonos
in uasa sua. malos autem
foras miserunt. Sic erit in
consummatione seculi. Exi-
bunt angeli. & separabunt
malos de medio iustorum.
& mittent eos in caminum
ignis. Ibi erit fletus & strī-

dor dentium. Intellexistis
hec omnia. Dicunt ei. Etia
domine. At illis. Ideo omnis
scriba doctus in regno celoru
similis est homini patrifami
lias. qui pferit de thesauro
suo noua & uetera. Et factu
est. cum consummasset ihc
parabolas istas. transit inde.
Et ueniens in patriam suam.
docebat eos in synagogis eorū.
ita ut mirarentur & dicerent.

Unde huic sapientia hec &
uirtutes. Nonne hic est fi
lius fabri. Nonne mater ei
dicitur maria. & frs eius
iacobus & ioseph & symon
& iudas. Et sorores ei nonne
omnes apud nos sunt. Unde
ergo huic omnia ista. Et
scandalizabantur in eo. Ihc
autem dixit eis. Non est pro
pheta sine honore nisi in pa
tria sua. & in domo sua. Et
non fecit ibi uirtutes multas
pppter incredulitate illoru.
Hillo tempore audiuit
herodes tetrarcha famam
ihv. & ait pueris suis. Hic
est iohannes baptista. ipse

surrexit a mortuis. ideo uir
tutes operantur in illo. Hero
des enim tenuit iohannem
& alligauit eum & posuit
in carcere pppter herodiade
uxorem frs sui. Dicebat em
illi iohannes. Non licet tibi
habere eam. Et uolens illum
occidere. timuit populum.
quia sicut pphetam eum
habebant. Die autem nata
lis herodis saltauit filia he
rodiadis in medio & placuit
herodi. Unde cum iuramento
pollicitus est ei dare. qdcumq;
postulasset ab eo. At illa pre
monita amatre sua. da m in
qt hic in disco caput iohis
baptiste. Et contristatus est
rex. Propter iuramentum
autem & eos qui pariter re
cumbebant. iussit dari. mi
sitq; & decollauit iohannem
in carcere. Et allatum est
caput eius in disco. & datu
puelle. & tulit matri sue.
Et accedentes discipuli eius.
tulerunt corpus eius & se
pelierunt illud. & uemen
tes nunciauerunt ihv. Qd

cum audisset iūc: secessit in
de in nauicula in locum de
sertum seorsum. Et cum au
dissent turbe: secute sunt
eum pedestres de ciuitatibus.
Et exiens uidit turbā multā
& misertus est euis. & curauit
languidos eorum. Vespere
autem facto: accesserunt ad
eum discipuli euis dicentes.
Desertus est locus & hora iam
preterit. dimitte turbas ut
euntes in castella emant sibi
escas. Iūc autem dixit eis. Non
habent necesse ire. date uos
illis manducare. Respondert
ei. Non habemus hic nisi quinq;
panes. & duos pisces. Qui ait
eis. Afferte illos michi huc.
Et cum uisisset turbam discū
bere supra fenum: acceptis
quinq; panibus & duob; piscib;
aspiciens in celum benedixit
& fregit. & dedit discipulis pa
nes. discipuli autem turbis.
Et manducauerunt omnes &
saturati sunt. & tulerunt re
liquias duodecim cophinos
fragmentorum plenos. Man
ducantium autē fuit mune

rus quinq; milia uirorū ex
ceptis mulierib; & paruulis.
Et statim iussit discipulos ascen
dere in nauiculam & precede
re eum trans fretum. donec
dimitteret turbas. Et dimis
sa turba: ascendit in montē
solus orare. Vespere autem
facto: solus erat ibi. Nauicula
autē in medio mari iactabat
fluctibus. Erat enim contra
rius uentus. Quarta autem
uigilia noctis uenit ad eos
ambulans supra mare. Et
uidentes eum supra mare
ambulantem: turbati sunt
dicentes. quia phantasma est.
Et pre timore clamauerunt.
Statimq; iūc locutus est eis
dicens. Habete fiducia. ego
sum. nolite timere. Respon
dens autem petrus dixit. Dñe.
si tu es iube me uenire ad te
sup aquas. At ipse ait. Veni.
Et descendens petrus de nau
icula: ambulabat sup aqua
ut ueniret ad iūc. Videns
uero uentum ualidum ti
muit. Et cum cepisset mergi:
clamauit dicens. Domine

saluum me fac. Et continuo
ihs extendens manum appre-
hendit eum. & ait illi. Modice
fidei quare dubitasti? Et cu
ascendissent in nauiculam:
cessauit uentus. Qui autem in
nauicula erant. uenerunt
& adorauerunt eu dicientes.
Vere dei filius es. Et cum trans-
fretassent. uenerunt in terra
genesar. Et cum cognouissent
eum uiri loci illius. miserunt
in uniuersam regionem illam.
Et obtulerunt ei omnes male
habentes. & rogabant eum
ut uel simbriam uestimenti
eius tangerent. Et quicumque
tetigerunt. salui facti sunt.
Tunc accesserunt ad eum
ab ierosolymis scribe & phari-
sei dicientes. Quare discipuli
tui transgrediuntur traditi-
ones seniorum? Non enim
lauant manus suas. cum pa-
nem manducant. Ipse autem
respondens ait illis. Quare &
uos transgredimini mandatum
dei propter traditionem uestram?
Nam ds dixit. honora patrem
& matrem. & q maledixerit

patri uel matri. morte mori-
atur. Vos autem dicitis. q
cumque dixerit patri uel ma-
tri minus quicumque est ex
me tibi proderit. & non ho-
norificauit patrem suum
aut matrem. & irritum fe-
cistis mandatum dei propter
traditionem uestram. Hypo-
chrite bene prophetauit de
uobis isaias dicens. Populus
hic labiis me honorat. cor
autem eorum longe est a me.
Sine causa autem colunt me:
docentes doctrinas & man-
data hominum. Et conuo-
catis ad se turbis dixit eis.
Audite & intelligite. Non
quod intrat in os conquinat
hominem. sed quod procedit
ex ore hoc conquinat homi-
nem. Tunc accedentes disci-
puli eius dixerunt ei. Scis
quia pharisei audito hoc
uerbo scandalizati sunt?
At ipse respondens ait. Omnis
plantatio quam non planta-
uit pater noster celestis. eradi-
cabitur. Sinite illos. ceci sunt
duces cecorum. Cecus

12.

autem si cecum ducatum prestet.
ambo in foueam ceciderunt. Re-
spondens autem petrus dixit
ei. Scire nobis parabolam
istam. At ille dixit. Adhuc &
uos sine intellectu estis. Non
intelligitis quia omne quod
in os intrat in uentrem uadit.
& in secessum emittitur. que
autem procedunt de ore de
corde exeunt. & ea conquin-
nant hominem. De corde
enim exeunt cogitationes
male. homicidia. adulteria.
fornicationes. furta. falsa te-
stimonia. blasphemie. Hec
sunt que conquinant homi-
nem. Non locis autem manibus
manducare. non conquinat
hominem. Et egressus inde ihs
secessit in partes tyri & sico-
nis. Et ecce mulier chanaanica
a finibus illis egressa clama-
uit dicens. Misere mei dñe
fili dauid. filia mea male a de-
momo uexatur. Qui non re-
spondit ei uerbum. Et acce-
dentes discipuli eius. roga-
bant eum dicens. Dimitte
eam. quia clamat post nos.

Ipsa autem respondens ait. Non
sum missus. nisi ad oues que
perierunt domus isrl. At
illa uenit & adorauit eum
dicens. Domine adiuua me.
Qui respondens ait. Non est
bonum sumere panem filiorum.
& mittere canibus. At illa
dixit. Etiam dñe. Nam & ca-
telli edunt de micis que ca-
dunt de mensa dñorum suorum.
Tunc respondens ihs ait illi. O
mulier magna est fides tua.
fiat tibi sicut uis. Et sanata
est filia eius ex illa hora.

Et cū uenisset inde ihs. uenit
secus mare galilee. & ascendens
in montem sedebat ibi. Et ac-
cesserunt ad eum turbe mul-
te. habentes secum multos.
claudos. cecos. debiles. & alios
multos. Et proiecerunt eos
ad pedes eius. & curauit eos
ita ut turbe mirarentur.
uidentes multos loquentes.
claudos ambulantes. cecos
uidentes. & magnificabant
deum israhel.

Iesus autem conuocatis discipulis
suis dixit. Misereor turbe

quia triduo iam p̄seuerant
mecum. & non habent quod
manducent. Et dimittere
eos ieiunos nolo. ne defici-
ant in uia. Et dicunt ei disci-
puli. Unde ergo nobis in de-
serto panes tantos ut satiemur
turbam tantam? Et ait illis
Īh̄e. Quot panes habetis? At
illi dixerunt. Septem. & pau-
cos pisciculos. Et precepit
turbe. ut discumberent
super terram. Et accipiens
Īh̄e septem panes & pisces.
& gr̄as agens fregit & dedit
discipulis suis. & discipuli
dederunt populo. Et come-
derunt om̄s. & saturati s̄t.
Et quod superfuit de fragm̄-
tis. tulerunt septem spor-
tas plenas. Erant enim qui
manducauerunt quattuor
milia hominum. extra par-
uulos & mulieres. Et dimis-
sa turba ascendit in nau-
iculam. & uenit in fines ma-
gedan.

Et accesserunt ad eum pha-
risei & saducei temptantes.
& rogauerunt eum ut signum

de celo ostenderet eis. At
ille respondens ait. Facto
uespere dicitis. serenum erit.
tubicundum est enim celum.
& mane. hodie tempestas.
p̄utulat enim triste celum.
Faciem ergo celi diiudicare
noctis. signa autem temporum
non potestis scire. Generatio
mala & adultera signum
querit. & signum non da-
bitur ei nisi signum ione.
Et relictis illis abiit. Et cum
uenissent discipuli ei trans-
fretum. obliti sunt panes
accipere. Qui dixit illis. In-
tuemini. & caute a sermen-
to phariseorum & saduceorum.
At illi cogitabant intra se di-
centes. quia panes non ac-
cepimus. Sciens autem Īh̄e
dixit. Quid cogitatis inter
uos modice fidei. quia panes
non habetis? Nondum in-
telligitis neque recordamini
quinque panum & quinque
milia hominum. & quot
cophinos sumpsistis? Neque
septem panum & quattuor
milia hominum. & quot

spontas sumpstis: Quare non intelligitis quia non de pane dixi uobis. caueate a fermento phariseorum & saduceorum: Tunc intellexerunt quia non dixerunt cauendum a fermento panum. sed a doctrina phariseorum & saduceorum.

Venit autem ihc in partes cesaree phylippi. & interrogabat discipulos suos dicens. Quem dicunt homines esse filium hominis: At illi dixerunt. Alii iohannem baptistam. alii autem heliam. alii uero ieremiam. aut unum ex prophis. Dicit illis ihc. Vos autem quem me esse dicitis: Respondens symon petrus dixit. Tu es xpc filius dei uiui. Respondens autem ihc dixit ei. Beatus es symon bariona: quia caro & sanguis non reuelauit tibi. sed pater meus qui est in celis. Et ego dico tibi quia tu es petrus: & super hanc petram edificabo ecclesiam meam. & porte inferi non preualebunt aduersus eam. Et tibi

dabo claues regni celorum. Et quodcumque ligaueris super terram. erit ligatum & in celis. Et quodcumque solueris super terram. erit solutum & in celis. Tunc precepit discipulis suis. ut nemini dicerent quia ipse esset ihc xpc. Exinde cepit ihc ostendere discipulis suis quia oporteret eum ire ierosolimam. & multa pati a senioribus & scribis & principibus sacerdotum & occidi. & tertia die resurgere. Et assumens eum petrus: cepit increpare illum dicens. Absit a te dnie. non erit tibi hoc. Qui conuersus dixit petro. Vade post me sathanas. scandalum es mihi. quia non sapis ea que dei sunt. sed ea que hominum. Tunc ihc dixit discipulis suis. Siquis uult post me uenire. abneget semetipsum. & tollat crucem suam & sequatur me. Qui enim uoluerit animam suam saluam facere: perdet eam. Qui autem perdidit animam suam propter me: uiuet

met eam. Quid enim prodest
homini si mundum uniuersum
lucet. anime uero
sue detrimentum patiatur.
Aut quia dabit homo commu-
tationem pro anima sua. Fi-
lius enim hominis uenturus
est in gloria patris sui cum an-
gelis suis. & tunc reddet uni-
cuique secundum opera eius.
Amen dico uobis. sunt quidam
de hic stantibus qui non
gustabunt mortem donec
uideant filium hominis ue-
nientem in regno suo. Et pro
dies sex. assumpsit ihesus petrum
& iacobum & iohannem fratrem
eius. & duxit illos in montem
excelsum seorsum. & transi-
guratus est ante eos. Et resplen-
dit facies eius sicut sol. ue-
stimenta autem eius facta sunt
alba sicut nix. Et ecce appa-
ruerunt illis moyses & heli-
as cum eo loquentes. Respon-
dens autem petrus dixit ad
ihesum. Domine bonum est nos hic
esse. Si uis. faciamus hic tria
tabernacula. tibi unum. moy-
si unum. & helie unum.

Adhuc eo loquente. ecce nu-
bes lucida obumbravit eos.
Et ecce uox de nube dicens.
Hic est filius meus dilectus in quo
michi bene complacui. ipsi
audite. Et audientes discipuli
cecidere in faciem suam.
& timuerunt ualde. Et ac-
cessit ihesus & tetigit eos. dixitque
eis. Surgite. & nolite timere.
Leuantes autem oculos suos.
neminem uiderunt nisi solum
ihesum. Et descendit illis
de monte. precepit ihesus dicens.
Nemini dixertis uisionem. donec
filius hominis a mortuis re-
surgat.
Et interrogauerunt eum di-
scipuli dicentes. Quid ergo
scribe dicunt. quod heliam
oportet primum uenire.
At ille respondens ait illis.
Helias quidem uenturus est
& restituet omnia. Dico autem
uobis. quia helias iam uenit
& non cognouerunt eum.
sed fecerunt in eo quecumque
uoluerunt. Sic & filius ho-
minis passurus est ab eis. Te-
nitellexerunt discipuli quia

de iohanne baptista dixisset eis.

Et cum uenisset ad turbam accessit ad eum homo genibus prostratus ante eum dicens.

Domine. miserere filio meo. quia lunaticus est & male patitur. Nam sepe cecidit in ignem. & crebro in aqua.

Et obtuli eum discipulis tuis. & non potuerunt curare eum.

Respondens ih̄c ait. O generatio incredula & peruersa. quisque ero uobiscum. usquequo patiar uos? Afferre huc illum ad me. Et increpauit illum ih̄c. & exiit ab eo demonium. & curatus est puer ex illa hora.

Tunc accesserunt ad ih̄m discipuli secreto. & dixerunt. Quare nos non potuimus eicere illum?

Dixit illis. Propter incredulitatem uestram. Amen quippe dico uobis. si habueritis fidem sicut granum sinapis. dicetis huic monti transi hinc & transibit. & nichil impossibile erit uobis.

Hoc autem genus non eicitur nisi per orationem & ieiunium.

Conuersantibus autem eis in galilea. dixit illis ih̄c.

Filius hominis tradendus est in manus hominum & occident eum. & tertia die resurget. Et contristati sunt uehementer.

Et cum uenisset capharnaum: accesserunt qui didragma accipiebant ad petrum. & dixerunt ei. Magister uir non solum didragma.

Ait. Etiam. Et cum intrasset in domum: preuenit eum ih̄c dicens. Quid tibi uidetur symon? Reges terre a quibus accipiunt tributum uel census? A filiis suis. an ab alienis? Et ille dixit. Ab alienis.

Dixitque illi ih̄c. Ergo liberi sunt filii. Ut autem non scandalizemus eos: uade ad mare & mitte hamum. & cum piscem qui primus ascenderit tolle. & aperto ore eius inuenies staterem. Illum sumens da eis pro me & te.

In illa hora accesserunt discipuli ad ih̄m dicentes. Quis putas maior est in regno celorum? Et aduocans ih̄c paruulum: statuit eum in medio eorum. & dixit. Amen

dico uobis. nisi conuersi fue-
ritis & efficiamini sicut paru-
uli: non intrabitis in re-
gnum celorum. Quicumq;
ergo humiliauerit se sicut
paruulus iste: hic est maior
in regno celorum. Et qui
susceperit unum paruulum
talem in nomine meo: me
suscepit. Qui autem scanda-
lizauerit unum de pusillis
istis qui in me credunt: ex-
pedit eum sicut suspendatur
mola asinaria in collo eius.
& demergatur in profundum
maris. Ne mundo ab scan-
dalis. Necessè est enim: ut
ueniant scandala. Verum
tamen uis homini per quem
scandalum uenit. Si autem
manus tua uel pes tuus scan-
dalizat te: abscide eum &
proice abs te. Bonum tibi
est ad uitam ingredi debile
uel claudum: quam duas
manus uel duos pedes haben-
tem mita in ignem eternum.
Et si oculus tuus scandalizat
te: erue eum & proice abs te.
Bonum tibi est unum oculum

habentem in uitam intrare.
quam duos oculos habentem
mita in gehennam ignis.
Videte. ne contemnatis unum
ex his pusillis. Dico enim
uobis. quia angeli eorum in
celis semper uident faciem
patris mei qui in celis est.
Uenit enim filius hominis sal-
uare quod perierat.

Quid uobis uidetur. si fue-
rit alicui centum oues. &
errauerit una ex eis? Nonne
relinquit nonaginta nouem
in montibus. & uadit que-
rere eam que errauit? Et
si contigerit ut inueniat eam:
amen dico uobis quia gau-
det super eam magis quàm
sup nonaginta nouem que
non errauerunt. Sic non est
uoluntas ante patrem uirum
qui in celis est. ut pereat un-
de pusillis istis.

Si autem peccauerit in te
frater tuus: uade & corripe
eum inter te & ipsum solum.
Si te audierit: lucratus eris
fratrem tuum. Si autem te
non audierit: adhibe tecum

adhuc unum uel duos. ut
in ore duorum testium ut
trium stet omne uerbum.

Qd si non audierit eos: die
ecclē. Si autē ecclā non
audierit: sit tibi sicut eth
nicus & publicanus. Amen
dico uobis: quecumq; alliga
ueritis super terram. erunt
ligata in celo. Et quecumq;
solueritis super terra: erunt
soluta & in celo. Iterum dico
uobis: quia si duo ex uobis
consenserint super terram
de omni re quamcumq; pe
tuerint. fiet illis a patre meo
q̄ in celis est. Vbi enī sunt duo
ut tres congregati in nomine
meo: ibi sum in medio eorum.

Tunc accedens

petrus ad eum. dixit. Dñe.
quotiens peccabit in me fr̄
m̄s. dimittam ei usq; septies:

Dicit illi iñc. Non dico t̄ usq;
septies. sed usq; septuagies
deo assimi. Septies.

Latū est regnū celorū homini
regi. qui uoluit rationem
ponere cum seruis suis. Et
cū cepisset rationē ponere:

oblatus est ei unus qui de
bebat decem milia talenta.
Cum autē non haberet unde
redderet: iussit eum dñs
uenundari & uxorem eius
& filios & omnia que habe
bat. & reddi. Procidens au
tem seruis ille: rogabat eū
dicens. Patientiam habe in
me. & omnia reddam tibi.

Miseratus autem dñs serui illi:
dimisit eum. & debitum
dimisit ei. Egressus autem
seruis ille: inuenit unum
de conseruis suis. qui debe
bat ei centum denarios. Et
tenens suffocabat eum dicens.

Redde qđ debes. Et procidens
conseruis eius: rogabat eū
dicens. Patientiam habe in
me. & omnia reddam tibi.

Ille autē noluit. sed abiit &
misit eum in carcerē. donec
redderet debitum. Videntes
autē conserui eius que fie
bant: contristati sunt ual
de. Et uenerunt & narraue
runt dño suo omnia que
facta fuerant. Tunc uoca
uit illum dñs suus. & ait illi:

Serue nequā omne debitum
dimisti tibi quā rogasti me.
Honne ergo oportuit & te
misereri conserui tui sicut
& ego tui miserus sum.
Et iratus dñs eius tradidit
eum tortoribus. quoadusq;
redderet uniuersū debitum.
Sic & pater m̄s celestis faciet
uobis. si non remisertis unus
quisq; fr̄i suo de cordib; ur̄is.

Et factum est cum
consummasset dñs sermones
istos: migravit a galilea. Et
uenit in fines iudee trans
iordanem. & secute sunt eū
turbe multe. & curauit eos
ibi. Et accesserunt ad eum
pharisei. temptantes eum
& dicentes. Si licet homini
dimittere uxorem suā qua
cunq; ex causa? Qui respon
dens ait eis. Non legistis quia
qui fecit ab initio. masculū
& feminam fecit eos? Et dixit.
Propter hoc dimittet homo
patrem & matrē. & adhere
bit uxori suę. & erunt duo
in carne una. Itaq; iam non
sunt duo. sed una caro. Qd

ergo dñs coniunxit: homo
non separet. Dicunt illi. Qd
ergo moyses mandauit dare
libellum repudiū & dimitte
re? Ait illis. Quoniam moy
ses ad duriciam cordis ur̄i
permisit uobis dimittere
uxores ur̄as. Ab initio autē
non fuit sic. Dico autē uobis.
quia quicumq; dimiserit u
xorem suam nisi ob fornic
ationem. & aliam duxerit:
mehatur. Et qui dimissam
duxerit: mehatur. Dicunt
ei discipuli eius. Si ita est
causa homini cum uxore:
non expedie nubere. Qui
dixit. Non om̄s capiunt
uerbum istud. sed quibus
datum est. Sunt enim eu
nuchi qui de matris utero
sic nati sunt. & sunt eunu
chi qui facti sunt ab homi
nibus. & sunt eunuchi qui
se ipsos castrauerunt ppter
regnum celorū. Qui potest
capere capiat. Tunc oblata
sunt ei paruuli. ut manus
eis imponeret & oraret. Di
scipuli autē increpabant eos.

16
Ih̄c uero ait eis. Sinite paru-
tilos. & nolite eos prohibe-
re uenire ad me. Talius est
enim regnū celorum. Et cū
imposuisset eis manus: abiit
inde.

Et ecce unus accedens ait
ei. Magister bone. quid bo-
ni faciam. ut habeam uitā
eternam. Qui dixit ei. Quid
me interrogas de bono.

Unus est bonus d̄s. Si autem
uis ad uitam ingredi. serua
mandata. Dicit illi. Que.

Ih̄c autem dixit. Non homici-
dium facies. non adulterabis.
non facies furtum. non falsū
testimonium dices. honora
patrē tuum & matrē. & dili-
ges proximū tuū sicut teipsum.

Dicit illi adolescens. Omnia
hec custodiu a iuuentute
mea. Quid adhuc in deest.

Ait illi ih̄c. Si uis p̄fectus eē:
uade & uende omnia que
habes & da pauperibus. &
habebis thesaurum in celo.
& ueni. sequere me. Cum au-
disset autem adolescens uer-
bum: abiit tristis. Erat enim

habens multas possessiones.

Ih̄c autem dixit discipulis suis.
Amen dico uobis: quia diues
difficile intrabit in regnum
celorum. Et iterum dico uob.

Facilius est camelum p̄ foramen
acus transire. quā diuitem in-
trare in regnum celorum. Au-
ditis autem his discipuli: in-
rabantur ualde dicentes. Quis
ergo poterit saluus eē. Aspi-
cens autē ih̄c dixit illis. Apd̄
homines hoc impossibile est:
apd̄ d̄m autem omnia possi-
bilia sunt. Tunc respondens
petrus dixit ei. Ecce nos re-
liquimus omnia. & secuti
sumus te. Quid ḡ erit nob̄.

Ih̄c autem dixit illis. Amen
dico uobis. quod uos qui se-
cuti estis me: in regeneratio-
ne cum sederit filius homi-
nis in sede maiestatis sue. se-
debitis & uos super sedes du-
odecim. iudicantes duodeci-
tribus isrl̄. Et omnis qui re-
liquerit domum ut fr̄s aut
sorores aut patrē aut ma-
trem aut uxore aut filios
aut agros p̄p̄t nomen meū:

centuplum accipiet. & uitam eternam possidebit. Multi autem erunt primi nouissimi. & nouissimi primi. Simile est regnum celorum homini patrifamilias. qui exiit primo mane conducere operarios in uineam sua. Conuentione autem facta cum operariis ex denario diurno: misit eos in uineam sua. Et egressus circa hora tertia: uidit alios stantes in foro otiosos. & illis dixit. Ite & uos in uineam meam. & quod iustum fuerit dabo uobis. Illi autem abierunt. Iterum autem exiit circa sextam & nonam horam: & fecit similititer. Circa undecima uero exiit: & inuenit alios stantes. & dicit illis. Quid hic statis tota die otiosi? Dicunt ei. Quia nemo nos conduxit. Dicit illis. Ite & uos in uineam meam. Cum sero autem factum esset: dicit dominus uinea procuratori suo. Voca operarios. & redde illis mercedem. incipient a nouissimis usque ad pri-

mos. Cum uenissent ergo qui circa undecima horam uenerant: acceperunt singulos denarios. Venientes autem & primi: arbitrati sunt quod plus essent accepturi. Acceperunt autem & ipsi singulos denarios. Et accipientes: murmurabant aduersus patrifamilias dices. Hi nouissimi una hora fecerunt. & pares illos nobis fecisti. qui portauimus pondus diei & estis? At ille respondens uni eorum dixit. Amice. non facio tibi iniuriam. Nonne ex denario conuenisti mecum? Tolle quod tuum est: & uade. Volo autem & huic nouissimo dare sicut & tibi. At ut non licet michi quod uolo facere? An oculus tuus nequam est quia ego bonus sum? Sic erunt nouissimi primi. & primi nouissimi. Multi enim sunt uocati. pauci uero electi. Et ascendens ierusalem: assumpsit duodecim discipulos suos secreto & ait illis. Ecce ascendimus

ierosolimam. & filius hominis tradetur principibus sacerdotum & scribis. & condemnabunt eum morte. Et tradent eum gentibus ad deludendum. & flagellandum & crucifigendum. Et tertia die resurget.

Iunc accessit ad eum mater filiorum zebedae cum filiis suis. adorans & petens aliquid ab eo. Qui dixit ei. Quid vis? At illi. Dico ut sedeant hi duo filii mei: unus ad dexteram tuam. & unus ad sinistram tuam in regno tuo. Respondens autem ihs dixit. Nescitis quid petatis. Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum? Dicunt ei. Possimus. At illis. Calicem quidem meum bibetis. sedere autem ad dexteram meam & sinistram non est meum dare vobis: sed quibus paratum est a patre meo. Et audientes decem: indignati sunt de duobus fratribus. Ihs autem uocauit eos ad se. & ait. Scitis quia principes gentium

dominantur eorum. & qui maiores sunt potestate exercent in eos? Non ita erit inter uos. Sed quicumque uoluerit inter uos maior fieri: fit uir minister. Et qui uoluerit inter uos primus esse: erit uir seruus. Sicut filius hominis non uenit ministrari sed ministrare. & dare animam suam redemptionem pro multis.

Et egredientibus illis ab iericho: secute sunt eum turbe multae. Et ecce duo cecis sedentes secus uiam: audierunt quia ihs transiret. & clamauerunt dicentes. Domine miserere nostri fili dauid. Turbe autem increpabant eos ut tacerent. At illi magis clamabant dicentes. Domine miserere nostri fili dauid. Et stetit ihs & uocauit eos. & ait. Quid uultis ut faciam uobis? Dicunt illi. Domine. ut aperiantur oculi nostri. Misertus autem eorum ihs: tetigit oculos eorum. Et confestim uiderunt. & secuti sunt eum.

Et cum appropinquassent
iherosolimis. & uenissent bech
phage ad montem oliueti.
tunc ih̄c misit duos discipu
los. dicens eis. Ite in castellū
qd̄ contra uos est. & statim
inuenietis asinam alligatā.
& pullum cum ea. Solute.
& adducite in. Et si quis uob̄
aliquid dixerit: dicite quia
dñs h̄is opus habet. & con
festam dimittet eos. Hoc au
tem totum factum est: ut
adimpleretur qd̄ dictū est
per pph̄am dicentē. Dicite
filie syon. Ecce rex tuus ue
nit tibi mansuetus. sedens
sup̄ asinam & pullum filii
subiugalis. Cuncti autē disci
puli fecerunt sicut p̄cepto
illis ih̄c. & adduxerunt asinā
& pullum. & imposuerunt
super eos uestimenta sua. &
eum desuper sedere fecerunt.
Plurima autem turba strau
erunt uestimenta sua in uia.
Alii autem cedebant ramos
de arboribus. & sternebant
in uia. Turbe autem que p̄
cedebant & que sequebantur:

clamabant dicentes. Osan
na filio dauid: benedictus
qui uenit in nomine dñi.
Osanna in altissimis. Et cum
intraisset iherosolimam: com
mota est uniuersa ciuitas
dicens. Quis est hic? Popl̄i
autem dicebant. Hic est ih̄c
propha anazareth galilee.
Et intrauit ih̄c in templum
dei. & eiciebat om̄s uenden
tes & ementes in templo. &
mensas nummulariorū &
cathedras uendentium co
lumbas euerit. & dicit eis.
Scriptum est. domus mea do
mus orationis uocabitur.
Vos autem fecistis illam spe
luncam latronum. Et access
erunt ad eum cœci & claudi
in templo. & sanauit eos.
Videntes autem principes sa
cerdotum & scribe mirabi
lia que fecit. & pueros cla
mantes in templo & dicen
tes. osanna filio dauid: in
dignati sunt & dixerunt ei.
Audis quid isti dicunt? Ih̄c
autem dicit eis. Vtiq; Nun
quam legistis quia ex ore

infantium & lactentium pfe-
cisti laudem. Et relicta illis:
abiit foras extra ciuitatem
in bethaniam. ibiq; mansit.

Mane autem reuertens
in ciuitatem esuruit. Et ui-
dens ficu arborem una secus
uiam uenit ad eam. & nichil
inuenit in ea nisi folia tan-
tum. & ait illi. Nunquam
ex te fructus nascatur in
sempternum. Et arefacta
est continuo ficulnea. & ui-
dentes discipuli mirati sunt
dicentes. Quomodo conti-
nuo aruit. Respondens
autem ihc ait eis. Amen di-
co uobis. si habueritis fidem
& non hesitaueritis: non so-
lum de ficulnea facietis. sed
& si monti huic dixeritis. tol-
le te & iacta te in mare. fiet.
Et omnia quecumq; petier-
itis in oratione credentes ac-
cipietis. Et cum uenisset in
templum: accesserunt ad
eum docentes principes
sacerdotum & seniores po-
pli dicentes. In qua potesta-
te hec facis. Et quis tibi

dedit hanc potestatem.
Respondens autem ihc dixit eis.
Interrogabo uos & ego unum
sermonem. Quem si dixeritis
michi: & ego uobis dicam
in qua potestate hec facio.
Baptismum iohannis unde
erat. de celo an ex hominib;
At illi cogitabant intra se di-
centes. Si dixerimus de celo:
dicit nobis. Quare ergo non
credidistis illi. Si autem di-
xerimus ex hominibus: ti-
memus turbam. Omnis enim
habebat iohannem. sicut
ppham. Et respondentes
ihc dixerunt. Nescimus. Ait
illis & ipse. Nec ego dico uob.
in qua potestate hec facio.

Quid autem uobis uideatur.
Homo quidam habebat duos
filios. & accedens ad primum
dixit. Fili. uade hodie opari
in uineam mea. Ille autem
respondens ait. Holo. Postea
autem penitencia moe' abiit.
Accedens autem ad alteru' dixit
similiter. At ille respondens
ait. Eo dne. Et non iuit. Quis
ex duobus fecit uoluntatem

patris: Dicunt. Primus. Di-
cit illis ih̄c. Amen dico uob.
quia publicam & meretri-
ces precedunt uos in regnū
dei. Venit autem ad uos io-
hannes in uia iusticie. & non
credidistis ei. Publicam & me-
retrices crediderunt ei. Vos
autem uidentes nec peniten-
tiam habuistis postea. ut
crederetis ei.

Aliam parabolam audite.
Homo erat paterfamilias qui
plantauit uineam. & sepe
circumdedit ei. & fodit in ea
torcular & edificauit turri.
& locauit eam agricolis. &
peregre profectus est. Cum
autem tempus fructuum
appropinquasset: misit
seruos suos ad agricolas ut
acciperent fructus eius. Et
agricole apprehensis seruis
eius alium occiderunt. alium
occiderunt. alium uero lapi-
dauerunt. Iterum misit alios
seruos plures prioribus. &
fecerunt illis similiter. Ho-
minissime autem misit ad eos
filium suum dicens. Vere

buntur filium meū. Agri-
cole autem uidentes filium:
dixerunt intra se. Hic est
heres. Venite occidamus
eum. & habebimus heredi-
tatem eius. Et apprehensū
eum eiecerunt extra uinea.
& occiderunt. Cum ergo
uenerit dñs uinee. quid
faciet agricolis illis? Auit
illi. Malos male perdet. &
uineam suam locabit aliis
agricolis. qui reddant ei fru-
ctum temporibus suis. Dicit
illis ih̄c. Nunquam legistis
in scripturis. lapidem quem
reprobauerunt edificantes
hic factus est in caput an-
guli. a dño factum est istud.
& est mirabile in oculis nr̄is.

Ideo dico uobis. quia auferetur
a uobis regnum dei. &
dabitur genti facienti fructus
eius. Et qui occiderit super
lapidem istum: confringetur.
Super quem uero occiderit:
conteret eum. Et cum au-
dissent principes sacerdotū
& pharisei parabolas eius:
cognouerunt qđ de ipsis

19
diceret. Et querentes eum tenere timuerunt turbas. quoniam sicut propham eum habebant.

Et respondens ih̄c: iterū in parabolis locutus est eis dicens. Simile factum est regnum celorum homini regi. qui fecit nuptias filio suo. Et misit seruos suos uocare uocatos ad nuptias: & nolebant uenire. Iterum misit alios seruos dicens.

Dicite uocatis. Ecce prandium meum parauit. tauri mei & alia occisa & omnia parata. uenite ad nuptias. Illi autem neglexerunt. Et abierunt. alius in uilla sua. alius uero ad negotiationem suam. Reliqui uero tenuerunt seruos eius. & contumelia affectos occiderunt.

Rex autem cum audisset uat est: & missis exercitibus suis perdidit homicidas illos. & ciuitatem illorum succendit.

Tunc ait seruis suis. Nuptie quidem parate sunt: sed qui uocati erant non fuerunt

digni. Ite ergo ad exteros uarum. & quoscunq; inuenieritis uocate ad nuptias. Et egressi serui eius in uias: congregauerunt omnes quos inuenierunt malos & bonos. & implete sunt nuptie discumbentium. Intrauit autem rex ut uideret discumbentes: & uidit ibi hominem non uestitum ueste nuptiali. & ait illi. Amice. quomodo huc intrasti non habens uestem nuptialem? At ille ommutuit. Tunc dixit rex ministris. Ligatis pedibus eius & manibus: mittite eum in tenebras exteriores. Ibi erit fletus & stridor denticum.

Multi enim sunt uocati. pauci uero electi.

Tunc abeuntes pharisei consilium inierunt. ut caperent ih̄m in sermone. Et mittunt ei discipulos suos cum herodianis dicentes. Magister. scimus quia uerax es & uiam dei in ueritate doces. & non est tibi cura de aliquo. Non enim respicis

personam hominum. Dic
ergo nob. quid t̄ uidetur.
Licet census dari cesari an
non. Cogita autem ihs
nequitia eorum. atq. Quid
me temptatis hypochritae.
Ostendite michi nominis
census. At illi obtulerunt
ei denarium. Et ait illis ihs.
Cuius est imago hec & sup
scriptio. Dicunt ei. Cesaris.
Tunc ait illis. Reddite ergo
que sunt cesaris cesari. &
que sunt dei deo. Et audi
entes mirati sunt. & relicto
eo abierunt.

In illo die accesserunt ad eu
saducei qui dicunt non ee
resurrectionem. & interro
gauerunt eum dicentes.
Magister. moyses dixit. Si quis
mortuus fuerit non habens
filium. ducat frater ei uxore
rem illius. & suscitet semen
fri suo. Erant autem apud
nos septem frs. primusq;
uxore ducta defunctus est.
& non habens semen reliquit
uxorem suam fri suo. Simi
liter secundus & tertius usq;

ad septimum. Huiusmodi au
tem omnium & mulier de
functa est. In resurrectione
ergo cuius erit de septem uxor.
Oms enim habuerunt eam.
Respondens autem ihs ait illis.
Erratis nescientes scripturas.
neq; uirtutem dei. In resur
rectione enim neq; nubent
neq; nubentur. sed sicut
angeli dei in celo. De resurre
ctione autem mortuorum non
legistis qd dictum est a deo di
cente uobis. ego sum ds abra
ham & ds itaae & ds iacob.
Non est ds mortuorum sed ui
uentium. Et audientes tur
be mirabantur in doctrina ei.
Pharisei autem audientes
quod silentium imposuisset
saduceis. conuenerunt in
unum. Et interrogauit eu
unus ex eis legis doctor. tem
ptans eum. Magister. qd
est mandatum magnum in
lege. Ait illi ihs. Diliges dnm
dum tuum ex toto corde tuo.
& in tota anima tua. & in
tota mente tua. Hoc est ma
ximum & primu mandatu.

Secundum autē simile est huic. Diliges proximum tuum sicut teipsum. In his duobus mandatis uniuersa lex pendet & pphē.

Congregatis autē phariseis: interrogauit eos ihs dicens.

Quid uobis uidetur de xpo. cuius filius est? Dicunt ei. Dauid. At illis. Quomodo quod dauid in spiritu uocat eum dñm dicens. dixit dñs dño meo. sede ad dextris meis. donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.

Si ergo dauid in spū uocat eum dñm. quomodo filius eius est? Et nemo poterat respondere ei uerbum. neque ausus fuit quisquam ex illo die eum amplius interrogare.

Tunc ihs locutus est ad turbas & ad discipulos suos dicens.

Super cathedram moysi sederunt scribe & pharisei. Omnia quecumque dixerint uobis: seruate & facite. Secundum uero opera eorum nolite facere. Dicunt enim & non faciunt. Alligant

enim onera graua & importabilia. & imponunt in humeros hominum. digito autem suo nolunt ea mouere.

Omnia uero opa sua faciunt. ut uideantur ab hominibus.

Dilatant enim philacteria sua. & magnificant simbrias.

Amant autem primos recubitus in cenis. & primas cathedras in synagogis. & salutationes in foro. & uocari ab hominibus rabi. Vos autem nolite uocari rabi. Unus est enim magister ur̄. Omnes autem uos fratres estis. Et patrem nolite uocare uob̄ sup̄ terrā.

Unus est enim pater ur̄ qui in celis est. Hec uocemini magistri. quia magister ur̄ unus est xps. Qui maior est ur̄. erit minister ur̄. Qui autem se exaltauerit humiliabit. & qui se humiliauerit exaltabit.

Ue autē uobis scribe & pharisei hypocrite. qui clauditis regnum celorum ante homines. Vos autem non intratis. nec introeuntes finitis intrare.

Ue autē uob̄ scribe & pharisei

hypochrite. qui circumcis
marie & aridam ut faciatis
unum profectum. & cum
fuerit factus factus eum fi
lium gehenne duplo qua
uos. Ve uobis duces cæci. q
dicatis. quicumq; iurauerit
per templum nichil est. q
autem iurauerit in auro
templi. debet. Stulti & cæci.
quid enim manus est. aurū
an templum qd̄ sanctificat
aurum. Et quicumq; iu
rauerit in altari nichil est.
quicumq; iurauerit in do
no qd̄ est super illud. debet.
Cæci. quid enim manus est.
domum an altare qd̄ san
ctificat domum. Qui ergo
iurat in altari. iurat in
eo & in omnibus que sup
illud sunt. Et quicumq; iu
rauerit in templo. iurat
in illo & in eo qui habitat
in ipso. Et qui iurat in celo.
iurat in throno dei & in
eo qui sedet super eum. Ve
autem uobis scribe & phari
sei hypochrite. qui decima
tis mentā & anetū & cum

num. & reliquias que gra
uora sunt legis. iudicium
& misericordiam & fidem.
hec oportuit facere. & illa
non omittere. Duces cæci.
excolantes culicem. camelū
autem glutientes. Ve uob
scribe & pharisei hypochri
te. qui mundatis quod de
foris est calicis & parapfichis.
intus autem pleni estis ra
pina & immundicia. Pha
risee cæce. munda prius
qd̄ intus est calicis & para
pfichis. ut fiat & id quod
de foris est mundum. Ve
uobis scribe & pharisei hy
pochrite. quia similes estis
sepulchris dealbatis. que
aforis parent hominibus
speciosa. intus uero plena
sunt ossibus mortuorum
& omni spuricia. Sic &
uos aforis quidem parentis
hominibus iusti. intus autē
pleni estis hypochrissi &
iniquitate. Ve uobis scri
be & pharisei hypochrite.
qui edificatis sepulchra p
pharum. & ornatis mo

numenta iustoru. & dicitis.
Si fuissetis in dieb; patru
 uororum. non essemus socii
 eorum in sanguine ppha-
 rum. Itaq; testimonio estis
 uobismet ipsis. quia filii e-
 stis eorum. qui prophas oc-
 ciderunt. Et uos implete
 mensuram patru uororum.
Serpentes. gemmina uipera-
 rum. quomodo fugietis a
 iudicio gehenne? Ideo ec-
 ce ego mitto ad uos pphas
 & sapientes & scribas. &
 ex illis occidetis & crucifi-
 getis. & ex eis flagellabitis
 in synagogis uris. & perse-
 quemini de ciuitate in ci-
 uitatem. ut ueniat super
 uos omnis sanguis iustus
 qui effusus est super terra.
 a sanguine abel iusti usq;
 ad sanguinem zacharie fi-
 lii barachie. quem occidistis
 inter templum & altare.
Amen dico uobis. uenient
 hec omnia super generati-
 onem istam. Ierusalem ie-
 rusalem que occidis pphas
 & lapidas eos qui ad te

missi sunt. quotiens uolui
 congregare filios tuos quem
 admodum gallina congre-
 gat pullos suos sub alas. &
 noluit. Ecce relinquetur
 uobis domus ura deserta.
Dico enim uobis. non me tu
 debitis amodo donec dica-
 tis. Benedictus qui uenit
 in nomine dni.
Et egressus ihs de tem-
 plo ibat. & accesserunt
 ad eum discipuli eius ut
 ostenderent ei edificatione
 templi. Ipse autem respon-
 dens dixit illis. Videtis hec
 omnia? Amen dico uobis.
 non relinquetur hic lapis
 super lapidem. qui non de-
 struatur. Sedente autem eo
 super montem oliueti. ac-
 cesserunt ad eum discipuli
 secreto dicentes. Dic nobis
 quando hec erunt. & qd
 signum aduentus tui. & con-
 summationis seculi. Et re-
 spondens ihs dixit eis. Vi-
 dete nequis uos seducat.
Multi enim uenient in nomi-
 ne meo dicentes. ego sum xpc.

& multos seducent. Audi-
turi enim estis pyelia & o-
piniones pyeliorum. uide-
te ne turbeamini. Oportet
enim hec fieri. sed non sta-
tim finis. Consurget enim
gens in gentem. & regnum
in regnum. & erunt pesti-
lentie & fames. & terre mo-
tus per loca. Hec autem
omnia. initia sunt dolorum.
Tunc tradent uos in tribu-
lationem & occident uos.
& eritis odio omnibus gen-
tibus propter nomen meum.
Et tunc scandalizabuntur
multi. & inuicem tradent.
& odio habebunt inuicem.
Et multi pseudo pphete sur-
gent. & seducent multos.
Et quoniam abundabit iniquitas:
refrigescet caritas multorum.
Qui autem perseuerauerit
usque in finem. hic saluus e-
rit. Et predicabitur hoc eu-
angelium regni in uniuersis
orbe. in testimonium omnibus
gentibus. Et tunc ueniet
consummatio. Cum ergo
uideritis abominationem

desolationis que dicta est
a damele ppheta stantem
in loco sancto: qui legit in-
telligat. Tunc qui in iudea
sunt fugiant in montes.
& qui in tecto non descen-
dat tollere aliquid de do-
mo sua. Et qui in agro: non
reuertatur tollere tunicam
suam. Ne autem pregnan-
tibus & inlactantibus in
illis diebus. Orate autem.
ut non fiat fuga uestra hie-
me uel sabbato. Erunt enim
tunc tribulatio magna.
qualis non fuit ab initio
mundi usque modo neque fiet.
Et nisi breuiati fuissent dies
illi: non fieret salua omnis
caro. sed propter electos bre-
uiabuntur dies illi. Tunc
si quis uobis dixerit. ecce
hic est christus aut illic: nolite
credere. Surgent enim pseu-
do christi & pseudo prophete.
& dabunt signa magna &
prodigia. ita ut in errorem
inducantur si fieri potest
etiam electi. Ecce dixi
uobis. Si ergo dixerint uobis

72
ecce in deserto est. nolite exi-
re. ecce in penetralibus. no-
lite credere. Sicut enim ful-
gor exiit ab oriente & paret
usq; in occidentem: ita erit
& aduentus filii hominis.
Vbiunq; fuerit corpus: illuc
congregabuntur aquile.
Statim autem post tribula-
tionem dierum illorum
sol obscurabitur. & luna
non dabit lumen suum.
& stelle cadent de celo. &
uirtutes celorum commo-
uebuntur. & tunc appa-
rebit signum filii hominis
in celo. Et tunc plangent
omnes tribus terre. & ui-
debunt filium hominis ue-
nientem in nubibus celi
cum uirtute multa & ma-
iestate. Et mittet angelos
suos cum tuba & uoce ma-
gna. & congregabunt ele-
ctos eius a quattuor uen-
tis. a summis celorum usq;
ad terminos eorum. Ab
arbore autem ficu diserte
parabolam. Cum iam rami
eius tener fuerit & folia

nata: scitis quia prope est
estas. Ita & uos cum uideri-
tis hec fieri: scitote quia
prope est in ianuis. Amen
dico uobis. quia non pre-
teribit generatio hec do-
nec omnia hec fiant. Celum
& terra transibunt. uerba
uero mea non preteribunt.
De die autem illa & hora ne-
mo scit. neq; angeli celorum.
nisi pater solus. Sicut autem
in diebus noe. ita erit &
aduentus filii hominis. Sicut
enim erant in diebus ante
diluuium. comedentes &
bibentes. nubentes & nu-
ptum tradentes. usq; ad
eum diem quo intrauit in
archam noe. & non cogno-
uerunt donec uenit dilu-
uium & tulit omnes: ita
erit & aduentus filii homi-
nis. Tunc erunt duo in a-
gro. unus assumetur &
unus relinquetur. Due mo-
lentes in mola. una assu-
metur & una relinquetur.
Duo in lecto. unus assumetur
& alter relinquetur. Vigi-

late ergo: quia nescitis
qua hora dñs ur̄ uentu-
rus sit. Illud autem scitote
quoniam si sciret pater fa-
miliar̄ qua hora sur̄ uen-
turus eēt: uigilaret utiq;
& non sineret perfodi do-
mum suam. Ideo & uos
estote parati. quia qua ne-
scitis hora filius hominis
uenturus est. Quis putas
est fidelis seruus & pru-
dens quem constituit dñs
suus supra familiam suā.
ut det illis cibum in tem-
pore: Beatus ille seruus:
quem cum uenerit dñs ei
inuenert sic facientem.
Amen dico uobis: qm̄ supra
omnia bona sua constitu-
et eum. Si autem dixerit
malus seruus ille in corde
suo. moram facit dñs m̄s
uenire. & cepert pcutere
conseruos suos. manducet
autem & bibat cum ebriis:
ueniet dñs serui illius in
die qua non sperat. & ho-
ra qua ignorat. & diuidet
eum. partemq; eius ponet

cum hy-pochritas. Ibi erit
fletus & stridor dentaum.
Tunc simile erit regnum
celorum decem uirginibus.
que accipientes lampades
suas. exierunt obuiam
sponso & sponse. Quinq;
autem ex eis erant fatue.
& quinq; prudentes. Sed
quinq; fatue acceperunt lam-
padibus: non sumpserunt
oleum secum. Prudentes
uero acceperunt oleum
in uasis suis cum lampadi-
bus. Moram autem facien-
te sponso: dormitauerunt
om̄s & dormierunt. Me-
dia autem nocte clamor
factus est: ecce sponsus ue-
nit. exite obuiam ei. Tunc
surrexerunt om̄s uirgines
ille. & ornauerunt lam-
pades suas. Fatue autem
sapientibus dixerūt. Date
nobis de oleo ur̄o. quia
lampades nr̄e extinguunt̄.
Respondert prudentes dicentes.
Ne forte non sufficiat nobis
& uobis: ite potius aduen-
dentes & emite uob. Dum

autem uenit emere: uenit sponsus. & que parate erant intrauerunt cum eo ad nuptias. & clausa est ianua.

Nouissime uero uenerunt & relique uirgines dicentes.

Dne. dne. aperi nobis. At ille respondens ait. Amen dico uobis: nescio uos. **V**igilate itaq; quia nescitis diem neq; horam.

Sicut enim homo peregre proficiscens uocauit seruos suos. & tradidit illis bona sua. Et uni dedit quinq; talenta. alii autem duo. alii uero unum. **U**nusquisq; secundum propriam uirtutem: & profectus est statim. **A**bijt autem qui quinq; talenta acceperat: & operatus est in eis. & lucratus est alia quinq;. **S**imiliter qui duo acceperat: lucratus est alia duo. **Q**ui autem unum acceperat: abiens fodit in terram. & abscondit pecuniam dni sui.

Post multum uero temporis uenit dnus seruorum illorum. & posuit rationem cum eis.

Et accedens qui quinq; talenta acceperat: obtulit alia quinq; talenta dicens.

Domine. quinq; talenta mihi tradidisti. ecce alia quinq; superlucratu sum. **A**it illi dnus eius. **C**uge bone serue & fidelis. quia super pauca fuisti fidelis: super multa te constituam. **I**ntra in gaudium dni tui. **A**ccessit autem & qui duo talenta acceperat.

Et ait. **D**ne. duo talenta mihi tradidisti. ecce alia duo lucratus sum. **A**it illi dnus eius. **C**uge serue bone & fidelis. quia super pauca fuisti fidelis: super multa te constituam. **I**ntra in gaudium dni tui.

Accedens autem & qui unum talentum acceperat: & ait. **D**omine scio quia homo durus es. metis ubi non seminasti. & congregas ubi non sparsisti. & timentis abij & abscondi talentum tuum in terra.

Ecce habes qd tuum est. **R**espondens autem dnus eius. dixit ei. **S**erue male & piger. sciebas quia meto ubi non

semino. & congrego ubi
non sparsi. Oportuit ergo
te committere pecuniam
meam nummulariis. &
ueniens ego recepissem uti
q; qd meum est cum usura.
Tollite itaq; ab eo talentum.
& date ei qui habet decem
talenta. Omni enim haben
ti dabitur & abundabit.
Si autem qui non habet. &
qd uidetur habere auferet
ab eo. Et inutilem seruum
eicte in tenebras exteriores.
Ibi erit fletus & stridor den
tium.

Qum autem uenerit filius
hominis in maiestate sua
& omnes angeli cum eo. tunc
sedebit super sedem maie
statis sue. & congregabunt
ante eum omnes gentes. &
separabit eos ab inuicem
sicut pastor segregat oues
ab hecdis. & statuet oues q
dem a dextris suis. hecos
autem a sinistris. Tunc dicit
rex iis qui a dextris ei erunt.
Venite benedicti patris mei.
possidete paratum uobis

regnum a constitutione
mundi. Esurui enim. &
dedistis michi manducare.
Situi. & dedistis mihi bibere.
Hospes eram. & collegistis
me. Nudus. & cooperuistis
me. Infirmus. & uisitastis
me. In carcere eram. & ue
nistis ad me. Tunc respon
debunt ei iusti dicentes. Dne.
quando te uidimus esurien
tem & pauperum. Sitientem.
& dedimus tibi potum.
Quando autem te uidimus
hospitem. & collegimus te.
Aut nudum. & cooperuimus te.
Aut quando te uidimus infir
mum. aut in carcere. & ue
nimus ad te. Et respondens
rex dicit illis. Amen dico uob.
quam diu fecistis uni de his
fratrib; meis minimis. michi
fecistis. Tunc dicit & iis qui
a sinistris eius erunt. Disce
dite a me maledicti in igne
eternum. qui paratus est di
abolo & angelis eius. Esurui
enim. & non dedistis michi
manducare. Situi. & non
dedistis mihi bibere. Hospes era.

& non collegistis me. Hudus.
 & non operuistis me. Infirmus
 & in carcere: & non visitastis me. Tunc respondebunt ei & ipsi dicentes. Dñe. quando te uidimus esurientem aut sitientem. aut hospitem. aut nudum. aut infirmum. uel in carcere. & non ministrauimus tibi?

Tunc respondebit & illis dicens. Amen dico uob. quia diu non fecistis um de minoribus his. nec michi fecistis. Et ibunt hi in supplicium eternum. iusti autem in uitam eternam. Et factum est. cum consummasset ihs sermones hos omnes: dixit discipulis suis.

Seratis quia post biduum pascha fiet. & filius hominis tradetur ut crucifigatur:

Tunc congregati sunt principes sacerdotum & seniores populi in atrium principis sacerdotum qui dicebatur cayphas. & consilium fecerunt ut ihs dolo tenerent & occiderent. Dicebant autem.

Non in die festo. Ne forte tumultus fieret in populo.

Cui autem eet ihs in bethania in domo symonis lepsi: accessit ad eum mulier habens alabastrum unguenti preciosi. & effudit super caput ipsius recumbentis. Videntes autem discipuli indignati sunt dicentes. Ut quid perditio hec? Potuit enim istud uenundari multo. & dari pauperibus. Sciens autem ihs ait illis. Quid molesti estis huic mulieri? Opus bonum operata est in me. Nam semper pauperes habetis uobiscum. me autem non semper habebitis. Mittens enim hec unguentum hoc in corpus meum: ad sepeliendum me fecit. Amen dico uobis. ubi cunq; predicatum fuerit hoc euangelium in toto mundo. dicetur & quod hec fecit in memoriam eius.

Tunc abiit unus de duodecim qui dicitur iudas scarioth ad principes sacerdotum. & ait illis. Quid uultis mihi dare.

& ego uobis eum tradam.
At illi constituerunt ei tri-
ginta argenteos. Et exin-
de querebat opportunita-
tem: ut eum traderet. Pri-
ma autem die azimorum.
accesserunt discipuli ad
ihsu dicens. Vbi uis pare-
mus tibi comedere pascha.
At ihs dixit. Ite in ciuitatem
ad quendam. & dicite ei.
Magister dicit. Tempus meum
prope est. apud te facio pascha
cum discipulis meis. Et fece-
runt discipuli sicut constituit
illis ihs: & parauerunt pascha.
Vespere autem facto: discumbere
bat cum duodecim discipulis
suis. Et edentibus illis dixit.
Amen dico uobis. quia unus
uostm me traditurus est. Et
contristati ualde: ceperunt
singuli dicere. Nunquid ego
sum dñe? Et ipse respondens
ait. Qui intingit mecum ma-
num in parapside: hic me
tradet. Filius quidem homi-
nis uadit. sicut scriptum est
de illo. Vt autem homini illi:
p quem tradetur. Bonum

erat ei: si natus non fuisset
homo ille. Respondens au-
tem iudas qui tradidit eu
dixit. Nunquid ego sum
rabi? At illi. Tu dixisti.
Cenantibus autem eis: accepit
ihs panem. & benedixit ac
fregit. deditq; discipulis
suis. & ait. Accipite & come-
dite. hoc est corpus meum.
Et accipiens calicem: gratias
egit & dedit illis dicens. Bi-
bite ex hoc omnes. Hic est
enim sanguis meus noui te-
stamenti. qui p multis ef-
fundetur in remissionem
peccatorum. Dico autem uob.
non bibam amodo de hoc
gemmine utas: usq; in die
illum cum illud bibam uo-
biscum nouum in regno
patris mei. Et ymmo dicto:
exierunt in montem oliueti.
Tunc dicit illis ihs. Omnis uos
scandalum patiemini in me
in ista nocte. Scriptum est
enim. Percutiam pastorem.
& dispergentur oues gregis.
Postquam autem resurrexero:
pcedam uos in galileam.

Respondens autem petrus:
 ait ei. Et si om̄s scandalizati
 fuerint in te: ego nunquā
 scandalizabor. Ait illi īe.
 Amen dico tibi: quia in hac
 nocte ante quam gallus
 cantet. ter me negabis. Ait
 illi petrus. Etiam si oportu-
 erit me mori tecum: non
 te negabo. Similiter & om̄s
 discipuli dixerunt. Tunc ue-
 nit īe cum illis in uillam
 que dicitur gethsemam. &
 dixit discipulis suis. Sedete
 hic. donec uadam illuc &
 orem. Et assumpto petro &
 duobus filiis zebedei: cepit
 contristari & mestus ēē. Tē
 ait illis. Tristis est anima mea
 usq; ad mortem. Sustinete
 hic. & uigilate mecum. Et
 p̄gressus pusillum: p̄cudit
 in faciem suam orans & di-
 cens. Mi pater. si possibile
 est transeat a me calix iste.
 Veruntamen non sicut ego uo-
 lo. sed sicut tu. Et uenit ad
 discipulos suos: & inuenit eos
 dormientes. Et dicit petro.
 Sic non potuisti una hora

uigilare mecum: Vigilate
 & orate: ut non intretis in
 temptationem. Sp̄s quidē
 p̄mptus est: caro autem in-
 firma. Iterum secundo abiit
 & orauit dicens. Pater mi. si
 non potest hic calix transire
 nisi bibam illum: fiat uolun-
 tas tua. Et uenit iterum. &
 inuenit eos dormientes.
 Erant enim oculi eorū grauati.
 Et relictis illis: iterum abiit
 & orauit tertio eundem ser-
 monem dicens. Tunc uenit
 ad discipulos suos. & dicit illis.
 Dormite iam & requiescite.
 Ecce appropinquauit hora.
 & filius hominis tradetur
 in manus peccatorum. Sur-
 gite. eamus. ecce appropin-
 quauit qui me tradet. Ad-
 huc eo loquente: ecce iudas
 unus de duodecim uenit. &
 cum eo turba multa cū gla-
 diis & fustibus. missi a prin-
 cipibus sacerdotum & senio-
 ribus populi. Qui autem tra-
 didit eum: dedit illis signū
 dicens. Quem cumq; osculatus
 fuero: ipse est tenete eum.

Et confestim accedens ad iherosolimitanos:
dixit. Aue rabi. Et osculatus
est eum. Dixitque illi ihesus. Ami-
ce. ad quod uenisti? Tunc ac-
cesserunt & manus iniecerunt
in iherosolimitanos: & tenuerunt eum.
Et ecce unus ex illis qui erant
cum iherosolimitano: extendens manum
exemit gladium suum. &
percutiens seruum principis
sacerdotum amputauit au-
riculam eius. Tunc ait illi
ihesus. Conuerte gladium tuum
in locum suum. Omnes enim
qui acceperunt gladium:
gladio peribunt. An putas
quia non possum rogare pa-
trem meum. & exhibebit in
modo plus quam duodecim
legiones angelorum? Quomodo
ergo implebuntur scripturae:
quia sic oportet fieri? In illa
hora dixit ihesus turbis. Tanquam
ad latronem existis cum gla-
diis & fustibus: comprehendere
me? Cotidie apud uos sedebam
docens in templo: & non me
tenuistis. Hoc autem totum
factum est: ut impleverintur
scripturae prophetarum. Tunc

discipuli omnes relicto eo fugerunt.
At illi tenentes iherosolimitanos: dixerunt
ad cayphan principem sacer-
dotum. quo scribae & seniores
conuenerant. Petrus autem
sequebatur eum a longe:
usque in atrium principis sa-
cerdotum. Et ingressus in
atrium: sedebat cum mini-
stris ut uideret finem. Prin-
cipes autem sacerdotum &
omne concilium querebant
falsum testimonium contra
iherosolimitanos ut eum morti traderent.
& non inuenerunt. cum multi
falsi testes accessissent. No-
tissime autem uenerunt
duo falsi testes. & dixerunt.
Hic dixit. Possum destruere
templum dei. & post tridu-
um reedificare illud. Et
surgens princeps sacerdo-
tum: ait illi. Nichil respon-
des ad ea que isti aduersum
te testificantur? Ihesus autem
tacebat. Et princeps sacer-
dotum ait illi. Aduro te
per deum uiuunt. ut dicas
nobis si tu es christus filius dei.
Dicit illi ihesus. Tu dixisti. Ve-

runtamen dico uobis: amodo uidebitis filium hominis sedentem a dextris uirtutis. & uenientem in nubibus celi. Tunc princeps sacerdotum scidit uestimenta sua dicens. Blasphema uit. Quid adhuc egemus testibus? Ecce nunc audistis blasphemiam. Quid uobis uidetur? At illi respondentes dixerunt. Reus est mortis. Tunc expuerunt in faciem eius. & colaphis eum ceciderunt. Alii autem palmas in faciem ei dederunt dicens. Prophecia nobis xpe. quis est qui te percussit? Petrus uero sedebat foris in atrio. Et accessit ad eum una ancilla dicens. Et tu cum ihu galileo eras. At ille negauit coram omnibus dicens. Nescio quid dicis. Exiitque autem illo ianuam: uidit eum alia ancilla. & ait iis qui erant ibi. Et hic erat cum ihu nazareno. Et iterum negauit cum iuramento: quia non noui hominem. Et post pusillum

accesserunt qui ibi stabant. & dixerunt petro. Vere. & tu ex illis es. Nam & loquela tua manifestum te facit. Te cepit detestari & iurare: quia non nouisset hominem. Et continuo gallus cantauit. Et recordatus est petrus uerbi ihu qd dixerat: prius quam gallus cantet. ter me negabis. Et egressus foras: fleuit amare. Mane autem facto consilium inierunt omnes principes sacerdotum & seniores populi aduersus ihu: ut eum morti traderent. Et unctum adduxerunt eum. & tradiderunt pontio pilato presidi. Tunc uidens iudas qui eum tradidit qd damnatus eet: penitentia ductus reculit triginta argenteos principibus sacerdotum & senioribus dicens. Peccauit. tradens sanguinem iustum. At illi dixerunt. Quid ad nos? Tu uideris. Et prociis argenteis in templo recessit. & abiens laqueo se suspendit. Principes autem

sacerdotum acceptis argen-
tens dixerunt. Non licet mit-
tere eos in corbanam: quia
pretium sanguinis est. Con-
silio autem inito: emerunt
ex illis agrum figuli in se-
pulturam peregrinorum.
Propter hoc uocatus est ager
ille acheldemach. hoc est a-
ger sanguinis. usq; in hodi-
ernum diem. Tunc im-
pletum est qd dictum est
p ieremiam ppham dicen-
tem. Et acceperunt trigin-
ta argenteos pretium appre-
ciati. quem appreciauerunt
a filiis isrl. Et dederunt eos
in agrum figuli. sicut con-
stituit in dñs. Iesus autē
stetit ante presides. Et
interrogauit eum preses
dicens. Tu es rex iudeoru?
Dicit ei ihc. Tu dicis. Et cum
accusaretur a principibus
sacerdotum & senioribus:
nichil respondit. Tunc dicit
illi pilatus. Non audis quan-
ta aduersum te dicunt te-
stimonia? Et non respondit
ei ad ullum uerbum: ita ut

miraretur preses uehementē.
Per diem autem solemnem
consueuerat preses dimitte-
re poplo unum unctum
quem uoluissent. Habebat
autem tunc unctum insi-
gnem. qui dicebatur bara-
bas. Congregatis ergo illis
dixit pilatus. Quem uultis
dimittam uobis. baraban.
an ihc qui dicitur xpc?

Sciebat enim: qd per inuidi-
am tradidissent eum. Se-
dente autem illo pro tribu-
nali: misit ad illum uxor
eius dicens. Nichil tibi &
iusto illi. Multa enim pas-
sa sum hodie per unum p-
pter eum. Principes autem
sacerdotum & seniores per-
suaserunt populis ut pete-
rent baraban. ihc uero
perderent. Respondens
autem preses ait illis. Que
uultis uobis de duobus di-
mitta? At illi dixerunt.
Baraban. Dicit illis pilatus.
Quid igitur faciam de ihc
qui dicitur xpc? Dicunt
om̄s. Crucifigatur. At illis

A preses. Quid enim mali fecit:
 et illi magis clamabant di-
 centes. Crucifigatur. Vi-
 dens autem pilatus quia
 nichil proficeret. sed magis
 tumultus fieret: accepta
 aqua lauit manus coram
 populo dicens. Innocens
 ego sum a sanguine iusti
 huius. uos uidetis. Et re-
 spondens uniuersis populus
 dixit. Sanguis eius super nos
 & super filios nostros. Tunc di-
 misit illis baraban. Ihesum au-
 tem flagellatum tradidit
 eis ut crucifigeretur. Tunc
 milites presidis suscipientes
 Ihesum in pretorio: congrega-
 uerunt ad eum uniuersam
 cohortem. Et exuentes eum:
 clamidem cocineam circum-
 dederunt ei. Et plectentes
 coronam de spinis posuerunt
 super caput eius. & arun-
 dinem in dextera eius. Et
 genu flexo ante eum: illu-
 debant dicens. Aue rex
 iudeorum. Et exuentes in
 eum: acceperunt arundinem
 & percutiebant caput eius.

Et postquam illuserunt ei:
 exuerunt eum clamide. &
 induerunt eum uestimentis
 eius. & dixerunt eum ut
 crucifigeretur. Exeuntes
 autem inuenerunt hominem
 cyreneum nomine symone.
 Hunc angariauerunt: ut
 tolleretur crucem eius. Et ue-
 nerunt in locum qui dicitur
 golgotha: quod est caluarie
 locus. Et dederunt ei uinum
 bibere. cum felle mixtum.
 Et cum gustasset: noluit bi-
 bere. Postquam autem cruci-
 fixerunt eum: diuiserunt
 uestimenta eius sortem mit-
 tentes. ut adimpleretur quod
 dictum est per prophetam
 dicentem. Diuiserunt sibi
 uestimenta mea. & super
 uestem meam miserunt sor-
 tem. Et sedentes seruabant
 eum. Et imposuerunt super
 caput eius causam ipsius
 scriptam. hic est ihesus rex iu-
 deorum. Tunc crucifixi sunt
 cum eo duo latrones. unus
 a dextris & unus a sinistris.
 Perterentes autem blasphe-

mabant eum: mouentes ca-
pta sua. & dicentes. Vah.
qui destruit templum dei.
& in triduo illud reedificat.
Salua te metipsum. Si filius
dei es: descende de cruce. Si-
militer & principes sacer-
dotum illudentes eum scri-
bis & senioribus dicebant.
Alios saluos fecit. seipsum
non potest saluum facere?
Si rex isrl' est: descendat nunc
de cruce. & credimus ei. Con-
fide in deo. liberet eum nunc
si uult. Dixit enim. quia fili-
us dei sum. Id ipsum autem &
latrone qui crucifixi erant
cum eo: improperebant ei.
A sexta autem hora tenebre
facte sunt sup uniuersam
terram: usq; ad horam nonā.
Et circa horam nonam cla-
mavit ihs uoce magna di-
cens. Heli. heli. lama sababa-
thani. Hoc est. Ds nrs. ds nrs.
ut quid dereliquisti me?
Quidam autem illic stantes
& audientes: dicebant. He-
liam uocat iste. Et continuo
currens unus ex eis acceptam

spongiam impleuit aceto.
& imposuit harundini &
dabat ei bibere. Ceteri uero
dicebant. Sine. uideamus
an ueniat helias liberans eū.
Ihs autem iterum clamans
uoce magna emisit spm.
Et ecce uelum templi scissum
est in duas partes a summo
usq; deorsum. Et terra mo-
ta est. & petre scisse sunt.
& monumenta aperta sunt.
& multa corpora scōrum q̄
dormierant surrexerunt.
Et exeuntes de monumentis
post resurrectionem eius:
uenerunt in sanctam ciui-
tatem. & apparuerūt multis.
Centurio autem & qui cū eo
erant custodientes ihs in
suo tremotu & iis que fi-
ebant: timuerunt ualde
dicentes. Vere filius dei erat
iste. Erant autem ibi muli-
eres multe a longe: que se-
cutę erant ihs a galilea
ministrantes ei. Inter quas
erat maria magdalene. &
maria iacobi & ioseph mater.
& mater filiorum zebedei.

Cum sero autem factum eēt: uenit quidam homo diues ab arimathia nomine ioseph. qui & ipse discipul⁹ erat ih̄u.

Hic accessit ad pilatum: & petiit corpus ih̄u. Tunc pilat⁹ iussit reddi corpus. Et accepto corpore ioseph: inuoluit illud in sindone munda.

Et posuit illud in monumento suo nouo. qđ exciderat in petra. Et aduoluit saxū magnum ad ostium monumenti. & abiit. Erant autem ibi maria magdalene & altera maria: sedentes contra sepulchrum.

Alterā autem die que est post parasceuen: conuenerunt principes sacerdotum & pharisei ad pilatū dicentes.

Domine recordati sumus quia seductor ille dixit adhuc uiuens. post tres dies resurgam. Iube ergo custodiri sepulchrum usq; in diem tertium. ne forte ueniant discipuli eius & furentur eum. & dicant plebi. surrexit a mortuis.

Et erit nouissimus error peior priore. At illis pilat⁹. Habetis custodiam. Ite. custodite sicut scitis. Illi autem abeuntes numerunt sepulchrum. signantes lapidem cum custodibus.

Despere autem sabbati que lucescit in prima sabbati: uenit maria magdalene. & altera maria uidere sepulchrum. Et ecce terre motus factus est magnus.

Angl⁹ enim dñi descendit de celo. & accedens reuoluit lapidem. & sedebat super eum. Erat autem aspectus eius sicut fulgur. & uestimentum eius sicut nix.

P̄re timore autem eius exterriti sunt custodes. & facti sunt uelut mortui. Respondens autem angelus dixit mulieribus. Nolite timere uos. Scio enim qđ ih̄m qui crucifixus est que-ritis. Non est hic. surrexit enim sicut dixit. Venite & uidete locum. ubi posit⁹ erat dñs. Et cito euntes di-

erte discipulis eius quia
furte. & ecce precepit
uos in galileam. Ibi eum
uidebitis. ecce dixi uobis.
Et exierunt cito de monu-
mento cum timore &
gaudio magno. currentes
nunciare discipulis eius.
Et ecce ih̄c occurrit illis di-
cens. Auete. Ille autem ac-
cesserunt & tenuerunt
pedes eius. & adorauerunt
eum. Tunc ait illis ih̄c.
Holite timere. Ite nunciate
fr̄ib; meis. ut eant in ga-
lileam. ibi me uidebunt.
Que cum abissent: ecce qui-
dam de custodibus uene-
runt in ciuitatem. & nun-
ciauerunt principibus sa-
cerdotum omnia que fa-
cta fuerant. Et congrega-
ti cum senioribus. consi-
lio accepto pecuniam co-
piosam dederunt militi-
bus dicentes. Dicite quia
discipuli eius nocte uene-
runt & furati sunt eum
nobis dormientibus. Et si
hoc auditum fuerit a pre-

fide: nos suadebimus ei. &
securos uos faciemus. At
illi accepta pecunia: fecerūt
sicut erant docti. Et di-
uulgatum est uerbum istud
apud iudeos usq; in hodie-
rum diem.

Vndecim autem discipuli
abierunt in galileam in
montem ubi constituerat
illis ih̄c. Et uidentes eum
adorauerunt. quidam
autem dubitauerunt. Et
accedens ih̄c locutus est eis
dicens. Data est michi
omnis potestas in celo &
in terra. Euntes ergo do-
cite omnes gentes: bap-
tizantes eos in nomine patris
& filii & sp̄s sc̄i. docentes
eos seruare omnia quecum-
q; mandaui uobis. Et ecce
ego uobiscum sum omnib;
diebus usq; ad consumma-
tionem seculi;

Expliet euangelium
secundum mattheum.

INCIPIT
EVANGELIUM
SECUNDUM MAREV.

INCIPIT
EVANGELIUM
IESU XPI
FILII DEI.

Sicut scriptum est
in isaia propheta.
ecce mitto angelum
meum ante faciem tuam.
qui preparabit viam
tuam: vox clamantis
in deserto. parate viam
domini. rectas facite semitas
eius: fuit iohannes in
deserto baptizans. &
predicans baptismum pe-
nitentie in remissionem
peccatorum. Et egrediebatur
ad illum omnis iudee

regio. & ierosolimitice uniuersa. & baptizabantur ab illo
in iordane confitentes peccata sua. Et erat iohannes
uestitus pilis cameli. & zona
pellicia circa lumbos eius.
& locustas & mel siluestre
edebat. & predicabat dicens.
Veniet fortior me post me.
cuius non sum dignus pro-
cumbens soluere corrigiam
calciamentorum eius. Ego
baptizo uos aqua. ille uero
baptizabit uos spiritu sancto.
Et factum est. In diebus
illis uenit ihesus a nazareth
galilee. & baptizatus est in
iordane a iohanne. Et statim
ascendens de aqua uidit ap-
tos celos & spiritum tanquam
columbam descendentem
& manentem in ipso. & uox
facta est de celis. Tu es filius
meus dilectus. in te complacui.
Et statim spiritus expulit eum
in desertum. & erat in de-
serto quadraginta diebus
& quadraginta noctibus.
& temptabatur a sathana.
Et erat cum bestiis. & angeli

ministrabant ei. Postquam
autem traditus est iohannes:
uentus ihs in galileam. predi-
cans euangelium regni dei
& dicens. qm impletum est
tempus & appropinqua-
uit regnum dei. penite-
mini & credite euangelio.
Et preteriens secus mare ga-
lilee uidit symonem &
andream fratrem eius mitten-
tes rete in mare. Erant enim
piscatores. Et dixit eis ihs.
Venite post me. & faciam uos
fieri piscatores hominum.
Et prius relictis retibus se-
cuti sunt eum. Et progressus
inde pusillum: uidit iaco-
bum zebedei & iohannem
fratrem eius & ipsos in nauis
componentes retia. & statim
uocauit illos. Et relicto pa-
tre suo zebedeo in nauis cum
mercennariis: secuti sunt eu.
Et ingrediuntur capharnaum.
& statim sabbatis ingressus
in synagogam docebat eos.
& stupebant super doctrina
eius. Erat enim docens eos
quasi potestatem habens.

& non sicut scribe.
Et erat in synagoga eorum
homo in spiritu immundo.
& exclamauit dicens. Quid
nobis & tibi ihs nazarene?
Venisti perdere nos? Scio qui
sis filius dei. Et comminatus
est ei ihs dicens. Omnite-
sce. & exi de homine. Et
discerpens eum sps immun-
dus. & exclamans uoce ma-
gna exiit ab eo. Et mirati
sunt omnes: ita ut conquire-
rent inter se dicentes. Quid
nam est hoc? Que doctrina
hec noua est. que in potesta-
te & spiritibus immundis
imperat. & obediunt ei?
Et processit rumor eius statim
in omnem regionem galilee.
Et prius egredientes
de synagoga: uenerunt in
domum symonis & andree.
cum iacobo & iohanne. De-
cumbabat autem socrus sy-
monis febricitans. & statim
dicunt ei de illa. Et accedens
eleuauit eam apprehensa
manu eius. & continuo di-
misit eam febris. & ministra-

bat eis. Vespere autē facto cum occidisset sol afferebant ad eum omēs male habentes.

Et erat omnis ciuitas congregata ad ianuam. & curauit multos qui uexabantur uariis languoribus. & demonia multa eiciebat. Et non sinebat loqui ea. quā sciebant eum. Et diluculo ualde surgens egressus abiit in desertum locum. ibiq; orabat. Et persecutus est eum symon & qui cum illo erant. Et cum inuenissent eum: dixerunt ei. quā omēs querunt te. Et ait illis. Camus in primos uicos & ciuitates. ut & ibi predicem.

Ad hoc enim ueni. Et erat predicans in synagogis eorum & omni galilea. & demonia eiciens.

Et uenit ad eum leprosus deprecans eum. & genu flexo dixit. Si uis: potes me mundare. Ille autem misertus eius: extendit manum suam. & tangens eum ait illi. Volo. mun-

dare. Et cum dixisset: statim discessit ab eo lepra. & mundatus est. Et comminatus est ei. & statim eiecit illum & dixit ei. Vide nemini dixeris. sed uade ostende te principi sacerdotum. & offer p̄ emundatione tua que precepit moyses in testimonium illis. At ille egressus cepit predicare & diffamare sermonem. ita ut iam non posset manifeste in ciuitatem introire. sed foris in desertis locis eēt.

Et conueniebant ad eū undiq;. Et iterum intrauit capernaum post dies. & auditū est quod in domo eēt. Et conuenerunt multi. ita ut iam non caperet neq; ad ianuam. & loquebatur eis uerbum. Et uenerunt ferentes ad eum paralyticū. qui a quattuor portabatur.

Et cum non possent offerre eum illi p̄ turbā: nudauerunt tectum ubi erat. & patefacientes summisserunt grabatum in quo

paralyticus iacebat. Cum
uidisset autem ih̄c fidem
illorum: ait paralytico.

Fili. dimittantur tibi pecca-
ta. Erant autem illie quidā
de scribis sedentes & cogi-
tantes in cordibus suis. Quid
hic sic loquitur? Blasphē-
mat. Quis potest dimitte-
re peccata nisi solus d̄s?

Quo statim cognito ih̄c spū
sc̄o quia sic cogitarent in-
tra se: dicit illis. Quid ista
cogitatis in cordib; ur̄is?

Quid est facilius dicere para-
lytico. dimittantur tibi pec-
cata. an dicere. surge. tolle
grabatum tuum &ambu-
la. Vt autem sciatis quia
potestatem habet filius
hominis in terra dimitten-
di peccata: ait paralytico.
tibi dico. surge. tolle gra-
batum tuum. & uade in
domum tuam. Et statim
surrexit ille. & sublato gra-
bato abiit coram omnibus.
ita ut admirarentur om̄s.
& honorificarent d̄m dicen-
tes. q̄a nunquā sic uidim̄.

Et egressus est rursus ad
mare. omnisq; turba ue-
niebat ad eū. & docebat eos.

Et cum preteriret: uidit
leuam alphei sedentem ad
theloneum. & ait illi. Se-
quere me. Et surgens secu-
tus est eum. Et factum est.

Cū accumberet in domo illi:
multi publicani & pecca-
tores simul discumbebant
cū ih̄s & discipulis ei. Erant
enī multi qui & sequebantur
eum. Et scribe & pharisēi ui-
dentes quia manducaret
cū publicanis & peccatoribus:
dicebant discipulis ei. Quare
cū publicanis & peccatorib;
manducat & bibit magister
ur̄? Hoc audito ih̄c: ait illis.

Non necesse habent sani me-
dico. sed q̄ male habent. Non
enī ueni uocare iustos. sed
peccatores. Erant discipuli
iohis & pharisēi ieiunantes.
& ueniunt & dicunt illi. Qua-
re discipuli iohis & pharisēorū
ieiunant. tui autē discipuli
non ieiunant? Et ait illis
ih̄c. Nunquā possunt filii

nuptiarū quā dñi sponsus
cum illis est ieiunare. Quan-
to tempore habent secum
sponsū. non possunt ie-
iunare. Venient autē dies
cū auferetur ab eis sponsus.
& tunc ieiunabunt in illis
diebus. Nemo assumentū
panni rudis assuit uesti-
mento ueteri. Alioquin
auferit supplementum no-
uum a uetere. & maior scis-
sura fit. Et nemo mittit
uinū nouum in utres ue-
teres. Alioquin dirumpet
uinū utres. & uinū effun-
det. & utres pibunt. Sed
uinū nouum in utres no-
uos mitti debet.

Et factū est. iterū cū sab-
batis ambularet per sata
& discipuli eius: ceperūt pre-
gredi & uellere spicas. Pha-
risei autē dicebant ei. Ecce
quod faciunt sabbatis quod non
licet. Et ait illis. Nunquam
legistis quid fecerit dauid.
quādo necessitatē habuit &
esuruit ipse & qui cū eo erant.
quā intromiuit in domū dei

31

sub achiathar pncipe sacer-
dotum. & panes ppositionis
manducauit quos n̄ licebat
manducare nisi sacerdotib;
& dedit eis quod cū eo erant. Et
dicebat eis. Sabbatū ppter
hominē factū est. & non ho-
mo ppter sabbatū. Itaq; dñs
est filius hominis etiā sabba-
ti. Et intromiuit iterū in syna-
goga. & erat ibi homo habens
manū aridam. & obseruabant
eū si sabbatis curaret. ut accu-
sarent illū. & ait homini ha-
benti manū aridam. Surge
in mediū. Et dicit eis. Licet
sabbatis bene facere an male.
Animā saluam facere an perdere.
At illi tacebant. Et circumspi-
cens eos cū ira. contristat⁹
sup ocellatē cordis eorū. dixit
hominū. Extende manū tuā.
& extendit. Et restituta est
manus illi. Exeuntes autē
stati pharisei cū herodiamis:
consilium faciebant aduer-
sus eū. quā eum perderent.
Et ihs cū discipulis suis seces-
sit ad mare. Et multatū
ba agalilea & iudea secuta

est eum. & ab ierosolimitis. &
ab idumea. & transiordaniē.
& q̄ circa tyriū & sydonem.
multitudo magna audi
entes que faciebat. uenerūt
ad eum. Et dixit discipulis
suis. ut in nauicula sibi de
seruiunt p̄pter turbam.
ne cōp̄meirent eū. Multos
enī sanabat. ita ut irruer
ent in eū. ut illū tange
rent q̄q̄q̄ habebant pla
gas. Et sp̄s immundi cum
illū uidebant. p̄cidebant ei.
Et clamabant dicentes. tu es
filius dei. Et uehementer cō
minabatur eis: ne manife
starent illum. Et ascendens
in montē uocauit ad se q̄s
uoluit ipse. & uenerunt ad
eū. Et fecit ut eēt duodeci
eū illo. & ut mitteret eos p̄
dicare. Et dedit eis potestātē
curandi infirmitates. & eici
endi demonia. Et imposuit
symoni nomen petrum. &
iacobū zebedei & iohannem
frēm iacobi. Et imposuit eis
nomina boanerges qd̄ est fi
lius tonitru. Et ΑΗΘΡΕΑΩ

& phylippū. & bartholome
um. & matheū. & thomam.
& iacobum alpheri & tadde
um. & symonē chananēū.
& iudam scarioth q̄ tradi
dit illū. Et ueniunt ad do
mū. & conuenit iterū tur
ba. ita ut non possent neq;
panē manducare. Et cum
audissent sui: exierunt te
nere eū. Dicebant enim. qm̄
in furore uersus est. Et scri
be qui ab ierosolimis descen
derant dicebant. qm̄ beelze
bub habet. & q̄a in princi
pe demoniorū eicit demonia.
Et conuocatis eis in parabolis
dicebat illis. Quomodo potest
sathanas sathanan eicere?
Et si regnū in se diuidat. n̄
potest stare regnum illud.
Et si domus sup̄ semet ipsam
disperciatur. non poterit do
mus illa stare. Et si satha
nas consurrexerit in semet
ipsum: dispercius est. & non
poterit stare. sed finem habet.
Nemo potest uasa fortis ingres
sus in domū diripere. nisi
prius fortem alliget. & tō

domū ei diripiet. Amen dico uobis: qm̄ om̄ia dimittentur filius hominū peccata & blasphemie qb; blasphemauerunt. Qui autē blasphemauerit in sp̄m sc̄m: n̄ habet remissionem in c̄nū. sed reus erit eterni delicti.

Qm̄ dicebant. sp̄m immundū habet. Et ueniunt mater ei & fr̄s. & foris stantes miserunt ad eum uocantes eū. Et sedebat circa eū turba. & dicunt ei. Ecce mater tua & fr̄s tui foris te querunt. Et respondens eis ait. Quis est mater mea & fr̄s mei? Et circumspiciens eos q̄ in circuitu ei sedebant. ait. Ecce mat̄ mea & fr̄s mei. Qui eū fecerit uoluntatē dei: hic fr̄ m̄s & soror mea & mater est. Et iterū cepit docere ad mare. & congregata est ad eū turba multa. ita ut in nauim ascendens sederet in mari. & omnis turba circa mare sup̄ terrā erat. Et docebat illos in parabolis multa. & dicebat illis in doctrina sua.

Audite. ecce exiit seminans ad seminandū. Et dum seminat. aliud cecidit circa uia. & uenerunt uolucres & comederunt illud. Aliud uero cecidit sup̄ petrosa. ubi non habuit terrā multā. & statim exortum est. qm̄ non habebat altitudinem terre. Et quando exortus est sol exstiauit. & eo qd̄ non haberet radicem exaruit. Et aliud cecidit in spinas. & ascenderunt spine & suffocauerunt illud. & fructum non dedit. Et aliud cecidit in terrā bonam. & dabat fructū ascendente & crescente. & afferebat unū triginta. & unū sexaginta. & unum centū. & dicebat. Qui habet aures audiendi audiat. Et cū esset singularis: interrogauerunt eum ii qui cū eo erant duodecim parabolam. & dicebat eis. Vobis datum est scire mysteriū regni dei. Illis autē qui foris sunt in parabolis om̄ia fiunt. ut uidentes uideant & non uideant. &

audientes audiunt & non
intelligunt. nequando con
uertantur & dimittantur
eis peccata. Et ait illis. Ne
scitis parabolam hanc? Et
quoniam omnes parabolas cogno
scitis? Qui seminat. uerbum
seminat. Hi autem sunt qui
citra uiam. ubi seminatur
uerbum. & cum audierint.
confestim uenit sathanas
& auferit uerbum quod semina
tum est in corde eorum. Et hi sunt
similiter qui super petrosa se
minantur. qui cum audie
runt uerbum. statim cum gau
dio accipiunt illud. & non
habent radicem in se sed tem
porales sunt. Deinde orta tri
bulatione & persecutione
propter uerbum confestim scan
dalizantur. Et alii sunt qui
in spinis seminantur. Hi sunt
qui uerbum audiunt. & erui
untur a seculi & deceptio diui
tiarum. & circa reliqua concu
piscencie introuentibus suffo
cant uerbum. & sine fructu
efficitur. Et hi sunt qui super
terram bonam seminati sunt. qui

audiunt uerbum. & suscipiunt
& fructificant. unum triginta.
& unum sexaginta. & unum
centum. Et dicebat illis. Num
quod uenit lucerna. ut sub
modio ponatur aut sub le
cto? Nonne ut super candelabrum
ponatur? Non enim est
aliquid absconditum quod non
manifestetur. nec factum est
occultum. sed ut in palam ue
niat. Si quis habet aures audi
endi audiat. Et dicebat illis.
Uidete quod audiatis. In qua
mensura mensi fueritis. re
metietur uobis & adicietur
uobis. Qui enim habet dabit
illi. & qui non habet etiam quod
habet auferetur ab illo. Et
dicebat. Sic est regnum dei.
quod admodum si homo iaciat
sementem in terram & dormiat.
& exurgat nocte ac die. &
semen germinet & increseat.
dum nescit ille. Utro enim
terra fructificat. Primum her
bam. deinde spicam. deinde ple
num frumentum in spica. Et cum
se produxerit fructus. statim
mittit falces quoniam adest tempus

messis. Et dicebat. Cui assim-
 labimus regnū dei. aut cui
 parabolę comparabim' illud.
Sicut granū synapis. Quod cum
 seminatū fuerit in terra. mi-
 nus est omib; seminib; que
 sūt in t'ra. Et cū seminatū
 fuerit: ascendit & fit maior
 omnib; holerb; & facit ra-
 mos magnos ita ut possint
 aues celi sub umbra eius ha-
 bitare. Et talib; multis para-
 bolis loquebatur eis uerbum.
 que poterant audire. Sine
 parabola autē non loqueba-
 tur eis. Secorsum autē disci-
 plis suis diserebat omia. Et
 ait illis in illa die cū sero eēt
 factū. Transeamus contra.
Et dimittentes turbam: as-
 sumunt eū ita ut erat in na-
 ui. & alie naues erant cū illo.
Et facta est procella magna uen-
 ti. & fluctus mittebat in na-
 uim. ita ut impleret' nauis.
Et erat ipse in puppi supra
 ceruicem dormiens. & excitant
 eū & dicunt ei. Magister. nō
 ad te p'tinet quia p'mus. Et
 exurgens cōminat' est uento.

& dixit mari. Tace. omniuitesce.
Cessauit uentus. & facta est t'ra
 q'uitas magna. Et ait illis. Quid
 timidi estis? Hecdiū habetis
 fidem? Et timuerunt magno
 timore. & dicebant ad alter-
 uterū. Quis putas est iste. quia
 & uent' & mare obediunt ei?
Et uenerūt trans fretū maris
 in regionē gerasenorū. Et ex-
 iit ei de nauis. statim occurrit
 de monumentis homo in spū
 immundo. q' domiciliū habe-
 bat in monumentis. & neq;
 catenis iam quisquā eū pote-
 rat ligare. qm̄ sepe compedib;
 & catenis uinctus dirupisset
 catenas. & cōpedes cōminuis-
 set. & nemo poterat eū doma-
 re. Et semp nocte ac die in
 monumentis & in montibus
 erat. clamans & concidens se
 lapidib;. Videns autē ihs
 a longe cucurrit & adorauit
 eū. Et clamans uoce magna
 dixit. Quid m' & t' ihs fili dei
 summi? Adiuu te p' dñm. ne
 me torqueas. Dicebat enī illi.
Exi sp's immunde ab homine.
Et interrogabat eū. Quid tibi

nomen est: Et dicit ei. Legio
in nomen est: quia multi sumus.
Et deprecabatur eum multum.
ne se expelleret extra regio-
nem. Erat autem ibi circa montem
grex porcorum magnus pa-
scent. & deprecabantur eum
spiritus dicentes. Mitte nos in
porcos. ut in eos introeamus.
Et concessit eis statim Iesus. Et
exiit spiritus immundi intro-
ierunt in porcos. Et magno
impetu grex precipitatus est
in mare ad duo milia. & suf-
focati sunt in mari. Qui autem
pascabant eos: fugerunt &
nunciaverunt in civitatem
& in agros. Et egressi sunt vi-
dere. quid esset facti. Et veni-
unt ad Iesum. & vident illum
qui a demonio vexabatur se-
dentem vestitum & sane mentis.
& timuerunt. Et narrauerunt
illis qui viderant qualiter fa-
ctum esset ei qui demonium ha-
buerat. & de porcis. Et roga-
re eum ceperunt. ut discederet
a finibus eorum. Cuiusque ascende-
ret nauim: cepit illum depre-
cari qui a demonio vexatus fue-

rat ut esset cum illo. & non ad-
miserit eum. sed ait illi. Vade
in domum tuam ad tuos. & an-
nuncia illis quanta tibi dominus
fecerit & misericors sit tui.
Et abiit & cepit predicare
in decapoli quanta sibi fe-
cisset Iesus. & omnes mirabantur.
Et cum transivisset Iesus in na-
ui rursus trans fretum: con-
uenit turba multa ad illum.
& erat circa mare. Et venit
quidam de archisynagogis
nomine Iairus. & videns eum
prostravit ad pedes eius. & depre-
cabatur eum multum dicens.
Quoniam filia mea in extremis est:
veni impone manum super
eam ut salua sit & vivat. Et
abiit cum illo. & sequebatur eum
turba multa. & comprehendebat
eum. Et mulier que erat in p-
fluvio sanguinis annis duo-
decim. & fuerat multa pro-
fusa a compluribus medicis &
erogaverat omnia sua. nec
quicquam profecerat sed magis
deterius habebat: cum audis-
set de Iesu venit in turba re-
tro & tetigit vestimentum eius.

Dicebat enim. quia si uel uesti-
 mentum eius tetigero salua ero.
 Et confestim siccatuſ est fons
 sanguinis eius. & sensit corpo-
 re quod sanata esset a plaga. Et
 statim in se cognoscens in se-
 metipso uirtute que exierat
 de eo: conuersus ad turbam
 aiebat. Quis tetigit uesti-
 menta mea? Et dicebant
 ei discipuli sui. Vides turbam
 comprimentem te. & dicit quod
 me tetigit? Et circumspi-
 ciebat uidere eam. que hoc
 fecerat. Mulier autem ti-
 mens & tremens sciens quod
 factum esset in se: uenit & pro-
 cidit ante eum. & dixit ei o-
 mnem ueritatem. Ille autem dixit
 ei. filia. fides tua te saluam
 fecit. uade in pace. & esto sa-
 na a plaga tua. Adhuc eo
 loquente: ueniunt ad ar-
 chisynagogum dicentes. Quia
 filia tua mortua est. quid
 ultra uexas magistrum?
 Ille autem uerbo quod dicebat
 audito: ait archisynagogo.
 Noli timere. tantummodo crede.
 Et non admisit quenquam sequi

se nisi petrum & iacobum & io-
 hannem fratrem iacobi. Et ueni-
 unt ad domum archisynagogi.
 & uidet tumultum & flentes
 & euulantes multum. & ingres-
 sus ait eis. Quid turbamini
 & ploratis? Puella non est
 mortua sed dormit. Et uiri-
 debant eum. Ipse uero eiec-
 tis omnibus: assumit patrem &
 matrem puellae. & qui secum
 erant. & ingrediuntur ubi
 erat puella iacens. Et tenens
 manum puellae ait illi. Thalim
 thacumi. quod est interpretatum.
 puella tunc dico surge. Et confe-
 stim surrexit puella. &ambu-
 labat. Erat autem annorum duo-
 deci. & obstupuerunt stupore
 maximo. Et precepit illis ue-
 hementer ut nemo id sciret.
 & dixit dare illi manducare.
 Et aggressus inde abiit in patriam
 suam. & sequebantur eum discipuli
 sui. Et facta sabbato: cepit in
 synagoga docere. Et multi
 audientes admirabantur in
 doctrina eius dicentes. Unde
 hinc haec omnia? Et que est sa-
 pientia que data est illi. &

uirtutes tales que per manū
eius efficiuntur: Nonne
iste est faber filius marie.
frater iacobi & ioseph &
iude & symonis: Nonne
& sorores eius hic nobiscum
fuit: Et scandalizabant
in illo. Et dicebat eis ihs. quia
non est propheta sine honore
nisi in patria sua & in co-
gnatione sua & in domo
sua. Et non poterat ibi uir-
tutē ullam facere. nisi pau-
cos infirmos impositis ma-
nibus curauit. & mirabatur
propter incredulitatē illorū.
Et circuebat per castella in
circuitu docens. Et conuo-
cauit duodecim & cepit eos
mittere binos. & dabat illis
potestatem spirituum immun-
dorū. & precepit eis ne quid
tollerent in uia. nisi uingā
tantū. non perā. non panem.
neque in zona es. sed calciatos
sandalis. & ne induerentur
duabus tunicis. Et dicebat eis.
Quocumque introieritis in domū:
illie manete donec exeat in-
de. Et quicumque non receperit

uos nec audierint uos: exeu-
tes inde excutite puluerē de
pedibus uiris in testimonium illis.
Et exeuntes predicabant ut
penitentiam agerent. & e-
monia multa eiciebant. &
unguebant oleo multos e-
gros & sanabant. Et audiuit
herodes rex. manifestum enī
factū est nomen eius. & dicebat.
quia iohannis baptista resurrexit
a mortuis. & propterea operantur
uirtutes in illo. Alii autē di-
cebant quia helias est. alii
uero dicebant quia propheta
est. quasi unum ex prophetis.
Quo audito herodes ait. Quē
ego decollauit iohannē. hic
a mortuis resurrexit. Ipse enī
herodes misit ac tenuit io-
hannē. & uixit eū in carce-
re propter herodiadem uxorē
philippi fratris sui. quia duxerat
eam. Dicebat enī iohannis herodi.
Non licet tibi habere uxorē fratris tui.
Herodias autē insidiabatur il-
li: & uolebat occidere eum nec
poterat. Herodes enī metue-
bat iohannē: sciens eū uirum
iustum & scīum. & custodie-

bat eū. Et audito eo multa
 faciebat: & libenter eū audi-
 ebat. Et eū dies opportunus
 accidisset: herodes natalis
 sui cenam fecit principibus
 & tribunis & p̄mis galilee.
Cūq; introisset filia ipsius
 herodiadis & saltasset &
 placuisset herodi simulq;
 recumbentibus: rex ait pu-
 elle. Perte a me qd̄ tuis: & da-
 bo t̄. Et iuravit illi: q̄a q̄e
 qd̄ petieris dabo t̄. licet di-
 midium regni mei. Que eū
 audisset: dixit matri sue.
Quid petam? Et illa dixit.
Caput ioh̄is baptiste. Cūq;
 introisset statim eū festina-
 tione ad regem: petiuit di-
 cens. Volo. ut p̄tinus des
 m̄ in disco caput iohannis
 baptiste. Et contristat̄ est
 rex p̄pter iurandum.
 & p̄pter simul discumben-
 tes noluit eā contristari.
 sed misso spiculatore p̄re-
 cepit afferri caput eius in
 disco. Et decollauit eum in
 carcere. & attulit caput ei
 in disco. Et dedit illud pu-

elle. & puella dedit matri
 sue. Quo audito discipuli ei:
 uenerunt & tulerunt corp̄
 ei. & posuerunt illud in mo-
 numento. Et conuenientes
 apti ad īm̄: renunciauerūt
 illi om̄ia que egerant & do-
 cuerant. Et ait illis. Venite
 seorsum in desertum locū.
 & requiescite pusillum. Er-
 rant enī qui ueniebant &
 redibant multi. & nec spa-
 cū manducandi habebant.
 Et ascendentes in nauim abi-
 erunt in desertū locū seorsū.
 & uiderunt eos abeuntes &
 cognouerunt multi. Et pe-
 destres de om̄ib; ciuitatibus
 concurrerunt illuc. & p̄re-
 uenerunt eos. Et exiens iu-
 dit multā turbam īe. &
 misertus est sup̄ eos. q̄a erant
 sicut oues non habentes pa-
 store. & cepit docere illos in mul-
 ta. Et eū iam multa hora fieret:
 accesserunt discipuli ei dicentes.
 Desertus est locus hic. & iā hora
 preteruit. Dimittite illos ut
 euntes in p̄ximas uillas & ui-
 eos. emant sibi cibos q̄s man-

ducent. Et respondens ait
illis. Date illis manducare.
Et dixerunt ei. Cuius emamus
denarius ducentis panes. &
dabimus eis manducare. Et
dicit illis. Quot panes habe
tis? Ite & uidete. Et cum co
gnouissent: dicunt. Quinq;
& duos pisces. Et precepit
illis ut accumbere facerent
omnes secundum contubernia super
uiride fenum. Et discubue
runt in partes per centenos &
per quinquagenos. Et acceptis
quinque panibus & duobus pi
scibus: intuens celum benedi
xit & fregit panes. & dedit
discipulis suis ut ponerent
ante eos. Et duos pisces diui
sit omnibus. Et manducauerunt
omnes & saturati sunt. Et sus
tulit reliquias fragmentorum.
duodecim cophinos plenos.
& de piscibus. Erant enim qui
manducauerunt quinque mi
lia uirorum. Et statim coegit
discipulos suos ascendere na
uim. ut precederent eum trans
fretum ad bethsaidam dum ipse
dimitteret populum. Et cum

dimisisset eos: abiit in mon
tem orare. Et cum sero esset:
erat nauis in medio mari
& ipse solus in terra. & uident
eos laborantes in remigando.
Erat enim uentus contrarius eis.
Et circa quartam uigiliam noctis
uenit ad eos ambulans super
mare. & uolebat preterire
eos. At illi ut uiderunt eum
ambulantem supra mare:
putauerunt phantasma esse
& exclamauerunt. Omnes enim
eum uiderunt. & conturbati facti.
Et statim locutus est cum eis: & dixit
illis. Confidite. ego sum. no
lite timere. Et ascendit ad il
los in nauim. & cessauit uen
tus. & plus magis intra se
stupebant. Non enim intelle
xerant de panibus. Erat enim
cor illorum occurratum. Et cum
transfretassent: perueniunt
in terram genesareth. & appli
cuerunt. Cuique egressi essent
de nauis: continuo cognoue
runt eum. Et percurrentes uni
uersam regionem illam: ceperunt
in grabatis eos quos se male habe
bant circūferre. ubi audiebant

eū ēē. Et quocūq; introibat
 in uicos uel in uillas aut
 ciuitates: in plateis pone
 bant infirmos. & de preca
 bantur eum ut uel fimbri
 am uestimenti ei tangeret.
 Et quocūq; tangebant eum:
 salui fiebant. Et conueni
 unt ad eum pharisei. & quā
 da de scribis uenientes ab iero
 solimis. Et cū uidissent quō
 dā ex discipulis ei cōmuni
 bus manibus id est non lotis man
 ducare panes: ut cupauerūt.
 Pharisei enī & omīs iudei nisi
 crebro lauent manus non
 manducant. tenentes tradi
 tionē seniorū. & a forō nisi ba
 ptizentur non comedunt.
 Et alia multa sunt. que tra
 dita sunt illis seruari. Bap
 tismata calicū & uireorū &
 gramentorū & lectorū. Et
 interrogabant eū pharisei
 & scribę. Quare discipuli tui
 non ambulant iuxta tradi
 tionē seniorū. sed cōmuni
 bus manibus manducant panē.
 At ille respondens dixit eis.
 Bene pphauit de uob isaias

hypocritas. sicut scriptū est.
 Populus hic labiis me hono
 rat. cor autem eorū longe
 est a me. In uanū autē colunt
 me. docentes doctrinas & p
 cepta hominū. Relinquen
 tes mandatū dei. tenetis tra
 ditionē hominū. Bap
 tismata uireorū & calicū. & alia
 similia his factis multa. Et
 dicebat illis. Bene uirtū fa
 ctis preceptū dei. ut tradi
 tionē uerā seruetis. Moyses
 enim dixit. Honora patrem
 tuū & matrem tuā. Et quā male
 dixerit patri aut matri: mor
 te moriatur. Vos autē dicitis.
 Si dixerit homo patri aut ma
 tri. corban quod est donū. quod
 cūq; ex me tibi p fuerit. &
 ultra non dimittatis eū quocūq;
 facere patri suo aut matri.
 rescindentes uerbum dei per
 traditionē uerā quā tradi
 distis. & similia huiusmodi
 multa factis. Et aduocans
 iterū turbam dicebat illis.
 Audite me omīs & intelligite.
 Nichil est extra hominē intro
 iens in eum. quod possit eum

conquinare. Sed que de ho-
mine procedunt. illa sunt que
cōmunicant hominē. Siquis
habet aures audiendi audiat.
Et cū introisset in domū a tur-
ba: interrogabant eū discipuli
eī parabolam. Et ait illis. Sic
& uos imprudentes estis?
Non intelligitis quia omne
extrinsecus introiens in ho-
minē non potest eū cōmu-
nicare. q̄a non introit in
cor eī. sed in uentriē & in se-
cessum exte purgant om̄s
escas: Dicebat autem. q̄m-
que de homine exeunt. illa
cōmunicant hominē. Ab
intus enī de corde hominū
cogitationes male procedunt.
adulteria. fornicationes. ho-
micia. furta. auaricie. ne-
q̄tie. dolus. impudicia.
oculus malus. blasphemia.
supbia. stulticia. Omnia hec
mala ab intus procedunt. &
cōmunicant hominē. Et in-
de surgens abiit in fines ty-
ri & sydonis. & ingressus do-
mū neminē uoluit scire. &
non potuit latere. Mulier

autē statim ut audiuit de
eo cuius habebat filia sp̄m
immundū: intrauit & pro-
dit ad pedes eī. Erat enim
mulier gentilis. syropheni-
sa genere. Et rogabat eum
ut demonium eiceret de filia
eī. Qui dixit illi. Sine prius
saturari filios. Non est bonū
sumere panē filiorū. & mit-
tere canibus. At illa respon-
dit & dicit ei. Usq; dñe. Nā
& catelli sub mensa comedunt
de micis puerorū. Et ait illi.
P ropter hunc sermonē uade.
exiit demoniū a filia tua. Et
cū abisset domū suā: inue-
nit puellā iacentē supra le-
ctū. & demonium exisse. Et
iterū exiens de finibus tyri-
uentis p̄ sydonē ad mare ga-
lilee. inter medios fines deca-
poleos. Et adducunt ei sur-
dū & mutū. & deprecabant̄
eū ut imponat illi manum.
Et apprehendens eū de turba
seorsum: misit digitos suos
in auriculas eī. & expuens
tetigit linguā eī. & suspi-
cans in celū ingemuit & ait

illi. Effeta. qd est adaperne.
Et statim apte sunt aures ei.
 & solutum est unculu lin-
 guę ei. & loquebatur recte.
Et precepit illis necui dice-
 rent. Quanto autē eis pre-
 cepiebat: tanto magis plus
 predicabant. & eo amplius
 admirabantur dicentes.
Bene omnia fecit. & surdos
 fecit audire. & mutos loq.
In illis dieb; iterū cū turba
 multa eēt cū ih̄u nec habe-
 rent qd manducarent: con-
 uocatis discipulis ait illis.
Miserere sup turbam: quia
 ecce iam triduo sustinent
 me. nec habent qd mandu-
 cent. Et si dimisero eos ieu-
 nos in domū suam: deficient
 in uia. Quidā enī ex eis de
 longe uenerunt. Et respon-
 derunt ei discipuli sui. Vnde
 istos poterit qd hic saturare
 panib; in solitudine: Et
 interrogauit eos. Quot pa-
 nes habetis: Qui dixerunt.
Septē. Et precepit turbe dis-
 cumbere sup terrā. Et accipi-
 ens septē panes: gr̄as agens

fregit. & dabat discipulis suis
 ut apponerent. & apposue-
 runt turbe. Et habebant pi-
 sciculos paucos: & ipsos bene-
 dixit & iussit apponi. Et man-
 ducauerūt om̄i & saturati sūt.
Et susculerunt qd supauerat
 de fragmentis. septē sportas.
Et ante autē qui manducauerūt
 quasi quattuor milia. & di-
 misit eos. Et statim ascendens
 nauim cū discipulis suis uenit
 in partes dalmanutha. Et exi-
 erunt pharisęi & ceperunt
 conquirere eum. queren-
 tes ab illo signum de celo. te-
 ptantes eum. Et ingemiscens
 spū ait. Quid generatio ista
 querit signū: Amen dico
 uobis: si dabitur generationi
 ista signū. Et dimittens eos a-
 scendens iterū nauim. abiit
 trans hęcum. & obliti sunt
 sumere panes. Et nisi unum
 panē non habebant secum
 in nauim. Et precipiebat eis
 dicens. Videte. cauate a fermento
 pharisęorum. & a fermento
 herodis. Et cogitabant ad alter-
 utrū dicentes. q̄a panes non

habemus. Quo cogitō
iñe ait illis. Quid cogitatis.
quia panes non habetis?
Nondum cognoscatis nec in-
telligitis. Adhuc cecatum
habetis cor uirum. Oculos
habentes non uidetis. & au-
res habentes non auditis.
Hec recordamini quando
quinque panes fregi in quinq;
milia. & quot copiosos fra-
gmentorū plenos fusculistis?
Dicunt ei. Duodecim. Quando
& septē panes in quatuor mi-
lia. q̄t sportas fragmentorū
tulistis. Et dicunt ei. Septē.
Et dicebat eis. Quom̄ nondū
intelligitis. Et ueniunt beth-
saida & adducunt ei cecum.
& rogabant illū ut illū tan-
geret. Et apprehensa manu
oculi. eduxit eum extra uicū.
Et expuens in oculos ei. impo-
sitis manib; suis interroga-
uit eū si aliquid uideret. Et
aspiciens ait. Video homines
uelut arbores ambulantes.
Deinde iterū imposuit manus
sup oculos ei. & cepit uidere.
Et restitutus est ita ut uideret

clare omnia. & misit illum
in domū suā dicens. Vade
in domū tuā. Et si in uicū
introieris. nemini dixeris.
Et egressus est iñe & discipuli
ei in castella cesaree philip-
pi. & in uia interrogabat
discipulos suos dicens eis. Quē
me dicunt eē homines? Qui
responderunt illi dicentes.
Iohannē baptistam. alii be-
liā. alii uero quasi unum de
pphis. Tunc dicit illis. Vos
uero quē me eē dicitis? Re-
spondens petrus ait ei. Tu es
xp̄e. Et cōminatus est eis. ne
cui dicerent de illo. Et cepit
docere illos quom̄ oportet filiū
hominis multa pati. & rep-
bani a seniorib; & a summis
sacerdotib; & scribis. & occidi.
& post tres dies resurgere.
Et palam uerbū loquebatur.
Et apprehendens eum petrus:
cepit increpare eū. Qui con-
uersus & uidens discipulos
suos. cōminatus est petro
dicens. Vade retro me satha-
nas. q̄a non sapiſ que dei s̄t.
sed que sunt hominum. Et

conuocata turba cū disci-
pulis suis: dixit eis. Siquis
uult me sequi: deneget
semet ipsum. & tollat cru-
cē suā & sequatur me. Qui
enī uoluerit animā suā
saluam facere: p̄det eam.
Qui autē p̄didit animam
suā p̄pter me & euanglium:
saluam eam faciet. Quid enī
p̄derit homini si lucretur
mūdū totū. & detrimen-
tū faciat anime sue. Aut
quid dabit homo cōmutatio-
nis p̄ animā suā. Quī enim
mē confusus fuerit & mea
uerba in generatione ista
adultera & peccatrice: & fili-
i hominis confundetur. cū
eū uenerit in gl̄a patris sui
cū angelis sanctis. Et dicebat
illis. Amen dico uobis: quia
sunt quidā de hic stantibus
quī non gustabunt mortem.
donec uideant regnū dei ue-
niens in uirtute. Et post di-
es sex assumpsit ih̄c petrum
& iacobū & ioh̄em. & ducit
illos in montē excelsum seorsū
solos. & transfiguratus est

corā ipsis. Et uestimenta ei-
facta sunt splendida & can-
dida nimis uelut nix. qualia
fullo sup̄ terrā non potest
candida facere. Et apparuit
illis helias cū moyse. & erant
loquentes cū ih̄s. Et respon-
dens petrus ait ih̄s. Rabi. bo-
num est nobis hic eē. & facia-
mus tria tabernacula. tibi
unū. & moyse unū. & helie
unū. Non enim sciebat quid
diceret. Erant enim timore
exterriti. & facta est nubes
obumbrans eos. & uenit uox
de nube dicens. Hic est filius
m̄s carissimus. audite illū.
Et statim circumspicientes
nemine amplius uiderunt.
nisi ih̄m tantū secū. Et descen-
dentib; illis de monte: p̄ce-
pit illis necū que uidissent
narrarent. nisi cū filius ho-
minis a mortuis resurrexe-
rit. Et uerbuū continuerunt
ap̄ se. conquirentes quid eēt
eū a mortuis resurrexerit.
Et interrogabant eū dicentes.
Quid ḡ dicunt pharisei & scri-
b̄. quia heliam oporteat ue-

nire p̄mū: Qui respondens
ait illis. Helias cū ueniret:
p̄mo restituet omnia. & q̄m
scriptum est in filium ho-
minis ut multa patiatur
& contemnatur. Sed dico
uobis quia helias uenit. &
fecerunt illi quecumq; uo-
luerunt. sicut scriptum est
de eo. Et ueniens ad discipulos
suos: uidit urbem magnā
circa eos & scribas congre-
tos cū illis. Et confestim omnis
popl̄s uidens īm̄ stupefa-
ctus est & expauerunt. &
accurrentes salutabant eū.
Et interrogauit eos. Quid uic-
uos conquiratis? Et respon-
dens unus de turba dixit.
Magister: acculi filium meum
ad te. habentē sp̄m̄ murtū.
Qui ubicumq; eum apprehen-
derit: allidit eum & spu-
mat. & fridet dentibus
& arescit. Et dixi discipulis
tuis ut eicerent illū: & non
potuerunt. Qui respondens
eis dixit. O generatio incre-
dula. quam diu apud uos
ero. quam diu uos patiar?

Afferre illum ad me. Et accu-
lerunt eū. Et cū uidisset
illū: statim sp̄s conturba-
uit eum. & elisus in terra ui-
lucabatur spumans. Et in-
terrogauit patrem eius.
Quantum temporis est ex q̄
hoc ei accidit? At ille ait.
Ab infantia. Et frequenter
eum & in ignem & in aquas
misit: ut eum p̄deret. Sed
siquid potes: adiuua nos
miseratus n̄r̄. Īc̄e autē ait
illi. Si potes credere: omnia
possibilia sunt credenti. Et
continuo exclamans pater
pueri: cū lacrimis aiebat.
Credo dñe. adiuua increduli-
tate meā. Et cū uideret īc̄e
concurrentē turbam: com-
minatus est spiritum immun-
do dicens illi. Surde & mure
sp̄s. ego t̄ p̄cipio. exi ab eo.
& amplius ne introeas in eū.
Et clamans & multū discer-
pens eum: exiit ab eo. Et factus
est sicut mortuus: ita ut mul-
ti dicerent quia mortuus est.
Īc̄e autē tenens manū ei ele-
uauit eū & surrexit. Et cum

introisset domum: discipuli
 ei secreto interrogabant eum.
Quare nos non potuimus eice-
 re illum: et dixit illis. Hoc ge-
 nus in nullo potest exire.
 nisi in oratione & ieiunio.
Et inde profecti praetergrede-
 bantur galileam. nec uole-
 bant quinquam scire. Do-
 cebat autem discipulos suos
 & dicebat illis. quoniam filius
 hominis tradetur in manus
 hominum & occidetur eum. &
 occisus tertia die resurget.
At illi ignorabant uerbum.
 & timebant eum interrogare.
Et uenerunt capharnaum.
Qui cum domi essent: interroga-
 bat eos. Quid in uia tracta-
 batis: At illi tacebant. siquid-
 dem inter se in uia disputa-
 uerant. quod esset illorum maior:
Et residens uocauit duodecim.
 & ait illis. Siquis uult primus
 esse: erit omnium nouissimus
 & omnium minister. Et acci-
 piens puerum: statuit eum in
 medio eorum. Quae cum comple-
 xus esset: ait illis. Quisquis
 unum ex huiusmodi pueris

receperit in nomine meo: me
 recipit. Et quicumque me susce-
 perit: non me suscepit. sed
 eum qui me misit. Respondit
 illi iohannes dicens. Magister.
 uidimus quendam in nomi-
 ne tuo eicientem demonia qui
 non sequitur nos. & prohibu-
 imus eum. Iesus autem ait. Holi-
 te prohibere eum. Nemo est enim
 qui facit ueritatem in nomine
 meo. & possit cito male loqui
 de me. Qui enim non est ad-
 uersum uos: pro uobis est. Quisquis
 enim potum dederit uobis cali-
 ce aquae in nomine meo quia
 christi estis: amen dico uobis. non
 perdet mercedem suam. Et quisquis
 scandalizauerit unum ex his
 pusillis credentibus in me:
 bonum est ei magis si circumda-
 retur mola asinaria collo eius.
 & in mare mitteretur. Et si
 scandalizauerit te manus
 tua: abscide illam. Bonum est
 tibi debile uincire in uita. quam
 duas manus habentem ne in-
 gehennam. in ignem mittam
 gubile. tibi uermis eorum non
 morietur. & ignis non extin-

guttur. Et si pes tuus te
scandalizauerit: amputa il-
lum. Bonum est tibi claudum
intraire in uitam eternam: quia
duos pedes habentem mitta
in gehennam ignis inextingui-
bilis: ubi uermis eorum non
moriatur. & ignis non extin-
guitur. Quid si oculus tuus
scandalizat te: erue eum.
Bonum est tibi luscum intraire
in regnum dei: quia duos ocu-
los habentem mitta in gehennam
ignis: ubi uermis eorum
non moritur. & ignis non ex-
tinguitur. Omnis enim igne sal-
lietur. & omnis uictima sale
sallietur. Bonum est sal. Quid si
sal insulsus fuerit: in quo
illud condictis? Habete in
uobis sal. & pacem habete inter
uos. Et inde surgens uenit
in fines iudee ultra iordanem.
& conueniunt iterum turbe ad
eum. & sicut consueuerat iterum
docebat eos. Et accedentes pha-
risei interrogabant eum. si
licet uiro dimittere uxorem.
temptantes eum. At ille respon-
dens dixit eis. Quid uobis pre-

cepit moyses? Qui dixerunt.
Moy ses permisit libellum repu-
diu scribere. & dimittere. Quibus
respondens dominus dixit. Ad du-
ritiam cordis uiri scripsit uo-
bis preceptum istud. Ab initio
autem creaturam. masculinum &
feminam fecit eos deus. Propter
hoc relinquet homo patrem
suum & matrem. & adheret
uxori sue. & erunt duo in
carne una. Itaque iam non
sunt duo. sed una caro. Quid ergo
deus coniunxit: homo non sepa-
ret. Et in domo tetrarum discipuli
eius de eodem interrogauerunt
eum. Et dixit illis. Quicumque di-
miserit uxorem suam & aliam
dixerit: adulterium committit
super eam. Et si uxor dimiserit
uirum suum & alium nupsit:
inzechatur. Et offerebant illi
paruos. ut tangeret illos.
Discipuli autem comminabantur
offerentibus. Quos cum uideret
dominus: indignus tulit. & ait illis.
Sinite paruos uenire ad me.
& ne prohibueritis eos. Talium
est enim regnum celorum. Amen
dico uobis. quosquis non recepe-

ito regnū dei uelut paru-
lus: non intrabit in illud.

Et complexans eos & imponens
manus sup illos: benedice-
bat eos. Et cū egressus eēt in
uia: pcurrens quidā genu
flexo ante eum rogabat eū
dicens. Magister bone. quid
faciā ut uitam eternā papi-
am? Iūc autē dixit ei. Quid
me dicis bonū? Nemo bonus.
nisi unus d's. Precepta nostra:

Ne adulteres. ne occidas. ne
fueris. ne falsum testimoniū
dixeris. ne fraudem feceris.
honora patrē tuū & matrē.

At ille respondens ait illi. Ma-
gister omnia hec obseruaui
a iuuentute mea. Iūc autem
intuitus eū: dilexit eū. & dixit
illi. Vnū t' deest. Uade. que-
cunq; habes uende & da pau-
pib; . & habebis thesaurum
in celo. & ueni sequere me.

Qui contristatus in uerbo abi-
it merens. erat enī multas
possessiones habens. Et circū-
spiciens iūc: ait discipulis su-
is. Quā difficile q̄ pecunias
habent. in regnum deintro-

ibunt. Discipuli autē obstu-
pescerant in uerbis eius. At
iūc rursus respondens ait illis.
Filioli. quā difficile est confiden-
tes in pecuniis in regnum dei
introwe. Facilius est camelū
p foramen acus transire. quā
diuitē intrare in regnū dei.

Qui magis mirabantur dicen-
tes ad semetipsos. Et q̄s po-
test saluus fieri? Et intuens
illos iūc ait. Apd homines
impossibile est. sed non apd
dīm. Omnia enī possibilis sūt
apd dīm. Et cepit ei petrus di-
cere. Ecce nos dimisimus omnia
& secuti sumus te. Respon-
dens iūc ait. Amen dico uobis.
nemo est qui reliquerit domū
aut fr̄s. aut sorores. aut patrē.
aut matrē. aut filios aut a-
gros ppter me. & ppter euan-
gelium. q̄ non accipit certies
tantū nunc in tempore hoc.
domos & fr̄s & sorores & ma-
trem & filios & agros cū perse-
cutionib; & in seculo futuro
uitā eternā. Multi autē erūt
p̄m nouissimi & nouissimi
primi. Grant autem in uia

ascendentes ierosolimā. & pre-
cedebat illos ih̄c. & stupebant
& sequentes timebant. Et as-
sumens iterū duodecim. cepit
illis dicere quę eēt ei uentura.

Quia ecce ascendimus ierosoli-
mā. & filius hominis tradet̄
p̄ncipib; sacerdotū & scribis
& senioribus. & damnabunt
eū morte. Et tradent eū gen-
tibus & illudent ei. & conspu-
ent eum. & flagellabunt eū
& interficient eum. & tertia
die resurget. Et accedunt ad
eū iacobus & iohannes filii ze-
bedei dicentes. Magister. uo-
lumus ut quęcumq; petierim;
facias nobis. At ille dixit eis.

Quid uultis ut faciam uobis?
Et dixerunt. Da nobis ut unus
ad dexterā tuā. & alius ad sin-
istram tuā sedeamus in gl̄a
tua. Ih̄c autē ait illis. Nescitis
quid petatis. Potestis bibere
calicem quē ego bibo. aut ba-
ptismum quē ego baptizor ba-
ptizari? At illi dixerūt ei. Pos-
sumus. Ih̄c autē ait illis. Cali-
cem quidē quē ego bibo bibe-
tis. & baptismū quo ego bap-
tizor baptizabimini. Sedere
autē ad dexterā meā uel ad
sinistram non est meū dare
uobis. sed quib; paratum est.
Et audientes decem; indignati
sunt de iacobo & iohanne.
Ih̄c autē uocans eos ait illis.
Satis quā nō uidentur p̄ncipa-
ri gentib; dominantur eis.
& principes eorū potestatem
habent ipsorū. Non ita est
autē in uobis. Sed quęcumq;
uoluerit fieri maior; erit
uŕ minister. Et quęcumq; uo-
luerit in uobis p̄mus eē;
erit omnium seruus. Nā &
filius hominis non uenit
ut ministraretur ei sed ut
ministraret. & daret animā
suam redemptionē p̄ mul-
tis. Et ueniunt iericho. &
p̄ficiente eo de iericho &
discipulis ei & p̄tina multi-
tudine; filius tunc barthi-
meus cecus sedebat iuxta
uiā mendicans. Qui cū au-
disset quā ih̄c nazarenus est;
cepit clamare & dicere. fili
dauid ih̄s. miserere mei. Et
cōminabatur ei multi. ut

taceret. At ille multo magis clamabat: fili dauid misere te mei. Et stans ih̄c precepit illū uocari. Et uocant cecū dicentes ei. Anime quor esto. surge. uocat te. Qui p̄iecto suo uestimento: exiliens uenit ad eū. Et respondens ih̄c dixit illi. Quid t̄ uis faciam? Cecus autē dixit illi. Rabboni. ut uideam. Ih̄c autē ait illi. Vade. fides tua te saluum fecit. Et confestim uidit. & sequebatur eū in uia. Et cū appropinquaret ierosolymę & bethanię ad montē oliuarū: intecit duos ex discipulis suis & ait illis. Ite in castellum qđ est contra uos. & statim introeuntes illuc inuenietis pullū ligatū. sup̄ quē nemo adhuc hominum sedit. Soluite illū. & adducite. Et si quis uobis dixerit. qđ factis: dicite qđ dñō necessarius est. & continuo illū dimittet huc. Et abeuntes inuenierunt pullū ligatū ante ianuā foris in uiuio. & soluiunt eū. Et

quidam de illis stantib; dicebant illis. Quid factis soluentes pullum? Qui dixerūt eis sicut preceperat illis ih̄c. & dimiserunt illis. Et dixerūt pullū adiutor: & imponunt illi uestimenta sua. & sedit super eū. Multi autē uestimenta sua strauerūt in uia. alii autē frondes cedebant de arborib; & sternebant in uia. Et qđ prebant & qđ sequebantur: clamabant dicentes. Osanna. benedictus qui uenit in nomine dñi. Benedictū qđ uenit regnū patris n̄ri dauid. osanna in excelsis. Et introiit ierosolimā in templū. Et circūspectis omnib; cū iam uespera eēt hora: exiit in bethaniam cū duodecim. Et alia die cū exirent abethana: esurirūt. Cū uidisset autē a longe ficum habentē folia. uenit si qđ forte inueniret in ea. Et cū uenisset ad eā: nichil inuenit p̄t̄ folia. Non enim erat tempus ficorum. Et respondens dixit ei. Jam non amplius in eternū quisquam fructū ex te manducet. Et au-

diebant discipuli ei. Et ueniunt
ierosolimā. Et cū introisset
templum: cepit eicere uen-
dentes & ementes in templo.
& mensas nūmulariorum
& cathedras uendentium
columbas euerit. Et non si-
nebat ut quisquā transfer-
ret uas p̄ templum. & doce-
bat dicens eis. Nonne scriptū
est q̄a domus mea domus ora-
tionis uocabitur omnibus
gentibus? Vos autē fecistis
illam speluncam latronum.
Quo audito p̄ncipes sacerdo-
tū & scribē: querebant qm̄
eū p̄derent. Timebant enim
eum. qm̄ uniuersa turba ad-
mirabatur sup̄ doctrina ei.
Et cum uespera facta ēēt: egre-
diebatur de ciuitate. Et cum
mane transiret: uiderunt
ficiū aridam factā a radicib;.
Et recordatus petrus dixit ei.
Rabi. ecce ficus cui maledixisti
aruit. Et respondens ihs ait
illis. Habete fidem dei. Amen
dico uobis. q̄a q̄cumq; dixerit
huic monti tollere & mittere
in mare. & non hesitauerit

in corde suo. sed crediderit
quia q̄cumq; dixerit fiat:
fiet ei. Propterea dico uobis.
omnia quecumq; orantes pe-
tatis. credite quia accipietis
& uenient uobis. Et cum sta-
bitis ad orandum: dimitte
siquid habetis aduersus ali-
quem. ut & pater uir̄ qui in
celis est dimittat uobis pec-
cata uir̄a. Qd̄ si uos non dimi-
seritis: nec pater uir̄ q̄ in ce-
lis est dimittet uobis pecca-
ta uir̄a. Et ueniunt rursum
ierosolimam. Et cū ambula-
ret in templo: accedunt ad
eū summi sacerdotes & scri-
bē & seniores. & dicunt illi.
In qua potestate hęc facis?
Et quis t̄ dedit hanc potesta-
tem ut ista facias? Ihs autē
respondens ait illis. Interro-
gabo uos & ego unum sermo-
nem & respondete m̄. & dicā
uobis in qua potestate hęc
faciam. Baptismum ioh̄is
de celo erat an ex hominibus?
Respondete m̄. At illi cogita-
bant secum dicentes. Si dix-
erimus de celo: dicit. Quare

& non credidistis ei: Si dice-
 mus ex hominibus: time-
 bant populum. Omnis enim ha-
 bebant iohannem. quia uere
 propheta esset. Et respondentes
 dicunt illi. Nescimus. Et
 respondens inquit illis. Neque
 ego dico uobis. in qua pote-
 state hec faciam. Et ceptis il-
 lis in parabolis loqui. Vineam
 parauit homo. & circum-
 dedit sepe. & fodit lacum.
 & edificauit turrim. & loca-
 uit eam agricolis. & peregre
 profectus est. Et misit ad agri-
 colas in tempore seruum.
 ut ab agricolis acciperet de
 fructu uinee. Qui appre-
 hensum eum occiderunt. &
 dimiserunt uacuum. Et re-
 rum misit ad illos alium ser-
 uum. & illum in capite uul-
 nerauerunt. & contumelias
 affecerunt. Et rursum misit
 alium. & illum occiderunt
 & plures alios. quosdam ce-
 dentes. alios uero occidentes.
Adhuc ergo habens unum filium
 carissimum. & illum misit ad eos
 nouissimum dicens. quia reue-

rebuntur filium meum. Colo-
 ni autem dixerunt ad inuicem.
 Hic est heres. uenite occidam^{us}
 eum. & nostra erit hereditas.
 Et apprehendentes eum occi-
 derunt. & eiecerunt extra
 uineam. Quid ergo faciet dominus
 uinee? Veniet & perdet colo-
 nos. & dabit uineam aliis.
Nec scripturam hanc legistis.
 Lapidem quem reprobauerunt
 edificantes. hic factus est
 in caput anguli. a domino fa-
 ctum est istud. & est mirabi-
 le in oculis nostris? Et quere-
 bant eum tenere. & circumiecerunt
 turbam. Cognouerunt enim.
 quia ad eos parabolam hanc
 dixerat. Et relicto eo abiierunt.
Et mittunt ad eum quosdam
 ex pharisaeis & herodianis.
 ut eum caperent in uerbo.
Qui uenientes dicunt ei. Ma-
 gister. scimus quia uerax
 es. & non curas quemquam.
Nec enim uides in faciem ho-
 mini. sed in ueritate uiam
 dei doces. Licet dari tribu-
 tum cesari. an non dabimus?
Qui sciens uersutiam eorum:

ait illis. Quid me temptatis?
Afferte in denarium ut uideam.
At illi attulerunt ei. Et ait il-
lis. Cuius est imago hec &
inscriptio? Dicunt ei. Cesa-
ris. Respondens autem ihs
dixit illis. Reddite ergo que sunt
cesaris cesari. & que sunt dei
deo. Et mirabantur super eo.
Et uenerunt ad eum saducei.
qui dicunt resurrectionem non
esse. Et interrogabant eum di-
centes. Magister. moyses
nobis scripsit. ut si cuius
frater mortuus fuerit. & dimi-
serit uxorem. & filios non re-
liquerit: accipiat frater eius
uxorem ipsius. & resuscitet
semen fratri suo. Septem ergo
fratres erant. & primus accepit
uxorem. & mortuus est non
relicto semine. Et secundus
accepit eam. & mortuus est.
& nec iste reliquit semen.
Et tertius similiter. Et acce-
perunt eam similiter septem.
& non reliquerunt semen.
Nouissima omnium defun-
cta est & mulier. In resur-
rectione ergo cum resurrexerunt.

cui de his erit uxor? Septem
enim habuerunt eam uxorem.
Et respondens ihs ait illis.
Honne ideo erratis. non scien-
tes scripturas. neque uirtutem
dei? Cum enim a mortuis re-
surrexerunt: neque nubent
neque nubentur. sed sicut
sunt angeli in celis. De mor-
tuis autem qui resurgant. non
legistis in libro moysi super
rubum quoniam dixit illi deus.
inquirens. ego sum deus abra-
ham. & deus isaac. & deus iacob?
Non est deus mortuorum. sed ui-
uorum. Vos ergo multum erratis.
Et accessit unus de scribis qui
audierat illos conquirentes.
& uidens quoniam bene illis re-
sponderit: interrogauit
eum. quod esset primum omnium
mandatum. Ihs autem re-
spondit ei. quia primum omnium
mandatum est. audi israel.
dominus deus noster. deus unus est. &
diliges dominum deum tuum ex
toto corde tuo. & ex tota
anima tua. & ex tota men-
te tua. & ex tota uirtute
tua. Hoc est primum mandatum.

Secundum autē simile est illi. Diliges proximum tuū. tanquā teipsum. Manus horū. aliud mandatum non est. Et ait illi scriba.

Bene magister in ueritate dixisti. quia unus est & non est alius preter eum. & ut diligatur ex toto corde & ex toto intellectu. & ex tota anima & ex tota fortitudine. Et diligere proximum tanquam seipsum: manifestum est omnibus holocaustis & sacrificiis. Hic autem uidentis quod sapienter respondisset: dixit illi. Non es longe a regno dei. Et nemo iam audebat eum interrogare. Et respondens ih̄c dicebat. docens in templo. Quom̄ dicunt scribę xpm̄ filium esse dauid: Ipse enim dauid dicit in sp̄u sc̄o. dixit dñs dño meo. sede a dextris meis. donec ponā inimicos tuos scabellum pedū tuorū. Ipse igitur dauid dicit eū dñm. & unde est filius ei? Et multa turba eū libenter audiebat. Et dice-

bat eis in doctrina sua. Caute a scribis qui uolunt in stolis ambulare & salutar in foro. & in primis cathedris sedere in synagogis. & primos discubitus in cenis. Qui deuorant domos uiduarum sub obtentu p̄lx orationis. Hi accipiant p̄lx iudiciū. Et sedens ih̄c contra gazophylacium. aspicebat quomodo turba iactaret es in gazophylacium. Et multi diuites iactabant multa. Cū uenisset autē una uidua paupercula misit duo minuta. quod est quadrans. Et conuocans discipulos suos: ait illis. Amen dico uobis: quoniam uidua hec paupercula plus omnibus misit quod misit in gazophylacium. Omnis enim ex eo quod abundabat illis miseruit. hec uero de penuria sua omnia que habuit misit totū uictū suū. Et cū egredereetur de templo: ait illi unus ex discipulis suis. Magister. aspice quales lapides sunt. & quales structure templi. Et respondens

ihc ait illi. Vides has omnes
magnas edificationes? Non
relinquetur lapis super la-
pidem qui non destruat. Et
cū sederet in monte oliua-
rum contra templum: inter-
rogabant eū separatim pe-
trus & iacobus & iohannes
& andreas. Dic nobis quan-
do ista fient. & quod signū
erit quando hec omnia inci-
pient consumari. Et respon-
dens ihc cepit dicere illis. Vi-
dete ne quis uos seducat.
Multi enim ueniunt in nomine
meo dicentes q̄a ego sum.
& multos seducunt. Cū autē
audieritis bella & opinionēs
bellorum ne timueritis. O-
portet enim fieri. sed nondū
finis. Exurget enim gens in
gentē. & regnū sup regnū.
& erunt terre motus p̄ loca
& fames. Initia dolorū hec.
Videte autem uosmet ipsos.
Tradent enim uos in conciliis.
& in synagogis uapulabitis.
& ante presides & reges sta-
bitis p̄pter me in testimoni-
um illis. Et in om̄s gentes

primum oportet predicari
euanglium. Et cum dixerint
uos tradentes: nolite p̄cogi-
tare q̄d loquamini. sed q̄d
datū uobis fuerit in illa ho-
ra id loq̄mini. Non enim estis
uos loquentes. sed sp̄s sanct⁹
q̄ loquitur in uobis. Tradet
autē fr̄ fr̄em in mortē. & pa-
ter filium. & consurgente fi-
liū in parentes & morte affi-
cient eos. & eritis odio om̄ib;
hominib; p̄pter nomen me-
um. Qui autē sustinuerit
usq; in finē: hic saluus erit.
Cū autē uideritis abominati-
onem desolationis stantē
ubi non debet. q̄ legit intel-
ligat. Tunc qui in iudea sūt
fugiant in montes. & qui
sup tectū non descendat in
domū nec introeat. ut tollat
q̄d de domo sua. & q̄ in agro
erit. non reuertatur retro
tollere uestimentum suum.
Vt autē pregnantib; & nutri-
entib; in illis diebus. Orate
uero ut hieme non fiat fuga
uirā uel sabbato. Erunt enim
dies illi tribulationes tales.

44
quales non fuerunt ab in-
tuo creaturę quā condidit
d̄s usq; nunc. neq; fieri.
Et nisi breuasset d̄s dies:
non fuisset salua om̄is caro.
sed ppter electos quos elegit
breuauit dies. Et tunc siq̄s
uobis dixerit. ecce hic est
xp̄e. ecce illic: ne credideri-
tis. Exurgent enim pseudo
xp̄i & pseudo pph̄e. & da-
bunt signa & portenta ad
seducendos si potest fieri et-
iam electos. Vos ergo uidete.
ecce p̄dixi uobis om̄ia. Sed
in illis dieb; post tribulatio-
nem illam sol contenebrabi-
tur. & luna non dabit splen-
dore suum. Et erunt stelle
celi decedentes. & uirtutes
que sunt in celis mouebunt̄.
Et tunc uidebunt filium ho-
minis uenientē in nubib;.
cū uirtute multa & gl̄a. Et
tunc mittet anḡl̄os suos. &
congregabit electos suos a
quatuor uentis. a summo terre
usq; ad summū celi. A ficiu
autē diserte parabolā. Cū
iam ramus ei tener fuerit

& nata fuerint folia: cogno-
scetis quia in pximo sit estas.
Sic & uos cum uideritis hęc fi-
eri: scitote qđ in pximo
sit in ostit. Amen dico uob.
qm̄ non transiet generatio
hec donec omnia ista fiant.
Celum & terra transibunt.
uerba autē mea non transi-
bunt. De die autē illa uel ho-
ra nemo scit. neq; anḡl̄i in
celo. neq; filius. nisi pater.
Uidete. uigilate & orate. Ne
scitis enim quando tempus
sit. Sicut homo qui peregre
p̄fectus reliquit domū suā.
& dedit seruis suis potestatem
cuiusq; opis: & ianitori p̄-
cepte ut uigilet. Vigilate q̄.
Hescatis enim. quando d̄s do-
mus ueniat. Seru. an media
nocte. an gallicantu. an ma-
ne. Ne cū uenerit repente:
inueniat uos dormientes.
Qđ autē uobis dico: omnibus
dico. uigilate. xiiii
Erat autē pascha & azi-
ma post biduum. Et
quererant summi sacerdo-
tes & scribe. qm̄ eum dolo

tenerent & occiderent. Dice-
bant enim. Non in die festo;
ne forte tumultus fieret po-
puli. Et cum eēt bethanie
in domo symonis leprosi &
recumberet: uenit mulier
habens alabastrum unguen-
ti nardi spicati preciosi. &
fracto alabastro effudit sup
caput ei. Erant enim quidā
indigne ferentes intra semet-
ipfos & dicentes. Ut quid p-
ditio ista unguenti facta est?
Poterat enim unguentiū istud
uenundari plus quā trecentis
denariis. & dari paupib;.
Et fremebant in eā. Hic autē
dixit eis. Sinite illam. Quid
illi molesti estis? Bonū opus
operata est in me. Semper enim
pauperes habetis uobiscum.
& cum uolueritis potestis il-
lis bene facere. Ne autem non
semper habeatis. Qd̄ habuit
hec fecit. Præuenit unguere
corpus meum in sepulturā.
Amen dico uobis ubicunq; præ-
dicatum fuerit euangelium
istud in uniuerso mundo: &
qd̄ fecit hec narrabitur in

memoriam ei. Et iudas sca-
riothis unus de duodecim
abit ad summos sacerdo-
tes. ut eum pderet illis. Qui
audientes gauisi sunt: & p-
miserunt ei pecuniam se-
daturos. Et querebat quā
illū opportune traderet.
Et primo die azimorum quā-
do pascha immolabant.
dicunt ei discipuli. Quo uis
eamus & paremus? Et ut
manducet pascha? Et mit-
tit duos ex discipulis suis. &
dicit eis. Ite in ciuitatē. &
occurret uobis homo lage-
nam aque uaulans. Sequi-
mini eum. Et quocunq; intro-
ierit: dicitte dñō domus quā
magister dicit. Ubi est refe-
ctio mea. ubi pascha cū disci-
pulis meis manducet? Et ipse
uobis demonstrabit cœnacu-
lum grande stratum. & illic
parate nobis. Et abierūt disci-
pli ei & uenerūt in ciuitatem.
& inuenerūt sicut dixerat illis.
& preparauerūt pascha. He-
spe autē facto: uenit cū du-
odeci. Et discumbentib; eis

& manducantibus ait ih̄c.
Amen dico uobis. quia unus
 ex uobis me tradet. q̄ man
 ducet mecum. Et illi expe
 ctant. & dicere ei sin
 gulari. Nunquid ego? Q̄ ait
 illis. Unus ex duodecim. qui
 intingit manum mecum in ca
 tino. Et filius quidem homi
 nis uadit. sicut scriptum est
 de illo. Vt autem homini illi:
 p̄ quem filius hominis trade
 tur. Bonum erat ei. si nat̄
 non fuisset homo ille. Et
 manducantibus illis: accepit
 ih̄c panem. & benedicens fre
 git & dedit eis. & ait. Sumi
 te. hoc est corpus meum. Et
 accepto calice. gratias agens
 dedit eis. & biberunt ex illo
 omnes. Et ait illis. Hic est san
 guis meus noui testamenti
 qui p̄ multis effundetur.
Amen dico uobis: quod iam non
 bibam de gemmine uitae
 huius usque in diem illum cum
 illud bibam in regno dei.
Et ymno dicto: exierunt
 in montem oliuari. Et ait
 eis ih̄c. Omnes scandalizabi

mum in me in nocte ista. quia
 scriptum est. Percutia pastorem.
 & dispergentur oues gregis.
 Sed postea quia resurrexero:
 precedam uos in galileam.
Petrus autem ait ei. Et si omnes
 scandalizati fuerint: sed non
 ego. Et ait illi ih̄c. Amen di
 co tibi: quia tu hodie in nocte
 hac prius quam bis gallus
 uocem dederit. ter me es ne
 gaturus. At ille amplius lo
 quebatur. Et si oportuerit
 me simul comori tibi: non te
 negabo. Similiter autem &
 omnes dicebant. Et ueniunt
 in praedium cui nomen geth
 semani. Et ait discipulis suis.
Sedete hic. donec orem. Et as
 sumpsit petrum & iacobum &
 iohannem secum. & cepit pa
 uere & cadere. Et ait illis. Tri
 stis est anima mea usque ad
 mortem. Sustinete hic & uig
 late. Et cum processisset paulu
 lum: perdidit super terram & o
 rabat ut si fieri posset transi
 ret ab eo hora. Et dixit. Abba
 pater. omnia possibilis fa
 c tibi. transfer calicem hunc

a me. Sed non quod ego uolo.
sed quod tu. Et uenit & inuenit
eos dormientes. Et ait petro.
Simon dormis? Non potui
fieri una hora uigilare tecum?
Uigilate & orate: ut non intre-
tis in temptationem. Spiritus quidem
promptus est: caro uero infir-
ma. Et iterum abiens orauit
eundem sermonem dicens. Et re-
uersus de nouo inuenit eos
dormientes. Erant enim o-
culi eorum grauati. & ignora-
bant quid responderent ei.
Et uenit tertio. & ait illis.
Dormite iam. & requiescite.
Sufficit. Venit hora. ecce tra-
detur filius hominis in ma-
nus peccatorum. Surgite ca-
mus. ecce qui me tradet prope
est. Et adhuc eo loquente.
uenit iudas scarioth unus
ex duodecim. & cum illo turba mul-
ta cum gladiis & lignis missi
a summis sacerdotibus & scri-
bis & senioribus. Dederat autem
traditor eius signum eis dicens.
Quicumque osculatus fuero:
ipse est. tenete eum. & ducite
caute. Et cum uenisset. statim

accedens ad eum ait. Rabi.
Et osculatus est eum. At illi
manus iniecerunt in eum &
tenuerunt eum. Unus autem
quidam de circumstantibus
educens gladium percussit
seruum summi sacerdotis.
& amputauit illi auriculam.
Et respondens ihesus ait illis.
Tanquam ad lationem existis
cum gladiis & lignis compre-
hendere me? Cotidie eram
apud uos in templo docens.
& non me tenuistis. Sed ut
impleantur scripturae. Time-
discipuli eius relinquentes eum:
omnes fugerunt. Adolescens
autem quidam sequebatur illum
amictus sindone super nudo.
& tenuerunt eum. At ille re-
iecta sindone nudus profu-
git ab eis. Et adduxerunt
ihesum ad summum sacerdotem.
& conuenerunt omnes sacer-
dotes & scribae & seniores.
Petrus autem a longe secutus
est eum usque intro in atrium
summi sacerdotis. & sedebat
cum ministris. & calefaciebat
se ad ignem. Summi uero sacer-

dotes & omne conciliū que
 rebant aduersus istū testimo
 nium ut eum morti trade
 rent. nec inueniebant. Mul
 ti enī testimonium falsum
 dicebant aduersus eum. &
 conuenientia testimonia non
 erant. Et quidam surgentes
 falsum testimoniū ferebant
 aduersus eum dicentes. qm̄
 nos audiuimus eū dicentē.
 ego dissoluam templū hoc
 manufactū. & per triduum
 aliud non manufactum edi
 ficabo. Et non erat conueni
 ens testimonium illorū. Et
 exurgens summus sacerdos
 in medio. interrogauit eum
 dicens. Non respondes quicquā
 ad ea que tibi obiciuntur ab his?
Ille autē tacebat. & nichil re
 spondit. Rursum summus
 sacerdos interrogabat eū &
 dicit ei. Tu es xp̄e filius dei be
 nedicti? Ille autē dixit illi.
Ego sum. Et uidebitis filium
 hominis ad dextris sedentem
 uirtutis. & uenientē in nubi
 bus celi. Summus autē sacerdos
 scindens uestimenta sua ait.

Quid adhuc desideramus testes?
 Audistis blasphemiam. Quid uob
 uidetur? Qui om̄s condemnaue
 runt eū eē reum mortis. Et
 ceperunt quidam conspuere
 eum. & uelare faciem ei. & co
 lapbis eum cedere. & dicere ei.
Propheta. Et ministri alapis
 eū cedebant. Et cū eēt petrus
 in atrio deorsum. uenit una
 ex ancillis summi sacerdotis.
 & cū uidisset petrū calefaci
 entem se. aspiciens illum ait.
Et tu cum ihs nazareno eras.
 At ille negauit dicens. Neq; scio.
 neq; noui quid dicas. Et exiit
 foras ante atrium. & gallus
 cantauit. Rursum autem
 cū uidisset illū ancilla. cepit
 dicere circumstantib;. quia
 hic ex illis est. At ille iterū
 negauit. Et post pusillum.
 rursus qui astabant dicebant
 petro. Vere ex illis es. nam &
 galileus es. Ille autē cepit
 anathematizare & iurare.
 q̄a nescio hominē istū quē
 dicitis. Et statim iterū gallus
 cantauit. Et recordatus est
 petrus uerbi qd̄ dixerat ihs.

prius quam gallus bis caneret.
ter me negabis. Et coepit flere.
Et confestim mane consilium
facientes summi sacerdotes
cum scribis & senioribus & uni
uerso concilio. uincientes
inon dixerunt & tradiderunt
pilato. Et interrogauit eum
pilatus. Tu es rex iudeorum?
At ille respondens dixit illi. Tu
dixis. Et accusabant eum summi
sacerdotes in multis. Pilatus
autem rursum interrogauit
eum dicens. Non respondes quae
quam? Vide. inquantis te
accusant. Ille autem amplius
nichil respondit. ita ut mi
raretur pilatus. Per diem
autem festum dimittere sole
bat illis unum ex uinctis
quencumque petissent. Erat
autem qui dicebatur barabas.
qui cum seditionis erat uin
ctus. qui in seditione fecerat
homicidium. Et cum ascendis
set turba: coepit rogare sicut
semper faciebat illis. Pilatus
autem respondit eis & dixit.
Uultis dimittam uobis regem
iudeorum? Sciebat enim

quod pro inuidiam tradidis
sent eum summi sacerdo
tes. Pontifices autem conuoca
uerunt turbam. ut magis
baraban dimitteret eis. Pila
tus autem iterum respondens
ait illis. Quid ergo uultis ut
faciam regis iudeorum? At
illi iterum clamabant. Cru
cifige eum. Pilatus uero di
cebat eis. Quid enim mali fe
cit? At illi magis clamabant.
Crucifige eum. Pilatus autem
uolens populo satisfacere:
dimisit illis baraban. & tra
didit eis inon flagellis cesum
ut crucifigeretur. Milites
autem dixerunt eum intro
in atrium praetorii. & conuo
cant totam cohortem. & indu
unt eum purpura. & impo
nunt ei plectentes spineam
coronam. & ceperunt salu
tare eum. Aue rex iudeorum.
Et percutiebant caput eius harun
dine. & conspuiebant eum. Et
ponebant genua adorabant
eum. Et postquam illuserunt
ei: exuerunt illum purpu
ra. & induerunt illum uesti

47
mentis suis. Et educunt illū.
ut crucifigerent eū. Et anga-
riauerunt pretereunte quē-
piam symonem cyrenicum
uenientē de uilla. patrē ale-
xandri & rufi. ut tolleret
crucē eius. Et perducunt
illū in golgotha locum. quod
est interpretatū caluarie
locus. Et dabant ei bibere
myrratum uinum. & nō
accepit. Et crucifigentes
eum: diuiserunt uestimen-
ta ei mittentes sorte super
eis quis quid tolleret. Erat
autem hora tertia. & cruci-
fixerunt eū. Et erat titulus
causę ei inscriptus. rex iude-
orū. Et cum eo crucifigunt
duos latrones. unum a dex-
tris & alium a sinistris. Et
adimpleta est scriptura que
dicit. & cum iniquis deputa-
tus est. Et pretereuntes blas-
phemabant eum. mouentes
capita sua & dicentes. Vah
quod destruit templū dei. & in
tribus diebus edificat. Saluū
fac te metipsum. descendens
de cruce. Similiter & summi

sacerdotes illudentes. ad alter-
utrum cum scribis dicebant.
Alios saluos fecit. seipsum non
potest saluum facere. Xp̄e
rex isrl̄ descendat nunc de
cruce. ut uideamus & creda-
mus. Et qui cum eo crucifixi
erant: conuiciabantur ei.
Et facta hora sexta tenebre
factę sunt super uniuersam
terram. usq; in horam nonā.
Et hora nona exclamauit ih̄c
uoce magna dicens. Heloi:
heloi: lama saba cham. Quod
est interpretatū. Ds̄ m̄s: ds̄
m̄s: ut quid dereliquisti me.
Et quidam de circumstantibus
audientes dicebant. Cœe he-
liam uocat. Currentis autem
unus & implens spongiam
aceto. circumponensq; cala-
mo: potum dabat ei dicens.
Sinite. uideamus si ueniat
helias ad deponendum eū.
Ih̄c autē emissa uoce magna:
expirauit. Et uelum templi
scissum est in duo a summo
usq; deorsum. Videns autē
centurio qui ex aduerso sta-
bat. quia sic clamans expi-

rasset: ait. Vere homo hic fi-
lius dei erat. Grant autem &
mulieres de longe aspicientes.
Inter quas erat maria magda-
lene & maria iacobi minoris
& ioseph mater. & salome.
Et cum eēt in galilea sequeban-
tur eum. & ministrabant ei.
Et alie multe. que simul cū eo
ascenderant ierusalem. Et
cū iam sero eēt factum. quia
erat parasceue qd est ante
sabbatum: uenit ioseph ab
arimathia nobilis decurio.
qui & ipse erat expectans re-
gnum dei. Et audacter intro-
iit ad pilatum. & petiit cor-
pus ih̄u. Pilatus autē mira-
batur. si iam obisset. Et acce-
dito centurione: interroga-
uit eū si iam mortuus eēt.
Et cū cognouisset a centurio-
ne: donauit corpus ih̄u. Ioseph
autē mercatus sindonē
& deponens eū inuoluit in
sindone. & posuit eū in mo-
numento qd erat excisum
de petra. Et aduoluit lapidē
ad ostium monumenti. Ma-
ria autē magdalene & maria

ioseph aspiciabant ubi pone-
retur. Et cum transisset sab-
batum: maria magdalene
& maria iacobi & salome e-
merunt aromata. ut ueni-
entes unguerent ih̄m. Et
ualde mane una sabbatoꝝ
ueniunt ad monumentū:
orto iam sole. Et dicebant
ad inuicē. Quis reuoluet nob
lapidem ab ostio monumen-
ti? Et respicientes: uiderunt
reuolutum lapidem. Erat
quippe magnus ualde. Et
introeuntes in monumentū:
uiderunt iuuenem sedentē
in dextris coopertū stola can-
dida. & obstupuerunt. Qui
dicit illis. Nolite expauesce-
re. Ih̄m queritis nazarenum.
crucifixum. surrexit. n̄ est
hic. Ecce locus. ubi posuerūt
eum. Sed ite. dicitte discipulis
eius & petro. quia p̄cedit
uos in galileam. Ibi eum ui-
debitis: sicut dixit uobis. At
ille exeuntes fugerunt de
monumento. inuaserat enī
eas tremor & pavor. & nemi-
ni quicquā dixerunt. Time-

enim magnus coram dño.
 & uinum & siceram non bi-
 bet. & spū scō replebitur
 adhuc ex utero matris sue.
 & multos filiorum israel
 conuertet ad dñm dñm ipso-
 rum. Et ipse p̄cedet ante
 illum in spū & uirtute he-
 lie: ut conuertat corda pa-
 trum in filios. & incredulos
 ad prudentiam iustorum.
 parare dño plebem p̄fectā.
 Et dixit zacharias ad anglin.
 Unde hoc sciam? Ego em̄ sum
 senex. & uxor mea processit
 in dieb; suis. Et respondens
 angls dixit ei. Ego sum ga-
 briel qui sto ante dñm: &
 missus sum loqui ad te. &
 hec t̄ euangelizare. Et ecce
 eris tacens & non poteris loq̄
 usq; in diem quo hec fiant.
 p̄ eo qđ non credidisti uerbis
 meis que implebuntur in
 tempore suo. Et erat plebs
 expectans zachariam. & mi-
 rabantur qđ tardaret ipse
 in templo. Egressus autem
 non poterat loqui ad illos.
 & cognouerunt qđ uisionē

uidisset in templo. Et ipse
 erat inueniens illis. & p̄man-
 sic mutus. Et factum est.

Ut impleti sunt dies officii ei:
 abiit in domū suā. Post hos
 autē dies concepit elisabeth
 uxor eius. & occultabat se-
 mensibus quinq; dicens. qđ
 sic in septe dñs in dieb; qb;
 resperte auferre opprobriū
 meum inter homines.

In mense autem sexto missus
 est angls gabriel a deo in ci-
 uitate galilee cui nomen
 nazareth: ad uirginem de-
 sponsatam uiro cui nomen
 erat ioseph de domo dauid.
 & nomen uirginis maria.

Et ingressus angls ad eam
 dixit. Ave grā plena: dñs
 tecum. benedicta tu in mu-
 lieribus. Que cum audisset:
 turbata est in sermone eius.
 & cogitabat qualis eēt ista
 saluatio. Et ait angls ei.

Ne timeas maria. inuenisti
 enim grām apđ dñm. Ecce
 concipies in utero & paries
 filium: & uocabis nomen ei-
 us ius. Hic erit magnus: &

filius altissimi uocabitur. Et
dabit ei dñs dñs sedem dauid pa-
tris ei. & regnabit in domo ia-
cob in eternum. & regni eius
non erit finis. Dixit autem
maria ad anglm. Quomodo
fiet istud. quoniam uirum
non cognosco. Et respondens
angls dixit ei. Sp̄s sc̄s sup̄ue-
niet in te. & uirtus altissimi
obumbrabit t̄. Ideoq. & qd̄
nascetur ex te sc̄m. uocabitur
filius dei. Et ecce elisabeth co-
gnata tua. & ipsa concepit
filium in senectute sua. Et
hic mensis est sextus illi que
uocatur sterilis: quia non e-
rit impossibile apd̄ dñm om̄e
uerbum. Dixit autē maria.
Ecce ancilla dñi. fiat m̄ sc̄dm
uerbum tuū. Et discessit ab
illa angls. Exurgens autem
maria in diebus illis. abiit
in montana cū festinatione
in ciuitatē iuda. & intrauit
in domū zacharie & saluta-
uit elisabeth. Et factum est.
Ut audiuit salutationē ma-
rie elisabeth: exultauit in-
fans in utero eius. Et repleta

est sp̄u sc̄o elisabeth. & exela-
mauit uoce magna & dixit.
Benedicta tu in mulieribus.
& benedictus fructus uentris
tui. Et unde hoc m̄ ut ueni-
at mater dñi mei ad me.
Ecce enim ut facta est uox sa-
lutationis tue in auribus
meis: exultauit in gaudio
infans in utero meo. Et beata
que credidisti. qm̄ perficient̄
ea que dicta sunt tibi a dño.
Et ait maria. Magnificat
anima mea dñm. & exulta-
uit sp̄s m̄s in deo salutari
meo. quia respexit humili-
tatē ancille sue. Ecce enim
ex hoc beatam me dicent om̄s
generationes. quia fecit m̄
magna qui potens est. Et
sc̄m nomen eius & misericordia
eius in p̄genies & p̄genies
timentib; eum. Fecit poten-
tiam in brachio suo. dissipit
superbos mente cordis sui.
Deposuit potentes de sede. &
exaltauit humiles. Et surien-
tes impleuit bonis. & diuites
dimisit inanes. Suscepit isrl̄
puerū suum. recordatus in-

111 47
sedie sue. sicut locutus est
ad patres nostros. abraham &
semini eius in secula. Man-
sit autem maria cum illa
quasi mensibus tribus. &
reuersa est in domum suam.
Elisabeth autem impletum est tem-
pus pariendi: & peperit fi-
lium. Et audierunt vicini
& cognati eius quia magnifi-
cauit dominus misericordiam suam
cum illa: & congratulaban-
tur ei. Et factum est. In die
octauo uenerunt circumci-
dere puerum: & uocabant
eum nomine patris sui za-
chariam. Et respondens ma-
ter eius dixit. Nequaquam.
sed uocabitur iohannes. Et
dixerunt ad illam. quia nemo
est in cognatione tua qui uoce-
tur hoc nomine. Inuocabant
autem patri eius: quem uellet
uocari eum. Et postulans pu-
gillarem: scripsit dicens.
Iohannes est nomen eius. Et
mirati sunt uniuersi. Aper-
tum est autem illi os eius &
lingua eius: & loquebatur
benedicens dominum. Et factus est

timor super omnes uicinos eorum.
& super omnia montana iu-
dee divulgabantur omnia
uerba hec. Et posuerunt omnes
qui audierant in corde suo
dicentes. Quid putas puer
iste erit? Ceterum manus
domini erat cum illo. Et za-
charias pater eius impletus
est spiritu sancto: & prophetauit dicens.
Benedictus dominus deus israel: quia uisi-
tauit & fecit redemptionem
plebi sue. & erexit cornu sa-
lutis nobis in domo dauid
pueri sui. sicut locutus est
per os sanctorum qui a seculo
sunt prophetarum eius. salutem
ex inimicis nostris & de manu
omnium qui oderunt nos.
ad faciendam misericordiam cum
patribus nostris. & memorari te-
stamenti sui sancti. iusiurandum
quod iurauit ad abraham pa-
trem nostrum daturum se nobis.
ut sine timore de manu in-
imicorum nostrorum liberati serui-
amus illi in sanctitate & iusticia
coram ipso omnibus diebus nostris.
Et tu puer propheta altissimi uo-
caberis. Fixerunt enim ante faciem

dn̄i parare uas eius. addan-
dam scientiam salutis plebi
ei in remissione peccatorū
eorū. per uiscera misericordie
dei nr̄i. in quibus uisitauit
nos orient ex alto. Illumina-
re n̄s qui in tenebris & in um-
bra mortis sedent. ad dirigen-
dos pedes nr̄os in uiam pacis.
Puer autem crescebat & confor-
tabatur sp̄u. & erat in deser-
tis usq; in diem ostensionis
sue ad isrl̄. Factum est autē.
In diebus illis exiit edictum a ce-
sare augusto. ut describeretur
uniuersus orbis. hęc descriptio
prima facta est a p̄siede h̄ r̄e
cyrino. Et ibant om̄s. ut p̄fite-
rentur singli in suā ciuitatē.
Ascendit autem & ioseph a gali-
lea de ciuitate nazareth in iu-
deā ciuitatē dauid que uocat̄
bethleem. eo qđ ēēt de domo &
familia dauid. ut profiteret̄
cū maria desponsata sibi ux-
ore pregnante. Factum est au-
tē. Cum ēēt ibi. impleta fē-
dies ut pareret. Et peperit
filium suum p̄mogenitum.
& pannis eum inuoluit. &

reclinauit eum in presepio.
quia non erat eis locus in di-
uersorio. Et pastores erant
in regione eadem. uigilan-
tes & custodientes uigilias
noctis supra gregem suum.
Et ecce angls̄ domini steterunt iu-
cta illos. & clamas dei circū-
fulsit illos. & timuerunt ti-
more magno. Et dixit illis
angls̄. Nolite timere. Ecce
enim euanglizo uobis gau-
dium magnum qđ erit om̄i
poplo: quia natus est uobis
hodie saluator. qui est xp̄s
dn̄s in ciuitate dauid. Et hoc
uobis signum. Inuenietis
infantem pannis inuolutū
& positum in presepio. Et
subito facta est cum anglo
multitudo militie celestis.
Laudantium dn̄m & dicentū.
Gloria in altissimis deo. & in ter-
ra pax hominib; bone uolun-
tatis. Et factum est. Ut disces-
serunt ab eis angli in celum:
pastores loquebantur ad in-
uicem. Transeamus usq; beth-
leem: & uideamus hoc uerbu
qđ factum est. qđ dn̄s osten-

dit nobis. Et uenerunt festi-
nantes. & inuenerunt maria
& ioseph. & infantem positum
in presepio. Videntes autem
cognouerunt de uerbo. quod
dictum erat illis de puero
hoc. Et omnes qui audierunt
mirati sunt. & de his que di-
cta erant a pastoribus ad i-
psos. Maria autem conser-
uabat omnia uerba hec
conferens in corde suo. Et
reuerfi sunt pastores. glori-
ficantes & laudantes dominum
in omnibus que audierant
& uiderant. sicut dictum est
ad illos. Et postquam consum-
mati sunt dies octo ut circum-
cidetur puer: uocatum est
nomen eius iesus. quod uocatum est
ab angelo prius quam in utero
concepereetur. Et postquam
impleti sunt dies purgatio-
nis eius secundum legem moysi:
tulerunt illum in ierusalem
ut sifterent eum domino. sicut
scriptum est in lege domini. quia
omne masculinum adaperi-
ens uultuam sancti domini uoca-
bitur. & ut darent hostiam

50
secundum quod dictum est in lege
domini. par turturum aut duos
pillos columbarum. Et ecce ho-
mo erat in ierusalem. cui no-
men symeon. Et homo iste iu-
stus & timoratus. expectans
consolationem israhel. & spiritus sanctus
erat in eo. Et responsum acce-
pat a spiritu sancto. non uisurum se
mortem. nisi prius uideret
christum domini. Et uenit in spiritu in
templum. Et cum inducerent pu-
erum in templum parentes eius ut face-
rent secundum consuetudinem legis
pro eo: & ipse accepit eum in uulnas
suas. & benedixit dominum & dixit.
Nunc dimittas seruum tuum
domine secundum uerbum tuum in pace.
quia uiderunt oculi mei salu-
tate tuam. quod parasti ante
faciem omnium populorum. lu-
men ad reuelationem gentium.
& gloriam plebis tue israhel. Et erat
pater eius & mater mirantes
super his que dicebantur de illo.
Et benedixit illis symeon. &
dixit ad mariam matrem eius.
Ecce positus est hic in ruinam.
& resurrectionem multorum in
israhel: & in signum cui contradi-

occur. Et tuam ipsius animā
pertransibit gladius: ut reue-
lentur ex multis cordib; cogi-
tationes. Et erat anna pphe-
tissa filia phanuel de tribu
aser. Hec pcesserat in diebus
multis. & uixerat cū uirō suo
annis septem a uirginitate
sua. Et hec uidua usq; ad an-
nos octoginta quattuor: que
non discedebat de templo. ie-
iuniis & obsecrationib; serui-
ens nocte & die. Et hec ipsa ho-
ra supueniens confitebatur
dnō. & loquebatur de illo omni-
bus qui expectabant redēpti-
onē ierusalem. Et ut pfecterit
omnia scdm legem dnī: reuer-
si sunt in galileam in ciuitatē
suam nazareth. Puer autem
crescebat & confortabatur
plenus sapientia. & grā dei
erat cū illo. Et ibant parentes
ei per omīs annos in ierusalē
in die solenni pasche. Et cum
factus eēt annorum duodeci:
ascendentib; illis in ierosolimā
scdm consuetudinē diei festi.
consumatisq; dieb; cū rediret:
remansit puer ihc in ierusa-

lem. & non cognouerunt
parentes eius. Existimantes
autē illum eē in comitatu:
uenerunt iter diei. & requi-
rebant eum inter cognatos
& notos. Et non inuenientes:
regressi sunt in ierusalem
requerentes eum. Et factum
est. Post triduum inuenit
illum in templo sedentem
in medio doctorum audien-
tē illos & interrogantē. Stu-
pebant autē omīs qui eū au-
diebant. super prudentia &
responsis eius. Et uidentes
admirati sunt. Et dixit ma-
ter ei ad illum. Fili quid se-
cisti nobis sic? Ego pater tu-
us & ego dolentes querebam
te. Et ait ad illos. Quid est qd
me querebatis? Nesciebatis
quia in iis que patris mei sūt
oportet me eē? Et ipsi non
intellegerunt uerbum qd
locutus est ad illos. Et descen-
dit cum eis & uenit nazareth:
& erat subditus illis. Et mat-
er eius conseruabat omīa uerba
hec conferens in corde suo.
Et ihc pfectebat sapientia &

etate & gratia apud dominum & homines.

Anno autem quindodecimo imperii cyberii cesaris. peritante pontio pilato iudea. tetrarcha autem galilee herode. philippo autem fratre eius tetrarcha iturie & trachontidis regionis. & lisama abiline tetrarcha sub principibus sacerdotum anna & caipha. factum est verbum domini super iohannem zacharie filium in deserto. Et venit in omnem regionem iordanis. predicans baptismum penitentie in remissione peccatorum. sicut scriptum est in libro sermonum isaie prophete. Vox clamantis in deserto parate viam domini. rectas facite semitas eius. Omnis uallis implebitur. & omnis mons & collis humiliabitur. & erunt praua in directa & aspera in uias planas. & uidebit omnis caro salutare dei.

Dicebat ergo ad turbas que exibat ut baptizarentur ab eo. **G**eminna uiperarum. quod ostendit uobis fugere a uentura ira. **F**acite ergo fructus dignos peni-

tentie. & ne expectatis dicere. patrem habemus abraham. **D**ico autem uobis: quia potens est deus de lapidibus istis suscitare filios abrahe. Jam enim securis ad radices arborum posita est. **O**mnis enim arbor non faciens fructum bonum: excidetur & in ignem mittetur. Et interrogabant eum turbe dicentes. **Q**uid ergo faciemus? Respondens autem dicebat illis. Qui habet duas tunicas: det non habenti. **E**t qui habet escas: similiter faciat. **V**enerunt autem & publicani ut baptizarentur. & dixerunt ad illum. **M**agister: quid faciemus? Respondens autem dicebat illis. **N**ihil amplius quam quod constitutum est uobis exigitis. **I**nterrogabant autem illum & milites dicentes. **Q**uid faciemus & nos? **E**t ait illis. **N**eminem conuocatis. neque calumniam faciatis. & contenti estote stipendiis uestris. **C**ristimante autem populo & cogitantibus omnibus in cordibus suis de iohanne ne forte ipse esset christus: respondit iohannes dicens omnibus. **E**go

quidem aqua baptizo uos.
uente autem fortior me. cui
non sum dignus soluere cor-
rigiam calciamentorum ei.
I p se uos baptizabit in spū scō
& igni. Cuius uentilabrum
in manu eius. & purgabit a-
ream suam. & congregabit
trititum in horreum suū. pa-
leas autē comburet igni in ex-
tinguibili. Multa quidē &
alia exortans euangelizabat
poplō. Herodes autē tetrar-
cha cum corriperecur ab illo
de herodiade uxore fr̄is sui. &
de omnib; malis que fecit he-
rodes: adiecte & hoc supra
omnia. & incluse iohannē
in carcerē. Factum est autem
cū baptizaretur om̄is popl̄s.
& ihs baptizato & orante: ap-
tūm est celum. & descendit sp̄s
sc̄s corporali specie sicut colū-
ba in ipsum. Et uox de celo fa-
cta est. Tu es filius m̄s dilect̄.
in te complacuit m̄. Et ipse
tūc erat incipiens quasi au-
norum triginta ut putaba-
tur filius ioseph. qui fuit
beli. qui fuit mathat.

q̄ fuit leui. Qui fuit melch.
qui fuit ianne. q̄ fuit ioseph.
Q̄ fuit mathathie: qui fuit
amos. qui fuit naum.
Q̄ fuit osli: q̄ fuit magge.
qui fuit maath.
Q̄ fuit mathathie: qui fuit
semei. qui fuit iosedech.
Qui fuit iuda: qui fuit iohan-
na. qui fuit resa.
Qui fuit zorobabel: qui fuit
salathiel. qui fuit neri.
Qui fuit melchi: qui fuit
addi. qui fuit cosam.
Qui fuit elmodam: qui fuit
her. qui fuit iesu.
Qui fuit helizer: qui fuit
iorum. qui fuit mathat.
Qui fuit leui: qui fuit syme-
on. qui fuit iuda.
Qui fuit ioseph. qui fuit
iona. qui fuit heliachim.
Qui fuit melea: qui fuit
menna. qui fuit mathatha.
Qui fuit nachan. qui fuit
claud. qui fuit iesse.
Q̄ fuit obed: q̄ fuit booz. qui
fuit salmon.
Qui fuit naason: qui fuit
aminadab. qui fuit aram.

Qui fuit esrom: qui fuit pha-
 res. qui fuit iude.
 Qui fuit iacob: qui fuit isa-
 ac. qui fuit abrahe.
 Qui fuit thare: qui fuit na-
 chor. qui fuit serueh.
 Qui fuit ragau: qui fuit
 phaleg. qui fuit heber.
 Qui fuit sale: qui fuit cai-
 nan. qui fuit arfaxath.
 Qui fuit sem: qui fuit noe.
 qui fuit lamech.
 Qui fuit matufale: qui fuit
 enoch. qui fuit iareh.
 Qui fuit malaleel: qui fuit
 caman. qui fuit enos.
 Qui fuit seth: qui fuit adam.
 qui fuit dei. Ihesus autem plenus
 spiritu sancto regressus est a iorda-
 ne. Et agebatur in spiritu in de-
 sero diebus quadraginta.
 & temptabatur a diabolo.
 Et nichil manducauit in di-
 ebus illis. & consummatis
 illis esurite. Dixit autem illi
 diabolus. Si filius dei es: die
 lapidi huius. ut panis fiat. Et
 respondit ad illum ihesus. Scri-
 ptum est. quia non in pane
 solo uiuit homo. sed in omni

uerbo dei. Et dixit illum
 diabolus. & ostendit illi omnia
 regna orbis terre in momento
 temporis. & ait illi. Tibi dabo
 potestatem hanc uniuersam.
 & gloriam illorum. quia in tradi-
 ta sunt & cui uolo do illa. Tu
 ergo si adoraueris coram me: erit
 omnia tua. Et respondens ihesus:
 dixit illi. Scriptum est. dominum
 dominum tuum adorabis. & illi soli
 seruias. Et dixit illum in ierusalem.
 & statuit eum supra pinnacu-
 lum templi. & dixit ei. Si filius
 dei es: mitte te deorsum. Scri-
 ptum est enim quod angelis suis
 mandauit de te. ut conser-
 uent te. & quia in manibus
 tollent te. ne forte offendas
 ad lapidem pedem tuum. Et
 respondens ihesus ait illi. Dicitur
 est. non temptabis dominum deum
 tuum. Et consummata omni
 temptatione diabolus recessit
 ab illo usque ad tempus.
 Et regressus est ihesus in uirtute
 spiritus in galileam. & fama exiit
 per uniuersam regionem de illo.
 Et ipse docebat in synagogis
 eorum. & magnificabatur ab

omnib; . Et uenit nazareth
ubi erat nutritus . & intrauit
secūm consuetudinē suam die
sabbati in synagogam . & sur-
rexit legere . & traditus est illi
liber isaie pphie . Et ut reuol-
uit librum : inuenit locum
ubi scriptū erat . Sp̄s dñi sup
me . ppter qđ unxit me . euan-
gelizare pauperib; misit me .
sanare contritos corde . predi-
care captiuis remissionem &
ocis uisum . dimittere contra-
ctos in remissionē . predicare
annū dñi acceptum & diem
retributionis . Et cū cōplicauit
ser librum : reddidit ministro .
& sedit . Et omnium in syna-
goga oculi erant intuentes
in eum . Cepte autem dicere
ad illos . quia hodie impleta
est hec scriptura in auribus
ur̄is . Et om̄s testimoniuū illi
dabant . & mirabantur in uer-
bis gr̄e que p̄debant de ore
ipsius . & dicebant . Nonne hic
est filius ioseph : Et ait illis .
Utiq; dixit in hanc similitudi-
nem . Medice cura te ipsum .
Quanta audiuimus facta in ea

pharnaum : fac & hic in patria
tua . Ait autē . Amen dico uob̄ .
quia nemo ppha acceptus est
in patria sua . In ueritate dico
uobis : multe uidue erant in
dieb; helie in isrl̄ . quando
clausum est celum annis trib;
& mensibus sex . cum facta eēt
fames magna in omni terra .
& ad nullam illarū missus est
helias . nisi in sareptam sydo-
nię ad mulierē uiduam . Et
multi leprosi erant in israēl
sub heliseo ppha : & nemo eorū
mundatus est nisi naaman
syrus . Et repleti sunt om̄s in
synagoga ista hec audientes .
Et surrexerunt & eiecerunt eū
extra ciuitatē . & duxerūt illū
usq; ad supercilium montis
sup quē ciuitas illorum erat
edificata . ut precipitarent
eum . Ipse autem transiens
p̄ medium illorū ibat . Et de-
scendit in capharnaum galilee .
ibiq; docebat illos sabbatis . Et
stupebant in doctrina ei : quia
in potestate erat sermo eius .
Et in synagoga eorū erat homo
habens demonū unmundum .

52
et exclamauit uoce magna di-
cens. Sine. quid nobis et inu-
nazarene. Venisti perdere nos?
Sic te qui sis scis dei. Et increpa-
uit illum inquit dicens. Omni-
ter feci. et exi ab illo. Et cum pro-
iecisset illum demonium in
medium exiit ab illo. nichilque
eum nocuit. Et factus est pa-
uor in omnibus. et colloque-
bantur ad inuicem dicentes.
Quid est hoc uerbum. quia in po-
testate et uirtute imperat
inmundis spiritibus. et ex-
eunt. Et diuulgabatur fa-
ma de illo in omnem locum regi-
Surgens autem in die
de synagoga. introiit in
domum symonis. Socrus autem
symonis tenebatur magnis
febris. et rogauerunt illum
pro ea. Et stans super illam impe-
rauit febre. et dimisit illam.
Et continuo surgens ministra-
bat illis. Cum sol autem occidis-
set. omnes qui habebant infir-
mos uariis languoribus. duce-
bant illos ad eum. At ille sin-
gulis manus imponens cura-
bat eos. Exibant autem demonia

a multis clamantia et dicentia.
quia tu es filius dei. Et increpans
non sinebat ea loqui. quia sci-
ebant ipsum esse christum. Facta
autem die egressus ibat in deser-
tum locum. et turbe require-
bant eum. et uenerunt usque
ad ipsum. et detinebant illum
ne discederet ab eis. Quibus ille
ait. quia et aliis ciuitatibus oportet
me euangelizare regnum dei.
quia ideo missus sum. Et erat
predicans in synagogis galilee.
Factum est autem. cum turbe ir-
ruerunt ad inuicem ut audirent
uerbum dei. et ipse stabat secus
stagnum genesareth. Et uidit
duas naues stantes secus stagnum.
piscatores autem descenderant
et lauabant retia. Ascendens
autem in unam nauem que erat
symonis. rogauit eum ut a
terra reduceret pusillum. Et
sedens docebat de nauicula
turbas. Ut cessauit autem loqui.
dixit ad symonem. Duc in altum.
et laxate retia ustra in capturam.
Et respondens symon dixit illi.
Proceptor. per totam noctem labo-
rantes nichil cepimus. in uerbo

autē tuo laxabo rete. Et cū hoc
fecissent: conclusērunt pisciū
multitudinē copiosam. Rum-
pebatur autē rete eorū. & annu-
erunt socii qui erant in alia
navi. ut uenirent & adiuua-
rent eos. Et uenerunt & imple-
uerunt ambas nauiculas: ita
ut pene mergerentur. Qd cū
uideret symon petrus: pedit
ad genua iūy dicens. Exi a me:
q̄a homo peccator sum dñe.
Stupor enim circūdederat
eum & om̄s q̄ cum illo erant
in captura piscium quā cepe-
rant. Similiter autē iacobum
& iohannē filios zebedei q̄ erant
socii symonis. Et ait ad symonē
iūe. Noli timere. ex hoc iam ho-
mines eris capiens. Et subdu-
xit ad terrā nauib; reliccis om̄ib;
Et factū est cū eēt in una ciuitatē.
& ecce uir plenus lepra. & ui-
dens iūy & p̄c̄idens in faciem
rogauit eum dicens. Dñe siuis
potes me mundare. Et exten-
dens manum tetigit illum
iūe dicens. Uolo. mundare.
Et confestim lepra discessit ab

illo. Et ipse p̄cepit illi. ut ne-
mini diceret. Sed tuade ofen-
de te sacerdoti. & offer p̄ emun-
datione tua sicut p̄cepit mo-
yses in testimonium illis. Per-
ambulabat autē magis ser-
mo de illo. & conueniebant
turbe multe. ut audirent &
curarentur ab infirmitatib;
suis. Ipse autem sedebat in
deserto. & orabat. Et factum
est in una dierum. & ipse se-
debat docens. Et erant pha-
risei sedentes & legis doctores
q̄ uenerant ex omni castello
galilee & iude & ierusalem.
& uirtus erat dñi ad sanandū eos.
Et ecce uiri portantes in
lecto hominē qui erat para-
liticus. querebant eum infer-
re & ponere ante eū. Et non
inuenientes qua parte eum
inferrent p̄ turba: ascende-
runt supra tectum & per te-
gulas summiserunt illū cum
lecto in medium ante iūy.
Quorum fidem ut uidit: dixit.
Homo remittuntur t̄ peccata
tua. Et ceperunt cogitare scri-
be & pharisei dicentes. Quis est

hic qui loquitur blasphemias: Quis potest dimittere peccata nisi solus deus: Ut cognovit autem ihesus cogitationes eorum: respondens dixit ad illos. Quid cogitatis in cordibus uestris: Quid est facilius dicere dimittantur tibi peccata. an dicere surge & ambula: Ut autem sciatis quia filius hominis potestatem habet in terra dimittere peccata: ait paralytico. Ego dico. surge tolle lectum tuum. & uade in domum tuam. Et confestim surgens coram illis iussit in quo iacebat. & abiit in domum suam magnificans dominum. Et stupor apprehendit omnes. & magnificabant dominum. Et repleti sunt timore dicentes. quia uidimus mirabilia hodie. Et post hec exiit & iussit publicanum nomine leui sedentem ad theloneum. & ait illi. Sequere me. Et relictis omnibus surgens secutus est eum. Et fecit ei conuiuium magnum leui in domo sua. & erat turba multa publicanorum. &

aliorum qui cum illis erant discumbentes. Et murmura bant pharisei & scribe eorum dicentes ad discipulos eius. Quare cum publicanis & peccatoribus manducatis & bibitis: Et respondens ihesus dixit ad illos. Non egent qui sani sunt medico. sed qui male habent. Non uenit uocare iustos. sed peccatores in penitentiam. At illi dixerunt ad eum. Quare discipuli iohannis ieiunant frequenter. & obsecrationes faciunt. similiter & phariseorum. tui autem edunt & bibunt: Quibus ipse ait. Nunquid potestis filios sponsi dum cum illis est sponsus facere ieiunare: Venient autem dies. & cum ablatu fuerit ab illis sponsus: tunc ieiunabunt in illis diebus. Dicebat autem & similitudinem ad illos. quia nemo commissuram a uestimento nouo immittat in uestimento uetus. Alioquin. & nouum rumpit & ueteri non conuenit commissura a nouo. Et nemo mittit unum nouum in utres ueteres. Alioquin rumpet

unum nouum utres. & ipsi
effundetur. & utres peribunt.
Sed unū nouum in utres nouos
mittendum est. & utraq; con-
seruantur. Et nemo bibens
uetus. statim uult nouum.

Dicit enim. uetus melius est.

Factū est autē. In sabbato secūdo
p̄mo cū transiret per sata.
uellebant discipuli eius spicas.
& manducabant confricantes
manibus. Quidam autē pha-
riseorū dicebant illis. Quid fa-
citis qđ non licet in sabbatis?

Et respondens ih̄c ad eos dixit.
Non hoc legistis qđ fecit dauid
cum esuriret ipse & q̄ cum eo
erant. qm̄ intrauit in domū
dei & panes p̄positionis sum-
psit & manducauit. & dedit
iis qui cum ipso erant. qđ non
licet manducare nisi tantū
sacerdotibus? Et dicebat illis.
quia dñs est fili' hominis etiā

Factū est autē in sabbato
& in alio sabbato ut intraret
in synagogam & doceret. ex-
erat ibi homo. & manus ei de-
xtera erat arida. Obseruabant
autē scrib̄ & pharisei si in sab-

bato curaret. ut inuenirent
unde accusarent eū. Ipse ū
sciebat cogitationes eorum.
& ait homini qui habebat
manū aridam. Surge. & sta
in medium. Et surgens stetit.
Ait autē ad illos ih̄c. Interrogo
uos si licet sabbatis bene a-
gere an male. animam suā
saluam facere an perdere.
Et circumspectis omnib; dixit
homini. Extende manū tuā.
Et extendit. Et restituta est
manus ei. Ipsi autē repleti s̄
insipientia. & colloquebant̄
ad inuicē quidnam facerent
de ih̄c. Factum est autē. In illis
dieb; exiit in montē orare. &
erat pernoctans in oratione
dei. Et cū dies factus eēt: uoca-
uit discipulos suos & elegit du-
odecim ex ipsis. quos & ap̄tōs
nominauit. Symonē quem
cognominauit petrum. &
Andream fr̄m eius. iacobū
& iohannē. phylippum &
bartholomeum. thomam &
matheum. iacobum alpher-
& symonē qui uocabatur
zelotes. iudam iacobi. & iu-

dam scarioth qui fuit p̄dicator.
Et descendens cum illis stetit
in loco campestris. & turba di-
scriptorum eius. & multitudo
copiosa plebis ab omni iudea
& ierusalem. & iordanis &
tyri & sydonis. qui uenerant
ut audirent eum: & sanaren-
tur a languoribus suis. & q̄
uexabantur a spiritibus im-
mundis: curabantur. Et omnis
turba queiebat eum tangere:
quia uirtus de illo exibat &
sanabat omnes. Et ipse eleuatis
oculis in discipulos suos dice-
bat. Beati pauperes: quia
uirum est regnum dei. Beati
q̄ nunc esuritis. quia saturati
erimini. Beati q̄ nunc fletis:
q̄a ridebitis. Beati eritis cum
uos oderunt homines. & cum
separauerint uos. & exprobra-
uerint. & execerint nomen
uirum tanquam malum: propter fi-
lium hominis. Gaudete in illa
die & exultate. ecce enim mer-
ces uestra multa est in celo. Secūm
hec enim faciebant p̄ph̄tis pa-
tres eorum. Veruntamen ue uob̄
diuitibus: q̄a habetis consola-

tionem uestram. Ue uobis qui
saturati estis. quia esurietis.
Ue uobis qui rideatis nunc. q̄a
lugebitis & flebitis. Ue uobis
cum benedixerint uob̄ omnes
homines. Secūm hec faciebant
p̄seudo p̄ph̄tis patres eorum.
Sed uobis dico. qui auditis. Di-
ligite inimicos uestr̄os. bene-
facite illis qui oderunt uos.
Benedicite maledicentibus uob̄.
orate pro calumniantibus uos.
Et q̄ te percutit in maxillam:
prebe ei & alteram. Et ab eo q̄
auferit t̄ uestimentum: etiam
tunicam noli prohibere. Omni
autē petenti te tribue. & qui
auferit que tua sunt ne repe-
tas. Et prout uultis ut faciant
uobis homines: & uos facite
illis similiter. Et si diligatis
eos q̄ uos diligunt. que uobis
est gr̄a. Nam & peccatores
diligentes se diligunt. Et si
bene feceritis illis qui uob̄ bene
faciunt. que uob̄ est gr̄a. siq̄
dem & peccatores hoc faciunt.
Et si mutuum dederitis illis a
quibus speratis recipere. que gr̄a
est uobis: Nam & peccatores

peccatoribus fenerantur. ut
recipiant equalia. Verumta-
men diligite inimicos uos.
& benefacite & mutuū date
meihil inde sperantes. & erit
merces uia multa. & eritis fi-
lii altissimi. quia ipse ben-
gnus est sup ingratos & ma-
los. Estote ergo misericordes
sicut & pater ur̄ misericors
est. Nolite iudicare. & non
iudicabimini. Nolite conde-
mnare. & non condemnabi-
mini. Dimittite. & dimitte-
mini. Date. & dabitur uobis.
Mensurā bonam & confertā &
coagitatā & supereffluentē
dabunt in sinum ur̄m. Eadē
q̄ppe mensura qua mensi fu-
eritis: remetietur uobis. Dice-
bat autē illis & similitudinē.
Nunquid potest cecus cecum du-
cere? Nonne ambo in foueam
cadunt? Non est discipuls sup
magistrum. Perfectus autē
omnis erit. si sit sicut magi-
ster ei. Quid autē uides festu-
cam in oculo fr̄is tui. trabē
autē que in oculo tuo est non
consideras? Et qm̄ potes dice-

re fr̄i tuo. frater sine cicam
festucā de oculo tuo. ipse in
oculo tuo trabem non uidens?
Hypochrita ecce p̄mū trabē
de oculo tuo. & tunc perspi-
cies ut educaas festucam de
oculo fr̄is tui. Non est enim
arbor bona que facit fructus
malos. neq; arbor mala faci-
ens fructū bonū. Vnaqueq;
enim arbor de fructu suo co-
gnosceretur. Neq; enim de spi-
nis colligunt ficus. neq; de
rubo uindemiunt uuam.
Bonus homo de bono thesauro
cordis sui p̄fert bonū. & ma-
lus homo de malo thesauro
p̄fert malum. Ex abundan-
tia enim cordis os loquitur.
Quid autē uocatis me dñe dñe.
& non facitis que dico? Om̄s
q̄ uenit ad me & audit sermo-
nes meos & facit eos: osten-
dam uobis cui similis sit. Si-
milis est homini edificanti
domū. qui fodit in altum. &
posuit fundamenta supra
petrā. Inundatione autem
facta illisum est flumen domus
illi. & non potuit eā mouere.

56
Fundata enim erat sup̄ petra.
Qui autē audit & non facit.
similis est homini edifica-
ti domū suā supra petram
sine fundamento. Inquam
illusus est fluuus. & continuo
cecidit. & facta est ruina do-
mus illius magna. Cū autē
implet̄ omnia uerba sua in
aures plebis: intrauit caphar-
naum. Centurionis autem
cūdam seruus male habens
erat mortuus. q̄ illi erat
preciosus. Et cū audisset de
ihs: misit ad eū seniores iude-
orū. rogans eū. ut ueniret
& saluaret seruum ei. At illi
cū uenissent ad ihs: rogabant
eū sollicite dicentes ei. quia
dignus est ut hoc illi prestes.
Diligite enim gentē nr̄am. &
synagogā ip̄s edificauit uob.
Ihs autē ibat cum illis. Et cū
iam non longe eēt a domo:
misit ad eū centurio amicos
dicens. Dñe. noli uexari. non
enī dignus sum ut sub tectū
meū intres. Propt̄ qd̄ & mei-
psum non sum dignū arbi-
tratus ut uenire ad te. sed

die uerbo & sanabit̄ puer ihs.
Nam & ego homo sum sub pote-
state constitutus. habens sub
me milites. Et dico huic uade
& uadit. & alio ueni & uenit.
& seruo meo fac hoc & facit.
Quo audito ihs miratus est.
& conuersus sequentibus se-
curbis dixit. Amen dico uob:
nec in isrl̄ tantam fidem in-
ueni. Et reuersi qui missi fu-
erant domum: inuenerunt
seruum q̄ languerat sanum.
Et factum est. deinceps ibat in
ciuitatē que uocatur nain.
& ibant cum illo discipuli ei
& turba copiosa. Cum autē
appropinquaret porte cui-
tatis: ecce defunctus efferebat̄
filius uicis matris sue. Et
hec uidua erat. & turba ciui-
tatis multa cū illa. Quā cū
uidisset dñs: misericordia mot̄
sup̄ illam. dixit illi. Noli flere.
Et accessit. & tetigit loculum.
Ii autē qui portabant: steterūt.
Et ait. Adolescens ē dico. surge.
Et resedit qui erat mortuus.
& cepit loqui. & dedit illum
matri sue. Accepit autē om̄s

timor & magnificabant dñm
dicentes. quia ppha magnus
surrexit in nobis. & quia dñs
uiscitauit plebem suam. Et
exiit hic sermo in uniuersam
iudeam de eo & omnē circa
regionem. Et nunciauerunt
iohanni discipuli ei de omnib;
his. Et conuocauit duos de
discipulis suis iohannes. & mi
sit ad iñm dicens. Tu es qui
uenturus es. an alium expe
ctamus? Cū autē uenissent
ad eum iñm. dixerunt. Ioh̄s
baptista misit nos ad te di
cens. Tu es q̄ uenturus es. an
alium expectamus? In ipsa
hora curauit multos a lan
guorib; & plagis & spiritib;
malis. & cecis multis dona
uit uisum. Et respondens di
xit illis. Cunctes renunciate
iohanni que uidistis & audi
stis. quia cæci uident. claudi
ambulant. leprosi mundant̄.
sordi audiunt. mortui resur
gunt. paupes euanglizant̄.
Et beatus est. q̄cumq; non fue
rit scandalizatus in me. Et
cū discessissent nunciū ioh̄s:

cepit dicere de iohanne ad tur
bas. Quid existis in desertum
uidere? Harundinē uento
moueri? Sed quid existis ui
dere? Hominē mollibus ue
stimentis inditū? Ecce q̄ in
ueste preciosa sunt & in deli
ciis: in domibus regum sunt.
Sed quid existis uidere? Ppham?
Vtq; dico uobis. & plus quam
ppham. Hic est de q̄ scriptum
est. Ecce mitto anḡlm̄ meum
ante faciem tuam. q̄ prepara
bit uiam tuā ante te. Dico
enim uobis. maior inter na
tos mulier. um ppha ioh̄e
baptista nemo est. Qui autē
minor est in regno dei: maior
est illo. Et omnis popl̄s audi
ens & publicani iustificauē
t̄ dñm. baptizati baptismo
iohannis. Pharisei autem &
legisperiti consilium dei spre
uerunt in semetipsos non
baptizati ab eo. Cui q̄ similes
dicā homines generationis
hui;. & cui similes s̄t? Similes
s̄t pueris sedentibus in foro.
& loquentib; ad inuicē & di
centib;. Cautauimus uobis

57
tibus. & non saltastis. La-
mentauimus. & non plora-
stis. Venit enim ioh's bap-
tista neq; manducans panem
neq; bibens unum. & dicitis.
demonium habet. Venit
filius hominis mandu-
cans & bibens. & dicitis. Ecce
homo deuorator & bibens
uinu. amicus publicanorū
& peccatorū. Et iustificata
est sapientia ab omib; filiis suis.

Rogabat autem illum
quidam de phariseis. ut
manducaret cū illo. Et in-
gressus domum pharisei.
discubuit. Et ecce mulier
que erat in ciuitate peccatrix.
ut cognouit qd̄ accubisset
in domo pharisei: attulit
alabastrum unguenti. &
stans retro secus pedes eius.
lacrimis expt̄ rigare pedes
ei. & capillis capitis sui ter-
gebat. & osculabatur pedes
eius. & unguento ungue-
bat. Videns autē phariseus
q̄ uocauerat eum: ait intra
se dicens. Hic si eēt p̄pha:
sciret utiq; que & qualis eēt

mulier que tangit eum. quia
peccatrix est. Et respondens
ihs dixit ad illum. Simon:
habeo t̄ aliquid dicere. At
ille ait. Magister dic. Duo
debtores erant cui dam fe-
neratori. Vnus debebat de-
narios quingentos. & alius
quingenta. Non habentib;
illis unde redderent: dona-
uit utrisq;. Quis q̄ eū plus
diligit? Respondens symon
dixit. Estimo: quia is cui
plus donauit. At ille dixit ei.
Recte iudicasti. Et conuersus
ad mulierem: dixit symoni.
Vides hanc mulierē? Intraui
in domū tuam. aquam pedi-
b; meis non dedisti. hec autē
lacrimis rigauit pedes meos.
& capillis suis ter sit. Osculū
m̄ non dedisti. hec autē ex q̄
intrauit non exstauit oscu-
lari pedes meos. Oleo caput
meum non unxisti: hec au-
tē unguento unxit pedes
meos. Propter qd̄ dico tibi:
remittuntur ei peccata
multa. qm̄ dilexit multū.
Cui autē minus dimittitur?

minus diligit. Dixit autē
ad illā mē. Remittunt tibi
peccata. Et experunt q̄ simul
accumbebant dicere intra se.
Quis est hic q̄ etiam peccata di-
mittit? Dixit autē ad muli-
erē. Fides tua te saluam fecit.
uade in pace. Et factum est
deinceps. & ipse iter faciebat
p̄ ciuitatē & castellum pre-
dicans & euangelizans regnū
dei. Et duodecim cum illo.
& mulieres aliquę que erant
curate ab spiritib; malignis
& infirmitatib;. Maria que
uocatur magdalene. de q̄
septē demonia exierant. &
iohanna uxor eius p̄cura-
toris herodis. & susanna &
alię multe que ministrabant
ei de facultatib; suis. Cū autē
turba plurima conueniret
& de ciuitatib; p̄perarent
ad eū: dixit per similitudi-
nē. Exiit q̄ seminat semina-
re semen suum. Et dū semi-
nat: aliud cecidit secus uā
& conculeatum est. & uolu-
eres celi comederunt illud.
Et aliud cecidit supra petrā.

& natum aruit q̄a n̄ habebat
humore. Et aliud cecidit int̄
spinas: & simul exorte spine
suffocauerunt illud. Et aliud
cecidit in terrā bonā. & ortū
fecit fructū centupli. Hęc
dicens clamabat. Qui habet
aures audiendi: audiat. In-
terrogabant autē eū discipuli
eius. que s̄nt hęc parabola-
e. Quib; ipse dixit. Vobis datū
est nosse mysterium regni
dei. ceteris autē in parabolis.
ut uidentes non uideant.
& audientes non intelligant.
Et autē hęc parabola. Semen
est uerbum dei. Qui autē se-
cus uiam: n̄ sunt q̄ audiunt.
Deinde uenit diabolus & tollit
uerbum de corde eorum. ne
credentes salui fiant. Nam
q̄ supra petram: q̄ cū audie-
runt cū gaudio suscipiunt
uerbum. Et hi radices non
habent: quia ad tempus
credunt. & in tempore tem-
ptationis recedunt. Qd̄ autē
in spinis cecidit: hi sunt q̄
audierunt. & a sollicitudinib;
& diuitiis & uoluptatib;

utte euntes suffocantur &
 non referunt fructum. Qd
 autē in bonam terram: hi
 sunt q̄ in corde bono & opti-
 mo audientes uerbum reti-
 nent. & fructum afferunt
 in patientia. Nemo autem
 lucernam accendens. opte-
 eam uase aut subtus lectū
 ponit. sed sup candelabrū
 ponit. ut intrantes lumen
 uideant. Non enim est occul-
 tū qd non manifestetur. nec
 absconditū qd non cognosca-
 tur. & in palam ueniat. U-
 dete ḡ. quomodo auditis.
Qui enim habet. dabitur illi.
Et q̄cunq; non habet. etiam
 qd putat se habere. auferet
 ab illo. Venerunt autem ad
 illū mater & fr̄s eius. & non
 poterant adire ad eum pro-
 turba. & nunciatum est illi.
Mater tua & fr̄s tui stant foris.
 uolentes te uidere. Qui respon-
 dens dixit ad eos. Mater mea
 & fr̄s mei. n̄ sunt qui uerbū
 dei audiunt & faciunt. Fa-
 ctū est autē in una dierum.
 & ipse ascendit in nauiculā

& discipuli ei. Et ait ad illos.
Transfretemus trans stagnū.
Et ascenderunt. Nauigantib;
 autē illis: obdormiunt. Et de-
 scendit pcella uenti in sta-
 gnū. & complebatur flu-
 ctibus & periclitabantur.
Accedentes autē suscitauerūt
 eū dicentes. Preceptor. p̄m̄.
At ille surgens increpauit
 uentū & tempestatē aque.
 & cessauit. & facta est tranq̄-
 litas. Dixit autē illis. Ubi est
 fides ūra? Qui timentes.
 mirati sunt dicentes ad in-
 uicē. Quis putas hic est. q̄a
 & uentis imperat & mari.
 & obediunt ei? Enauigau-
 erunt autē ad regionem ge-
 rasenorum que est contra
 galileam. Et cum egressus
 eēt ad terram: occurrit illi
 uir q̄dam q̄ habebat demo-
 num iam temporib; multis.
 & uestimento non induebat.
 neq; in domo manebat sed
 in monumentis. Sicut uidit
 ih̄s prociat ante illum. &
 exclamans uoce magna dixit.
Quid in & t̄ est ih̄s fili dei altis

simi: Obsecro te. ne me tor-
queas. Precipiebat enim spiri-
tū immundo. ut exiret ab
homine. Multas enī tempo-
rib; arripiebat illum. & un-
ciebatur catenis & compedib;
custoditus. & ruptis uinculis
agebatur ad demonio in deser-
to. Interrogauit autē illum
ihs dicens. Qd tibi nomen est?
At ille dixit. Legio. Quia intra-
uerunt demonia multa in
eū. Et rogabant illum. ne
imparet illis. ut in abyssum
irent. Erat ibi grex porcorū.
multorū pascentium in mon-
te. & rogabant eum ut per-
mitteret illis in illos ingredi.
& p̄misit illis. Exierunt ḡ
demonia ab homine. & in-
truerunt in porcos. Et impetu
abiit grex per preceptū in sta-
gnum. & suffocatus est. Qd
ut uiderunt factū qui pasce-
bant fugerunt. & nunciaue-
runt in ciuitatē & in uillas.
Exierunt autē uidere qd fa-
ctū est. & uenerunt ad ihs.
Et inuenerūt hominē sedentē
a quo demonia exierant ue-

stitum ac sana mente adpe-
des eius. & timuerunt. Nun-
ciauerunt autē illis & qui
uiderant qm̄ sanus factus
ēēt a legione. Et rogauerunt
illū omnis multitudo regi-
onis gerasenorū ut discede-
ret ab ipsis. q̄a timore ma-
gno tenebantur. Ipse autē
ascendens nauim reuersus
est. & rogabat illum uir aq̄
demonia exierant. ut cū eo
ēēt. Dimisit autē eum ihs di-
cens. Redi domū tuā. & nar-
ra quanta t̄ fecit ihs. Et abiit
p̄ uniuersam ciuitatē. predi-
cans quanta fecisset illi ihs.
Factum est autē. cū redisset ihs:
excepit illum turba. erant
enim om̄s expectantes illū.
Et ecce uenit uir cui nomen
iairus. & ipse princeps sy-
nagoge erat. Et cecidit ad pedes
ihs. rogans eum ut intraret
in domū ei. q̄a filia unica erat
illi fere annorū duodecim.
& hęc moriebatur. Et conti-
git dum iret: a turbis cōp-
mebatur. Et mulier quedā
erat in fluxu sanguinis ab

annis duodecim que in medi-
cos erogauerat omnem sub-
stantiam sua. nec ab ullo po-
tuit curari. Accessit retro
& tetigit fimbriam uestimen-
ti eius. & confestim stetit flu-
xus sanguinis eius. Et ait ihc.

Quis me tetigit? Negantibus
autem omnibus: dixit petrus
& qui cum illo erant. Preceptor.
turbe te comprimunt & affli-
gunt. & quis me teti-
git? Et dixit ihc. Tetigit me
aliquis. Nam & ego noui uir-
tatem de me exisse. Videns
autem mulier quia non latuit.
tremens uenit & prociudit an-
te pedes eius. & ob qua causa
tetigerit eum indicauit coram
omni populo. & quemadmodum
confestim sanata sit. At ipse
dixit illi. Filia. fides tua te
saluam fecit. uade in pace.

Adhuc illo loquente: uenit quidam
ad principem synagoge
dicens ei. Quia mortua est fi-
lia tua: noli uexare illum. Ihesus
autem audito hoc uerbo: re-
spondit patri puellae. Noli
timere. crede tantum & salua

erit. Et cum uenisset ad domum
non permisit intrare secum quem-
quam. nisi petrum & iacobum
& iohannem. & patrem & matrem
puellae. Flebant autem omnes
& plangebant illam. At ille
dixit. Nolite flere. non est enim
morta puella. sed dormit.

Et deridebant eum. scientes
quia mortua esset. Ipse autem te-
nens manum eius clamauit
dicens. Puella. tunc dico. surge.

Et reuersus est spiritus eius. & surre-
xit continuo. Et iussit illi
dari manducare. & stupuerunt
parentes eius. Quibus precepte
ne alicui dicerent quod factum
erat. Conuocatis autem duo-
decim apostolis. dedit illis uir-
tutem & potestatem super
omnia demonia. & ut lan-
guores curarent. Et misit
illos predicare regnum dei.
& sanare infirmos. Et ait ad
illos. Nichil tuleritis in uia.
neque uirgam. neque peram.
neque panem. neque pecuniam.
neque duas tunicas habeatis.

Et in quancumque domum in-
traueritis: ibi manete. & inde

ne exeat. Et quicumque non
repperunt uos: exeuntes
de ciuitate illa. etiam pul
uerem pedum uestrorum exente
in testimonium supra illos.
Egressi autem circuibant per
castella euangelizantes & ci
uitates ubique. Audiuit autem
herodes tetrarcha omnia
que fiebant ab eo. & hesita
bat eo quod dicebatur a quibus
dam quia iohannis surrexit a mor
tuis. a quibusdam uero quia
helias apparuit. ab aliis au
tem quia propheta unius de an
tiquis surrexit. Et ait hero
des. Iohannem ego decolla
ui. Quis iste est autem. de quo
audio ego talia. Et quere
bat uidere eum. Et reuersi
apostoli narrauerunt illi quicum
que fecerunt. Et assumptis
illis secessit seorsum in locum
desertum. quod est bethsaida.
Quod cum cognouissent turbe:
secute sunt illum. & excepit
illos. & loquebatur illis de re
gno dei. & eos quod cura indige
bant sanabat. Dies autem ce
perat declinare. & accedentes

duodecim dixerunt ei. Di
mitte turbas. ut euntes in
castella uillasque que circa sunt
diuertant & inueniant escas.
quia hic in loco deserto sumus.
Ait autem ad illos. Vos date illis
manducare. At illi dixerunt.
Non sunt nobis plus quam quinque
panes & duo pisces. nisi for
te nos edamus & emamus in
omnem hanc turbam escas.
Et ait enim fere unius quinque mi
lia. Ait autem ad discipulos suos.
Facite illos discumbere per con
uiuia quinquagenos. Et ita
fecerunt. Et discubuerunt omnes.
Acceptis autem quinque panibus
& duobus piscibus: respexit
in celum & benedixit illis &
fregit & distribuit discipulis
suis. ut ponerent ante tur
bas. Et manducauerunt
omnes & saturati sunt. & sub
latum est quod superfluum illis
fragmentorum copiam duo
decim. Et factum est. cum
solus esset orans. erant cum illo
& discipuli eius. Et interrogauit
illos dicens. Que me dicunt
esse turbe. At illi responderunt

60
et dixerunt. Iohanne bapti-
stam. alii autem heliam.
alii autem quia propheta unus
de primoribus surrexit. Dixit
autem illis. Vos autem quem me
esse dicitis? Respondens symon
petrus dixit. Christum dei.
At ille increpans eos. praecepit
ne cui dicerent hoc dicens
quia oportet filium hominis
multa pati. et reprobari a
senioribus et principibus sa-
cerdotum et scribis. et occi-
di. et tertia die resurgere.
Dicebat autem ad omnes. Siquis
uult post me uenire: abne-
get semetipsum. et tollat
crucem suam cotidie et se-
quatur me. Qui enim uolu-
erit animam suam saluam
facere: perdet eam. Nam qui
perdidit animam suam propter
me: saluam faciet illam.
Quid enim proficit homo si lucre-
tur uniuersum mundum.
se autem ipsum perdat. et detri-
mentum suum faciat? Nam qui
me erubuerit et meos ser-
mones: hunc filius homi-
nis erubescet cum uenerit in

maiestate sua et patris et sanctorum
angelorum. Dico autem uobis.
uere sunt aliqui hic stantes.
qui non gustabunt mortem
donec uideant regnum dei.
Factum est autem post haec uer-
ba fere dies octo. et assumpsit
petrum et iohannem et iacobum.
et ascendit in montem ut ora-
ret. Et facta est dum oraret
species uultus eius altera. et ue-
stitus eius albus resurgens. et ex-
ce duo uiri loquebantur cum
illo. Erant autem moyses et he-
lias uisi in maiestate. et dice-
bant excessum eius quem contem-
platurus erat in ierusalem. Pe-
trus uero et qui cum illo erant
grauati somno et euigilan-
tes uiderunt maiestatem eius
et duos uiros qui stabant cum illo.
Et factum est. dum discederent
ab illo: ait petrus ad uiros. Prae-
ceptor bonum est nos hic esse.
et faciamus tria tabernacula.
unum tibi et unum moysi. et u-
num helie. nesciens quid dice-
ret. Hec autem illo loquente:
facta est nubes et obumbra-
uit eos et timuerunt. Intrauit

illis nubem uox facta est de
nube dicens. Hic est filius
m^{is} dilectus. ipsum audite.

Et dū fieret uox: inuenit^{us} est
i^hes^{us} solus. & ipsi tacuerunt.
& nemini dixerunt in illis
dieb; q^uia ex i^hes^u que uidebant.

actum est autē in
sequenti die. descendentib;
illis de monte. occurrit illis
turba multa. Et ecce uir de
turba exclamauit dicens.

Magister obsecro te respice in
filium meū. quia unicus est
m^{is}. & ecce sp^{is} apprehendit
illum. & subito clamat &
elidit & dissipat eū cū spu
ma. & uix discedit dilamans
eum. Et rogauit discipulos
tuos ut eiecissent illum. & n^{on}
potuerunt. Respondens au
tem i^hes^{us} dixit. O generatio
infidelis & peruersa. usq; q^u
ero ap^{ud} uos & patior uos:

Adduc huc filium tuū. Et cū
accederet: elidit illū demoni
um & dissipauit. Et incre
pauit i^hes^{us} sp^{is} immundū.
& sanauit puerū. & reddidit
illū patri eius. Stupebant

autē om^{nes} in magnitudine
dei. Omnibusq; mirantib;
in omnib; que faciebat: dixit
ad discipulos suos. Ponite uos
sermone^s istos in cordibus
u^{ost}ris. Filius enim hominis
futurū est ut tradatur in
manus hominū. At illi igno
rabant uerbum istud. & e
rat uelatū ante eos ut non
sentirent illud. & timebant
interrogare eū de hoc uerbo.

Inter autē cogitatio in eos.
quis eorum maior e^{ss}et. At i^hes^{us}
uidens cogitationes cordis
eorum: apprehendens pue
rum statuit eum secus se &
ait illis. Quicumq; susceperit
puerū istum in nomine meo:
me recipit. Et quicumq; me re
ceperit: recipit eū q^{ui} me mi
sit. Nam q^{ui} minor est inter
om^{nes} uos: hic maior est. Re
spondens autē iohannes dixit.

Preceptor uiduus quendam
in nomine tuo eiecisse de
monia. & prohibuimus eum.
q^{uia} non sequitur nobiscum.
Et ait ad illum i^hes^{us}. Nolite p
hibere. Qui enim non est ad

uersum uos: pro uobis est.
Factum est autē. dum cōple
rentur dies assumptionis
eius: & ipse faciem suā fir
mauit ut iret in ierusalē.
& misit nuncios ante con
spectū suum. Et euntes in
trauerunt in ciuitatem
samaritanorū ut parerent
illi. & non receperunt eū:
q̄a facies eius erat euntis
ierusalē. Cum uidissent
autē discipuli eius iacobus
& iohannes dixerunt. Dñe.
uis dicimus ut ignis descen
dat de celo & consumat illos
sicut helias fecit. Et conuer
sus increpauit illos dicens.
Nescitis cuius sp̄s estis. filius
hominis non uenit animas
p̄dere sed saluare. Et abiit
in aliud castellum. Factum
est autē. ambulanti; illis
in uia: dixit q̄dam ad ih̄m.
Sequar te quocunq; ieris. Et
ait illi ih̄c. Uulpes foueas
habent & uolucres celi in
dos. filius autem hominis
non habet ubi caput recli
net. Ait autem ad alterū.

61
S equere me. Ille autē dixit.
Dñe. permittite me p̄mū ire
& sepelire patre meū. Dixitq;
ei ih̄c. Sine. ut mortui sepe
liant mortuos suos. Tu autē
uade & annuncia regnū dei.
Et ait alter. Sequar te dñe.
sed p̄mum p̄mittite m̄ renun
ciare uis q̄ domi fuit. Ait
ad illum ih̄c. Nemo mittens
manū suā in aratru & aspici
ens retro. aptus est regno dei.
Post hęc autem desi
gnauit dominus & alios se
ptuaginta duos. & misit
illos binos ante faciem suā
in omnē ciuitatē & locū q̄
erat ipse uenturus. & dice
bat illis. Messis q̄dē multa.
operariū autē pauci. Roga
te q̄ dñm messis. ut mittat
operarios in messem suā. Itē.
Ecce ego mitto uos. sicut agnos
inter lupos. Nolite q̄ porta
re sacculum. neq; peram. neq;
calciamenta. & neminē per
uiam salutaueritis. In quan
cunq; domū intraueritis: p̄
mū dicite. pax huic domui.
Et si ibi fuerit filius pacis: re

quiescet super illā pax uīa.
S in autē: ad uos reuertetur.
In eadem autē domo manete:
edentes & bibentes que apud
illos sunt. Dignus est enim
operarius mercede sua. Holi-
te transite de domo in domū.
Et in quancunq; ciuitatem
intraueritis & susceperunt
uos: manducate que appo-
nuntur uobis. & curate infir-
mos q̄ in illa sunt. & dicite
illis. Appropinquate in uos
regnum dei. In quancunq;
ciuitatē intraueritis & non
susceperunt uos: exentes in
plateis eius dicite. etiā pul-
uerē qui adhaeret nobis de ci-
uitate uīa extergimus in uos.
Tamen hoc scitote. q̄a appro-
pinquate regnū dei. Dico
autem uobis: quia sodomis
in die illa remissius erit. quā
illi ciuitati. Ve t̄ chorozain.
ue t̄ bechsaida. quia si in ty-
ro & sydone facte fuissent
uirtutes que in uobis facte
sunt: olim in cilicio & cinere
sedentes penitenterent. Yerun-
tamen tyro & sydoni remis-

sius erit in iudicio. quā uob.
Et tu capbarnaum usq; ad
oelum exaltata. usq; ad in-
fernum demergeris. Qui uos
audit: me audit. Et q̄ uos
spernit: me spernit. Quā autē
me spernit: spernit eum q̄
me misit. Reuersi sunt au-
tē septuaginta duo cū gau-
dio dicentes. Dñe. etiam
demonia subiciuntur nob̄
in nomine tuo. Et ait illis.
Videbam sathanan sicut ful-
gur de celo cadentem. Cœ-
dedi uobis potestātē calcan-
di supra serpentes & scorpi-
ones. & supra omnē uirtutē
inimici. & nichil uob̄ nocebit.
Veruntamen in hoc nolite gau-
dere. q̄a sp̄s uobis subiciunt̄.
Gaudete autē qd̄ nomina uīa
scripta sunt in celis. In ipsa
hora exultauit sp̄s sc̄o & dix̄.
Confiteor t̄ pater dñe celi &
terre. qd̄ abscondisti hęc a sa-
pientib; & prudentibus. &
reuelasti ea paruulis. Etia
pater. quia sic placuit an-
te te. Omnia in tradita sunt
a patre meo. & nemo scit q̄

sit filius nisi pater. & q̄ sit pater nisi filius. & cui uoluerit filius reuelare. Et conuersus ad discipulos suos dix̄.

Beati oculi qui uident que uidentis. Dico enim uobis. qd̄ multi p̄ph̄e & reges uoluerunt uidere que uos uidetis & non uiderunt. & audire que auditis & non audierunt. Et ecce quidā p̄t̄ surrexit: temptans illum & dicens. Magister. qd̄ faciendo uitā eternam possidebo? At ille dixit ad eum. In lege qd̄ scriptum est. Qm̄ legis? Ille respondens dixit. Diliges dñm dñm tuū ex toto corde tuo. & ex tota anima tua. & ex omnib; uirib; tuis. & ex omni mente tua. & pximū tuū sicut teipsum. Dixitq; illi. Recte respondisti; hoc fac & uiues. Ille autem uolens iustificare seipsum: dixit ad iñm. Et q̄s est m̄s pximus? Suspiciens autē iñe dix̄. Homo quidam descendebat ab ierusalem in iericho: & incidit in latrones.

Qui etiam despoliauerit eum. & plagis impositis abierunt semiuuo relicto. Accidit autē ut sacerdos quidā descendere eadem uia: & uiso illo preteruit. Similiter & leuita cum eēt secus locū & uideret eum: p̄transiit.

Samaritanus autem quidam iter faciens uenit secus eum: & uidens eum misericordia motus est. Et approprians alligauit uulnera ei. infundens oleū & uinū. Et imponens in uimentū suū dixit in stabulū. & curā ei egit. Et altera die protulit duos denarios. & dedit stabulario & ait. Curā illius habe. & q̄d̄cūq; super erogaueris. ego cum rediero reddam t̄. Quis horū trium uideatur t̄ pximus fuisse illi q̄ incidit in latrones? At ille dix̄. Q̄ fecit misericordiam illū.

Et ait illi iñe. Vade & tu fac similit̄; factum est autem.

Fatum uenit. & ipse intrauit in quoddam castellum. & mulier quēdā martha nomine excepit illū in domū suam.

Et huic erat soror nomine
maria. Que etiam sedens
secus pedes dñi: audiebat
uerbum illius. Martha au-
tē satagebat circa frequens
ministerium. Que stetit &
ait. Domine. non est t̄ cure
qd̄ soror mea reliquit me
solam ministrare: Dic ḡ
illi ut me adiuuet. Et re-
spondens dixit illi dñs. Mar-
tha martha sollicita es: &
turbaris circa plurima. Por-
ro unū est necessarium. Ma-
ria optimā partē elegit. que
non auferetur ab ea.

Et factū est cū eēt in loco qdā
orans. ut cessauit. dixit unus
ex discipulis eius ad eū. Dñe.
doce nos orare. sicut & ioh̄s
docuit discipulos suos. Et ait
illis. Cum oratis dicite. Pat̄.
sanctificetur nomen tuum.
Adueniat regnū tuum. Fiat
uoluntas tua sicut in celo
& in terra. Panē nr̄m coti-
dianū da nobis hodie. & di-
mitte nobis debita nr̄a. si
qd̄ & ipsi dimittimus om̄i
debent nobis. Et ne nos in

ducas in temptationem.
Et ait ad illos. Quis ur̄m ha-
bebit amicum. & ibit ad illū
media nocte & dicet illi.
amice. cōmoda in tres pa-
nes. qm̄ amicus nr̄s uenit
de uia ad me. & non habeo
qd̄ ponam ante illū. & ille
deintus respondens dicat.
noli in molestus eē. iam
ostium clausum est. & pu-
eri mei mecum sunt in cubili.
non possum surgere & da-
re t̄. Et ille si perseveraue-
rit pulsans: dico uobis.
& si non dabit illi surgens
eo qd̄ amicus eius sit: p̄p̄t
improbritatē tamen eius sur-
get. & dabit illi q̄c̄q̄t habet
necessarios. Et ego uobis dico.
Petite. & dabitur uob̄. Queri-
te. & inuenietis. Pulsate. &
aperietur uob̄. Omnis enī
qui petit accipit. & q̄ querit
inuenit. & pulsantē ap̄iet.
Quis autē ex uobis patrem pe-
tit panem: Nunquid lapidē
dabit illi: Aut pisce: Nun-
quid p̄ pisce serpente dabit illi:
Aut si petierit ouem: nunquid

porriget illi scorpionē:

Si & uos cum sitis mali. nostis bona data dare filiis uiris: quanto magis pater uir de celo dabit spm bonū petentibus se. Et erat eiciens demonium. & illud erat mutū.

Et cū eiecisset demoniū locutus est mutus: & admirate sunt turbe. Quidam autē ex eis dixerunt. In beelzebub pncipe demoniorum eicit demonia. Et alii temptantes. signum de celo querebant ab eo. Ipse autē ut uidit cogitationes eorū: dixit eis. Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur. & domus supra domū cadet. Si autē & sathanas in seipsum diuisus est. quomō stabit regnū eius. q̄a dicitis in beelzebub eicere me demonia. Si autē ego in beelzebub eicio demonia. filii uiri in q̄ eiciunt: Ideo ipsi iudices uiri erunt. Porro si in digito dei eicio demonia: p̄fecto puenit in uos regnum dei.

Cū fortis armatus custodit

atrium suum: in pace sunt ea que possidet. Si autē fortior illo superueniens uicerit eum: uniuersa arma ei auferet in quib; confidebat. & spolia eius distribuet.

Qui non est mecum: aduersū me est. Et q̄ non colligit mecum: dispergit. Cū immundus sp̄s exierit de homine: pambulat per loca iniqua querens requiem. & non inueniens dicit. Reuertar in domū meā unde exiui. Et cū uenerit: inuenit scopis mundatā. Et tunc uadit & assumit septem alios sp̄s nequiores se: & ingressi habitant ibi. Et sunt nouissima hominis illius. peiora poribus. Factum est autem cum hec diceret: extollens uocē quedam mulier de turba dixit illi. Beatus uenter q̄ te portauit. & ubera que suxisti. At ille dixit. Quinimo beati qui audiunt uerbum dei: & custodiunt illud.

Turbis autē conuenientibus cepit dicere. Generatio hec

generatio nequam est. Si
gnum querit. & signū non
dabitur illi. nisi signū iōne.
Nam sicut fuit iōnas signū
iniustis: ita erit & filius
hominis generationi isti.
Regina austri surget iudi
cio cū unis generationis hui
& condemnabit illos. quia
uenit a finibus terre audire
sapientiā salomonis. Et ec
ce plus quā salomon hic.
Qui iniuste surgent iudi
cio cū generatione hac &
condemnabunt eā. quia pe
nitentiam egerunt ad pre
dicationē iōne. Et ecce plus
quā iōna hic. Nemo lucer
nam accendit & in abscon
dito ponit neque sub modio.
sed sup candelabrū. ut qui
ingrediuntur lumen uide
ant. Lucerna corporis tui.
est oculus tuus. Si oculus tu
us fuerit simplex: totum
corpus tuū lucidum erit.
Si autē nequā fuerit: etiam
corpus tuum tenebrosum
erit. Vide quod. ne lumen quod
in te est tenebre sint. Si quod

corpus tuum totū lucidū
fuerit non habens aliquā
partē tenebrarum: erit lu
cidum totū. & sicut lucer
na fulgoris illuminabit te.
Et cū loqueret: rogauit
illum quidam phariseus.
ut pranderet apud se. Et in
gressus recubuit. Pharise
us autē ceptus ultra se repu
tans dicere. quare non bap
tizatus est ante prandium. Et
ait dñs ad illum. Nunc uos
pharisei quod deforis est calicis
& catini mundatis. Quod autē
intus est urinis: plenum est rapi
na & iniquitate. Stulti. nonne
quod fecit quod deforis est. etiam id
quod deintus est fecit? Verum
tamen quod superest date ele
mosinā. & ecce omnia munda
ta sunt uobis. Sed ue uobis
phariseis qui decimatis men
tam & ritā. & omne olus.
& preteritis iudiciū & cari
tatē dei. Hec autē oportet
facere. & illa non omittere.
Ue uobis phariseis qui diligi
tis primas cathedras in syna
gogis. & salutationes in foro.

¶ e uobis quia estis ut mo-
numenta que non appa-
rent. & homines ambulantes
supra nesciunt. Respon-
dens autē q̄dam ex legispe-
ritis ait illi. Magister. hec
dicens. etiam uobis contu-
meliam facis. At ille dixit.
¶ t uobis legisperitis uē. qui
oneratis homines onerib;
que portari non possunt.
& ipsi uno digito ur̄o non
tangatis sarcinas ipsas. Vē
uobis q̄ edificatis monumē-
ta p̄pharū. patres autem
ur̄i occiderunt illos. Profe-
cto testificamini q̄d con-
sentatis op̄ib; patrū ur̄oz.
qm̄ quidem ipsi eos occide-
runt. uos autē edificatis
corū ● sepulchra. Propt̄-
ea & sapientia dei dixit.
¶ itam ad illos p̄phas & a-
ptos. & ex illis occident &
p̄sequentur. ut inquinatur
sanguis omnium p̄pharum
q̄ effusus est a constitutio-
ne mundi a generatione
ista. a sanguine abel iusti
usq; ad sanguinē zacharie

qui perit inter altare & edē.
¶ ta dico uobis. requiratur ab
hac generatione. Vē uobis le-
gisperitis quia tulistis clauē
scientiē. & ipsi non intrastis.
& eos qui intrabant p̄hibu-
istis. Cum hec ad illos diceret:
ceperunt pharisei & legisperiti
grauiter insistere. & os eius
oppinere de multis insidi-
antes ei. & querentes capere
aliquid ex ore ei. ut accusa-
rent eum. Multis autē turb
circumstantib; ita ut se inuicē
conculcarent: cepit dicere ad discipulos
suos. Attendite a fermento
phariseorum: q̄d est hy po-
chrisis. Nichil operatum est q̄d
non reueletur. neq; abscondi-
tū q̄d non sciatur. qm̄ que
in tenebris dixistis in lumi-
ne dicentur. & quod in aure
locuti estis in cubiculis. p̄yhi-
cabitur in tectis. Dico autē
uobis amici mei. ne terrea-
mini ab ur̄is q̄ occidunt corp̄.
& post hec non habent am-
plius quid faciant. Ostendā
autē uobis que timeatis.
¶ timeate eum qui postquam

occiderit: habet potestatem
mittere in gehennam. Ita di-
co uobis. hunc timete. Non-
ne quinque passeres ueneunt
di pondio. & unus ex illis non
est in obliuione coram deo?
Sed & capilli capitis uiri omnes
numerati sunt. Nolite ergo
timere. multis passeribus
pluris estis uos. Dico autem
uobis. Omnis quicumque con-
fessus fuerit me coram homi-
nibus: & filius hominis con-
fitebitur illum coram angelis
dei. Qui autem negauerit me
coram hominibus: negabitur
coram angelis dei. Et omnis qui
dicit uerbum in filium homi-
nis: remittetur illi. Si autem
quod in spiritum sanctum blasphemauerit:
non remittetur. Cum
autem induerit uos in synago-
gas & ad magistratus & po-
testates: nolite solliciti esse quod
littere aut quid respondeatis
aut quod dicatis. Spiritus enim sanctus
docebit uos in ipsa hora. que
oporteat dicere. At autem ei
quidam de turba. Magister. die
fratri meo ut diuidat mecum

hereditatem. At ille dixit ei.
Homo. quis me constituit iu-
dicem aut diuisorem super uos?
Dixitque ad illos. Videte & caue-
te ab omni auaricia. quia
non in abundantia cuius
quam uita eius est ex eis que
possidet. Dixit autem simi-
litudinem ad illos dicens.
Hominis cuiusdam diuitis
uberes fructus ager attulit.
& cogitabat intra se dicens.
Quid faciam quod non habeo
quod congregem fructus meos?
Et dixit. Hoc faciam. Destru-
am horrea mea & maiora
faciam. & illuc congregabo
omnia que nata sunt michi
& bona mea. & dicam anime
mee. Anima habes multa
bona posita in annos
plurimos. requiesce. come-
de. bibe. & epulare. Dixit
autem illi dominus. Stulte hac nocte
animam tuam repetunt a te.
que autem parasti cui erunt?
Sic est qui sibi thesaurizat.
& non est in deum diues. Di-
xitque ad discipulos suos. Ideo
dico uobis. Nolite solliciti esse.

anime qđ manducetis. neq;
corpori quid uestiamini.

Anima plus est quā esca. &
corpus quā uestimentum.
Considerate coruos quia non
seminant neq; metunt. qđ;
non est cellarium neq; hor
reū. & dñs pascit illos. Quan
to magis uos pluris estis illis:

Quis autē ur̄m cogitando po
test adicere ad staturam suā
cubitū unū. Si qđ neq; qđ
minimū est potestis. quid
de ceteris solliciti estis. Con
siderate lilia agri quomodo
crescunt. non laborant. neq;
nunt. Dico autē uobis. qm̄
nec salomon in omī glā sua
uestiebatur sicut unum ex
istis. Si autē fennum qđ hodie
in agro est. & cras in cliba
nū mittitur. dñs sic uestre:
quanto magis uos pusille
fidei. Et uos nolite querere
qđ manducetis aut qđ biba
tis. & nolite in sustine tolli.

Hec autē omnia gentes mun
di querunt. Pater autē ur̄
scit: qm̄ his indigetis. He
runtamen querite regnum

dei. & hęc omīa adicient uob.
Nolite timere pulillus grex.

quia complacuit patri ur̄o
dare uobis regnum. Vendi
te que possidetis. & date ele
mosinam. Facite uobis sac
culos qđ non ueterascunt.
thesaurum non deficientē
in celis. quo fur non appro
piat. neq; tinea corrumpit.

Ibi enim thesaurus ur̄ est. ibi
& cor ur̄m erit. Sicut lumbi
ur̄i p̄cincti. & lucerne ar
dentes in manibus ur̄is. Et
uos similes hominib; expe
ctantib; dñm suū. quando
reuertatur a nuptiis. ut cū
uenerit & pulsauerit. con
festim aperiant ei. Beati ser
ui illi. quos cū uenerit dñs
inuenient uigilantes. Am̄
dico uobis. quod p̄cinget
se & faciet illos discumbere.
& transiens ministrabit illis.

Et si uenerit in secda uigilia.
& si in tertia uigilia uenerit
& ita inuenient: beati sunt
serui illi. Hoc autē scitote.
qm̄ si sciret paterfamilias
qua hora fur ueniret. uigi

lairet utiq; . & non sineret
perfo di domum suā. Et uos
estote parati. q̄a qua hora n̄
putatis filius hominis ueni
et. At autē ei petrus. Dñe.
ad nos dicis hanc parabolā.
an & ad om̄s. Dixit autem
dñs. Quis putas est fidelis dis
pensator & prudens. quem
constituit dñs sup familiā
suam. ut det illis in tempore
tritici mensuram. Beatus
ille seruus. quē cū uenerit
dominus. inuenerit ita faci
entem. Verē dico uobis. qm̄
supra omnia que possidet
constituet eū. S̄ si dixerit
seruus ille in corde suo. motā
facte dñs n̄s uenire. & cepit
percutere pueros & ancillas.
& edere & bibere. & inebriari.
ueniet dñs serui illius in die
qua non sperat. & hora qua
nescit. & diuidet eū. partēq;
ei cū infidelib; ponet. Ille
autē seruus q̄ cognouit uo
luntatē dñi sui & non pre
parauit & n̄ fecit scdm̄ uo
luntatē ei: uapulabit mul
tis. Q̄ autē non cognouit &

fecit digna plagis: uapula
bit paucis. Omni autē cui
multū datum est. multum
queretur ab eo. & cui com
mendauerunt multū. plus
petent ab eo. Ignē ueni mit
tere in terrā. & quid uolo nisi
ut accendatur. Baptismo
autē habeo baptizari. & qm̄
coartor usq; dum p̄ficiatur.
Putatis q̄a ueni dare pacem
in terra. Non dico uobis.
sed partitionē. Crunt enī
ex hoc q̄nq; in domo una di
uisi. Tres in duo. & duo in tres
diuidentur. Pater in filium.
& filius in patre suum. Mat̄
in filiam. & filia in matrem.
Socrus in nurū suā. & nurus
in soerū suā. Dicebat autē
& ad turbas. Cū uideritis
nubē orientē ab occasu. sta
tim dicitis. nimbū erit.
Et ita fiet. Et cum austrum
flantē: dicitis q̄a estus erit.
& fit. Hypochrite. faciem
oculi & terre nostris probare.
hoc autē tempus quomodo
non pbatis. Quid autē & a
uobis ipsis non iudicatis qd̄

iustum est: Cū autē uadis
 cū aduersario tuo ad p̄nci-
 pem in uia. da operā libera-
 ri ab illo. ne forte tradat
 te ap̄d iudicē. & iudex tra-
 dat te exactori. & exactor
 mittat te in carcerem. Di-
 co t̄. non exies inde. donec
 etiā nouissimū minutū
 reddas. Aderant autem
 quidā in ipso tempore
 nunciantes ei de galileis.
 quorū sanguinē pilatus
 miscuit cum sacrificiis eo-
 rū. Et respondens dix̄ illis.
Putatis qd̄ hi galilei p̄ om̄i-
 bus galileis peccatores fue-
 runt. quia talia passi s̄t:
Non dico uobis. sed nisi peni-
 tentiā habueritis. om̄s si-
 militer peribitis. & sicut
 illi decē & octo supra quos
 occidit turris in syloam. &
 occidit eos. Putatis q̄a &
 ipsi debitores fuerunt p̄
 om̄s homines habitantes
 in ierusalem? Non dico
 uob. sed nisi penitentiam
 habueritis. om̄s similiter pi-
Dicebat autē **I**bitis.

hanc similitudinē. Arbore
 ficī habebat q̄dam plantatā
 in uinea sua: & uenit que-
 rens fructū in illa & non in-
 uenit. Dixit autē ad cultore
 uinee. Cœ anni tres sunt
 ex q̄ uenio querens fructū
 in ficulnea hac: & n̄ inue-
 nio. Succide q̄ illam. Ut qd̄
 etiam terrā occupat: At ille
 respondens dix̄ illi. Dn̄e di-
 mitte illā & hoc anno: usq̄
 dum fodiam circa illam &
 mittā steruora. si quidem
 fecerit fructū. Sin autē: in
 futurū succides eam. Erat
 autē docens in synagoga
 eorū sabbatis. Et ecce mulier
 que habebat sp̄m infirmita-
 tis annis decem & octo. & erat
 inclinata: nec omnino pote-
 rat sursum respicere. Quā
 cū uidisset ih̄c: uocauit
 ad se & ait illi. Mulier. di-
 missa es ab infirmitate tua.
Et imposuit illi manus. &
 confestim erecta est. & glifi-
 cabat d̄m. Respondens au-
 tē archisynagogus indi-
 gnans q̄a sabbato curasset

ih̄e: dicebat tur̄be. Sex di
es sunt: in quib; oportet
operari. In his ergo uentite
& curamini: & non in die
sabbati. Respondit autē ad
illū dñs. & dixit. Hypochri
te. unusquisq; ur̄m sabbato
non soluit bouē suum aut
asinū a p̄xiēpio. & ducit
adaquate. Hanc autē filiā
abrahe quam alligauit sa
thanas ecce decē & octo an
nis. non oportuit solui a
uinculo isto die sabbati.
Et cū hec diceret: erubescē
bant om̄s aduersarij eius.
& om̄s popl̄s gaudebat in
uniuersis que gl̄ose fiebant
dicebat ḡ. *Sabeo.*
Cui simile est regnum dei. &
cui simile eē existimabo il
lud. Simile est grano fina
pis. qđ acceptum homo mi
sit in ortum suum & creuit.
& factū est in arbore magna.
& uolucres celi requieuerūt
in ramis ei. **E**t iterū dixit.
Cui simile estimabo regnum
dei. Simile est fermento qđ
acceptū mulier abscondit

in farine sata tria donec
fermentaretur totum. Et
ibat per ciuitates & castel
la docens. & iter faciens
in ierusalem. At autem
illi quidam. Dñe. si pau
ci sunt q̄ saluantur: Ipse
autē dixit ad illos. Contem
dite intrare per angustam
portam. q̄a multi dico uob
querunt intrare & non po
terunt. Cū autē intrauerit
pater familias & clauserit
ostium. & incipietis foris
stare & pulsare ostium di
centes. domine aperi nobis.
& respondens dicit uobis.
nescio uos unde sitis. tunc
incipietis dicere. manduca
uimus coram te & bibimus.
& in plateis tuis docuisti.
& dicit uobis. Nescio uos
unde setis. Discedite a me
om̄s operarij iniquitatis.
Ibi erit fletus & stridor den
tium. Cū autē uideritis a
braham & isaac & iacob &
om̄s p̄phas in regno dei:
uos autem expelli foras. Et
uenient ab oriente & occi

deute & aquilone & austro.
& accumbent in regno dei.

Et ecce sunt nouissimi qui
erant pmi. & sunt pmi qui
erant nouissimi.

In ipsa die accesserunt quidam phari
seoru dicentes illi. Cri & ua
de hinc. quia herodes uult
te occidere. Et ait illis. Ite
dicite uulpi illi. Ecce exio
demonia & sanitates pficio
hodie & cras. & tertia die
consumor. Verumtamen o
portet me hodie. cras &
sequenti ambulare. q̄a non
capit pphiam perire extra
iherusalem. Iherusalem iherlm.
que occidis prophetas &
lapidas eos qui intantur
ad te. q̄tiens uolui congre
gare filios tuos que admo
dum auis nidum suu sub
pennis. & nolisti. Ecce re
linquetur uobis domus uia.

Dico autem uobis. quia non ui
debitis me donec ueniat cu
dicetis. Benedictus q̄ uenit
in nomine domini.

Et factu est cu intraret in
domu cuiusdam principis

phariseoru sabbato mandu
care panem: & ipsi observa
bant eum. Et ecce homo qui
dam ydropicus erat ante
illum. Et respondens ihs dixit
ad legis peritos & phariseos
dicens. Silicet sabbato cura
re: At illi tacuerunt. Ipse
uero apprehensum sanauit
eu. ac dimisit. Et respondens
ad illos dixit. Cuius uim asinu
aut bos in puteum cadit. &
non continuo extrahet illu
die sabbati: Et non poterant
ad hec respondere illi. Dicebat
autem & ad multatos para
bolam. intendens quomodo
primos accubitus eligerent.
dicens ad illos. Cu intat
fueris ad nuptias: non disci
bas in pmo loco. ne forte ho
noratior te sit intatus
ab illo. & ueniens is qui te
& illu uocauit. dicat t. Da
huic locu. Et tunc incipias
eu rubore nouissimu locu
tenere. Sed cu uocat fueris:
uade. recumbe in nouissi
mo loco. ut cu uenere q̄ te
intat. dicat t. Amice.

ascende superius. Tunc erit
et gloria coram simul discipulis
beatis. quia omnis qui se
exaltat humiliabitur. et qui
se humiliat exaltabitur.

Dicebat autem et ei qui se invita-
uerat. Cum facis prandium
aut cenam. noli uocare ami-
cos tuos. neque fratres tuos. neque
cognatos. neque uicinos diui-
tes. ne forte et ipsi te remun-
tent. et fiat tibi retributio.

Sed cum facis conuiuium.
uoca pauperes. debiles. clau-
dos. cecos. et beatus eris. quia
non habent retribuere tibi.

Retribuetur tibi in retributio-
ne iustorum. Hec cum uidis-
set quidam de simul discipu-
lis beatis. dixit illi. Beatus
qui manducabit panem in re-
gno dei. Et ipse dixit illi.

Homo quidam fecit cenam
magnam. et uocauit multos.
et misit seruum suum hora
cenae dicere invitatis ut ue-
nissent. quia iam parata sunt
omnia. Et experunt omnes
simul excusare. Primum dixit illi.

Uillam enim. et necesse habeo

exire et uidere illam. Rogo
te. habe me excusatum.

Et alter dixit. Iuga boui emi
quinque. et eo probare illa. Ro-
go te. habe me excusatum.

Et alius dixit. Uxorem duxi.
et ideo non possum uenire.

Et reuersus seruus nunci-
auit haec domino suo. Tunc i-
ratus paterfamilias dixit
seruo suo. Exi cito in pla-
teas et uicos ciuitatis. et
pauperes et debiles. cecos
et claudos introduce huc.

Et ait seruus. Domine. fa-
ctum est ut imperasti. et
adhuc locus est. Et ait dominus
seruo. Exi in uias et sepes et
compelle intrare. ut im-
pleatur domus mea. Dico
autem uobis. quod nemo unquam
illorum qui uocati sunt
gustabit cenam meam.

Venit autem turba multa cum eo.
et conuersus dixit ad illos.

Si quis uenit ad me et non odit
patrem suum et matrem et uxo-
rem et fratres et sorores.
adhuc autem et animam suam.
non potest meus esse discipulus.

68
Et qui non baiulat crucem
suam & uenit post me: non
potest mis esse discipulus. Quis
enim ex uobis uolens turri
edificare. non prius sedens
computat sumptus qui ne-
cessarii sunt. si habeat ad
perficiendum. ne postea quia
posuerit fundamentum &
non potuerit perficere.
omnes qui uide ut incipias
illudere ei dicentes. quia hic
homo cepit edificare & non
potuit consummare. Aut
quis rex taurus committere
bellum aduersus alium regem.
non prius sedens cogitat
si possit cum decem milibus
occurrere ei qui cum uiginti
milibus uenit ad se. Alioquin
adhuc illo longe agente.
legationem mittens rogat
ea que pacis sunt. Sic ergo
omnis ex uobis qui non re-
nunciat omnibus que possi-
det: non potest mis esse disci-
pulus. Bonum est sal. Si autem
sal quoque euanuerit. in quo
condietur. Neque in terram
neque in sterquilinum utile

est. sed foras mittetur. Qui
habet aures audiendi audiat.
Erant autem appropinquantes
ei publicani & peccatores.
ut audirent illum. Et mur-
murabant pharisaei & scri-
be dicentes. quia hic peccato-
res recipit & manducat
cum illis. Et ait ad illos para-
bola istam dicens. Quis ex
uobis homo qui habet cen-
tum oues. Et si perdidit
unam ex illis. nonne dimittit
nonaginta nouem in deser-
to. & uadit ad illam que pe-
erat donec inueniat illam.
Et cum inuenit illam: imponit
in humeros suos gaudens.
Et ueniens domum conuocat
amicos & uicinos dicens illis.
Congratulamini mihi. quia inueni
ouem meam que perierat. Di-
co uobis. quod ita gaudium erit
in celo super uno peccatore
penitentiam agente. quam
supra nonaginta nouem
iustis. qui non indigent pe-
nitentia. Aut que mulier
habens dragmas decem. Si
perdidit dragmam unam.

nonne accendit lucernā &
euerit domū & quere dili-
genter donec inueniat.
Et cū inuenerit: conuocat
amicas & uicinas dicens.
Congratulamini mī. q̄a inue-
ni dragmā quā perdidērā.
Ita dico uobis. gaudiū erit corā
anglis dei super uno pecca-
tore penitentiam agente.
Ate autē. Homo q̄dā habu-
it duos filios. & dixit adole-
scitior ex illis patri. Pater.
da mī portionem substantie
que me contingit. Et diuisit
illis substantiam. Et non p̄
multos dies congregatis
omnib; adolescentior filius
peregre p̄fectus est in regio-
nem longinquā. & ibi dissi-
pauit substantiā suam ui-
uendo luxuriose. Et postquā
omniā consumasset: facta est
fames ualida in regione illa.
& ipse cepit egere. Et abiit
& adhesit uni ciuū regio-
nis illius. & misit illum in
uillā suā ut pasceret porcos.
Et cupiebat implere uentrem
suū de siliquis quas porci

manducabant. & nemo illi
dabat. In se autē reuersus
dixit. Quanti mercennariū
in domo patris mei abun-
dant panibus. ego autem
hic fame pereō. Surgā &
ibo ad patrem meū. & dicā ei.
Pater. peccavi in celum & cor-
rā te. iam non sum dignus
uocari filius tuus. Fac me
sicut unū ex mercennariis
tuis. Et surgens uenit ad
patrem suum. Cū autē adhuc
longe eēt uidit illum pater
ipsius. & misericordia motus est.
Et occurrens occidit sup collū
eius: & osculatus est eum.
Dixitq; ei filius. Pater. pecca-
ui in celum & coram te. iā
non sum dignus uocari fili-
us tuus. Dixit autē pater ad ser-
uos suos. Cito p̄ferre stolā
p̄mā & induite illum. & date
anulū in manu ei & calcia-
menta in pedes. & adducite
uitulū saginatū & occidite.
& manducem̄ & epulem̄. q̄a
hic filius m̄s mortuus erat
& reuixit. p̄ierat & inuentus
est. Et ceperunt epulari.

67
erat autē filius ei senior in
agro. Et cū ueniret & appro-
pinquaret domui: audiuit
symphoniā & chorū. & uo-
cauit unū de seruis. & inter-
rogauit que hec eēt. Isq;
dixit illi. Frater tuus uenit.
& occidit patrem tuum utculū
saginatū. q̄a saluum illū
recepit. Indignatus est au-
tē. & noluit introire. Pater
q̄ illius egressus: cepit roga-
re eū. At ille respondens dixit
patri suo. Ecce tot annis
seruus t̄. & nunquā manda-
tū tuū preterui. & nunquā
dedisti michi hedū. ut eū
amicis meis epularet. Sed
postquā filius tuus hic qui
deuorauit substantiā suā
eū meretricibus uenit: oc-
cidisti illi utculū saginatū.
At ipse dixit illi. fili. tu sēp
mecum es. & omnia mea tua
sunt. Epulari autē & gau-
dere oportebat. q̄a fr̄ tuus
hic mortuus erat & reuixit.
perierat & inuentus est.
Dicebat autē & ad discipulos
suos. Homo quidā erat diues

qui habebat uillicum. &
hic diffamatus est apud
illum. quasi dissipasset
bona ipsius. Et uocauit
illū. & ait illi. Quid hoc
audio de te? Redde ratio-
nem uillicationis tue. Jam
enī non poteris uillicare.
Ait autem uillicus intra se.
Quid faciam q̄a dñs n̄s au-
ferit a me uillicationem?
Eodere non ualeo. mendica-
re erubescio. Scio quid fa-
ciam. ut cū amotus fuerō
a uillicatione recipiant
me in domos suas. Conuo-
catis itaq; singulis debito-
ribus domini sui: dicebat
primo. Quantum debes dño
meo? At ille dixit. Centū
cados olei. Dixitq; illi. Ac-
cipe cautionem tuā & sede-
cito scribe quinquaginta.
Deinde alio dixit. Tu uero
quantū debes? Qui ait.
Centū choros tritici. Ait illi.
Accipe litteras tuas. & scribe
octoginta. Et laudauit
dñs uillicū iniquitatis. q̄a
prudenter fecisset: q̄a filii

huius seculi prudentiores fili
lus lucis in generatione sua
sunt. Et ego uobis dico. Fa
cite uobis amicos de mam
mona iniquitatis: ut cum
defeceritis recipiant uos
in eterna tabernacula. Qui
fidelis est in inuino. & in
maiore fidelis est. & qui in
modico iniquus est. & in
maiore iniquus est. Si ergo
in iniqua mammona fideles
non fuistis. quid uerum est quis
dabit uobis? **N**emo seruus
potest duobus dominis serui
re. Aut enim unum odiet &
alterum diliget. aut uni
adherebit & alterum conte
mnet. Non potestis deo ser
uire & mammoni. Audie
bant autem omnia hec phari
sei qui erant auari. & deri
debant illum. Et ait illis. Vos
estis qui iustificatis uos coram
hominibus. deus autem nouit
corda uestra. quia quid hominibus
altum est. abominatio est ante
deum. Lex & prophetarum usque ad
iohanem. Ex eo regnum dei
euangelizatur. & omnis in

illud unum facit. Facilius est
autem celum & terram p[er]ter
ire. quam de lege unum a
picem cadere. Omnis qui dimittit
uxorem suam & ducit alte
ram: mechatur. Et qui dimissa
a uiro ducit: mechatur.
Homo quidam erat diues. &
induebatur purpura &
byssis. & epulabatur cotidie
splendide. Et erat quidam
mendicus nomine lazarus.
qui iacebat ad ianuam eius
ulceribus plenus. cupiens
saturari de micis que cade
bant de mensa diuitis. &
nemo illi dabat. Sed & ca
nes ueniebant: & linge
bant ulcera eius. Factum
est autem ut moreretur men
dicus: & portaretur ab an
gelis in sinum abrahe.
Mortuus est autem & diues.
& sepultus est in inferno. Ele
uans autem oculos suos
cum esset in tormentis. uidit
abraham a longe. & laza
rum in sinu eius. Et ipse
clamans dixit. Patre abraham
miserere mei. & mitte la

ſ. quid uerum est quod credet uobis? Et si in alieno fideles non fuistis.

rarum ut intingat extre-
mū digiti sui in aqua ut
refrigeret lingua meā. q̄a
crucior in hac flamma. Et
dixit illi abraham. Fili. re-
cordare quia recepisti bona
in uita tua. & lazarus simi-
liter mala. Nunc autē hic
consolatur: tu uero crucia-
ris. Et in his omnib; inter-
nos & uos chaos magnum
firmatū est: ut n̄ q̄ uolunt
hinc transire ad uos non
possunt. neq; inde huc trans-
meare. Et ait. Rogo q̄ te
pater. ut mittas eum in do-
mū patris mei. habeo enī
quinq; fr̄s. ut testetur illis
ne & ipsi ueniant in locū
hunc tormentorū. Et ait
illi abraham. Habent mo-
ysen & p̄phas: audiunt
illos. At ille dix̄. Non pat̄
abraham. sed si quis ex mor-
tuis uertit ad eos. penitentiā
agent. Ait autē illi. Si moy-
sen & p̄phas non audiunt:
neq; si quis ex mortuis re-
surrexerit credent. Et ad
discipulos suos ait. Impos-

70
sibile est ut non ueniant
scandala. Ue autē illi p̄ quē
ueniunt. Valius est illi si la-
pis molaris imponat̄ cura
collū ei & piciat̄ur in mare.
quā ut scandalizet unum
de pusillis istis. Attendite
uobis. Si peccauerit fr̄ tuus:
inrepa illū. Et si penitentiā
egerit: dimitte illi. Et si se-
pties in die peccauerit in te.
& septies in die conuersus
fuerit ad te dicens. penitet
me: dimitte illi. Et dixerit
ap̄li dñō. Adauge nob̄ fidē.
Dix̄ autē dñs. Si haberetis
fidem sicut granū sinapis.
diceretis huic arbori moro.
eradicare & transplantare
in mare. & obediret uobis.
Quis autē uirū habens seruū
arantē aut bouē pascentē.
q̄ egresso de agro dicit illi.
statim transi. recumbe. &
non dicit ei. para qd̄ cenem.
& p̄cingere & ministra m̄
donec manducē & bibam.
& post hec tu manducabis
& bibes. Nunq̄d grām ha-
bet seruo illi. q̄a fecit que

sibi imperauerat: Non pu-
to. Sic & uos cū feceritis
omnia que precepta sunt
uobis: dicite. Serui inuiciles
sumus. qd̄ debuimus facere.
Et factū est. ¶ I fecimus.
Dum iret in ierusalem: trans-
ibat p̄ mediam samariam
& galileam. Et cū ingrede-
retur quoddam castellum:
occurrerunt ei decem uiri
leprosi. Qui steterunt alon-
ge. & leuauerunt uocem
dicentes. Ihs̄ preceptor: mi-
serere nri. Quos ut uidit:
dix̄. Ite. ostendite uos sacer-
dotibus. Et factū est. dum
iret: mundati sunt. Unus
autē ex illis ut uidit quia
mundatus est: regressus
est cū magna uoce magni-
ficans deum. Et cecidit in
faciē ante pedes eius. gr̄as
agens. Et hic erat samari-
tanus. Respondens autem
ih̄s dixit. Homine decem mun-
dati sunt. & nouem ubi s̄t:
Non est inuentus qui rediret
& daret gl̄am deo: nisi hic
alienigena. Et ait illi ih̄s.

Surge. uade. q̄a fides tua te sal-
uauit. ¶ Interrogatus
autē a phariseis quando
uenit regnū dei: respondit
eis & dixit. Non uenit regnū
dei cū obseruatione. neq; di-
cent. ecce hic. aut ecce illic.
Ecce enī regnū dei intra uos
est. Et ait ad discipulos suos.
Venient dies. quando deside-
ritis uidere unū diem filii
hominis. & non inderitis.
Et dicent uob. Ecce hic. &
ecce illic. Nolite ire. neq; se-
cramini. Nam sicut fulgur
choruscans de celo mea
que sub celo sunt fulget:
ita erit filius hominis in
die sua. Primū autē oportet
illū multa pati. & repro-
bati a generatione hac. Et
sicut factū est in dieb; noe:
ita erit in dieb; filii hominis.
Edebant & bibebant. uxores
ducebant & dabantur ad
nuptias. usq; in diem qua
uitauit noe in archam. &
uenit diluuiū & perdidit
om̄s. Similiter. sicut factū
est in dieb; loth. Cdebant

& bibebant. emebant & uen-
debant. edificabant & plan-
tabant. Qua die autē exiit
loth a sodomis: pluit ignē
& sulphur de celo. & omnes
perdidit. Scdm̄ hęc erit. q̄
die filius hominis reuelabi-
tur. In illa hora qui fuerit
in tecto & uasa eius in do-
mo: ne descendat tollere
illa. Et q̄ in agro: similiter
non redeat retro. Memo-
res estote uxoris loth. Qui-
cunq; quesierit animam
suā saluam facere: perdet
illā. Et q̄cunq; perdidit
illā: uiuificabit eam. Dico
uob. In illa nocte erunt
duo in lecto uno. unus as-
sumetur. & alius relinquetur.
Due erunt moles in unū.
una assumetur. & altera
relinquetur. Duo in agro.
unus assumetur. & alter
relinquetur. Respondentes
dicunt illi. Ubi dñe. Qui
dix̄ eis. Ubi cunq; fuerit
corp̄. illuc ēgregabunt aq̄le.
Dicebat autē & para-
bolam ad illos. qm̄ semper

71
oportet orare & non desice-
re dicens. Iudex quidā erat
in quadam ciuitate q̄ dñm
non timebat. & hominem
non reuerbatur. Uidua
autē quēdā erat in ciuita-
te illa. & ueniebat ad eum
dicens. Vindica me de ad-
uersario meo. & nolebat
per multū tempus. Post
hec autem dixit intra se.
Et si dñm non timeo. nec ho-
minē reuereor: tamen q̄a
molesta est m̄ hęc uidua
uindicare illam. ne in no-
uissimo ueniens fugillet
me. At autē dñs. Audite
qd̄ iudex iniquitatis dicit.
Ds autē non facit uindictā
electorū suorū clamantiū
ad se die ac nocte. & patien-
tiam habebit in illis. Dico
uobis. q̄a cito faciet uindi-
ctā illorū. Veruntamen
filius hominis ueniens. pu-
tas inueniet fidem in terra.
Dix̄ autē & ad quosdā qui in
se confidebant tanquam
iusti. & aspnabantur cętos.
parabolam istam. Duo

homines ascenderit in templū
ut orarent. unus phari-
seus. & alter publicanus.
Phariseus stans: hec apud se
orabat. Ds grās ago t. q̄a
non sum sicut ceteri homi-
nū. Raptores. iniusti. ad-
ulteri. uelut etiam hic pu-
blicanus. Ieiuno bis in sab-
bato. decimas do omnū
quę possideo. Et publican⁹
a longe stans. uolebat nec
oculos ad celum leuare. sed
percutiebat pectus suū dicens.

Ds p̄pici esto in peccatori.
Amen dico uobis: descendite
hic iustificatus in domū
suā ab illo. Quia om̄s qui
se exaltat humiliabitur:
& q̄ se humiliat exaltabit.

Offerebant autem ad illum
& infantes. ut eos tangeret.

Quos cū uiderent discipuli:
inreprobabant illos. Ite autē
conuocans illos dixit. Sinite
pueros uenire ad me. & no-
lite eos uetare. Talium est
enī regnū dei. Amen dico
uobis. quęcunq; non accepe-
rit regnū dei sicut puer:

non intrabit in illud. Et
interrogauit eum quidā
p̄nceps dicens. Magister bo-
ne. q̄d faciendo uitā eternā
possidebo. Dixit autē ei
ihs. Quid me dicis bonum.
Nemo bonus. nisi solus deus.
Mandata nosti. Non occides.
non mechaberis. non furtū
facies. non falsum testimo-
nium dices. honora patre
tuū & matre tuā. Qui ait.
hec om̄ia custodiui a iuuen-
tute mea. Quo audito ihs
ait ei. Adhuc unū tibi deest.
Om̄ia quęcunq; habes uende.
& da pauperibus. & habebis
thesaurum in celo. & ueni
sequere me. Hic ille auditis
contristatus est: q̄a diues
erat ualde. Videns autem
illū ihs tristem factū dixit.
Quā difficile qui pecunias
habent. in regnū dei intra-
bunt. Facilius est enī came-
lū p̄ foramen acus transire.
quā diuitē intrare in regnū
dei. Et dixerūt qui audiebant.
Et q̄s potest saluus fieri.
Ait illis. Quę impossibilia

sunt apud homines. possibili-
lia sunt apud dominum. At autem
petrus. Ecce nos dimisimus
omnia. & secuti sumus te.

Qui dixit eis. Amen dico vobis:
nemo est qui reliquit domum
aut parentes aut fratres aut
uxorem aut filios propter re-
gnum dei: & non recipiat
multo plura in hoc tempo-
re. & in seculo venturo vitam

Assumpsit autem **secunda.**
tertia. Iesus duodecim discipulos
suos. & ait illis. Ecce ascen-
dimus ierosolymam. &
consummabuntur omnia
que scripta sunt per prophetas
de filio hominis. Tradetur
enim gentibus: & illudetur. &
flagellabitur & conspuetur.
Et postquam flagellaverint
occident eum. & die tertia
resurget. Et ipsi nichil
horum intellexerunt. Et e-
rat verbum istud abscondi-
tum ab eis. & non intelli-
gebant que dicebantur.

Actum est autem cum appro-
pinquaret iericho: cecus
quidam sedebat secus viam

mendicans. Et cum audiret
turbam pretereuntem: inter-
rogabat quid hoc esset. Dixit
autem ei: quod ihesus nazareus
transiret. Et clamavit dicens.

Ihesu fili david: miserere mei.
Et qui preibant: increpabant
eum ut taceret. Ipse vero
multo magis clamabat.
fili david miserere mei.

Stans autem ihesus iussit eum
adduci ad se. Et cum appro-
pinquasset: interrogavit
illum dicens. Quid tibi vis
faciam? At ille dixit. Domine.
ut videam. Et ihesus dixit illi.

Respice. fides tua te salvum
fecit. Et confestim vidit. &
sequebatur illum magnifi-
cans dominum. Et omnis plebs
ut vidit: dedit laudem deo.

Et ingressus pambulabat
iericho. Et ecce vir nomine
zacheus: & hic erat princeps
publicanorum. & ipse dives.
Et querebat videre iesum quod
esset: & non poterat preter-
ire. quia statura pusillus erat.
Et precurrens ascendit in
arborem ficomorum ut videret

illum: quia inde erat trans-
iturus. Et cū uenisset ad
locum: suspiciens int̄e uidit
illū. & dixit ad eum. Zachee
festinans descende: quia
hodie in domo tua oportet
me manere. Et festinans
descendit. & excepit illū
gaudens. Et cū uiderent
om̄s: murmurabant di-
centes. qđ ad hominē pec-
catorē diuertisset. Stans
autē zacheeus: dixit ad ih̄m.
Coxe dimidiū bonorū meorū.
dn̄e do pauperibus. & si qđ
aliquem de fr̄ uicini reddo
quadruplum. Atc̄ int̄e ad eū.
Quia hodie salus domui huic
facta est. eo qđ & ipse filius
sit abrahe. Venit enim fili-
us hominis querere & saluum
facere qđ perierat. Hec illis
audientibus adiciens dixit
parabolam. eo qđ eēt p̄pe-
terisalem. & qđ existima-
rent qđ confestim regnū dī
manifestaretur. Dixit ergo.
Homo quidam nobilis abiit
in regionē longinquā. acci-
pe sibi regnum & reuertit̄.

Uocatis autē decē seruis suis:
dedit illis decē minas. & ait
ad illos. Negotiamini dū
uenio. Cives autē ei odierant
illū. & miserunt legationē
post illū dicentes. Nolumus
hunc regnare sup̄ nos. Et
factū est ut rediret accepto
regno. & iussit uocari ser-
uos quib; dedit pecuniā.
ut sciret quantum quisq;
negotiatuſ eēt. Venit autē
p̄mus dicens. Dn̄e. mina
tua decem minas adquisiuit.
Et ait illi. Cuge serue bone.
quia in modico fidelis fui-
sti: eris potestatem habens
supra decē ciuitates. Et al-
ter uenit dicens. Dn̄e. mina tua
fecit quinq; minas. Et huic
ait. Et tu esto supra quinq;
ciuitates. Et alter uenit di-
cens. Dn̄e. mina tua.
quā habui repositam in
sudario. Timui enim te:
qđ homo austerus es. Tol-
lis qđ non posuisti. & me-
tis qđ non seminasti. Dicit
ei. De ore tuo te iudico ser-
ue nequā. Sciebas qđ ego

austerus homo sum: tol-
 lens qd non posui. & metens
 qd non seminaui. Et quare
 non dedisti pecuniam meā
 ad mensam. & ego ueniens
 cū usuris utiq; exegissim
 illud: Et astantibus dixit.
Auferte ab illo innam: & da-
 te illi qui decē mnas habet.
Et dixerunt ei. Dñe. habet
 decem mnas. Dico autem
 uobis. q̄a om̄i habenti da-
 bitur & abundabit. Ab eo
 autē qui non habet. & qd
 habet auferetur ab eo. Ue-
 runtamen inimicos meos
 illos q̄ noluerūt me regna-
 re sup se adducite huc: &
 interficite ante me. Et his
 dictis p̄cedebat ascendens
 in ierosolimā. Et factū est.
Cū appropinquasset ad beth-
 phage & bethaniam ad
 montē qui uocatur oliueti:
 misit duos discipulos dicens.
Ite in castellum qd contra
 uos est. in qd intrantes
 inuenietis pullū asine alli-
 gatū. cui nemo unquam
 hominū sedit. Solutte il-

lum. & adducite. Et si q̄s uos
 interrogauerit quare sol-
 utis: sic dicetis ei. quia dñs
 operam eius desiderat. Abi-
 erunt autē q̄ missi erant.
 & inuenerūt sicut dixit illis
 stantē pullum. Soluentib;
 autē illis pullum: dixerunt
 dñi ei ad illos. Quid solutis
 pullum? At illi dixerunt.
 quia dñs eū necessarium
 habet. Et dixerunt illum
 ad iñm. Et iactantes uesti-
 menta sua supra pullum
 imposuerūt iñm. Cuncte autē
 illo: substernebant uestimen-
 ta sua in uia. Et cū appro-
 pinquasset iam ad descen-
 sum montis oliueti: cepert
 om̄s turbe descendentiū
 gaudentes laudare dñm uoce
 magna sup omnib; q̄s uide-
 rant uirtutib; dicentes. Be-
 nedictus qui uenit in nomi-
 ne dñi. pax in celo & gloria
 in excelsis. Et quidam pha-
 riscorū de turbis dixerunt
 ad illū. Magister. increpa
 discipulos tuos. Quib; ipse ait.
Dico uobis. quia si hi tacuerint.

Lapides clamabunt. Et ut
appropinquauit: uidens
ciuitatē fleuit super illā
dicens. Quia si cognouisses &
tu. Et quidē in hac die tua
que ad pacem ē. nunc au-
tē abscondita sunt ab ocu-
lis tuis. quia uenient dies
in te. & circumdabunt te
inimici tui uallo. & circum-
dabunt te & coangustabūt
te undiq; & ad terrā con-
sternent te & filios tuos q̄
in te sunt. Et non relin-
quent in te lapidem super
lapidem: eo qd̄ non cogno-
ueris tempus uisitacionis
tue. Et ingressus in tēplū:
cepit eiecit uendentes in il-
lo & ementes. dicens illis.
Scriptū est. Quia domus mea
domus oracionis est. Vos
autē fecistis illam speluncā
latronum. Et erat docens
cotidie in templo. Principes
autē sacerdotum & scribe &
p̄ncipes plebis querebant
illū p̄dere. & non inuenie-
bant qd̄ facerent illi. Omnis
enī popl̄s suspensus erat

audiens illum. Et factū est
in una dierū. docente illo
popl̄m in templo & euan-
gelizante: conuenerūt prin-
cipes sacerdotū & scribe cū
senioribus. & aiunt dicen-
tes ad illū. Dic nob̄ in q̄ po-
testate hec facis. aut quis
est q̄ dedit t̄ hanc potesta-
tem? Respondens autem
ad illos dixit. Interrogabo
uos & ego unum uerbum.
Respondete m̄. Baptisimum
iohannis de celo erat an ex
hominibus? At illi cogita-
bant inter se dicentes. quia
si dixerimus de celo: dicit.
quare q̄ non credidistis illi?
Si autē dixerimus ex hominib;:
plebs uniuersa lapidabit
nos. Certi sunt enim ioh̄em
pp̄ham eē. Et responderūt
se nescire unde eēt. Et ait ih̄c
illis. Neq; ego dico uobis. in
qua potestate hec facio.

Cepit autem dicere ad plebē
parabolam hanc. Homo
plantauit uineā & locauit
eam colomis. & ipse peregre
fuit multis temporibus.

Et in tempore misit ad cultores seruum. ut de fructu uinea darent illi. Qui cesu dimiserunt eum manentem. Et addidit alterum seruum mittere.

Illi autem hunc quoque cedentes & afficientes contumelia: dimiserunt manentem. Et addidit tertium mittere. qui & illum uulnerantes eiecerunt. Dixit autem dominus uinea. Quid faciam?

Mittam filium meum dilectum. forsitan eum hunc uiderunt uerebuntur. Que cum uidissent coloni: cogitauerunt inter se dicentes. Hic est heres. occidamus illum. ut uirga fiat hereditas. Et electum illum extra uineam occiderunt.

Quid faciet ergo illis dominus uinea?

Ueniet & perdet colonos istos & dabit uineam aliis. Quo audito: dixerunt illi. Absit. Si le autem aspiciens eos ait. Quid est ergo quod scriptum est. lapidem quem reprobauerunt edificantes. hic factus est in caput anguli: Omnis qui occiderit super illum lapidem: conuassabitur. Supra quem

autem occiderit: comminuet illum. Et querebant principes sacerdotum & scribe mittere in illum manus illa hora. & timuerunt populum. Cognouerunt enim quod ad ipsos dixerit similitudinem istam. Et obseruantes miserunt insidiatores qui se iustos simularent. ut caperent eum in sermone. & traderent illum principatum & potestati presidis. Et interrogauerunt illum dicentes. Magister. scimus quia recte dicis & doces. & non accipis personam. sed in ueritate uiam dei doces.

Licet nobis dare tributum cesari an non? Considerans autem dolum illorum: dixit ad illos. Quid me temptatis?

Offendite in denarium. Cuius habet imaginem & inscriptionem? Respondentes dixerunt ei. Cesaris. Et ait illis. Reddite ergo que cesaris sunt cesari. & que sunt dei deo. Et non potuerunt uerbum eius reprehendere coram plebe. & mirati in responsis eius tacuerunt;

Accesserunt autem quidam saduceorum.
qui negant esse resurrectionem.
& interrogauerunt eum
dicentes. Magister. moyses
scripsit nobis. si frater ali
cui mortuus fuerit habens
uxorem. & hic sine filio fue
rit: ut accipiat eam fratris eius
uxorem. & suscitet semen fratri
suo. Septem ergo fratres erant. &
primus accepit uxorem &
mortuus est sine filio. Et
sequens accepit illam. & ipse
mortuus est sine filio. Et
tercius accepit illam. simili
ter & omnes septem. & non reli
querunt semen & mortui
sunt. Nouissima omnium
mortua est & mulier. In re
surrectione ergo cui eorum erit
uxor. siquidem septem habu
erunt eam uxorem? Et ait
illis ihesus. Filii huius seculi nu
bunt & traduntur ad nu
ptias. Illi uero qui digni habentur
seculo illo & resurrectione
ex mortuis. neque nubunt
neque ducunt uxores. Hei
enim ultra mori poterunt.
Quales enim angelis sunt. &

filii sunt dei. cum sint filii
resurrectionis. Quia uero re
surgunt mortui: & moyses
ostendit secus rubum. sicut
dicit dominum deum abraham.
& dominum isaac. & dominum iacob.
Deus autem non est mortuorum.
sed uiuorum. Omnis enim uiuit
ei. Respondens autem quidam
scribarum dixit. Magister.
bene dixisti. Et amplius non
audebant eum quicquam inter
rogare. Dixit autem ad illos.
Quomodo dicunt christum filium
dauid esse. & ipse dauid dicit
in libro psalmorum. dixit dominus
domino meo sede a dextris
meis. donec ponam inimicos
tuos scabellum pedum
tuorum: Dauid ergo dominum illi
uocat. & quomodo filius eius
est? Audiente autem omni
populo. dixit discipulis suis.
Attendite a scribis qui uo
lunt ambulare in stolis.
& amant salutationes in
foro. & primas cathedras
in synagogis. & primos dis
cubitus in conuiuiis. Qui
deuorant domos uiduarum.

similantes longā orationē.
 Hi percipient damnationē
 maiorem. Respicient autē
 uidite eos q̄ mittebant mu
 nera sua in gazophilaciū
 diuites. Vidite autē & quā
 dā uiduam pauperulam
 mittentē era minuta duo.
 & dixit. Vere dico uobis. q̄a
 uidua hęc pauper plus
 quā om̄s misit. Nam om̄s
 hi ex abundantia sibi mise
 runt munera dei. hęc
 autē ex eo qd̄ deest illi. omnē
 uictum suum quē habuit
 misit. Et quibusdam dicen
 tib; de tem̄ plo qd̄ lapi
 dib; bonis & donis ornatū
 ēēt. dixit. Hęc que uidetis.
 uenient dies in quibus non
 relinquetur lapis super
 lapidem qui non destruat.
 Interrogauerunt autē illū
 dicentes. Preceptor. quan
 do hęc erunt. & qd̄ signū
 cū fieri incipient. Qui dix.
 Videte ne seducamini. Mul
 ti enī uenient in nomine
 meo dicentes q̄a ego sū.
 & tempus appropinquit.

Holite q̄ ne post illos. Cum
 audieritis pyrha & seditio
 nes: nolite terri. Oportet
 p̄mum hęc fieri. sed nondū
 statim finis. Tunc dicebat
 illis. Surget gens contra
 gentē. & regnum aduersus
 regnum. & terre mot̄ ma
 gni erunt per loca & pesti
 lencie & fames. terrisq;
 de celo. & signa magna erūt.
 Sed ante hęc omnia uicent
 uobis manus suas & per se
 quentur. tradentes in hi
 nagogas & custodias. tra
 hentes ad reges & pyrthes
 p̄pter nomen meū. Contin
 get autē uobis in testimo
 nium. Ponite q̄ in cordib;
 ur̄is non premeditari. quē
 admodum respondeatis.
 Ego enī dabo uobis os & sa
 pientiam. cui non poterit
 resistere & contradicere om̄s
 aduersari ur̄i. Trademini
 autē a parentibus & fr̄ibus
 & cognatis & amicis. & mor
 te afficient ex uobis. & eri
 tis odio omnib; propter
 nomen meū. Et capillus

de capite uro non peribit.
In patientia ura possidebi-
tis animas uras. Cum aute
uidebitis circumdari ab ex-
ercitu ierusalem: tunc sci-
tote quia appropinquit
desolatio eius. Tunc qui
in iudea sunt fugiant in
montes. & q in medio eius
erunt discedant. Et qui in
regionibus non intrent
in eam: qa dies ultionis hi
sunt. ut impleant omnia
que scripta sunt. Ve aute
pregnantib; & lactantib;
in illis diebus. Erunt enim ps-
sura magna super terram.
& ira poplo huic. Et cadent
in ore gladii. & captiui du-
centur in omis gentes. & ie-
rusalem calcabitur a genti-
bus. donec impleantur te-
pora nationum. Et erunt
signa in sole & luna & stel-
lis. & in terris pressura gen-
tium pre confusione som-
tus maris & fluctuum. are-
scentib; hominib; pre timo-
re & expectatione que sup-
uenient uniuerso orbi.

Nam uirtutes celoru moue-
buntur. Et tunc uidebunt
filium hominis uenientem in
nubibus cu potestate ma-
gna & maiestate. His aute
fieri incipientibus: respi-
cite & leuate capita ura.
qm appropinquat redem-
ptio ura. Et dixit illis simi-
litudinem. Uidete ficulnea.
& omis arbores. Cum pdu-
cunt iam ex se fructum: sci-
tis qm ppe est estas. Ita &
uos cum uideritis hec fieri:
scitote qm ppe est regnum
dei. Amen dico uobis: quia
non preteribit generatio
hec donec omnia fiant. Ce-
lum & terra transibunt:
uerba aute mea non transi-
bunt. Attendite aute uob:
ne forte grauentur corda
ura in crapula & ebrietate.
& curis huius uite. & sup-
ueniat in uos repentina
dies illa. Tanquam laque-
us eni supueniet in omis.
q sedent sup faciem omnis
terre. Vigilate itaq; oran-
tes omni tempore ut digni

76
habeamini fugere ista omnia
que futura sunt. & stare an-
te filiū hominis. Erat autē
diebus docens in templo.
noctibus uero exiens mora-
batur in monte quocatur
oliueti. Et omnis popl's ma-
nebat ad eum in templo
audire eum.

Appropinquabat autem
dies festus azimorū qui
dicitur pascha. Et quere-
bant pncipes sacerdotum
& scribe quom eū interfice-
rent. timebant uero plebē.
Intrauit autē sathanas in
iudā quocognominabatur
scarioth: unū de duodecim.
Et abiit & locutus est cū pnci-
pib; sacerdotū & magistra-
tibus. quēadmodum illum
traderet eis. Et gauisi sunt.
& pacti sunt pecuniam illi
dare. Et spopondit. Et que-
rebat opportunitatē. ut
traderet illum sine turbis.
Uent autē dies azimorum.
in qua necesse erat occidi
pascha. Et misit petrū &
iohannem dicens. Cuites

parate nobis pascha ut
manducemus. At illi dixe-
runt. Vbi uis paremus?
Et dixit ad eos. Ecce intive-
nitib; uobis in ciuitatem.
occurret uobis homo am-
phoram aque portans. Se-
quimini eum in domū in
quā intrat. & dicitis patri-
familias domus. Dicit tibi
magister. Vbi est diuersori-
ū ubi pascha cum discipulis
meis manducē? Et ipse uob
ostendet cenaculū magnū
stratū. & ibi parate. Euntes
autē inuenerūt sicut dixit
illis. & parauerūt pascha.
Et cū facta eēt hora discubu-
te. & duodecim apli cū eo.
Et ait illis. Desiderio deside-
raui hoc pascha manduca-
re uobiscum. ante quā pati-
ar. Dico enim uobis. quā ex
hoc non manducabo illud
donec impleatur in regno
dei. Et accepto calice: gratias
egit & dixit. Accipite & di-
uidite inter uos. Dico enim
uob; quā non bibam de gene-
ratione uitis huius donec

regnum dei ueniat. Et accepit
pro pane: gratias egit & fregit.
& dedit eis dicens. Hoc est
corpus meum quod pro uobis
datur. hoc facite in meam
commemorationem. Similiter
& calicem postquam cenauit
dicens. Hic est calix noui
testamenti in sanguine
meo quod pro uobis fundetur.
Ueruntamen ecce manus tra-
dentis me mecum est in mensa.
Et quod de filius hominis secundum
quod definitum est uadit. Ve-
runtamen ut illi homini
pro quem tradetur. Et ipsi cepe-
runt querere inter se. quis
erit ex eis qui hoc facturus
erit. Facta est autem & conten-
tio inter eos: quos eorum uideretur
esse maior. Dixit autem eis.
Reges gentium dominantur
eorum. & qui potestatem habent
super eos beneficia uocantur.
Uos autem non sic. Sed qui maior
est in uobis. fiat sicut iunior.
Et qui prior est: sicut
ministrator. Nam quis ma-
ior est. qui recumbit an qui
ministrat? Nonne qui recumbit.

Ego autem in medio uirum sum:
sicut qui ministrat. Uos au-
tem estis qui pro mansistis me-
cum in temptationibus meis.
Et ego dispono uobis sicut
disposuit in pater meus re-
gnum. ut edatis & bibatis
super mensam meam in regno
meo. & sedeat is super throno-
nos: iudicantes duodecim
tribus israel. At autem dominus
symon. Symon. ecce satha-
nas expetit uos ut cribra-
ret sicut triticum. Ego au-
tem rogavi pro te: ut non
deficiat fides tua. & tu
aliquando conuersus con-
firma fratres tuos. Qui dixit ei.
Domine. tecum paratus sum &
in carcerem & in mortem ire.
Et ille dixit. Dico tibi petre. non
cantabit gallus hodie do-
nec ter abneges nosse me. Et
dixit eis. Quando misi uos si-
ne sacculo & pera & calcia-
mentis. nunquid aliquid de-
fuit uobis? At illi dixerunt.
Nichil. Dixit ergo eis. Sed nunc qui
habet sacculum tollat. simi-
liter & peram. & qui non habet

uendat tunicā suam & emat
gladium. Dico enim uobis:
quā adhuc hoc quod scriptum
est oportet impleri in me.
& cum inquis deprecatus est.
Ctenim ea que sunt de me:
finē habent. At illi dixerūt.
Dñe. ecce gladiū duo hic. At
ille dixit eis. Satis est. Et egres-
sus ibat secūm consuetudinē
in montē oliuariū. Secuti
sunt autē illum & discipuli.
Et cum puenisset ad locum:
dixit illis. Orate ne intretis
in temptationē. Et ipse a-
uulsus est ab eis quantum
iactus est lapidis. & postea
genubus orabat dicens. Pat:
si uis transfer calicem istū
a me. Verumtamen non mea
uoluntas: sed tua fiat. Ap-
paruit autē illi angls de
celo confortans eum. Et fa-
ctus in agonia. plixius ora-
bat. Et factus est sudor ei
sicut gutte sanguinis decur-
rentis in terram. Et cū sur-
rexisset ab oratione & uenisset
ad discipulos suos: inue-
nit eos dormientes p̄ tri-

sticia. Et ait illis. Quid dor-
mitis? Surgite. orate ne
intretis in temptationem.
Adhuc eo loquente: ecce tur-
ba & quocabatur iudas un-
de duodecim antecesserat
eos. Et appropinquauit ih̄s:
ut oscularetur eum. Iñc autē
dixit illi. Iuda. osculo filium
hominis tradis? Uidentes
autē ii qui circa ipsum erant
quod futurū erat: dixerunt ei.
Dñe. si percussus in gladio:
Et percussit unus ex illis seruū
principis sacerdotum. &
amputauit auriculā eius
dextrā. Respondens autem
ih̄s ait. Sinite usq; huc.
Et cū tetigisset auriculā eius:
sanauit eum. Dixit autē ih̄s
ad eos quod uenerant ad se p̄nci-
pes sacerdotum & magistra-
tus templi & seniores. Quasi
ad lationem existis cum gla-
diis & fustibus? Cum cotidie
uobiscum fuero in templo:
non extendistis manus in me.
Sed hec est hora uia. & potestas
tenebrarū. Comprehenden-
tes autē eum: dixerunt ad

domum principis sacerdotum.
Petrus uero sequebatur a lon-
ge. Accenso autem igni in me-
dio atrio. & circumfidentibus
illis: erat petrus in medio
eorum. Quae cum uidisset ancilla
quedam sedente ad lumen.
& eum fuisset intuta: dixit.
Et hic cum illo erat. At ille
negauit dicens. Mulier. non
noui illum. Et post pusillum
alius uident eum dixit. Et
tu de illis es. Petrus uero ait.
O homo non sum. Et in eual-
lo facto quasi horum unus:
alius quidam affirmabat
dicens. Vere & hic cum illo erat.
Nam & galileus est. Et ait pe-
trus. Homo. nescio quid dicis.
Et continuo adhuc illo loquen-
te: gallus cantauit. Et con-
uersus dominus respexit
petrum. Et recordatus est
petrus uerbi domini sicut dixe-
rat. quia prius quam gallus can-
teret ter me negabis. Et egres-
sus foras: fleuit amare. Et ui-
ri qui tenebant illum. illudebant
ei cedentes. Et uelauerunt eum.
& percutiebant faciem eius. &

interrogabant eum dicentes.
Propheeta. quis est qui te
percussit? Et alia multa blas-
phemantes dicebant in eum.
Et ut factus est dies: conue-
nerunt seniores plebis. &
principes sacerdotum & scribae. &
dixerunt illum in concilio
suum dicentes. Si tu es christus:
dic nobis. Et ait illis. Si uobis
dixero: non credetis mihi. Si
autem & interrogauero: non
respondebitis michi. neque
dimittetis. Ex hoc autem
erit filius hominis sedens
a dextris uirtutis dei. Dixe-
runt autem omnes. Tu quid es fi-
lius dei? Qui ait. Vos dicetis
quia ego sum. At illi dixe-
runt. Quid adhuc deside-
ramus testimonium? Ipsi
enim audiuimus de ore eius.
Et surgens omnis multitudo
eorum: dixerunt illum
ad pilatum. Ceperunt autem
accusare eum dicentes. Hunc
inuenimus subuertentem
gentem nostram. & prohibentem
tributa dari caesari. & dicen-
tem se christum regem esse. Pilatus

78
autē interrogauit eū dicens.
Tu es rex iudeorum. At il-
le respondens ait. Iudicis.
At autē pilatus ad p̄nci-
pes sacerdotum & turbas.
Nichil inuenio causę in hoc
homine. At illi inualesce-
bant dicentes. Cōmouet
popl̄m docens p̄ uniuersam
iudeam. & incipiens
a galilea usq; huc. Pilat⁹
autem audiens galileam.
interrogauit si homo ga-
lileus ēēt. Et ut cognouit
qd̄ de herodis potestate ēēt.
remisit eū ad herodē. quia
& ipse ierosolimis erat illis
diebus. Herodes enim iusto
iūo gauisus est ualde. Erat
enim cupiens ex multo
tempore uidere eum. eo qd̄
audiret multa de illo. & spa-
bat signū aliqd̄ uidere
ab eo fieri. Interrogabat
autē illum multis sermōni-
bus. & ipse nichil illi respon-
debat. Stabant etiam prin-
cipes sacerdotū & scribe
constanter accusantes eū.
Spreuit autē illū & herodes

cum exercitu suo & illuist.
& indutum ueste alba re-
misit ad pilatum. Et facti
sunt amici herodes & pilat⁹
in ipsa die. Nam antea in-
mici erant ad inuicē. Pilat⁹
autē conuocatis principib;
sacerdotū & magistratibus
& plebe. dixit ad illos. Obcu-
listis in hunc hominē quasi
auertentē popl̄m. & ecce ego
corā uob̄ interrogans nullā
causam inuenio in homine
isto. ex iis in quibus eū accusa-
tis. Sed neq; herodes. Nam
remisi uos ad illū. & ecce in
nichil dignū morte actum est
ei. Cōmendatū q̄ illū dimittā.
Necessē autē habebat dimitte-
re eis per diem festum unum.
Exclamauit autē simul uni-
uersa turba dicens. Tolle
hunc. & dimitte nob̄ bara-
ban. Qui erat p̄p̄t̄ seditionē
quandā factam in ciuitate
& homicidium missus in
carcerē. Iterū autē pilatus
locut⁹ est ad illos. uolens di-
mittere iūm. At illi succla-
mabant dicentes. Crucifige.

6
crucifige illum. Ille autem
tercio dixit ad illos. Quid
enim mali fecit iste? Nullam
causam mortis inuenio in
eum. Corripiam ergo illum &
dimittam. At illi instabant
uocibus magnis. postulantes
ut crucifigeretur. Et
inualecebant uoces eorum.
Et pilatus ad iudicauit fieri
petitionem eorum. Dimisit
autem illis eum qui propter homicidium & seditionem
missus fuerat in carcerem
quem petebant. Iam uero
tradidit uoluntati eorum.
Et cum ducerent eum: apprehenderunt
simonem quendam cyrenensem uenientem
de uilla. & imposuerunt
illi crucem portare post ipsum.
Sequebatur autem illum multa
turba populi & mulierum
que plangebant & lamentabantur
eum. Conuersus autem ad illas
inquit dixit. Filie iherusalem nolite
fletum super me. sed super uos ipsas
flete. & super filios uestros. quoniam
ecce uenient dies in quibus;

dixerit. Beate steriles & uentres
que non genuerunt.
& ubera que non lactauerunt.
Tunc incipient dicere montibus
cadite super nos. & collibus
operte nos. Quia si in uiridi ligno
hec faciunt. in arido quid fiet?
Ducebantur autem & alii duo nequam
cum eo: ut interficerent.
Et postquam uenerunt in locum
qui uocatur caluaria: ibi crucifixerunt
eum. & latrones. unum ad dextris
& alterum a sinistris. In hoc autem dicebat.
Pater. dimitte illis. non enim
sciunt quid faciunt. Videntes
uero uestimenta eius: miserunt
sortes. Et stabat populus
spectans. Et deridebant illum
principes sacerdotum cum eis
dicentes. Alios saluos fecit.
seipsum saluum faciat. si hic est
christus delectus. Illudabant autem ei
& milites accedentes. & acetum
illi offerentes. & dicentes.
Si tu es rex iudeorum: saluum
te fac. Erat autem & scriptum
super illum

litteris grecis & latinis & hebraicis. hic est rex iudeorum.
 Unus autem de illis qui pendebat
 latronibus. blasphemabat
 eum dicens. Si tu es christe. saluum
 fac te metipsum & nos. Respondens autem
 alter increpabat illum dicens.
 Hec tu times dominum. quod in eadem
 damnatione es. Et nos quod de
 iuste. nam digna factis re
 cipimus. Hic uero nichil ma
 li gessit. Et dicebat ad dominum.
 Domine. memento mei cum uene
 ris in regnum tuum. Et dixit
 illi ihesus. Amen dico tibi. hodie
 mecum eris in paradiso.
 Erat autem fere hora sexta. Et
 tenebre facte sunt in uni
 uersam terram usque in ho
 ram nonam. & obscuratus est
 sol. & uelum templi scissum
 est medium. Et clamans uo
 ce magna ihesus ait. Pater. in
 manus tuas commendo spiritum
 meum. Et hec dicens expirauit.
 Videns autem centurio quod factum
 fuerat glorificauit dominum dicens.
 Vere hic homo iustus erat. Et
 omnis turba eorum qui simul

aderant ad spectaculum
 istud. & uidebant que fie
 bant. percutientes pectora
 sua reuertebantur. Stabant
 autem omnes noti ei a longe. &
 mulieres que secum erant
 eum a galilea hec uidentes.
Et ecce uir nomine ioseph.
 qui erat decurio uir bonus
 & iustus. hic non consense
 rat consilio & actibus eorum.
 ab arimathia ciuitate iude
 qui expectabat & ipse re
 gnum dei. Hic accessit ad
 pilatum. & petiit corpus
 ius. Et depositum in uoluit in
 sindone. & posuit eum in
 monumento exciso. in quo
 nondum quisquam positus
 fuerat. Et dies erat parasce
 ues. & sabbatum illucescebat.
Subsecute autem mulieres que
 cum ipso uenerant de galilea.
 uiderunt monumentum.
 & quemadmodum positum
 erat corpus eius. Et reuer
 tentes parauerunt aromata
 & unguenta. & sabbato quod
 dem siluerunt secundum man
 datum. Una autem sabbati

ualde diluculo uenerunt
ad monumentū. portan-
tes que parauerunt aro-
mata. & inuenerunt lapi-
dem reuolutum a monu-
mento. & ingressę non
inueniunt corpus dñi
ihs. Et factum est. dum
mente confternate eēt
de isto: ecce duo uiri stete-
runt iuxta illas in ueste
fulgente. Dum timerent
autem & declinarent uul-
tum in terram: dixerunt
ad illas. Quid queritis in-
uentem cum mortuis?
Non est hic sed surrexit. Re-
cordamini qualiter locutus
sit uobis. cum adhuc in ga-
lilea eēt dicens. q̄a oportet
filiū hominis tradi in ma-
nus hominū peccatorum
& crucifigi. & tertia die re-
surgere. Et recordate sunt
uerborū eius. & regressę
a monumento nunciaue-
runt hęc omnia illis unde-
cum. & ceteris omnibus.
Erat autem maria magda-
lene & iohanna. & maria

iacobi. & ceterę que cū ipsis
erant. que dicebant ad aptōs
hęc. & uisa sunt ante illos
sicut deliramenta uerba
ista. & non credebant illis.
Petrus autē surgens cucur-
rit ad monumentū. & p-
cumbens uidit linteami-
na sola posita. Et abiit se-
cū mirans qđ factū fuerat.
Et ecce duo ex illis ibant ipsa
die in castellum qđ erat in
spacio stadiorum sexagin-
ta ab ierusalem. nomine
emmaus. & ipsi loquebantur
ad inuicem de iis omib; que
acciderant. Et factū est dū
fabularentur & secum que-
rerent: & ipse ih̄c appropin-
quans ibat cum illis. Oculi
autē illorum tenebantur.
ne eū agnoscerent. Et ait
ad illos. Qui sunt hi sermo-
nes q̄s conferitis ad inuicem
ambulantes & estis tristes?
Et respondens unus cui no-
men cleophas: dixit ei. Tu
solus peregrinus es in ieru-
salem. & non cognouisti que
facta sunt in illa his diebus?

90
Quib; ille dixit. Quis. Et di-
xerunt. De iho nazareno.
qui fuit uir ppha potens
in opere & sermone corā
deo & omni poplo. & qm
tradiderunt eum summi
sacerdotes & principes nri
in damnationem mortis.
& crucifixerunt eum. Nos
autem sperabamus. quia
ipse esset redempturus isrl.
Et nunc super hec omnia.
tertia dies est hodie qd hec
facta sunt. Sed & mulieres
quedam ex nris terruerūt
nos. que ante lucē fuerūt
ad monumentū. Et non
inuenio corpore eius. ue-
nerunt dicentes se etiam
uisione anglorū uidisse.
q̄ dicunt eum uiuere. Et
abierūt quidam ex nris ad
monumentū. & ita inue-
nerunt sicut mulieres di-
xerūt. ipsum uero non in-
uenerunt. Et ipse dixit ad
eos. O stulti & tardi corde
ad credendum in omnib;
que locuti sunt prophē.
Honne hec oportuit pati

xpm. & ita utrare in glām
suam. Et incipiens a moyse
& omnib; pphis: interpre-
tabatur illis in omnib; scri-
pturis que de ipso erant. Et
appropinquauerunt castel-
lo quo ibant: & ipse se iunxit
longius ire. Et coegerunt
illū dicentes. Mane nobiscū.
qm̄ aduerseratsit & melina-
ta est iam dies. Et intrauit
cū illis. Et factū est. dum re-
cumberet cum illis: accepto
panē & benedixit ac fregit.
& porrigebat illis. Et aperti
sunt oculi eorum. & cogno-
uerunt eum. Et ipse euansi-
t ex oculis eorum. Et dix-
erunt ad inuicē. Honne cor-
nriū audens erat in nobis.
dū loqueretur in uia. & api-
ret nobis scripturas: Et
surgentes eadem hora: re-
gressi sunt in ierusalem. &
inuenērūt congregatos unde-
cim. & eos q̄ cum ipsis erant
dicentes. qd surrexit dñs
uere & apparuit symoni.
Et ipsi narrauerunt que ge-
sta erant in uia: & quomodo

cognouerunt eum in fracti-
one panis. Cum hoc autem
loquuntur: in se stetit in me-
dio eorum. & dicit eis. Pax uo-
bis. Ego sum. nolite timere.
Conturbati uero & conterriti.
existimabant se spm ui-
dere. Et dixit eis. Quid tur-
bati estis. & cogitationes
ascendunt in corda ura.
Uidete manus meas & pedes
meos: quia ipse ego sum.
Palpate & uidete. quia sps
carne & ossa non habet. si-
cut me uidetis habere. Et
cum hoc dixisset: ostendit
eis manus & pedes. Adhuc
autem illis non credentibus
& mirantibus pro gaudio:
dixit. Habetis hic aliquid
qd manducetur: At illi ob-
tulerunt ei partem piscis assi.
& farum mellis. Et cum
manducasset coram eis: su-
mens reliquias dedit eis. Et
dixit ad illos. Hec sunt uer-
ba que locutus sum ad uos:
cu adhuc essem uobiscu. qm
necesse est impleri omnia que
scripta sunt in lege moysi

& pphit & psalmis de me.
Tunc aperuit illis sensum:
ut intelligerent scripturas
Et dixit eis. Qm sic scriptu est.
& sic oportebat xpm pati.
& resurgere a mortuis die
tertia. & predicari in nomi-
ne ei penitentia & remissio-
ne peccatoru in omni gentes.
incipientibus ab ierosolima.
Vos autem estis testes horum. &
ego mitto pmissum patris
mei in uos. Vos autem sedete
in ciuitate. qad usq; indua-
mini uirtute ex alto. **E**dixit
autem eos foras in bethaniam.
& eleuatis manibus suis be-
nedixit eis. Et factum est.
Dum benediceret illis: recessit
ab eis. & fiebat in celis.
& ipsi adorantes regressi
sunt in ierusalem cu gau-
dio magno. Et erant semp
in templo. laudantes &
benedicentes deum:

Expliet euangelium
secundum lucam.

INCIPIT
EVANGELII
SECUNDUM IOHANNEM.

In principio erat uerbum.
& uerbum erat apud dñm. &
dñs erat uerbu. Hoc erat in
principio apud dñm. Omnia
per ipsum facta sunt: & si-
ne ipso factum est nichil.
Quod factum est in ipso uita
erat. & uita erat lux ho-
minu. Et lux in tenebris
lucet. & tenebre eam non
comprehenderunt. Fuit ho-
mo missus a deo: cui nomen
erat iohannes. Hic uenit
in testimonium. ut testimo-
nium perhiberet de lumi-
ne: ut om̄s crederent per
illu. Non erat ille lux: sed
ut testimonium perhibe-
ret de lumine. Erat lux

uera: que illuminat omne
hominem ueniente in hunc
mundum. In mundo erat. &
mundus per ipsum factus
est: & mundus eu non cogno-
uit. In ppa uenit. & sui eu
non receperunt. Quotquot
autem receperunt eum: dedit
eis potestate filios dei fieri.
in qui credunt in nomine ei.
Qui non ex sanguinibus neq;
ex uoluntate carnis. neq; ex
uoluntate uiri: sed ex deo
nati sunt. Et uerbum caro
factum est: & habitauit in
nobis. & uidimus glam ei.
glam quasi unigeniti a pa-
tre. plenum grae & ueritatis.
Ioh̄s testimonium perhibet
de ipso. & clamabat dicens.
Hic erat que dixi. Qui post me
uenturus est ante me factus
est. quia prior me erat. Et
de plenitudine eius nos om̄s
accepimus gram pro gratia.
quia lex per moysen data
est. gra & ueritas per ihō
xpm facta est. Dñm nemo ui-
dit unqua. nisi unigenitus
filius qui est in sinu patris;

Ipsē enarrauit. Et hoc est te-
stimonium iohannis. quan-
do miserunt iudei ab ieroso-
limis sacerdotes & leuitas
ad eum. ut interrogarent
eū. tu quis es? Et confessus
est: & non negauit. Et con-
fessus est. quia non sum ego
xp̄e. Et interrogauerunt
eum. Quid ergo? Helias es
tu? Et dixit. Non sum. Pro-
pheta es tu? Et respondit.
Hon. Dixerunt ḡ ei. Quis es
ut responsum demus usq̄
miserunt nos? Quid dicis
de te ipso? At. Ego uox cla-
mantis in deserto: dirigite
uiam domini sicut dixit
ysaias p̄pha. Et q̄ missi fue-
rant: erant ex pharisais. Et
interrogauerunt eum. &
dixerunt ei. Quid ḡ bap-
tizas. si tu non es xp̄e. neq;
helias. neq; p̄pha? Respon-
dit eis iohannes dicens. Ego
baptizo in aqua. mech̄ autē
ur̄m fecit quem uos non
scitis. Ipse est qui post me
ueniturus est qui ante me
factus est. cuius non sum

dignus ut soluiam eius cor-
rigiam calciamenti. Hec
in bethania facta sunt trans
iordanem. ubi erat iohannes
baptizans. Altera die uidit
ioh̄s in̄m uenientem ad se.
& ait. Ecce agnus dei. ecce
qui tollit peccata mundi.
Hic est de quo dixi. post me
uenit uir qui ante me fa-
ctus est quia prior me erat.
Et ego nesciebam eum. sed
ut manifeste tur̄ uir̄
p̄pterea ueni ego in aqua
baptizans. Et testimonium
phibuit iohannes dicens.
quia uidi sp̄m descendente
quasi columbam de celo. &
mansit super eum. & ego
nesciebam eum. Sed qui mi-
sit me baptizare in aqua.
ille in̄ dixit. Super quem
uidisti sp̄m descendente &
manente super eum: hic est
qui baptizat in sp̄u sc̄o. Et ego
uidi & testimonium phibui.
quia hic est filius dei.

Altera die iterū stabat ioh̄s.
& ex discipulis ei duo. Et respici-
ens in̄m ueniente dicit. Ecce

agnus dei. Et audierunt eum duo discipuli loquentem. & secuti sunt illum. Conuersus autem ille & uident eos sequentes se: dicit eis. Quid queritis? Qui dixerunt ei. Rabi. quod dicitur interpretatum magister. ubi habitas? Dicit eis. Venite & uide. Venerunt & uiderunt ubi maneret: & apud eum manserunt die illo. Hora autem erat quasi decima. Erat autem andreas frater symonis petri unus ex duobus qui audierant ab iohanne. & secuti fuerant eum. Inuenit hic primum fratrem suum symonem. & dicit ei. Inuenimus messiam. quod est interpretatum xpe. Et addixit eum ad illum. Inuenit autem eum ille dixit. Tu es symon filius iohanna. tu uocaberis cephas. quod interpretatur petrus. In crastinum autem uoluit exire in galileam. & inuenit philippum. Et dicit ei ille. Sequere me. Erat autem philippus abethsaida ciuitate andree & petri.

Inuenit philippus nathanael. & dicit ei. Quem scripsit moyses in lege & propheta: inuenimus illum filium ioseph a nazareth. Et dicit ei nathanael. A nazareth potest aliquid bonum esse. Dicit ei philippus. Veni & uide. Vidit ille nathanael uenientem ad se: & dicit de eo. Cuius uere scribita: in quo dolus non est. Dicit ei nathanael. Unde me nosti? Respondit ille. & dixit ei. Prius quam te philippus uocaret cum es sub ficu: uidi te. Respondit ei nathanael. & ait. Rabi. tu es filius dei. tu es rex israel. Respondit ille & dixit ei. Quia dixi tibi uidi te sub ficu credis: manus his uidebis. Et dicit ei. Amen amen dico uobis: uidebitis celum apertum. & angelos dei ascendentes & descendentes supra filium hominis. Et die tertio nuptie facte sunt in chana galilee. & erat mater ihu ibi. Vocatus est autem & ille & discipulus eius ad nuptias. Et deficiente

uino: dicit mater ihs ad eu.
Vinum non habuit. Et dicit
ei ihs. Quid in a t est muli
er: Nondum uenit hora mea.
Dicit mater ei ministris. Quod
cumq; dixerit uobis: facite.
Erant autē ibi lapidee ydrie
sex posite scdm purificatio
nem iudeorū: capientes sin
gule metretas binas uel ter
nas. Dicit eis ihs. Implete
ydrias aqua. Et impleuerūt
eas usq; ad summū. Et dicit
eis ihs. Haurite nunc: & fer
te architriclino. Et tulerūt.
Ut autē gustauit architricli
nus aquam uinū factā. &
non sciebat unde eēt. Mini
stri autē sciebant qui haur
serant aquam: uocat spon
sum architriclinus. & dicit
ei. Omnis homo p̄mū bonū
uinū potit. & cum inebria
ti fuerint: tunc id qd detert
est. Tu autem seruasti uinū
bonū usq; adhuc. Hoc fecit
initū signorū ihs in chana
galilee: & manifestauit glo
riam suā. & crederunt
in eum discipuli eius.

Post hoc descendit caphar
naum ipse & mater ei & fr̄s
ei & discipuli eius. & ibi man
serunt non multis diebus.
Et p̄pe erat pascha iudeorū.
& ascendit ierosolimā ihs.
& inuenit in templo uen
dentes oues & boues & co
lumbas. & nummularios
sedentes. Et cum fecisset
quasi flagellum de funicu
lis: omnes eiecit de templo.
Oues quoq; & boues. & nu
mulariorum effudit es:
& mensas subuertit. & is
qui columbas uendebant
dixit. Auferre ista hinc:
& nolite facere domū patris
mei. domum negociationis.
Recordati uero sunt discipuli
eius. quia scriptum est. re
lus domus tue comedit me.
Responderunt q̄ iudei. &
dixerunt ei. Quod signum
ostendis nobis. quia hec
facis? Respondit ihs &
dixit eis. Soluite templū
hoc. & in tribus dieb; exi
tabo illud. Dixerunt ergo
iudei. Quadraginta & sex

annis edificatum est templū
hoc. & tu in tribus diebus
excitabis illud: Ille autem
dicebat de templo corporis
sui. Cum ḡ resurrexisset a
mortuis: recordati sunt di
scripti eius quia hoc dicebat.

Et crediderunt scripture. &
sermoni quē dixit ih̄c. Cū
autē eēt ierosolimis in pascha
in die festo: multi crediderūt
in nomine ei. uidentes signa
ei quę faciebat. Ipse autem
ih̄c non credebat semet ipsū
eis. eo qđ ipse nosset om̄s. &
qđ opus ei non erat. ut quis
testimonium perhiberet de
homine. Ipse enim sciebat:
quid eēt in homine.

Rat autē homo ex phari
seis nichodemus nomine. p̄n
ceps iudeorū. Hic uenit ad
ih̄m nocte. & dixit ei. Rabi.
scimus quia a deo uenisti ma
gister. Nemo enim potest hęc
signa facere que tu facis: nisi
fuerit d̄s cū eo. Respondit
ih̄c & dixit ei. Amen amen di
co t̄: nisi qđ natus fuerit de
novo. non potest uidere regnū

dei. Dicit ad eum nichodemus.
Quom̄ potest homo nasci cum
sit senex? Numquid potest
in uentrematris sue iterato
introire & renasci? Respon
dit ih̄c. Amen amen dico t̄:
nisi quis renatus fuerit ex aq̄
& spiritu. non potest intro
ire in regnū dei. Qđ natum
est ex carne caro est. & qđ
natum est ex spiritu sp̄s est.

Non mireris quia dixi tibi: o
portet uos nasci denovo. Sp̄s
ubi uult spirat. & uocē eius
audis. sed nescis unde ueniat
& quadat. Sic est omnis q̄
natus est ex sp̄u. Respondit
nichodemus. & dixit ei. Quom̄
possunt hęc fieri? Respondit
ih̄c: & dixit ei. Tu es magister
in isrl̄. & hęc ignoras? Amen
amen dico t̄: quia qđ scimus
loquimur. & quod uidimus
testamur. & testimonium in in
non accipitis. Si terrena dixi
uobis & non creditis. quom̄
si dixerō uobis celestia creditis?

Et nemo ascendit in celum nisi
q̄ descendit de celo: filius ho
minis q̄ est in celo. Et sicut

moyses exaltauit serpentem
in deserto: ita exaltari oportet
filium hominis. ut omnis qui
credit in ipsum non pereat.
sed habeat uitam eternam. Sic
enim dilexit deus mundum
ut filium suum unigenitum
daret. ut omnis qui credit
in eum non pereat. sed habe
at uitam eternam. Non enim
misit deus filium suum in mun
dum ut iudicet mundum:
sed ut saluetur mundus per
ipsum. Qui credit in eum non
iudicatur. Qui autem non cre
dit: iam iudicatus est. quia
non credit in nomine uni
genti filii dei. Hoc est autem
iudicium. quia lux uenit in
mundum. & dilexerunt ho
mines magis tenebras quam
lucem. Erant enim eorum mala opa.
Omnis enim qui male agit: odit
lucem. & non uenit ad lucem.
ut non arguantur opera eius.
Qui autem facit ueritatem ue
nit ad lucem. ut manifesten
tur opera eius. quia in deo facta
sunt. Post hec uenit ihesus &
discipuli eius in iudeam terram.

& illic demorabatur cum eis
& baptizabat. Erat autem &
iohannes baptizans in enon
iuxta salum. quia aque multe
erant illic. & ueniebant &
baptizabantur. Nondum
enim missus fuerat in carcerem.

Facta est ergo que *Iohis.*
factio ex discipulis iohannis
cum iudeis de purificatione.
& uenerunt ad iohannem &
dixerunt ei. Rabi. quierat
tecum trans iordanem. cui
tu testimonium perhibui
sti. ecce hic baptizat. & omnes
ueniunt ad eum. Respondit
iohannes & dixit. Non po
test homo accipere quicquam.
nisi fuerit ei datum de celo.
Ipsi uos in testimonium per
hibetis quod dixerim. ego non
sum christus. sed quia missus sum
ante illum. Qui habet spon
sam: sponsus est. Amicus au
tem sponsi qui stat & audit
eum. gaudio gaudet propter
uocem sponsi. Hoc ergo gaudium
meum impletum est. Illum
oportet crescere. me autem
minui. Qui de sursum uenit.

sup om̄s est. Qui est de terra.
de terra est & de terra loquitur.
Qui de celo uenit supra om̄s
est. & qd̄ uidit & audiuit
hoc testatur. & testimoniū
eius nemo accipit. Qui autē
accipit ei testimoniū. si
gnat quia d̄s uerax est.
Quem enim misit d̄s. uerba
dei loquitur. Non enim ad
mensuram dat d̄s sp̄m.
Pater diligit filium. & om̄ia
dedit in manu ei. Qui cre
dit in filium. habet
uitā eternam. Qui autē
incredulus est filio. non ui
debit uitā. sed na dei ma
net super eum. Ut ḡ cogno
uit īh̄c quia audierunt
pharisei. quia īh̄c plures
discipulos facte & baptizat
quā iohannes. quanquam
īh̄c non baptizaret sed di
scipuli eius. reliquit iudeā
& abiit iterū in galileam.
Portebat autē eum transi
re p̄ samariā. Venit ḡ īh̄c
in ciuitatē samarię que di
citur sicchar. iuxta predictū
qd̄ dedit iacob filio suo io

seph. Erat autē ibi fons iacob.
Īh̄c ḡ fatigatus ex itinere. se
debat sic super fontē. Hora
erat quasi sexta. Venit mu
lier de samaria haurire aquā.
Dicit ei īh̄c. Da m̄ bibere. Disci
puli autē eius abierant in ci
uitatē. ut cibos emerent.
Dicit ḡ ei mulier illa samari
tana. Quom̄ tu iudeus cū sis
bibere a me poses. que sum
mulier samaritana. Non
enim conuertitur iudei sama
ritanis. Respondit īh̄c &
dixit ei. Si scires donum dei.
& quis est qui dicit t̄ da m̄
bibere. tu forsitan petisses
ab eo. & dedisset t̄ aquā uiuā.
Dicit ei mulier. Domine. neq;
in quo haurias habes. & pu
teus altus est. Unde ḡ habes
aquā uiuam. Nunquid tu
maior es patre n̄ro iacob.
q̄ dedit nobis puteum. & ipse
ex eo bibit & filii eius. & peco
ra eius. Respondit ei īh̄c
& dixit ei. Omnis qui bibit
ex aqua hac. sitiet iterum.
Qui autē biberit ex aq̄ quam
ego dabo ei. non sitiet in et̄nū.

Sed aqua quam ego dabo ei:
fiet in eo fons aque salientis
in uitam eternam. Dicit ad
eum mulier. Domine da mihi
hanc aquam ut non sitiam:
neq; ueniam huc haurire.
Dicit ei ih̄c. Vade uoca uirum
tuum: & ueni huc. Respon-
dit mulier & dixit. Non ha-
beo uirum. Dicit ei ih̄c. Bene-
dixisti: quia non habeo uirum.
Quinq; enim uiros habuisti:
& nunc quem habes non est
tuus uir. Hoc uere dixisti.
Dicit ei mulier. Dñe: in deo q̄a
ppha es tu. Patres nr̄i in
monte hoc adorauerunt:
& uos dicitis q̄a ierosolimis
est locus ubi adorare oportet.
Dicit ei ih̄c. Mulier crede mihi:
quia ueniet hora. quando
neq; in monte hoc. neq; in
ierosolimis adorabitis patrem.
Vos adoratis qd̄ nescitis: nos ad-
oramus qd̄ scimus. q̄a salus
ex iudeis est. Sed uenit hora
& nunc est: quando ueri ad-
oratores adorabunt patrem
in sp̄u & ueritate. Nam & pa-
ter tales querit: qui adorent

eum. Sp̄s est d̄s: & eos q̄ ado-
rant eum. in sp̄u & ueritate
oportet adorare. Dicit ei mu-
lier. Scio quia messias uentus:
qui dicitur xp̄s. Cum ergo
uenerit: ille uobis annunciat
abte omnia. Dicit ei ih̄c. Ego
sum qui loquor tecum. Et con-
tinuo uenerunt discipuli ei:
& mirabantur quia cum mu-
liere loquebatur. Nemo ta-
men dixit. quid queris
aut quid loqueris cum ea?
Reliquit q̄ yheriam suam mu-
lier. & abiit in ciuitatem. &
dicit illis hominibus. Veni-
te & uidete hominem. q̄ dixit
mihi omnia quecumq; feci.
Hunquid ipse est xp̄s? Cre-
runt de ciuitate: & uenie-
bant ad eum. Interea roga-
bant eum discipuli dicentes.
Rabi manduca. Ille autem dixit
eis. Ego cibum habeo man-
ducare: que uos nescitis.
Dicebant ergo discipuli eius
ad inuicem. Hunquid aliquis
attulit ei manducare? Dicit
eis ih̄c. Meus cibus est ut fa-
ciam uoluntatem ei qui misit

me: ut perficiam opus eius.
N omne uos dicitis quod adhuc
quattuor menses sunt. &
messis uenit: Ego dico uob.
leuate oculos uros & uide
te regiones: quia albe sunt
iam ad messem. Et q̄ metit
mercedem accipit. & congre
gat fructū in uitā eternā.
ut & qui seminat simul
gaudeat & q̄ metit. In hoc
enim est uerbu uerū. quia
alius est qui seminat. & alius:
q̄ metit. Ego misi uos metere:
qd̄ uos non laborastis.
Alii laborauerunt: & uos in
labores eorum introistis.
Ex ciuitate autē illa multi
crediderunt in eū samaritan
norū. ppter uerbu mulieris
testimonium perhibentis:
q̄a dixit in omnia quecumq;
fecit. Cū uenissent ḡ ad illum
samaritanū: rogauerūt eum
ut ibi maneret. Et mansit
ibi duos dies. Et multo plures
crediderunt in eum ppter
sermonē eius: & mulieri di
cebant. quia iam non ppter
tuā loquelam credimus. Ipsi

enim audimus & scimus:
quia hic est uere saluator
mundi.

Post duos autem dies exiit
inde. & abiit in galileam.
I pse enim ihe testimonium
phibuit: quia ppha in sua
patria honorem non habet.
Cum ḡ uenisset in galileam:
exceperunt eum galilei. cū
omnia uidissent que fecerat
ierosolimis in die festo. Et i
psi enim uenerant in diem
festum. Uenit ḡ iterum in
chana galilee: ubi fecerat
aquam uinum.

Et erat quidam regulus:
cuius filius infirmabatur
capharnaum. Hic cū audis
set quia ihe adueniret a iudea
in galileam: abiit ad eum. &
rogabat eum ut descenderet
& sanaret filium ei. Incipie
bat enim mori. Dixit ḡ ihe
ad eum. Histi signa & p̄dicia
uideritis: non creditis. Dicit
ad eum regulus. Dñe. descen
de prius quā moriatur filius
m̄s. Dicit ei ihe. Uade. filius tu
us uiuit. Credidit homo ser

moni quem dixit ei ihs: & ibat.
Iam autē eo descendente: ser-
ui occurrerunt ei & nunci-
auerunt dicentes. q̄a filius
eius uiuere. Interrogabat
q̄ horam ab eis: in qua me-
lius habuerat. Et dixerunt
ei. quia heri hora septima
reliquit eum febris. Cogno-
uit ergo pater: quia illa ho-
ra erat in qua dixit ei ihs.
filius tuus uiuit. Et credidit
ipse & domus eius tota. Hoc
terum scdm̄ signum fecit
ihs: cū uenisset a iudea in ga-

Post hec erat dies / iuleā.
festus iudeorum. & ascendit
ihs ierosolimam. Est autem
ierosolimis sup̄ probatica
piscina que cognominabat̄
hebraice bechsaida. quinq;
porticus habens. In his iace-
bat multitudo magna lan-
guentium. cecorum. clau-
dorum. aridorum. expe-
ctantū aque motū. Angl̄s
autē dñi scdm̄ tempus de-
scendebat in piscinam. &
mouebatur aqua. Et q̄ por-
descendisset in piscinā post

motionē aque: sanus fiebat
a quacunq; tenebatur in-
firmitate. Erat autē quidā
homo ibi: triginta & octo
annos habens in infirmita-
te sua. Hunc cū uidisset ihs
iacentem. & cognouisset q̄a
multū iam tempus habe-
ret: dicit ei. Ihs sanus fieri.
Respondit ei languidus. Dñe
hominē non habeo. ut cum
turbata fuerit aqua: mit-
tat me in piscinam. Dum
uenio em̄ ego: alius ante
me descendit. Dicit ei ihs.
Surge. tolle grabatū tuū &
ambula. Et statim sanus fa-
ctus est homo: & sustulit
grabatū suū & ambulabat.
Erat autē sabbatū in illo die.
Dicebant iudei illi q̄ sanatus
fuerat. Sabbatum est. non
licet t̄ tollere grabatū tuū.
Respondit eis. Qui me fecit
sanum: ille m̄ dixit. tolle
grabatū tuū & ambula. In-
terrogauerunt q̄ eū. Quis
est ille homo q̄ dixit t̄. tolle
grabatū tuū & ambula? Is
autē q̄ sanus fuerat effectus:

96
nesciebat q̄s eēt. Iūc em̄ de
clinavit a turba constituta
in loco. Postea invenit eum
iūc in templo: & dix̄ illi. Ecce
sanus factus es: iam noli pec
care. ne deterius t̄ aliquid
contingat. Abiit ille homo
& nunciavit iudeis q̄a iūc
eēt: q̄ fecit eū sanū. Propt̄ea
p̄sequebantur iudei iūc: q̄a
hęc faciebat in sabbato. Iūc
autē respondit eis. Pater m̄s
usq; modo operatur: & ego
operor. Propt̄ea q̄ magis
quererant eum iudei interfici
cere: q̄a non solū soluebat
sabbatum. sed & pat̄r̄ suū
dicebat d̄m̄. equalem se faci
ens deo. Respondit itaq; iūc:
& dixit eis. Amen amen dico
vobis: non potest filius a se
facere quicquā. nisi qd̄ vide
rit pat̄rem facientē. Quicun
q; em̄ ille fecerit: hec & fi
lius similiter facit. Pater e
nim diligit filium: & om̄ia
demonstrat ei que ipse facit.
Et maiora his demonstrabit
ei opa: ut & vos miremini. Si
cut em̄ pater suscitavit mor

tuos & vivificat: sic & filius
quos vivit vivificat. Neq; em̄
pater iudicat quemquā: sed
iudicium om̄ne dedit filio.
ut om̄s honorificent filium.
sicut honorificant pat̄rem.
Qui non honorificat filium:
non honorificat pat̄rem qui
misit illū. Amen amen dico
vobis. quia qui verbū meū
audit & credit ei q̄ misit me:
habet vitā eternam. Et in
iudicium non venit: sed trāsi
it a morte in vitā. Amen am̄
dico vobis: q̄a venit hora &
nunc est. quando mortui
audient vocē filii dei. & qui
audierint vivent. Sicut enim
pater habet vitā in semet ipso:
sic dedit & filio vitā habere
in semet ipso. Et potestatem
dedit ei & iudicium facere.
q̄a filius hominis est. Nolite
mirari hoc: q̄a venit hora
in qua om̄s qui in monumen
tis sunt audient vocē eius. &
p̄cedent q̄ bona fecerunt in
resurrectionē vitę. q̄ vero
mala egerunt in resurrectio
nē iudicū. Non possū ego ame

ipso facere quicquam. sed si-
cut audio iudico. & iudicium
meum iustum est. quia non que-
ro uoluntatem meam. sed uo-
luntatem eius qui misit me.
S i ergo testimonium prohibeo
de me ipso: testimonium meum
non est uerum. Alius est qui
testimonium perhibet de me:
& scio quia uerum est testimo-
nium quod perhibet de me. Hos
misistis ad iohannem: & testi-
monium perhibuit ueritati.
E go autem non ab homine testi-
monium accipio: sed hec dico
ut uos salui sitis. Ille erat lu-
cerna ardens & lucens: uos
autem uolulistis ad horam exulta-
re in luce eius. Ego autem ha-
beo testimonium manus iohannis.
O pera enim que dedit in pater
ut perficiam ea: ipsa opera que
ego facio testimonium prohibent
de me. quia pater me misit. Et
qui me misit pater: ipse testi-
monium perhibet de me. Neque
uocem eius unquam audistis. ne-
que speciem eius uidistis. Et uer-
bum eius non habetis in uobis
manens. quia quem misit ille:

huic uos non creditis. Scripta
sunt in scripturas: quia uos pu-
tatis in ipsis uitam eternam
habere. Et ille fuit que testi-
monium perhibent de me.
E t non uultis uenire ad me:
ut uitam habeatis. Claritatem
ab hominibus non accipio: sed
cognoui uos quia dilectionem
dei non habetis in uobis. Ego
ueni in nomine patris mei:
& non accipitis me. Si alius
uenerit in nomine suo: illum
accipietis. Quomodo potestis
uos credere qui gloriam ab in-
uicem accipitis. & gloriam que
a solo deo est non queritis.
Nolite putare quoniam ego accusa-
turus sum uos apud patrem. Est
qui accusat uos: moyses in quo uos
spacis. Si enim crederetis moy-
si: crederetis forsitan & michi.
D e me enim ille scripsit. Si autem
illius litteras non creditis:
quomodo uerbis meis crederis. Post
hec abiit ihesus trans mare gali-
lee. quod est tiberiadis. Et seque-
batur eum multitudo magna.
quia uidebant signa que facie-
bat super eis qui infirmabant.

Subit & in monte iherosolimitano. & ibi
sedebat cum discipulis suis.

Erant autem proximum pascha dies
festus iudeorum.

Cum subleuasset ergo oculos iherosolimitano
& uidisset quia multitudo ma-
xima uenit ad eum: dicit ad phili-
lippum. Unde enim panes ut man-
ducent hi? Hoc autem dice-
bat temptans eum. Ipse enim
sciebat quid esset factururus.

Respondit ei philippus. Du-
centorum denariorum panes
non sufficiunt eis: ut unus-
quisque modicum quid accipiat.

Dicit ei unus ex discipulis eius:
Andreas frater symonis petri. Est
puer unus hic: qui habet quin-
que panes ordeiceos. & duos pi-
scos. Sed hec quod sunt inter
tantos? Dixit ergo iherosolimitano. Facite
homines discumbere. Erant
autem senu mutuum in loco.

Discubuerunt ergo uiri: numero
quasi quinque milia. Accepit ergo
iherosolimitano panes. & cum gratias egisset:
distribuit discumbentibus.

Similiter & ex piscibus: quantum
uolebant. Ut autem impleti
fuerunt: dicit discipulis suis.

Colligite que supauerunt
fragmenta: ne pereant. Col-
legerunt ergo: & impleuerunt
duodecim cophinos fragmen-
torum ex quinque panibus ordei-
ceis que supauerunt eis qui
manducauerant. Illi ergo ho-
mines cum uidissent quod fecerat
signum: dicebant. quia hic
est uere propheta: qui uenturus est
in mundum. Hic ergo cum cogno-
uisset quia uenturi essent ut
raperent eum & facerent eum
regem: fugit iterum in montem
ipse solus. Ut autem sero factum
est: descenderunt discipuli eius
ad mare. Et cum ascendissent
nauium: uenerunt trans mare
in capharnaum. Et tenebre
iam facte erant. & non uene-
rat ad eos iherosolimitano. Mare autem
uento magno flante exurge-
bat. Cum remigassent ergo quasi
stadia uiginti quinque: aut tri-
ginta: uident in mari ambulan-
tem super mare. & proximum
naui fieri. & timuerunt. Ille
autem dicit eis. Ego sum. nolite
timere. Voluerunt ergo in na-
uium accipere eum. & statim fuit

nauis ad terram quā ibant.
Altera die turba que stabat
trans mare: uidit quā nauicu-
la alia non erat ibi nisi una.
& quā non introisset cū disci-
pulis suis iūc in nauim. sed
soli discipuli ei abissent. Alię
uero supuenerunt naues a
cyberia de iuxta locum: ubi
manducauerunt panē grās
agentes deo. Cum g̃ uidisset
turba quia iūc non ēēt ibi.
neq; discipuli ei: ascenderunt
in nauiculas. & uenerūt ea-
pharnaum querentes iūc.
Et cū inuenissent eum trans
mare: dixerunt ei. Rabi. qn̄
do huc uenisti? Respondit
eis iūc & dixit. Amen amen di-
co uobis: queritis me non quā
uidistis signa. sed quā mandu-
castis ex panibus & saturati
estis. Operamini non cibū qui
perit: sed qui permanet in
uitā eternam. quē filius ho-
minis dabit uobis. Hunc enī
pater signauit d̄s. Dixerunt
ergo ad eū. Quid faciemus ut
operemur opa dei? Respondit
iūc & dixit eis. Hoc est opus

dei: ut credatis in eū quem
misit ille. Dixerūt g̃ ei. Quid g̃
tu facis signum. ut uideam⁹
& credamus t̄? Quid operis?
Patres n̄ri manducauerunt
manna in deserto: sicut scri-
ptū est. Panē de celo dedit
eis manducare. Dixit g̃ eis
iūc. Amen amen dico uobis:
non moyses dedit uobis pa-
nem de celo. sed pater meus
dat uobis panem de celo ue-
rū. Panis enī dei est q̄ de celo
descendit: & dat uitā mun-
do. Dixerunt g̃ ad eum. Dn̄e.
semper da nobis hunc panē.
Dixit autē eis iūc. Ego sum
panis uitę. Qui uenit ad me
non esuriat. & qui credit
in me non sitiet unquā. Sed
dixi uobis. quā & uidistis me
& non creditis.

Omne qd̄ dat in pat̄ ad me ueniet
& eū q̄ uenit ad me non ei-
ciam foras. Quia descendi
de celo non ut faciā uolunta-
tē meā: sed uoluntatē eius
q̄ misit me. Hęc est autē uo-
luntas ei q̄ misit me patris:
ut omne qd̄ dedit in non

perdam ex eo. sed resurrexerit illud in nouissimo die. Hec est enim uoluntas patris mei qui misit me: ut omnis qui uidet filium & credit in eum. habeat uitam eternam. Et ego resuscitabo eum in nouissimo die. Murmurabant ergo iudei de illo quia dixisset. ego sum panis qui de celo descendit. Et dicebant. Hic est ihs filius ioseph. cui nos nouimus patrem & matrem. Quomodo ergo dicit hic. quia de celo descendit? Respondit ergo ihesus & dixit eis. Nolite murmurare inuicem. Nemo potest uenire ad me. nisi pater qui misit me traxerit eum. & ego resuscitabo eum in nouissimo die. Est scriptum in prophetis. & erunt omnes docibiles dei.

Omnes qui audiunt a patre & didicerunt: uenit ad me. Non quia patrem uidit quisquam: nisi is qui est a deo. hic uidet patrem.

Amen amen dico uobis: qui credit in me habet uitam eternam. Ego sum panis uitae.

Patres uiri manducauerunt manna in deserto: & mortui sunt. Hic est panis de celo

descendens: ut si quis ex ipso manducauerit non moriatur.

Ego sum panis uiuus: qui de celo descendit. Si quis manducauerit ex hoc pane: uiuet in eternum. Et panis quem ego dabo caro mea est: pro mundi uitae.

Interrogabant ergo iudei ad inuicem dicentes. Quomodo potest hic carnem suam dare nobis ad manducandum? Dixit ergo eis ihesus.

Amen amen dico uobis: nisi manducaueritis carnem filii hominis. & biberitis eius sanguinem. non habebitis uitam in uobis. Qui manducat meam carnem & bibit meum sanguinem: habet uitam eternam. Et ego resuscitabo eum in nouissimo die. Caro enim mea uere est esca: & sanguis meus uere est potus.

Qui manducat meam carnem & bibit meum sanguinem: in me manet & ego in illo. Sicut misit me pater uiuens: & ego uiuo propter patrem. Et qui manducat me: & ipse uiuit propter me. Hic est panis qui de celo descendit. non sicut manducauerunt patres uiri manna:

& mortui sunt. Qui manduca-
cat hunc panem: uiuet in se-
culum. Hec dixit in synagoga:
docens sabbato in caphar-
naum. Multi ergo audientes
ex discipulis eius dixerunt. Durus
est hic sermo. quis potest eum
audire? Sciens autem Iesus
apud semetipsum quia multi
mirarentur de hoc discipuli
eius: dixit eis. Hoc uos scandali-
zat? Si ergo uideritis filium
hominis ascendente ubi erat
prius: spiritus est qui uiuificat.
cui non potest quequam.
Uerba que ego locutus sum uo-
bis: spiritus & uita sunt. Sed sunt
quidam ex uobis: qui non cre-
dunt. Sciebat enim ab initio
Iesus qui essent credentes: & quis
traditurus esset eum. Et dicebat.
Propterea dixi uobis: quia nemo
potest uenire ad me. nisi fu-
erit ei datus a patre meo. Ex
hoc ergo multi discipulorum eius
abierunt retro: & iam non
erant cum illo ambulabant. Dixit ergo
Iesus ad duodecim. Nunquid
& uos uultis abire? Respon-
dit ergo symon petrus. Domine.

ad quem ibimus? Verba uite
eternae habes. Et nos credimus
& cognouimus: quia tu es Christus
filius dei. Respondit eis Iesus.
Homo ego uos duodecim elegi.
& unus ex uobis diabolus est.
Dicebat autem de iuda symonis
scariothis. Hic enim erat traditus
eius. cum esset unus ex duodecim.
Post haec ambulauit
Iesus in galileam. Hic enim
uolebat in iudeam ambula-
re: quia querebant eum iudei
interficere. Erat autem in pri-
mo dies festus iudeorum: sex-
tuphugia. Dixerunt autem
fratres eius ad eum. Transi hinc &
uade in iudeam. ut & discipuli
tui uideant opera tua que facis.
Homo quippe in occulto aliquid
facit: & querit ipse in palatio esse.
Si haec facis: manifesta te ipsum
mundo. Neque enim fratres eius
credebant in eum. Dicit ergo eis Iesus.
Tempus meum noncham adue-
nit: tempus autem ut in semper
est paratum. Non potest mun-
dus odisse uos. Me autem odit:
quia ego testimonium perhibeo
de illo. quia opera eius mala sunt.

Vos ascendite ad diem festu hunc. **E**go autē non ascendam ad diē festum istum: quia tempus meū nondum impletum est.

Hec cū dixisset: ipse mansit in galilea. **U**t autē ascenderēt fr̄s eius: tunc & ipse ascendit ad diem festum. non manifeste sed quasi in occulto.

Judei ḡ querebant eū in die festo. & dicebant. **U**bi est ille?

Et murmur multū de eo erat in turba. **Q**uidā enī dicebant q̄a bonū est. alii autē dicebant non: sed seducte turbas. **N**e-

mo tamen palā loquebatur de illo pp̄t̄ meū iudeos.

Iam autem die festo mediante ascendit iūc in tēplum & docebat. & mirabantur iudei dicentes. **Q**uomodo hic litteras scit cū non didicerit? **R**espondit eis iūc & dixit. **M**ea doctrina non est mea: sed eius qui misit me.

Si q̄s uoluerit uoluntatē eius facere: cognoscat de doctrina utriū ex deo sit. an ego a me ipso loquar. **Q**ui a semetipso loquitur: gl̄am pp̄ā querit.

Qui autē querit gl̄am eī qui misit illū: hic uerax est. & iniusticia in illo non est. **N**on ne moyses dedit uobis legē. & nemo ex uobis facit legē?

Quid me queritis interficere?

Respondit turba & dixit. **D**e monum habes. **Q**uis te querit interficere? **R**espondit iūc & dixit eis. **U**num opus feci. & om̄s miramini. **P**ropt̄ea moyses dedit uobis circuncisionem. non q̄a ex moyse est sed ex patribus. & in sabbato circuncidatis hominē. **S**i circuncisionē accipit homo in sabbato ut non soluatur lex moysi: in indignamini quia totū hominē sanū feci in sabbato?

Nolite iudicare sedm̄ faciem: sed iustum iudicium iudicate. **D**icebant ḡ quidā ex ierosolimis. **H**onne hic est que querebant interficere? **E**cce palam loquitur. & nichil ei dicunt. **N**unquā uere cognouerunt p̄ncipes. q̄a hic est. xp̄c̄.

Sed hunc scimus unde sit. **X**p̄c̄ autē cū uenerit: nemo scit unde sit. **C**lamabat ḡ docens

unde sit. **C**lamabat ḡ docens

in templo iſe: & dicens. Et
me ſecit: & unde ſim ſecit: &
a me ipſo non ueni. ſed eſt ue
ritas q̄ miſit me. quē uos non
ſecit. Ego ſcio eum. Et ſi dixe
ro q̄a n̄ noui eū: ero ſimilis
uobis mendax. Sed ſcio eum:
q̄a ab ipſo ſum & ipſe me mi
ſit. Querebant q̄ eum appre
hendere. & nemo illum mi
ſit manus: q̄a nondum uene
rat hora eius. De turba autē
multi crediderūt meū. Et dice
bant. Xp̄e cū uenerit: nun
q̄d plura ſigna faciet quam
quę hic facit. Audierunt
phariſei turbā murmurān
tē de illo hec. Et miſerunt pn
cipes & phariſei miniſtros:
ut apprehenderent eū. Dixit
q̄ iſe. Adhuc modicū tempus
uobiſcum ſum. & uado ad eū
q̄ miſit me. Quereſis me & n̄
inuenietis. & ubi ſum ego uos
non poteſtis uenire. Dixerūt
q̄ iudei ad ſemet ipſos. Quo
hic tauruſ eſt q̄a non inueni
emus eū. Nunq̄d in diſpſio
nē gentium tauruſ eſt & do
cturuſ gentes. Quis eſt hic

ſermo quē dixit. quereſis
me & non inuenietis. &
ubi ſum ego uos non pote
ſtis uenire. In nouiſſimo
autē die magno feſtiuitatis:
ſtabat iſe & clamabat di
cens. Si quis ſitit: ueniat
ad me & bibat. Qui credit
in me ſicut dicit ſcriptura.
flumina de uentre eius flu
ent aque uiue. Hoc autē
dixit de ſp̄u quem acceperūt
erant credentes in eū. Non
dum erat ſp̄s datus. quia
iſe nondum fuerat glori
ficatus. Ex illa ergo tur
ba cū audiſſent hoſ ſer
mones eius: dicebant. hic
eſt uere p̄pha. alii dicebant.
hic eſt xp̄e. Quidā autē di
cebant. Nunquid a galilea
uenit xp̄e. Homine ſcriptu
ra dicit quia ex ſemine da
uid & de bechleem caſtello
ubi erat dauid. uenit xp̄e.
Diſſenſio itaq; facta eſt in tur
ba p̄pter eū. Quidā autē ex
ipſis uolebant eū apprehen
dere: ſed nemo miſit ſuper
illū manus. Venerunt ergo

ministri ad pontifices & phariseos: & dixerunt eis illi. Quare non adduxistis eum? Responderunt ministri. Nunquam sic locutus est homo: sicut hic homo loquitur.

Responderunt eis pharisei. Nunquid & uos seducti estis? Nunquid aliquis ex principibus credidit in eum. aut ex phariseis? Sed turba hæc que non nouit legem: maledicti sunt. Dicit nichodemus ad eos. ille qui uenit ad uiam nocte: q̄ unus erat ex ipsis. Nunquid lex nra iudicat hominem. nisi audierit ab ipso patre & cognouerit quid faciat?

Responderunt & dixerunt ei. Nunquid & tu galileus es? Scrutare scripturas & uide: quia propheta a galilea non surgit. Et reuersi sunt unusquisque in domum suam. Ihesus autem perrexit in montem oliueti: & diluculo tertium uenit in templum.

Et omnis populus uenit ad eum: & sedens docebat eos. Adducunt autem scribe & pharisei mulierem in adulterio depre-

hensam. & statuerunt eam in medio. & dixerunt ei. Magister. hæc mulier modo deprehensa est in adulterio. In lege autem moyses mandauit nobis: huiusmodi lapidare. Tu ergo quid dicis? Hec autem dicebant temptantes eum. ut possent accusare eum.

Ihesus autem inclinans se deorsum: digito scribebat in terra. Cum autem perseverarent interrogantes eum: exiit se & dixit eis. Qui sine peccato est uerum: primus in illam lapidem mittat. Et iterum se inclinans: scribebat in terra.

Audientes autem unus post unum exiabant: incipientes a senioribus. Et remansit ihesus solus: & mulier in medio stans. Erigens autem se ihesus: dixit ei. Mulier. ubi sunt qui te accusabant? Nemo te condemnauit? Que dixit.

Nemo domine. Dixit autem ihesus. Hec ego te condemnabo. Uade & amplius iam noli peccare.

Iterum ergo locutus est eis ihesus dicens. Ego sum lux mundi;

Qui sequitur me non ambu-
lat in tenebris: sed habebit
lumen uitę. Dixit igitur ei pha-
risei. Tu de teipso testimoni-
um phibes: Testimonium
tuum non est uerum. Respon-
dit igitur ei & dixit eis. Et si ego
testimonium phibeo de me-
ipso: uerum est testimonium
meum. quia scio unde ueni & quod
uado. Vos autem nescitis: un-
de ueni aut quod uado. Vos scilicet
carnem iudicatis: ego non iu-
dico quenquam. Et si iudico
ego: iudicium meum uerum est.
quia solus non sum. sed ego
& qui misit me pater. Et in le-
ge uera scriptum est. quia
duorum hominum testimonium
uerum est. Ego sum qui testimo-
nium phibeo de meipso: &
testimonium phibet de me
qui misit me pater. Dicebant
ergo ei. Ubi est pater tuus?
Respondit igitur ei. Neque me scitis:
neque patrem meum. Si me scire-
tis: forsitan & patrem meum
sciretis. Hęc uerba locutus est
igitur in gazophylacio: docens
in templo. Et nemo appre-

hendit eum. quia necdum
uenerat hora eius. Dixit igitur
etiam eis igitur. Ego uado & que-
reris me. & in peccato ui-
uam. Quo ego uado:
uos non potestis uenire. Di-
cebant igitur iudei. Numquid inter-
ficiet semetipsum. quia dicit.
quod ego uado uos non potestis
uenire. Et dicebat eis. Vos
de deorsum estis: ego de su-
perius sum. Vos de mundo
hoc estis: ego non sum de
hoc mundo. Dixi igitur uobis:
quia moriemini in ui-
uo pecca-
to. Si enim non credideritis
quia ego sum: moriemini in
peccato ui-
uo. Dicebant igitur ei.
Tu quis es? Dixit eis igitur. Princi-
pium: qui & loquor uobis.
Multa habeo de uobis loquor &
iudicare. Sed qui misit me
uerax est. & ego que audiui
ab eo: hec loquor in mundo.
Et non cognouerunt: quia patrem
eius dicebat deum. Dixit igitur eis
igitur. Cum exaltaueritis filium
hominis: tunc cognoscetis
quia ego sum. & a meipso facio
nichil. sed sicut docuit me

pater hec loqr̄. Et q̄ me mi-
sit mecu est. & non reliquit
me solu. qa ego que placita
sunt ei facio semper. Hec il-
lo loquente: multi crechide-
runt in eum. Dicebat ḡ n̄c
ad eos qui crechiderunt ei
iudeos. Si uos manseritis in
sermone meo: uere discipuli
mei eritis. & cognoscetis ue-
ritatem: & ueritas liberabit
uos. Responderunt ei iudei.
Semen abrahe sumus. & ne-
mini seruumus unquam.
qm̄ tu dicitis q̄libi eritis? Re-
spondit eis n̄c. Amen amen
dico uobis. quia omnis qui
facit peccatum: seruus est
peccati. Seruus autem non
manet in domo in eternu:
filius autē manet in eternu.
Si ḡ filius uos liberauerit:
uere liberi eritis. Scio quia
filii abrahe estis. sed queritis
me interficere: quia sermo
nis non capit in uobis. Ego
qd̄ uchi apd̄ patrem meum
loquor: & uos qd̄ uidistis
apud patrem ur̄m factis.
Responderunt & dixerunt ei.

91
Pater n̄r abraham est. Dicit
eis n̄c. Si filii abrahe estis: opa
abrahe facite. Nunc autem
queritis me interficere. ho-
minem qui ueritate locu-
tus sum uobis. quia audiui
a deo. Hoc abraham non fe-
cit. Vos facitis opera patris
ur̄i. Dixerunt itaq; ei. Hos
ex fornicatione non sumus
nati: unum patre habemus
d̄m. Dicit ḡ eis n̄c. Si d̄s pat̄
ur̄i eēt: diligeretis utiq; me.
Ego enim ex deo processi & ueni.
Neq; enim a meipso ueni: sed
ille me misit. Quare loquelā
meā non cognoscetis? Quia
non potestis audire sermo-
nē meū. Vos ex patre diabo-
lo estis: & desideria patris ur̄i
uultis facere. Ille homicida
erat ab initio. & in ueritate
non stetit: quia non est ue-
ritas in eo. Cum loquitur
mendaciū ex suis p̄p̄riis lo-
quitur: quia mendax est &
pater eius. Ego autē quia
ueritate dico: non creditis
m̄. Quis ex uobis arguet me
de peccato? Si ueritatem

dico. quare uos non creditis
in: Qui est ex deo. uerba
dei audit. Propterea uos non
auditis. quia ex deo non estis.
Responderunt igitur iudei.
& dixerunt ei. Nonne bene
dicimus nos. quia samarita
nus es tu. & demonium ha
bes: Respondit ih̄c. Ego de
monium non habeo. sed ho
norifico patrem meū. & uos
inhonorastis me. Ego autē
non quero gl̄am meā. est
q̄ querat & iudicet. Amen
amen dico uobis. si quis ser
monē meū seruauerit. mor
tem non uidebit in eternū.
Dixerunt ergo iudei. Nunc
cognouimus: quia demoni
um habes. Abraham mor
tuus est & p̄ph̄e. & tu dicis.
si quis sermonē meū serua
uerit. non gustabit mortē
in eternum: Nunquid tu
maior es patre n̄ro abrahā.
q̄ mortuus est: Et p̄ph̄e
mortui sunt. Quem teip̄m
facis: Respondit ih̄c. Si ego
gl̄ifico meip̄sum: gl̄a mea
nichil est. Est pater m̄s qui

gl̄ificat me. quē uos dicitis
quia d̄s uir est: & non cogno
uistis eum. Ego autē noui eū.
Et si dixero q̄a non scio eū. ero
similis uobis mendax. Sed
scio eum. & sermonem eius
seruo. Abraham pater uir
exultauit ut uideret diem
meū. & uideit & gauisus est.
Dixerunt ḡ iudei ad eū. Quin
quaginta annos nondū ha
bes. & abraham uidisti: Dix
erit ih̄c. Amen amen dico uob:
ante quā abraham fieret
ego sum. Tulerunt ḡ lapi
des: ut iacerent in eū. Ih̄c
autē abscondit se: & exiit
de templo.

Et preteriens ih̄c uideit
homine cecum a natiuita
te sua. Et interrogauerit
eū discipuli sui. Rabi. quis
peccauit. hic autem parentes
eius. ut cecus nasceretur:
Respondit ih̄c. Neq; hic pecca
uit. neq; parentes eius: sed
ut manifestentur opera dei
in illo. Ne oportet operari
opa ei qui misit me: donec
dies est. Venit nox: quando

nemo potest operari. Quia
 diu in mundo sum: lux su
 mundi. Hec cu dixisset: ex
 puit in terra & fecit lutu
 ex sputo. & limuit lutu
 super oculos eius. & dixit ei.
 Vade. laua in natatoria syloe:
 qd interpretatur missus.
 A bit & lauit. & uenit ui
 dens. Itaq; uicini & q uide
 rant eum prius quia men
 dicus erat: dicebant. Nonne
 hic est qui sedebat & mendic
 abat? Alii dicebant qa hic
 est: alii autē nequaqua. sed
 similis est eius. Ille uero dice
 bat. qa ego sum. Dicebant
 g ei. Quomodo aperti sunt
 tibi oculi? Respondit. Ille
 homo q dicitur ihs: lutum
 fecit & unxit oculos meos.
 & dixit michi. Vade ad na
 tatoriam syloe: & laua. Et
 abiit. & lauit. & uidi. Dixerunt
 g ei. Vbi est ille? At. Nescio.
 A dducunt eum ad phariseos:
 q cecus fuerat. Erat autem
 sabbatum. quando lutum
 fecit ihs & aperuit oculos
 eius. Iteru g interrogabant

eum pharisei: qm indisset.
 Ille autē dixit eis. Lutū michi
 posuit super oculos: & laui
 & uideo. Dicebant g ex pha
 riseis quidam. Non est hic ho
 mo a deo: qui sabbatū non
 custodit. Alii autē dicebant.
 Quom potest homo peccator
 hec signa facere? Et scisma
 erat inter eos. Dicunt g oco
 tterū. Tu quid dicis de eo qui
 aperuit oculos tuos? Ille au
 tem dixit: qa ppha est. Non
 crediderunt ergo iudei de illo. qa
 cecus fuisset & indisset: donec
 uocauerunt parentes ei qui
 uiderat. & interrogauerūt
 eos dicentes. Hic est filius nr.
 quem uos dicitis quia cecus
 natus est? Quom g nunc ui
 det? Responderūt eis parentes
 eius. & dixerunt. Scimus quia
 hic est filius nr: & quia cecus
 natus est. Quom autem nunc
 uideat nescimus. aut quis ei
 aperuit oculos: nos nescimus.
 I psum interrogate. etatem
 habet. ipse de se loquatur.
 Hec dixerunt parentes ei: qa
 timebant iudeos. Jam enim

conspiraauerant iudei. ut si quis
eum confiteretur xpm. ex
synagogam fieret. Propterea
parentes eius dixerunt. quia
exatē habet. ipsum interro
gate. Hocauerunt ergo rur
sum hominē qui fuerat ex
cus. & dixerunt ei. Da glām
deo. Nos scimus. quia hic ho
mo peccator est. Dixit ergo
ille. Si peccator est. nescio.
Vnum scio. quia cecus cū cē
modo uideo. Dixerunt ergo illi.
Quid fecit tibi. Quomodo aperuit
tibi oculos. Respondit eis. Dixi
uobis iam. & audistis. Quid
iterum uultis audire. Numquid
uos uultis discipuli eius fieri.
Maledixerunt ergo ei. & dixerunt.
Tu discipulus illius sis. nos autē
moysi discipuli sumus. Nos
scimus quia moysi locutus
est dñs. hunc autē nescimus
unde sit. Respondit ille ho
mo & dixit eis. In hoc enim im
rabile est. quia nescitis unde
sit. & aperuit meos oculos.
Scimus enim quia peccatores
dñs non audit. sed si quis dei cul
tor est. & uoluntatē ei facit.

hunc exaudit. A seculo non
est auditum. quia quis apert
oculos cecis nati. Nisi cēt hic
a deo. non poterat facere quic
quā. Responderunt & dix
erunt ei. In peccatis natus es
totus. & tu doces nos. Et
eiecerunt eum foras. Audi
uit autē ih̄c quia eiecerūt eū
foras. & cū inuenisset eū dix
it ei. Tu credis in filium dei.
Respondit ille & dixit. Quis est
dñs ut credam in eum. Et
dixit ei ih̄c. Et uidisti eum. &
qui loquitur tecum. ipse est.
At ille ait. Credo dñe. Et pec
dens adorauit eū. Et dixit
ei ih̄c. In iudiciū ego in hunc
mundū ueni. ut qui non
uident uideant. & qui uident
ceci fiant. Et audierunt ex
phariseis qui cū ipso erant.
& dixerunt ei. Numquid & nos
ceci sumus. Dixit eis ih̄c. Si
ceci effectis. non haberetis pec
catum. Nunc uero dicitis quia
uidemus. peccatū uerū ma
net. Amen amen dico uobis.
quod non intrat per ostium in
ouile ouium sed ascendit

aliunde: ille fur est & latro. Qui autem intrat per ostium: pastor est ouium. Huius ostiarius aperit: & oues uocem eius audiunt.

Et proprias oues uocat nominati. & educit eas. Et cum proprias oues emisit ante eas uadit. & oues illum sequuntur. quia sciunt uocem eius. Alienum autem non sequuntur sed fugiunt ab eo: quia non nouerunt uocem alienorum. Hoc puerbum dixit eis Iesus. Illi autem non cognouerunt: quod loqueretur eis. Dixit ergo eis iterum Iesus.

Amen amen dico uobis: quia ego sum ostium ouium. Omnes quoties uenerunt fures sunt & latrones. sed non audierunt eos oues. Ego sum ostium.

Per me si quis intrauerit saluabitur: & ingredietur & egredietur & pascua inueniet. Fur non uenit: nisi ut furetur & mactet & perdat. Ego ueni ut uitam habeant & abundantius habeant. Ego sum pastor bonus.

Bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis. Mercen-

narius & qui non est pastor cuius non sunt oues proprie: uidet lupum uenientem. & dimittit oues & fugit. Et lupus rapit. & dispergit oues. Mercearius autem fugit quia mercearius est: & non pertinet ad eum de ouibus. Ego sum pastor bonus. & cognosco meas. & cognoscunt me mee. Sicut nouit me pater & ego agnosco patrem. & animam meam pono pro ouibus meis. Et alias oues habeo que non sunt ex hoc ouili: & illas oportet me adducere & uocem meam audient. & fiet unum ouile & unus pastor. Propterea me pater diligit. quia ego pono animam meam. ut iterum sumam eam. Nemo tollit eam a me: sed ego pono eam a me ipso. Potestatem habeo ponendi eam. & potestatem habeo iterum sumendi eam. Hoc mandatum accepi a patre meo. Dissensio iterum facta est inter iudeos propter sermones hos. Dicebant autem multi ex ipsis.

Demonium habet & insanit.
Quid eum auditis: Alii dice-
bant. hec uerba non sunt de-
monium habentis. Nunquid
demonium potest ex eorum
oculos aperire: facta sunt
autē enchemia in ierosoli-
mis. & ierusalem erat. Etambu-
labat iherusalem in templo: in por-
ticu salomonis. Circundede-
runt ergo eum iudei. & dixe-
runt ei. Quousque animam
nostram tollis: Si tu es christus.
dic nobis palam. Respondit
eis iherusalem. Loquor uobis. & non
creditis. Opa que ego facio
in nomine patris mei. hec
testimonium perhibent de
me. Sed uos non creditis: quia
non estis ex ouibus meis. Omnes
meę uocem meam audiunt.
& ego agnosco eas. & sequun-
tur me. Et ego uitam eternam
do eis. & non peribunt me-
ternum. & non rapiet eas quis
quam de manu mea. Pater
meus quod dedit in manus omnibus
est: & nemo potest rapere
de manu patris mei. Ego &
pater unum sumus. Suscu-

lerunt lapides iudei: ut la-
pidarent eum. Respondit
eis iherusalem. Multa bona opera
ostendi uobis ex patre meo.
propter quod eorum opus me
lapidatis: Responderunt
ei iudei. De bono opere non
lapidamus te: sed de blas-
phemia. Et quia tu homo
cum sis: facis teipsum deum.
Respondit eis iherusalem. Nonne
scriptum est in lege nostra. quia
ego dixi deus estis: Si illos
dixit deos ad quos sermo
dei factus est. & non potest
solui scriptura: quem pater
sanctificauit & misit in
mundum. uos dicitis quia
blasphemaf. quia dixi filius
dei sum: Si non facio opa
patris mei: nolite credere
michi. Si autem facio: & si in
non uultis credere. operibus
credite. ut cognoscatis &
credatis quia in me est pater.
& ego in patre. Querebant ergo
eum apprehendere. & exiit
de manibus eorum. & abiit ierusalem
trans iordanem. in eum locum
ubi erat iohannes baptizans

pinum. & mansit illic. Et multi uenerunt ad eum & dicebant. quia ioh's quidem signu fecit nullu. Omnia autē quęcunq; dixit ioh's de hoc uera erant. & multi crediderunt in eum.

Erat autem quidā languens lazarus a bethama: de castello marie & marthe sororum eius. Maria autē erat quę unxit dñm unguento. & extersit pedes eius capillis suis. cuius fr̄ lazarus infirmabatur.

Miserunt q̄ sorores eius ad eū dicentes. Dñe: ecce quē amas infirmatur. Audiens autē iñe: dixit eis. Infirmitas hęc non est ad mortem: sed pro gl̄a dei. ut glorificetur filius dei per eam. Diligebat autē iñe martham & sororē eius mariā & lazarium. Ut q̄ audiuit q̄a infirmabatur: tunc q̄dem mansit in eodem loco duob; dieb;.

Deinde post hęc: dixit discipulis suis. Eamus in iudeam iterū.

Dicunt ei discipuli eius. Rabi.

nunc querebatur te iudei lapidare. & iterū uadis illuc? Respondit iñe. Nonne duodecim horę sunt diei: Siquis ambulauerit in die non offendit: q̄a lux hui' mundi uidet. Si autem ambulauerit in nocte offendit: quia lux non est in eo. Hęc ait. & post hęc dixit eis. Lazarus amicus n̄r dormit. sed uado ut a somno evertam eum. Dixerunt q̄ discipuli eius. Dñe. si dormit saluus erit. Dixit autem iñe de morte ei.

Illi autē putauerunt: quia de dormitione somni dixeret. Tunc q̄ dixit eis manifeste. Lazarus mortuus est. Et gaudeo ppter uos ut credatis: quia non eram ibi. Sed eamus ad eū. Dixit q̄ thomas q̄ dicitur didimus: ad condiscipulos. Eamus & nos: & moriamur eū eo. Venit itaq; iñe: & inuenit eū quattuor dies iam in monumento habentē. Erat autē bethama iuxta ierosolimam quasi stadiis q̄ndecim. Multi autem ex

iudeis uenerant ad martham
& maria: ut consolarentur
eas de fr̄e suo. Martha ḡ ut
audiuit q̄a iñe uente: occur
rit illi. Maria autem: domi
sedebat. Dixit ḡ martha ad
iñm. Domine. si fuisses hic:
fr̄ n̄s non fuisset mortuus.
Sed & nunc scio: quia quecum
q; poposceris a deo dabit t̄ d̄s.
Dicit illi iñe. Resurget fr̄ tuus.
Dicit ei martha. Scio: quia re
surret in resurrectione in
nouissimo die. Dicit ei iñe.
Ego sum resurrectio & uita.
Qui credit in me: etiam si mor
tuus fuerit uiuet. Et omnis
qui uiuit & credit in me: n̄
moretur in eternum. Credis
hoc? At illi. Vtiq; dñe. Ego
credidi quia tu es xp̄e filius
dei: qui in hunc mundum
uenisti. Et cum hec dixisset:
abit & uocauit mariam so
riorem suam silentio dicens.
Magister adest. & uocat te.
Illa autē ut audiuit: surrexit
cito. & uenit ad eum. Nondū
enim uenerat iñe in castellū:
sed erat adhuc in illo loco.

ubi occurrerat ei martha. Iu
dei ḡ qui erant cū eam domo
& consolabantur eam. cum
uidisset mariam quia
cito surrexit & exiit: secuti
sunt eam dicentes. quia ua
dit ad monumentū ut plo
ret ibi. Maria ḡ cū uenisset
ubi erat iñe: uidens eum ex
cidit ad pedes eius & dixit ei.
Domine. si fuisses hic: non eēt
mortuus fr̄ n̄s. Iñe ḡ uidens
eam plorantē. & iudeos qui
uenerant cum ea plorantes:
infremuit spiritu & turba
uit semetipsum & dixit. Ubi
posuistis eum? Dicunt ei.
Dñe. ueni & uide. Et lacrima
tus est iñe. Dixerunt ḡ iudei.
Et ecce qm̄ amabat eum. Quidā
autē ex ipsis dixerunt. Non
poterat hic qui aperuit ocu
los cæci nati facere ut & hic
non moretur? Iñe ḡ rur
sum fremens in semetipso:
uenit ad monumentū. Erat
autē spelunca: & lapis sup
positus erat ei. At iñe. Tol
lite lapidem. Dicit ei martha.
soror eius q̄ mortuus fuerat.

95
Dñe iam fecerit. quatrachuan
enim est. Dicit ei iñc. Nonne
dixi t. qm̄ si credideris inde
bis glām dei. Tulerunt ḡ
lapidem. Iñc autē eleuatis
sursum oculis dixit. Pater.
grās ago t. qm̄ audisti me.
Ego autem sciebam: q̄a semp
me audis. Sed ppter poplū
qui circumstat dixi: ut cre
dant quia tu me misisti. Hec
cū dixisset: uoce magna cla
mauit. Lazare: ueni foras.
Et statim prodit q̄ fuerat
mortuus: ligatus manus
& pedes infamis. Et facies illi
sudario erat ligata. Dicit
eis iñc. Soluite eum: &
fuite abire. Multi ḡ
ex iudeis qui uenerant ad
mariam & martham & ui
derant que fecit: credide
runt in eum. Quidam autē
ex ipsis abierunt ad pharise
os: & dixerunt eis que fecit
iñc. Collegerunt ergo
pontifices & pharisei conci
lium aduersus iñm: & dice
bant. Quid facimus: q̄a hic
homo multa signa facit.

Si dimittimus eum sic: om̄s
credent in eum. Et uenient
romani: & tollent n̄m lo
cū & gentē. Unus autē ex
ipsis cayphas nomine cum
ēēt pontifex anni illius: dix
eis. Vos nescitis quequam
nec cogitatis: quia expedire
uobis ut unus moriatur
homo p̄ populo. & non to
ta gens pereat. Hoc autem
a semetipso non dixit. sed
cū ēēt pontifex anni illius
pphetauit. quia iñc erat
mortuus pro gente. Et
non tantum pro gente: sed
ut filios dei qui erant discipuli
congregaret in unū. Ab illo
ḡ die: cogitauerunt ut int̄
ficarent eum. Iñc ḡ iā non in
palam ambulabat ap̄d iu
deos: sed abiit in regionem
iuxta desertum in ciuitatē
que dicitur effrem. & ibi
morabatur cū discipulis suis.
Proximum autē erat
pascha iudeorū. & ascenderūt
multi ierosolimā de regione
ante pascha: ut scificarent se
ip̄os. Querebant ḡ iñm: &

colloquebantur inuicē in
templo stantes. Quid pensa-
tis. quia non uenit ad diem
festum: Dederant autem
pontifices & pharisei man-
datum. ut si quis cognoue-
rit ubi sit indicet. ut appre-
hendant eum. **I**h̄c ḡ ante
sex dies pasche uenit betha-
niam ubi fuerat lazarus
mortuus quem suscitauit.
Fecerunt autē ei cenam ibi.
& martha ministrabat. La-
zarus uero unus erat ex
discumbentibus cū eo. Ma-
ria ḡ accepit libram un-
guenti nardi pistici preciosi.
& unxit pedes ih̄s. & exte-
rit capillis suis pedes eius.
& domus impleta est ex odo-
re unguenti. Dicit ergo u-
nus ex discipulis eius iudas
scariothis: qui erat eum tra-
diturus. Quare hoc unguen-
tum non uendidit trecentis
denariis. & datum est egenis:
Dixit autē hoc. non quia de
egenis pertinebat ad eum:
sed quia fur erat & loculos
habens ea que mittebantur

portabat. Dicit ḡ ih̄c. Simi-
te illā. ut in diem sepulture
mee seruet illud. Pauperes
enim semper habetis uobis
cum: me autē non semper
habebitis. Cognouit ergo
turba multa ex iudeis quia
illie ēēt: & uenerunt non p-
pter ih̄m tantum. sed ut la-
zarum uiderent que suscita-
uit a mortuis. Cogitauerūt
autē principes sacerdotum
ut & lazarus interficerent:
quia multi propter illū abi-
bant ex iudeis & credebant
in ih̄o. In crastinum autem
turba multa que uenerat
ad diem festum. cum au-
disserit quia uenit ih̄c
ierosolimam: acceperunt
ramos palmarum. & processerunt
ei obviam & clamabant.
Osanna benedictus qui uenit
in nomine dñi: rex isrl̄. Et
in uenit ih̄c asellum. & sedit
super eum: sicut scriptū est.
Holi timete filia syon. Rex rex
tuus uenit: sedens sup pul-
lum asine. Hec non cogno-
uerunt discipuli ei primū:

96
sed quando glificatus est
ihs. tunc reconcilati sunt q̄a
hee erant scripta de eo. & hee
fecerunt ei. Testimoniū q̄
perhibebat turba que erat
cum eo. quando & lazariū
uocauit de monumento: &
suscitauit eum a mortuis.
Propterea & obuiam uenit
ei turba: quia audierunt
eum fecisse hoc signū. Pha-
risei q̄ dixerunt ad semet
ipsos. Videtis quia nichil
pficimus. Cœcū mundus to-
tus post eum abiit. Erant
autem gentiles quidam ex
iis qui ascenderant. ut ado-
rarent in die festo. Hi q̄ acces-
serunt ad philippum qui
erat abethsaida galilee: &
rogabant eum dicentes. Do-
mine: uolumus ihs̄ uideri.
Uenit philippus: & dicit AN-
DREAS rursū &
philippus: dixerunt ihs̄.
Ihs̄ autem respondit eis dicens.
Uenit hora: ut clarificetur
filius hominis. Amen amen
dico uobis. nisi granū fru-
menti cadens in terrā mortu-

um fuerit: ipsum solū manet.
Si autem mortuum fuerit:
multum fructum affert. Qui
amat animā suam: p̄det eā.
Et q̄ odit animā suam in hoc
mundo: in uitā eternā custo-
dit eā. Siquis in ministrat:
me sequatur. Et ubi sum ego:
illuc & minister m̄s erit. Siquis
in ministrauerit: honorifica-
bit eum pater m̄s. Nunc ani-
ma mea turbata est. Et quid
dicam: Pater: saluifica me
ex hora hac. Sed propterea ueni
in horam hanc. Pater: clari-
fica tuū nomen. Venit q̄ uox
de celo. Et clarificaui. & iterū
clarificabo. Turba q̄ que sta-
bat & audierat: dicebat tom-
trium factū eē. Alii dicebant.
Angl̄s ei locutus est. Respondit
ihs̄: & dixit. Non propter me
uox hec uenit: sed propt̄ uos.
Nunc iudicium est mundi. Nō
princeps mundi hui: eiciet
foras. Et ego si exaltatus fue-
ro a terra: omnia traham ad
meipsum. Hoc autē dicebat:
significans quia morte eēt
mortuus. Respondit ei

turba. Nos audiuimus ex lege: quia xpc manet in eternum. Et quomodo tu dicis. oportet exaltari filium hominis: Quis est iste filius hominis: Dixit g eis ihs. Adhuc modicum lumen in uobis est. Ambulate dum lucē habetis: ut n̄ tenebrę uos comprehendant. Et qui ambulat in tenebris: nescit quo uadat. Dum lucē habetis credite in lucē: ut filii lucis sitis. Hęc locutus est ihs & abiit: & abscondit se ab eis. Cum autē signa tanta fecisset coram eis: non credebant in eum. ut sermo ysaię pphę impleteretur quē dixit. Dñe quis credidit auditui n̄ro. & brachium dñi cui reuelatum est: Propterea non poterant credere: quia iterum dixit ysaias. Excecauit oculos eorū & indurauit eorū cor. ut non uideant oculis & intelligant corde. & conuertantur & sanem eos. Hęc dixit ysaias quando uidit glām eius: & locutus est de eo:

Veruntamen ex principibus multi crediderunt in eum: sed ppter phariseos non confitebantur: ut de synagoga non eicerentur. Dilexerunt enim glām hominū magis quam glām dei. Ihs autem clamauit & dixit. Qui credit in me: non credit in me: sed in eum qui misit me. Et qui uidet me: uidet eū qui misit me. Ego lux in mundum ueni. ut omnis q̄ credit in me: in tenebris non maneat. Et si quis audierit uerba mea & non custodierit: ego non iudico eum. Non enim ueni ut iudicem mundum: sed ut saluificem mundum. Qui sp̄nt me: & non accipit uerba mea: habet qui iudicet eū. Sermo quem locutus sum: ille iudicabit eum in nouissimo die. Quia ego a meipso non sum locutus: sed q̄ misit me pater ipse in mandatum dedit. quid dicam aut quid loquar. Et scio q̄a mandatū ei: uita eterna est. Que ḡ ego

loquor: sicut dixit in pater
sic loquor.

An te diem autem festum
pasche sciens inquit quia ue-
nit eius hora ut transeat
ex hoc mundo ad patrem:
cum dilexisset suos que erant
in mundo. in finem dilexit
eos. Et cena facta cum diabo-
lus iam misisset in cor ut
traderet eum iudas symo-
nis scariothis: sciens quia
omnia dedit ei pater in
manus. & quia a deo exiit
& ad deum uadit: surgit
a cena. & ponit uestimenta
sua. Et cum accepisset lin-
teum: precipit se. Deinde
mittit aquam in peluum:
& cepit lauare pedes disci-
polorum. & extergere linteo
quo erat precipitatus. Venit
ergo ad symonem petrum.
& dicit ei petrus. Domine. tuum
lauas pedes. Respondit inquit.
& dixit ei. Quod ego facio
tu nescis modo. scies autem
postea. Dicit ei petrus. Non
lauabis in pedes meum.
Respondit ei inquit. Si non laue-

97
ro te: non habebis partem me-
cum. Dicit ei symon petrus.
Domine. non tantum pedes
meos: sed & manus & caput.
Dicit ei inquit. Qui lotus est non
indiget nisi ut pedes lauet:
sed est mundus totus. Et uos
mundi estis: sed non omnes. Sci-
ebat enim quisnam esset qui
traderet eum. propterea dixit.
non estis mundi omnes. Postquam
ergo lauit pedes eorum & accepit
uestimenta sua: cum recubu-
isset iterum dixit eis. Scitis
quid fecerim uobis? Vos uo-
catis me magister & domine. &
bene dicitis. Sum etenim.
Si ergo ego laui pedes uostros dominus
& magister: & uos debetis
alter alterius lauare pedes.
Exemplum enim dedi uobis.
ut quemadmodum ego feci uo-
bis: ita & uos faciatis. Amen
amen dico uobis. non est ser-
uus maior domino suo. neque ap-
tulus maior eo qui misit illum.
Si hec feceris: beatus eris si fece-
rideris ea. Non de omnibus uobis
dico. Ego scio quos elegerim.
Sed ut impleatur scriptura:

q̄ manducat mecum panem.
leuabit contra me calcaneum
suum. A modo dico uobis
prius quam fiat: ut
credatis cum factum fuerit.
quia ego sum. Amen amen
dico uobis: q̄a qui accipit
siquem misero. me accipit.
Qui autem me accipit: accipit
eum qui me misit. Cum hec
dixisset ih̄c: turbatus est
sp̄s. & p̄testatus est & dixit.
Amen amen dico uobis: quia
unus ex uobis tradet me.
Aspiciebant ergo ad iuniorē disci-
puli: hesitantes de q̄ diceret.
Erāt ergo recumbens unus ex di-
scipulis eius in sinu ih̄s: quem
diligebat ih̄c. Inuit ergo
hunc symon petrus: & dicit
ei. Quis est de quo dicit?
Itaq; cum recubisset ille
supra pectus ih̄s: dicit ei.
Dñe quis est? Respondit ih̄c.
Ille est: cui ego intinctum
panem porrexero. Et cum
intinxisset panem: dedit
iude symonis scariothis.
Et post buccellam: tunc in-
trouit illum sathanas.

Et dicit ei ih̄c. Quid facis. fac
creuis. Hoc autem nemo sciuit
discumbentium. ad quid
dixerit ei. Quidam enim pu-
tabant quia loculos habe-
bat iudas: quia dicit ei ih̄c.
eme ea que opus sunt nobis
ad diem festum. aut egenus
ut aliquid daret. Cum ergo
accepisset ille buccellam:
exiit continuo. Erāt autem
nox. Cum ergo exisset: dicit
ih̄c. Nunc clarificatus est
filius hominis. & d̄s clarifi-
catus est in eo. Si d̄s clarifica-
tus est in eo: & d̄s clarificabit
eum in semetipso. & conti-
nuo clarificabit eum. Filioli
adhuc modicum uobiscum sum.
Queritis me: & sicut dixi iudeis
quo ego uado uos non pote-
stis uenire. Et uobis dico in-
mandatum nouum do uobis.
ut diligatis inuicē sicut di-
lexi uos. ut & uos diligatis
inuicē. In hoc cognoscite
om̄s quia mei discipuli estis:
si dilectionē habueritis ad
inuicem. Dicit ei symon pe-
trus. Domine quo uadis?

98
Respondit ihs. Quo ego uado
non potes me modo sequi.
sequeris autem postea. Dicit
ei petrus. Quare non possu-
te sequi modo? Animam
mea pro te pono. Respon-
dit ihs. Animam tua pro me
ponis? Amen amen dico tibi:
non cantabit gallus donec
ter me neges. Non turbet
cor tuum. Creditis in deum
& in me credite. In domo pa-
tris mei mansiones multe
sunt. Si quo minus dixisse
uobis quia uado parare uo-
bis locum. Et si abiero & pre-
parauero uobis locum: te-
rum ueniam & accipiam uos
ad meipsum. ut ubi sum
ego & uos sitis. Et quod ego ua-
do scitis: & uiam scitis. Dicit
ei thomas. Domine. nesciam
quo uadis. Et quomodo possumus
uiam scire? Dicit ei ihs. Ego
sum uia. & ueritas & uita.
Nemo uenit ad patrem: nisi
pro me. Si cognouissetis me:
& patrem meum utique cogno-
uissetis. Et amodo cognosce-
tis eum. & uidistis eum.

Dicit ei philippus. Domine. of-
tende nobis patrem. & sufficit
nobis. Dicit ei ihs. Tanto tem-
pore uobiscum sum. & non
cognouistis me? Philippe.
qui uidet me: uidet & patrem.
Quomodo tu dicis. ostende nobis
patrem? Non credis quia ego
in patre. & pater in me est?
Verba que ego loquor uobis:
a meipso non loquor. Pater
autem in me manens: ipse
facit opera. Non creditis quia
ego in patre. & pater in me
est? Alioquin: propter opera
ipsa credite. Amen amen di-
co uobis. qui credit in
me: opera que ego facio &
ipse faciet. & maiora horum
faciet: quia ego ad patrem
uado. & quodcumque petieritis
patrem in nomine meo: hoc
faciam. ut glorificetur pater
in filio. Siquid petieritis in
nomine meo: hoc faciam. Si
diligetis me: mandata mea
seruate. Et ego rogabo patrem.
& alium paracletum dabit
uobis: ut maneat uobiscum
in eternum. spiritum ueritatis

quem mundus non potest acci-
pere. quia non uidit eum. nec
scit eum. Vos autem cognosce-
tis eum: quia apud uos ma-
nebit. & in uobis erit. Non re-
linquam uos orphanos. ue-
niam ad uos. Adhuc modi-
cum. & mundus me iam non
uidet. Uos autem uidetis me:
quia ego uiuo & uos uiuetis.
I nullo die uos cognoscetis quia
ego sum in patre meo. & uos
in me. & ego in uobis. Qui
habet mandata mea & ser-
uat ea: ille est qui diligit me.
1 Q uis autem diligit me diligetur
a patre meo. & ego diligam
eum. & manifestabo ei me-
ipsum. Dicit ei iudas. non
ille scariothis. Domine. quod
factum est. quia nobis manife-
staturus es te ipsum & non
mundo? Respondit ihesus &
dixit ei. Siquis diligit me:
sermone meo seruabit. Et
pater meus diliget eum. & ad
eum ueniemus. & mansionem
apud eum faciemus. Qui non
diligit me: sermones meos
non seruat. Et sermonem

quem audistis non est meus: sed
eius qui misit me pater. Hec
locutus sum uobis: apud uos
manens. Paraclitus autem
spiritus sanctus quem mittet pater
in nomine meo: ille uos
docebit omnia. & sugge-
ret uobis omnia quecumque
dixerit uobis. Pacem relinquo
uobis: pacem meam do uobis.
Non quomodo mundus dat:
ego do uobis. Non turbetur
cor uestrum. neque formidet.
A udistis quia ego dixi uobis:
uado & uenio ad uos. Si dili-
geritis me gaudebitis utique:
quia uado ad patrem: quia
pater maior me est. Et nunc
dixi uobis prius quam fiat:
ut cum factum fuerit creda-
tis. Jam non multa loquar
uobiscum. Uenit enim prin-
ceps mundi huius: & in me
non habet quicquam. Sed ut
cognoscat mundus quia
diligio patrem. & sicut man-
datum dedit in pater sic
facio: fugite eam hinc.
E go sum ueritas uera: & pater meus
agricola est. Omne palmitem

in me non ferentem fructu:
 tollet eum. Et omnem qui
 fert fructu purgabit eu:
 ut fructu plus afferat. Ja
 uos mundi estis. ppt ser
 monem que locutus sum
 uobis. Manete in me: & ego
 in uobis. Sicut palmes non
 potest ferre fructu a se nec
 ipso nisi manserit in uitte:
 sic nec uos nisi in me man
 seritis. Ego sum uitte. uos
 palmites. Qui manet in
 me: & ego in eo. Hic fert
 fructum multum: quia
 sine me nichil potestis face
 re. Siqs in me non manserit:
 mittetur foras sicut palmes
 & aresec. & colligent eum.
 & in igne mittent & ardet.
 Si manseritis in me & uerba
 mea in uobis manserint: qd
 cunq; uolueritis petetis. &
 fiet uobis. In hoc clarificat
 est pater nrs ut fructu plu
 rimum afferatis: & officia
 rum mei discipuli. Sicut di
 lexit me pater: & ego dilexi
 uos. Manete in dilectione
 mea. Si precepta mea serua

ueritis: manebitis in dilecti
 one mea. sicut & ego patris
 mei precepta seruaui: &
 maneo in eius dilectione.
 Hec locutus sum uobis: ut
 gaudium meum in uobis sit.
 & gaudium uirum impleatur.
 Hoc est preceptum meum. ut dili
 gatis inuice sicut dilexi uos.
 Maiorem hac dilectione nemo
 habet: ut animam suam ponat
 quis pro amicis suis. Uos a
 mici mei estis: si feceritis que
 ego precipio uobis. Jam
 non dico uos seruos: quia
 seruus nescit quid faciat
 dominus eius. Vos autem
 dixi amicos: quia omnia
 quecumq; audiui a patre
 meo nota feci uobis. Non
 uos me elegistis. sed ego ele
 gi uos. & posui uos ut eatis
 & fructum afferatis. & fru
 ctus uir maneat. & qd cum
 q; petieritis patrem in no
 mine meo: det uobis. Hec
 mando uobis: ut diligatis
 inuice. Si mundus uos o
 dit: scitote quia me pater
 uobis odio habuit. Si de

mundo fuissetis: mundus quod
suum erat diligeret. Quia ue-
ro de mundo non estis. sed ego
elegi uos de mundo: propterea
odit uos mundus. Memento
te sermonis mei quem ego dixi
uobis: non est seruus maior
domino suo. Si me persecu-
ti sunt: & uos persequentur.
Si sermonem meum seruauerit:
& uerum seruabunt. Sed hec
omnia facient uobis propter
nomen meum: quia nesci-
unt eum qui misit me. Si non
uenissem & locutus fuisset
eis: peccatum non haberent.
Nunc autem excusationem non
habent de peccato suo. Qui
me odit: & patrem meum odit.
Si opera non fecissem in eis que
nemo alius fecit: peccatum
non haberent. Nunc autem
& uiderunt & oderunt &
me & patrem meum. Sed ut
impleatur sermo qui in le-
ge eorum scriptus est: quia
oditio habuerunt me gratis.
Cum autem uenerit paraclitus
quem ego mittam uobis a patre
spiritus ueritatis qui a patre pro-

cedit: ille testimonium per-
hibebit de me. Et uos testi-
monium perhibebitis: quia
ab initio mecum estis. Hec lo-
cutus sum uobis: ut non
scandalizemini. Absque syna-
gogis facient uos. Sed uenit
hora: ut omnis qui interficit
uos arbitretur obsequium
se prestare deo. Et hec facient
uobis: quia non nouerunt
patrem neque me. Sed hec lo-
cutus sum uobis. ut cum ue-
nerit hora eorum: reminiscamini
quia ego dixi uobis.
Hec autem ab initio uobis
non dixi: quia uobiscum eram.
Nunc autem uado ad eum qui me
misit: & nemo ex uobis inter-
rogat me. quomodo uadis: Sed
quia hec locutus sum uobis:
tristitia impleuit cor uerum.
Sed ego ueritatem dico uobis:
expectate uobis ut ego uadam.
Si enim non abiero: paraclitus
non ueniet ad uos. Si autem
abiero: mittam eum ad uos.
Et cum uenerit: ille arguet
mundum de peccato. & de
iusticia. & de iudicio. De pec-

100
eato quidem: quia non cre-
dunt in me. De iusticia uero:
quia ad patrem uado. & iam
non uidebitis me. De iudicio
autē: quia princeps mun-
di huius iudicatus est. Ad-
huc multa habeo uobis di-
cere: sed non potestis porta-
re modo. Cum autē uenerit
ille sp̄s ueritatis: docebit
uos omnē ueritatē. Non enī
loquetur a semet ipso: sed que-
cumq; audiet loquetur: &
que uentura sunt annun-
ciabit uobis. Ille me clarifica-
bit: quia de meo accipiet &
annunciabit uobis. Omnia
quęcumq; habet pater: mea
sunt: p̄pterea dixi quia de
meo accipiet: & annunciabit
uobis. Modicū & iam non ui-
debitis me: & iterū modicum
& uidebitis me: quia uado
ad patrem. Dixerunt ḡ ex
discipulis eius ad inuicē. Quid
est hoc qđ dicit nobis: modic-
um & iam non uidebitis me.
& iterū modicū & uidebitis
me: & quia uado ad patre:
Dixerunt ḡ. Quid est hoc qđ

dicit modicum? Nescimus
quid loquitur. Cognouit autē
ih̄c quia uolebant eum inter-
rogare: & dixit eis. De hoc
queritis inter uos: quia dixi
modicū & iam non uidebitis
me: & iterū modicū & uide-
bitis me. Amen amen dico
uobis: quia plorabitis & fle-
bitis uos: mundus autem
gaudebit. Hos autē contri-
stabit: sed tristitia uia
uertetur in gaudium. Multi-
er cum parte tristitiā habet:
quia uenit hora eius. Cum
autē pepererit puerū: iam
non meminit pressurę p̄p̄
gaudium: quia natus est ho-
mo in mundo. Et uos ḡ:
nunc quidē tristitiā habetis.
Iterum autē uidebo uos: &
gaudebit cor ur̄m: & gau-
dium ur̄m nemo tollet a uob.
Et in illo die me non interroga-
bitis quequā. Amen amen di-
co uobis: siquid petieritis
patre in nomine meo: dabit
uobis. Usq; modo non peti-
stis quequā in nomine meo.
Petite & accipietis: ut gaudii

urim sit plenu. Hec in puer
bus locutus sum uobis. Uent
hora cu iam non in puerbis
loquar uobis: sed palam de
patre annuntiabo uobis. Illo
die in nomine meo petetis.
Et non dico uobis. quia ego
rogabo patrem de uobis.
Ipsa enim pater amat uos:
quia uos me amastis. & credi
distis quia a deo exiui. Exiui
a patre. & ueni in mundu.
Iteru relinquo mundum. &
uado ad patrem. Dicunt ei
discipuli eius. Cui nunc pala
loqueris. & proverbiu nullu
dicis. Hunc scimus quia scis
omnia. & non opus est t ut
quis te interroget. In hoc cre
dimus. quia a deo existi. Re
spondit eis ihc. Modo creditis.
Cui uent hora & iam uent:
ut dispergamini unusquisq;
in ppria. & me solum relin
quatis. Et non sum solus. qa
pater mecu est. Hec locutus
sum uobis. ut in me pacem ha
beatis. In mundo pressuram
habebitis. sed confidite. ego
uici mundum.

Hec locutus est ihc. & surreua
tis oculis in celum dixit. Pater.
uent hora clarifica filium
tuiu. ut filius tuus clarificet
te. Sicut dedisti ei potestate
omnis carnis. ut omne qd de
disti ei det eis uitā eternam.
Hec est autē uitā eterna: ut
cognoscant te solum uerum
dm. & que misisti in m. xpm.
Ego te clarificaui super terrā.
opus consummaui. qd dedisti
michi ut faciam. Et nunc cla
rifica me tu pater apd te met
ipsum. claritate qua habui
prius qua mundus eet apd te.
Manifestaui nomen tuu homi
nibus. quos dedisti in de mun
do. Tu erant. & in eos dedisti.
& sermonē tuum seruauerūt.
Nunc cognouerunt qa omnia
que dedisti in abs te sunt. qa
uerba que dedisti in dedi eis.
Et ipsi acceperunt. & cognoue
runt uere quia a te exiui. &
crediderunt quia tu me misisti.
Ego peris rogo. Non p mundo
rogo: sed pro iis quos dedisti
in. quia tui sunt. Et mea
omnia tua sunt: & tua mea

sunt. & clarificatus sum in
eis. Et iam non sum in mun-
do. & hi in mundo sunt: &
ego ad te uenio. Pater scē.
serua eos in nomine tuo
quos dedisti m. ut sint u-
num sicut & nos. Cū essem
cū eis: ego seruabam eos in
nomine tuo. Quos dedisti
m. custodiu. & nemo ex
his perit nisi filius perdi-
tionis: ut scriptura imple-
retur. Nunc autē ad te ue-
nio & hec loquor in mun-
do: ut habeant gaudium
meū impletū in semetipsis.
Ego dedi eis sermonē tuum.
& mundus eos odio habuit.
q̄a non sunt de mundo: sicut
& ego non sum de mundo.
Non rogo ut tollas eos de mun-
do. sed ut serues eos ex malo.
De mundo non sunt: sicut &
ego non sum de mundo.
Scificas eos in ueritate. sermo
tuus ueritas est. Sicut tu
me misisti in mundum: &
ego misi eos in mundum.
Et p̄ eis ego sc̄ifico meip̄sū:
ut sint & ipsi sc̄ificati in

101
ueritate. Non p̄ his autem
rogo tantum: sed & p̄ eis
qui credituri sunt p̄ uerbū
eorū in me. ut om̄s unum
sint sicut tu pater in me
& ego in te. ut & ipsi in nob̄
unum sint. ut credat mun-
dus quia tu me misisti. Et
ego claritate quā dedisti
michi dedi eis: ut sint unū
sicut & nos unū sumus. Ego
in eis & tu in me: ut sint con-
summati in unū. & cognoscat
mundus q̄a tu me misisti.
& dilexisti eos. sicut & me di-
lexisti. Pater. quos dedisti
michi: uolo ut ubi ego sum
& illi sint meū. ut uideant
claritate meā quā dedisti m.
quia dilexisti me ante consti-
tutionē mundi. Pater iuste
mundus te non cognouit.
ego autē te cognoui. & hi co-
gnouerunt quia tu me mi-
sisti. & notum feci eis nomen
tuū & notū faciam. ut dile-
ctio qua dilexisti me in ipsis
sit & ego in ipsis. **xxviii**
Hec cum dixisset iūc: egres-
sus est cum discipulis suis

trans torrentem cedron ubi
erat ortus. in quē introiit
ipse & discipuli eius. Sciebat
autē & iudas qui tradebat
eū ipsum locum: quia fre-
quenter ih̄c conuenerat il-
luc cū discipulis suis. Judas
ergo cū accepisset cohortē
& a pontificibus & pharise-
is ministros: uenit illuc cū
lateris & facibus & armis.
Ih̄c itaq; sciens omnia que uen-
tura erant super eum: pees-
sit & dixit eis. Quē queritis?
Responderunt ei. Ihūm nazare-
num. Dixit eis ih̄c. Ego sum.
Stabat autē & iudas qui tra-
debat eum cū ipsis. Ut ergo
dixit eis ego sum: abierunt
retorsum & ceciderunt in
terrā. Iterū ḡ interrogauit
eos & dixit. Quem queritis?
Illi autē dixerunt. Ihūm naza-
renum. Respondit ih̄c. Dixi
uobis: quia ego sum. Si ergo
me queritis: sinite hos abire.
Ut impleretur sermo quē dixit.
q̄a quos dedisti m̄: non perdidisti
ex eis quenquā. Simon ergo
petrus habens gladiū eduxit

eum: & percussit pontificis
seruum. & abscidit auriculā
eius dextram. Scit autē no-
men seruo malchus. Dixit
ḡ ih̄c petro. Mitte gladiū
tuum in uaginā. Calicem
quē dedisti michi pater: non
bibam illū. Cohors ergo &
tribunus & ministri iudeorū
comprehenderunt ih̄m. & li-
gauerunt eū. & adduxerūt
eū ad annā p̄mū. Erat enim
socer cayphē: q̄ erat pontifex
anni illius. Scit autē cayphas
qui consiliū dederat iudeis:
quia expedite unū hominem
mori p̄ poplō. Sequebatur
autē ih̄m symon petrus. &
alius discipulis. Discipulis autē
ille erat notus pontifici. &
introiit cum ih̄o in atrium
pontificis. Petrus autē stabat
ad ostium foris. Exiit ergo
discipulus alius qui erat no-
tus pontifici: & dixit ostiarię.
& introduxit petrū. Dixit
ḡ petro ancilla ostiaria. Num-
quid & tu ex discipulis es ho-
mis istius? Dixit ille. Non sū.
Stabant autē serui & ministri

ad prunas quia frigus erat:
 & calefaciebant se. Erat au-
 tem cum eis & petrus: stans
 & calefaciens se. Pontifex g
 interrogavit ihm de disci-
 pulis suis & de doctrina ei.
Respondit ei ihc. Ego palam
 locutus sum mundo: ego
 semper docui in synagoga
 & in templo quo omnes iudei
 conveniunt. & in occulto
 locutus sum nichil. Quid
 me interrogas? Interroga
 eos qui audierunt. quid lo-
 cutus sum ipsis. Ecce hi sci-
 unt. que dixerim ego. Hec
 autem cum dixisset: unus assi-
 stens ministrorum dedit a-
 lapam ihm dicens. Sic respon-
 des pontifici? Respondit
 ei ihc. Si male locutus sum:
 testimonium perhibe de malo:
 Si autem bene: quid me cedis?
 Et misit eum annas ligatum ad
 cayphan pontificem. Erat autem
 symon petrus stans & calefa-
 ciens se. Dixerunt g ei. Num-
 quid & tu ex discipulis eius?
Negavit ille & dixit. Non sum.
Dicit ei unus ex servis pontifi-

cis: cognatus eius cuius absci-
 dit petrus auriculam. Nonne
 ego te vidi in orto cum illo?
Iterum g negavit petrus: &
 statim gallus cantavit. Ad-
 ducunt g ihm ad cayphan
 in pretorium. Erat autem
 mane. Et ipsi non introierunt
 in pretorium ut non conta-
 minarentur. sed manduca-
 rent pascha. Exiit g pila-
 tus ad eos foras: & dixit. Quam
 accusationem affertis adver-
 sus hominem hunc? Respon-
 derunt & dixerunt ei. Si non
 esset hic malefactor: non tibi
 tradidissemus eum. Dixit g
 eis pilatus. Accipite eum uos:
 & secundum legem vestram iudicate
 eum. Dixerunt g iudei. Nobis
 non licet interficere quemquam.
Ut sermo ihm impleretur que
 dixit: significans quia morte
 esset mortuus. Introiit g
 iterum in pretorium pilatus. &
 vocavit ihm & dixit ei. Tu
 es rex iudeorum? Et respondit
 ihm. A te me ipso hoc dicit.
 an alii t dixerunt de me?
Respondit pilatus. Numquid

ego iudeus sum: Gens tua &
pontifices tradiderunt te in.
Quid fecisti: Respondit ih̄c.
Regnum meū non est de hoc
mundo. Si ex hoc mundo eēt
regnū meum: ministri mei
utiq; decertarent ut non
traderer iudeis. Nunc autē
regnū meū non est hinc. Di-
xit itaq; ei pilatus. Ego
rex es tu: Respondit ih̄c.
Tu dicis quia rex sum ego. Ego
in hoc natus sum & ad hoc
ueni in mundū: ut testimo-
nium perhibeam ueritati.
Omnis qui est ex ueritate:
audite meam uocē. Dicit ei
pilatus. Quid est ueritas:
Et cum hoc dixisset: iterum
exiit ad iudeos & dicit eis.
Ego nullā inuenio in eo cau-
sā. Est autē consuetudo uobis.
ut unū dimittā uobis in pa-
scha. Vultis ḡ dimittā uob
regem iudeorum: Clama-
uerunt rursum omnes di-
centes. Non hunc: sed bara-
ban. Erat autē barabas latro.
Tunc ḡ apprehendit pilatus
ih̄m: & flagellauit. Et mili-

tes pleccentes coronā de spi-
nis imposuerunt capti ei:
& ueste purpurea circunde-
derunt eum. Et ueniebant
ad eum: & dicebant. Aue
rex iudeorum. Et dabant
ei alapas. Exiit iterum
pilatus foras: & dicit eis. Ecce
adduco uobis eum foras: ut
cognoscatis quia in eo nullam
causam inuenio. Exiit ergo
ih̄c portans spineā coronam:
& purpurū uestimentū. Et
dicit eis. Ecce homo. Cum ḡ
uidissent eum pontifices &
ministri: clamabant dicentes.
Crucifige. crucifige eum. Dicit
eis pilatus. Accipite eum uos:
& crucifigite. Ego enim non
inuenio in eo causam. Respon-
derunt ei iudei. Hos legem ha-
bemus. & scdm legem debet
mori: quia filium dei se fecit.
Cum ḡ audisset pilatus hunc
sermonē: magis timuit. Et
ingressus est pretoriū iterū:
& dicit ad ih̄m. Unde es tu:
Ih̄c autē responsū non dedit
ei. Dixit ḡ ei pilatus. Michi
non loqueris: Nescis q̄a pote

statem habeo crucifigere
te. & potestatem habeo di-
mittere te. Respondit
ihs. Non haberes potestatem
aduersum me ullam: nisi
t' eēt datū desuper. Propterea
qui me tradidit tibi: inuis
peccatū habet. Et exinde
quererat pilatus dimitte-
re eum. Iudei autē clama-
bant dicentes. Si hunc di-
mittis: non es amicus cesa-
ris. Omnis enim qui se regē
facit: contradicit cesari.
Pilatus ergo cum audisset
hos sermones: adduxit foras
ihs. & sedit p̄ tribunali in
loco qui dicitur lithostrotos.
hebraice autem gabatha.
Erat autē parasceue pasche.
hora quasi sexta. Et dicit iu-
deis. Ecce rex ur̄. Illi autē cla-
mabant. Tolle. tolle. crucifi-
ge eum. Dicit eis pilatus.
Regē ur̄m crucifigam. Re-
sponderunt pontifi-
ces. Non habemus regem. nisi
cesarem. Tunc ḡ tradidit eis
illū. ut crucifigeretur. Susce-
perunt autē ihs: & eduxerūt.

103
Et banulans sibi crucē: exiit
in eum qui dicitur caluarie
locū. hebraice golgotha. ubi
crucifixerunt eum. Et cū eo
alios duos hinc & hinc: medi-
um autē ihs. Scripsit autē
& titulū pilatus. & posuit
super crucē. Erat autē scri-
ptum. ih̄c nazarenus rex iu-
deorum. Hunc ḡ titulū multi
legerunt iudeorū. q̄a prope
ciuitatē erat locus: ubi crucifi-
xus est ihs. Et erat scriptum
hebraice. grece & latine. Dice-
bant ḡ pilato pontifices iu-
deorum. Noli scribere rex iude-
orum: sed quia ipse dixit. rex
sum iudeorū. Respondit pi-
latus. Quod scripsi. scripsi.
Milites ḡ cum crucifixissent
eum: acceperunt uestimen-
ta eius. & fecerunt quattuor
partes. unicuiq; militi par-
tem. & tunicam. Erat autē
tunica inconfutalis: desuper
contexta per totum. Dixerūt
ḡ adinuicem. Non scindam^{us}
illam. sed sortiamur de illa
cuius sit. Ut scripta impleret^{ur}
dicens. Partita sunt uestimenta

mea sibi: & in uestem meam
miserunt sortem. Et milites
quidem hec fecerunt. Sta-
bant autem iuxta crucem
ih̄s mater eius. & soror ma-
tris eius maria cleophe: &
maria magdalene. Cum ui-
disset ergo ih̄s matrem & disci-
pulum quem diligebat: di-
xit matri sue. Mulier: ecce
filius tuus. Deinde dicit disci-
pulo. Ecce mater tua. Et ex illa
hora: accepit eam discipulus
in sua. Postea sciens ih̄s quia
iam omnia consummata s̄t:
ut consummaretur scripta
dicit. Sitio. Uas ergo positum
erat: aceto plenum. Illi autem
spongiam plenam aceto. in so-
po circumponentes: obtule-
runt ori eius. Cum ergo acce-
pisset ih̄s acetum: dixit. Con-
summatus est. Et inclinato
capite: tradidit spiritum. Iudei
ergo quoniam parasceue erat: ut non
remanerent corpora in cru-
ce sabbato. erat enim magnus
dies ille sabbati: rogauerunt
pilatum ut frangerentur
eorum crura & tollerentur.

Venerunt ergo milites: & primi
quidem fregerunt crura. &
alterius qui crucifixus est
cum eo. Ad unum autem cum uenis-
sent. ut uiderunt eum iam
mortuum: non fregerunt
eius crura. Sed unus mili-
tum lancea latus eius aperuit.
& continuo exiit sanguis
& aqua. Et qui uidit testi-
monium perhibuit. & ue-
rum est testimonium eius. Et
ille scit quia uera dicit: ut
& uos credatis. Facta sunt
enim hec: ut scriptura im-
pleretur. os non comminuetur
ex eo. Et iterum alia scripta
dicit. Videbunt in quem
transfixerunt. **P**ost hec
rogauit pilatum ioseph
ab arimathia eo quod esset di-
scipulus ih̄s. occultus autem
propter metum iudeorum:
ut tolleret corpus ih̄s. Et
promisit pilatus. Venit ergo:
& tulit corpus ih̄s. Ve-
nit autem & nichodemus qui
uenerat ad unum nocte pri-
mum: ferens mixturam myr-
re & aloes quasi libras centum.

Acceperunt q̄ corpus ih̄u:
 & ligauerunt lintes cum
 aromatibus sicut mos est
 iudeis sepelire. Erat autem
 in loco ubi crucifixus est or-
 tus: & in orto monumen-
 tū nouum. in quo nondū
 quisquā positus fuerat.
Ibi q̄ propter parasceuen
 iudeorum: quia iuxta erat
 monumentum posuerūt eū.
Una autē sabbati maria ma-
 gdalene uenit mane cum
 adhuc tenebr̄ eēt ad monu-
 mentū: & uidit lapidem
 sublatū a monumento. Cu-
 currit q̄ & uenit ad symo-
 nē petrum & ad aliū disci-
 plin̄ quē diligebat ih̄s: &
 dixit eis. Tulerunt dñm de
 monumento: & nescio ubi
 posuerunt eum. Exiit q̄
 petrus & ille alius discipul̄s:
 & uenerunt ad monumen-
 tū. Currebant autē duo si-
 mul: & ille alius discipulus
 pr̄uocauit citius petro.
 & uenit prior ad monumē-
 tū. Et cū se inclinasset: ui-
 dit linteamina posita.

non tamen introuit. Uenit
 q̄ symon petrus sequens eū:
 & introuit in monumentū.
Et uidit linteamina posita.
 & sudarium quod fuerat
 super caput eius. non cum
 linteamibus positū. sed
 separatim inuolutum in
 unū locū. Tunc q̄ introuit
 & ille discipul̄s qui uenerat
 primus ad monumentum:
 & uidit & credidit. Nondū
 enim sciebat scripturas:
 quia oporteret eū a mortuis
 resurgere. Abierunt q̄ ad
 semetipsos discipuli. Maria
 autē stabat ad monumen-
 tū foris: plorans. Dum q̄
 fleret: inclinante se & p̄spe-
 xit in monumentū. Et ui-
 dit duos angelos in albis
 sedentes. unum ad caput
 & unū ad pedes: ubi positū
 fuerat corpus ih̄s. Dicunt
 ei illi. Mulier quid ploras?
 Dicit eis. Quia tulerunt dñm
 meum: & nescio ubi posuerūt
 eum. Hec cum dixisset: con-
 uersa est retrorsum. & uidit
 ih̄m stantem. & nesciebat

quia ih̄c est. Dicit ei ih̄c. Mu-
lier quid ploras? Quē quēris?
Illa existimans quia ortolanus
ēēt: dicit ei. Domine. si tu
susculisti eum: dicitto michi
ubi posuisti eum. & ego eum
tollam. Dicit ei ih̄c. Maria.
Cōuersa illa: dicit ei. Habo
m: qđ dicitur magister. Di-
cit ei ih̄c. Noli me tangere:
nondum enim ascendi ad
patrē meū. Nade autem ad
fr̄s meos: & dic eis. Ascendo
ad patrē meū & patrē ur̄m:
dñm meū & dñm ur̄m. Venit
maria magdalene annun-
tians discipulis quia uidi
dñm: & hec dixit michi.
Cū ēēt sero die illo una sabba-
torum. & fores essent clausē.
ubi erant discipuli congre-
gati ppter metum iudeo-
rum: uenit ih̄c & stetit in
medio. & dixit eis. Pax uob.
Et cum hoc dixisset: osten-
dit eis manus & latus. Gau-
si sunt ḡ discipuli: uiso dño.
Dixit ḡ eis iterum. Pax uobis.
Sicut misit me pater: & ego
mitto uos. Hoc cū dixisset:

insufflauit & dicit eis. Acci-
p̄te sp̄m sc̄m. Quorū remi-
sseris peccata: remittunt̄
eis. Et quorum retinueris:
retenta sunt. **T**homas
autē unus ex duodecim q̄
dicitur didimus: non erat
cū eis quando uenit ih̄c. Di-
xerunt ḡ ei alii discipuli. In-
didimus dñm. Ille autem dixit
eis. Nisi uidero in manibus
eius fixuram clauorum. &
mittam digtū meū in locū
clauorū. & mittā manum
meā in latus eius: non cre-
dam. Et post dies octo: ter-
rum erant discipuli ei intus.
& thomas cū eis. Venit ih̄c
ianuis clausis: & stetit in
medio & dixit. Pax uobis.
Deinde dicit thome. Infer di-
gtū tuum huc & inde ma-
nus meas. & affer manum
tuam & mitte in latus meū:
& noli ēē incredulus sed fide-
lis. Respondit thomas: &
dixit ei. Dñs m̄s: & deus m̄s.
Dicit ei ih̄c. Quia uidisti me:
credidisti. Beati qui non
uiderunt & crediderunt.

Multa quidem & alia signa fecit ih̄c in conspectu discipulorū suorū: que non sunt scripta in libro hoc. Hec autem scripta sunt ut credatis quia ih̄c est filius dei. & ut credentes uitā habeatis in nomine eius.

Post hec manifestauit se iterum ih̄c ad mare tyberiadis. manifestauit autem sic.

Erant autē simul symon petrus & thomas qui dicitur didimus: & nachanael qui erat achana galilee. & filii zebedei. & alii ex discipulis eius duo. Dicit eis symon petrus. Vado piscari. Dicunt ei. Venimus & nos tecum.

Et exierunt & ascenderunt in nauem: & illa nocte nichil prendiderunt. Mane autem iam facto. stetit ih̄c in litore. Non tamen cognouerunt discipuli: quia ih̄c est. Dicit ḡ eis ih̄c. Luenunquid pulmentarium habetis? Responderunt ei. Non. Dixit eis. Attente in dexteram nauigii rete. & in

uenietis. Miserunt ḡ: & iam non ualebant illud trahere propter multitudinem piscium.

Dicit ḡ discipulus ille quem diligebat ih̄c petro. Dñs est.

Simon ḡ cum audisset quia dominus est: tunica succinxit se. erat enim nudus. & misit se in mare. Alii autem discipuli nauigio uenerunt.

Non enim longe erant a terra. sed quasi cubitis ducentis. trahentes rete piscium. Ut ḡ descenderunt in terram: uiderunt prunas positas & pisces superpositos & panem.

Dicit eis ih̄c. Afferte de piscibus quos prendidistis nunc.

Ascendit autem symon petrus & traxit rete in terrā. plenum magnum piscibus centum quinquaginta tribus. Et cum tanta essent: non est scissum rete. Dicit eis ih̄c. Venite. prandete. Et nemo audebat discumbentium interrogare eum. tu quis es: scientes quia dñs est.

Et uenit ih̄c & accepit panem & dat eis: & pisces similiter.

Hoc iam tercio manifestatus

est ih̄c discipulis suis. cum re-
surrexisset a mortuis. Cum
ergo prandissent: dicit simoni
petro ih̄c. Simon iohannis
diligis me plus his? Dicit ei.
Etiam domine. tu scis quia amo
te. Dicit ei. Pasce agnos meos.
Dicit ei iterum. Simon iohannis
diligis me? At illi. Etiam
domine. tu scis quia amo te.
Dicit ei. Pasce agnos meos. Dicit
ei tertio. Simon iohannis a-
mas me? Contristatus est pe-
trus quia dixit ei tertio amas
me: & dicit ei. Domine: tu
omnia scis: tu scis quia amo
te. Dicit ei. Pasce oves meas.
Amen amen dico tibi: cū eēs
iunior cingebas te &ambu-
labas ubi uolebas. Cū autem
senueris: extendes manus tu-
as & alius te cinget & ducet
quo non uis. Hoc autē dixit:
significans qua morte clari-
ficaturus eēt deum. Et cum
hoc dixisset: dicit ei. Sequere
me. Conuersus petrus: uidit
illum discipulum quem dili-
gebat ih̄c sequentem. qui &
recubuit in cœna sup petrus

eius. & dixit. domine.
quis est qui tradet te? Hunc
ergo cum uidisset petrus:
dixit ih̄c. Dñe. hic autē qd:
Dicit ei ih̄c. Sic enim uolo ma-
nere. donec ueniam. Quid
ad te? Tu me sequere. Exiit
ergo sermo iste inter fratres:
quod discipulus ille non mo-
ratur. Et non dixit ei ih̄c quia
non moratur: sed sic eū uolo
manere donec ueniam. quid
ad te. Hic est discipulus qui
testimonium perhibet de
his. & scripsit hec. Et scimus
quia uerum est testimoniū
eius. Sunt autem & alia
multa que fecit ih̄c. que
si scribantur per singula.
nec ipsum arbitror mun-
dum capere eos qui scriben-
di sunt libros.

Explēt euangeliū
secundū iohannem.

Incipit argumentum

actuum apostolorum.

Actus ap[osto]loru[m] iudicā quidē
sonare uident hystoriā & la-
ctantis nascētisq; ecclē in
fantiā texere. Sed si noue-
rimus scriptorē eorū lucā
ēē medicū. cui laus est in
euanglio: animaduerti-
mus pariter omnia uerba
illius animę languentis
ēē medicamina.

Explicit argumentum.

**Incipit prefatio sancti
ieronimi presbiteri
in actus apostolorum.**

uocal natione syrus.
cuius laus in euanglio ca-
ntur: ap[osto]l[us] antiochiam me-
dicine artis egregius. & ap[osto]l[us]
rū xpi discipulus. postea
usq; ad confessionē paulū
secutus ap[osto]l[um]. sine crimine
in uirginitate p[er]manens.
d[omi]n[us] maluit inseruire. Qui
octoginta quatuor agens
etatis annos: in bethania
de seculo noscitur migrasse.
hic g[er]o diuino stimulatus
impio. p[er] quā in achaz

partibus euanglium scri-
bens: grecis fidelibus in car-
nationē d[omi]ni fideli narrati-
one ostendit. eundē ex
stirpe & origine dauid de-
scendisse monstrauit. Cui
non immerito scribendorū
ap[osto]lorum actuum potestas
in ministerio datur. ut d[omi]n[us]
in deo pleno & filio p[er]ditionis
extincto. oratione facta ab
ap[osto]lis sorte d[omi]ni electionis
numerus compleretur. Sicq;
paulū consumationis ap[osto]l[us]
eis actibus claret. quē diu
contra stimulos calcitrantē
d[omi]n[us] elegisset. Qd legentib;
ac requirentibus breui
uolui sermone ostendere.
quā plurius aliquid fasti-
dientibus p[er]didisse. sciens
quia operantē agricolā
oportet de suis fructibus
edere. Quem ita diuina
subsecuta est grā: ut non
solum corporum. sed etiā
animarum morbis eius
proficeret medicina.

Explicit prefatio.

Incipiunt capitula.

Ubi precepto dñi discipulis ab ierlm ne
Petrus de iuda condiscipulis suis loquitur: ut
pro unū e duob; eligerent. *f dñm̄.*
Ubi sp̄s s̄s de celo descendit sup̄ aptos in loco
ubi congregati fuerant.

Vbi petrus dicit iudeis: n̄ enī sicut uos estis
macti in hebru sunt cū sit hora diei tertia.

Ubi de dñō n̄r loq̄t̄ unis iis: q̄ de scriptis

Vbi petrus iudeis dicit: penitentiā agite &
baptizet̄ unusq̄sq; in n̄m̄ in nomine xpi īs̄.

Ubi aptis credider̄ & baptizati s̄t tria milia.

Vbi petrus cū ioh̄e ascendens in templum
claudū sanauit. *f in eos manus.*

Ubi loquebant̄ apti ad poplū & sup̄uener̄
sacerdotes & magistrat̄ tēpli & iniecer̄

videntes autē petri constantiā & ioh̄is *intra*

missi apti uener̄ ad suos & narrauer̄ oīa.

Multitudinis credentū erat cor unum &
anima una. *f multa in plebe. f dñā.*

Vbi qdā un' ananias cū saphira uxore sua
fraudaunt de precio.

Per manū aptōrū fiebant̄ signa & p̄digia

Ubi p̄nceps sacerdotū & om̄s q̄ cū illo erant
iniecer̄ manū in aptos & posuer̄ eos in castro

Vbi ceteris aptis iudei denunciauer̄ eis ne lo
querent̄ in nomine dñi n̄r.

Ubi crescente numero discipulōz factū est
murmur magnū *gr̄coz* aduersus hebr̄os.

Stephanū plenū gr̄a & fortitudine faciebat̄
signa magna & p̄digia coram plebe.

Stephanus loquit̄ poplō de patriarchis
incipiens ab abraham usq; ad moysen.

Vbi hęc audientes discēbant̄ cordib; &
stridebant̄ dentibus in eū.

Facta est autē p̄secutio magna in ecclā
quę est ierosolimis.

De simone mago.

Simon magus pecuniā aptis obtulit.

Ubi angls domini philippo loquit̄.

Vbi paulus a p̄ncipe sacerdotū eplās
petit in damascum. *f iudeos.*

Ubi paulus conualescens confundebat̄

Petrus ueniens ludē ad suos eueā ab annis
oeto iacentē in grabato sanat. & disci
plam in ioppe nomine tabitā resuscitat.

De cornelio. **V**bi cornelius petri expectat.

Cornelius petro uisionem narrat.

Vbi iudei petro dicunt: quare intrasti
ad uiuos p̄cipitium habentes.

Propheta agabus famem annunciat.

Vbi herodes iacobum fr̄m̄ iohannis
occidit. & petrum in carcere misit.

Ubi milites turbati sunt pro petro.

Vbi separat sp̄s s̄s paulum & barna
ban ad p̄dicandum.

Paulus & qui cū eo erant nauigantes
uenerunt per gen̄ pamphilie.

Paulus de resurrectione xpi iudeis
p̄dicat. yconi intrant in synago
gā apti. & credidit iudeorū & gr̄coz

copiosa multitudo.

Un lictis claudum ex uero matris sue paulus sanat.

Ubi quidam descendentes de iudea docebant fratres circumcisci secundum legem moysi.

Ubi apostolus scribit credentibus ex gentibus quia non mandassent eos qui circumcisionem predicabant.

Ubi paulus et barnabas directi sunt ab apostolis antiochiam et congregata multitudo eorum tradiderunt epistolam.

De timotheo discipulo.

Ubi paulus iustificatur et uidet uirum macedonem stantem et deprecantem eum.

De lidda purpuraria.

De puella habente spiritum fronsis.

Ubi iudei zelantes paulum conuenerunt turbam ad domum iasonis. *Id est.*

Paulus atheniensibus dicit de ignoto

Ubi quidam uiri adherentes paulo crederunt et diomitus ariopagita cum uxore sua.

Gallione proconsule athenarum insurrexerunt iudei in paulum. *Id est de iudeo apollo.*

Ubi temptauerunt quidam decuriones iudeis.

De demetrio argentario.

Ubi postquam cessauit tumultus uocatus paulus discipulis uale dixit et profectus est. *Id est de adolescente nomine eutico qui de tercio cenaculo occidit deorsum.*

Cum autem conuenisset paulus in ason: discipuli assumpto eo uenerunt mitilenen. et mittens ephesum uocauit maiores natu ecclesie. et monens locutus est ad eos.

Cum autem hoc factum esset abstracti ab eis recto cursu uenerunt eborum.

Ubi agabus propheta a iudea ueniens et saream tulit zonam pauli et alligans sibi pedes et manus dixit. hoc dicit spiritus sanctus. *Id est habemus ierusalem.*

Post dies autem istos preparati ascende

Ubi paulus assumptis iudeis postera die

Purificatus cum illis intrauit templum.

Ubi dicitur. uiri fratres et patres audite quia nunc ad uos reddo rationem.

Ubi paulus de anania loquitur. et de iis que ei acciderunt.

Ubi princeps sacerdotum ananias precepit assistantibus sibi percutere os pauli. reddentis pro se rationem.

Ubi quidam ex iudeis deuouerunt se dicentes neque manducaturus neque bibiturus donec occiderent paulum.

Ubi tribunus dimisit adolescentem precipiens ei ne ulli loqueretur.

Ubi milites secundum preceptum sibi assumptos paulum duxerunt in antipatrida.

Ubi ananias princeps sacerdotum post quinque dies cum senioribus et tertullo oratore aduersus paulum cesaream descenderunt.

Ubi presidi paulus loquitur.

Ubi felix sciens de uia distulit. qui & sine
cessorem festum acceperit.

Ubi agrippa rex & beronice cesaream
descenderunt ad salutandum festum.

Ubi paulus exorta manu cepit rati
onem reddere regi agrippe.

Ubi eo loquente & ratione reddente.
festus magna uoce dixit. insanis paulus.

Ubi nauē adruentina ascendunt.

Ubi nauigantes in andria rogat
paulus ut cibum fumerent. & in pa
a calore inuastit manum eius.

Ubi post menses tres in nauē alexan
drinā que in insula hiemauerat
nauigauerunt.

Expliciunt capitula.

**Incipit liber actus
apostolorum.**

Ubi sermone feci de omnibus
o theophile que cepit me
facere & docere. usque in diem
qua precipiens aptis per spiritum
sanctum quos elegit assumptus
est. Quibus & prebuit scriptu
rum post passionem suam
in multis argumentis per dies
quadraginta apparet eis.
& loquens de regno dei. Et
conuiescens precepit eis ab
ierosolymis ne discederent.
sed expectarent promissionem
patris quam audistis inquit
per os meum. Quia iohannes
quidem baptizauit aqua.
uos autem baptizabimini
spiritu sancto non post multos hos
dies. Igitur qui conuenerant
interrogabant eum dicentes.
Domine. si in tempore hoc re
stitues regnum israel: Dixit

RI
MV
VI
DEM

autē eis. Non est uirū nosse
tempora ul' momenta que
pater posuit in sua potesta-
te. sed accipietis uirtutem
supuementis sp̄s sc̄i in uos.
& eritis in testes in ierusalē
& in omni iudea & samaria.
& usq; ad uterum terre.

Et cū hoc dixisset: uidentib;
illis eleuatus est. & nubes sus-
cepit eum ab oculis eorum.

Cumq; intuerentur in celū
euntem illum: ecce duo ui-
ri ascenderunt iuxta illos in
uestibus albis. qui & dixerūt.

Uiri galilei. quid statim aspicien-
tes in celum: Hic uir qui as-
sumptus est a uobis in celum.
sic ueniet quemadmodum
uidistis eum euntem in celum.

Tunc reuersi sunt ierosolimā
a monte qui uocatur oliueti.
qui est iuxta ierusalem sab-
bati habens iter. Et cum in-
troissent in cenaculum: ascen-
derunt ubi manebant petrus
& iohannes. iacobus & An-
dreas. philippus & thomas.
bartholomeus & matheus.
iacobus alpheti & symon ze-

lotus. & iudas iacobi. Hi omnes
erant perseverantes unam
inter in oratione cū muli-
eribus & maria matre ih̄s.
& fratribus ei. **I**n diebus
illis: exurgens petrus in me-
dio fratrum dixit. Erat autē
turba hominum simul fere
centū uiginti. Viri h̄s: oportet
impleri scripturam hanc
quam predixit sp̄s sc̄s per os
dauid de iuda. qui fuit dux
eorum q̄ comprehenderunt
ih̄m: q̄ connumeratus erat
in nobis. & sortitus est sortem
ministerū huius. Et hic q̄dem
possehit agrum de mercede
iniquitatis: & suspensus cre-
puit medius. & diffusa sūt
omnia viscera ei. Et notum
factum est omnibus habitan-
tibus ierusalem: ita ut appel-
laretur ager ille lingua eorū
acheldemach: hoc est ager
sanguinis. Scriptum est enī
in libro psalmorū. Fiat com-
moratio eius deserta. & epi-
scopatū eius accipiat alter.
Oportet q̄ ex his uiris q̄ nobis
cum sunt congregati in omni

tempore quo intravit & ex-
iit inter nos dñs ih̄c in-
cipiens a baptisinate ioh̄is
usq; in diem qua assumpt⁹
est a nobis: testem resurre-
ctionis eius nobiscum fieri
unum ex istis. Et statuerunt
duos. Joseph qui uocabatur
barsabas qui cognominatus
est iustus: & machiam. Et o-
rantes dixerunt. Tu dñe qui
corda nosti omnium. ostende
quem elegeris ex his duobus
unum accipere locū ministe-
riū huius & apostolatus. de
quo preuaricatus est iudas
ut abiret in locum suum. Et
dederunt sortes eis. Et cecidit
sors super machiam. & an-
numeratus est cum undecim

Et cū complerent̄ septis.
dies pentecostes: erant om̄s
pariter in eodem loco. Et fa-
ctus est repente de celo sonus
tanquā aduentus sp̄s ue-
hementis. & repleuit totam
domū ubi erant sedentes.

Et apparuerunt illis disper-
tite lingue tanquam ignis:
seditq; supra singlōs eorū.

Et repleti sunt om̄s sp̄u sc̄o.
& ceperunt loqui uariis lin-
guis prout sp̄s sc̄s dabat
eloqui illis. Erant autē in ie-
rusalem habitantes iudei
uir religiosi. ex om̄i natio-
ne que sub celo est. Facta
autem hac uoce conuenit
multitudo. & mente con-
fusa est: qūm audebat unus
quisq; lingua sua illos lo-
quentes. Stupebant autem
om̄s. & mirabantur adinuicē
dicentes. Nonne ecce omnes
isti qui loquuntur galilei s̄t?
Et quomodo nos audimus
unusquisq; linguam mat̄r
in qua nati sumus? Parthi
& medi & elamite. & q̄ habi-
tant mesopotamiam. iude-
am & capadociam. pontum
& asiam. frigiam & pamphi-
liam. egyptum & partes li-
bie que est circa cyrenen: &
aduenē romani. iudei q̄q;
& phelici. cretes & arabes
audimus eos loquentes
nris linguis magnalia dei.
Stupebant autē om̄s. & mira-
bantur adinuicem dicentes.

109
Quidnam uult hoc esse? Alii
autem iridentes dicebant.
quia musto pleni sunt isti.
Stans autem petrus
cum undecim; eleuauit uo-
cem suam. & locutus est eis
dicens. Viri iudei & qui ha-
bitatis ierusalem uniuersi. hoc
uobis notum sit. & auribus
percipite uerba mea. Non
enim sicut uos estimatis
hi ebrii sunt cum sit hora
diei tertia: sed hoc est quod
dictum est per prophetam iohel.
Et erit. In nouissimis diebus
dicite dominus effundam de spiritu
meo super omnem carnem.
& prophetabunt filii uiri &
filie uire. Iuuenes uiri uisio-
nes uidebunt. & seniores
uiri somnia somnabunt.
Et quidem super seruos meos
& ancillas meas in diebus illis
effundam de spiritu meo. & pro-
phabunt. Et dabo prodigia
in celo sursum & signa in
terra deorsum. sanguinem
& ignem & uaporem fumi.
Sol conuertetur in tenebras
& luna in sanguinem. ante

quam ueniat dies domini ma-
gnus & manifestus. Et erit.
Omnis quicumque inuocauerit
nomen domini: saluus erit.
Viri israelite. audite
uerba hec. Iesus nazarenum
uirum approbatum a deo
in uobis uirtutibus & prodi-
giis & signis. que fecit per illu-
dum in medio uiri sicut uos sci-
tis: hunc desinito consilio &
prescientia dei patris tradi-
tum. per manus iniquorum
affigentes interemistis. Que-
dum suscitauit soluitis doloribus
inferni. iuxta quod impossibile
erat teneri illum ab eo. Da-
uid enim dicite in eum. Proinde
bam dominum coram me semper.
quoniam a dextris est in ne commoue-
ar. Propter hoc letatum est
cor meum & exultauit lin-
gua mea. in super & caro mea
requiescet in spe. Quoniam non de-
relinques animam meam in infer-
no: neque dabis sanctum tuum uidere
corruptionem. Hocas in fecisti
uias uite: replebis me iocun-
ditate cum facie tua. Viri fratres.
liceat me audentem dicere ad uos

de patriarcha dauid. qm̄ de
functus est & sepultus est. &
sepulchrum eius est ap̄ nos
usq; in hodiernum diem.
Propheta ḡ cum eēt. & sciret
q̄a iururando iurasset illi
d̄s de fructu lumbi ei sedere
super sedem eius: prudens
locutus est de resurrectione
xp̄i. quia neq; derelictus est
in inferno. neq; caro ei uidit
corruptionē. Hunc iūm re
suscitauit d̄s. cui om̄s nos
testes sumus. Dextera ḡ dei
exaltatus. & p̄missione sp̄s sc̄i
accepta a patre: effudit
hunc quem uos uidetis &
auditis. Non enim dauid a
scendit in celos. Dicit autem
ipse. Dixit d̄s d̄no meo. se
de a dextris meis. donec po
nam inimicos tuos scabellū
pedum tuorū. Certissime ḡ
sciat omnis domus israel.
quia & d̄m̄ eum & xp̄m d̄s
fecit hunc iūm quem uos cru
cifixistis. His auditis compun
cti sunt corde: & dixerunt ad
petrum & ad reliquos apt̄os.
Quid faciemus uiri fr̄s?

Petrus uero ait ad illos. Pe
nitentiam agite. & baptize
tur unusquisq; in n̄o
mine d̄ni n̄i ih̄s. xp̄i in re
missione peccatorū uorū.
& accipietis donum sp̄s sc̄i.
Vobis em̄ est hec remissio &
filiū uir̄is. & omnib; q̄ longe
fuit. q̄scumq; aduocauerit
d̄n̄s d̄s n̄r̄. Aliis etiam uerbis
pluribus testificat̄ est &
exhortabatur eos dicens. Sal
uamini a generatione ista
praua. **Q**ui ḡ rece
perunt sermonē eius bapti
zati sunt: & appositae sunt
in illa die anime euertit̄
tria milia. Erant autē p̄se
uerantes in doctrina apt̄os
& cōmunicatione fractionis
panis. & orationibus. Habebat
autē omni anime timor.
Multa quoq; p̄digia & signa
p̄ apt̄os habebant in ierusalē.
& metus erat magnus in u
niuersis. Om̄s etiam q̄ crede
bant erant pariter. & habe
bant om̄ia cōmunia. Possessi
ones & substantias uendebant.
& diuidebant illa omnibus

110
prout cuiq; opus erat. Codi-
die quoq; percurantes una-
nimiter in templo. & fran-
gentes circa domos panē:
sumebant cibum cum exul-
tatione & simplicitate cor-
dis collaudantes dñm. &
habentes grām ad omnem
plebem. Dñs autē augebat
qui salui fierent cotidie in
idipsum.

Petrus autem & iohannes
ascendebant in templum.
ad oram orationis nonā.
Et quidam uir q̄ erat clau-
dus ex utero matris sue ba-
lulabatur: quē ponebant
cotidie ad portam templi
quē dicitur speciosa. ut pe-
teret elemosinam ab intro-
euntibus in templum. Is
cū uidisset petrum & iohē
incipientes introire in tem-
plum: rogabat ut elemosi-
nam acciperet. Intuens au-
tem eum petrus cum io-
hanne: dixit. Respice in
nos. At ille intendebat in
eos: sperans se aliquid acce-
pturum ab eis. Petrus autē

dixit. Argentum & aurum
non est michi. qđ autē ha-
beo hoc t̄ do. In nomine
iū xpi nazarem. surge &
ambula. Et apprehensa eius
manu dextera alleuauit eū.
& pedes eius & plantę & exiliens
stetit & ambulabat. Et intra-
uit cum illis in templum.
ambulans & exiliens & laudans
dñm. Et uidit omnis popl̄s eū
ambulantem. & laudantem
dñm. Cognoscebant autē illū
quia ipse erat qui ad elemosi-
nam sedebat ad speciosam
portam templi. Et impleti s̄
stupore & extasi: in eo quod
contigerat illi. Cū tenerent
autē petrum & iohannem:
concurrunt omnis popl̄s
ad eos ad porticum quē appel-
latur salomonis. stupentes.
Uidens autem petrus. respon-
dit ad popl̄m. Viri isrl̄tę.
quid miramini in hoc. aut
nos quid intuemini. quasi
mā uirtute aut pietate fecer-
imus hunc ambulare? Dñs
abraham & dñs isaac & dñs iacob

ds patrum uirorum glorificauit
filium suum in omni. que uos
quidem tradidistis & nega-
stis ante faciem pilati. iudi-
cante illo dimitti. Vos autem
scim & iustum negastis. &
petistis uirum homicidam
donari uobis. Auctorem uero
ante interfecistis. quem ds
suscitauit a mortuis. cuius
nos testes sumus. & in fide
nominis eius hunc quem
uidetis & nostis confirma-
uit nomen ei. & fides que
per eum est de hinc integram
sanctam istam in conspectu
omnium uirum. Et nunc fratres
scio per ignorantiam fecistis.
sicut & principes uiri. Ds au-
tem qui preuincit per os
omnium ppharum patrem
xpm suum: impleuit sic.
Pentemini ergo & conuertimini
in ut deleantur uia pecca-
ta. ut cum uenerint tempora
refrigerii a conspectu dñi. &
miserit eum qui predicatus
est uobis in omni xpm. que oportet
quidem celum suscipere
usque in tempora restitutionis

omnium. que locutus est ds
per os sanctorum suorum a seto
ppharum. Moyses quidem
dixit. Quia ppham uobis sus-
citabit dñs ds uir de fratribus uiris.
tanquam me ipsum audietis:
iuxta omnia quecumque locu-
tus fuerit uobis. **E**rit autem
omnis anima quecumque non
audierit ppham illum: exci-
minabitur de plebe. Et omnes
pphe a samuele & democri
qui locuti sunt: annuncia-
uerunt dies istos. Vos autem
estis filii ppharum. & testa-
menti quod disposuit ds ad
patres nostros dicens ad abra-
ham. in semine tuo benedi-
centur omnes familie terre.
Vobis primum ds suscitauit fi-
lium suum misit eum benedice-
ntem uobis. ut conuertat se
unusquisque a nequitia sua.
Loquentibus autem illis ad
populum superuenerunt sa-
cerdotes & magistratus templi
& saducei. dolentes quod doce-
rent populum. & annuncia-
rent in in omni resurrectione
ex mortuis. & iniecerunt

in eis manus. & posuerunt
eos in custodia in crastinū.
Erant enim iam uespera. Mul-
ti autē eorum qui audie-
rant uerbum: crediderunt.
Et factus est numerus uiroz.
quinq; milia. Factum est
autē in crastino ut congre-
garentur principes eorum
& seniores & scribe in ierlm:
& annas pnceps sacerdotū
& cayphas. & iohs & alexan-
der. & quotquot erant de
genere sacerdotali cum eis:
& statuentes eos in medio
interrogabant. In qua uir-
tute aut in quo nomine fe-
cistis hoc uos? Tunc petrus
repletus spū scō. dixit ad eos.
Principes populi & seniores
audite. Si nos hodie diuici-
camur in benefacto homi-
nis infirmi in quo iste sal-
uus factus est: notum sit
omnibus uobis & omī plebi
isrl. q̄a in nomine iū xpi
nazarem quē uos crucifixi-
stis. quē d̄s suscitauit a mor-
tuis. in hoc iste astat coram
uobis sanus. Hic est lapis

qui reprobatus est a uobis
edificantibus. qui factus est
in capite anguli. & non est in
alio aliquo salus. neq; enim
nomen aliud est sub celo da-
tum hominibus. in quo oportet
uos saluos fieri.

Uidentes autē petri con-
stantiam & iohannis. comp-
to qd̄ homines eēt sine lit-
teris & idiote: admirabantur.
& cognoscebant eos qm̄ cū
iū fuerant. Hominem q̄q;
uidentes stantē cū eis qui cu-
ratus fuerat: nichil poterant
contradicere. Iusserunt autē
eos foras extra conciliū sece-
dere. Et conferebant ad mu-
cem dicentes. Quid faciemus
hominibus istis. qm̄ quidem
notū signum factum est p̄ eos
omnib; habitantib; in ierlm.
Manifestum est autē. & non pos-
sumus negare. Sed ne ampli-
diuulgetur in poplū: cōmi-
nemur eis ne ultra loquantur
in nomine hoc ulli hominū.
Et uocantes eos: denunciaue-
runt ne omnino loquerentur
neq; docerent in nomine iū;

Petrus uero & iohannes respon-
dentes: dixerunt ad eos. Si
iustum est in conspectu dei
uos potius audire quã dñm:
iudicate. Non enim possumus
que audiimus & uidimus
non loqui. At illi cominan-
tes dimiserunt eos. non in-
uenientes quomodo puni-
rent eos pp̃t poplin: quia
om̃s clarificabant id qđ fa-
ctum erat. in eo qđ accide-
rat. Annorũ enim erat
amplius quadraginta ho-
mo. in quo factum erat si-
gnum istud sanitatis.

Dimissi autẽ uenerũt ad
suos. & annunciauerũt eis
quanta ad eos principes sa-
cerdotũ & seniores dixissent.

Qui cũ audissent: unanimiter
leuauerũt uocẽ ad dñm. &
dixerũt. Dñe. tu qui fecisti
celũ & terrã. mare & omnia
que in eis sunt. q̃ spũ sc̃o p̃
os patris nr̃i dauid pueri
tui dixisti. quare fremuerũt
gentes. & populi meditati sũt
inania. asacerunt reges ter-
re & p̃ncipes conuenerunt

in unum aduersus dñm.
& aduersus xp̃m ei: conue-
nerunt enim uere in ciui-
tate ista aduersus sc̃m pu-
erum tuum isã quẽ unxi-
sti. herodes & pontipilat̃
cum gentibus & populis
isrl̃. facere que manus tua
& consilium decreuerũt fieri.
& nunc dñe respice in manus
eorũ. & da seruis tuis cum
omni fiducia loq̃ uerbum
tuũ in eo cũ manũ tuam
extendas. sanitates & signa
& pdigia fieri p̃ nomen sc̃i
filii tui isã. Et cum orassent:
motus est locus in q̃ erant
congregati. & repleti sunt
om̃s spũ sc̃o. & loquebant̃
uerbum dei cum fiducia.

Multitudinis autẽ
credentium. erat cor unũ
& anima una. Nec q̃squã
eorũ que possidebat aliqd̃
suũ eẽ dicebat. sed erant
illis omnia cõmunia. Et uir-
tute magna reddebant
apti testimoniuũ resurrexi
om̃s isã xp̃i dñi nr̃i: & gr̃a
magna erat in om̃ib; illis;

112

Neg; enim quisquam egeus
erat inter illos. Quotquot
enim possessores agrorum
uel domorū erant: uenden-
tes afferebant precia eorum
que uendebant & ponebant
ante pedes ap̄torum. Diu-
debatu; autem singulis p̄u-
cuiq; opus erat. Joseph au-
tē qui cognominatus est bar-
sabai ab ap̄tis. qđ interpre-
tatu; est filius consolationis.
leuites. cyprius genere. cū
haberet agrum uendidit
illum. & attulit precium. &
posuit ante pedes ap̄torū.

Vir autē quidam
nomine ananias cū saphi-
ra uxore sua uendidit a-
grum. & fraudauit de p̄cio
agri conscia uxore sua. &
asserens partem quandam
ad pedes ap̄torum posuit.

Pete autē petrus ad eum.
Anamia. cur temptauit
sathanas cor tuum mentari
te spiritui sc̄o. & fraudare
de p̄cio agri? Nonne ma-
nens t̄ manebat. & uenun-
datū in tua erat potestate:

Quare posuisti in corde tuo
hanc rem? Non es mentit̄
hominibus. sed deo. Audiens
autē ananias hec uerba:
occidit & expirauit. Et fact̄
est timor magnus in om̄s q̄
audierunt. Surgentes autē
iuuenes amouerunt eum. &
effereutes sepelierūt. Factum
est autē quasi horarū trium
spaciu;. & uxor ipsius nesciens
qđ factum fuerat introuit.

Respondit autē ei petrus. Die
m̄ mulier. si tantū agrū uen-
didisti. At illa dixit. Sc̄ia
tantū. Petrus autē dixit
ad eā. Quid utiq; conuenit
uobis temptare sp̄m̄ dñi?
Ecce pedes eorū qui sepelierūt
uirum tuū ad ostium. & ef-
ferent te. Confestim occidit
ante pedes eius. & expirauit.
Intrantes autē iuuenes inue-
nerunt illam mortuā. & ex-
tulerunt & sepelierunt ad
uirū suū. Et factus est timor
magnus in uniuersa eccl̄a.
& in om̄s q̄ audierunt hec.

Per manus autē
ap̄torū fiebant signa & p̄di-

gria multa in plebe. & erant
unanimiter omnes in porticu
salomonis. Ceterorum autem
nemo audebat coniungere
se illis. sed magnificabat eos
populus. Magis autem augebat
credentium in domino multitudo
uirorum ac mulierum. ita ut
in plateis eicerent infirmos
& ponerent in lectulis & gra
batis. ut ueniente petro salute
umbra illius obumbraret quen
quam eorum. & liberarentur
ab infirmitate. Concorre
bat autem & multitudo iude
narium ciuitatum ierusalem.
afferentes egros & uexatos
ab spiritibus immundis. qui
curabantur omnes.

Curgens autem princeps
sacerdotum. & omnes qui cum
illo erant que est heresis sa
duceorum. repleti sunt zelo.
& iniecerunt manus in apostolos.
& posuerunt illos in custodia
publica. Angelus autem domini per
noctem aperiens ianuam carce
ris. & educens eos dixit. Ite.
& stantes loquimini in tem
plo plebi omnia uerba uite

huius. Qui cum audisset. in
trauerunt chiluculo in tem
plum. & docebant. Aduen
iens autem princeps sacerdo
tum & qui cum eo erant conuo
cauerunt concilium. & omnes
seniores filiorum israhel. & mise
runt ministros ad carcerem
ut adducerent. Cum uenissent
autem ministri. & apertum carce
re non inuenissent illos.
reuerfi nunciauerunt dicentes.
Carcerem quidem inuenimus
clausum cum omni diligentia.
& custodes stantes ad ianu
as. apertes autem neminem
intus inuenimus. It audi
erunt autem hos sermones ma
gistratus templi & principes
sacerdotum. ambigebant
de illis quidnam fieret. Ad
ueniens autem ^{quidam} nunciauit eis.
quia ecce uiri quos posuistis in
carcere. sunt in templo
stantes & docentes populum.
Tunc abiit magistratus cum
ministri. & adduxit illos
sine ulla uia. Timebant enim
populum. ne lapidarent. Et
cum adduxissent illos. statu

erunt in concilio. Et inter-
rogauit eos princeps sacerdo-
tum dicens. Precepimur vobis ne doceretis
in nomine isto: & ecce reple-
stis ierusalem uia doctrina. &
uultis inducere super nos
sanguinem hominis istius.
Respondens autem petrus
& apostoli dixerunt. Obedire
oportet deo magis quam
hominibus. Quis patrum uorum
suscitauit istum quem uos
interemistis. suspendentes
in ligno. Hunc deus principem
& saluatorem exaltauit dexte-
ra sua. ad dandam peniten-
tiam in israel & remissionem
peccatorum. Et nos sumus
testes horum uerborum. & spiritus
sanctus quem dedit deus omnibus obe-
dientibus sibi. Hec cum audissent:
dissecabantur. & cogitabant
interficere illos. Surgens autem
quidam in concilio phariseus
nomine gamaliel legis doctor.
honorabilis uniuersae plebi.
iussit foras modicum apostolos
secedere. Dixitque ad illos. Viri
israhelice: attendite uobis

113
super hominibus istis. quid
acturi sitis. Ante hos enim
dies exiit theodas. dicens
esse se aliquem magnum. cui
consensit numerus uirorum
circiter quadringentorum.
Qui occisus est. & omnes quicumque
credebant ei dissipati sunt.
& redacti sunt ad nichilum.
Post hunc exiit iudas gali-
leus in diebus passionis. &
auerat populum post se:
& ipse perit. & omnes quotquot
consenserunt ei dispersi sunt.
Et nunc itaque dico uobis disce-
dite ab hominibus istis. &
sinite illos. Quia si est ex homi-
nibus consilium hoc aut opus:
dissoluetur. Si uero ex deo est:
non potestis dissoluere eos.
Sed sinite illos: ne forte & deo
repugnare inueniamini.
Consenserunt autem illi. &
conuocantes apostolos: cecis de-
nunciauerunt ne loquerentur
in nomine ihesu. & dimiserunt
eos. Et illi quidem ibant
gaudentes a conspectu con-
cilii. quia digni habiti sunt
pro nomine ihesu contumeliam

pati. Omni autē die in tēplo
& circa domos non cessabant
docentes. & euangelizantes
dñm iūm xpm.

In diebus autē illis crescente
numero discipulorum: factū
est murmur grecorum ad
uersus hebreos. eo qđ despi
cerentur in ministerio coti
diano uidue eorū. Conuo
cantes autē duodecim apłi
multitudine discipulorū:
dixerūt. Non est equum nos
derelinquere uerbum dei. &
ministrare mensis. Conside
rate qđ fīs uros ex uobis bo
ni testimonū septem. plenos
spū scō & sapientia. quos con
stituatū super hoc opus.

Hos uero orationi & ministerio
uerbi instantes erimus. Et
placuit sermo coram omni
multitudine. & elegerūt ste
phanum uirū plenum fide
& spū scō. & phylippum. &
procorum. & nichanorem. &
timotheum. & parmenā. &
nicholaum aduenam anti
ochenū. Hos statuerūt ante
conspectum apłorū. & oran

tes imposuerunt eis manus.
Et uerbum dei crescebat. &
multiplicabatur numerus
discipulorū in ierlm ualde.

Multa etiam turba sacerdo
tum obedeat fidei.

Stephanus autē plēn' grā
& fortitudine: faciebat p̄di
gia & signa magna in poplo.
Surrexerunt autem quidam
de synagoga que appellaba
tur libertinorum & cyre
nensium & alexandrinorū.
& eorū qui erant acilia
& asia: disputantes cū ste
phano. Et non poterant re
sistere sapientie. & spiritu
qui loquebatur. Tunc sum
miserunt uros qđ dicerent se
audisse eum dicentē uerba
blasphemie in moy'sen &
dñm. Commouerunt itaq;
plebem & seniores & scribas.
& concurrentes rapuerunt
eum. & adduxerunt in con
cilium & statuerunt testes
falsos dicentes. Homo iste
non cessat loqui uerba ad
uersus locū sc̄m. & legē. Au
dimus enim eū dicentem.

qm̄ iñc nazarenus hinc destrui
 et locum istum. & imitabit
 traditiones quas tradidit no
 bis moyses. Et intuentes in
 eū om̄s qui sedebant in con
 cilio: uiderunt faciem eius
 tanquā faciem angeli. Dixit
 autē princeps sacerdotum
 stephano. Si hec ita se habent:

Qui ait. Viri fratres & patres. audite.

Ds gl̄e apparuit
 patri nro abraham cū eēt
 in mesopotamia. prius quā
 moraretur in charia: & dixit
 ad illum. Exi de terra tua
 & de cognatione tua. & ueni
 in terram quā t̄ monstra
 uero. Tunc exiit de terra chal
 deorum. & habitauit in char
 ra. Et inde postquam mor
 tuus est pater eius: transeu
 lit illum in terram istam
 in qua uos nunc habitatis.
 & non dedit illi hereditatē
 in ea nec passum pedis. sed
 pmisit illi dare eam in pos
 sessionem & semini ei post
 ipsum. cum non haberet fi
 lium. Locutus est autē ei d̄s.
 q̄a erit semen ei accola in t̄ra

aliena. & seruituti eos subiciunt.
 & male tractabunt eos annis
 quadringentis. & gentem
 cui seruerint iudicabo ego
 dixit d̄s. Et post hec exhibuit
 & deseruente in loco isto.
Et dedit illi testamentum cir
 cuncisionis. & sic genuit
 isaac. & circumcidit eū die
 octaua. & isaac iacob. & iacob
 duodecim patriarchas. Et
 patriarche emulantes ioseph
 uendiderunt in egyptum.
 & erat d̄s cum eo. & eripuit
 eum ex omnib; tribulationib;
 eius. Et dedit ei grām & sapi
 entiam in conspectu phara
 onis regis egypti. & consti
 tuit eum prepositum super
 egyptum. & super omnem
 domum suam. Uente autē
 fames in uniuersam egyptū
 & chanaan. & tribulatio ma
 gna. & non inueniebant ei
 bos patres nri. Cum audisset
 autem iacob eē frumentū
 in egypto: misit patres nros
 primum. & in secundo co
 gnitus est ioseph a fr̄ib; suis.
 & manifestatum est phara

omni genus eius. Mittens autē
ioseph accersiuit iacob patre
suum & omnē cognationē
suam. in animab; septua-
ginta quinq; . Et descendit
iacob in egyptum: & defun-
ctus est ipse & patres nr̄i. &
translati sunt in sychem. &
positi sunt in sepulchro qđ
emittit abraham precio ar-
genti a filiis emor filii syche.
Cum appropinquaret autem
tempus remissionis quam
confessus erat d̄s abrahe: cre-
uit popl̄s in egypto & mul-
tiplicatus est quoad usq; sur-
rexit rex alius in egypto qui
non sciebat ioseph. Hic circū-
ueniens genus nr̄m: afflixit
patres nr̄os ut exponerent
infantes suos. ne uiuificarent
masculi. Eodem tempore nat̄
est moyses. & fuit gratus deo.
Qui nutritus est trib; mensib;
in domo patris sui. Exposito
autē illo in flumine: susculit
eum filia pharaonis. & eni-
truit eum sibi in filium. Et
eruditus est moyses om̄i sapi-
entia egyptiorum. & erat

potens in uerbis & in operib;
suis. Cum autē impleteretur ei
quadraginta annorū tēpus:
ascendit in cor eius ut uisi-
taret fr̄s suos filios isrl̄. Et
cū uidisset quendam inuiriā
patientē de genere suo: un-
dicauit illum. & fecit ultio-
nem ei qui inuiriā sustine-
bat percussio egypto. Existi-
mabat autem intelligere
fr̄s suos: qm̄ d̄s per manum
ipsius daret salutē illis. At
illi non intellexerunt. Sequen-
ti uero die apparuit illis tra-
gantibus. & reconciliabat
eos in pace dicens. Viri fr̄s
estis. Ut quid nocetis alteru-
trum? Qui autē inuiriā
faciebat pximo suo: reppu-
lit eum dicens. Quis te consti-
tuit principem & iudicē
super nos? Nunquid inter-
ficere me tuus. quēadmodū
interfecisti heri egyptum?
Eugit autē moyses in uerbo
isto. & factus est aduena in
terra machan. ubi genuit
duos filios. Et expletis annis
quadraginta: apparuit illi

in deserto montis h'na ang'ls
in igne flamme rubi. Moyses
autem uident: admiratus est
uisum. Et accedente illo ut
consideraret: facta est uox
dñi ad eum dicens. Ego sum d's
patru tuoru. d's abraham
& d's isaac & d's iacob. Time
factus autē moyses: non au
debat considerare. Dixit autē
illi d's. Solue calciamentum
pedum tuoru. Locus enim
in quo stas: terra scā est. In
dens uidi afflictionē populi
mei qui est in egypto. & ge
mitum eoru audiui. & de
scendi liberare eos. Et nunc
ueni. & mittam te in egyptū.
Hunc moysen que negauerūt
dicentes. quis te constituit
principē & iudicem sup nos:
hunc d's principē & redēpto
rē misit cū manu ang'li. q̄
apparuit illi in rubo. Hic
eduxit illos faciens pdigia
& signa magna in terra egypti
& in rubro mari. & in
deserto annis quadraginta.
Hic est moyses qui dixit filis
isrl. Propham uobis suscita

115
bit d's de fratribus u'ris. tanquā
me ipsum audietis. Hic est q̄
fuit in cœlia in solitudine
cū ang'lo qui loquebatur ei
in monte h'na & cū patrib;
n'ris. qui accepit uerba uite
dare nobis. Cui noluerunt
obedire patres n'ri. sed rep
pulerunt & auersi sunt cor
dibus suis in egyptum. dicen
tes ad aaron. fac nobis deos
qui precedant nos. Moyses
enim hic qui eduxit nos de
terra egypti. nescimus quid
factum sit ei. Et fecerunt in
tulum illis diebus. & obtule
runt hostiam simulachro. &
letabantur in operibus ma
nuum suaru. Conuertit autē
se d's ab eis. & tradidit eos seruire mi
litiæ cœli. sicut scriptum est
in libro propharum. Nunquā
uictimas aut hostias obtuli
stis in annis quadraginta
in deserto domus israhel. Et
suscepistis tabernaculum
moloch & h'cus dei uestri
tempha. figurat quas fecistis
adorare eas. Transferam uos
ppter hoc in babilonem;

Tabernaculum testimonium fuit
patribus nris in deserto sicut
disposuit ds loquens ad mo
ysen. ut faceret illud scdm
formam quam uiderat. Qd &
induxerunt suscipientes
patres nri cum resinaue
in possessionem gentium
quas expulit ds a facie pa
trum nroru. usq; in diebus
dauid. qui inuenit gratiam
ante dm. & petiit ut inue
niet tabernaculum deo ia
cob. Salomon autem edifica
uit illi domum. sed non exel
sus in manufactis habitat.
sicut ppha dicit. Celum in
sedes est. terra autem scabel
lum pedum meoru. Quam
domum edificabit in dicit
dnus. aut quis locus requieti
onis mee est? Nonne man
mea fecit hec omnia? Dura
ceruice & inexcuncti cordib;
& aurib; uos semper spiri
tui sco resististis. sicut pa
tres ur̄i & uos. Quem ppha
rum non sunt persecuti pa
tres ur̄i. Et occiderunt eos
q̄ p̄nunciabant de aduen

tu iusti. cuius uos nunc p̄di
tores & homicidę fuistis:
qui accepistis legem in dispo
sitione anglorum. & non
custodistis.

Audientes autem hec: disse
cabantur cordibus suis. &
stridebant dentibus in eum.

Cui autem eet stephanus plenus
spu sco: intendens in celum
uidebat glam dei. & non stante
a dextris dei. & ait. Ecce uideo
celos apertos. & filium homi
nis stantem a dextris uirtu
tis dei. Exclamantes autem
uoce magna: contemnerunt
aures suas. & impetu fecerunt
unanimitter in eum. Et eici
entes eum extra ciuitatem:
lapidabant. Et testes depo
suerunt uestimenta sua se
cus pedes adolescentis: qui
uocabatur saulus. Et lapi
dabant stephanum: inuo
cantes & dicentes. Dne ihu:
suscipe spm meum. Postis autem
gemitibus: clamauit uoce ma
gna dicens. Dne. ne statuas
illis hoc peccatum. Et cum hoc
dixisset: obdormiuit in dno.

Saulus autē erat conseruens
neci eius.

Facta est autem in illa die
persecutio magna in ecclesia
que erat ierosolimis. & omnes
dispersi sunt per regiones
iudee & samarie. pręter aplos
q̄ remanserunt in ierusalē.
Curauerunt autē stephanum
unū timorati. & fecerunt
planetū magnū sup illum.
Saulus uero deuastabat eccle-
siam. p̄ domos intrans & tra-
hens uiros ac mulieres: tra-
debat in custodiam. Igitur
q̄ dispersi erant. p̄transibant
euanglizantes uerbum dei.
Phylippus autē descendens in
ciuitatem samarie. p̄dica-
bat illis xpm. Intendebant
autē turbe usque a phylip-
po dicebantur. unanimiter
audientes & uidentes signa
& pdigia que faciebat. Multi
enim eorū qui habebant sp̄s
immundos: clamantes uoce
magna exiunt. Multi autē
paralytici & claudi: curati
sunt. Factum est ergo ma-
gnū gaudiū in illa ciuitate.

Vir autem quidā
nomine symon erat. qui ante
fuerat magus in ciuitate. se-
duicens gentem samarie. dicens
se ēē aliquem magnum. Cui au-
scultabant omnes a minimo usq;
ad maximū dicentes. Hic est
uirtus dei que uocatur magna.
Attendebant autē eum: p̄pter
qd̄ multo tempore suis ma-
gicis artibus dementasset eos.
Cum q̄ credidissent phylippo
euanglizanti de regno dei:
in nomine iūv xpi baptiza-
bantur uiri ac mulieres. Tē
symon & ipse credidit. Et cū
baptizatus ēēt: adheerebat
phylippo. Uidens etiā signa
& uirtutes maximas fieri a
phylippo: stupens admira-
batur. Cum autē audissent
apli qui erant ierosolimis q̄a
recepte samaria uerbū dei:
miserunt ad eos petrum &
iohannē. Qui cū uenissent:
orauerunt p̄ ipsis ut accipe-
rent sp̄m sc̄m. Hondū enim
in quenquā illorū uenerat:
sed baptizati tantū erant
in nomine dñi iūv. Tunc

imponerant manus sup illos.
& accipiebant spm scin.

Cum uidisset autē symon quā
p impositionē manus apłōz
daretur sps scs: obtulit eis pe
cuniā. dicens. Date & in hanc
potestatem. ut cuiusq; im
posuerit manus: accipiat spm
scin. Petrus autē dixit ad eum.
Pecunia tua tecū sit in pñtio
nē. qm donū dei existimasti
pecunia possideri. Non est t̄
pars. neq; fors in sermone
isto. Cor enim tuū non est re
ctum corā deo. Penitentiam
itaq; age ab hac nequitia tua.
& roga dñm. si forte remittat
t̄ hec cogitatio cordis tui.
In felle enim amaritudinis
& obligatione iniquitatis.
uideo te eē. Respondens au
tē symon dixit. Precamini
q̄ uos p me ad dñm. ut nichil
ueniat super me horū que
dixistis. Et illi quidem testifi
cati & locuti uerbum dei: re
di bant ierosolimā. & in mul
tis regionibus samaritanoz
euangelizabant.

Angls autē dñi locutus est

ad phylippum dicens. Surge
& uade contra meridianum
ad uiam que descendit ab ie
rusalem in gazam: hec est
deserta. Et surgens abiit. Et
ecce uir ethiops eunuchus
potens candidis regine ethi
opum q̄ erat super om̄s ga
zas eius: uenerat adorare in
ierlm. Et reuertebatur sedens
super currū. legensq; isaiam
ppham. Dixit autē sps phy
lippo. Accede. & adiunge te
ad currum istum. Accurrens
autem phylippus: audiuit
illum legentem isaiam ppham.
& dixit. Putasne intelligis
que legis? Qui ait. Et quom̄
possim. si non aliquis osten
derit m̄. Rogauitq; phylip
pum: ut ascenderet & sederet
secum. Locus autē scripture
quā legebat. hic erat. Tanquā
ouis ad occisionem ductus est.
& sicut agnus coram tonden
te se sine uoce: sic non apuit
os suum. In humilitate iudi
cium ei sublatū est. Genera
tionē illius quis enarrabit?
Quomā tolletur de terra uitaei:

117
Respondens autem eunuchus
phylippo: dixit. Obsecro te.
de quo propheta dicit hoc. de se
an de alio aliquo: Aperiens
autem phylippus os suum &
incipiens a scriptura ista: eu-
angelizauit illi in uiam. Et dum
irent per uiam: uenerunt
ad quandam aquam. Et dixit
eunuchus. Ecce aqua. Quis pro-
hibet me baptizari: Dixit
autem phylippus. Si credis ex
toto corde: licet. Qui dixit.
Credo filium dei esse in uiam christum.
Et iussit stare currum. Et de-
scenderunt uterque in aquam
phylippus & eunuchus. &
baptizauit eum. Cum autem
ascendissent de aqua: spiritus
domini rapuit phylippum. &
amplius non uidit eum eu-
nuchus. Ibat enim per uiam
sua gaudens. Phylippus
autem inuentus est in azoto.
Et pertransiens euangelizabat
ciuitatibus cunctis: donec
ueniret cesaream.
Saulus autem adhuc spi-
rans in inanimatum & cedens in
discipulos domini: accessit ad

principem sacerdotum. & pe-
tuit ab eo epulas in damascum
ad synagogas. ut si quos in-
ueniret huius uisus ac
mulieres uinctos perduceret
in ierusalem. Et cum iter
faceret: contigit ut appro-
pinquaret damasco. Et su-
bito circumfulsit eum lux
de celo. & cadens in terram
audiuit uocem dicentem sibi.
Saul. saule. quid me perseque-
ris: Qui dixit. Quis es domine:
Et ille. Ego sum ihesus nazarenus.
quem tu persequeris. Durum
est tibi contra stimulum cal-
citare. Qui tremens & stu-
pens dixit. Domine. quid me
uis facere: Et dominus ad eum.
Surge & ingredere ciuitatem.
& dicetur tibi quid te oportet
facere. Viri autem illi qui
comitabantur cum eo: stabant
stupefacti. audientes quidem
uocem. neminem autem uidentes.
Surrexit autem saulus de terra:
aperitisque oculis nichil uide-
bat. Ad manus autem illum
trahentes. introduxerunt
damascum. Et erat tribus

diebus non uidens. & non
manducauit neq; bibit. Erat
autem quidam discipulus
damasci nomine ananias.
Et dixit ad illum in uisu dñs.
Ananias. At ille ait. Ecce ego
dñe. Et dñs ad illum. Sur
gens uade in uicū q̄ uocatur
rectus. & quere in domo iu
de saulum nomine tharsen
sem. Ecce enī orat. Et uidit
uirū ananiā nomine intro
euntē & imponentem sibi
manus: ut uisum recipiat.
Respondit autē ananias. Dñe.
audiuimus de uirō hoc
quanta mala sc̄is tuis fece
rit in ierlm. Et hic habet
potestatem a principibus
sacerdotum alligandi om̄s
q̄ inuocant nomen tuum.
Dixit autē ad eum dñs. Vade.
qm̄ uas electionis est in iste.
ut portet nomen meū corā
gentib; & regibus. & filiis
isrl. Ego enim ostendā illi.
quanta oporteat eum pro
nomine meo pati. Et abiit
ananias & introiit in
domū. & imponens ei manū

dixit. Saulē frater. dñs mi
sit me inē qui apparuit t̄
in uia qua ueniebas. ut ui
deas & implearis spū sc̄o.
Et confestim ceciderunt ab
oculis eius tanquā squame:
& uisum recepit. Et surgens
baptizatus est. Et cū accepis
set cibum confortatus est.
Fuit autem cū discipulis qui
erant damasci per dies aliquot.
Et continuo ingressus paulus
in synagogas predicabat
inō: qm̄ hic est filius dei.
Stupebant autē om̄s qui eum
audiebant: & dicebant. Non
ne hic est qui expugnabat
in ierlm eos qui inuocant
nomen istud? Et huc ad hoc
uenit: ut uinctos illos duce
ret ad principes sacerdotū.
Saulus autem multo
magis conualecebat & con
fundeat iudeos qui habi
tabant damasci. affirmans
qm̄ hic est xp̄c filius dei.
Cum impleverentur autē dies
multi: consilium fecerunt
iudei ut eum interficerent.
Hoc autē facte sunt saulo

infidie eorū. Custodiebant autē & portas die ac nocte. ut eum interficerent. Accipientes autē discipuli ei nocte per murū demiserunt eum. summittentes in sporta. Cū uenisset autē in ierusalem: temptabat iungere se discipulis. & omīs timebant eū. non credentes quia eēt discipulus. Barnabas autem apprehensum illum duxit ad ap̄tōs. & enarrauit illis y. quomodo in damasco fiducialiter egerit in nomine ih̄u. Et erat cum illis intrans & exiens in ierusalem. & fiducialiter agens in nomine dñi. Loquebatur q̄q; cū gentib; & disputabat cū grecis. Illi autē querebant occidere eum. Qd̄ cū cognouissent fr̄s: deduxerunt eū nocte cesaream. & dimiserunt tharsum. Ecclā quidem p̄ totā iudeam & galileam & samariam habebat pacē. & edificabatur ambulans in timore dñi. & consolatione sp̄s sc̄i replebatur.

Factum est autē ut petrus cum pertransiret iunuerfos: deueniret ad sc̄os qui habitabant lidde. Inuenit autē ibi hominē quendā nomine eneam. ab annis octo iacentē in grabato. q̄ erat paralyticus. Et ait illi petrus. Cnea. sanet te dñs ih̄c xpc. Surge & sterne tibi. Et continuo surrexit. Et uiderunt illum omīs qui habitabant lidde & saronē. q̄ conuersi sunt ad dñm. In ioppe autē fuit quedā discipula nomine tabita. que interpretata dicitur doreas. Hec erat plena operib; bonis & elemosinis. quas faciebat. Factum est autem in dieb; illis. ut infirmata moreretur. Quā cum laussent: posuerūt eam in cenaculo. Cum autē prope eēt lidda ab ioppe: discipuli audientes q̄a petrus eēt in ea. miserunt duos uiros ad eum rogantes. ne pigriters uenire usq; ad nos. Cū iungens autē petrus. ueniret cum illis. Et cum aduenisset:

y. qm̄ in uia uidisset dñm. & quia locutus est ei. &

dixerunt illū in cenaculum.
Et circumsteterunt illū omnes
uidue flentes. & ostendentes
tunicas & uestes. quas facie-
bat illis dorcas. Tunc autē
omnibus foras: petrus po-
nens genua sua orauit. Et
conuersus ad corpus dixit.
Tabitha surge. At illa aperuit
oculos. & uiso petro resedit.
Dans autē illi manū erexit eā.
Et cū uocasset scōs ac uiduas:
assignauit eam uniuam. No-
tum autē factum est per
uniuersam ioppen: & cre-
diderunt multi in dño ih̄u
xpo. Factū est autē ut dies
multos moraretur in iop-
pe: apd̄ symonē quendam
coriariū.

Un autē quidam erat
in cesarea nomine corneli.
centurio cohortis que dicit̄
italica. religiosus & timent
dñm cū omni domo sua. fa-
ciens elemosinas multas
plebi. & deprecans dñm sēp.
Uidit in uisu manifeste qua-
si hora nona diei anglm̄
dei int̄uentē ad se. & di-

centem sibi. Corneli. At ille
intuens eum: timore corre-
ptus dixit. Quis es dñe?
Dixit autē illi. Orationes tue
& elemosine tue. ascendent̄
in memoriam in conspectu
dei. Et nunc mitte uiuos
in ioppen: & accersi symonē
quendam qui cognominat̄
petrus. Hic hospitatur apd̄
symonē quendam coriariū.
cui domus est iuxta mare.
Hic dicit̄ t̄ quid te oporteat
facere. Et cum discessisset
angls qui loquebatur illi:
uocauit duos domesticos suos.
& militē metuentē dñm ex
nis qui illi parebant. Quib;
cum enarrasset omnia: misit
illos in ioppen. Postera autē
die iter illis facientibus &
appropinquantib; ciuitati:
ascendit petrus in superiora
domus ut oraret circa horā
sextam. Et cum esuriret:
uoluit gustare. Properantib;
autē eis: cecidit super cum
mentis excessus. Et uidit ce-
lum apertū. & descendens uas
quoddam uelut linteum

magnum quattuor intus
summitati de celo in terra
in quo erant omnia quadru-
pedia & serpentina terre &
uolatilia celi. Et facta est
uox ad eum dicens. Surge
petre. occide & manduca.
At autem petrus. Absit dñe.
quia nunquam manducaui
omne comune & immun-
dum. Et uox iterum secundo
ad eum. Quis dñs purificauit
tuum commune dixeris.
Hoc autem factum est per ter-
& statim receptum est uas
in celum. Et dum intra se hesi-
taret petrus quidnam esset
uisio quam uidisset: ecce uiri
qui missi erant a cornelio in-
quirentes domum symonis.
asteterunt ad ianuam. Et cum
uocassent: interrogabant
si symon qui cognominatur
petrus illic haberet hospiti-
um. Petro autem cogitante
de uisione: dixit spiritus ei. Ecce
uiri tres querunt te. Surge
itaque & descende. & uade cum
eis nichil dubitans: quia ego
misi illos. Descendens autem in

119
petrus ad uiros: dixit. Ecce
ego sum quem queritis. Que cau-
sa est propter quam uenistis?
Qui dixerunt. Cornelius centu-
rio uir iustus & timens deum
& testimonium bonum habens
ab uniuersa gente iudeorum.
responsum accepit ab angelo
suo accersiri te in domum
sua. & audire uerba abs te.
Introducens ergo eos. recepit
hospitio. Sequenti autem die
surgens profectus est cum eis.
& quidam ex fratribus ab ioppe
comitati sunt eum. Altera au-
tem die introiit cesaream.
Cornelius uero
expectabat illos conuocatis
cognatis suis & necessariis
amicis. Et factum est. Cum
introisset petrus: obuius
uenit ei cornelius. & proci-
dens ad pedes eius adorauit eum.
Petrus uero eleuauit eum dicens.
Surge. & ego ipse homo sum
sicut & tu. Et loquens cum illo
introiit. & inuenit multos
qui conuenerant. dixitque ad
illos. Vos scitis quomodo abo-
minatum sit uirum iudeo con-

ungi. aut accedere ad ali
emigenam. Sed in ostendit
dñs neminē communē aut
immundū dicere hominē.
Propter qđ sine dubitatio
ne ueni accersitus. Inter
rogō qđ quam ob causam
accersistis me.

Et cornelius ait. Audidi
quarta die usq; in hanc
horam. orans eram hora
nona in domo mea. Et ecce
uir stetit ante me in ueste
candida. & ait. Corneli ex
audita est oratio tua. & ele
mosine tue cōmemorate
sunt in conspectu dei. Mit
te qđ in ioppen: & accersi
simonē qui cognominat̄
petrus. hic hospitatur in
domo simonis coriariū. iu
xta mare. Is cum uenerit:
loquetur tibi. Confestim qđ
misi ad te. & tu bene fecisti
ueniendo ad nos. Hunc qđ
om̄s nos in conspectu tuo
assumus. audire om̄ia que
cunq; tibi precepta sunt
a dño. Aperiens autē pe
trus os suum dixit. In ue

ritate comperi. qm̄ non
est personarum acceptor
dñs. sed in omni gente qui
timet dñm & operatur iusti
ciam: acceptus est illi. Ver
bum enim suum misit filius
isrl̄: annuncians pacem p̄
uim̄ xp̄m. Hic est enī om̄iū
dñs. Vm̄ fr̄s. uos scitis qđ
factum est uerbum p̄ uni
uersam iudeam. incipiens
enī a galilea post baptisimū
qđ predicauit ioh̄s in a na
zareth: quom̄ unxit eū dñs
sp̄u sc̄o & uirtute. Qui per
transiit benefaciendo &
sanando om̄s oppressos a
diabolo. qm̄ dñs erat cū illo.
Et nos testes sumus omnium
que fecit in regione iudeorū
& ierusalem: que occiderūt
suspendentes in ligno. Hunc
dñs suscitauit tertia die. &
dedit eū manifestum fieri
non om̄i poplō. sed testibus
preordinatis a deo. nobis
qui manducauim̄ & bibim̄
cum illo postquā resurrexit
a mortuis. Et precepit nob̄
predicare poplō & testifi

120
cari. quia ipse est qui consti-
tutus est a deo iudex uiuorū
& mortuorū. Huic omīs p-
phe testimonium phibent.
remissionē peccatorū acci-
pere per nomen eius omīs
qui credunt in eum. Adhuc
loquente petro uerba hec:
cecidit sps scs super omīs q̄
audiebant uerbum. Et ob-
stupuerunt ex circuncisione
fideles qui uenerant cū pe-
tro. quia & in nationes grā
sps sc̄i effusa est. Audiebant
enim illos loquentes linguis.
& magnificantes dñm. Tunc
respondit petrus. Num a-
quam quis phibere potest
ut non baptizentur ii qui
sp̄m sc̄m acceperunt sicut
& nos? Et iussit eos baptiza-
ri in nomine iū xpi. Tunc
rogauerunt eum. ut mane-
ret ibi aliquot diebus.

Audierūt autē apti & fr̄s qui
erant in iudea. qm̄ & gentes
receperunt uerbum dei.
Cū ascendisset autē petrus
ierosolimam: disceptabant
aduersus illum qui erant

ex circuncisione dicentes.
Quare introisti ad uiros pre-
putium habentes. & man-
ducasti eum illis? Incipiens
autem petrus exponebat
illis per ordinem dicens. Ego
eram in ciuitate ioppe orans.
& uidi in excessu mentis ui-
sionem. descendens uas quōsdā
uelut litcheum magnum
quattuor intus summitati
de celo. & uenit usq; ad me.
In quod intuens considerabā.
& uidi quadrupedia terre.
& bestias. & reptilia. & uola-
tilia celi in eo. Audiu autē
& uocem dicentē m̄. Surge
petre. occide & manduca.
Dixi autē. Nequaquam dñe.
quia commune aut immun-
dum nunquā introiit in
os meum. Respondit autē
uox de celo secundo. Que d̄s
mundauit. tunc cōmune
dixeris. Hoc autem factum est
per ter. & recepta sunt rursum
omnia in celum. Et ecce con-
festum uiri tres astiterunt
in domo in qua eram: missi
a cesarea ad me. Dixit autē

sp̄s m̄. ut uem cū illis nichil
hesitans. Uenerunt autem
mecū & sex fr̄s isti. & ingressi
sumus domum uiri. Harra-
uit autē nobis quom̄ uidis-
set anḡl̄m in domo sua stan-
tem. & dicentem sibi. Mitte
in ioppen. & accersi symonē
q̄ cognominatur petrus. q̄
loquetur t̄ uerba in quibus
saluus eris tu & uniuersa do-
mus tua. Cum autē exisset
loqui: decidit sp̄s sc̄s super
eos. sicut & in nos in initio.
Recordatus sum autē uerbi
dn̄i. sicut dicebat. Joh̄s q̄dē
baptizauit aqua. uos autē
baptizabimini sp̄u sc̄o. Si q̄
eandem gr̄am dedit illis d̄s
sicut & nobis q̄ credidimus
in dn̄m ih̄m xp̄m: ego quis
etiam qui possem prohibere
dn̄m. His auditis tacuerunt.
& gl̄ificauerūt dn̄m dicentes.
Ergo & gentibus d̄s penitenti-
am ad uitam dedit. Et illi
quidem qui dispersi fuerant
a tribulatione que facta fue-
rat sub stephano. perambu-
lauerunt usq; phenicem.

& cyprium. & antiochiam.
nemini loquentes uerbum
nisi solum iudeis. Erant autē
quidam ex eis uiri cyprii &
cyrreni. Qui cum introissent
antiochiam: loquebantur
& ad grecos annunciantes
dn̄m ih̄m. Et erat manus
dn̄i cum eis. multusq; nu-
merus credentium conuer-
sus est ad dn̄m. Peruenit
autem sermo ad aures eccl̄e
que erat ierosolimis super
istis. & miserunt barnaban-
usq; antiochiam. Quo cum
puenisset & uidisset gr̄am
dei: gauisus est. & hortabat̄
om̄s p̄posito cordis p̄manere
in domino. quia erat uir bo-
nus & plenus sp̄u sc̄o & fide.
Et apposita est turba multa
ad dn̄m. Profectus est autē
& barnabas tharsum. ut
quereret saulum. Quē cum
inuenisset: p̄duxit antiochi-
am. & annum totum conuer-
sati sunt in eccl̄a. & docuerūt
turbam multam. ita ut co-
gnominarentur p̄m̄i anti-
ochie discipuli xp̄iani.

His autem diebus superuenerunt ab ierosolymis prophetae antiochiam. & unum ex eis nomine agabus. significabat per spiritum famem magnam futuram in universo orbe terrarum. que facta est sub claudio. Discipuli autem prout quisque habebat. proposuerunt singuli in ministerium mittere habitantibus in iudea scribis. Quod & fecerunt. mittentes ad seniores per manus barnabe & sauli.

Eodem autem tempore misit herodes rex manus. ut affligeret quosdam de ecclesia. Occidit autem iacobum fratrem iohannis gladio. Videns autem quia placeret iudeis: apposuit ut apprehenderet & petrum. Erant autem dies azimorum. Quem cum apprehendisset misit in carcerem. tradens quattuor quatermionibus militum custodiendum. uolens post pascha producere eum populo.

Et petrus quidem seruabatur in carcere. Oratio autem fi-

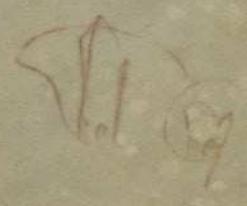
ebat sine intermissione ab ecclesia ad deum pro eo. Cum autem producturus eum esset herodes: in ipsa nocte erat petrus dormiens inter duos milites unctus catenis duabus. & custodes ante ostium custodiebant carcerem. Et ecce angelus domini affuit: & lumen refulsit in habitaculo. Percussitque latere petri: excitauit eum dicens. Surge uelociter.

Et ceciderunt catene de manibus eius. Dixit autem angelus ad eum.

Precingere & calcia te caligas tuas. Et fecit sic. Et dixit illi.

Circunda tibi uestimentum tuum. & sequere me. Et exiens sequebatur eum. & nesciebat quia uerum est quod fiebat per angelum.

Et sciebat enim se uisum in die. Transeuntes autem primam & secundam custodiam. uenerunt ad portam ferream que ducit ad ciuitatem. que uero aperta est eis. Et exiuntes processerunt unum unum. & continuo discessit angelus ab eo. Et petrus ad se reuersus dixit. Nescio uere quia misit dominus

angl'm suum & eripuit me
de manu herodis. & de omni
expectatione plebis iudeorū.
Confideransq; uenit ad do-
mum marie matris iohis
q̄ cognominatus est marcus.
ubi erant multi congrega-
ti & orantes. Pulsante autē
eo ostium ianue: processit
puella ad audiendum no-
mine iode. Et ut cognouit
uocem petri: pre gaudio n̄
aperuit ianuam. sed intro-
currenti nunciavit petrum
stare ante ianuam. At illi
dixerunt ad eam. Insanis.
Illa autē affirmabat sic se
habere. Illi autem dicebant.
Angl's eius est. Petrus autem
perseuerabat pulsans. Cum
autem aperuissent: uiderūt
eum & obstupuerunt. Annu-
ens autē eis manu ut tace-
rent: enarrauit qm̄ dñs edu-
xisset eū de carcere. dixitq;
Nunciare iacobo & fr̄ib; hęc.
Et egressus abiit in aliū locū.
Acta autē die: erat
non parua turbatio inter
militēs. quidnam de petro

factum ēēt. Herodes autem
cum requisisset eum & non
inuenisset: inquisitione
facta de custodibus. iussit
eos duci ad se. Descendensq;
a iudea in cesariam: ibi cō-
moratus est. Erat autem
uicinus tyris & sidonis. At
illi unanimes uenerūt ad eū.
& persuaso blaspho q̄ erat
super cubiculum regis po-
stulabant pacem. eo quod
alerentur regiones eorum
ab illo. Statuto autem die
herodes uestitus ueste regia
sedit p̄ tribunali. & contio-
nabatur ad eos. Popl's autē
acclamabat dei uoces & non
hominis. Confestim autem
percussit eum angl's dñi.
eo qd̄ non dedisset honore
deo. & consumptus auerim-
bus exiit. Verbum
autem dñi crescebat. & mul-
tiplicabatur. Barnabas autē
& saulus reuersi sunt ab ie-
rosolimis expleto ministerio.
assumpto iohanne q̄ cogno-
minatus est marcus.
Erant autē in eccl'a

que erat antiochie pphie &
doctores. in quib; barnabas
& symon qui cognominabat
niger. & lucius cirenensis.
& manaen qui erat hero
dis tetrarche collactaneus.
& saulus. Ministrantibus
autē illis dno & ieiunanti
bus: dixit sps scs. Separate
michi barnaban & saulu
in opus qd assumpsi eos.

Tunc ieiunantes & orantes.
imponentesq; eis manus:
dimiserunt eos. Et ipsi qdē
missi ab spū scō abierunt
seleuchiam. & inde nauiga
uerunt cyprium. Et cum
uenissent salamina: pre
dicabant uerbum dei in sy
nagogis iudeorum. Habe
bant autē & iohannē in mi
nisterio. Et cum pambulaf
sent uniuersam insulam
usq; paphum: inuenerunt
uirum quendam magum.
pseudo ppham. iudeum.
cui nomen erat bariesu. qui
erat cū pconsule sergio paulo
uuo prudente. Hic accersitis
barnaba & saulo: desiderabat

audire uerbum dei. Resistebat
autē illis ehymas magus. sic
enim interpretatur nomen
ei. querens auertere procon
sulem a fide. Saulus autem
qui & paulus repletus spū
scō: intuens in eum dixit.

O plene omī dolo. & omni fal
lacia. fili diaboli. inimice
omnis iusticie dei. non desi
nis subuertere uias dñi rectas:

Et nunc ecce manus dñi sup
te: & eris cecus. non uidens
solem usq; ad tempus. Et
confestim cecidit in eum ca
ligo & tenebrę. & circūiens
querabat qui ei manum
daret. Tunc proconsul cū
uidisset factum: credidit.
admirans super doctrina
domini.

Et cū a papho nauigas
sent paulus & q cū eo erant:
uenerunt pergen pampphi
lie. iohannes autem disce
dens ab eis. reuersus est ieroso
limam. Illi uero pertransum
tes pergen uenerunt antio
chiam phisidie: & ingressi
synagogam die sabbatorū

sedierunt. Post lectionē autē
legis & prophetarum: mise-
runt principes synagoge
ad eos dicentes. Viri fratres.
si quis est in uobis sermo ex-
hortationis ad plebem: di-
cite. Surgens autē paulus.
& manu silentiū indicens:
ait. Viri israelite. & q̄ time-
tis dñm audite. Ds plebis isrl̄
elegit patres nros. & plebem
exaltauit cum eēt incole
in terra egypti: & in brachio
excelsis eduxit eos ex ea. & p̄
quadraginta annorū temp̄
mores eorū sustinuit in de-
serto. & destruens gentes se-
ptem in terra chanaan. sor-
te distribuit eis terram eorū.
quasi post quadringentos
& quinquaginta annos. Et
post hęc dedit iudices. usq;
ad samuelem ppham. Et ex
inde postulauerunt regem.
& dedit illis ds saul filium eis.
uirum de tribu beniamin.
annis quadraginta. Et illo
amotō. suscitauit illis dauid
regem. cui & testimonium
perhibens dixit. Inueni da-

uid filium iesse uirū scdm̄
cor meum. qui faciet omnes
uoluntates meas. Huius ds
ex semine scdm̄ p̄missionem
eduxit isrl̄ saluatoreū n̄m.
predicante iohanne ante
faciem aduentus ei bap-
tismi penitentię om̄i poplō
isrl̄. Cum impleteret autem
iohs cursum suum: dicebat.
Quē me arbitramini eē non.
sum ego. sed ecce uenit post
me. cuius non sum dignus
calciamenta pedū soluere.
Viri fr̄s. filii generis
abraham. & qui in uobis ti-
ment dñm. uobis uerbum sa-
lutis huius missum est. Qui
enim habitabant ierusalem
& principes eius. hunc igno-
rantes & uoces propharum
que per omne sabbatum le-
guntur. iudicantes impleue-
runt. Et nullam causam mor-
tis inuenientes in eū. petierūt
a pilato ut interficerent eū.
Cumq; consummassent om̄ia
que de eo scripta sunt: de-
ponentes eum de ligno. posu-
erunt in monumento. Deus

uero suscitauit eum a mortuis
tercia die. Qui uisus est per
dies multos usq; qui simul
ascenderant cum eo a galilea
in ierusalem: qui usq; nunc
sunt testes eius ad plebem.

Et nos uobis annunciamus
eam que ad patres nros rep-
missio facta est: qm̄ d̄s hanc
adimpleuit filius nris. resu-
scitans in̄m̄ sicut in psalmo
sec̄do scriptum est. Filius nris
es tu. ego hodie genui te. Qd̄
autē suscitauerit eū a mor-
tuis. ampli non iā reuersurū
in corruptionē: ita dixit.

Quia dabo uobis sc̄a dauid fi-
delia. Ideoq; & alias dicit.

Non dabis sc̄m̄ tuum uidere
corruptionē. Dauid enī in
sua generatione cū admini-
strasset uoluntati dei: dor-
miuit. & appositus est ad
patres suos. & uidit corru-
ptionem. Quem uero d̄s sus-
citauit: non uidit corrupti-
onem. Hocum ḡ sit uobis ui-
ri f̄s. quia per hunc uobis
remissio peccatorū annun-
ciatur. ab omnib; quib; non

potuistis in lege moȳsi iusti-
ficari. In hoc omnis q̄ credit
iustificatur. Videte ergo. ne
superueniat uobis quod di-
ctum est in proph̄is. Videte
contemptores. & admirami-
ni & disperdimini. q̄a opus
operor ego in diebus uis.

opus quod non credetis siq̄s
enarrauerit uobis. Exeuntib;
autem illis: rogabant ut se-
quenti sabbato loquerentur
sibi uerba hec. Cumq; dimis-
sa eēt synagoga: secuti sunt
multi iudeorum & colentū
aduenarum paulū & barna-
ban. Qui loquentes ad eos.
suadebant eis ut permane-
rent in gr̄a dei. Sequenti uero
sabbato: pene uniuersa ci-
uitas conuenit audire uer-
bum dñi. Uidentes autem
urbas iudei repleti s̄ zelo.
& contradicebant us que
a paulo dicebantur blas-
phemantes. Tunc constanter
paulus & barnabas dixerūt.

Vobis oportebat p̄mum loq̄
uerbum dei. sed qm̄ reppu-
listis illud & indignos uos

iudicatis eterne uitę: ecce
conuertimur ad gentes. Sic
enim precepit nobis dñs.
Posui te lumen in gentibus.
ut sis in salutem usq; ad
extremum terre. Audientes
autē gentes gauserunt sunt:
& glificabant uerbum dñi.
& crediderunt quotquot
erant preordinati ad uitā
eternam. Disseminabatur
autem uerbum dñi per uni
uersam regionē. Iudei autē
conertauerunt religiosas
mulieres & honestas & pri
mos ciuitatis. & exercitauerunt
persecutionem in paulum
& barnaban. & eiecerunt eos
de sinibus suis. At illi excus
so puluere pedum in eos:
uenerunt iconium. Discipuli
quoq; replebantur gaudio
& spiritu sancto.

Factū est autē iconi. ut
simul introirent in synago
gam iudeorum & loqueren
tur. ita ut crederet iudeos
& grecorū copiosa multitu
do. Qui uero increduli fue
runt iudei: suscitauerunt

persecutionē. & ad inuicem
diam conertauerunt ani
mas gentium aduersus fr̄s.
Multo igitur tempore de
morati sunt fiducialiter
agentes in dño. testimoni
um perhibentes uerbo gr̄e
sue. dantes signa & prodigia
fieri per manus eorum.

Diuersa est autē multitudo illi
ciuitatis. & quidam quidē
erant cum iudeis. quidam
uero cum ap̄tis. Cum autē
factus eēt impetus gentiliū
& iudeorum cum principi
bus suis. ut contumelios af
ficerent & lapidarent eos:
intelligentes confugerunt
ad ciuitates. liconiam. &
listram. & derben. & uni
uersam in circuitu regio
nem. & ibi euangelizantes
erant.

Et quidam uir in listris
infirmus sedebat pedibus
elaudus ex utero matris sue.
q̄ nunquam ambulauerat.
Hic audiuit paulū loquentē.
Quod intutus eum. & uidens q̄a
fidem haberet ut saluus fie

124
ret: dixit magna uoce. Sur-
ge super pedes tuos rectus.
Et exiit. & ambulabat. Tur-
be autē cū uidissent quod fece-
rat paulus: leuauerūt uocē
hęc omnes dicentes. Qui simi-
les facti hominū. descende-
runt ad nos. Et uocabant
barnaban iouem. paulum
uero mercuriū. quoniam ipse erat
dux uerbi. Sacerdos quoque
iouis qui erat ante in ciuita-
te. tauros & coronas ante ia-
nuas afferens cum populis.
uolebat sacrificare. Quibus
audierūt ap̄ti barnabas &
paulus: conscissis tunicis
suis exierunt in turbas.
clamantes & dicentes. Viri.
quid hec facitis? Et nos mor-
tales sumus similes uobis ho-
mines. annunciantes uobis
ab his uanis conuerti ad dñm
uiuum. qui fecit celum &
terram mare & omnia que
in eis sunt. qui in preteritis
generationibus dimisit
om̄s gentes ingredi uias su-
as. Et quidem non sine te-
stimonio semetipsū reliquit.

benefaciens. de celo dans pluui-
as & tempora fructifera. im-
plens cibo & leticia corda uia.
Et hec dicentes: uix sedauerūt
turbas ne sibi immolarent.
Superuenerunt autē quidam
ab antiochia & iconio iudei.
& persuasis turbis lapidan-
tes paulum traxerunt extra
ciuitatem. estimantes eum
mortuum eē. Circundantibus
autē eum discipulis: surgens
intrauit in ciuitatē. Et po-
stera die profectus est cum
barnaba in derben. Cumque
euangelizassent ciuitati
illi & docuissent multos:
reuerſi sunt listram. & icon-
ium & antiochiam. confir-
mantes animas discipulorum.
exortantesque ut permanerent
in fide. quoniam per multas tri-
bulationes oportet nos in-
trare in regnum dei. Et cū
constituissent illis per singulas
eccl̄as presbiteros. & orassent
cū ieiuniis: comendauerunt
eos dño in quem crederent.
Transiitentesque phisidiam: ue-
nerunt in pamphiliam. Et

loquentes in pergen uerbum
dñi descenderunt in acaham.
& inde nauigauerunt anti-
ochiam. unde erant traditi
gr̃e dei in opus qđ comple-
uerunt. Cum autē uenissent
& congregassent eccliam: re-
tulerunt quanta fecisset d̃s
cum illis. & quia aperuisset
gentibus ostium fidei.

Morati sunt autem
tempus non modicū
cum discipulis. Et quidam de-
scendentes de iudea docebas
fr̃s. q̃a nisi circumcidamini
scđm morem moysi: non po-
testis salui fieri. Facta ergo
seditione non minima apau-
lo & barnaba aduersū illos:
statuerunt ut ascenderent
paulus & barnabas. & qđā
alii ex aliis ad aptos & presbi-
teros in ierusalem sup hac
questione. Illi q̃ deducti ab
ecclā. pertransibant fenicē
& samariam. narrantes con-
uersionē gentium. & facie-
bant gaudii magnū omib;
fr̃ib;. Cum autē uenissent
ierosolimam: suscepti sunt

ab ecclā & ab aptis & a seño-
ribus. annunciantes quanta
d̃s fecisset cum illis. Surrexe-
runt autē quidam de here-
si phariseorum q̃ credebant
dicentes. quia oportet cir-
cuncidi eos. precipere quoq;
seruare legem moysi. Con-
uenerunt autē apti & seño-
res. uidere de uerbo hoc. Cū
autē magna conquisitio fie-
ret: surgens petrus dixit ad
eos. Viri fr̃s. uos scitis qm̃ ab
antiquis dieb; in nobis elegit
d̃s per os meū audire gentes
uerbum euangelii. & crede-
re. Et q̃ nouit corda d̃s testi-
monium perhibuit. dans
illis sp̃m sc̃m sicut & nobis.
Et nichil discreuit inter nos
& illos. fide purificans corda
eorū. Nunc q̃ quid tēptatis
dñm imponere iugum super
ceruicem discipulorum. qđ
neq; patres nr̃i neq; nos por-
tare potuimus: Sed per
gr̃am ih̃u xpi dñi credimus
saluari. quemadmodū & illi.
Tacuit autē omnis multitudo.
& audiebant barnaban

125
et paulum. narrantes quanta
fecisset deus signa et prodigia
in gentibus per eos. Et post-
quam tacuerunt: respondit
iacobus dicens. Viri fratres. au-
dite me. Simon narrauit
quomodo admodum primum deus uisi-
tauit sumere ex gentibus
populum nomini suo. et huic
concordant uerba prophetarum.
sicut scriptum est. Post haec
reuertar et reedificabo taber-
naculum dauid quod cecidit.
et diruta eius reedificabo. et
erigam illud. ut requirant
ceteri hominum dominum. et omnes
gentes super quas inuocatum
est nomen meum dicent dominus.
faciens haec. Notum a seculo
est domino opus suum. Propter
quod ego iudico non inquietari
eos qui ex gentibus con-
uertuntur ad dominum. sed scribe-
re ad eos ut abstineant se a
contaminationibus simula-
chorum. et fornicatione. et
suffocatis et sanguine. Moyses
enim a temporibus antiquis
habet in singulis ciuitatibus
quod cum predicent in synagogis.

ubi per omne sabbatum legitur.
Tunc placuit apostolis et senioribus
cum omni ecclesia eligere uiros
ex eis. et mittere antiochiam
cum paulo et barnaba: iudam
quod cognominatur barsabas
et silam uiros primos in fratribus.
scribentes per manus eorum.
Apostoli et seniores fratres.

Hi qui sunt antiochie et syrie
et cilicie fratribus qui sunt ex gen-
tibus salutem. Quoniam audiuimus
quia quidam ex nobis exe-
untes turbauerunt uos uer-
bis. euercentes animas uias
quibus non mandauimus. Pla-
cuit nobis collectis in unum
eligere uiros et mittere ad
uos cum carissimis nostris bar-
naba et paulo. hominibus
quod tradiderunt animas suas
pro nomine domini nostri ihesu christi.
Misimus ergo iudam et silam. quod
et ipsi uobis uerbis referrent
eadem. Utisum est enim spiri-
tui sancto et nobis. nichil ultra
imponere uobis oneris. quia
haec necessaria. ut abstinea-
tis uos ab immolatis simu-
lachrorum. et sanguine sus-

focato & fornicatione. a quibus
custodientes uos bene ageris.
Illi & dimissi / Valere.
descenderunt antiochiam.
& congregata multitudo
tradiderunt eptam. Quia
cum legissent: gausi sunt
super consolatione. Judas
autem & silas & ipsi cum
essent pphie: uerbo pluri
mo consolati sunt his. &
confirmauerunt eos. Facto
autem ibi aliquanto tempore:
dimissi sunt cum pace a fratribus
ad eos qui miserant illos. Vi
sum est autem hile remanere
ibi. solus autem iudas abiit.
Paulus autem & barnabas de
morabantur antiochie. do
centes & euangelizantes cum
aliis pluribus uerbum domini.
Post aliquot autem dies: dixit
ad barnaban paulus. Reuer
tentes uisitemus fratres per uni
uersas ciuitates. in quibus
predicauimus uerbum domini.
quomodo se habeant. Barna
bas autem uolebat secum assu
mere & iohanne. qui cogno
minabatur marcus. Paulus

autem rogabat eum. ut quia
discessisset ab eis a pamphy
lia. & non esset cum eis in opus:
non debere recipi eum. Facta
est autem dissensio inter eos:
ita ut discederent ab inuicem.
& barnabas assumpto mar
co nauigaret egyptum. pau
lus uero electo hila. profectus
est: traditus gratia dei a fratribus.
Perambulabat autem syriam
& ciliciam. confirmans ecclesias.
precipiens custodire precepta
apostolorum & seniorum. Et cum cir
cuisset has nationes: perue
nit in derben & listram.

Et ecce discipulus
quidam erat ibi nomine
timotheus. filius mulieris
iudaeae fidelis. patre gentili.
Hunc testimonium reddebant
qui in listris erant & icono
fratres. Hunc uoluit paulus se
cum proficisci. & assumens cir
cuncidit eum propter iudeos
qui erant in illis locis. Sciebant
enim omnes. quod pater eius gen
tilis esset. Cum autem pertransirent
ciuitates: tradebant eis cu
stodire dogmata quae erant

176
decreta ab aptis & senioribus
qui erant ierosolimis. Et ecce
quidem consumabantur fi-
de. & abundabant numero
cotidie. Transientes autem
frigiam & galacie regione:
uetati sunt a scō spū loqui
uerbum dei in asia. Cum ue-
nissent autē in misiam: tem-
ptabant ue bithiniam. &
non permisit eos ue sps ius.
Cum autem pertransissent mi-
siam: descenderunt troade.
& uisio per noctem paulo
ostensa est. Vir macedo qdā
erat stans: & precans eum &
dicens. Transiens in macedo-
niam. adiuua nos. Ut autē
uisum uidit: statim ques-
iimus p̄ficisci in macedoniā.
certi facti quia uocasset nos
d̄s euanglizare eis. Nauigan-
tes autē a troade. recto cursu
uenimus samothraciam: &
sequenti die neapolim. &
inde philippis. que est p̄ma
partis macedonie ciuitas co-
loma. Eramus autē in urbe
hac dieb; aliquot. conferen-
tes uerbum dñi. Die autem

sabbatorum egressi sumus fo-
ras portam iuxta flumen ubi
uidebatur oratio eē: & se-
dentes loquebamur mulie-
ribus que conuenerant. Et
quedam mulier nomine li-
dia purpuraria ciuitatis
tyathirenorū colens deum
audiuit. cui dñs aperuit
cor intendere iis que dice-
bantur a paulo. Cum autē
baptizata eēt ipsa & dom-
us eius: deprecata est nos dicens.
Si iudicastis me dño fidelē eē:
introite in domū meam &
manete. Et coegit nos.

Tactum est autē euntibus
nobis ad orationē. puellam
quandā habentē spm̄ phy-
tonē obuiare nobis. que que-
stum magnum prestabat
dñs suis diuinando. Hec
subsecuta paulū & nos: cla-
mabat dicens. Isti homines
serui dei excelsi sunt. q̄ an-
nunciant uobis uerbū salutis.
hoc autē faciebat multis die-
bus. Dolens autē paulus &
conuersus spiritui dixit. Pri-
cipio t̄ in nomine ius xpi

exire ab ea. Et exiit eadem hora.
Videntes autem domini eius quia exi-
uit spes questus eorum: ap-
prehendentes paulum & sy-
lam perduxerunt in forum
ad principes. & offerentes
eos magistratibus dixerunt.
Hi homines conturbant civi-
tatem nostram cum sint iudei.
& annuntiant motum quem
non licet nobis suscipere neque
facere. cum simus romani.
Et concurrere plebs aduersus eos
& magistratus scissis tunicis
eorum. & iusserunt illos vir-
gis cedi. Et cum multas plagas
eis imposuissent: miserunt eos
in carcerem. precipientes cu-
stodi ut diligenter custodi-
ret eos. Qui cum tale prece-
ptum accepisset: misit eos
in interiorum carcerem. & pe-
des eorum strinxit in ligno.
Media autem nocte paulus &
sy-las adorantes laudabant
deum. & audiebant eos qui in
custodia erant. Subito uero
terremotus factus est magni-
tudo ut mouerentur funda-
menta carceris. Et confestim

aperta sunt ostia omnia. & uni-
uersorum uincula soluta sunt.
Experges factus autem custos car-
ceris. & uidentem apertas ianu-
as carceris: euaginato gladio
uolebat se interficere. Esti-
mans fugisse uinctos. Cla-
mavit autem paulus uoce
magna dicens. Nichil feceris
est mali. uniuersi enim hic
sumus. Petitoque lumine in-
trogressus est: & tremefactus
prostravit ad pedes pauli & sy-le.
& perducens eos foras ait. Dimi-
quid me oportet facere. ut
saluus fiam. At illi dixerunt
ei. Crede in domino nostro. & saluus
eris tu & domus tua. Et locu-
ti sunt ei uerbum domini cum
omnibus qui erant in domo
eius. Et tollens eos in illa ho-
ra noctis lauit plagas eorum.
& baptizatus est ipse & omnis
domus eius continuo. Cumque
perduxisset eos in domum suam:
apposuit eis mensam. & leta-
tus est cum omni domo sua cre-
dens deo. Et cum dies factus esset:
miserunt magistratus liceto-
res dicentes. Dimittite homi-

nes illos. Hunciaute autem
 custos carceris uerba hec paulo:
 quia miserunt magistratus
 ut dimittamini. Nunc
 & exeuntes. ite in pace. Paulus
 autē dixit eis. Cesos nos
 publice indemnatos homines
 romanos miserunt in
 carcerem. & nunc occulte
 nos eiciunt: Non ita. sed
 ueniant & ipsi nos eiciant.

Hunciauerunt autē magistra-
 tibus lictores uerba hec. Ti-
 mueruntq; audito qd roma-
 ni eēnt. & uenientes depre-
 cati sunt eos. & educentes ro-
 gabant ut egredierentur de
 urbe. Exeuntes autē de car-
 cere introierunt ad hēdham.
 & uisis frībus narrauerunt
 quanta fecisset dñs cum eis.
 & consolantes eos pfecti sunt.

Cū autē perambulassent am-
 phy-polim & apollomam:
 uenerunt thessalonicā. ubi
 erant synagoge iudeorum.

Sedm consuetudinē autem
 paulus introiuit ad eos. &
 per sabbata tria differebat
 eis de scripturis. adaperiens

& insinuans qd xpm oportu-
 te pati. & resurgere a mortuis.
 & quia hic est xps ihs. quem
 ego annuncio uobis. Et qdam
 ex eis crediderunt & adiuncti
 sunt paulo & syle. & de aco-
 lentibus gentilibusq; multi-
 tudo magna. & mulieres
 nobiles non pauce.

Elantes autem iudei. as-
 sumentesq; de uulgo uiros
 quosdam malos. & turba fa-
 cta conertauerunt ciuitatē.
 & assistentes domui iasonis
 querebant eos pducere in
 poplin. Et cum non inuenis-
 sent eos: traherunt iasonē
 & quosdam frs ad principes
 ciuitatis clamantes & dicen-
 tes. qm hi sunt qui urbem
 conertant. & ad hoc uenerē.
 quos suscepit iason. Et hi ho-
 mines contra decreta cesaris
 faciunt. regem alium dicen-
 tes nescio quem eē ihm. Con-
 certauerunt autem plebem
 & principes ciuitatis audi-
 entes hec. Et accepta satisfac-
 tione ab iasone & a ceteris:
 dimiserunt eos. Fratres uero

confestim per noctē dimise-
runt paulum & sylam in
beroeam. Qui cum uenissent:
in synagogam iudeorū intro-
ierunt. Hi autē erant nobili-
ores eorum qui erant thessa-
lonice. Qui susceperunt
uerbum eū omni auuiditate.
cotidie scrutantes scripturas.
si hec ita se haberent. Et
multi quidem crediderunt
ex eis. & multitudo gentili-
um mulierū honestarum.
& uiri non pauci. Cum autē
cognouissent in thessaloni-
ca iudei. quia & in beroea p-
dicatum est a paulo uerbū
dei: uenerunt & illuc cōmo-
uentes & turbantes multi-
tudinem. Statimq; tunc
paulum dimiserunt fr̄s.
ut iret usq; ad mare. Syllas
autem & timotheus reman-
serunt ibi. Qui autē dedu-
cebant paulum: pduxerūt
eū usq; ad athenas. & acce-
pto mandato ab eo ad sylā
& timotheum. ut quācele-
riter uenirent ad illum: p-
fecti sunt. Paulus autem

cum athenis expectaret eos:
innotabatur sp̄s eius in ipso.
uidens idolatrie deditā ci-
uitatē. Disputabat ḡ in sy-
nagoga cum iudeis. & eo-
lentibus dīm. & in foro per
om̄s dies ad eos qui adierant.
Quidam autem epicurei &
stoici philosophi dissiere-
bant cum eo. & quidam di-
cebant. Quid uult semini-
uerbius hic dicere? Alii u-
dicebant. Nouorum deorū
uidetur annunciator eē.
quia inq̄ & resurrectionē
annunciabat eis. Et appre-
hensum eum: ad ariopagū
duxerunt dicentes. Possū-
mus scire que est hec noua que
a te dicitur doctrina? No-
ua enim quedam in fers
auribus nr̄is. Uolumus ḡ
scire. quenam uelint hec
eē. Athenienses autē om̄s
& aduenē hospites ad ni-
chil aliud uacabant. nisi
aut dicere. aut audire aliqd
nouū.

¶ tans autem paulus in
medio ariopagi ait. Viri

athenienses. per omnia quasi
supersticiosos esse uos uideo.
Pretulerunt enim et uiderunt
simulachra uita. inueni et
aram in qua scriptum erat.
ignoto deo. Quod ergo ignorantes
colitis: hoc ego annun-
cio uobis. Deus qui fecit hunc
mundum et omnia que in
eo sunt: hic celi et terre cum
sit dominus. non in manufactis
templis habitat. nec manu-
bus humanis colitur. indigen-
gens aliquo. cum ipse det
omnibus uitam. et inspirati-
onem. et omnia. feceritque ex uno
omne genus humanum in-
habitare super uniuersam
faciem terre. definiens sta-
tuta tempora. et terminos
habitationis eorum. querere
dominum si forte attraherent aut
inueniant eum. quantum
non longe sit ab uno quocumque
nostrum. In ipso enim uiuimus.
mouemur et sumus. sicut
et quidam uirorum poetarum
dixerunt. Ipsius enim et genus
sumus. Genus ergo cum sumus
dei: non debemus estimare

128
auro aut argento. aut lapi-
di sculpture artis et cogita-
tionis hominum esse simile.
Et tempora quidem huius
ignorantie despiciens deus:
nunc annunciat hominibus
ut omnes ubique penitentiam
agant. eo quod statuit die
in qua iudicaturus est orbem
terre in equitate. in uiro
in quo statuit fidem prebens
omnibus. suscitans eum amor-
tuis. Cum autem audissent
resurrectionem mortuorum:
quidam quidem irridebant.
quidam uero dixerunt. Audi-
emus te de hoc iterum. Sic pau-
lus exiit de medio illorum.
Quidam uero uiri adherentes
ei crediderunt. in quibus et di-
onysius ariopagita. et mu-
lier nomine damaris. et alii
cum eis. Post hec egressus ab
athenis uenit chorinthum.
et inueniens quendam iudeum
nomine aquilam ponticum
genere. qui nuper uenerat
ab italia. et priscillam uxorem
ei. eo quod precepisset claudius
discedere omnes iudeos a roma:

accessit ad eos & salutauit
eos. Et quia eiusdem artis e-
rat: manebat apud eos
& operabatur. Erat autem
scenofactorie artis. Et dis-
putabat in synagoga p-
omne sabbatum. inter-
ponens nomen dñi ih̄u.
suadebatq; iudeos & grecos.
Cū uenissent autem de mace-
donia sylas & timotheus:
instabat uerbo paulus te-
stificans iudeis ih̄u esse xpm.
Contradicentib; autem eis &
blasphemantibus: excita-
ens paulus uestimenta sua
dixit ad eos. Sanguis ur̄ su-
p caput ur̄m. mundus ego
ex hoc ad gentes uadam. Et
migrans inde: intrauit
in domū cuiusdā nomine
titi iusti coelestis dñi. cuius
domus erat conueta sy-
nagoge. Crispus autem ar-
chisynagogus credidit
dño cum omī domo sua.
& multi corinthorū au-
dientes credebant & bap-
tizabantur. Dixit autem dñs
nocte p uisionem paulo.

Holi timere. sed loquere & ne
taceas. ppter qd ego tecum
sum. & nullus tibi nocere
poterit. & nemo apponetur
tibi ut noceat te. qm̄ popl̄s
est mutus in hac ciuita-
te. Sedt̄ autem ibi annum
& sex menses. docens apud
eos uerbum dei.

Gallione autem pconsu-
le achae. insurrexerunt
uno animo iudei in paulū.
& adduxerunt eū ad tri-
bunal dicentes. q̄a contra
legem hic persuadet ho-
minib; colere dñm. Incipi-
ente autem paulo ap̄re os:
dixit gallio ad iudeos. Si
quidem eet̄ iniquum aliqd
aut facinus pessimum o-
m̄i iudei: recte uos susti-
neret̄. Si uero questiones s̄t
de uerbo & nominib; legis
uix: uos ipsi uideritis. iu-
dex ego horum nolo eē.
Et eminauit eos a tribunali.
Apprehendentes autem om̄s
sosthenem principē syna-
goge: pertriebant eū ante
tribunal. & nichil eorum

gallioni curæ erat. Paulus
uero cum adhuc sustinuis-
set dies multos: fr̄ib; uale-
faciens nauigauit syriam.
& cum eo priscilla & aq̄la.
q̄ sibi cotonderant in oen-
chris capite. Habebant enī
uotum. Deuenteq; ephesū.
& illos ibi reliquit. Ipse uero
ingressus in synagogam:
disputauit cum iudeis. Ro-
gantibus autem eis ut am-
pliori tempore maneret
ap̄d eos: non consensit. sed
ualefaciens eis & dicens. o-
portet me solemnem diem
aduenientē facere ierosoli-
mis. & iterum reuertar ad
uos deo uolente: p̄fectus est
ab epheso. & descendens ex-
saream ascendit & saluta-
uit eccliam. & descendit
antiochiam. Et facta ibi
aliquanto tempore: p̄fe-
ctus est perambulans ex
ordine galaciam regionē.
& frigiā. confirmans om̄s
discipulos.

Vdeus autē quidā apollo
nomine. alexandrinus na-

129
tione. uir eloquens de uente
ephesum. potens in scriptis.
hic erat edoctus uiam domini.
& feruens spiritu loqueba-
tur. & docebat diligenter
ea que sunt de iū. sciens
tantum baptisma ioh̄is.

hic q̄ cepit fiducialiter age-
re in synagoga. Quē cum
audissent priscilla & aq̄la:
assumpserunt eum. & dili-
gentius exposuerunt ei
uiam dei. Cum autē uel-
let ire achaiam: exortantes
fr̄s scripserunt discipulis
ut susciperent eū. Qui cum
uenisset: contulit multū
cum iis qui crediderant.

Veheementer enim iudeos re-
uincibat. publice ostendens
p̄ scripturas ēē xpm iū.

Factum est autē cum apollo
ēēt corinthi. ut paulus pa-
gratis superiorib; partib;
ueniret ephesum. & inue-
niret quosdam discipulos.
dixitq; ad eos. Si sp̄m sc̄m
accepistis credentes? At illi
dixerunt ad eum. Sed neq;
si sp̄s sc̄s est audiuimus. Ille

uero ait. In q̄ q̄ baptizati
estis. Qui dixerunt. In ioh̄is
baptismate. Dixit autē pau-
lus. Ioh̄is baptizauit bap-
tismo penitentię populū.
dicens in eum qui uenturus
ēet post ipsum ut crede-
rent. hoc est in ioh̄is. His
auditis. baptizati sunt
in nomine dñi ih̄u xpi.
Et cum imposuisset illis ma-
nus paulus. uenit sp̄s sc̄s
super eos. & loquebantur
linguis & p̄phetabant.
Erant autem om̄s uiri fere
duodecim. Introgressus
autē in synagogam cū fi-
ducia loquebatur p̄ tres
menses. disputans & sua-
dens de regno dei. Cū autē
quidam indurarentur &
non crederent. maledicen-
tes uia dñi corā multitudi-
ne. discedens ab eis segre-
gavit discipulos. cotidie
disputans in scola tyran-
ni cuiusdā. Hoc autem fa-
ctū est per biennium. ita
ut om̄s qui habitabant
in asia audirent uerbum

dñi. iudei atq; gentiles. Vir-
tutesq; non modicas faciebat
d̄s per manus pauli. ita ut
etiam super languidos de-
ferrentur a corpore eī suda-
ria uel sementina. & rece-
debant ab eis languores.
& sp̄s nequam egrediebant̄.

Temptauerunt autē
quidam de circūuentib;
iudeis exorcistas inuocare
super eos qui habebant sp̄s
malos nomen dñi ih̄u. dicen-
tes. Adiuuamus uos p̄ ioh̄is
quem paulus predicat.
Erant autē cuiusdā sc̄ue
iudei principis sacerdotū
septem filii. qui hoc facie-
bant. Respondens autē sp̄s
nequā. dixit eis. Ioh̄is noui
& paulum scio. uos autē q̄
estis. Et insiliens homo in
eos in q̄ erat demoniū pesti-
mum. dominatus est amboꝝ
& inualuit contra eos. ita
ut nudi & uulnerati effu-
gerent de domo illa. Hoc
autē notū factū est omnib;
iudeis atq; gentilibus. qui
habitabant ephesi. Et ceci-

130
dicitur timor super omnes illos.
& magnificabatur nomen
domini ihesu. Multi quoque cre-
dendum ueniebant. confi-
tentes & annunciantes actus
suos. Multi autem ex illis qui
fuerant curiosi sectati con-
tulerunt libros. & combusse-
runt eos coram omnibus. & co-
putatis precibus illorum inue-
nerunt pecuniam denariorum
quinquaginta milium. Ita
fortiter uerbum dei cresce-
bat & confirmabatur. His
autem expletis. proposuit pau-
lus in spiritu transire macedo-
nia & achaja ut ierosolimam
dicens. quoniam postquam fuero
ibi. oportet me & romam
uidere. Mittens autem in ma-
cedoniam duos ex ministran-
tibus sibi. timotheum & era-
stum. ipse remansit ad tem-
pus in asia.

Lacta est autem illo tempo-
re turbatio non minima.
de uia domini. Demetrius enim
quidam nomine argentarii
faciens edes argenteas diane.
prestabat artificibus non

modicum questum. Quos
conuocans. & eos qui eimo-
di erant opifices. dixit. Iuri-
scitis quia de hoc artificio
adquisitio est nobis. & uide-
tis & auditis quia non solum
ephesi. sed pene totius asie
paulus hic suadens auertit
multam turbam dicens. quoniam
non sunt dii qui manibus
fiunt. Non solum autem hec
periclitabitur nobis pars
in redargutionem uenire.
sed & magnae dee diane tem-
plum in nichilum deputa-
bitur. sed & destrui incipiet
maiestas eius. quam tota
asia & orbis colit. His audi-
tis repleti sunt ira. & excla-
mauerunt dicentes. Magna
diana ephesiorum. Et imple-
ta est ciuitas confusione.
Et impetum fecerunt uno animo
in theatrum rapti gaio
& aristarco macedonibus
conturbis pauli. Paulo au-
tem uolente intrare in po-
pulum. non permisit discipuli.
Quidam autem & de asie prin-
cipibus qui erant amici ei

miserunt ad eum. rogantes
ne se daret in theatrum.
Alii autē aliud clamabant.
Certe enim ecclesia confusa. &
plures nesciebant qua ex
causa conuenissent. De tur-
ba autē detraxerunt alex-
andrum. propellerunt abus
eum iudeis. Alexander g̃
manu silentio postulato:
uolebat rationē reddere
populo. Quē ut cognouerit
iudeum eē: uox facta est
una omnium quasi p̃ horas
duas clamantium. Magna
diana ephesiorū. Et cū se-
dasset scriba turbas: dixit.
Vir ephesū. quis enim est
hominum qui nesciat ephesio-
rum ciuitatē eultricem
eē magne diane. iouisq;
plis. Cum g̃ his contra-
dicta non possit: oportet
uos sedatos eē. & nichil te-
mere agere. Adduxistis e-
nim homines istos. neq; sa-
cilegos. neq; blasphemantes
deam uirā. Qd̃ si deme-
trius & qui cū eo sunt arti-
fices habent aduersus ali-

quem causam: conuentus
forenses agunt. & procon-
sules sunt. accusent inuicē.
Siquid autem alterius rei
queritis: in legitima ecclesia
poterit absolui. Nam &
p̃elictamur argui sedicio-
nis hodiernae. cum nullus
obnoxius sit de quo non
possumus reddere rationē
concursum istius. Et cum
hec dixisset: dimisit ecclesiam.
Postquā autem
cessauit tumultus: uoca-
tis paulus discipulis. & exor-
tatus eos uale dixit. & p̃fe-
ctus est ut iret macedoniā.
Cū autē perambulasset par-
tes illas. & exortatus eos fu-
isset multo sermone: uenit
ad greciam. Ubi cū fecisset
menses tres: facte sunt illi
insidie a iudeis nauigaturo
in syriam. habuitq; consiliū
ut reuertetur p̃ macedo-
niam. Comitatus est autē
eum sosipater uir beroensis.
thessalonicensium uero ari-
starcus. & secundus & gaus.
derbeus & timotheus. Asiam

121
uero tichicus & trophimus.
Hi cum processissent: sustine-
bant nos troade. Nos uero
nauigauimus post dies a-
timorū a phylippis. & ue-
nimus ad eos troadem in
diebus quinque. ubi demora-
ti sumus diebus septem. In
una autem sabbati cum
conuissimus ad frangen-
dum panē: paulus dispu-
tabat cum eis profecturus
in crastinum. protraxitq;
sermonē usq; in mediam
noctē. Erant autē lampa-
des copiose in cenaculo. ubi
eramur congregati. Sedens
autē quidam adolescens
nomine eutichus super fe-
nestram. cū mergeretur so-
mno graui. disputante diu
paulo: cecidit de tercio ce-
naculo deorsum. & sublat⁹
est mortuus. Ad quem cū
descendisset paulus: in-
cubuit super eum. & comple-
xus dixit. Nolite turbari.
anima enim ipsius in eo est.
Ascendens autē frangensq;
panem & gustans: satisq; al-

locutus usq; ad lucem. sic
profectus est. Adduxerunt
autem puerum uiuentem.
& consolati sunt non mini-
me. Nos autē ascendentes
nauem enauigauimus in
ason: inde suscepturi pau-
lum. Sic enim disposuerat
ipse p̄ terrā iter factur⁹.
Cum autem con-
uissimus in ason: assūpto
eo uenimus in tilenen. &
inde nauigantes sequenti
die uenimus contra chium.
& alia die applicuim⁹ samū.
& sequenti die uenim⁹ mile-
tum. Proposuerat enī pau-
lus transnauigare ephesū.
nequa mora illi fieret in a-
sia. Festinabat enim si pos-
sibile sibi eēt. ut diem pen-
tecostes faceret ierosolimis.
A mileto autē mittens ephē-
sum. uocauit maiores natu
ecclē. Qui cū uenissent ad eū
& simul eēt: dixit eis. Hos
scitis a prima die qua ingres-
sus sum in asiam. qualiter
uobiscum p̄ omē tempus
fuerim seruiens dño cū omī

humilitate & multis lacri-
mis & temptationibus que
in acciderunt ex insidiis
iudeorum. quoniam nichil sub-
traxerim uobis utilium quo
minus annunciarē uobis
& docerē uos publice &
per domos testificans iu-
deis atque gentilibus in dñm
penitentiam & fidem in
dñm nr̄m ih̄m xp̄m. Et nūc
ecce alligatus ego sp̄u ua-
do in ierusalem. que mea
uentura sunt in ignorans.
nisi quod sp̄s sc̄s p̄ omnes ci-
uitates michi protestatur
dicens. quoniam uincula & tri-
bulationes me manent.
Sed nichil horum uereor.
nec facio animā meā pre-
ciosiorem quā me: dum
modo consumem cursum
meū & ministeriū uerbi
quod accepi a dño ih̄u. testi-
ficari euangelium gr̄ie dei.
Et nunc ecce ego scio quia
amplius non uidebitis fa-
ciem meā uos om̄s. p̄ quos
transiui predicans regnū
dei. Quapropter contestor

uos hodierna die. quia
mundus sum a sanguine
omniū. Non enim subter-
fugi. quo minus annunci-
arem omne consilium dei
uobis. Attendite uobis &
uniuerso gregi in quo uos
sp̄s sc̄s posuit episcopos re-
gere eccl̄am dei. quam ad-
quisiuit sanguine suo. Ego
scio quoniam intrabunt post
discessionē meā lupi graues
in uos. non parentes gregi.
& ex uobis ipsis surgent ui-
ri loquentes peruersa. ut
abducant discipulos post se.
Quapropter uigilate memo-
ria retinentes. quoniam p̄ tri-
ennium nocte & die non
cessaui cū lacrimis monens
unūquēque uirū. Et nunc
cōmendo uos deo & uerbo
gr̄ie eius. quod potens est edifi-
care & dare hereditatē in
sc̄ificatis om̄ibus. Argentū
aut aurū aut uestem nul-
lus concupiuit ipsi sc̄tis.
quoniam ad ea que in opus erant
& iis qui mecum sunt. mini-
strauerūt manus istę. hec

omnia ostendi uobis. quoniam
 sic laborantes oportet susci-
 pere infirmos. ac meminisse
 uerbi domini nostri. quoniam ipse dixit.
Beatius est magis dare. quam
 accipere. Et cum hec dixisset:
 positus genibus suis cum omnibus
 illis orauit. Magnus autem
 fletus factus est omnium.
 & procumbentes super collum
 pauli osculabantur eum. do-
 lentes maxime in uerbo quod
 dixerat eis. quoniam amplius
 faciem eius non erunt uisuri.
Et deducebant eum ad nauim.
Cum autem esset ut
 nauigaremus abstracti ab
 eis: recto cursu uenimus chorum.
 & sequenti die rodum. &
 inde pataram. Et cum inue-
 nissimus nauem transfre-
 tantem in phenicem: ascen-
 dentes nauim nauigauimus.
Cum apparuissimus autem cy-
 pro: relinquentes eam ad sin-
 istram nauigauimus in syri-
 am. & uenimus tyrum. Ibi
 enim nauis expositura erat
 onus. Inuentis autem discipulis:
 mansimus ibi diebus septem.

qui paulo dicebant per spiritum
 ne ascenderet ierosolimam.
Et expletis diebus: profecti ibi-
 mus deducere nos omnibus
 cum uxoribus & filiis usque
 foras ciuitatem. Et positus ge-
 nibus in litore orauimus.
Et cum uale fecissemus inuicem:
 ascendimus in nauim. Illi au-
 tem redierunt in sua. Hos
 uero nauigatione explicita:
 a tyro descendimus choloma-
 idem. & salutatis fratribus man-
 simus die una apud illos. Alia
 autem die profecti uenimus ce-
 saream. & intrantes in domum
 philippi euangeliste que erat
 unus de septem. mansimus
 apud eum. Hinc autem erant
 filie quattuor uirgines pro-
 phetantes.
Et cum moraremur ibi per
 dies aliquot: superuenit quod-
 dam propheta iudea nomine
 agabus. Is cum uenisset ad
 nos: tulit zonam pauli &
 alligans sibi pedes & manus
 dixit. Hec dicit spiritus sanctus. Virum
 cuius hec zona est: sic alliga-
 bunt in ierusalem iudei. &

tradent in manus gentium.
Quod cum audissemus: rogabu-
mus nos & qui loci illius e-
rant. ne ascenderet ierosoli-
mam. Tunc respondit pau-
lus & dixit. Quid facitis flen-
tes. & affligentes cor meum?
Ego enim non solum alligari.
sed & mori in ierusalem pa-
ratus sum propter nomen dñi
ihs. Et cum ei suadere non
possemus: quicquid dicebant.
Fiat uoluntas domini.

Post dies autē istos: pre-
parati ascendebamus ierlm.
Venerunt autem & ex disci-
pulis a cesarea nobiscum.
adducentes apud quem hospi-
taremur iasonem quendam
cypriū. antiquum disciplin.
Et cum uenissemus ierosolimā:
libenter exceperit nos frs. Se-
quenti autē die uisitabat
paulus nobiscum ad iacobū.
omnīq; collecti sunt seniores.
Quos cum salutasset: narra-
bat per singula que fecisset
dñs in gentibus per ministē-
rium ipsius. At illi cum au-
dissent: magnificabant dñm.

dixeruntq; ei. Vides fr̄ q̄
milia sunt in iudea qui cre-
diderunt. & om̄s emulato-
res sunt legis? Audierunt
autem de te: quia discessio-
nem doceas a moyse eorū
qui per gentes sunt iudeorū
dicens. non debere eos cir-
cuncidare filios suos. neq;
secūm consuetudinem ingre-
di. Quid ḡ est? Utiq; oportet
conuenire multitudinē.
audient enī te superuenisse.
Hoc ḡ fac qd tibi dicim̄. Se-
nobiscum hic uiri quattuor.
uotum habentes super se.
His assumptis: scificata te cum
illis. & impende in illis ut
radant capta sua. & sciunt
om̄s quia que de te audierūt
falsa sunt. sed ambulat &
ipse custodiens legem. De us
autē qui crediderunt ex gen-
tibus nos scripsimus. iudi-
cantes ut abstineant se ab
idolis immolato & sangui-
ne. & suffocato & fornicatione.
Tunc paulus assum-
ptis uiris postera die puri-
ficatus cum illis intravit in

templum. annuncians exple-
tionem dierū purificationis.
donec offerretur p uno qq;
eorū oblatio. Dum autem
septē dies consummarentē:
ū qui ab asia erant iudei cū
uidissent eum in templo
concretauerūt poplū. & in-
tecerunt in eum manus
clamantes. Viri israelite. ad-
iuuate. Hic est homo qui
aduersus poplū & legem
& locum hunc om̄s ubiq;
docet. insuper & gentiles
induxit in templum. & ui-
olauit sc̄m locū istum. Vi-
derant enī trophium e-
phesium in ciuitate cum
ipso. quem estimauerūt qm̄
in templum induxisset pau-
lus. Commotāq; est ciuitas
tota. & facta est concursio
poplū. & apprehendentes
paulum traherant eū extra
templū. & statim clausē fe-
riant. Querentib; autē eū
occidere: nunciatū est tri-
buno cohortis. q̄a tota con-
funditur ierlm̄. Qui statū
assumptis militib; & centu-

133

tionibus: decucurrunt ad il-
los. Qui cum uidissent tri-
bunum & milites: cessauerūt
percutere paulum. Tūc
accedens tribunus appre-
hendit eum. & iussit alliga-
ri catenis duabus. & inter-
rogabat quis eēt & qd fecis-
set. Alii autē aliud clama-
bant in turba. Et cū non
posset certū cognoscere pre-
tumultu: iussit eum duci
in castra. Et cum uenisset
ad gradus: contingit ut a
militibus portaretur p̄p̄t-
um poplū. Sequebatur
enim multitudo populi
clamans. tolle eum. Et cū
cepisset induci in castra
paulus: dicit tribuno. Si
licet in aliquod loq; ad te:
Qui dixit ei. Grece nosti:
Nōne tu es egyptius q̄ ante
hos dies tumultū concreta-
sti. & eduxisti in deserto
quattuor milia uiuorū
ficariorum: Et dixit ad
eū paulus. Ego homo sui-
quidem iudeus natus a
tharso cilicie. non ignote

ciuitatis municeps. Rogo
autem te. permittite in ali-
quid loqui ad populum. Et
cum ille permisisset: pau-
lus stans in gradibus annu-
te manu ad plebem. Et ma-
gno silentio facto: allocutus
est hebraea lingua dicens.
Viri fratres & patres audite qua
ad uos nunc reddo rationem.
Cum audissent autem quia hebraea
lingua loqueretur ad illos:
praestiterunt magis silentium.
Et dixit. Ego sum uir iudeus
natus tharso cilicie. nutritus
autem in ista ciuitate secus
pedes gamaelis. eruditus
iuxta ueritatem paterne le-
gis. emulatus legis dei exi-
stens. sicut & uos omnes estis
hocie. qui hanc uiam perse-
cutus sum usque ad mortem.
alligans & tradens in custo-
dias uiros ac mulieres. sicut
principes sacerdotum testimo-
nium in reddunt. & omnes
maiores natu. a quibus &
epistolas accipiens ad fratres da-
mascum pergebam. ut ad-
ducere inde uinctos in ieru-

salem. ut punirentur. Factum
est autem. Eunte me & appro-
pinquante damasco: media
die subito de caelo circumful-
sit me lux copiosa. & deci-
dens in terram audiui uocem
dicentem in. Saule saule.
quid me persequeris. Du-
rum est tibi contra stimu-
lum calcitrare. Ego autem
 respondi. Quis es domine. Di-
xitque in. Ego sum ihesus naza-
renus. quem tu persequeris.
Et qui mecum erant lumen
quidem uiderunt. uocem
autem non audierunt eius
quod loquebatur mecum. Et dixi.
Quid faciam domine. Dominus autem
dixit ad me. Surgens uade
damascum. & ibi tibi dicet
de omnibus que te oportet
facere. Et cum non uiderem
pro claritate luminis illius:
ad manum deductus. a comi-
tibus ueni damascum.
Ananias autem quidam uir
secundum legem testimonium
habens ab omnibus habitantibus
iudeis. ueniens ad me
& stans dixit in. Saule frater

respice. Et ego eadem hora
resperi in eum. At ille dixit
in. Ds patrum nostrum p̄ior
dinavit te. ut cognosceres
uoluntate eius. & uideres
iustum. & audires uocem ex
ore eius. quia eris testis illi
ad om̄s homines eorū que
uidisti & audisti. Et nunc
quid moraris? Surge &
baptizare. & ablue peccata
tua inuocato nomine ipsi.
Et accum est autē reuertenti
in ierlm̄ & oranti in tem
plo fieri me in stupore men
tis. & uidere illum dicente
in. Festina et exi uelociter
ex ierlm̄. qm̄ non recipient
testimonium tuum de me.
Et ego dixi. Dne. ipsi sciunt
qm̄ ego eram concludens
in carcerem. & exiens per sy
nagogas eos qui credebant
in te. Et cū funderetur san
guis stephani testis tui. ego
astabam & consentiebam. &
custodiebam uestimenta in
terficiētū illum. Et dixit
ad me. Uade. qm̄ in nationes
longe mittā te. Audiebant

124
autem eum usq; ad hoc uer
bum. & leuauerunt uocem
suā dicentes. Tolle de terra
huiusmodi. non enim fas
est eum uiuere. Vociferanti
bus autē eis & proiciētib;
uestimenta sua. & puluere
iacientibus in aerem: iussit
tribunus induci eū in castra.
& flagellis exdi & torqueri
eum. ut sciret p̄pter quam
causam sic acclamarent ei.
Et cum astinxisset eū loris:
dixit astanti sibi centurioni
paulus. Si hominē romanū
& indemnātū licet uobis fla
gellare? Quo audito centu
rio: accessit ad tribunum.
& nunciauit ei dicens. Quid
accurus es? Hic enī homo
cuius romanus est. Accedens
autē tribunus. dixit illi.
Dic in. si tu romanus es. At ille
dixit. Etiam. Et respondit
tribunus. Ego multa sūma
hanc ciuitatē consecrū sum.
Et paulus ait. Ego autem &
natus sum. Prouanus ergo
discesserūt ab illo. q̄ eū torturi
erant. Tribunus quoq; timu
it.

postquam rescivit quia cuius
romanus eet. & quia alligasset
eum. Postera autem die uo-
lens scire diligentius qua
ex causa accusaretur a iude-
is: soluit eum. & iussit sacer-
dotes conuenire & omne con-
cilium. & producit paulum
statuit inter illos. Intendens
autem concilium paulus ait.
Viri fratres. ego omni conscientia
bona conuersatus sum ante
dominum. usque in hodiernum diem.
Princeps autem sacerdotum annas.
preceptis astantibus sibi per-
cutere os eius. Tunc paulus
ad eum dixit. Percutiet te deus
paries dealbatae. Et tu sedens
iudicas me secundum legem. &
contra legem iubes me percuti.
Et qui astabant dixerunt. Sum-
mum sacerdotem dei male-
dicens. Dixit autem paulus.
Nesciebam fratres. quia princeps
est sacerdotum. Scriptum est
enim. Principem populi tui
non maledices. Sciens autem
paulus quia una pars eet
sacerdotum. & altera pha-
riseorum: exclamauit in

concilio. Viri fratres. ego pharise-
us sum filius phariseorum.
De spe & de resurrectione mor-
tuum ego iudicor. Et cum
haec dixisset: facta est dissen-
sio inter phariseos & saduce-
os. & soluta est multitudo.
Saducei enim dicunt non ee
resurrectionem. neque angelum.
neque spiritum. pharisei autem
utrumque constituentur. Factus
est autem clamor magnus.
Et surgentes quidam phari-
seorum: pugnabant dicen-
tes. Nichil mali inuenimus
in homine isto. Quid si spiritus
locutus est ei. aut angelus? Et
cum magna dissensio facta
eet: timens tribunus ne dis-
cerperetur paulus ab ipsis.
iussit milites descendere &
rapere eum de medio eorum.
ac deducere eum in castra. Se-
quenti autem nocte assistens
ei dominus ait. Constans esto pau-
le. Sicut enim testificatus
es de me in ierusalem: sic te oportet
& iohanne testificari.

Facta autem die: collegerunt
se quidam ex iudeis. & deuo-

uerunt se dicentes neq; man-
ducaturus neq; bibiturus. do-
nec occiderent paulū. Erant
autē plus quam quadragin-
ta. q̄ hanc conuentionem
fecerant. Qui accesserunt
ad principes sacerdotum &
seniores. & dixerunt. Deuo-
tione deuouimus nos nichil
gustaturus. donec occidam^s
paulum. Nunc q̄ uos noctū
facite tribuno cum concilio.
ut p̄ducat illū ad uos tan-
quam aliqd̄ certius cogniti
de eo. Nos uero prius quam
appropiet: parati sumus
interficere illum. Qd̄ cū audis-
set filius sororis pauli infidi-
as: uenit & int̄rauit in castra.
nunciauitq; paulo. Uocans
autē paulus ad se unum ex
centurionibus ait. Adole-
scētē hunc perduc ad tri-
bunū. habet enim aliquod
indicare illi. Et ille quidem
assumens eū dixit ad tribu-
num. & ait. Vincit paulus
uocans rogauit me hunc
adulescentem perducere ad
te: habentē aliquod loq̄ tibi.

Apprehendens autē tribunus
manū illius: secessit cum eo
seorsum. & interrogauit eum.
Quid est quod habes indicare
m̄? Ille autem dixit. Iudeis
conuente rogare te. ut cra-
stina die producas paulum
in concilium. quasi aliquid
certius inquisituri sint de
illo. Tu uero ne credideris illis.
infidiantur enim ei ex eis
uiri amplius quadraginta
qui se deuouerunt non man-
ducare neq; bibere. donec
interficiant illum. Et nunc
parati sunt expectantes p̄-
missum tuum.

Tribunus q̄ dimisit adole-
scētē. precipiens ne cui
loqueretur qm̄ hęc nota sibi
fecisset. Et uocatis duob; cen-
turionib; dixit illis. Parate
milites ducentos. ut eant usq;
cesaream. & eq̄tes septuagin-
ta. & lancearios ducentos
a tertia hora noctis. & iumen-
ta parate. ut imponentes
paulū saluum perducant
ad felicem presidem. Time-
bat autē ne forte taperent

eum iudei & occiderent. & ipse postea calumniā haberet quasi nummos accepisset. scribens eplā contineatē hęc.

Claudius lysias optimo presidi felici salutē. Virum hunc apprehensum a iudeis. & incipientē interfici ab eis: superueniens cum exercitu eripuit. cognito quia romanus est. uolensq; scire causam quā obiciebant illi deduxi eū in concilium eorū. quē inueni accusari de questionib; legis ipsorū. nichil uero dignum morte aut uinculis habentē crimen. Et cū in perlatū eēt de insidiis quas parauerant ei: confestim misi eum ad te. denunciatis & accusatoribus ut dicant apd te.

Multes q̄ scdm preceptum sibi assumentes paulum: dixerunt p noctē in anticipatidē. & postera die dimissis equitib; ut irent cū eo: reuersi sunt ad castra. Qui cū uenissent ex sara & tradidissent eplā presidi: statuerunt ante

illum & paulum. Cū legisset autē eplā & interrogasset de qua prouincia eēt. & cognosceus quia de cilicia eēt: audiam te inq; cū accusatores tui uenerint. Iussitq; in pretorio herodis custodiri eum.

Post quinq; autem dies descendit princeps sacerdotum annas cum senioribus quibusdam & tertullo qdā oratore. qui adierant presidem aduersus paulū. Et citato paulo: cepit accusare tertullus dicens. Cum in multa pace agamus p te & multa corrigamur per tuā prudentiam: semper & ubiq; suscipimus optime felix cum omī grāri actione. Ne diutius autē te protraham: oro breuiter ut audias nos p tua clementia. Inuenim hunc hominē pestiferū & concitantē seditiones non tantū nro generi. sed fere uniuerso orbi terrarū. & omib; iudeis in uniuerso orbe. & auctore seditionis

secte nazarenorum. q̄ etiam
 templum uiolare conat' est.
 que & apprehensum uolui-
 mus scdm legem nr̄am iu-
 dicare. Superueniens autē
 tribunus lysias cū in ma-
 gna eripuit eū de manib;
 nr̄is. iubens accusatores ei
 ad te uenire. a quo poteris
 ipse iudicans de oīmb; istis
 cognoscere. de qb; nos accusa-
 mus eū. Adiecerunt autem
 & iudei. dicentes hec ita se
 habere.

Respondit autē paulus
 annuente sibi p̄siede di-
 cens. Ex multis annis eē te
 iudicē genti huic sciens. bo-
 no animo p̄ me satisfaciam.
 Potes enī cognoscere. quia non
 plus sunt michi dies quam
 duodecim. ex quo ascendi in
 ierlm̄ adorare. & neq; in tē-
 plo inuenerē me cū aliquo
 disputantē. aut concursum
 facientē turbe. neq; in syna-
 gogis. neq; in ciuitate. neq;
 pbare t̄ possunt. de quibus
 accusant me. Confiteor au-
 tē hoc t̄. qd̄ scdm sectā quā

dicunt heresim̄. sic deseruio
 patri deo meo. credens omī-
 bus que in lege & p̄phetis
 scripta sunt. spem habens
 in dñm quā & hi ipsi expe-
 ctant resurrectionem futu-
 ram iustorū & iniquorum.
In hoc & ipse studeo sine of-
 fendiculo conscientia habe-
 re ad dñm. & ad homines
 semper. Post annos autem
 plures elemosinas facturis
 in gentē meā ueni. & obla-
 tiones & uota. in qb; inue-
 nerunt me purificatū in
 templo. non cū turba neq;
 cū tumultu. & appren-
 derunt me clamantes & di-
 centes. Tollite inimicū nr̄m.
Quidam autē ex asia iudei q̄s
 oportebat modo apd̄ te p̄sto
 eē. & accusare siquid habe-
 rent aduersum me: aut hi
 ipsi dicant siqd̄ inuenerunt
 in me iniquitatis. cū stem in
 concilio. nisi de una hac so-
 lūmodo uoce qua clamaui
 inter eos stans. qm̄ de resur-
 rectione mortuorum ego
 iudicor hodie a uob.

Distulit autē illos felix.
certissime sciens de uia dicens.
Cum tribunus hysias descende-
rit: audiam uos. Iussitq; cen-
turioni custodire eum. & ha-
bere requiem. nec quenquā
phibere de suis ministrare
ei. Post aliquot autem dies
ueniens felix cum drusilla
uxore sua. que erat iudea
uocauit paulum. & audi-
uit ab eo fidem que est in
ihsu xpm. Disputante autē
illo de iusticia & castitate.
& de iudicio futuro: treme-
factus felix respondit. Qd nē
attinet uade. tempore autē
opportuno accersiam te.
simul & sperans q̄a pecunia
sibi daretur a paulo. ppter
qd & frequenter accersiens
eum loquebatur cū eo. Bi-
ennio autem expleto: acce-
pit successorem felix portū
festum. Volens autem grām
prestare iudeis felix: reliq̄t
paulum uinctum.

Festus autē cū uenisset in
provincia: post triduum
ascendit ierosolimā a cesarea.

adieruntq; cum p̄ncipes sacer-
dotū & primi iudeorum ad-
uersus paulum. & rogabant
eum postulantes grām ad-
uersus eum ut iuberet pdu-
ci eū iertm. insidias tenden-
tes. ut eum interficerent
in uia. Festus autē respon-
dit seruari paulum in cesā-
rea. se autem maturus p-
fecturum. Qui ḡ in uobis
atq; potentes sunt. descen-
dentes simul siqd est in uis
crimen accusent eū. Demo-
stratus autē inter eos dies
non amplius quā octo aut
decem: descendit cesaream.
& altera die sedit pro tribu-
nali. & iussit paulū adduci.
Qui cum perductus ēēt: cir-
cumsteterunt eū q̄ ab ieroso-
lima descenderant iudei.
multas & graues causas obi-
cientes quas non poterant
pbare. paulo autē rationē
reddente. qm̄ neq; in legē
iudeorū. neq; in templum.
neq; in cesaream q̄cquā pec-
caui. Festus autē uolens iu-
deis grām prestare: respon-

dens paulo dixit. Vis ierosolimam ascendere. & ibi de his iudicari apud me? Dixit autem paulus. Ad tribunal cesaris fito: & ibi oportet me iudicari. Judais non nocuifit tu melius nosti. Si enim nocui. aut dignum aliquod morte feci: non recuso mori. Si uero nichil est eorum que isti accusant me: nemo potest me illis donare. Cesarem appello. Tunc festus cum consilio locutus respondit. Cesarem appellasti. ad cesarem ibis.

Et cum dies aliquot transacti essent: agrippa rex & beronice descenderunt cesariam ad salutandum festum. Et cum dies plures ibi demorarentur: festus regi indicauit de paulo dicens. Vir quidam est derelictus a felice uinctus. de quo cum essem ierosolimis adierunt me principes sacerdotum & seniores iudeorum. postulantes aduersus illum damnationem. Ad quos respondit quia non est consuetudo ro-

mans donare aliquem hominem. prius quam is qui accusatur presentes habeat accusatores. locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina. Cum ergo huc conuenissent: sine ulla dilatione sequenti die sedens per tribunali. iussi adduci uirum. De quo cum stetit accusatores: nullam causam deferebant de quibus ego suspicabar mali. Questiones uero quasdam de sua superstitione habebant aduersus eum. & de quodam uiro defuncto. quem affirmabat paulus inuere. Hescitans autem ego de huiusmodi questione: dicebam si uellet ire ierosolimam. & ibi iudicari de istis. Paulo autem appellante ut seruaretur ad augusti cognitionem: iussi seruari eum donec intem eum ad cesarem. Agrippa autem ad festum dixit. Volebam & ipse hominem audire. Cras inquit audies eum. Altera autem die cum uenisset agrippa & beronice cum multa ambitione. & ut uisissent in auditu

rum cum tribunis & uiris
principalibus ciuitatis: iuben-
te festo adductus est paulus.
Et dixit festus. Agrippa rex.
& omnes qui simul adestis no-
biscum uiri. uidetis hunc
de quo omnis multitudo iude-
orum interpellauit me iero-
solumis. petens & clamans
non oportere eum uiuere
amplius. Ego uero compri-
mihil dignum morte eum
admisisse. Ipso autem hoc ap-
pellante: ad augustum iu-
dicium mittere. de quo quid
certum scribam domino non ha-
beo. Propter quod produxi eum
ad uos. & maxime ad te rex
agrippa. ut interrogacione
habita habeam quod scribam.
Sine ratione enim in uidetur
mittere uiuentem. & causas eius
non significare. Agrippa
uero ad paulum ait. Permit-
tatur tibi loqui pro te metipso.
tunc paulus extenta manu
cepit rationem reddere.
De omnibus quibus
accusor a iudeis rex agrip-
pa. estimo me beatum apud te.

cum sim defensurus me hodie:
maxime te sciente omnia que
apud iudeos sunt. consuetudi-
nes & questiones. Propter quod
obsecro patienter me audias.
& quidem uitam meam a iuuen-
tute que ab initio fuit in
gentem meam in ierosolymis no-
uerunt omnes iudei. prescien-
tes me si uelint testimonium
perhibere. quoniam secundum certissi-
mam sectam nostre religionis ui-
xi pharisaeus. & nunc in spe
que ad patres nostros reprobis-
sionis facta est a deo asto iu-
dicio subiectus. in qua duo-
decim tribus nostre nocte ac die
deseruentem sperant deuenire.
De qua spe accusor a iudeis.
O rex quid incredibile iudicatur
apud uos. si deus mortuos susci-
tat? Et ego quidem estima-
ueram me aduersus nomen iheru-
salem debere multa con-
traria agere. quod & feci iero-
solumis. & multos sanctorum ego
in carceribus inclusi. a princi-
pibus sacerdotum potestate
accepta. Et cum occiderentur:
deculi sententiam. & pro omnis

synagogas frequenter puni-
ens eos compellebam blasphemare
nomen eius. & amplius
insaniens in eos persequabar
usque in exteras ciuitates. In
quibus dum irem damascum
cum potestate. & permisso
principum sacerdotum: die
media in uia uidi rex de celo
supra splendorem solis
circumfulsisse me lumen. &
eos qui simul mecum erant.

Omnisq; nos cum decidissemus in
terram pro timore: solus
audiui uocem loquentem michi
hebraica lingua. Saule saule.
quid me persequeris? Durum
est tibi contra stimulum calci-
trare. Ego autem dixi. Quis es
domine? Dominus autem dixit. Ego
sum ihesu nazarenus: quem
tu persequeris. Sed exurge.
& sta super pedes tuos. Ad
hoc enim apparui tibi. ut con-
stituas te ministrum & testem
eorum que uidisti. & eorum quibus
apparebo tibi. eripiens te de
populo & gentibus. in quos
nunc ego mitto te aperire
oculos eorum. ut conuertantur

a tenebris ad lucem. & de pote-
state sathane ad dominum. ut acci-
piane remissionem peccatorum.
& sortem inter sanctos. per fidem
que est in me. Unde rex agrip-
pa non fui incredulus cele-
stis uisionis. sed uis qui sume
damasci primum & ierosolimis.
& in omni regione iudee &
gentibus; annuntiabam ut
penitentiam agerent. & con-
uerterentur ad dominum. digna
penitentiae opera facientes.

Hac ex causa me iudei cum essem
in templo comprehensum
temptabant interficere. Au-
xilio autem adiutus dei usque
in hodiernum diem. sto testifi-
cans minori atque maiori: ni-
chil extra dicens quam ea que
prophete sunt locuti futura esse.
& moyses. si passibilis christus. si
primus ex resurrectione mor-
tuum lumen. annuntiaturus
est populo & gentibus.

Hec loquente eo & rationem
reddente: festus magna uo-
ce dixit. Insanis paulus. Multe
te littere in insaniam conuer-
tunt. At paulus. non insano

inquit optime fecte. sed ueri-
tatis & sobrietatis uerba loqr.
Sic enim de his rex. ad que
& constanter loquor. Latere
enim eum nichil horum ar-
bitror. neq; enim in angulo
quecquam horum gestum est.
Credis rex agrippa prophis?
Scio quia credis. Agrippa au-
tem ad paulum. In modico
suades me xpianum fieri. Et
paulus. Opto apd dnm & in
modico & in magno. non
tantum te. sed & omis hos qui
audiunt hodie fieri tales q-
lis ego sum. exceptis uinculis
his. Et exurrexit rex & preses.
& beronice. & qui assidebant
eis. Et cum secessissent: loque-
bantur adinucem dicentes.
q-ia nichil morte aut uincu-
lis dignum qd fecit homo
iste. Agrippa autem festo dixit.
Dimitti poterat homo hic. si
non appellasset cesarem. Ut
autem iudicatum est eum na-
uigare in italiam. & tradi
paulum cum reliqs custodis
centurioni nomine iulio
cohortis auguste: ascenden-

tes autem nauim adruimenti
nam incipientes nauigare.
circa asie loca egressi sum.
perseuerante nobiscum ari-
stareo macedone thessalo-
nicense. Sequenti autem die:
uenimus sydonem. huma-
ne autem tractans iulius pau-
lum: permisit ad amicos ire.
& curam suam agere. Et inde
cum susculissemus: subnau-
gauimus cypro. propterea
qd esset uenti contrarii. &
pelagus cylicie & pamphy-
lie nauigantes. uenimus
lustram que est licie. Et ibi
inueniens centurio nauem
alexandrinam nauigantem in
italiam: transposuit nos in
eam. Et cum multis diebus tar-
de nauigaremus. & uix de-
uissemus contra euindum
phibente nos uento: nau-
gauimus crete sedm sala^{at. sal}
minam. & uix iuxta nauigan-
tes uenimus in locum quendam
quod uocatur bomportus. cui
iuxta erat ciuitas thalassa.
Multo autem tempore peracto.
cum etiam non esset tanta nauiga-

139
tio. eo qd̄ & ieiunium preter
isset: consolabatur paulus
dicens eis. Vni. uideo qm̄
cum iniuria & multo dāno
non solum oneris & nauis:
sed etiā animarū nr̄arum
incipit ēē nauigatio. Centu
rio autē gubernatori &
nauelero magis credebat
quā in que a paulo diceban
tur. Et cum apertus portus
non ēēt ad hiemandum:
plurimi statuerunt consiliū
nauigare inde. siquo modo
possent deuenientes p̄henicē
hiemare portu crete. respici
ente ad affricū & ad eborum.
Aspirante autē austro. estiman
tes se p̄positū tenere. cū sus
tulissent de ason: legebant
cretam. Non post multum
autē misit se contra ipsam
uentus typhonicus. qui uo
catur euroaquilo. Cumq; ar
repta ēēt nauis. & non pos
set conari in uentum: decen
ta nauis flatibus ferebamur.
In insulā autē quandam de
currentes que uocatur cauda.
potuimus uix obtinere scaphā.

Qua sublata adiutoris uteban
tur. accingentes nauim. ti
mentes ne in syrtim incide
rent. submisso uase sic fere
bantur. Valida autē nobis
tempestate iactatis: sequenti
die iactum fecerunt. & tertia
die suis manibus armamen
ta nauis preceperunt in mare.
Neq; sole autem neq; luna neq;
sideribus apparentibus per
plures dies. & tempestate non
exigua imminente: iam abla
ta erat spes omnis salutis nr̄e.
Et cū multa ieiunatio fuisset:
tunc stans paulus in medio
eorū dixit. Oportebat q̄dem
o uiri. audito me non egredi
a creta. luciq; facere iniuriā
hanc & iacturam. & nunc
suadeo uobis bono animo ēē.
Amisio enī nullius anime erit
ex uobis. preter quā nauis.
Assistet enī in hac nocte angls
dn̄i cui ego sum & cui deser
uio. dicens. Ne timeas paulus.
cesari te oportet assistere.
Ecce donauit t̄ d̄s om̄s qui na
uigant tecū. Propter qd̄ bo
no animo estote uiri. credo

enim deo quia sic erit quem
admodum dictum est michi.
In insulam autem quandam
oportet nos deuenire. Sed
postquam quartadecima
nox superuenit. nauigan-
tibus nobis in adriam circa
mediam noctem: suspicaban-
tur nauis apparere sibi a-
liquam regionem. Qui sum-
mittentes bolidem inuene-
runt passus uiginti. & pu-
silli inde separati inuenerunt
passus quindecim. Timentes
autem ne in aspera loca inci-
deremus: de puppi mitten-
tes anchoras quattuor op-
tabant diem fieri. ut scire-
mus an salui esse possimus.
Nautis uero querentibus fuge-
re de nauis: cum inuisissent
scapham in mare. occasione
querentes sub obtentu quasi
a proa inciperent ancho-
ras extendere. ut tunc nauis
staret: dixit paulus centu-
rioni & militibus. Nisi hi in
nauis manserint: uos salui
fieri non potestis. Time abs-
ciderunt milites funes sea-

phę. & passi sunt eam abscedere.
Et cum lux inciperet fieri: ro-
gabat paulus omnes sumere
cibum dicens. Quartadecima
ab hodie die expectantes ie-
iunium permanetis. nichil ac-
cipientes. Propter quod rogo
uos accipere cibum pro sa-
lute uia. quia nullius uirum
capillus de capite peribit. Et
cum hec dixisset: sumens pa-
nem gratias egit deo in conspe-
ctu omnium. Et cum fregisset:
cepit manducare. Animo quo-
res autem facti omnes. & ipsi ac-
ceperunt cibum. Etiam uero
uniuersę anime in nauis du-
centę septuaginta sex. & sa-
tiati cibo alleuabant nauis.
Iactantes citicum in mare.
Cum autem dies factus esset:
terram non agnoscebant.
Suum uero quendam consi-
derabant habentem litus.
in quo cogitabant si possent
eicere nauim. Et cum anchoras
susculissent: committebant
se mari. simul laxantes iun-
cturas gubernaculorum. &
leuato artemone scilicet flatu

aux tendebant ad litus. Et cum incidissemus in locum bithalassium ubi duo maria conueniebant: impegerunt nauum. & proa quidem fixa manebat immobilis. puppis uero soluebatur aui maris. Multū autē consilium fuit ut custodias occiderent. nequis cum enatastet effugeret. Centurio autē uolens seruare paulū phibuit fieri. iussitq; eos qui possent natate mittere se in mare primos & euadere. & ad terram exire. & ceteros alios in tabulis feriebant. quosdam autem super ea que de nauu erant. Et sic factum est ut omīs anime euaderent ad terrā. Et cum euasissemus: tunc cognouimus quā miltene in sula uocabatur. Barbari uero prestabant nonmodicam humanitatem nobis. Accensa enim pyra reficiebant nos omīs. propter ymbre qui imminebat & frigus. Cū congregasset autē paulus

sarmentorū aliquantā multitudine. & imposisset super ignem: uipera a calore cum processisset inuastit manum ei. Ut uero uideret barbari pendentein bestiam de manu ei: adinuicē dicebant. Utiq; homicida est homo hic. qui cum euasert de mari: ultio non sinit uiuere. Et ille quidem excutiens bestiam in ignem: nichil mali passus est. At illi existimabant eum in tumorem conuertendum. & subito casurum & mori. Diu autē illis sperantib; & uidentib; nichil mali in eo fieri: conuertentes se dicebant eū esse dñm. In locis autē illis erant predia principis insule nomine publii. q nos suscipiens triduo benigne exhibuit. Contigit autem patrem publii febribus & distenteria uexatum iacere. ad que paulus intrauit. Et cū orasset & imposisset ei manum: saluauit eū. Quo facto: & omīs qui in insula habebant infirmitates accedebant &

curabantur. qui etiā multis
honoribus nos honorauerūt.
& nauigantibus nobis impo-
suerunt que necessaria erant.

Post menses autem
tres nauigauimus in nauis
alexandrina. que in insu-
la hiemauerat. cui erat in
signe castrorum. Et cū uenis-
semus syracusam: mansim⁹
ibi triduo. Inde circūlegen-
tes deuenimus regium. &
post unum diem flante
austro sexta die uenimus
puteolos. ubi inuentis frī-
bus rogati sumus manere
apud eos dies septem. & sic
uenimus romam. Et inde
cū audissent fr̄s occurrit
nobis usq; ad appii forū &
tres tabernas. Quos cum ui-
disset paulus: gr̄as agens deo
accepte fiduciam. Cum intro-
issemus autē romam: p̄mis-
sum est paulo manere sibi
met cū custodiēte se milite;

Post terciū autē
diem: conuocauit p̄mos iu-
deorum. Cūq; conuenissent:
dicebat eis. Ego unū fr̄s in-

chil aduersus plebem faci-
ens aut morē patrum.
iunctus ab ierosolimis tradi-
tus sum in manus romanorū.

Qui cum interrogacionē de
me habuissent: uoluerunt
me dimittere eo qd nulla
causa eēt mortis in me. Con-
tradicentibus autē iudeis:
coactus sum appellare cesa-
rem. non quasi gentē meā
habens aliquid accusare.

Propter hanc q̄ causam roga-
ui uos uidere & alloqui. Pro-
pter spem enim isrl̄ catena
hac circumdatus sum. At illi
dixerunt ad eū. Nos neq; lit-
teras accepimus de te a iudeis.
neq; adueniens aliquis fr̄m
nunciauit aut locutus est
qd de te malū. Rogamus
autem a te audire que sentis.

Ham de secta hac notū est
nobis. quia ubiq; ei contra-
dicitur. Cū constatuissent
autē illi diem: uenerunt ad
eum in hospitium plures.
Quibus exponebat testificans
regnum dei. suadensq; eis
de iuv̄ ex lege moysi & p̄phis.

a mane usq; ad uesperam. Et quidam credebant iis que dicebantur a paulo. quidam uero non credebant. Cumq; inuicē non eēt consentientes: discedebant dicente paulo unū uerbū. q̄a bene sp̄s sc̄s locutus est per isaiam p̄pham ad patres nr̄os dicens.

Vade ad poplū istū. & dic ad eos. Aures audietis & non intelligetis. & uidentes uidebitis & non perspicietis. Insciatum est enim cor populi huius. & auribus grauter audierit. & oculos suos compresserunt. ne forte uideant oculis & auribus audiant. & corde intelligant. & conuertantur & sanem illos.

Notum q̄ sit uobis. qm̄ gentibus missum est hoc salutare dei. ipsi & audierit. Et cum non eēt intelligentes: egressi sunt iudei. multa secum conq̄rentes. Mansit autem paulus biennio toto in suo conductu disputans. & suscipiebat omnes q̄ ingrediebantur ad eum

iudeos atq; grecos. p̄dicans regnum dei. & docens qm̄ hic est xp̄e filius dei. p̄ que omnis mundus iudicabitur cum omni fiducia sine prohibitione. **Explicit liber actuum ap̄torum.**

Incipit prologus epistolarum apostolorum.

Non ita est ordo apud grecos qui integre sapunt & fidem rectam sectantur ep̄larū septē que canonicē nuncupantur. sic in latinis codicib; inueniuntur. Qd̄ quia petrus primus est in numero ap̄torum. prime sunt etiam eius ep̄lę in ordine ceterarum. Sed sicut euangelistas dudum ad ueritatis lineam correximus: ita has proprio ordini deo nos uiuante reddidimus. Est enim prima earum una iacobi. petri due. iohannis tres. &

iude una. Que si ut ab eis di-
geste sunt. ita quoq; ab in-
prietibus fideliter in latinū
eloquium uertentur: nec
ambiguitatem legentibus
facerent. nec sermonū sese
uarietas impugnaret. Illo
pripue loco ubi de unita-
te trinitatis. in prima iohis
epla positū legimus. in q̄
etiam ab infidelib; transla-
torib; multū erratum ēē
fidei ueritate comperimus.
trium tantūmodo uocabu-
la hoc est. aque & sanguinis
& sp̄s in ipsa sua editione
ponentes. & patris uerbiq;
& sp̄s testimonium omite-
rentes. In quo maxime &
fides catholica roboratur.
& patris & filii & sp̄s sc̄i u-
na diuinitatis substantia
comprobatur. In ceteris uero
eplis quantum a nra aliorū
distet editio: lectoris pru-
dentie derelinquo. Sed tu
uingo xpi custochium dū
a me impensius scripturę
ueritatem inquiris: meam
quodam modo senectutem

mundorum dentibus corro-
dendam exponis. qui me
falsarium corruptoremq;
sc̄arū p̄nunciant scriptu-
rarum. Sed ego in tali ope
nec emulorum meorum
inuidentiam pertimesco.
nec sc̄e scripturę ueritatē
poscentibus denegabo.

Explicit prologus.

**Incipiunt capitula in epla
beati iacobi apostoli.**

De inimicorū insurrectionib; risu deputandis.

De temptationibus aduersari que dei
fore plurimū arbitrantur.

De homine qd̄ sit opis iudicio p̄dicandū.

De sermone diuino quod sit operis
iudicio p̄dicandus.

De cultura religionis & ministerio
pietatis.

De diuitiis celestib; & terrenis que
animas egestate consument.

De lege libertatis quā impleri omni-
fariā ad optat. & seueritate iusti-
iudicis.

De fide que non potest opere remoto
firmari. & elemosinis.

De nudis sermonib; qd̄ sit p̄fessio
inimici. & fides sine ope corpus
examine.

De magistris q̄ circa totā p̄fectionē eē
non possunt. *Samaritanos.*

De lingua uix edomabili malo.

De sapientia celesti & terrena.

De amicis dī qd̄ mundi nequeant fore

De iis q̄ uera loquunt̄. qd̄ culpā
nequeant detractionis incurere.

De merito uite & pluris disputationib;.

De supplicis sibi diuitiū iniustis.

De aduersorū tolerantie retributione.

De passionib; martirū & ipsius dñi.
& quod insecutorib; n̄ redderent talia.

De remedijs uite presentis.

De uirtutib; scōrū & conuersione eorū
qui fuerunt peccatis astricti.

Explieunt capitula.

Incipit argumentum.

Iacobus ap̄t̄s sc̄m̄ instruit
clerum de cultura celestium
p̄ceptorū & regula catho-
licę obseruantię. & de inui-
ce patientię maiestate. &
de reuelatione plurimorū
& mendacio magistrorum.

Explieunt argumentum.

Incipit epistola beati
iacobi apostoli.

**IACOBVS DEI ET
DOMINI NRI IESV
XPI SERVVS.**

duodecim tribubus
que sunt in dispsione
salutē. Omne gaudiū
existimate fr̄s mei cū
in temptationes uarias
incideritis. scientes qd̄
p̄batio fidei uir̄e patien-
tiam operatur. Patientia
autem opus perfectum
habet: ut sitis perfecti
& integri in nullo defi-
cientes. Siquis autē uir̄m
indiget sapientia:
postulet a deo q̄ dat
omnibus affluenter.
& non impropereat. &
dabitur ei. Postulet autem
in fide. nichil hesitans. Qui
enim hesitat: similis est flu-
ctui maris qui a uento mo-
uetur & circumfertur. Non
q̄ estimet homo ille. qd̄ acci-
piat aliquid a deo. Vir du-
plex animo. inconstans est.
in omnib; uis suis. Gloriet̄
autē fr̄ humilis in exaltati-
one sua. Diues autē in hu-

militate sua. quoniam sicut flos
feni transiit. Exortus est
enim sol cum ardore & aures
ere feni & flos eius decidit.
& decor uultus eius deperit.
ita & diues in timentibus suis
marrescet.

Beatus
uir qui suffert temptatio-
nem. quoniam cum probatus fuerit
accipiet coronam uite. quam
repromisit deus diligentibus se.
Nemo cum temptatur dicat.
quoniam a deo temptatur. Deus
enim intemptator malorum
est: ipse autem neminem temptat.
Vnusquisque uero temptatur
a concupiscentia sua. abscia-
ctus & illectus. Deinde concupi-
scentia cum conceperit: pa-
rte peccati. Peccatum uero
cum consummatum fuerit: ge-
nerat mortem.

Volite itaque errare fratres mei
dilectissimi. Omne datum opti-
mum & omne donum perfectum
desursum est. descendens a
patre luminum. Apud quem
non est transitio. nec
uicissitudinis obumbratio.
Voluntarie genuit nos uer-

bo ueritatis. ut simus intum
aliquod creature eius. Semis
fratres mei dilectissimi. Sic autem
omnis homo uelox ad audi-
endum. tardus autem ad lo-
quendum. & tardus ad nam.
Ita enim uiri iusticiam dei
non operantur.

Propter quod abicientes omne
immundiciam & abundan-
tiam malicie. in mansuetu-
dine suscipite infitum uerbum.
quod potest saluare animas ustras.
Estote autem factores uerbi &
non auditores tantum. fal-
lentes uosmetipsos. Quia
siquis auditor est uerbi &
non factor: hic comparabi-
tur uiro consideranti uultum
natiuitatis sue in speculo.
Considerauit enim se & abiit:
& statim oblitus est qualis
fuerit. Qui autem perspexerit
in lege perfecte libertatis.
& permanserit in ea non au-
ditor obliuiosus factus. sed
factor operis: hic beatus
in facto suo erit.

Siquis autem putat se re-
ligiosum esse non refrenans

linguam suam sed seducens
cor suum: huius uana est
religio. Religio munda &
immaculata apd dñi & pa-
trem. hec est. uisitare pu-
pillos & uiduas in tribulati-
one eorum. & immaculatū
se custodire ab hoc seculo.

Fr̄s mei nolite in psonarū
acceptatione habere fidem do-
mini nri ih̄u xpi ḡt̄s. Ecce n̄
si introierit in conspectu
uio uir anulum habens in
ueste candida. introierit
autem & pauper in sordido
habitu. & intendatis in eū
qui indutus est ueste pre-
clara & dixeritis ei. tu sede
hic bene. pauperi autē di-
catis. tu sta illic aut sede
sub scabello pedum meorū:
nonne iudicatis apd uos
metip̄os. & facti estis iudi-
ces cogitationū iniquarū.

Audite fr̄s mei dilectissimi.
Nonne d̄s elegit pauperes
in hoc mundo. diuites in
fide & heredes regni. qd̄
repromisit d̄s diligentib;
se. Vos autē exhonorastis

pauperem. Nonne diuites
per potentiam uos opprimunt.
& ipsi trahunt uos ad iudi-
cia. Nonne ipsi blasphemant
bonum nomen. quod inuoca-
tum est super uos.

Si tamen legem perficitis
regalem scdm̄ scripturas. di-
liges proximum tuum sicut
teipsum: benefactis. Si autē
personas accipitis: peccatū
operamini. redanguti a lege
quasi transgressores. Quicum-
q; autē totam legem obser-
uauerit. offendet autē in uno:
factus est omnium reus. Qui
enī dixit non mechaaberis: dixit
& non occides. Qd̄ si non mecha-
beris. occidas autem: factus es
transgressor legis. Sic loqui-
mini & sic facite. sicut per
legem libertatis incipientes
iudicari. Iudicium enim sine
misericordia illi qui non facit mi-
sericordiam. Superexaltet autem
misericordiam iudicio.

Quid proderit fr̄s mei si fi-
dem quis dicat se habere. opa
autem non habeat. Nunquā
poterit fides saluare eum.

Si autem frater aut soror nudi
sunt. & indigeant uictu
cotidiano. dicat autem aliquis
ex uobis illis. tace in pace. ca-
lescamini & saturamini.
non dederitis autem eis que
necessaria sunt corpori: quod
proderit uobis: Sic & fides
si non habeat opera: mor-
tua est in semetipsa.

Sed dicit quis. Tu fidem ha-
bes. & ego opera habeo. Of-
tende michi fidem tuam sine
operibus. & ego ostendam
tibi ex operibus fidem meam.
Tu credis quoniam unus est deus. be-
ne facis. Et demones credunt.
& contremiscunt. Vis autem
scire ob homo inanis. quoniam fi-
des sine operibus otiosa est:
Abraham pater noster nonne
ex operibus iustificatus est.
offerens isaac filium suum
super altare: Vides quoniam fi-
des cooperabatur operibus
illius. & ex operibus fides con-
summata est. & suppleta
est scriptura dicens. Credi-
dit abraham deo. & reputa-
tus est illi ad iusticiam. &

amicus dei appellatus est.
Uidetis quoniam ex operibus iusti-
ficatur homo. & non ex fide
tantum: Similiter autem
& raab meretricis. nonne ex
operibus iustificata est. sus-
cipiens nuncios. & per aliam
uiam eiciens: Sicut enim
corpus sine spiritu mortuum
est: ita & fides sine operibus
morta est.

Nolite plures magisteri fi-
eri fratres mei. scientes quoniam mai-
us iudicium sumitis. In mul-
tis enim offendimus omnes.
Siquis in uerbo non offendit:
hic perfectus est uir. Potest
autem freno circumducere
totum corpus. Si autem equorum
frenos in ora mittimus: ad
consentendum nobis omne
corpus eorum circumferimus.
Ecce & naues cum magne
sint. & a uentis ualidis mi-
nentur: circumferuntur
autem a modico guberna-
culo ubi impetus dirigen-
tis uoluerit. Ita & lingua
modicum quidem membrum
est: sed magna exaltat.

Ecce quantus ignis. quam magnam siluam incendit. Et lingua ignis est. ueritas iniquitatis. Lingua constituitur in membris nostris. que maculat totum corpus. & inflamat totam naturam nostram inflammatam a gehenna. Omnis enim natura bestiarum & uoluerum & serpentium. etiam ceterorum. domantur. & domita sunt a natura humana. lingua autem nullus hominum domare potest. Inquietum malum. plena ueneno mortifero. In ipsa benedicimus deum & patrem. & in ipsa maledicimus homines qui ad similitudinem dei facti sunt.

Ex ipso ore procedit benedictio & maledictio. Non oportet fratribus meis. hec ita fieri. Numquid fons de eodem foramine emanat dulcem & amarum aquam.

Hunquid potest frater meus ficus uuas facere. aut utris ficus.

Sic neque salis dulcem potest facere aquam. Quis sapiens & disciplinatus inter uos.

Ostendat ex bona conuersatione operationem suam in mansuetudine sapientie.

Quid si zelum amarum habetis & contentiones sunt in cordibus uestris: nolite gloriari & mendaces esse aduersum ueritatem. Non est ista sapientia desursum descendens. sed terrena. animalis. diabolica. Ibi enim zelus & contentio: ibi inconstancia. & omne opus prauum. Que autem desursum est sapientia: primum quidem pudica est. deinde pacifica. suadibilis. modesta. bonis consentiens. plena misericordia & fructibus bonis. iudicans sine simulatione. Fructus autem iusticie in pace seminatur: facientibus pacem.

Unde bella & lites in uobis. Nonne hinc. Ex concupiscentiis uestris que militat in membris uestris. Concupiscitis & non habetis. occiditis & zelatis. & non potestis adipsi. Litigatis & belligeratis. non habetis propter quod non

postulatis. Petitis & non ac-
cipitis. eo quod male petitis.
ut in concupiscentiis uestris
insumatis. Adulteri. nescitis
quia amicitia huius mundi
inimica est dei.

Quicumque ergo uoluerit a-
micus esse huius seculi: mi-
nicus dei constituitur. Aut
putatis quia inaniter scripta
dicat: Ad inuidiam con-
cupiscit spiritus. qui inhabitat
in uobis. Maiorem autem
dat gratiam. propter quod dicit.

Dominus superbis resistit. humilibus
autem dat gratiam. Subdicit
ergo estote deo. resistite autem
diabolo. & fuget a uobis.

Appropiate deo. & appropin-
quabit uobis. Emundate
manus peccatores. & purifi-
cate corda duplices animo.

Miseri estote. & lugete. & plo-
rate. Rissus uestrum in luctum con-
uertatur. & gaudium in me-
rorem. Humiliamini in con-
spectu domini. & exaltabit uos
in tempore tribulationis.

Nolite detrahere alterutrum
fratris mei. Qui detrahit fratri

aut quod iudicat fratrem suum:
detrahit legem. & iudicat legem.
Si autem iudicas legem: non
es factor legis. sed iudex. Inimicus
est enim legis dator & iudex.
qui potest perdere & liberare.

U autem quis es qui
iudicas proximum tuum? Ecce
nunc quid dicitis. Hodie
aut crastino ibimus in illam
ciuitatem. & faciemus quidem
ibi annum. & merebimur &
lucrum faciemus. quod ignoratis
quid erit in crastino. Que est
enim uita uestra? Vapor est ad
modicum parens. & deinceps
exterminat. Pro eo ut dica-
tis si dominus uoluerit & si uixe-
rimus: faciemus hoc aut
illud. Nunc autem exultatis
in superbis uestris. Omnis exul-
tatio talis. maligna est. Sci-
enti igitur bonum facere &
non facienti: peccatum est illi.

Agite nunc diuites.
plorare ululantes in mise-
ris uestris. que aduenient uobis.
Diuitie uestrae putrefactae sunt.
& uestimenta uestra a tineis
comesta sunt. Aurum & ar-

gentum ur̄m erugnavit.
& erugo eorum in testimo-
nium vobis erit. & mandu-
cabit carnes ur̄as sicut ignis.

Thesaurizastis in novissimis
diebus. Ecce merces operari-
orum. qui messuerunt re-
giones ur̄as. Qui fraudati
sunt a vobis clamant. &
clamor ipsorum in aures
dn̄i sabaoth intivit. Epu-
lata estis super terram. & in
luxuriis emittistis corda
ur̄a. In die occisionis addu-
xistis. Occidistis iustum. &
non restitit vobis. Patientes
q̄ estote fr̄s. usq; ad aduen-
tum domini.

Ecce agricola expectat
preciosum fructum terre.
patienter ferens donec acci-
piat temporaneum & sero-
tinum. Patientes estote &
uos & confirmate corda ur̄a.
qm̄ adventus dn̄i appro-
pinquavit. Nolite ingemi-
scere fr̄s in alterutrum. ut
non iudicemini. Ecce iudex
ante ianuam assistit. Exem-
plum accipite fr̄s laboris

& patientie p̄phas. qui lo-
cuti sunt in nomine dn̄i.

Ecce beatificamus.
qui sustinuerunt. Sufferen-
tiam iob audistis. & fidem
dn̄i vidistis. q̄a misericors
est dn̄s & miserator.

An te om̄ia autē fr̄s mei
nolite iurare neq; p̄ celum.
neq; per terrā. neq; p̄ aliud
q̄dcunq; iuramentum. Sic
autē ^{ut sermo ur̄} iuramentū ur̄m. est
est. non non. ut non in iudi-
ciū incidatis. Tristatur aliq̄s
ur̄m. oret equo animo &
psallat. Infirmatur q̄s in
vobis. inducat presbiteros
secte. & orent super eū un-
guentes eū oleo in nomine
dn̄i. & oratio fidei salvabit
infirmū. & allevabit eū dn̄s.
& si in peccatis sit dimitten-
tur ei. Confitemini q̄ alter
utriū peccata ur̄a. & orate
p̄ invicem ut salvemini.

Multū enī valet deprecatio
iusti assidua.

Elias homo erat similis
nobis passibilis. & orationē
oravit ut non plueret sup

terram. & non pluit annos
tres. & menses sex. Et rursum
orauit: & celum dedit pluuiam.
& terra dedit fructum
suum. Frs mei. si quis ex uob
errauerit a ueritate. & con
uerterit qs eum scire debet
qm qui conuerterit fecerit pec
catorum. ab errore tue sue.
saluabit animam ei a morte.

Et operit multitudinem pec
catorum. **Explicit eptā
beati iacobi apostoli;**

Incipiunt capitula in eptā
prima beati petri apsti.

De regenerationis inuicta potentia.

De pphs q̄ animarū tolerantiā p̄dicant.

De credentibus quos in castitate
permanere hortatur.

De semine salutaris uerbi renatis.

De sacerdotib; quos ad instar infantū ut
concupiscant lac sine dolo hortatur.

De lapidib; uinis & hostib; spūalib;.

De poplo acquisitionis. quem regale
sacerdotiū nominante.

De popularib; qs autem carnis pri
uari desiderat. s̄ di ordine docuit.

De poplarib; qs anime utilitate uiuen

De exhortatione mulierū uiris
adherentium.

De uiris qs quēadmodū cū mulieribus
atq; cū omib; uiuere debeant exhortat.

De archa p̄ quā pauci salui facti s̄.

De baptismo qd̄ a mundi actib;
liberat.

De cognoscentib; dñi qs non licet alteri
quā dei uoluntati seruire.

De uerbo diuino q̄ & mortuis id est
non credentibus p̄dicatur.

De clero & poplo. qs sibi nec uicissim
ministrare hortatur.

De uisceris passionib; xpi. quas ne
ullus pauescat insinuat.

De iudicio qd̄ non ab externis sed a
domo dei incipiat.

De corona inimitabili quā grege
dei uoluntarie pascentes accipient.

De mansuetudine & subiectione alter
na. rugtuq; diabolico.

De deo q̄ optimū opus incipientes ad
consummationē p̄ducit. **Explicit**

untē capitula. Incipit

Discipulos argumentum.
saluatoris inuictos toto
orbe diffusos & peregrinos
in hoc seclō monstrat. & pie
terite uite penitere suadet.
& in nouam uitā p̄ficere.

146
Explicit argumentum.

Incipit epla beati petri
apostoli prima.

ET RVS

APLS

IESV

XPI

electis aduenis disper-
sionis ponti. galacie.
capadocie. asie & bithi-
nie. scdm prescientiam
dei patris. in sanctifica-
tionem sps. in obedienci-
am & asperione sangu-
nis ihu xpi. gra uobis
& pax multiplicetur.

Benedictus ds & pa-
ter dni nri ihu xpi.
qui scdm magnam
misericordiam suam re-
generauit nos in spe
uitiam. per resurrectionem
ihu xpi ex mortuis. in here-
ditatem incorruptibile &
incontaminata. & immar-
cescibilem conseruata in
celis: in uobis q in uirtute

dei custodimini per fidem.
in salutem paratam reuela-
ri in tempore nouissimo.

In quo exultabitis. modicu
nunc si oportet contristari
in uariis temptationibus.
ut pbatio uie fidei multo
preciosior auro qd p igne
pbatur. inueniatur in lau-
dem & glam & honore. in
reuelatione ihu xpi. Quem
cu non uideritis diligitis.
in que nunc quoq; non ui-
dentes creditis. credentes
autē exultatis leticia ine-
narrabili & glificata. repor-
tantes finem fidei uie sa-
lute animaru. De q salute
exquisierunt atq; scrutati
sunt pphē. q de futura in
nobis gra pphauerē. scri-
tantes in quod ut quale tēp
significaret in eis sps xpi. pnum-
cians eas que in xpo sunt
passiones & posteriores glās
quib; reuelatum est: quia
non sibupsis. uobis autem
ministrabant ea que nunc
nunciata sunt uobis p eos
q euangelizauerunt uobis.

spū scō missō de celo. in quē
desiderant angli p̄spicere.
Propter quod succincti
lumbos mentis ur̄e. sobriū
perfecte sperate in eam que
offertur uobis grām. in re-
uelationem iū̄ xpi. Quasi
filii obedientie non confi-
gurati prioribus ignoran-
tie ur̄e desideris. sed scdm̄
eum qui uocauit uos sc̄m̄.
& ipsi sc̄i in omni conuersa-
tione sitis. qm̄ scriptum est.
Sc̄i eritis. qm̄ ego sc̄s sum. Et
si patre inuocatis eum qui
sine acceptione personarū
iudicat scdm̄ uniuscuiusq;
opus: in timore incolatus
ur̄i tempore conuersamini.
scientes qd̄ non corruptibili
argento ut auro redempti
estis de uana ur̄a conuersa-
tione paterne traditionis.
sed precioso sanguine q̄si
agni incontaminati & im-
maculati xpi. p̄cogniti
quidē ante constitutionē
mundi. manifestati autē
nouissimis temporib; p̄p̄t̄
uos qui p̄ ipsum fideles estis

in deo. qui suscitauit eum
a mortuis & dedit ei grām.
ut fides ur̄a & spes eēt in
deo. Animas ur̄as castifican-
tes in obedientia caritatis.
in fraternitatis amore.
simplici ex corde inuicem
diligite attentius. renati
non ex semine corruptibi-
li sed per uerbum dei uiui
& p̄manentis. quia om̄s ca-
ro ut fenu. & om̄s gr̄a eius
tanquam flos feni. Exaru-
te fenum & flos ei decidit.
uerbū autē dñi manet in
eternum.

Hoc est autem uerbū qd̄
euanglizatum est in uos.
Deponentes ḡ omnē maliciā.
& omnē dolum. & simula-
tiones. & inuidias. & om̄s
detractiones. sicut in genti
infantes rationabile
sine dolo lac concupiscite.
ut in eo crescatis in salutē.
si tamen gustastis qm̄ dul-
cis est dñs. Ad quē acceden-
tes lapidem uiuum. ab ho-
minib; quidem reprobati.
a deo autē electum & hono-

rificatum: & ipsi tanquam lapides vivi superedificamini domus spirituales. sacerdotum scilicet offerre spirituales hostias acceptabiles deo per inuocatum christum. Propter quod continet scriptura. Ecce pono in syon lapidem summum. angularem. platum. electum. preciosum. & qui ceciderit in eo non confundetur.

Vobis ergo honor credentibus. non credentibus autem lapis quem reprobauerunt edificantes. Hic factus est in caput anguli. & lapis offensionis & petra scandali istis qui offendunt uerbo nec credunt in quo & positi sunt.

Vos autem genus electum. regale sacerdotium. gens sancta. populus acquisitionis. ut uirtutes annuntietis eius qui de tenebris uos uocauit in admirabile lumen suum. Qui aliquando non populus. nunc autem populus dei. Qui non consecuti misericordiam. nunc autem misericordiam consecuti. Quorum

aliquando non misericors est. nunc autem misericors.

Romi. obsecro uos tanquam aduenas & peregrinos. abstinere uos a carnalibus desideriis que militat aduersus animam. Conuersationem ueram inter gentes habentes bonam. ut in eo quod detractant de uobis tanquam de malefactoribus. ex bonis operibus uos considerantes glorificent deum in die iudicacionis. Subiecti estote omni humane creature. propter deum.

Sue regi. quasi precellenti. Sue ducibus tanquam ab eo missis. ad uindictam malefactorum. laudem uero bonorum.

Quia sic est uoluntas dei. ut benefacientes obmutescere faciat imprudentium hominum ignorantiam.

Quasi liberi. & non quasi uelamen habentes malicie libertatem. sed sicut serui dei. Omnes honorate. fraternitatem diligite. Deum timeate. regem honorificate. Serui. subditi estote in omni timore dominis.

Non tantum bonis & modestis.
sed etiam discoloris. Hec est enim
gratia. si propter conscientiam dei
suscinet quis tristitiam pati-
entis iniuste. Que enim gratia
est. si peccantes & colaphiza-
ti sufferitis? Sed si benefacien-
tes patienter suscinetis: hec
est gratia apud deum. In hoc enim
uocati estis. quia & Christus pas-
sus est pro nobis. uobis relin-
quens exemplum. ut sequa-
mini uestigia eius. Qui pecca-
tum non fecit. nec inuentus
est dolus in ore ipsius. Qui cum
malediceretur: non maledi-
cebat. Cum pateretur. non
comminabatur. Tradebat autem
iudicanti se iniuste. qui pec-
cata nostra ipse percussit in cor-
pore suo super lignum. ut
peccatis mortui iusticie ui-
uamus. cuius liuore sanati
estis. Gratiis enim sicut oues
errantes. Sed conuersi estis
nunc ad pastorem & episco-
pum animarum uestrarum.

Similiter & mulieres subdi-
te sint uiris suis. ut & si qui
non credunt uerbo. per muli-

erum conuersatione sine uer-
bo lucrifiant. considerantes
in timore conuersationem
uiram. quantum sit non extrin-
secus capillatura. aut circum-
clatio auri. aut indumenti
uestimentorumque cultus. sed
qui absconditus est cordis
homo in incorruptibilitate
quieti & modesti spiritus. qui est
in conspectu dei locuples.
Sic enim aliquando & sancte
mulieres sperantes in deo.
ornabant se subdite propriis
uiris. Sicut sara obediebat
abrahe dominum eum uocans. cui
estis filie benefacientes. &
non timentes ullam pertur-
bationem.

Uiri similiter cohabitantes
secundum scientiam quasi
infirmiori uasculo mulie-
bri. impientes honorem
tanquam & coheredibus gratie
uite. ut non impediuntur
orationes uestrae. In fide autem
omnes unanimes in oratione
estote. compatientes. frater-
nitatis amatores. misericor-
des. humiles. Non reddentes

malum pro malo. uel maledictum pro maledicto. sed e contrario benedictes. **S**icut in hoc uocati estis. ut benedictione hereditate possideatis. Quis est enim qui uult uitam diligere. & cupit uidere dies bonos. Coerceat linguam suam a malo. & labia eius ne loquantur dolum.

Decinet a malo & faciat bonum. inquirat pacem & sequatur eam. Quia oculi domini super iustos. & aures eius ad preces eorum. Vultus autem domini super facientes mala. Et quis est qui uobis noceat. si boni emulatores fueritis. Sed & siquid patimini propter iustitiam. beati. Timorem autem eorum ne timeatis. ut non conturbemini. Dominum autem christum sanctificate in cordibus uestris. parati semper ad satisfactionem. omni poscenti uos rationem de ea que in uobis est spe. **S**ed & cum modestia & timore conscientiam habentes bonam. ut in eo quod detrahunt uobis confundantur. quod calumni-

antur ueram bonam in christo conuersationem.

Melius est enim benefacientes si uelit uoluntas dei patri. quam malefacientes. Quia & christus semel pro peccatis uestris mortuus est. iustus pro iniustis. ut nos offerret deo. mortificatos quidem carne. uiuificatos autem spiritu. In quo & uisus qui in carcere erat spiritu alter ueniens predicauit. qui increduli fuerant aliquando. quando expectabant dei patientiam. in diebus noe cum fabricaretur archa. in qua pauci id est octo anime saluæ factæ sunt per aquam.

Quid & uos nunc similis forme saluos facit baptisma. non carnis depositio sordium. sed conscientie bonæ interrogatio in domino. per resurrectionem ihesu christi qui est in dextera dei deglutiens mortem. ut uitæ eterne heredes efficiemur. profectus in celum subiectis sibi angelis. & potestatibus & uirtutibus;

Xp̄o ḡ passio in carne. & uos eadem cogitatione armamini. quia qui passus est in carne desit a peccatis: ut non iam hominū desideris. sed uoluntate dei qđ reliquum est in carne uiuat temporis. Sufficit enim preteritū tempus ad uoluntatē gentiū consumandā. qui ambulauerunt in uoluptatib; & desideris. in luxuriis. uinolentis. comessationibus. potationibus. & illicitis idolorum cultibus. in quib; nunc obstupescunt. In quo admirantur non concurrentib; uobis in eandem luxuriam confusione blasphemantes. q̄ reddent rationē ei q̄ paratus est iudicare uiuos & mortuos.

Propter hoc enim & mortuis euangelizatiū est. ut iudicentur quidē scđm homines in carne. uiuant autē scđm dñm in sp̄u. Omnium autem finis appropinquauit. **E**stote itaq; prudentes. & uigilate in orationibus.

An te omnia autē mutuiam in uobis in eip̄s caritatē conuuiam habentes: q̄a caritas operit multitudinē peccatorū. Hospitalis inuicem. sine murmuratione. Unus quisq; sicut acceperit grām in alterutro illam administrantes. sicut boni dispensatores multiformis gr̄e dei. Siquis loquitur: quasi sermones dei. Siquis ministrat. tanquā ex uirtute quā administrat d̄s. ut in omnib; honorificetur d̄s per ih̄m xp̄m dñm. cui est honor & gl̄a & unpiū in sc̄la sc̄lorū.

Nolite p̄grinari in feruore. qui ad temptationē uobis fit. quasi noui aliquid uobis contingat. sed cōmunicantes xp̄i passionib; gaudete. ut & in reuelatione gl̄e eius gaudeatis exultantes. **S**i exprobramini in nomine xp̄i beati estis. qm̄ qđ est honoris gl̄e & uirtutis dei. & qui est ei sp̄s sup uos reſert.

Nemo enim uirum patiatur quasi homicida

aut fur. aut maleficus. aut alienorum appetitor. Si autem ut xpianus non erubescat. glificet autē dñi in isto nomine. qm̄ tempus est ut incipiat iudiciū de domo dei. Si autē primū a nobis. q̄s finis eorū qui non credunt dei euangelio: Et si iustus quidem uix saluabitur. impius & peccator ubi apparebunt. Itaq; & ii qui patiuntur scdm̄ uoluntatē dei: fidei creatori commendant animas suas in benefactis.

Seniores q̄ qui in uobis sunt obsecro ego consemor. & testis xpi passionū. qui & ei que in futuro reuelanda est gl̄e cōmunicator: pascite qui est in uobis gregē dei. prudentes non coacte sed spontanee scdm̄ dñm. neq; turpis lucri gr̄a sed uoluntarie. neq; ut dominantes in cleris. sed forme facti gregi ex animo. Et cū apparuerit princeps pastorum: percipietis immarcescibile gl̄e coronam.

Similiter & adolefcentes

subditi estote senioribus. Om̄s autē inuicē humilitatē insinuate. quia d̄s superbis resistit. humilibus autē dat gr̄am. Humilianum q̄ sub potēti manu dei. ut uos exaltet in tempore uisitacionis. Om̄ne sollicitudinem uram prouidentes in eū. qm̄ ipsi cura est de uobis. Sobrii estote & uigilate in orationibus. quia aduersarius ur̄ diabolus tanquam leo rugens circūit querens quē deuoret.

Cui resistite fortes in fide. scientes eandē passionē ei que in mundo est uix fraternitati

Ds autē om̄s Iherosolimitanus qui uocauit nos in et̄na suam gl̄am in xpo ih̄u iudicum passos: ipse perficiet. confirmabit. solidabitq;.

Ipsi gl̄a & imperium. in secl̄a secl̄orum amen. Per siluanū uobis fidelem fr̄em ut arbitror breuiter scripsi: obsecrans & contestans hanc eē uerā gr̄am dei. in qua state.

Salutat uos que est in babilone electa eccl̄a. & marcus

filii mī. Salutate inuicē
in osculo sō. Grā uobis omīb;
qui estis in xpō mīv amen.

Explicit epistola beati petri
apostoli prima.

Incipiunt capitula eptē
secunde eiusdem.

De scīs quos in hoc mundo ut
interfectos alloquitur.

De exortatione que de peiorib; ad me-
liora compellit.

De cōmemoratione quo ueritati semp
concilium celebratur.

De iustorum memoriis refouendis.

De pseudo pphīs uetib; & noui testa-
menti futuris magistris menda-

De similitudine scibus.
diluuū qđ impiorū designat uertitū.

De uertitu corū qđ omnē maligni-
tate dulcedine arbitrantur.

De eo qđ superat seruus additus est.

De nouissimis temporibus quib;
detractores abundabunt.

De deo qđ diem unū mille annis equauit.
& mille annos ad instar unius diei simi-
lauerit.

De eptis apłi pauli quas intellectu habe
grauē. & ab inducēt eueri pmitte.

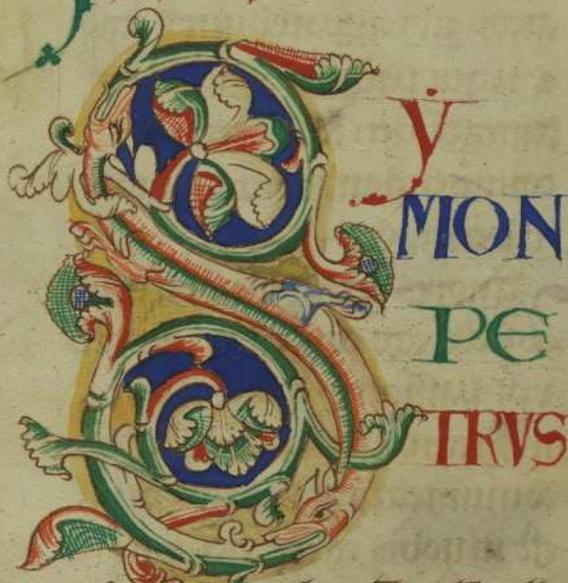
Explicit capitula.

Incipit argumentum.

Per fidem huic mundo sa-
pientes mortuos eē declarat.
eiusdemq; pietatis quanta
sit magnitudo luce ipsa
clarius manifestat. amen
memento mei per mōy.

Explicit argumentum.

Incipit eptā eiusdem secda.

seruus & apłs mīv xpī. us
qui coequalem nobiscum sor-
titi sunt fidem. in iusticia dei
mī & saluatoris mīv xpī. grā
uobis & pax adimpleatur in
cognitione dñi mī. quomodo
omnia nobis diuine uirtutis
sue. que ad uitā & pietatem
donatā sunt p cognitionē ei

qui uocauit nos p[ro]p[ter] gl[ori]a
 & uirtute. per quem maxi-
 ma & preciosa nob[is] p[ro]missa
 donauit. ut per h[ec] efficia-
 mini diuine consortes na-
 ture. fugientes ei[us] que in
 mundo est concupiscentie
 corruptionem. Vos autem
 cura omne subinserentes.
 ministrare in fide u[er]a uir-
 tute. in uirtute aut[em] scien-
 tiam. in scientia aut[em] absti-
 nentia. in abstinentia aut[em]
 patientia. in patientia aut[em]
 pietate. in pietate autem a-
 more fraternitatis. in amo-
 re aut[em] fraternitatis caritate.
Hec enim uobiscum si assint
 & superent: non uacuos &
 sine fructu uos constituent
 in d[omi]ni n[ost]ri ih[esu] xp[ist]i cognitione.
Cui enim non p[re]sto sunt h[ec]:
 cecus est & manu temptans.
 oblivionem accipiens purga-
 tionis ueteru[m] suoru[m] delictoru[m].
Quap[ro]pter h[is] magis
 satagite. ut per bona opera
 certam u[er]am uocationem &
 electione[m] faciatis. Hec enim
 facientes: non peccabitis

aliquando. Sic enim abun-
 dante[m] ministrabitur uobis
 introitus in eternu[m] regnu[m]
 d[omi]ni n[ost]ri & saluatoris n[ost]ri ih[esu] xp[ist]i.
Propter q[uo]d incipiam uos sepe
 commonere de his. & q[ui]dem
 scientes & confirmatos in
 presenti ueritate. Iustum
 autem arbitror qua[m] diu su[m]
 in hoc tabernaculo suscita-
 re uos in comonitione. cer-
 tus q[uo]d uelox est depositio
 tabernaculi mei. scdm q[uo]d
 d[omi]n[us] n[ost]r[us] ih[esu]s xp[ist]us significat in.
Dabo autem opera
 frequenter habere uos post
 obtinui meum: ut horu[m] me-
 moriam faciatis. Non enim
 indoctas fabulas secuti. no-
 tam fecimus uobis d[omi]ni n[ost]ri
 ih[esu]s xp[ist]i uirtute[m] & presentia[m].
 sed speculatores facti illius
 magnitudinis. accipientes
 enim a deo parte honorem
 & gl[ori]am. uoce delapsa ad eu[m]
 huiusmodi a magnifica
 gl[ori]a. Hic est filius meus dile-
 ctus. in quo in complacui.
 ipsum audite. Et hanc uoce[m]
 nos audiuim[us] de celo allata[m]

cum essemus cum ipso in mon-
te scō. Et habemus firmiore
propheticū sermonē. cui be-
nefactis attendentes quasi
lucernę lucenti in caligino-
so loco donec dies luceat.
& lucifer oriatur in cordib;
uris. hoc primū intelligen-
tes qđ omnis pphie scripta
ppria interpretatione non
fit. Non enim uoluntate hu-
mana allata est aliquando
pphetia: sed spū scō inspira-
ti locuti sunt scī dei homines.
Fuerunt uero & pseudo prophę
in poplō. sicut & in uob̄ erūt.
magistri mendaces. qui in-
troducunt sectas perditionis.
& cum q̄ emittit eos dñm ne-
gant. superducentes sibi ce-
lerem perditionem. & mul-
ti sequentur eorū luxurias.
per quos uia ueritatis blas-
phemabitur. & in auariciā
factis uerbis de uobis nego-
ciabuntur. quib; iudicium
iam olim non cessat. & perdi-
tio eorum non dormitat.

Si enim d̄s anglis pec-
cantib; non peperit. sed ru-

dentib; inferni detractos in
tatarum tradidit iudi-
cium cruciandos reseruari.
& originali mundo non pe-
perit. sed octauum noe iu-
sticie preconē custodiunt.
diluuium mundo impiorū
inducens. & ciuitates sodo-
morū & gomorreorū in ci-
nerem redigens. euerfione
damnauit. Exemplū eorū.
qui impie accuri sunt po-
nens. & iustum loth oppres-
sum a nefandorum iniuria
impudica conuersatione
eripuit. Aspectu enim &
auditu iustus erat. habitans
apđ eos qui de die in diem
animā iustam inq̄s opib;
cruciabant. Houit dñs pios
de temptatione eripere. in-
quos uero in diē iudiciū cru-
ciandos reseruare. Magis
autē eos qui post carnem
in concupiscentia immun-
dicie ambulante dominatio-
nemq; contemnunt. auda-
ces. sibi placentes sectas non
metuunt. blasphemantes
ubi angli fortitudine &

uirtute cum sint maiores:
 non portant aduersum se
 execrabile iudiciu. Hi uero
 uelut irrationabilia pecora
 naturaliter in captione &
 in perniciem. in iis que igno-
 rant blasphemantes incor-
 ruptione sua peribunt. pec-
 pientes mercedem iniusticie.
 uoluptate existimantes dei
 delicias. conuinationis &
 macule delicias affluentes.
 in conuiuio suis luxuriantes
 uobiscu. oculos habentes ple-
 nos adulteru & incessabilis
 delicti. pellicientes animas.
 instabiles. cor exercitatu aua-
 ricie habentes. maledictionis
 filii. derelinquentes rectam
 uiam erraueru. secuti uia ba-
 laam ex bosor. q mercedem
 iniquitatis amant. correpti-
 onem uero habuit sue uesanie
 subiugalem. muti animal
 hominis uoce loquens. phi-
 buit pphie insipientiam.
Si sunt fontes sine aqua
 & nebule turbidibus exagi-
 tate. quib; caligo tenebraru
 reseruat. superba enim

uantatis loquentes pellici-
 ent in desideris carnis luxu-
 rie eos qui paululum effugi-
 uunt. qui in errore conuersa-
 ti libertate illis pmittentes.
 cu ipsi serui sint corruptionis.

A quo enim quis superatus est:
 huius & seruus est. Si enim
 refugientes conuinationes
 mundi in cognitione diu-
 ni & saluatoris ihu xpi. his
 rursum implicita superantur:
 facta sunt eis posteriora dete-
 riora prioribus. Melius eni
 erat illis non cognoscere uia
 iusticie. quam post agnitione
 reuorsum conuerti ab eo qd
 traditum est illis sco manda-
 to. Contigit eni eis illud ueri
 puerbu. canis reuersus ad
 suum uomitu. & fuis lota in
 uolutabro liti.

Hanc ecce uob kmi sectam
 scribo eptam. in quib; exco-
 uram in comouitione sinceram
 mentem. ut memores sitis eoz.
 que pxdixi uerboru a scis
 pphetis. & aptorum uitoru
 pceptoru dmi & saluatoris.
 Hoc pmum scientes. qd uenient

in nouissimis diebus in de-
ceptione illusores. iuxta p-
prias concupiscencias am-
bulantes & dicentes. Vbi est
promissio. aut aduentus ei?
Ex quo enim patres dormierunt:
omnia sic perseuerant ab in-
itio creature. Latet enim eos
hoc uolentes quod celi erant
prius & terra de aqua & p
aqua consistens dei uerbo.
per quem ille mundus tunc
aqua mundatus perit. celi
autem qui nunc sunt & terra
eodem uerbo repositi sunt
igni seruati in diem iudicii
& perditionis impiorum hominum.
Num uero hoc non
lateat uos karissimi. quia unus
dies apud dominum sicut mille
anni. & mille anni sicut dies
unus. Non tardat dominus pro-
missis. sed patienter agit
propter uos. nolens aliquos perire.
sed omnes ad penitentiam re-
uertere. Adueniet autem dies
domini ut fur. in qua celi ma-
gno impetu transierunt. ele-
menta uero calore soluentur.
Terra autem & que in ipsa sunt

opera exurentur. Cum haec ergo
omnia dissoluenda sunt: qua-
les oportet esse uos in sanctis con-
uersationibus & pietatibus.
expectantes & properantes
in aduentum domini. per
quem caeli ardentibus soluentur.
& elementa ignis ardore
tabescent.

Nouos uero celos & nouam
terram. & promissa ipsius expe-
ctamus. in quibus iusticia
habitet. Propter quod karissimi
haec expectantes. satagite
immaculati & inuolati ei
inueniri in pace. & domini nostri
iesu christi longanimitatem
salutem arbitramini. sicut
& carissimus frater noster paulus
secundum datam sibi sapientiam
scripsit uobis. sicut & in omni-
bus epistolis loquens in eis de us
in quibus quaedam sunt diffi-
cilia intellectu. quae indocti
& instabiles deprauant. sicut
& ceteras scripturas. ad suam
ipsorum perditionem. Vos ergo
fratres prescientes custodite. ne
insipientium errore traducti.
excidatis a propria firmitate.

152.

Confiteor uero in gratia & in cog-
nitione domini nostri & salua-
toris nostri ihesu christi. ipsi gloria &
nunc & in die eternitatis
amen. **Explicit eptā
beati petri ap̄tī secunda.**

Incipiunt capitula eptē
beati iohannis ap̄tī p̄mē.

De uerbo uitę qđ erit ante quam
mundi machina principiu sortiretur.

De participib; xp̄i quos uitam sepe
nefas est superari.

De custodiis celestium p̄ceptorū que
nosse quęquā dñm manifeste designat.

De nouo ueteriq; mandato qđ uni
sic dei. cui diuidi nunquā potest regni.

De iis quos sapientię uariis accinctor
uirtutibus scribens alloquitur.

De diligētib; mundum qđ excludant
a caritate paterna.

De multitudine anti christorum. I. dñs.
e animatum deceptionibus declinan.

De ignorantib; dñm scōrūq; densoribus.

De eam semine fratricide.

De densoribus fr̄m homicidū.

De dilectione paterna facta & ope
declaranda.

De p̄conib; falsis. qđ agit sp̄s nequā.

De dilectione uera qđ ipse sic d̄s.

De xp̄o deo qui patre in se eē credentib;
manifestat. **I**formidinem.

De dilectione p̄fecta que foras expellit

De regenerationis qđ ipsi seclm tuncant.

De testimonio dei qđ hominis testimo-
nium p̄stet.

De indulgentia quā non merebuntur
usq; ad mortē peccantes.

De mundo qđ est positus in maligno. si-
mulachrorūq; fugienda cultura.

Explicit capitula.

Incipit epistola beati
iohannis ap̄tī p̄ma.

ab initio. qđ audiuius.
qđ uidiuius oculis n̄is. qđ
p̄speximus. & manus n̄re con-
trectauerunt de uerbo uitę.
& uita manifestata est: & ui-
dimus & testamur. & annun-
ciamus uob uita eterna. que
erat ap̄d patre. & apparuit

nobis. Qd̄ uicim̄ & audim̄
annunciamus uobis. ut &
uos societate habeatis nobiscū.
& societas n̄ra sit cum patre
& cū filio eius ih̄u xp̄o. Et
hec scribimus uobis ut gau
deatis. & gaudium ur̄m sit
plenum. Et hec est annuci
atio quā audiuimus ab eo
& annunciam̄ uobis: qm̄ d̄s
lux est. & tenebr̄e in eo non
fuit ulla.

Si dixerimus qm̄ societate
habetur cū eo. & in tenebris
ambulamus: mentimur. &
non facimus ueritate. Si autē
in luce ambulamus sicut &
ipse est in luce: societate ha
bemur ad inuicē. & sanguis
ih̄u xp̄i filii eius emundat
nos ab om̄i peccato. Si dix
erimus qm̄ peccatū non habe
mus: ipsi nos seducimus. &
ueritas in nobis non est. Si
confiteamur peccata n̄ra: fi
delis est & iustus ut remittat
nob̄ peccata n̄ra. & emundet
nos ab om̄i iniquitate. Si di
xerim̄ qm̄ non peccauimus:
mendacē facimus eū. & uer

bum eius non est in nobis.

Ilioli mei: hec scribo
uobis. ut non peccetis. Sed &
si quis peccauerit: aduocātū
habetur apd̄ patre n̄m xp̄m
iustum. & ipse est p̄piciatio
p̄ peccatis n̄ris. Non p̄ n̄ris
autem tantum: sed etiam p̄
totius mundi. Et in hoc sci
mus qm̄ cognouimus eum:
si mandata eius obseruem̄.
Qui dicit se nosse eum. & man
data eius non custodit: men
dax est. & in hoc ueritas non
est. Qui autē seruat uerbū
eius: uere in hoc caritas dei
perfecta est. In hoc scimus
qm̄ in ipso sumus: si in ipso
p̄fecti fuerimus. Qui dicit
se in ipso manere: debet sicut
& ille ambulauit & ipse
ambulare.

Nū. non mandatū nouū
scribo uobis: sed manda
tū uetus qd̄ habuistis ab in
itio. Mandatū uet̄ est uerbū qd̄
audistis. Iterū mandatum
nouum scribo uobis. qd̄ est
uerū & in ipso & in uobis.
qm̄ tenebr̄e transierunt. &

uerū lumen iam luget. Qui dicit se in luce esse. & fratrem suū odit: in tenebris est usque ad huc. Qui diligit fratrem suum in lumine permanet. & scandalum in eo non est. Qui autē odit fratrem suū: in tenebris est & in tenebris ambulat. & nescit quo eat. quoniam tenebre occaecauerunt oculos eius.

Scribo uobis filioli. quoniam remittuntur uobis peccata ustra propter nomen eius. Scribo uobis patres. quoniam cognouistis eum qui ab initio est. Scribo uobis adolescentes. quoniam uicistis malignum. Scribo uobis infantes. quoniam cognouistis patrem. Scribo uobis fratres. quoniam cognouistis eum qui ab initio est. Scribo uobis iuuenes. quia fortes estis. & uerbum dei in uobis manet. & uicistis malignum.

Nolite diligere mundum. neque ea que in mundo sunt. Siquis diligit mundum: non est caritas patris in eo. quoniam omne quod est in mundo concupiscentia carnis est. & con-

cupiscentia oculorum & superbia uitę. que non est ex deo patre. sed ex mundo est. & mundus transit & concupiscentia eius.

Qui autē facit uoluntatem dei. manet in eternum.

Filioli nouissima hora est: & sicut audistis quia antichristus uenit. nunc autē antichristi multi facti sunt. Unde scimus. quia nouissima hora est. Ex nobis perierunt. sed non erant ex nobis. Nam si fuissent ex nobis. permansissent utique nobiscum. sed ut manifesti sunt quoniam non sunt omnes ex nobis. Sed uos unctionem habetis a seculo. & nostis omnia. Non scripsi uobis quasi ignorantibus ueritatem. sed quasi scientibus eam. & quoniam omne mendacium ex ueritate non est. Quis est mendax. nisi is qui negat quoniam ihesus non est christus. Hic est antichristus. qui negat patrem & filium. Omnis qui negat filium. nec patrem habet. Qui autē confitetur filium: & patrem habet.

Usque ad audistis ab initio.

in uobis permaneat. Si in
uobis permanserit qđ ab
initio audistis: & uos in fi-
lio & patre manebitis. Et
hec est re promissio quam
ipse pollicitus est nobis. in
ta eterna. Hec scripsi uob.
de iis qui seducunt uos. Et
uos unctione qua accepistis ab
eo maneat in uobis. & non
necesse habeatis ut aliqs do-
ceat uos. sed sicut unctio ei
docet uos de omnibus & uerū
est & non est mendacium.
& sicut docuit uos manere
in eo. Et nunc filioli manete
in eo: ut cum apparuerit
habeamus fiduciam. & non
confundamur ab eo in ad-
uentu ei. Si scitis qm̄ iustus
est: scitote qm̄ & om̄s qui
facit iusticiā. ex ipso nat̄ est.

Videte qualem cari-
tatem dedit nobis pater.
ut filiū dei nominemur &
simus. Propter hoc mun-
dus non nouit nos: qđ non
nouit eū. & nū. nunc filiū
dei sim̄. & nondum appa-
ruit qđ erim̄. Scimus autē

qm̄ cum apparuerit similes
ei erimus. qm̄ uidebim̄ eū
sicuti est. Et om̄is q̄ habet
spem hanc in eo: sanctificat
se sicut & ille sc̄s est.

Om̄is q̄ facit peccatum:
& iniquitatem facit. & pecca-
tum est iniquitas. Et scitis
qm̄ ille apparuit ut pecca-
ta tollerit: & peccatum in
eo non est. Om̄is qui in eo
manet non peccat. & om̄s
qui peccat non uidet eum
nec cognoscit eū. Filioli. ne
mo uos seducat. Qui facit
iusticiam iustus est: sicut &
ille iustus est. Qui facit pec-
catum ex diabolo est: qm̄
ab initio diabolus peccat.
In hoc apparuit filius dei: ut
dissoluat opera diaboli. Om̄s
qui natus est ex deo peccatū
non facit. qm̄ semen ipsius
in eo manet. & non potest
peccare qm̄ ex deo natus est.
In hoc manifesta sunt filii
dei & filii diaboli: qđ om̄s
qui non est iustus non est
ex deo. & qui non diligit
fr̄em suū. non diligit d̄m:

154
Qm̄ hoc est annuntiatio quā
audistis ab initio ut diliga-
tis alterutrum. non sicut
eam q̄ ex maligno erat. &
occidit fr̄em suum. Et p̄p̄t̄
qd̄ occidit eū. Qm̄ opa ei
maligna erant. fratris au-
tem eius iusta.

Nolite mirari fr̄s. si odit
uos mundus. Nos scimus
qm̄ translati sumus de mor-
te ad uitā. qm̄ diligim̄ fr̄s.
Qui non diligit: manet in
morte. Omnis q̄ odit fr̄em
suū: homicida est. Et scitis.
qm̄ om̄s homicida non ha-
bet uitā eternā in se manen-
tem. In hoc cognouimus ca-
ritatem dei: qm̄ ille p̄ nob̄
animā suā posuit. & nos
debemus pro fratrib; ani-
mas ponere. Qui habuerit
substantiam mundi huius.
& uiderit fr̄em suū necessi-
tate habere. & clausert̄ in
seera sua ab eo: quom̄ cari-
tas dei manet in eo.

Itholi mei. non diligam̄
uerbo neq; lingua. sed ope
& ueritate. In hoc cognosci-

mus qm̄ ex ueritate sumus.
& in conspectu ei suadebim̄
corda n̄ra. qm̄ si reprehen-
derit nos cor n̄r̄m: maior
est d̄s corde n̄ro. & nouit
om̄ia. & n̄r̄m. si cor n̄r̄m non
reprehenderit nos: fiducia
habemus ad d̄m. ut q̄cqd̄
petierimus accipiamus ab
eo. qm̄ mandata ei custo-
dimus. & ea que placita eo-
ram eo sunt facimus. Et hoc
est mandatu ei. ut credam̄
in nomine filii ei iū. xpi.
& diligamus alterutrum
sicut dedit mandatu nob̄.
& q̄ seruat mandata ei in
illo manet & ipse in eo. Et
in hoc scimus qm̄ manet
in nobis. de sp̄u que dedit nob̄.

Rm̄. nolite omni
spiritum credere. sed pro-
bate sp̄s si ex deo sunt. qm̄
multi pseudo p̄ph̄e exier̄t
in mundū. In hoc cognosci-
tur sp̄s dei. & sp̄s erroris.
Om̄s sp̄s q̄ confitetur iū. xpm̄
in carne uenisse ex deo
est: & om̄s sp̄s qui soluit
iū. xpm̄ ex deo non est. &

hic est antixpe. de quo audi-
stis qm̄ uenire. & nunc iam
in mundo est. Vos ex deo e-
stis filioli & uisceris eum.
qm̄ maior est qui in uob̄ est.
quā qui in mundo fuit.
Ipsi quidem de mundo sūt.
ideo de mundo loquuntur.
& mundus eos audit. Nos
ex deo sum̄. Qui nouit dñm̄:
audit nos. Qui non est ex
deo: non audit nos. In hoc
cognoscimus sp̄m̄ ueritatis
& sp̄m̄ erroris.

Rati. diligamus nos mu-
cem. qm̄ caritas ex deo est:
& omnis qui diligit fratrem
ex deo natus est. & cognoscit
dñm̄. Qui non diligit. non
cognouit dñm̄: qm̄ d̄s caritas
est. In hoc apparuit caritas
dei in nobis: qm̄ filium suū
unigenitū misit d̄s in mun-
dum. ut uiuam̄ per eū. In
hoc est caritas: non quasi nos
dilexerimus dñm̄. sed qm̄ ipse
prior dilexit nos. & misit
filium suū p̄piciationē p̄ pec-
catū n̄r̄s. & n̄r̄. sicut d̄s dile-
xit nos: & nos debemus

alterutrum diligere.

Deum nemo uidit unquā.
Si diligamus inuicē: d̄s in
nobis manet. & caritas eius
in nobis perfecta est. In hoc
intelligimus qm̄ in eo ma-
nemus & ipse in nobis: qm̄
de sp̄u suo dedit nobis. Et
nos uidimus & testificamur.
qm̄ pater misit filium suū
saluatorem mundi. Quisq̄s
confessus fuerit qm̄ hic
est filius dei: d̄s in eo manet.
& ipse in deo. Et nos cogno-
uimus & credimus caritati.
quam habet d̄s in nobis.

Caritas est. Et qm̄
manet in caritate: in deo
manet. & d̄s in eo. In hoc
perfecta est caritas nobiscū.
ut fiduciam habeamus
in die iudicii. quia sicut
ille est & nos sumus in hoc
mundo. Timor non est in
caritate. sed perfecta caritas
foras mittit timorem. qm̄
timor penā habet. Qui autē
timet: non est p̄fectus in ca-
ritate. Hos q̄ diligam̄ dñm̄.
qm̄ d̄s prior dilexit nos. Siq̄s

dixerit qm diligo dm & frim suum odere: mendax est. Qui enim non diligit frim suum que uidet. dm que non uidet qm potest diligere: Et hoc mandatū habemus ab eo. ut q diligit dm: diligat & frim suum.

Quis qui credit qm ihe est xpc: ex deo natus est. & omnis qui diligit eū qui genuit: diligit & eū qui natus est ex eo. In hoc cognoscimus qm diligimus ex deo natos cum dm diligamus. & mandata eius faciamus.

Hec est em caritas dei. ut mandata eius custodiamus. & mandata eius graua non sunt. Qm omne qd natum est ex deo: uincit mundū.

Et hec est uictoria que uincit mundum: fides nra.

Quis est qui uincit mundū. nisi qui credit qm ihe est filius dei: Hic est qui uenit per aquā & sanguinē. ihe xpc. Non in aqua solum: sed in aqua & sanguine. Et sps est qui testificatur: qm

xpc est ueritas. Quia tres sunt qui testimoniū dant in terra. sps. aqua & sanguis.

Et hi tres unum sunt. Et tres sunt q testimoniū dant in celo. pater. uerbū. & sps scs.

Et hi tres unum sunt.

In testimoniū hominū accipimus: testimoniū dei maius est. Qm hoc est testimoniū dei qd maius est: qd testificatus est de filio suo. Qui credit in filium dei: habet testimoniū dei in se. Qui non credit in filium mendacem facit eum: qm non credit in testimoniū qd testificat est d's de filio suo. Et hoc est testimoniū. qm uitā eternā dedit nobis d's. Et hec uitā in filio ei est. Qui habet filiū: habet & uitā. Qui non habet filium: uitam non habet.

Hec scribo uobis ut sciatis. qm uitā habetis eternā. qui creditis in nomine filii dei.

Et hec est fiducia quā habem ad eum. qd qdēcumq; petierimus scdm uoluntatē ei: auclit nos. Et scimus qm

audite nos: quia quicquid pete-
rimus. scimus quoniam habemus
petitiones quas postulamus
ab eo. Qui scit fratrem suum pec-
care peccatum non ad mortem:
petat & dabitur uita peccan-
ti non ad mortem. Peccanti
autem ad mortem: non pro illo
dico ut roget quod. Omnis ini-
quitas peccatum est. & est pec-
catum ad mortem. Scimus
quoniam omnis qui natus est ex
deo non peccat. sed genera-
tio dei conseruat eum. & ma-
lignus non tangit eum.

Scimus quoniam ex deo sumus.
& mundus totus in mali-
gno positus est. & scimus quoniam
filius dei uenit & carnem
induit nostri causa. & passus
est & resurrexit a mortuis.
assumpsit nos & dedit nobis
sensum ut cognoscamus ue-
rum deum. & simus in uero filio
eius in uero christo. hic est uerus deus.
& uita eterna. filioli. custo-
dite uos a simulacris.

Expliat epistola beati
iohannis apostoli prima.

Incipiunt capitula eptae
secunde eiusdem:

De diligendis cultoribus: ueritatis.

De dilectione alterna quod non sit
nouum ac rude preceptum.

De seductoribus: qui in hoc mundo abundant

De non dicendo aue istis qui
aliud preferunt dogma.

De sua presentia in qua narranda
omnia reseruauit. **Explicit**

capitula. Incipit argumentum.

Visus adeo ad sanctam feminam
scribit. ut eandem dominam
non dubitet litteris appel-
lare. eiusdemque filii testi-
monium quod ambulent in ue-
ritate perhibeat. **Explicit**

**argumentum. Incipit eptae
eiusdem secunda.**

SENIOR
ELECTE
D O
M I
N E

& natus eius quod ego diligo
in ueritate. & non ego solus:
sed & omnes qui cognouerunt

ueritatem. ppter ueritate
 que permanet in uobis. &
 nobiscum erit in eternum.
 It uobiscum gra. misericordia.
 pax. a deo patre & a xpo ihu
 filio patris in ueritate & ca
 ritate.

Gausus sum ualde qm in
 ueni de filius tuus ambulan
 tes in ueritate. sicut manda
 tum accepimus a patre. Et
 nunc rogo te dña. non tan
 qua mandatum nouum scri
 bens t. sed quod habuimus
 ab initio. ut diligamus al
 terutrum.

Et hec est caritas. ut ambu
 lemus scdm mandatum ei.
 hoc eni mandatu est: ut que
 admodum audistis ab initio
 in eo ambuletis. qm multi
 seductores exierunt in mun
 dum. qui non confitentur
 ihon xpm uenisse in carne.

Hic est seductor & anti xpe. In
 dexte uosmet ipsos. ne p datis
 que opati estis. sed ut merce
 dem plenam accipiat.

Sctis qm omnis qui recedit
 & non pmanet in doctrina

xpi: dñi non habet. Qui per
 manet in doctrina ei: hic &
 filium & patre habet. Siqs
 ad uos uenit & hanc doctri
 nam non affert: nolite reci
 pere eum in domu. nec aue
 ei dixeritis. Qui enim dicit
 ei aue: communicat operi
 bus eius malignis.

Plura habens uob scribere:
 nolui per cartam & atramen
 tum. Spero eni me futurū
 apd uos & os ad os loqui. ut
 gaudium urm plenum sit.
 Salutate te filii sororis tue
 electe amen. **Explicit**

epistola beati iohis apti scda.
incipiunt capitula
epistole tercie.

De filii apli rigore ueritatis ueneritib;

De elemosinis sanctoru uiuentium.

De procerua diocropis.

De demetrio cui testimoniu cum omnib;
 ipsa ueritas reddit.

De multiplici sacramento qd ut reuelaret
 suum disulce in aduentu.

Explicit capitula.

Incipit argumentum.

Gaudium pietatis causa extol
 lit. atq; ut in ipsa pietate

maneat exhortatur. diotrie
pen impietatis & superbie
causa obuiuat. demetrio au-
tem bonum testimoniu phibet
cum fr̄ib; uniuersis.

Explicit argumentum.
Incipit tertia.

ego diligo in ueritate cari-
tatis. Ideo in om̄ib; orationē
facio. p̄spere te ingredi & ua-
lere. sicut p̄spere agere anima
tua. Gaudisus sum ualde ueni-
entib; fr̄ib; & testimonium
perhibentib; ueritati tue. si-
cut tu in ueritate ambulas.

Maiore horum non habeo gr̄am.
quam ut audiam filios meos
in ueritate ambulare.

Mē. fideliter facis q̄cqd
oparis in fr̄s. & hoc in pe-
grinos qui testimonium red-
diderunt caritati tue in con-

specu ecclē. quos bene facies
deducens digne deo. pro no-
mine enim eius profecti sunt
nichil accipientes a gentilib;. **H**os
q̄ debemus suscipere hui-
modi. ut cooperatores simus
ueritatis.

Scripsissem forsitan ecclē.
sed is qui amat primatu ge-
tere in eis diotropes non reci-
pit nos. Propter hoc si uene-
ro excomoneam eius opera
que facit. uerbis malignis
garrrens in nos. & quasi non
ei ista sufficiant. nec ipse susci-
pit fr̄s. & eos qui suscipiunt
prohibet. & de ecclā eicit.

Rmē. noli imitari
malum. sed qd bonū est.
Qui bene facit. ex deo est. Qui
male facit. non uidet deum.
Demetrio testimoniu redditur
ab omnibus. & ab ipsa ueritate.
Sed & nos testimoniu phibem.
& nosti qm̄ testimonium
nr̄m uerum est.

Quia habui scribere tibi.
sed nolui per cartam & a-
tramentum scribere tibi.
Spero autē protin te uidere.

& os ad os loquemur. Pax t̄.
Salutant te amici. Saluta tu
amicos nominatum.

**Explicit epistola beati
iohannis apti tertia.**

**Incipiunt capitula ept̄e
beati iude apostoli.**

De falsis doctorib; negatorib;
scilicet xpi impudens.

De preuaricatione eoz; q̄ eructi ab in-
carnationib; mundi delinquunt.

De carnalib; desideris & ignoran-
tia ac blasphemis. *Spens*

De impiorū extis & intolerabilib;

De predictis proph̄e enoch.

De uisitorib; falsis duntaxat docto-
rib; fugiendis. *¶ fine.*

De inenarrabili gl̄a saluatoris. & ept̄e

**Explicit capitula.
incipit ept̄a beati iude apti.**

**YDAS TERCI
XPISTI SERVVS :**

fr̄ autem iacobi. n̄s qui in
dn̄o patre dilectis & in ihs̄
xpo conseruatis & uocatis.
Misericordia uob; & pax
& caritas adimpleatur.
K̄m̄i. omnē sollicitudinē
faciens scribendi uobis de
cōmuni ur̄a salute. necesse

habui scribere uobis. depre-
cans supercertari semel tradi-
te sc̄e fidei. Subintoruerunt
enim quidam homines. qui
olim prescripti sunt in hoc iu-
dicium dei n̄ri. gr̄am transse-
rentes in luxuriam. & solum
dominatōrē & dñm n̄r̄m ihs̄m
xpm negantes.

Cōmonere autē uos uolo. sci-
entes semel om̄ia qm̄ n̄c po-
plm̄ de terra egypti saluans.
secundo eos qui non crediderūt
perdidit. anglos uero qui non
seruauerunt suum p̄ncipatū.
sed dereliquerunt suum do-
micilium: in iudiciū magni
dei unculis eternis sub cali-
gine reseruauit.

Sicut sodoma & gomorra
& finitime ciuitates que si-
mili modo exfornicate sunt.
& abeuntes post carnem alte-
ram facte sunt in exemplum.
ignis eterni penam sustinen-
tes. Similiter & ū qui quidē
carnē suā maculant. domina-
torē autem spernunt. mate-
statē autē blasphemant. cū
michael archangl̄s cū diabolo

disputans altercatur de
moysi corpore. non est ausus
iudicium inferre blasphemie.
sed dixit. imperet t̄ dñs. Hi
autē quęcunq; ignorant
blasphemant. quęcunq; au-
tem naturaliter tanquam
imuta animalia norunt.
in his corrumpuntur.

V & illis q̄ uia cam abierit.
& errore balaam mercede ef-
fusi sunt: & contradictione
choire perierunt. Hi sunt
in epulis suis male conui-
uantes. sine timore semeti-
psos pascentes. nubes sine
aqua que auentis circumfe-
runtur. arbores autumnales.
infructuose. bis mortue. era-
dicatę. fluctus feri maris. de-
spumantes suas confusiones.
sydera errantia. quib; p̄elle
tenebrarū eternū seruate

Trophaut sunt.
autē & de his septimus ab
adam enoch dicens. Ecce ue-
nit dñs in sc̄is milibus suis.
facere iudiciū contra omnes.
& arguere om̄s impios de
om̄ib; operib; impietatis

eorum quib; impie egerunt.
& de om̄ib; diuitis que locuti
sunt contra eū peccatores &
imp̄i. Hi sunt mutmura-
tores querelosi. sc̄dm deside-
ria sua ambulantes. & os
illorum loquitur superbiā.
mirantes p̄sonas quęst̄ causa;

Vos autem km̄i
memores estote uerborum
que predicta sunt ab apt̄is
dñi nr̄i ih̄u xp̄i. qui dicebant
uob. qm̄ in nouissimo tem-
pore ueniunt illusores. sc̄dm
desideria sua ambulantes
in impietate. Hi sunt qui
segregant semetipsos. ani-
males. sp̄m non habentes.

Vos autē km̄i sup̄edificantes
uosmetipsos sanctissime fi-
dei uir̄ in sp̄u sc̄o. hortantes
uos ipsos in dilectione dei ser-
uate expectantes misericordiam
dñi nr̄i ih̄u xp̄i in uitā et̄nā.

Et hos quidem arguite iudi-
catos. illos uero saluate de
igne rapientes. Aliis autē
miseremini in timore. odien-
tes eam que carnalis est tu-
nicam maculatam.

Ei autem qui potest uos conseruare sine peccato. & confitueri ante conspectu glie sue immaculatos in exultatione. soli deo saluatori nro p̄ ihs̄ xpm̄ dñm̄ nrm̄ glā & magnificentia. imperiū & potestas. ante omne sc̄lm̄. & nunc & in om̄ia sc̄la. am̄.

Explicit epla beati iude apti.

Incipit argumentum epistolarum pauli apti.

Epistole pauli ad romanos causa hec est. Exclā ex duob; poplīs id est de iudeis & gentilib; congregatā exegit meritis. ut causas eis auferat simultatis. que de uoluntate p̄relacionis mutue nascebantur. Ergo ut pace & caritate inter se iungantur: ostendite pares conditione. dum peccatis fuisse obnoxii cōp̄bantur. atq; salutem per fidem xpi sint & grām consecuti. Nam neq; iudeis p̄fuisse legem inuestigatam docet. nec gentiles

posse legis ignorantia defendi. quos ratio & ad dei noticiam perducere poterat. & ab om̄i uite prauidate reuocare. Scito qui legis non expositionē continuam eē doctorū. sed subnotationes breues singlis uersibus ac uerbis appositas.

Pauli apti eplē numero. xiiii.

Ad romanos . 1.

Ad corinthios. 11.

Ad galathas. 1.

Ad ephesios. 1.

Ad philippenses. 1.

Ad colosenses. 1.

Ad thessalonienses. 11.

Ad timotheum. 11.

Ad titum. 1.

Ad phylemonem. 1.

Ad hebreos. 1.

Ad laodicenses. 1.

Om̄is textus ut numerus eptarum ad unius hominis p̄fectionem p̄ficiunt. Cum romanis ita agit apt̄s paulus quasi cum incipientib; qui post gentilitatem initia fidei sortiantur. & p̄ueniant ad spem uite eterne. Multa de phisicis rationib; insinuat.

multa de scripturis diuinis.
Ad corinthios prima. consecutos
iam fidem non recte conseruan-
tes obiurgat. Secunda ad corin-
thios. contristatos quidem. sed
emendatos ostendit. Galathas
in fide ipsa peccantes. & ad
iudaismum declinantes ex-
ponit. Ephesios quia incipi-
unt & custodiunt laudat.
quod ea que acceperant ser-
uauerunt. Phylippenses. qd
in quod crediderunt seruan-
tes. ad fructum puenerunt.
Colosenses collaudat. quia ue-
lit ignotis scribit. & accepto
nuncio ab epafra custodisse
euanglium gratulatur. Hes-
salonienses in pma in opere
& fide creuisse glatur. In scda
preterea qd & persecutionem
passi in fide perseuerauerunt.
quos & suos appellat. ut illos
qui in iudea xpm confessi. p-
secutiones fortiter tolerant.
Ad hebreos. ad quoru simili-
tudine passi sunt. Thessaloni-
censes. ut in mandatis pseue-
rantes. persecutione pmpis-
sime patiantur. Omnes ergo

eplē pauli sunt numero q̄
tuordecim. ad romanos. ad
corinthios. ad galathas. ad
ephesios. ad phylippenses.
ad colosenses. ad thessaloni-
censes. ad hebreos. q̄s hortat̄
ad similitudinem thessaloni-
censium. hec in canone non
habetur. Reliquę. ad timo-
theum prima. que admodū
agat eccliam. Ad timotheum
secunda. que admodū seipsum
agat. Ad titum. ut creditā
sibi eccliam recte ordinet. Ad
phylemonem de onesimo ser-
uo q̄ emendatus melior fact̄ est.

Explicit argumentum.

*Incipit prefatio epistola-
rum pauli apti.*

Primum queritur quare
post euanglia que supplemen-
tum legis sunt. & in quibus
nobis exempla & precepta ui-
uendi plenissime digesta s̄.
uoluerit apt̄s has epl̄as ad
singlas eccl̄as mittere. Hac
autem causa factum uidetur.
ut scilicet initio nascentis ecclē
nouis causis existentibus &
presencia atq; orientia resca-

ret utcia. & ut post futuras excluderet questiones. exemplo ppharum qui post auditam legem moyfi. in qua omnia dei mandata legebantur: nichilo minus tamen doctrina sua rediuvua semper popli compressere peccata. & propter exemplum vivendi libris etia ad mram memoriam transmiserunt. Deinde queritur. cur non amplius quam decem eptas ad ecclias scripserit. **D**ecem sunt enim cum illa que dicitur ad hebreos. Nam relique quattuor ad discipulos specialiter sunt porrecte. ut ostenderet novum non discrepare a veteri testamento. & se contra legem non facere moyfi. Ad numeru priscoru decalogi mandatorum suas eptas ordinavit. & quot ille preceptis a pharaone instituit liberatos. totidem hic eptis a diabolo & idolatria servitutē edocet ad quictos. Nam & duas tabulas lapideas divini testamentoru figuram habuisse. viri eruditissimi tradiderunt.

Eptam sane que ad hebreos scribitur. quidam pauli non esse contendunt. eo quod non sit eius nomine titulata. & propter sermonis stiliq; distinctiam. sed aut barnabe iuxta tertullianum. aut lucy iuxta quosdam. vel certe clementis discipuli aptoz. epi romane ecclie post aptos ordinati. Quibus respondendum est. Si propterea pauli non erit quia eius non habet nomen: ergo nec alicuius erit. quia nullius nomine titulatur. Qd si absurdum est: ipsius magis esse credenda est. que tanto doctrine sue fulget eloquio. Sed qm apd hebreoz ecclias. quasi destructor legis falsa suspitione habebatur: uoluit tacto nomine de figuris legis & ueritate xpi redde re ratione. & ne oculu nominis fronte prelata utilitate excluderet lectoris. Non est sane miru. si eloquenti. **C**oruideatur in ppro id est hebreo qua in peregrino id est greco quo ceterę epte scripte

sunt sermone. Mouet etiam
quosdam quare romanorum
epla primo sit posita. cum
eam non pmo scripta ratio
manifestet. Nam hanc se p
ficienre ierosolimam scri
psisse testatur: cu corinthios
& alios ante iam ut ministe
rium qd secum portaturus
erat colligerent. litteris ad
ortatus sit. Vnde intelligi
quidam uolunt ita ordina
tas omis eplas. ut pma roma
noru poneretur. quamuis
posterior fuerit ordinata:
ut per singlas eplas gradi
bus ad perfectiora ueniretur.
Romanoru nanq; pleriq; tam
rudes erant ut non intellige
rent dei se gra non suis meri
tis ee saluatos. & ob hoc duo
inter se popli conflictarent.
Iceno illos indigere asserit
corrigi. uitia gentilitatis
priora comemorans. Corin
thiis autē iam dicit scientie
gram ee concessam. & non
tam omis increpat. quam
cur peccantes non increpa
uerunt reprehendit. sicut

att. Audetur inter uos formi
cacio. Et iteru. Congregatis
uobis cum meo spu. tradere
huiusmodi sathane. In secta
uero laudantur. & ut magis
ac magis proficiant admo
nentur. Galathe uero iam
nullius criminis arguuntur.
nisi hoc tantu qd callidissi
mis pseudo aptis crediderit.
Ephesi sane nulla reprehensi
one sed multa laude sunt di
gni. quia fidem apticam ser
uauerunt. Phylippenses uero
multo magis collaudantur.
quia nec audire quide falsos
aptos uoluerunt. Colosenses
autem tales erant. ut cum
ab apto uisi corporaliter non
fuisent: hac laude digni ha
berentur. Et si corpore inqt
absens sum: sed spu uobiscum
sum. gaudens & iudens ordi
nem urm. Thessalonices
nichilominus in duab; eplis
omni laude psequitur. eo qd
non solum fidem inconcussam
seruauerunt ueritatis. sed etia
in persecutione ciuim fue
runt constantes inuenti. De

160
hebreis uero quid dicendum
est. quorū thessalomeenses
qui plurimum laudati sunt
imitatores facti eē dicunt.
Sicut ipse ait. Et uos fr̄s imi-
tatores facti estis exōlarum
dei. que sunt in iudea. Eadē
enim passi estis & uos a con-
tribulibus uir̄is que & illi a
iudeis. Apud ipsos quoq; he-
breos eadem commemorat
dicens. Nam & uinctis compas-
si estis. & rapinam bonorum
uitorum cum gaudio susce-
pistis. cognoscentes uos ha-
bere meliorem & manentē
substantiam. **Item argu-**

Romani qui ex **mentum.**
iudeis gentilibusq; cre-
diderunt. In superba conten-
tione uolebant se alterutrum
supponere. Nam iudei dice-
bant. Hos sumus populus
dei. quos ab initio dilexit
& fouit. Nos circumcisi exge-
nere abraham stirpe scā de-
scendimus. & notus recto
apud iudeam tantū d̄s. Hos
de egypto signis dei & uir-
tutibus liberati. mare sicco

transiimus pede. cū inimi-
cos nros grauissimi fluctus
involuerent. Nobis manna
pluit d̄ns in deserto. & quasi
filiis suis celeste pabulum in-
iurauit. Nos die noctuq; in
columna ignis nubisq; pre-
cessit. ut nobis in inuio iter
ostenderet. Atq; ut cetera ei
circa nos immensa beneficia
taceam: nos soli digni sumi
dei legem accipere. & uocē dei
loquentis audire. eiq; cogno-
scere uoluntatē. in qua lege
pmissus est nobis xpc. ad quos
ipse se uenisse testatus est di-
cens. non ueni nisi ad oues que
perierunt domus isrl̄. cum
uos canes potius quā homines
appellauit. Quumne ḡ est
ut hodie idola deserentes q̄b;
ab initio deseruistis. nobis cō-
paremini. & non potius in
psektorū locum ex legis aucto-
ritate & consuetudine depu-
temini. Et hoc ipsum non
merebamin. nisi q̄a semper
largā dei clementia uoluit
uos ad inā imitationē ad-
mittere. Gentes autē e contrario

respondabant. Quanto enim
maiora erga uos dei beneficia
numeraueritis: tanto maio-
ris uos criminis reos esse mon-
strabitis. Semper enim his
omnibus extitistis ingrati. Nam
ipsis pedibus quibus aridum mare
transistis. Iudebatis ante ido-
la que fecistis. Et in ipso ore
quo paulo ante ob necem ad-
uersariorum domino cantaueratis.
simulachra uobis fieri popo-
scistis. Illis oculis quibus dominum ue-
nerando in nube ut igne con-
spicere solebatis. simulachra
intuebamini. Manna quoque
uobis in fastidio fuit. & semper
in deserto contra dominum mur-
murastis. ad egyptum unde
uos manu ualida eiecerat
uolentes redire. Quid plura:
Ita patres uiri crebra puoca-
tione dominum irritauerunt. ut
omnes in heremo morerentur.
nec plus ex senioribus eorum
quam duo homines terram
repermissionis intrarent. Sed
quid antiqua replicamus.
cum etiam si illa minime fecisse-
tis. de hoc solo nemo uos di-

gnos uenia iudicaret. quod
dominum christum prophetarum semper
uobis uocibus repromissum.
non solum suscipere nolulistis.
sed etiam morte pessima pe-
missetis. Quem nos ut cogno-
uimus statim credidimus.
cum nobis de eo ante non fuerit
predictum. Unde probatur quod
idolis seruimus non obsta-
nacioni mentis. sed ignoran-
tie deputandum. Qui enim
agnitum ilico sequimur: olim
utique sequeremur. si ante co-
gnouissemus. Sic autem uos de
generis nobilitate iactatis.
quasi non morum imitatio
magis quam carnalis filios
nos faciat esse socium. Denique
esau & ismael cum de stirpe
sint abrahe. minime tamen
in filios reputantur. His ergo
taliter altercantibus. apostolus
se medium interponens ita
partium dirime questiones.
ut neutrum eorum sua iusticia
salutem meruisse confirmet.
ambos uero populos & scien-
ter & grauitate deliquisse.
Iudeos quidem. quod pro priuari

catione legis dñi inhonora
 uerunt. gentes uero qd cū co
 gnitum de creatura creato
 re ut dñi debuerint uenera
 ri: glām ei in manufacta
 mitauerunt simulachra.
 Vtrosq; etiam similiter ueniā
 consecutos. equales eē uerissi
 ma ratione demonstrat. pre
 sertim cū in eadē lege predi
 ctum. & iudeos & gentes ad
 xpi fidem uocandos ostendat.
 Quamobrem uicissim eos hu
 militans. ad pacē & concordia
 cohortatur. **Argumentum.**
Romani sunt in partibus
 italie. hū priuerti sunt
 a falsis aptis. & sub nomine
 dñi nri ihs xpi in legem &
 pphas erant inducti. hos re
 uocat apt's ad uerā & euangli
 cā fidē scribens eis a corintho.

T emptatus sensit posset quid glā xpi
 Auribus ut dñi uocē lucemq; recepit
 C omposuit mores xpi pcepta secutus
 Mutato placuit postquā de nomine paulus
 Anna fides rerū subit super gbera uectus.
 H oscere promeruit possent qd premia uitę.
 C onscendit raptus martir penetrula xpi.
 T ercia lux cęli tenuit paradisius euntē.
 C olloquū dñi fruit secreta reseruat.
 G entibus ac populis iussus pcedere uera
 P rofundum penetrare maris noctęq; dięq;
 U isere cū magnū satis est uixisse latentem
 Uerbera. uncla. famē. lapidē. rabieq; ferarū.
 C arceris ingluuiem. ungas. torrita. catenas
 N anfringum. lacrimas. serpentis dita uenena.
 S tigmata non metuit portare in corpore xpi.
 C redentes docuit possent quia uincere morte.
 D ignus amore dei uiuit per secla magister.
 V ersibus his faccor fidei beatissime doctor
 S cē tuos damasus uolui monstrare triumphos.

Incipiunt capitula.

- D**e natiuitate xpi scđm carnem.
- D**e tra dñi meos q̄ sunt ueritatis contrariū.
- D**e inq̄s iudicib; q̄ que alii prohibent ipsi cōmittunt. N legem.
- D**e eo qd n̄ p̄sit circumcisio t̄nsgradientib;
- D**e iudeo qd ampli habeat & cur cęn̄ gentib;.
- D**e iudeis & grecis omnib; peccatis constrictis.
- D**e iustificatione hominis per fidem.

Am dudū saulus p̄cerū pcepta secutus
 Cū patrias dñi uellet p̄ponere leges
 Abnuerec sōs xpm laudasse pphas
 Cedibus assiduis cuperet discerpere plebē.
 Cū lacerat sōs matris pia uiscera cęcus
 Post tenebras uerū meruit cognoscere lum̄.

- D**e gloriatione spei gl̄e dei.
- D**e morte regnante ab adā usq; ad moȳsen.
- D**e baptizatis. qđ in morte dñi sunt baptizati.
- D**e fidelib; qđ non sunt sub lege. sed sub gr̄a.
- D**e homine unculo legis astrico.
- D**e disputatione carnaliū operū & sp̄s.
- D**e sc̄is qđ non carnis debitores sunt sed sp̄s.
- D**e differentia passionū p̄sentū & futurū.
- D**e p̄destinatis conformib; filiū dei.
- D**e testificatione pauli doloris & tristitie.
- D**e uoluntate dei q̄ quē uult inducat. & cui uult miseretur.
- D**e gentib; iustam fidē comprehendentib;
- D**e iudeis qđ non sunt repulsi a deo.
- D**e iudeorū delictis cum sit gentib; salus.
- D**e salute iudeorum.
- D**e ap̄lo obsecrante sc̄os ut corpora sua exhibeant hostiam deo.
- D**e redditione unicuiq; omniū debitorū.
- D**e piculo contristandi fr̄em suū esse causa.
- D**e mysterio dñi ante passionē in silentio post passionē dñi ipsius reuelato.
- O**bscuratio pauli ad dñm ut liberetur ab infidelibus.
- S**alutatio pauli ad fr̄s.
- E**xpl̄ciunt capitula.
- I**ncipit epl̄a ad romanos.

AD
SER

WS

De xpi ih̄u uocatus ap̄t̄s. segregatus in euangeliū dei quod ante p̄miserat per prophetas suos in scripturis sc̄is de filio suo. qui factus est ei ex semine dauid scđm carnem. qui p̄destinatus est filius dei in uirtute secundum sp̄m sanctificationis ex resurrectione mortuorū ih̄u xpi dñi nr̄i. per quē accepim̄ gr̄am & ap̄t̄atum ad obediendū fidei in omnibus gentib; pro nomine eius. in quib; estis & uos uocati ih̄u xpi: omnibus qui s̄t̄ iome dilectis dei. uocatis sc̄is. Gr̄a uobis & pax a deo patre nr̄o & dño ih̄u xpo. Primū qđē gr̄as ago deo meo per ih̄m xpm̄ pro omnibus uobis.

quonia fides uia amnunciatu
 in uniuerso mundo. Testis
 eni michi est ds cui seruo
 in spu meo in euangelio fi
 lii eius. qd sine intermissio
 ne memoria uiri facio semp
 in orationib; meis. obsecrans
 siquo modo tandem aliquando
 psporum iter habeam in uo
 luntate dei ueniendi ad uos.

Desidero eni uidere uos ut ali
 quid impertiar uobis grje spi
 ritualis ad confirmandos
 uos. id est simul consolari in
 uobis per ea que inuicem est
 fide uiam atq; mea. Nolo
 eni uos ignorare frs: quia
 sepe proposui uenire ad uos
 & prohibitus sum usq; adhuc.
 ut aliquē fructum habea &
 in uobis sicut & in ceteris gen
 tibus. Grecis ac barbaris. sa
 pientibus & insipientibus
 debitor sum. Ita qd in me
 pmpu est & uobis qrome
 estis euanglizare. Non enim
 erubesco euangliu. Virt' eni dei
 est in salute omi credenti. in
 deo pmu & greco. Iusticia
 enim dei in eo reuelatur ex

fide in fidem. sicut scriptu
 est. Iustus aute ex fide uiuit.
 reuelatur enim ira

Rdei de celo sup omne im
 pietate. & iniusticia homi
 num eoru qui ueritate dei
 in iniusticia detinere. Quia
 qd notu est dei. manifestu
 est in illis. Ds enim illis ma
 nifestauit. Inuisibilia enim
 ipsius a creatura mundi. per
 ea que facta sunt intellecta
 conspiciuntur. Sempterna
 quoq; eius uirtus & diuini
 tas. Ita ut sint inexcusabi
 les. quia cu cognouissent
 dm non sicut dm glificauere
 runt aut gras egerunt. sed
 euauerunt in cogitationib;
 suis. & obscuratum est insipi
 ens cor eoru. Dicentes eni se
 ee sapientes. stulti facti sunt.

Et mutauerunt glam incorru
 ptibilis dei in similitudine
 imaginis corruptibilis homi
 nis. & uoluerunt. & quadru
 pedum. & serpentu. Propt
 qd tradidit illos ds in deside
 ria cordis eoru. in immundi
 ciam. ut contumelias affici

ant corpora sua in semetipsis.
q̄ cōmutauerunt ueritatē
dei in mendacium. & coluerūt
& seruerunt creature pot̄
quam creatori. qui est bene
dictus in sc̄ta amen. Propt̄
ea tradidit illos d̄s in passi
ones ignominie. Nā femine
eorū immitauerūt naturale
usum. in eum usum qui est
contra naturā. Similiter au
tē & masculi relicto naturali
usu femine. exarserūt in desi
deriis suis. inuicē masculi in
masculos turpitudinē ope
rantes. & mercedem quam
oportuit et uoris sui in semet
ipsis recipientes. Et sicut non
probauerunt d̄m habere in
noticia. tradidit illos d̄s in
reprobū sensum. ut faciant
ea que non conueniunt. re
pletos om̄i iniquitate. mali
cia. fornicatione. auaricia.
nequitia. plenos inuidia.
homicidio. contentione. do
lo. malignitate. susurro
nes. detractores. deo odibiles.
contumeliosos. superbos. ela
tos. inuentores malorum.

parentibus non obediētes.
insipientes. incompósitos.
sine affectione. absq; federe.
sine misericordia. Qui cum iusti
ciā dei cognouissent: non
intellegerunt. qm̄ qui talia
agunt. digni sunt morte.
Non solum qui ea faciunt. sed
etiā qui consentiunt facientib;

Propter quod
inexcusabilis es o homo om̄is
qui iudicas. In quo enī iudicas
alterum: te ipsum condēnas.
Eadem enim agis que iudicas.
Scimus enī qm̄ iudiciū dei est
sc̄dm ueritatē in eos qui ta
lia agunt. Existimas autem
hoc o homo qui iudicas eos
qui talia agunt & facis ea.
quia tu effugies iudicium dei.
An dicitas bonitatis ei & paci
entie & longanimitatis con
temnis? Ignoras qm̄ benigni
tas dei ad penitentiā te ad
ducit: Sc̄dm duriciā autē
tuā & impentens cor thes
auras ē nam in die ire &
reuelationis iusti iudicii dei.
qui reddet unicuiq; sc̄dm
opa ei. Is quidē qui sc̄dm

patientiam boni operis. gl'am
 & honorem & incorruptione.
 querentibus vitam eternam.
Iis autē qui ex contumacia. &
 q̄ non acquiescunt ueritati.
 credunt autē iniquitati. ira
 & indignatio. tribulatio &
 angustia. in omnē animā
 hominis operantis malum.
 iudei primum & greci. Gl'a
 autem. honor & pax omni
 operanti bonum. iudeo pri
 mū & greco. Non est enim
 personarū acceptio apud
 deum. Quicumq; enim sine
 lege peccauerunt: sine lege
 peribunt. Et q̄cumq; in lege
 peccauerunt: per legē iudi
 cabuntur. Non enim audito
 res legis iusti sunt apd̄ dñm.
 sed factores legis iustificabunt.
Cum enī gentes que
 legem non habent naturalitē
 ea que legis sunt faciunt. ei
 modi legem non habentes.
 ipsi sibi sunt lex. qui osten
 dunt opus legis scriptum
 in cordibus suis. testimoniu
 reddente illis conscientia ipso
 rum. & inter se inuicē cogi

tationum accusantium aut
 etiam defendentū. in die
 cū iudicauerit d̄s occulta ho
 minū scdm̄ euanglium meū
 per iūm xpm̄. Tu autē iudeus
 cognominaris. & requiescis
 in lege. & gl'aris in deo. & no
 sti uoluntatem ei. & probas
 utiliora instructus per legē.
 confidis te ipsum ducem eē
 cecorū. lumen eorum qui in
 tenebris sunt. eruditorem
 insipientium. magistrū in
 factum. habentem formam
 scientiæ & ueritatis in lege.
Qui q̄ alium doces. te ipsum
 non doces? Qui predicas non
 furandum. furaris? Qui dicis
 non mechandum. mecharis?
Qui abominaris idola. sacrile
 gium facis? Qui in lege gl'aris.
 per preuaricationem legis
 deum inhonoras? Nomen enī
 dei blasphematur per uos in
 ter gentes. sicut scriptū est.
Circuncisio quidem prodest. si
 legem obserues. Si autē preua
 ricator legis sis: circuncisio
 tua preputium facta est. Si
 q̄ preputium iusticiæ legis

custodiat. nomine preputium
illius in circumcisionem repu-
tabitur. & iudicabit qd ex
natura est preputium lege
consumans. te qui p littera
& circumcisionem preuarica-
tor legis es. Non enim qui
in manifesto iudeus est neq;
que in manifesto in carne cir-
cuncisio. sed qui in abscondi-
to iudeus. & circuncisio cor-
dis in spiritu non littera. cui
laus non ex hominibus sed
ex deo est.

Quid g amplius est iudeo.
aut que utilitas circuncisio-
nis. Multu per omne modu.
Primu quidem: quia credita
sunt illis eloquia dei. Quid
eni si quidam illoru non cre-
diderunt. Nunquid incre-
dulas illorum fidem dei e-
uacuauit. Absit. Est autem
ds uerax. omnis autem homo
mendax. sicut scriptu est.
ut iustificeris in sermonibus
tuis. & uincas cu iudicaris.
Si autem iniquitas ma iusticia
dei comendat. qd dicimus.
Nunqd iniquus est ds. qui in-

ferit nam. Secm hominem
dico. Absit. Alioquin. qm
iudicabit ds hunc mundu.
Si enim ueritas dei in meo men-
dacio abundauit in glam
ipsius. qd adhuc ego tanqua
peccator iudicor. & non sicut
blasphemamur & sicut auunt
nos quida dicere. facimus
mala ut ueniant bona. Qru
damnatio iusta est.

Quid g. Precellimus eos.
Hequaquam. Causati eni sumi
iudeos & grecos omis sub
peccato ee. sicut scriptu est.
quia non est iustus quisqua.
non est intelligens. non est
requirens dm. Omis declina-
uerunt. simul inutiles facti
sunt. non est qui faciat bo-
num. non est usq; ad unum.
Sepulchrum patens est guttur
eorum. linguis suis dolose
agebant. uenenu aspillum
sub labiis eorum. Quoru os
maledictione & amaritudi-
ne plenum est. ueloces pedes
eorum ad effundendum san-
guine. Contortio & infelici-
tas in uis eorum. & iniam

pacis non cognouerunt. non
est timor dei ante oculos
eorum. Scimus autē qm̄ que
cumq; lex loquitur. iis qui
in lege sunt loquitur. Ut
omne os obstruatur. & sub
ditus fiat omnis mundus
deo. quia ex operib; legis
non iustificabitur omnis
caro corā illo. Per legē enim
cognitio peccati. Nunc autē
sine lege iusticia dei mani
festata est. testificata a lege
& prophis. Iusticia autem dei
per fidem ih̄u xpi in om̄i &
super om̄i qui credunt. Non
est enim distinctio. Omnes
enim peccauerunt & egent
gl̄a dei. iustificati gratis p̄
gr̄am ipsius. per redemptio
nem que est in xpo ih̄u. que
pposuit d̄s propiciationem
per fidem in sanguine ipsius.
ad ostensionē iusticie sue p̄
pter remissionē p̄cedentiū
delictorū in suscepcatione
dei ad ostensionē iusticie ei
in hoc tempore. ut sit ipse
iustus & iustificans eum qui
ex fide est ih̄u.

Ubi est q̄ gl̄atio tua: Ex
clusa est. Per quam legem.
Factorum: Non. Sed per legē
fidei. Arbitramur enim iu
stificari hominē per fidem
sine operib; legis. An iudeos
d̄s tantum: Nonne & genti
um: Immo & gentiū. Qm̄
quidē unus d̄s qui iustifi
cat circumcisionem ex fide.
& p̄pucium per fidem. Le
gem ergo destruimus p̄ fidē.
Abst̄. Sed legem statuimus.
Quid q̄ dicimus inuenisse abra
ham patrem nr̄m scdm̄ car
nem: Si enim abraham ex
operib; legis iustificatus est:
habet gl̄am sed non ap̄ d̄m.
Quid enim scriptura dicit:
Credidit abraham deo. & re
putatum est illi ad iusticiā.
Et autem qui operatur.
merces non imputatur scdm̄
gr̄am. sed scdm̄ debitū. Cui
qui non operatur. credenti
autē in eum q̄ iustificat im
pium. reputatur fides eius
ad iusticiam scdm̄ p̄positum
gr̄ie dei. sicut & dauid dicit
beatitudinē hominis. cui d̄s

accepto fert iusticiam sine opib.
Beati quorum remissis sunt iniquitates. & quorum tecta sunt peccata. Beatus uir cui non imputauit dominus peccatum. Beatitude ergo haec in circumcisione manet. an etiam in preputio? Dicimus enim. quia reputata est abrahae fides ad iusticiam. Quomodo ergo reputata est? In circumcisione. an in preputio? Non in circumcisione. sed in preputio. Et signum acceptae circumcisionis. signaculum iusticiae fidei quae est in preputio: ut sit pater omnium credentium per preputium. ut reputetur & illis ad iusticiam. & sit pater circumcisionis. non uis tantum qui sunt ex circumcisione. sed uis qui sectantur uestigia quae est in preputio fidei patris nostri abrahae. Non enim per legem promissio abrahae aut semini eius. ut heres esset mundi: sed per iusticiam fidei. Si enim qui ex lege heredes sunt: exinanita est fides. abolita

est promissio. Lex enim uiam operatur. Ubi enim non est lex: nec priuaricatio. Ideo ex fide. ut secundum gratiam firma sit promissio omni semini. non ei qui ex lege est solum: sed ei qui ex fide est abrahae. qui est pater omnium nostrum. sicut scriptum est: quia patrem multarum gentium posui te ante dominum cui credidisti. qui uiuificat mortuos. & uocat ea quae non sunt tanquam ea quae sunt. Qui contra spem in spem credidit. ut fieret pater multarum gentium. secundum quod dictum est ei. Sic erit semen tuum sicut stelle caeli. & sicut arena quae est in litore maris. Et non infirmatus est fide. nec contempsit corpus suum emortuum. cum fere centum annorum esset. & emortua uulnam saxe. In re promissione etiam dei non hesitauit diffidentia. sed confortatus est fide. dans gloriam deo. plenissime sciens quia quaecumque promisit potens est & facere. Ideo &

reputatū est illi ad iusticiā.
 Non est enim scriptum tantū
 ppter ipsum. quia reputatū
 est illi: sed ppter nos quibus
 reputabitur credentibus in
 eum qui suscitavit iūm xpm
 dnm nr̄m a mortuis. q̄ tra-
 ditus est ppter delicta nr̄a.
 & resurrexit ppter iustifica-
 tionem nr̄am.

Iustificati ḡ ex fide. pacem
 habeamus ad deum p̄ dnm
 nr̄m iūm xpm. Per quem &
 accessum habemus per fidem
 in grām istam in qua stam.
 & glāmur in spe gl̄e filiorū
 dei. Non solum autem. sed &
 glāmur in tribulationibus.
 scientes qd̄ tribulatio paci-
 entiam operatur. patientia
 autem probationem. pbatio
 uero spem. Spes autem non
 confundit: quia caritas dei
 diffusa est in cordibus nr̄is
 per spm̄ sc̄m qui datus est
 nobis. Ut quid enim xpc̄
 cū adhuc infirmi essemus
 scdm̄ tempus. pro impiis
 mortuus est. Vix enim pro
 iusto q̄s moritur. Nam pro

bono forsitan quis audeat
 mori. Commendat autem
 suam caritatem d̄s in nobis:
 qm̄ cum adhuc peccatores
 essemus. xpc̄ pro nobis mor-
 tuus est. Multo ḡ magis
 iustificati nunc in sanguine
 ipsius. salui erimus ab ira
 per ipsum. Si enī cum inimici
 essemus reconciliati sum̄ deo
 per mortem filii ei: multo
 magis reconciliati salui erim̄
 in uita ipsius. Non solū autē.
 sed & glāmur in deo per dnm̄
 nr̄m iūm xpm. per quē nunc
 reconciliationem accepimus.

Propterea sicut
 per unum hominē in
 hunc mundum peccatum
 intrauit & per peccatum
 mors. & ita in om̄s homines
 mors pertransiit: in q̄ om̄s
 peccauerunt. Usq; ad legē
 enim peccatū erat in hoc
 mundo. Peccatū autē non
 imputabatur. cū lex non
 eēt. Sed regnauit mors ab
 adam usq; ad moȳsen: etiam
 in eos qui non peccauerunt
 in similitudinē priuaricati

onis adē. qui est forma futū.
Sed non sicut delictum. ita
& donum. Si enim in unus
delicto multi mortui sunt:
multo magis grā dei & do
num in grā unius hominis
iū. xpi in plures abundavit.
Et non sicut per unū peccan
tem: ita & donum. Nam iu
dicium ex uno in condēna
tionem. grā autē ex multis
delictis in iustificationem.
Si enim in unus delicto mors
regnavit p̄ unum: multo
magis abundantia gracie
& donationis & iusticie ac
cipientes. in uita regnabunt
per unum iū. xpm. Sicut
sicut per unius delictum
in om̄s homines in conde
mnationem: sic & per unū
iusticiam in om̄s homines
in iustificationem uite. Sicut
enim per inobedienciā unū
hominis peccatores consti
tuti sunt multi: ita & per
unius obedienciā iusti con
stituantur multi. Lex enī
subintravit. ut abundaret
delictū. Ubi autē abunda

uit delictum: super abun
davit grā. Ut sicut regna
uit peccatum in mortem:
ita & grā regnet per iusti
ciam in uitam eternam. p̄
iū. xpm dñm n̄m.
Quid ḡ dicemus: Per
manebimus in peccato. ut
grā abundet: Absit. Qui
enim mortui sumus peccato.
quomodo adhuc uiuemus
cum illo: An ignoratis q̄a
quicunq; baptizati sumus
in xpo iū. in mortē ipsius
baptizati sumus: Consepul
ti enim sumus cum illo per
baptismum in mortē. ut
quomodo surrexit xpc a mor
tuis per glām patris: ita &
nos in nouitate uiteambu
lemus. Si enim complanta
ti facti sumus similitudini
mortis eius: simul & resur
rectionis eius erimus. hoc
scientes quia uetus homo
n̄. simul crucifixus
est ut destrueretur corpus
peccati. ut ultra non serui
amus peccato. Qui enī mor
tuus est: iustificatus est

a peccato. Si autē mortui simus
 cum xp̄o: credimus q̄a simul
 etiam uiuemus cū xp̄o. scien-
 tes qd̄ xp̄e resurgens a mor-
 tuis iam non moritur: mors
 illi ultra non dominabitur.
 Qd̄ enim mortuus est peccato:
 mortuus est semel. Qd̄ autē
 uiuit: uiuit deo. Ita & uos
 existimate uos mortuos qd̄
 ēē peccato. uiuentes autē
 deo in xp̄o ih̄s. Non ergo
 regnet peccatum in uō
 mortali corpore. ut obedi-
 atis concupiscentiis ei. Sed
 neq; exhibeatis membra
 uīa. arma iniquitatis pec-
 cato. Sed exhibete uos tan-
 quam ex mortuis uiuentes.
 & membra uīa arma iusticie
 deo. Peccatū enim uobis non
 dominabitur. Non enī sub
 lege estis. sed sub gr̄a. Quid
 ergo? Peccabimus. qm̄ non
 sumus sub lege sed sub gr̄a:
 Absit. Nescitis qm̄ cui exhibu-
 istis uos seruos ad obedien-
 dum. serui estis eius cui obe-
 distis. siue peccati in morte.
 siue obediētioni ad iusticiā.

Gr̄as autē deo qd̄ fuistis serui
 peccati. obedistis autem ex
 corde in eam formā doctrine
 in qua traditi estis. Liberati
 autem a peccato. serui facti
 estis iusticie. Humanū dico.
 ppter infirmitatē carnis
 uīe. Sicut enim exhibuistis
 membra uīa seruite immun-
 die & iniquitati ad iniqui-
 tatem: ita nunc exhibete
 membra uīa seruite iusticie
 in sanctificationē. Cū enim
 serui essetis peccati: liberi
 fuistis iusticie. Quem ergo
 fructum habuistis tunc
 in illis in quibus nunc eru-
 bescitis? Nam finis illorum
 mors est. Nunc uero libera-
 ti a peccato. serui autē facti
 deo: habetis fructū uīam in
 sanctificatione. finem uero
 uitā eternā. Stipendia enī
 peccati. mors. Gr̄a autē dei
 uitā eterna. in xp̄o ih̄s dño
 M n ignoratis s̄ uō.
 fr̄s. scientibus enī legē loqr̄.
 q̄a lex in homine dominat.
 quanto tempore uiuit? Nā
 que sub uō est mulier: ui-

uente uiuo alligata est legi.
Si autē mortuus fuerit uir ei:
soluta est a lege uiri. Igitur
uiuente uiuo. uocabitur ad
ultera si fuerit cū alio uiuo.
Si autē mortuus fuerit uir
ei: liberata est a lege uiri. ut
non sit adultera si fuerit
cū alio uiuo. Itaq; fr̄s mei.
& uos mortificati estis legi
per corpus xp̄i. ut sitis al
terius qui ex mortuis resur
rexit. ut fructificemus deo.
Cum enim essemus in carne:
passiones peccatorum que
per legem erant opabantur
in membris nr̄is ut fructifi
carent morti. Hunc autem
soluti sumus a lege mortis
in qua detinebamur: ita ut
seruiamus in nouitate sp̄s.
& non in uetustate littere.
Quid ḡ dicemus: Lex pecca
tum est: Absit. Sed pecca
tum non cognoui. nisi per
legem. Nam concupiscentiā
nesciebam. nisi lex diceret.
non concupisces. Occasione
autem accepta peccatum
p̄ mandatum. opatum est

in me omnē concupiscentiā.
Sine lege enim peccatū mor
tuum erat. Ego autē uiue
bam sine lege aliquando.
Sed cum uenisset mandatū:
peccatū reuixit. Ego autē
mortuus sum. & inuentū
est in mandatum qđ erat
ad uitā. hoc ēē ad mortem.
Nam peccatum occasione ac
cepta per mandatum. sedu
xit me. & p̄ illud occidit.
Itaq; lex quidem sc̄a & man
datum sc̄m & iustum & bo
num. Qđ ergo bonum est.
in factum est mors: Absit.
Sed peccatū ut appareat pec
catum. per bonum michi
opatum est mortē: ut fiat
supra modum peccans pecca
tum per mandatū. Scimus
enim qđ lex spiritualis est.
ego autem carnalis sum. ue
nundatus sub peccato. Qđ
enim operor: non intelligo.
Non enim qđ uolo hoc ago. sed
qđ odi illud facio. Si autem
qđ nolo illud facio: consentio
legi qm̄ bona. Hunc autem
iam non ego operor illud.

sed qd' habitat in me pec-
catum. Scio enim qa non
habitat in me. hoc est in
carne mea bonum. Nam
uelle adiacet m. perficere
autē bonū non inuenio.

Non enim qd' uolo bonum
hoc facio. sed qd' nolo ma-
lum hoc ago. Si autē qd'
nolo illud facio: non ego
operor illud. sed qd' habitat
in me peccatū. Inuenio g'
legem uolenti michi facere
bonū. qm in malū adiacet.

Condelector enim legi dei se-
cundū interiorē hominem.

Video autē aliam legem in
membris meis repugnantē
legi mentis mee. & captiuan-
tē me in legē peccati que est
in membris meis. Infelix ego
homo. quis me liberabit de
corpore mortis huius.

Gra dei per iūm xpm dnm nrm.
gratur ego ipse mente
seruo legi dei. carne autem
legi peccati. Nichil g' nunc
damnationis est us qui fē
in xpo iū. qui non secundū
carnem ambulat. Lex enī

167
sp's uite in xpo iū. libera-
bit me a lege peccati & mor-
tis. Nam quod impossibile
erat legi. in quo infirma-
batur per carnē: d's filium
suum mittens in similitu-
dine carnis peccati. de pec-
cato damnauit peccatum
in carne. ut iustificatio le-
gis impleretur in nobis. q'
non sedm carnē ambulamus
sed sedm spm. Qui enī sedm
carnem sunt: que carnis
sunt sapiunt. Qui uero se-
cundum spm: que sunt sp's
sentiant. Nam prudentia
carnis. mors est. Prudentia
autem sp's: uitā & pax. Qm
sapientia carnis. inimica est
deo. Legi enim dei non est sub-
iecta. nec enim potest. Qui
autē in carne sunt: deo pla-
cere non possunt. Vos autē
in carne non estis. sed in spū:
si tamen sp's dei habitat in
uobis. Siquis autē spm xpi
non habet: hic non est eius.
Si autem xpe in uobis est: cor-
pus quidem mortuum est
ppter peccatum. sp's uero

uita ppter iustificationem.
Qd si sps eius qui suscitauit
ihs xpm a mortuis habitat
in uobis: qui suscitauit ihs
xpm a mortuis. uiuificabit
& mortalia corpora ura ppter
inhabitantem spm eius
in uobis. Ergo frs debitores
non sumus carni. ut scdm
carnē uiuamus. Si enī secun-
dum carnē uixeritis: mo-
riemini. Si autē spū facta
carnis mortificaueritis:
uiuetis. Quicumq; enī spū
dei aguntur: hi filii sunt
dei. Non enim accepistis spm
seruitutis iterū in timorem:
sed accepistis spm adoptio-
nis filiorum in quo clama-
mus abba pater. Ipse enim
sps testimoniū reddidit spiri-
tū nrō: qd sumus filii dei.
Si autem filii: & heredes. He-
redes quidem dei. coheredes
autē xpi: si tamen comparti-
amur. ut & glorificemur.

Cristino enim qd
non sunt condigne passio-
nes huius temporis. ad fu-
tura glām que reuelabitur

in nobis. Nam expectatio
creaturę. reuelationē filioꝝ
dei expectat. Vanitati enim
creatura subiecta est non uo-
lens: sed propter eum qui sub-
iecte in spe. quia & ipsa cre-
atura liberabitur a seruitute
corruptionis. in libertatem
glē filiorum dei. Scim enim
qd omnis creatura ingemi-
scit & parturit usq; adhuc.

Non solum autē illa: sed & nos
ipsi primitias sps habentes
& ipsi intra nos ingemiscim.
adoptionem filiorum dei expe-
ctantes. redemptionē corpo-
ris nrī. Spe enim salui facti
sumus. Spes autē que uidet:
non est spes. Nam qd uidet qd.
quid sperat? Si autē qd non
uidemus speramus: p pacien-
tiam expectamus. Similiter
autē & sps adiuuat infirmi-
tatē nrām. Nam quid orem?
sicut oportet nescimus. sed
ipse sps postulat pro nobis
gemitibus inenarrabilibus.
Qui autē seruitatur corda: scit
quid desideret sps. qui scdm
dm postulat p scis. Scimus

autē qm̄ diligentibus dñm omnia
cooperatur in bonum. usque
secundum propositum uocati sūt sc̄i.

Ham quos presciuit & predesti-
nauit conformes fieri imagi-
nis filii sui. ut sit ipse primoge-
nitus in multis fratribus. Hos
predestinauit: hos & uocauit.

Et quos uocauit: hos & iustifi-
cauit. Quos autē iustificauit:
illos & magnificauit. Quid igitur
dicemus ad hęc: Si dñs pro nobis.
quod contra nos? Qui etiā pro
filio non peperit. sed pro nobis
omnibus tradidit illum. quoniam
non etiā cum illo omnia nobis
donauit? Quis accusabit ad-
uersus electos dei? Dñs qui iu-
stificat? Quis est qui conde-
mnet? Xp̄s ihs̄ qui mortuus
est. uim̄o qui & resurrexit:
qui est ad dexteram dei. qui
etiam interpellat pro nobis?

Quis igitur nos separabit a carita-
te xp̄i? Tribulatio. an angu-
stia. an persecutio. an fames.
an nuditas. an periculum.
an gladius? Sicut scriptū est.

Quia propter te morte afficiam̄ tota
die: estimati sumus ut oues

occisionis. Sed in his omnibus
superamus. propter eum qui
dilexit nos. Certus sum enī
quia neque mors. neque uita.
neque angustia. neque principatus.
neque uirtutes. neque instan-
tia. neque futura. neque forti-
tudo. neque altitudo. neque
profundum. neque creatura
alia poterit nos separare a
caritate dei que est in xp̄o
ihs̄ domino nro;

Veritatem dico in xp̄o
non mentior. testimonium
mei perhibente conscien-
tia mea in sp̄u sc̄o. quoniam tri-
sticia est in magna & conti-
nuus dolor cordi meo. Opta-
bam enim ipse ego anathema
ēē a xp̄o pro fratribus meis qui sunt
cognati mei secundum carnem.
qui sunt israelite. quorum
adoptio est filiorum. & gloria
& testamentum. & legislatio.
& obsequium & promissa. quorum
patres. & ex quibus xp̄s secundum
carnem. qui est super omnia dñs
benedictus in secula amen.

Non autē excidit uerbum dei.
Hon enim om̄s qui ex israel

hi sunt israelite. neq; qui se-
men sunt abrahe omis filii.
sed in isaac uocabitur tibi
semen. Id est non qui filii
carnis hi filii dei. sed q; filii
sunt pmissionis. estimantur
in semine. Pmissionis enim
uerbum hoc est. Secdm hoc
tempus ueniam. & erit saxe
filius. Non solum autē: sed
& rebecca ex uno concubitu
habens isaac patris nri. Cum
enim nondum nati fuissent.
aut aliquid egissent boni
aut mali: ut scdm electionē
propositum dei maneret.
non ex operibus sed ex uocan-
te dictum est ei. quia maior
seruet minori. sicut scriptū
est. Jacob dilexi. esau autem
odio habui. Quid g; dicem?
Nunquid iniquitas apd dñm.
Abst. Moysi enim dicit.
Miserebor cuius misereor. & mi-
sericordiam prestabo cui misere-
bor. Igitur non uolentis neq;
currentis. sed miserentis est dñs.
Dicit enī scriptura pharaon.
Quia in hoc ipsum exaltaui te.
ut ostendam in te uirtutem

meam. & ut annuncietur
nomen meū in uniuersa t̄ra.
Ergo cuius uult misereor. &
quem uult indurat. Dicit
itaq; in. Quid adhuc querit?
Uoluntati enim ei q; resistit.
O homo. tu quis es qui respon-
deas deo? Nunquid dicit si-
gnificum ei qui se finxit.
quid me fecisti sic? An non
habet potestatem figulus
luti ex eadem massa facere
aliud quidem t̄as in honore.
aliud uero in contumeliam?
Quid si uolens dñs ostendere irā
suam. & notam facere poten-
tiam suam. sustinuit in
multa patientia uasa irę
apta in interitū. ut ostende-
ret diuitias gl̄e sue in uasis
misericordie que preparauit in
gl̄am. quos & uocauit non
solum ex iudeis. sed etiam ex
gentibus? Sicut moyses dicit.
Uocabo non plebem meā plebē
meam. & non dilectā meam
dilectam. & non misericor-
diā consecutā misericordiam con-
secutam. Et erit. In loco ubi
dictum est eis non plebs

mea uos: ibi uocabuntur filii dei uiui. Ysaia autem clamat per israhel. Si fuerit numerus filiorum israhel tanquam arena maris: reliquae saluae fiunt. Verbum enim consumans & abbrevians in equitate: quia uerbum breuiatum faciet dominus super terram. Et sicut praedixit ysaia. nisi dominus reliquisset nobis semen: sicut siodoma facti essemus. & sicut gomorra similes fuissetis. Quid ergo dicemus: Quae gentes quae non sectabantur iustitiam: apprehenderunt iustitiam. iustitiam autem quae ex fide est. Iste uero sectando legem iustitiae. in legem iustitiae non peruenit. Quare: Quia non ex fide. sed quasi ex operibus. Offenderunt enim in lapidem offensionis. sicut scriptum est. Ecce pono in sion lapidem offensionis & petram scandalum. & omnis qui crediderit in eum non confundetur. Fratres. uoluntas quidem cordis mei & obsecratio ad dominum fit pro illis in salutem. Testimonium enim

perhibeo illis quod emulatio nem dei habeat. sed non secundum scientiam. Ignorantes enim dei iustitiam & suam querentes statuere: iustitiae dei non sunt subiecti. Finit enim legis christe ad iustitiam omni crederenti. Moyses enim scripsit. quoniam iustitiam quae ex lege est qui fecerit homo. uiuet in ea. Quae autem ex fide est iustitia: sic dicit. Ne dixeris in corde tuo. Quis ascendet in caelum: Id est christum de deitate. Aut quis descendet in abyssum: Hoc est christum ex mortuis reuocare. Sed quid dicit: Prope est uerbum in ore tuo. & in corde tuo. hoc est uerbum fidei quod praedicamus. quia si confitearis in ore tuo dominum in te. & in corde tuo credideris quod deus illum exertauit a mortuis: saluus eris. Corde enim creditur ad iustitiam. ore autem confessio fit ad salutem. Dicit enim scriptura. Omnis qui credit in illum: non confundetur. Non enim est distinctio iudei & graeci. Nam

idem dñs omnium. diues in omnis
qui inuocant illum. Omnis
enim quicumque inuocauerit
nomen dñi: saluus erit. Quo
modo ergo inuocabunt in quem
non crediderunt? Aut quomodo
credent ei quem non audierunt?
Quomodo autem audient sine pre
dicante? Quomodo uero predi
cabunt nisi mittantur?
Sicut scriptum est. Quam spe
ciosi pedes euangelizantium
pacem: euangelizantium
bona. Sed non omnes obediunt
euanglio. Ysaías autem dicit.
Dñe. quis credidit auditui
meo? Ergo fides ex auditu.
auditus autem per uerbum
xpi. Sed dico. Nunquid non
audierunt? Et quidem in
omni terra exiuit sonus eorum.
& in fines orbis terre uerba
eorum. Sed dico. Nunquid
isrl non cognouit? Primus
moyses dicit. Ego ad emula
tionem uos adducam in non
gentem. in gentem insipientem.
in iram uos intem. Ysaías
autem audet & dicit. Inueni
tum non querentibus me.

palam apparui isrl qui me
non interrogabant. Ad isrl
autem dicit. Tota die expandi
manus meas ad populum
non credentem. & contradi
centem mihi. Sed dico. Nunquid
reppulit dñs populum suum?
Abste. Nam & ego israhelita sum
ex semine abraham. de tri
bu beniamin. Non reppulit
dñs plebem suam. quam pre
sciuit. An nescitis in helia
quid dicit scriptura. quem
admodum interpellat dñs
aduersus isrl? Dñe. prophetas
tuos occiderunt. altaria tua
suffoderunt. & ego relictus
sum solus. & querunt ani
mam meam. Sed quid dicit illi
responsum diuinum? Reliqui
in septem milia uirorum. qui non
curuauerunt genua ante
baal. Sic ergo & in hoc tempore.
reliquie secundum electionem gratie
salue facte sunt. Si autem gratia
iam non ex operibus. Alioquin
gratia iam non est gratia. Quid ergo?
Quod querebat isrl hoc non est
consecutus. electio autem conse
cuta est. ceteri uero expecati

funt. sicut scriptum est. Dedit illis d's sp'm compunctionis. oculos ut non uideant. & aures ut non audiant. usq; in hodiernum diem. Et dauid dicit. Fiat mensa eoru' cora' ipsis in laqueum. & in captione. & in scandalum. & in retributione' ipsis. Obscurentur oculi eorum ne uideant. & dorsum eoru' semper incurua.

I dico q'. Nunquid sic offenderunt ut caderent? Absit. Sed illoru' delicto salus gentib; ut illos emulenter. Qd' si delictu' eoru' diuitie sunt mundi. & diminutio eoru' diuitie gentiu'. quanto magis plenitudo eorum? Vobis enim dico gentibus. Quam diu q' dem ego sum ap'ls gentium. ministeriu' meu' honorifica bo. siquo modo p'uoce' ad emulandu' carnem mea'. & saluos facia' aliquos ex illis. Si eni' amissio eoru' reconciliatio est mundi. que assumptio nisi uitae ex mortuis? Qd' si delibatio sc'a est: & massa.

Et si radix sc'a: & rami. Qd' si aliqui ex ramis fracti sunt: tu autem cum oleaster es insertus es in illis. & socius radicis & pinguedinis oliuae factus es: noli gloriari aduersus ramos. Qd' si glaris: non tu radicem portas. sed radice te. Dicit q'. Fracti sunt rami. ut ego miserar. Bene. Propt' incredulitatem fracti sunt. Tu autem fide sta. Noli altum sapere. sed time. Si enim d's naturalib; ramis non peperere. ne forte nec t' parcat. Vide q' bonitate' & seueritatem dei. In eos quidem q' occiderunt seueritatem. in te autem bonitate' si p'manseris in bonitate. Alioquin & tu excideris. Sed & illi si ^{non} p'manserunt in incredulitate: miserentur. Potens est enim d's iteru' inserere illos. Nam si tu ex naturali excisus es oleastro. & contra naturam insertus es in bonam oliuam: quanto magis hi scdm naturam inserentur suae oliuae? Holo enim uos ignorare fr's mysterium hoc. ut non sitis

uobisipis sapientes. quia cecitas ex parte contigit in istis. donec plenitudo gentium intraret. & sic omnis israhel saluus fieret. sicut scriptum est. Veniet ex syon q̄ eripiat & auertat impietatem ab iacob. Et hoc illis a me testamentum. cum abstulero peccata eorū. Sedm̄ euangelium quidem inimici p̄pter uos. sedm̄ electionē autem carissimi p̄pter patres. Sine penitencia enim fuit dona & uocatio dei. Sicut enim aliquando & uos non credidistis deo. nunc autē misericordiam consecuti estis p̄pter illorum incredulitatem: ita & isti nunc non crediderunt in uerā misericordiam. ut & ipsi misericordiam consequantur.

Concluse enī d̄s omnia in incredulitate. ut omnium miseretur. O altitudo diuitiarum sapientie & scientie dei. quā incomprehensibilia sunt iudicia eius. & inuestigabiles uie ei. Quis enim cognouit sensum dñi. aut q̄s

consiliarius ei fuit. aut quis prior dedit illi. & retribuet ei. Qm̄ ex ipso. & per ipsum. & in ipso sunt omnia. Ipsi honor & gl̄a in sēcula amen.

Obscuro itaq; uos fīs per misericordiam dei. ut exhibeatis corpora uerā hostiam uiuentem. scām. deo placente. rationabile obsequium uirū. Et nolite conformari huic seculo. sed reformamini in nouitate sensus uirū. ut probetis quę sit uoluntas dei bona. & bene placens & perfecta. Dico enim per grām quę data est in omnibus qui sunt inter uos: non plus sapere quam oportet sapere. sed sapere ad sobrietatem. & unumq; sicut d̄s diuisit mensuram fidei. Sicut enim in uno corpore multa membra habemus. omnia autē membra non eundem actum habent: ita multi uinum corpus sumus in xp̄o. singuli autē alter alterius membra. habentes donationes sedm̄ grām quę data est nobis differentes. Siue p̄phe-

tiam secundum rationem fidei. si-
ue ministerium in ministran-
do. siue qui docet in doctrina.
qui exhortatur in exhor-
tando. qui tribuit in sim-
plicitate. qui preest in sol-
licitudine. qui miseretur
in hilaritate. Dilectio sine
simulatione. Odientes ma-
lum. adherentes bono. Cari-
tate fraternitatis inuicem
diligentes. honore inuicem
peruenientes. sollicitudine
non pigri. spiritu feruentes.
domino seruientes. spe gauden-
tes. in tribulatione pacien-
tes. orationi instantes. neces-
sitatibus fratrum comuni-
cantes. hospitalitatem sectan-
tes. Benedicite persequentibus
uos. benedicite & nolite ma-
ledicere. Gaudere cum gau-
dentibus. flere cum flentibus.
id ipsum inuicem sentientes.
non alta sapientes. sed humi-
libus consentientes. Nolite
esse prudentes apud uosmet i-
psos. nulli malum pro malo
reddentes. Prouidentes bona
non tantum coram deo. sed

171
etiam coram omnibus hominibus.
Si fieri potest quod ex uobis est.
cum omnibus hominibus pa-
cem habentes. Non uosmet
ipsos defendentes carissimum.
sed date locum ire. Scriptum
est enim. Michi uindictam.
& ego retribuam dicit dominus.
Sed si esurierit inimicus tuus.
ciba illum. Si sitit. potum da
illi. Hoc enim faciens. carbo-
nes ignis congeres super ca-
put eius. Holi uinci a malo.
sed uince in bono malum.

Omnis anima
potestatibus. nullimioribus. sub-
iacta sit. Non est enim potestas.
nisi a deo. Que autem a deo sunt.
ordinata sunt. Itaque qui resi-
stunt potestati. dei ordinatio-
ni resistit. Qui autem resistunt.
ipsi sibi damnationem adquirunt.
Nam principes non sunt ti-
mori boni operis sed mali.
Uis autem non timere potestatem.
Bonum fac. & habebis laudem
ex illa. Dei enim minister est
tibi in bonum. Si enim male fe-
ceris. time. Non enim sine
causa gladium portat. Dei

enim minister est. uindex in
iram ei qui malum agit. Ide
oq; necessitate subditi estote.
non solum ppter iram: sed
& ppter conscientiam. Ideo
enim & tributa prestatis. Mi
nistri enim dei sunt: in hoc
ipsum seruientes. Reddite
ergo omnib; debita. Cui tri
butum: tributum. Cui ue
ctigal: uectigal. Cui timorē:
timorē. Cui honorē: honorē.
Nemini quicquā debeatis. nisi
ut inuicem diligatis. Quia enim
diligite proximum: legem im
pleuit. Nam non adultera
bis. non occides. non furabe
ris. non falsum testimonium
dices. non concupisces. Et si quid
est aliud mandatum: in hoc
uero instauratur. diliges
proximum tuū sicut teipsum.
Dilectio proximi malū non ope
ratur. Plentudo q̄ legis est
dilectio. Et hoc scientes. quia
hora est iam nos de somno
surgere. Nunc autē propior
nra salus. quā cū crechidimus.
Hoc precessit. dies autē appro
pinquauit: Abiciamus ergo

opera tenebrarum. & induam
arma lucis. sicut in die hone
ste ambulemus. Non in come
sationibus & ebrietatibus: non
in cubilibus & impudiciis.
non in contentione & emula
tione. sed induimini dñm
in xpm. & carnis curam
ne feceritis in desideriis. Infir
mum autē in fide assumite.
non in disceptationibus cogi
tationum. Alius enim credit
manducare se omnia. Qui
autem infirmus est: holus
manducet. Is qui manducat:
non manducante non signat.
Et q̄ non manducat: mandu
cante non iudicet. Ds enim
illum assumpsit. Tu quis es q̄
iudicaf alienum seruum:
Suo dño stat aut eadit. Sta
bit autē. Potens est enim ds
statuere illum. Nam alius
iudicat diem inter diē. alius
iudicat omnē diem. Unus
quisq; in suo sensu abundet.
Qui sapit diem: dño sapit. Et q̄
manducat: dño manducat.
Grās enim agit deo. Et q̄ non
manducat: dño non mandu

cat. & grā agere deo. Nemo enim unū sibi uiuit. & nemo sibi moritur. Siue enī uiuim⁹ dñō uiuimus. siue morim⁹ dñō morimur. Siue ḡ uiuimus siue morimur: dñi sumus. In hoc enim xp̄e & mortuus est & reuixit. ut & uiuorū & mortuorū dominetur. Tu autē quid iudicās fr̄m tuū? Aut tu quare spernis fratrem tuum? Om̄s enim stabimus ante tribunal dei. Scriptū est enim. Uiuo ego dicit dñs. qm̄ in flectetur omne genu. & omnis lingua confitebit̄ deo. Itaq; unusquisq; unū pro se rationem reddet deo. Non ergo amplius inuicē iudicemus. Sed hoc iudicate magis: ne ponatis offendiculum fratri uel scandalum. Scio & confido in dñō ih̄s. q̄a nichil cōmune per ipsum. nisi ei q̄ existimat quid cōmune eē illi cōmune est. Si enim pp̄t̄ cibum fr̄ tuus contristatur: iam non sedm̄ caritatē ambulās. Noli cibo tuo illum perdere. p̄ q̄ xp̄e mortuus est.

Non ḡ blasphemetur bonum unū. Non est regnū dei esca & potus. sed iusticia & pax. & gaudium in spū sc̄o. Qui enim in hoc seruit xp̄o: placeat deo. & p̄batus est hominib; que pacis sunt secretum. & que edificationis sunt in inuicē custodiamus. Holi pp̄t̄ esca destruere opus dei. Omnia quidem munda sunt: sed malū est homini qui p̄ offendiculum manducat. Bonū est non manducare carnem & non bibere unū. neq; in q̄ fr̄ tuus offendit. aut scandalizatur. aut infirmatur. Tu fidem habes penes te metipsum. habe corā deo. Beatus q̄ non iudicat semetipsum in eo qd̄ p̄bat. Qui autē discernit. si manducauerit damnat̄ est: quia non est ex fide. Omne autē qd̄ non est ex fide: peccatum est.

Debemus autē nos firmiores imbecillitates infirmorū sustinere. & non nobis placere. Unusq; unū primo

fuo placeat in bonū ad edifi-
cationē. Et enim xp̄e non sibi
placuit. sed sicut scriptum
est. imperia imperantium
tibi ceciderunt super me.
Quecunq; enim scripta sunt:
ad mām doctrinā scripta
sunt. ut per patientiam &
consolationem scripturarū
spem habeamus. Ds̄ autem
patientie & solatiū det uob
idipsum sapere in alteru-
trum scđm iūm xp̄m: ut
unanimes uno ore honori-
ficetis dñm & patrem dñi nri
iūm xp̄i. Propter qđ suscipi-
te inuicem. sicut & xp̄e susce-
pit uos in honorem dei. Di-
co enim xp̄m iūm ministrū
fuisse circumcisionis ppter
ueritatē dei: ad confirman-
das pmissiones patrū. Gen-
tes autē sup misericōdia hono-
rare dñm: sicut scriptū est.
Propterea confitebor tibi in
gentibus: & nomini tuo
cantabo. Et iterū dicit. Le-
tamini gentes cū plebe eius.
Et iterum. Laudate omnes
gentes dñm. & magnifica-

te eum om̄s popli. Et rursum
ysaias ait. Erat radix iesse:
& qui exiitget regere gentes.
in eum gentes sperabunt.
De autem spei repleat uos
omni gaudio & pace incre-
dendo. ut abundetis in spe
& uirtute sp̄s sc̄i. Certus
sum enim fr̄s mei & ego ipse
de uobis. qm̄ & ipsi pleni estis
dilectione. repleti omni sci-
entia. ita ut possitis alteru-
trum monere. Audacius autē
scripsi uobis fr̄s ex parte. tan-
quam in memoriā uos redu-
cens. ppter grām que data
est michi a deo. ut sim mini-
ster xp̄i iūm in gentibus. sc̄ifi-
cans euangelium dei. ut fiat
gentium oblatio accepta.
sc̄ificata in sp̄u sc̄o. Habeo ḡ
glām in xp̄o iūm ad dñm. Non
enim audeo aliquid loqui eorū.
que per me non efficit xp̄e
in obedientiam gentium. in
uerbo & factis. in uirtute si-
gnorū & pdigiorum. in uir-
tute sp̄s sc̄i. ita ut ab ierusalē
p̄ circuitum usq; ad illiricū
repleuerim euangelium xp̄i.

173
Sic autē predicauit hoc euā-
gelium. non ubi nominatus
est xpc. ne sup alienū fun-
damentum edificare. sed
sicut scriptum est. quibus
non est annunciātū de eo
uidebunt. & q̄ non audierūt
intelligent. Propter qd̄ &
impediebar plurimū ueni-
re ad uos. Nunc uero ulterī
locum non habens in his re-
gionibus. cupiditatē autē
habens ueniendi ad uos ex
multis iam precedentibus
annis: cum in hispaniam
p̄ficisci expero. sp̄o qd̄ p̄ter-
iens uideam uos. & a uobis
deducar illuc. si uobis p̄mū
ex parte fructus fuerit. Nunc
autem p̄ficiscar ierlm̄ mini-
strare sc̄is. Probauerūt enim
maecdonia & achua collatio-
nem aliquā facere in paupes
sc̄orū. qui sunt in ierlm̄. Pla-
cuit enim eis. & debitores fē-
eorū. Nam si spiritualium
eorū participes facte sunt
gentes: debent & carnalib;
ministrare eis. Hoc ḡ cū con-
summauerit & assignauerit

eis fructum hunc: p̄ficiscar
per uos in hispaniam. Scio
autem qm̄ ueniens ad uos.
in abundantia benedictionis
xpi ueniam.

Obscero ḡ uos fr̄s p̄ dñm
in in ierlm̄ xpm̄. & per caritatē
sp̄s sc̄i. ut sollicitudinem
imp̄tiamini morationibus
pro me ad dñm. ut liberer
ab infidelib; qui sunt in iudea.
& obsequiū mei oblatio acce-
pta fiat in ierusalem sc̄is. ut
ueniam ad uos in gaudio p̄
uoluntatē dei. & refrigerer
uobiscum. Ds̄ autē pacis sit
cum omnib; uobis amen.

Cōmendo autē uobis pheben
sororē m̄am que est in mini-
sterio ecclē que est ebeneris.
ut eam suscipiatis in dño di-
gna sc̄is. & assistatis ei in quo-
cunq; negotio ur̄i indigerit.
Et tenim ipsa quoq; assistit mul-
tis & in. Salutate priscam &
aquilam adiutores meos in
xpo ihs̄. qui p̄ anima mea cer-
uices suas supposuerūt. Quib;
non solus ego gr̄as ago. sed &
cuncte ecclē gentium. Et do-

mesticam eorū eccliam. Salu-
tate ephenerū dilectum in-
qui est p̄m̄t̄iuus asie in xp̄o.
Salutate maria. que multū
laborauit in uobis. Salutate
andronicū & iuliam cogna-
tos & concaptiuos in eos. qui
sunt nobiles in aptis. q̄ &
ante me fuer̄t in xp̄o. Salu-
tate ampliatū dilectissimū
in in dño. Salutate urbanū
adiutorē nr̄m in xp̄o. & sta-
chm dilectū meū. Salutate
apellen pb̄m in xp̄o. Salu-
tate eos qui sunt ex aristobo-
li domo. Salutate herodionē
cognatum meū. Salutate eos
qui sunt ex narissi domo. q̄
sunt in dño. Salutate triphe-
nam & triphosam. que labo-
rant in dño. Salutate pfidā
carissimā. que multū labora-
uit in dño. Salutate rufum
electū in dño. & mat̄rē eī &
meā. Salutate asincertum.
fleonitā. hermen. patrobā.
hermam. & q̄cū eis sunt fr̄s.
Salutate philologū & iuliam.
nerēum & sororem eī. & olim-
piadem. & om̄s q̄cū eis sunt

fr̄s. Salutate inuicē in secul-
lo sc̄o. Salutante uos om̄s ecclē
xp̄i. Rogo autē uos fr̄s ut
obseruetis eos. q̄ dissensiones
& offendicula p̄t̄ doctrinā
quam uos didicistis faciunt.
& declinate ab illis. Huiusmodi
enī xp̄o dño nr̄o non seruiunt.
sed suo uentri. Et p̄ dulces
sermones & benedictiones. se-
ducunt corda innocencium.
Vr̄a enī obedientia in omnem
locum diuulgata est. Gau-
deo q̄ in uobis. Sed uolo uos
sapientes ēē in bono. & sim-
plices in malo. D̄s autē pacis
conteret sathanan sub pedib;
ur̄is uelociter. Gr̄a dñi nr̄i
ihs xp̄i uobiscum. Salutate
uos timotheus. & lucius. &
iason. & sosispater. cognati mei.
Saluto uos ego tereus qui scri-
psi epl̄am hanc in dño. Salu-
tate uos gaus hospes nr̄s. &
uniuersē ecclē. Salutate uos
erastus arcarius ciuitatis. &
quartus fr̄. Gr̄a dñi nr̄i ihs
xp̄i cum omnib; uobis amen.
Ei autē qui potens est uos con-
firmare iuxta euangelium

meum. & predicatione ihu
xpi. sedm reuelatione myste-
rii temporib; eternis tacti.
qd nunc patefactum est per
scripturas ppharum. sedm
preceptum eterni dei ad obe-
dientiam fidei in cunctis gen-
tibus cogniti soli sapienti
deo. p iuan xpm honor &
gla in scia setorum amen;

Explicit epta ad romanos.
habet uersus. Deccc. xi.

**Incipit argumentum epte
ad corinthios.**

Corinthii sunt acha-
iei. & hi similiter ab
aptis audierunt uerbu ueri-
tatis. & subuersi multifarie
a falsis aptis. quida a phylo-
sophie uerbosa eloquentia.
alii secta legis iudaice
erant inducti. Hos reuocat
aptis ad uera & euangelicam
fide. scribens eis ab epheso.

Item argumentum.

Corinthus metropo-
lis ciuitas achae eē

perhibetur. Huius incole
uerbum ueritatis ab aptis
audierunt. sed quida eoru
a pseudo aptis subuersi fe.
quidam a philosophie uer-
bosa eloquentia deprauati.
alii uero ad sectam iudaice
legis inducti fuerunt. Hos
ses aptis ad regulam euanglii
reuocare contendit. scribens
eis ab epheso. In qua tamen
scriptura admirabilis diuine
grae scientia declaratur. qd
in tam breui epta que nra
mille fere uersuum numerum
continetur. tante cause de-
terminantur. quantitas for-
sitam nec in quinquaginta
milibus uersuum alteri po-
tuisset explere. Nam uigin-
ti quinque & eo amplius cau-
sas. in eadem epta edisseri
non dubium est. Prima est
excepta epte prefatione qua
illos ad unam sentiendi con-
cordiam reuocat. & ut idipsum
omnes loquantur hortatur.
Secunda. quia uanissimam &
nullius momenti sapientiam
& uirtute & nobilitate docet

ēē carnalem. Tercia q̄a corri-
pit illos qui inter se prop̄
diuersos magistros conten-
tiosa uingia habeant. Quarta
quare gloriarentur in sapi-
entiae fortitudine & nobili-
tate. Quinta. quia tā gra-
uis inter illos fornicatio
erat. cui nec gentiū quidē
posset hy parcia compara-
ri. Sexta. quia malorum
consortia non execrarent.
& eorum habere amicitias
familiaritatēq; uiderentur.
Septima. quia secularia sua
ab infidelib; magis quā a sc̄is
uelint negotia terminari.
Octaua. quod cū ab aliis eos
fraudem atq; iniuriā pati-
enter ferre oporteret. ipsi
sibi inuicē fraudulentia inu-
rosiq; existerent. Nona. q̄a
de coniugatis. Decima quia
de uiduis. Undecima. q̄a docet.
aut circumcisus adducere pre-
putium uelit. aut q̄ prepu-
tatus est circumcidi. Duode-
cima. q̄a de uirginib; agit.
qd̄ illi uideatur edisserit.
Tercia decima. qd̄ xp̄iane reli-

gioni conditio non possit
obesse ferulis. Quarta decima
de iis qui falsa scientia inflati
edebant idolis immolata.
Quinta decima. qua ostendit
se etiam sibi debita spreuisse.
ut omnē occasionem eis qui
indebita sibi exigere uide-
bantur auferret. Sexta deci-
ma. ubi patrum exemplo
sola religionis non sufficere
sacramenta demonstrat. nisi
ab omī iniusticia atq; iniqui-
tate cessetur. Septima deci-
ma. qua de uelandis feminis
tractat. Octaua decima. ubi
de sacramentis disputat. No-
na decima. cū de sp̄ualibus
carminatib; disserit. Uicesima.
ubi de caritatis tractat offi-
ciis. Uicesima p̄ma. ubi p̄pha-
re magis quā loqui linguis
docet ēē prestantius. Uicesi-
ma s̄cda. ubi loqui feminas
in eccl̄a non sinit. Uicesima
tercia. ubi de carnis resurre-
ctione disputat. Uicesima
quarta. ubi de collectis tra-
ctat. Uicesima q̄nta. ubi sicut
eis pollicetur aduentum.

exceptis his quib; eos in fine
 epistole familiari appellat.
 hec nequis aut simplicior aut
 negligetior non animad-
 uerteret. in prefatione cre-
 didimus ee scribenda que
 tra se habere ipsius eptle feri-
 es manifestius perdocebit.
Explicit argumentum.

Cum essem paruulus. 19
Frateres. nolite pueri effici sensibus. 20
Notū autem uobis facio frs. 21
Corrumunt mores bonos. 22
Primus homo de terra terrenus. 23
De collectis autē que fiunt in scōs. 24
Obtectio autem uos frs. 25

Explicunt capitula.
Incipit eptā prima
ad corinthios.

Incipiunt capitula
eptē ad corinthios.

Obtectio itaq; uos frs. 1
Et ego cū uenissē ad uos frs. 2
Et ego frs non potui uobis loqui. 3
Nescitis quia templum dei estis. 4
Hec autē frs transfigurauit in me. 5
Tanquā non uenturus sim ad uos. 6
Scripsi uobis in epistola. 7
Omnia in licite. sed non omnia expediunt. 8
De quibus autem scripsistis m. 9
De uirgibus preceptū dñi n̄ habeo. 10
De m̄ autē que idolis sacrificantur. 11
Nescitis q̄a qui in sacario operantur. 12
Nolo enim uos ignorare frs. 13
Propter qđ carissimū michi. 14
Laudo autem uos frs. 15
Primū quidē conuenientib;. 16
De spiritualibus autem. 17
Cumulamini autem. 18

VOCATUS AP'LS
 XPI IHS PER UOLUNTA-
 TEM DEI. & SOSTENES FI-
 SCEL'E DEI QUE EST CHORIN-
 THI. SANCTIFICATIS IN XPO
 IHS UOCATIS SCIS. CUM
 OMNIB; QUI INUOCANT
 NOMEN DNI NRI IHS XPI.
 IN OMNI LOCO IPSORUM
 & NRO. GR̄A UOBIS & PAX
 A DEO PATRE NRO & DNO

ih̄s x̄po. Gr̄as ago deo meo
semper pro uobis. in gr̄a dei
que data est uobis in x̄po ih̄s.
quia in omnib; diuites facti
estis in illo. in omni uerbo
& in omni scientia. sicut
testimoniū x̄pi confirma-
tum est in uobis. ita ut ni-
chil uobis desit in ulla gr̄a.
expectantibus reuelationē
domini nr̄i ih̄s x̄pi. qui &
confirmabit uos usq; in finē
sine crimine. in diem aduen-
tus dñi nr̄i ih̄s x̄pi. Fidelis
d̄s. per quem uocati estis in
societate filii ei ih̄s x̄pi dñi nr̄i.
Obscuro autē uos fr̄s
per nomen dñi nr̄i ih̄s x̄pi.
ut idipsum dicatis om̄s. &
non sint in uobis scissinata.
Satis autē perfecti in eodem
sensu. & in eadem scientia.
Significatū est enī in de uob
fr̄s mei ab iis qui sē cloes.
quia contentiones sint int̄
uos. Hoc autē dico. qđ un̄
q̄sq; ur̄m dicte. Ego quidē
sum pauli. ego autē apollo.
ego uero cephe. ego autem
x̄pi. Diuisus est x̄p̄e. Num

quid paulus crucifixus est
p̄ uobis. aut in nomine pau-
li baptizati estis? Gr̄as ago
deo qđ neminē ur̄m bap-
tizaui nisi crispum & gauum.
nequis dicat qđ in nomine
meo baptizati sitis. Bap-
tizaui autem & stephane domū.
Ceterum nescio siquē aliū ur̄m
baptizauerim. Non enī misit
me x̄p̄e baptizare sed euan-
gelizare. non in sapientia
uerbi. ut non euacuetur crux
x̄pi. Verbum enī crucis. pe-
nitibus quidem stulticia
est. iis autē qui salui fiunt.
id est nobis. uirtus dei est.
Scriptum est enim. Perdam sa-
pientiā sapientū. & pru-
dentiam prudentū repub-
bo. Vbi sapiens? Vbi scriba?
Vbi conquistor huius secl̄i?
Vbi stultam fecit d̄s sapi-
entiā huius mundi? Nam
quia in dei sapientia non
cognouit mundus p̄ sapien-
tiam dñi: placuit deo per
stulticiam predicationis sal-
uos facere credentes. Qūm &
iudei signa petunt. & greci

sapientiam querunt. Nos autē predicamus xp̄m crucifixum. iudeis quidem scandalum. gentibus autē stulticiam. Ipsis autem uocatis iudeis atq; grecis. xp̄m dei uirtutē & dei sapientiam. Quia qđ stultum est dei: sapientius est hominibus. & qđ infirmū est dei: fortius est hominibus. Videte enim uocationē nr̄am fr̄s. quia non multi sapientes scđm carnē. non multi potentes. non multi nobiles. sed que stulta mundi sunt elegit d̄s ut confundat sapientes. & infirma mundi elegit d̄s ut confundat fortia. & ignobilia mundi & contemptibilia elegit d̄s. & que non sunt. ut ea que sunt destrueret. ut non gloriatur omnis caro in conspectu ei. Ex ipso autem uos estis in xp̄o ihs. qui factus est sapientia nob̄ a deo & iusticia & sc̄ificatio & redemptio. ut que admodum scriptum est. qđ gloriatur in dño gloriatur.

Et ego cum uenisssem ad uos fr̄s. ueni non per fallitatem sermonis aut sapientie annuncians uobis testimonium xp̄i. Non enim iudicatu scire me aliqđ utter uos: nisi xp̄m ihs. & hunc crucifixum. Et ego in infirmitate & in timore & tremore multo fui apud uos. & sermo meus & predicatio mea non in persuasibilibus humane sapientie uerbis: sed in ostensione sp̄s & uirtutis. ut fides nr̄a non sit in sapientia hominū. sed in uirtute dei. Sapientiam autē loquimur utter perfectos. Sapientiam uero non huius seculi. neq; principū huius seculi qui destruuntur: sed loquimur dei sapentiā in mysterio. que abscondita est. quam predestinauit d̄s ante secula in gl̄am nr̄am. quam nemo p̄ncipū huius seculi cognouit. Si enim cognouissent: nunquā dñm gl̄e crucifixissent. Sicut scriptum est. qđ oculus non uidit. nec auris

audiute. nec in cor hominis
ascendit. que preparauit
d̄s iis qui diligunt illum.
Nobis autem reuelauit d̄s p̄
sp̄m suū. Sp̄s enim omnia
scrutatur. etiā p̄funda dei.
Quis enī scit hominū que s̄t
hominis. nisi sp̄s hominis
qui in ipso est? Ita & que
dei sunt nemo cognouit.
nisi sp̄s dei. Nos autem non
sp̄m huius mundi accepim̄
sed sp̄m qui ex deo est: ut sci
amus que a deo donata sunt
nobis. que & loquimur. non
in doctis humane sapientie
uerbis. sed in doctrina sp̄s. spi
ritualib; spiritualia compa
rantes. Animalis autē homo
non percipit ea que sunt sp̄s
dei. Stulticia est enim illi &
non potest intelligere. quia
spiritualiter examinatur.
Spiritalis autē iudicat omnia.
& ipse a nemine iudicatur.
Quis enī cognouit sensū d̄ni.
aut q̄s instruat eū? Hos
autē sensum xp̄i habemus.
Et ego h̄s non potui
uobis loqui quasi sp̄ualibus.

sed quasi carnalibus. Tan
quam paruulis in xp̄o. lac
uobis potum dedi non escam.
Nondum enim poteratis. sed
nec nunc quidē potestis. Ad
huc enim estis carnales. Cum
enim sint inter uos zelus &
contentio. nonne carnales
estis. & sc̄dm hominē ambula
tis? Cum enī quis dicit. ego
quidem sum pauli. ali' autē.
ego apollo. nonne homines
estis? Quid q̄ est apollo? Quid
uero paulus? Ministri ei' cui
credidistis. Et unicuiq; sicut
d̄s dedit. Ego plantaui. apol
lo rigauit. sed d̄s incremen
tum dedit. Itaq; neq; q̄ plan
tat est aliquid neq; qui rigat.
sed qui incrementū dat deus.
Qui plantat autē & q̄ rigat:
unum sunt. Unusquisq; autē
ppriā mercedem accipiet.
sc̄dm suum laborem. Dei enim
sumus adiutores. dei agricul
tura estis. dei edificatio estis.
Sed̄m grām dei que data est in
ut sapiens architectus funda
mentum posui. Alius autem
superedificat. Unusquisq; autē

uideat quom̄ superedificet.
Fundamentū enim aliud ne
mo potest ponere preter
id qđ positum est. qui est xp̄e
iñc. Siquis autē superedificat
supra fundamentum hoc
aurū & argentū. lapides pre
ciosos. ligna. fenum. stipulā:
uniuscuiusq; opus manife
stum erit. Dies enim dñi de
clarabit. quia in igne reue
labitur. Et uniuscuiq; opus
quale sit: ignis probabit. Sicut
opus manserit qđ superedifica
uit: mercedem accipiet. Sicut
opus arserit: detrimentum
patietur. Ipse autē saluus
erit. sic tamen q̄si p̄ ignem.

Nescitis quia templū
dei estis. & sp̄s dei habitat
in uobis. Siquis autē tēplū
dei uolauerit: disperdet illū
d̄s. Templum enim dei sc̄m
est: qđ estis uos. Nemo se sedu
cat. Siquis uidetur inter uos
sapiens ēē in hoc seclō: stultus
fiat ut sit sapiens. Sapientia
enim hui mundi. stulticia
est apđ dñm. Scriptum est enī.
Comprehendam sapientes in

177
astutia eorum. Et iterum.
Dñs nouit cogitationes sapi
entium. qm̄ uane sunt. Itaq;
nemo gloriatur in hominib;
Omnia enim uia sunt. siue
paulus. siue apollo. siue ce
phas. siue mundus. siue iu
ta. siue mors. siue presentia.
siue futura. Omnia enī uia
sunt. uos autē xp̄i. xp̄e au
tem dei. Sic nos existimet
homo ut ministros xp̄i. &
dispensatores ministeriorū
dei. hic iam queritur. inter
dispensatores ut fidelis q̄s
inueniatur. Michi autem
p̄ minimo est ut a uobis iu
dicer. aut ab humano die.
Sed neq; me ipsum iudico.
Nichil enim in conscius sum.
Sed non in hoc iustificat̄ sum.
Qui autē iudicet me: dñs est.
Itaq; nolite ante tempus iu
dicare. quoadusq; ueniat dñs
qui & illuminabit abscondi
ta tenebrarum. & manifesta
bit consilia cordium. Et tunc
laus erit unicuiq; a deo.
Hec autē fr̄s transfigura
ui in me & apollo p̄pter uos.

ut in nobis discatis. ne super
quam scriptum est. unus ad
uersus alterum infletur
per alio. Quis enim te discernit?
Quid autem habes quod non ac
cepisti? Si autem accepisti.
quid gloriaris quasi non
acceperis?
Iam saturati estis. iam diui
tes facti estis. Sine nobis re
gnatis. Et utinam regnaretis.
ut et nos uobiscum regnemus.
Puto enim. deus nos apostolos nouissi
mos ostendit tanquam morti
destinatos: quia spectaculum
facti sumus mundo et angelis
et hominibus. Nos stulti propter
christum. uos autem prudentes
in christo. Hos infirmi. uos au
tem fortes. Hos nobiles. nos
ignobiles. Usque in hanc horam
et esurimus et sitimus. et nu
di sumus. et colaphis cedimus.
et instabiles sumus. et labo
ramus operantes manibus nostris.
Maledicimur. et benedicimur.
Persecutionem patimur. et sus
tinemus. Blasphemamur.
et obsecramur. Tanquam pur
gamenta huius mundi facti

sumus. omnium peripsema
usque adhuc. Non ut confun
dam uos hec scribo. sed ut
filios meos carissimos moneo.
Ham si decem milia pedago
gorum habeatis in christo. sed
non multos patres. Ham in
christo iherosolymis. per euangelium ego
uos genui. Rogo ergo uos:
imitatores mei estote. Ideo
misi ad uos timotheum qui
est filius meus carissimus
et fidelis in domino. qui uos co
monefaciat uas meas que
sunt in christo iherosolymis: sicut ubique
in omni ecclesia doceo.
Tanquam non uenturus
sum ad uos. sic inflati sunt
quidam. Veniam autem cito
ad uos si deus uoluerit. et co
gnoscam non sermonem eorum
qui inflati sunt sed uirtutem.
Non enim in sermone est re
gnum dei: sed in uirtute. Quid
uultis? In uingra ueniam ad
uos. an in caritate. et spiritu
mansuetudinis? Omnino au
ditur inter uos fornicatio.
Et talis fornicatio: qualis nec
inter gentes. ita ut uxorem

patris sui aliquis habeat.

Et uos inflati estis. & non magis luctum habuistis. ut tollatur de medio ur̄m. q̄ hoc opus fecit. Ego quidem absens corpore. presens autem sp̄u: iam iudicauit ut presens eū qui sic op̄atus est.

In nomine dñi nr̄i ih̄s xp̄i. congregatis uobis & meo sp̄u cum uirtute dñi ih̄s. tradere huiusmodi sathane in interitū carnis. ut sp̄s saluus sit in die dñi nr̄i ih̄s xp̄i.

Non bona gloriatio ur̄a. Hescitis q̄a modicū fermentum totam massam corrumpit.

Expurgate ḡ uetus fermentū. ut sitis noua conspersio. sic estis azimi. Et enim pascha nostrum immolatus est xp̄s.

Itaq; epulemur non in fermento ueteri. neq; in fermento malicie & nequicie. sed in azimis sinceritatis & ueri-

Scripsi uobis **Statis.**
in epl̄a. ne cōmisceamini fornicariis. non utiq; fornicariis huius mundi. aut auaris. aut rapacibus. aut idolis ser-

uentibus. Alioquin debueratis de hoc mundo exisse.

Nunc autē scripsi uobis. non commisceri. si is qui sit nominatur inter uos est fornicator. aut auarus. aut idolis seruiens. aut maledicus. aut ebriosus. aut rapax. cū eimodi nec cibum sumere. Quid enī in de is qui foris sunt iudicare? Homne de is qui intus sunt uos iudicatis?

Nam eos qui foris sunt d̄s iudicabit. Auferte malum ex uobisip̄is. Audet aliquis ur̄m habens negotium aduersus alterum iudicari ap̄d iniquos. & non ap̄d sc̄os.

Non ueseris qm̄ sc̄i de hoc mundo iudicabunt? Et si in uobis iudicabitur mundus. indigni estis qui de minimis iudicetis? Nescitis qm̄ angelos iudicabimus? Quanto magis secularia? Secularia ḡ iudicia si habueritis. contemptibiles qui sunt in ecclesia. illos constituite ad iudicandum.

Ad uerecundiā ur̄am dico. Sic non est inter uos sapiens q̄sq̄ia.

qui possit iudicare int̄ fr̄em
suum. sed frater cū fr̄e iudicio
contendit. & hoc ap̄d infide-
les: Jam quidem omnino de-
lictum est in uob. q̄d iudicia
habetis inter uos. Quare non
magis iniuriam accipitis?

Quare non magis fraudē pa-
timini? Sed uos iniuriam
facitis & fraudatis. & hoc fr̄ib:

An nescitis quia iniqui regnū
dei non possidebunt? Nolite
errare. Neq; fornicariū. neq;
idolis seruientes. neq; adulte-
ri. neq; molles. neq; mascu-
lorum concubito-
res.
neq; fures. neq; auari. neq;
ebriosi. neq; maledici. neq;
rapaces regnum dei posside-
bunt. Et hec quidē fuistis.

Sed abluti estis. sed sc̄ificati
estis. sed iustificati estis in no-
mine dñi nr̄i ih̄s xp̄i. & in
sp̄itu dei nr̄i.

Omnia in licent. sed non
omnia expediunt. Omnia in
licent. sed ego sub nullius
redigar potestātē. C̄sa uen-
tri. & uenter escis. D̄s autē
& hunc & hanc destruet.

Corpus autem non fornicati-
oni sed domino. & dñs cor-
pori. D̄s uero & dñm susci-
tauit. & nos suscitabit per
uirtutē suā. Nescitis qm̄ cor-
pora ūa membra xp̄i sunt?

Tollens ergo membra xp̄i. fa-
ciam membra meretricis?

Abste. An nescitis qm̄ q̄ adhe-
ret meretrici. unum corpus
efficitur? Erunt em̄ inquit
duo in carne una. Qui autē
adheret dño: unus sp̄s est.

Fugite fornicationē. Omne
peccatum q̄d̄cūq; fecerit
homo: extra corpus est. Qui
autē fornicatur: in corpus
suum peccat. An nescitis qm̄
membra ūa templum est
sp̄s sc̄i qui in uobis est. quem
habetis a deo. & non estis uiri.

Imperi enim estis precio magno.
Glorificate ḡ & portate dñm
in corpore ūo.

De quib; autē scripsistis
michi. bonum est homini
mulierē non tangere. Propt̄
fornicationē autē unusq;sq;
suam uxore habeat. & una-
queq; suum uirum habeat.

Uxor uiri debitum reddat. simili-
liter autem & uxor uiro. Mu-
lier sui corporis potestatem non
habet sed uir. Similiter autem
& uir sui corporis potestatem
non habet sed mulier. Nolite
fraudare inuicem. nisi forte
ex consensu ad tempus. ut
ualetis orationi. & iterum
reuertimini in idipsum: ne
temptet uos sathanas p[ro]p[ter]
incontinentiam uiram. Hoc
autem dico secundum indulgen-
tiam. non secundum imperium.
Volo autem omnes homines esse
sicut meipsum. Sed unus
quisque proprium donum habet
ex deo. Alius quidem sic: alius
uero sic. Dico autem non mu-
p[ro]p[ter] & uiduus. bonum est il-
lis si sic permaneant sicut
& ego. Quod si non se continent:
nubant. Melius est enim nu-
bere quam uiri. His autem qui
matrimonio iuncti sunt:
preceptum non ego sed dominus.
uxorem a uiro non discede-
re. Quod si discesserit: manere
innuptam. aut uiro suo recon-
ciliari. Et uir uxorem non

179
dimittat. Nam ceteris ego
dico. non dominus. Si quis frat-
rem uxorem habet infidelem.
& hec consentire habitare
cum illo: non dimittat illam.
Et si qua mulier habet uirum
infidelem. & hic consentire
habitare cum illa: non di-
mittat uirum. Scificatus
est enim uir infidelis p[ro] mu-
lierem fidelem. & scificata est
mulier infidelis p[ro] uirum fidelem.
Alioquin filii uiri immundi
essent. nunc autem sancti sunt.
Quod si infidelis discedit: discedat.
Non est enim seruituti subiectus
frater aut soror in eiusmodi. In
pacem autem uocauit nos deus.
Unde enim scis mulier si uirum
saluum facies. aut unde scis
uir si mulierem saluam facies.
nisi unicuique sicut diuisit
dominus. & unicuique sicut uo-
cauit deus: ita ambulet. & sicut
in omnibus ecclesiis doceo. Cir-
cuncisus aliquis uocatus est:
non adducat preputium. In
preputio uero aliquis uo-
catus est: non circumcidatur.
Circuncisio nichil est. & pre-

putium nichil est. sed obser-
uatio mandatorum dei.

Vnusquisq; in qua uocatione
uocatus est: in ea permane-
at. Seruus uocatus es: non
sit t' cure. Sed & si potes li-
ber fieri: magis utere. Qui
enim in dño uocatus est
seruus: libertus est dñi. Si-
militer qui liber uocatus
est: seruus est xp̄i. Precio
empti estis. nolite fieri ser-
ui hominū. Unusquisq;
in quo uocatus est frater. in
hoc permaneat apd̄ deum.

De uirginib;
autē preceptū dñi non ha-
beo. consilium autem do:
tanquā misericordiam con-
secutus a dño. ut sim fidelis.
Cristino q̄ hoc bonū ēē ppter
instantē necessitatem. qm̄
bonū est homin sic ēē. Alli-
gatus es uxori: noli querere
solutionem. Solutus es ab
uxore: noli querere uxorem.
Si autem acceperis uxore: non
peccasti. Et si nupsit uir-
go: non peccauit. Tribulati-
onem tamen carnis habebunt

huiusmodi. Ego autē uobis
paruo. Hoc itaq; dico fr̄s.
Tempus breue est. Reliquū
est. ut qui habent uxores:
tanquam non habentes
sint. Et qui flent: tanquā
non flentes. Et qui gaudent:
tanquam non gaudentes.
Et qui emunt: tanquā non
possidentes. Et qui utuntur
hoc mundo: tanquā non
utantur. Preterit enim fi-
gura huius mundi. Uolo
autē uos sine sollicitudine
ēē. Qui sine uxore est: sollicitus
est que dñi sunt quomodo
placeat deo. Qui autem cū
uxore est: sollicitus est que
sunt huius mundi. q̄modo
placeat uxori. & diuisus est.
Et mulier inuupta & uirgo
cogitat que dñi sunt: ut sit
sc̄a & corpore & sp̄i. Que au-
tem nupta est cogitat que
sunt mundi. quomodo pla-
ceat uiro. Porro hoc ad utili-
tatē uitam dico. non ut la-
queum uobis iuciam: sed
ad id qd̄ honestum est & qd̄
facilitatē prebeat sine impe-

dimento dno observandi.
 Siquis autem turpem se uide-
 ri existimat sup uirgine
 sua. qd sit supadulta. & ita
 oportet fieri: qd uult faci-
 at. non peccat si nubat.

Ham qui statuit in corde suo
 firmus non habens necessi-
 tatem. potestatem autem
 habens suis uoluntatis. & hoc
 iudicauit in corde suo ser-
 uare uirginem suam: benefa-
 cte. Igitur & qui matrimonio
 uirgine suam: bene-
 facit. Et qui non uirgine:
 melius facit. Mulier alligata
 est legi. qnto tempore uir-
 eius uiuit. Qd si dormierit
 uir ei: liberata est a lege ui-
 ri. cui uult nubat. tantum
 in dno. Beatior autem erit. si
 sic permanserit scdm meū
 consilium. Puto autem: qd &
 ego spiritum dei habeo.

De us autem que idolis sa-
 crificantur: scimus qm omis
 scientia habemus. Scientia
 autem inflat: caritas uero edi-
 ficat. Siquis autem se existimat
 scire aliquid: nondum cogno-

uit quemadmodum oporteat
 eum scire. Siquis autem dili-
 git dnm: hic cognitus est ab
 eo. De eis autem que idolis
 immolantur: scimus quia
 idolum nichil est in mundo.
 & qd nullus ds nisi unus.

Nam & si sunt qui dicantur
 dii siue in celo siue in terra.
 siquidem sunt dii multi &
 dnm multi: nobis tamen un-
 ds pater. ex quo omnia & nos
 ex illo. & unus dms ihs xpc.
 per quem omnia & nos p ipsum.

Sed non in omnibus est scientia.
 Quidam autem conscientia usq;
 nunc idoli quasi idolochitū
 manducant. & conscientia
 ipsorum cum sit infirma
 polluitur. Esea autem nos non
 comendat deo. Neq; enim si
 non manducauerimus defi-
 cemus. neq; si manducaueri-
 mus abundabimus. Videte
 autem. ne forte hec licentia
 ura offendiculum fiat infir-
 mis. Si enim quis uiderit eū
 qui habet scientiam in idolo
 recumbente. nonne conscien-
 tia illius cum sit infirma edi-

ficabitur ad manducandū
idolothita. & peribit infirmū
in tua scientia frater. ppter
quem xpe mortuus est. Sic
autem peccantes in frs. & p-
cutientes conscientia ipsorū.
infirmam: in xpm peccatis.

Quappter si esca scandalizat
frēm meum: non manduca-
bo carnes in eternū. ne frēm
meum scandalizem. Non sū
liber. Non sum apt's. Non
ne uicō xpm dñm nrm uidi.

Nonne opus meū uos estis in dño.

Et si alius non sum apt's: sed ta-
men uobis sum. Nam signa-
culum ap'at'is mei uos estis
in dño. Mea defensio ad eos
qui me interrogant hec est.

Hunquid non habemus pote-
statem manducandi & biben-
di. Nunquid non habemus
potestatem sorore mulierem
circumducendi. sicut & ceteri
apti. & frs dñi. & cephas.

Aut solus ego & barnabas non
habemus potestatem hoc ope-
randi. Quis militat suis sti-
pendiis unquam. Quis plan-
tauit uinea. & de fructu eius

non edit. Quis pascat gregē.
& de lacte gregis non man-
ducat. Nunquid scdm ho-
minē hec dico. An & lex hec
non dicit. Scriptum est enī
in lege moy'si. Non alligabis
os boui trituranti. Nunquid
de bobus cura est deo. An p-
pter nos utiq; hoc dicit.

Nam ppter nos utiq; scripta
sunt. qm̄ debet in spe qui
arat arare. & qui triturat
in spe fructus percipiendi.

Si nos uobis spiritualia sem-
nauimus. magnum est si uita
carnalia metamus. Si
aliū potestatis ur̄ participes
sunt. quare non potius nos.

Sed non usi sumus hac potesta-
te. Sed omnia sustinemus:
neqd̄ offendiculum demus
euangelio xpi.

Esctis qm̄ qui in sacrario
operantur. que de sacrario se-
duunt. & qui altari deserui-
unt. cum altari participant.

Ita & dñs ordinauit us qui
euangelium annunciant.
de euangelio uiuere. Ego autē
nullo horum usus sum. Non

autē scripsi hec. ut ita fiat in me. Bonum est enī michi magis mori. quā glām meā quis euacuet. Nam si euangeli-
 zauero: non est in gloria. Necessitas enī in incumbit. Ut enim in est: si non euangeli-
 zauero. Si enī uolens hoc ago: mercedē habeo. Si autē inui-
 tus: dispensatio in credita est. Que est q̄ merces mea?

Vt euangelium predicans sine sumptu ponam euangelium. ut non abutar potestate mea in euanglio. Nam cum liber essem ex omnib; omnium me seruum feci. ut plures lucrifacirem. Et factus sum iudeis tanquam iudeus. ut iudeos lucrifacerem. His qui sub lege sūt quasi sub lege eē. cū ipse non essem sub lege: ut eos qui sub lege erant lucrifacere.

Iis qui sine lege erant tanquam sine lege eē. cū sine lege dei non essem. sed in lege eē. xpi: ut lucrifacere eos qui sine lege erant. Factus sum infirmis infirmus. ut infirmos lucrifacere. Omnib;

omnia factus sum: ut omnes saluos facere. Omnia autem facio ppter euangelium. ut particeps eius efficiar. Nescitis qd̄ si qui in stadio currunt. omnes quidem currunt. sed unus accipit brauium. Sic currite. ut comprehendatis. Omnis enim qui in agone contendit: ab omnib; se abstinet. Et illi quidem ut corruptibilem coronā accipiant. nos autē incorruptā. **E**go q̄ sic curro. non quasi in incertū. Sic pugno. non quasi aerem uerberans. Sed castigo corpus meū & in seruitutem redigo. ne forte cū aliis predicauerim. ipse reprobus efficiar.

Nolo autē uos ignorare fr̄s. qm̄ patres ur̄i om̄s sub nube fuerūt. & om̄s in mare transferunt. & om̄s in moyse baptizati sunt in nube & in mari. Et om̄s eandem escam spiritualem manducauerūt. & omnes eundē potū spūalem biberūt. **B**ibebant autē de spiritali consequenti eos petra. petra

autē erat xpc. Sed non in plu-
ribus eorum beneplacitū est
deo. Nam pstrati sunt in de-
serto. Hec autē in figurā facta
sunt nri. ut non simus con-
cupiscentes malorū sicut &
illi concupierunt. Hec; idola-
trix efficiamini sicut quidā
ex ipsis. quēadmodum scri-
ptum est. Sedite popl's man-
ducate & bibere. & surrexerūt
ludere. Neq; fornicem sicut
quidam ex ipsis fornicati sūt.
& ceciderunt una die iugiter
tria milia. Neq; temptemus
xp̄m sicut quidam eorum
temptauerūt. & a serpentibus
perierūt. Neq; murmurauerit
is sicut quidā eorū murmu-
rauerūt. & pierūt ab exterimi-
natore. Hec autē omnia in fi-
gura contingebant illis. Scri-
pta sunt autē ad correctionē
nrām. in quos fines seculorū
deuenerūt. Itaq; qui se existi-
mat stare: uideat ne cadat.
Temptatio uos non apprehen-
dat. nisi humana. Fidelis
autē d's est qui non patietur
uos temptari sup id qd pote-

stis. sed faciet cum temptati-
one etiam prouentum. ut
possitis sustinere.

Propter qd k̄m̄ michi.
Fugite ab idolorū cultura.
Vt prudentibus loquor.
uos ipsi iudicate qd dico.
Calix benedictionis cui bene-
dicimus. nonne cōmunica-
tio sanguinis xp̄i est. Et pa-
nis quem frangimus. nonne
participatio corporis dñi est.
Qm̄ unus panis. unum corpus.
inulti sumus om̄s q̄ de uno
pane & de uno calice partici-
pamus. Uidete enim israel
sedm̄ carnem. Nonne qui
edunt hostias. participes
sunt altaris. Quid ḡ dico.
Qd̄ idolis immolatu sit aliqd.
Aut qd̄ idolum sit aliqd. Sed
que immolant gentes. de-
monis immolant. & n̄ deo.
Holo autem uos socios fieri de-
monorū. Non potestis calicē
dñi bibere & calicē demonorū.
Non potestis mensē dñi parti-
cipēs eē & mensē demonorū.
An emulamur dñm. Nunqd̄
fortiores illo sumus. Omnia

michi licent. sed non omnia
 expediunt. Omnia in licent.
 sed non omnia edificant. Ne-
 mo qd suum est querat. sed
 qd alterius. Omne qd in ma-
 cello uente manducate. ni-
 hil interrogantes propter
 conscientiam. Vni est terra
 & plentudo eius. Siqs uocat
 uos infidelium. & uultis ire:
 omne qd uobis apponitur
 manducate. nichil interro-
 gantes ppter conscientiam.
Siquis autem dixerit. hoc im-
 molatu est idolis: nolite man-
 ducare ppter illu q indicauit.
 & ppter conscientiam. Consci-
 entiam autē dico. non tuam
 sed alterius. Vtquid enim liber-
 tas mea iudicetur ab aliena
 conscientia. Si eni ego cū grā
 participo: quid blasphemor
 p eo qd grās ago. Siue ergo
 manducatis. siue bibitis. siue
 aliud quid factis: omnia in
 glām dei facite. Sine offensio-
 ne estote iudeis & gentibus
 & ecclē dei. sicut & ego p omnia
 omib; placeo. non querens
 qd in utile est sed qd iudicis.

ut salui fiant. Imitatores mei
 estote. sicut & ego xpi.
Auido autem uos frs qd
 per omnia memores mei estis.
 & sicut tradidi uobis precepta
 mea tenetis. Volo autem uos
 scire. qd omnis uiri caput
 xpc est. caput autē mulieris
 uiri. caput uero xpi ds. Omnis
 uiri orans aut pphetans uela-
 to capite: decurpat caput
 suum. Omnis autē mulier o-
 rans aut pphetans non uela-
 to capite: decurpat caput
 suu. Vnum est enim ac si de-
 caluetur. Nam si non uelatur
 mulier. & condeatur. Si uero
 turpe est mulieri conderi aut
 decaluari: uelet caput suum.
Uir quidem non debet uelare
 caput. qm imago & glā est di.
Mulier autē. glā est uiri. Non
 enim uir ex muliere est: sed
 mulier ex uiro. Ecce enim non
 est creatus uir ppter mulie-
 re. sed mulier ppter uirum.
Ideo debet mulier uelamen
 habere sup caput. & propter
 anglos. Veruntamen neq; uir
 sine muliere. neq; mulier

sine uiro in dño. Nam sicut
mulier de uiro: ita & uir per
mulierē. Omnia autē ex deo.
Vos ipsi iudicate. Decet mulie-
rem non uelatam orare dñm.
Hec ipsa natura docet uos. Qd
uir quidem si comā nutriat:
ignominia est illi. Mulier
uero si comam nutriat: glā
est illi. qm̄ capilli pro uelam-
ne ei dati sunt. Siquis autem
uidetur contentiosus ēē: nos
talem consuetudinē non ha-
bemus. neq; ecclia dei. Hoc au-
tem precipio. non laudans qd
non in melius sed in deterius
conuenit.

Primū quidē conuenien-
tibus uobis in eccliam: audio
scissuras ēē. & ex parte credo.
Nam oportet & hereses ēē. ut
& qui pbati sunt. manifesti
fiant in uobis. Conuenientib;
& uobis in unum: iam non
est dñicam cenā manducare.
Unusquisq; enim suam cenam
presumit ad manducandum.
Et alius quidem esurire. alius
autē ebrus est. Nunqđ domos
non habetis ad manducandū

& bibendum. Aut eccliam dei
contemnitis. & confunditis
eos qui non habent. Quid
dicam uobis: Laudo uos: in
hoc n̄ laudo. Ego enim ac-
cepi a dño qd & tradidi uob.
qm̄ dñs iñe in qua nocte tra-
debatur acceperit panem. &
grās agens fregit & dixit.
Hoc est corpus meum qd pro
uobis tradetur. hoc facite in
meā cōmemorationē. Simili-
ter & calicem postquā cōna-
uit. dicens. Hic calix nouum
testamentum est in meo san-
guine. Hoc facite quotiens-
cunq; biberis. in meā cōme-
morationē. Quotienscunq;
enim manducabitis panem
hunc & calicem biberis: mor-
tem dñi annuntiabitis do-
nec ueniat. Itaq; quicumq;
manducauerit panem uel
biberit calicem dñi indigne:
reus erit corporis & sangui-
nis dñi. Probet autē seipsum
homo. & sic de pane illo edat.
& de calice bibat. Qui enim
manducat & bibit indigne:
iudiciū sibi manducat &

bibite. non diiudicatis corpus
dñi. Ideo inter uos multi in-
firmi & imbecilles. & dormi-
unt multi. Qd si nosmet ipsos
diiudicaremus: non utiq;
iudicaremur. Dñi iudicam
autē ad hō: corripimur. ut
non cū hoc mundo damne-
mur. Itaq; fr̄s mei cū conue-
nitis ad manducandum:
inuicem expectate. Siquis
esurit: domi manducet. ut
non in iudiciū conueniatis.

Cetera autē. cū uenero disponā.

De spiritualib; autē
nolo uos ignorare fr̄s. Scitis
qm̄ cum gentes essetis: ad si-
mulacra muta put diceba-
mini euntes. Ideo uob̄ notū
facio. qd̄ nemo in spū dei lo-
quens. dicit anathema ih̄s.

Et nemo potest dicere dñs ih̄s:
nisi in spū sc̄o. Diuisiones uero
gr̄arū sunt: idem autē sp̄s.

Et diuisiones ministracionū
sunt: idem autē dñs. Et diui-
siones op̄acionū sunt: idem
uero d̄s. qui op̄atur omnia
in om̄ib;. Inueniq; autem
datur manifestatio sp̄s ad

utilitatē. Alii quidē p̄ sp̄m
datur sermo sapientie. alii
sermo scientie. scdm̄ eundem
sp̄m. alteri fides in eodē spū.
alii gr̄a sanctorū in uno spū.
alii op̄atio uirtutū. alii pro-
phetia. alii discretio spiritū.
alii genera linguarū. alii int̄-
pretatio sermonū. Hec autē
omnia op̄atur unus atq;
idem sp̄s. diuidens singulis
prout uult. Sicut enim cor-
pus unū est: & membra ha-
bet multa: omnia autem
membra corporis cum sint
multa. unū corpus sunt: ita
& xp̄s. Item in uno spū om̄s
nos in unū corpus baptizati
sumus. siue iudei. siue genti-
les. siue serui. siue liberi. &
om̄s uno spū potati sumus.
Nam & corpus non est unum
membrū: sed multa. Si dix-
rit pes qm̄ non sum manus.
non sum de corpore: non ideo
non est de corpore. Et si dix-
rit auris. quia non sū oculus
non sum de corpore: non
deo non est de corpore. Si to-
tū corpus oculus. ubi audit?

Si totum auditus. ubi odorat?
Nunc autē posuit d̄s mēbra.
unūquodq; eorū in corpore
sicut uoluit. Qd̄ si essent
om̄ia unū membrū. ubi cor-
pus? Nunc autē multa qui-
dem membra. unum autem
corpus. Non potest autem
dicere oculis manus. opera
tua non indigeo. Aut iterū
caput pedibus. non estis in
necessariū. Sed multo magis
que uidentur membra cor-
poris infirmiora ēē. necessa-
ria sunt. Et que putamus
ignobiliora membra corpo-
ris: his honorē abundanti-
orem circūdāmus. Et que
inhonesta sunt n̄ra. abun-
dantiorem honestatem ha-
bent. Honestā autē n̄ra: nul-
lus egerit. Sed d̄s temperauit
corpus. et cui deerat abun-
dantiore tribuendo honorē.
ut non sit sc̄sima in corpore.
sed in idipsum pro inuicem
sollicita sunt membra. Et si qd̄
patitur unū membrū: com-
patiuntur om̄ia membra.
Sue gloriatur unū mēbrū:

congaudeant om̄ia membra.
Uos autē corpus xp̄i. & mēbra
de membro. Et quosdā quidē
posuit d̄s in eccl̄ia. Primum
aptos. secōdo p̄phas. tercio do-
ctores. deinde uirtutes. ex
in gr̄as curationum. optu-
lationes. gubernationes. ge-
nera linguarū. Nunquid
om̄s apti? Nunquid om̄s p̄-
phete? Nunquid om̄s doctores?
Nunquid om̄s uirtutes? Nunquid
om̄s gr̄am habent curationū?
Nunquid om̄s linguis loquuntur?
Nunquid om̄s interpretantur?
Mulamini autē
carissimā meliora. Et adhuc
excellentiore uiam uobis de-
monstro. Si linguis hominū
loquar & anglorum. carita-
tem autē non habeam: factus
sum uelut es sonans. aut
cymbalum tinniens. Et si ha-
buerō p̄phiam. & nouerim
mysteria omnia. & omnem
scientiam. & habuerō omnē
fidem ita ut montes transfe-
ram. caritatē autē non habu-
ero: nichil sum. Et si disci-
buerō in cibos pauperum

omni facultates meas. & si tradidero corpus meum ita ut ardeam. caritatem autem non habuero: nihil michi prodest.

Caritas. patient est. benigna est. Caritas non emulatur. non agit perperam. non inflatur. non est ambitiosa. inquit que sua sunt. non irascitur. non cogitat malum. non gaudet super iniquitate. congaudet autem ueritati.

Omnia suffert. omnia credit. omnia sperat. omnia sustinet.

Caritas nunquam excedit. siue prophetie euacuabuntur. siue lingue cessabunt. siue scientia destruetur. Ex parte enim cognoscimus. & ex parte prophetamus. Cum autem uenerit quod perfectum est: euacuabitur quod ex parte est.

Cum enim paruulus: loquebar ut paruulus. sapiebam ut paruulus. cogitabam ut paruulus. Quando autem factus sum uir: euacuauit que erant paruuli. Videm nunc per speculum in enigmate. tunc autem facie ad faciem.

Hunc cognosco ex parte. tunc autem cognoscam sicut & cognitus sum. Nunc autem manent fides. spes. caritas. tria hec. Maior autem horum est caritas. Sectamini caritatem. emulamini spiritualia. magis autem ut prophetetis. Qui enim loquitur lingua: non hominibus loquitur. sed deo. Nemo enim audit. Spiritus autem loquitur mysteria. Nam qui prophetat: hominibus loquitur ad edificationem. & exhortationem. & consolationem. Qui loquitur lingua: semetipsum edificat. Qui autem prophetat: etiam edificat. Uolo autem uos omnes loqui linguis. magis autem prophetare. Nam maior est qui prophetat quam qui loquitur linguis. nisi forte interpretetur. ut ecclesia edificationem accipiat. Nunc autem fratres si uenero ad uos linguis loquens: quid uobis prodero. nisi uobis loquar aut in reuelatione. aut scientia. aut prophetia. aut in doctrina. Tamen que sine anima sunt uocem dantia.

siue tibia. siue cythara. nisi
distingtionē sonitus dederint.
quom̄ scietur id qđ cantur.
aut qđ cytharizatur. Item
si incertā det tibia uocē. qđ
parabit se ad bellum. Ita
& uos p̄ linguam nisi mani
festum sermonē dederitis. qđ
modo scietur id qđ dicitur.
Eritis enim in aera loquentes.
Tam multa utputa genera
linguarū sunt in hoc mun
do. & nichil sine uoce est. Si
qđ nesciero uirtutem uocis.
ero ei cui loquor barbarus.
& qđ loquitur michi barbarus.
Sic & uos. Quia emulatores
estis spirituum: ad edificati
onem ecclē querite ut abun
detis. Et ideo qui loquitur
lingua: oret ut interpretet̄.
Nam si orem lingua: sp̄s m̄s
orat. mens autem mea sine
fructu est. Quid qđ est. Ora
bo sp̄ū. orabo & mente. Psal
lam sp̄ū. psallam & mente.
Ceterum si benedixeris sp̄ū. qđ
supplet locum idiote. Quo
modo dicit aī sup̄ tuā bene
dictionē. qm̄ qđ dicas nescit.

Ham tu quidem bene gr̄as agis.
sed alter non edificatur. Gr̄as
ago deo. qđ omnium uirum lin
gua loquor. Sed in ecclā uo
lo quinque uerba loqui meo
sensu ut alios instrua: quā
decem milia uerborū in lingua

R̄s. nolite pueri

Effici sensibus. sed malicia
paruuli estote. sensib; autē
perfecti estote. In lege enim
scriptum est. qm̄ in aliis lin
guis & labiis aliis loquar
populo huic: & nec sic exau
dient me dicit dñs. Itaq; lin
gue in signum sunt non fi
delib; sed infidelibus. Prophe
tiam autem non infidelib; sed fide
libus. Si qđ conueniat unuer
sa ecclā in unū. & om̄s lin
guis loquantur. intrent au
tem idiote aut infideles. non
ne dicent qđ insantis. Si
autē om̄s p̄pheterent. intret
autē quis infidelis ut idiota.
conuincetur ab om̄ib;. diu
dicatur ab omnibus: occul
ta cordis eius manifesta fiunt.
Et ita cadens in faciē adora
bit dñm. p̄nuncians qđ uere

ds in nobis sit. Quid g est frs?
 C u conuentis. unusquisq;
 urm psalmum habet. doctri-
 nam habet. apocalipsin ha-
 bet. interpretatione habet.
 O mnia ad edificatione fiant.
 S ue lingua quis loquitur.
 sedm duos aut multu tres.
 & per partes. & unus intpre-
 tetur. Si aute non fuerit in-
 terpres. taceat in ecclā. sibi
 aute loquatur & deo. Prophe-
 duo aut tres dicant. & ceteri
 diudicent. Qd si alii reuela-
 tum fuerit sedenti: prior ta-
 ceat. Potestis enim omis per
 singulos pphare. ut omnes
 discant. & omis exortentur.
 S ps ppharum. pphetis subie-
 cti sunt. Non enim est dissensi-
 onis ds sed pacis. sicut in omi-
 bus ecclesiis scorum doceo.
 Mulieres in ecclesiis taceant.
 N on enim pmittitur eis loqui.
 sed subditas ee sicut & lex di-
 cit. Siquid aute uolunt discere:
 domi uiros suos interro-
 gent. Turpe est enim mulie-
 ri loqui in ecclā. An a uobis
 uerbum dei pcessit. aut in

uos solos deuenit: Siquis uidet
 ppha ee aut spiritualis: cogno-
 scat que scribo uobis. qa dmi
 sunt mandata. Siquis autem
 ignorat: ignorabitur. Itaq;
 frs emulamini pphare. &
 loqui linguis nolite phibere.
 O mnia autem honeste & sedm
 ordinem fiant in uobis.

Notum aute uobis facio
 frs euanglium qd predicauit
 uobis. quod & accepistis. in q
 & statis. per qd & saluamini.
 qua ratione predicauerim
 uobis si tenetis. nisi frustra
 credidistis. Tradidi eni uobis
 in primis qd & accepi. qm xpc
 mortuus est p peccatis uris
 sedm scripturas. & quia sepul-
 tus est. & qa resurrexit tercia
 die sedm scripturas. & qa ui-
 sus est cephe. & post hec unde-
 cim. Deinde uisus est plus qua
 quingentis frs; simul: ex qb;
 multi manent usq; adhuc.
 quida aute dormierunt. De-
 inde uisus est iacobo. deinde
 aptis omnib;. Nouissime au-
 tem omnium. tanqua aborti-
 uo uisus est & in. Ego eni su

minimus ap̄torū. qui non sū
dignus uocari ap̄t̄s. qm̄ pse
cucus sum ex̄clam dei. Gratia
autē dei sum id qd̄ sum. &
grā eius in me uacua n̄ fuit.
sed abundantius illis om̄ib;
laboraui. Non autē ego: sed
grā dei mecū. Sicut enim ego.
sicut illi. sic predicam̄. & sic
credidistis. Si autē xp̄c̄ predi
catur qd̄ resurrexit a mortu
is. qm̄ quidam dicunt in uob.
qm̄ resurrectio mortuorum
non est. Si autē resurrectio
mortuorū non est: neq; xp̄c̄
resurrexit. Si autē xp̄c̄ non
resurrexit: manus est ḡ pre
dicatio nr̄a. manus est & fides
ur̄a. Inuenimur autē & falsi
testes dei. qm̄ testimoniu dxi
mus aduersus dñm. qd̄ susci
tauerit xp̄m que non suscita
uit. Nam si mortui non resur
gunt: neq; xp̄c̄ resurrexit.

Qd̄ si xp̄c̄ non resurrexit: ua
na est fides ur̄a. Adhuc enī
estis in peccatis ur̄is. Ergo &
q̄ dormierit in xp̄o: perierit.

S in hac uitā tantū in xp̄o
sperantes sum: miserabilio

res sumus om̄ib; hominibus.
Nunc autē xp̄c̄ resurrexit a
mortuis. primitiis dormien
tū. Quāquidem p̄ hominem
mors. & p̄ hominē resurre
ctio mortuorū. Et sicut in
adam om̄s moriuntur: ita
& in xp̄o om̄s uiuificabunt̄.

Unusquisq; autē in suo ordine.
Primitiis xp̄c̄. Deinde ū q̄ sunt
xp̄i. qui crediderunt in ad
uentum eius. Deinde finis. cū
tradiderit regnum deo & pa
tri. cum euacuauerit omnem
principatū & potestatē & uir
tatē. Oportet autē illum re
gnare: donec ponat om̄s ini
micos sub pedib; ei. Nouissima
autē inimica destruet̄ mors.

Om̄ia enī subiecte sub pedib; ei. ḡ
subiecte ei om̄ia. Cum autē
subiecta illi fuerint om̄ia:
tunc ipse filius subiectus erit
illi qui subiecte sibi om̄ia.
ut sit d̄s om̄ia in omnibus.

Alioquin. quid faciente q̄ bap
tizantur p̄ mortuis. Si omnino
mortui non resurgunt: ut qd̄
& baptizantur p̄ illis. Ut qd̄
& nos periclitamur om̄i hora:

ḡ Cū autē dicat om̄ia: subiecta s̄t ei sine dubio preter eum qui

186
Cotidie morior per uiam
glam fr̄s. quam habeo in
xpo iho dno mo. Si scdm
hominem ad bestias pu
gnau ephesi. quid michi
prodest. si mortui non re
surgunt. Manducemus
& bibamus. eras enim mo
riemur.

Nolite seduci. Corrupti
mores bonos. colloquia ma
la. Cuiglate iusti. & nolite
peccare. Ignorantiam enim
dei quidam habent. Ad re
uerentiam uobis loquor.

Sed dicit aliquis. Quomodo
resurgent mortui. Quali
autem corpore uentent.

Insipiens tu qd seminas non
uiuificatur. nisi prius mori
atur. Et qd seminas. non
corpus quod futurum est se
minas. sed nudum granu.
ut puta tritici. aut alicui
ceterorum. Ds autē dat illi
corpus prout uult. & uni
cuiq; seminu ppriu corpus.

Non omnis caro. eadem caro.

Sed alia hominu. alia peco
ru. alia uolueru. alia autē

piscium. Et corpora celestia.
& corpora terrestria. Sed alia
quidem celestium gla. alia
autem terrestrium. Alia cla
ritas solis. alia claritas lune.
& alia claritas stellarum.

Stella enim ab stella differt
in claritate. Sic & resurre
ctio mortuoru. Seminatur
in corruptione. surgit in
incorruptione. Seminatur
in ignobilitate. surgit in
gla. Seminatur in infirmi
tate. surgit in uirtute. Se
minatur corpus animale.
surgit corpus spirituale.

Si est corpus animale. est &
spirituale. sicut scriptu est.

Factus est primus homo ada
in animam uiuentē. nouis
simus adam in spm uiuifi
cantem. Et non prius quod
spirituale est sed qd animale
est. deinde qd spirituale est.

Primus homo
de terra terrenus. sed homo
de celo celestis. Qualis terreni.
tales & terreni. Et qualis cele
stis. tales & celestes. Igitur
sicut portauimus imaginē

terrem: portemus & imaginē
celestis. Hoc autem dico fr̄s:
quia caro & sanguis regnū
dei possidere non possunt.
neq; corruptio incorrupte-
lam possidebit. Ecce myste-
rium uobis dico. Om̄s quidē
resurgem̄. sed non om̄s im-
mutabimur. In momento.
in ictu oculi. in nouissima
tuba. Canet enim tuba &
mortui resurgent incor-
rupti. & nos immutabim̄.
Oportet enī incorruptibile
hoc induere incorruptio-
nē. & mortale hoc induere
immortalitatē. Cum autē
mortale hoc induere im-
mortalitatē: tunc fiet ser-
mo q̄ script̄ est. Absorpta est
mors in uictoria. Ubi est
mors uictoria tua: Ubi est
stimulus tuus: Stimulus
enī mortis: peccatū est. Virt̄
uero peccati: lex. Deo autē
gr̄as. q̄ dedit nobis uictoriā
p̄ dñm̄ n̄m̄ īs̄m̄ xp̄m̄. Itaq;
fr̄s mei dilecti. stabiles estote
& immobiles. abundantes
in ope dñi semp. scientes qd̄

labor ur̄ non est inanis in dño.
De collectis autem
que fiunt in sc̄os. sicut or-
dinaui ecclesius galatie:
ita & uos facite per unā
sabbati. Vnusquisq; ur̄m
apud se ponat recondens
qd̄ ei bene placuerit. ut non
cum uenero tunc collecte
fiant. Cum autem presens
fuerō: quos pbaueritis per-
eptas. hos mittā perferre
gr̄am ur̄am in iert̄m. Qd̄ si
dignum fuerit ut & ego eā:
mecum ibunt. Veniam au-
tem ad uos: cū macedoniā
pertransiero. Nam macedo-
niam pertransibo. Apud
uos autē manebo. uel etiā
hiemabo. ut uos me dedu-
catis quocunq; iero. Nolo
enim uos modo in transi-
tu uidere. Spero enim me
aliquantum temporis ma-
nere apd̄ uos. si dñs p̄miserit.
Permanebo autē ephesi. usq;
ad pentecosten. Hostium
enim in aptum est magnū
& euident. & aduersari mul-
ti. Si autē uenerit timothe-

qui suscitavit mortuos. qui de
tantis periculis eripuit nos.
in quem speramus quoniam et ad
huc eripiet. adiuvantibus et
vobis in orationibus pro nobis.
ut ex multarum personarum fa-
cietur. eius que in nobis est
donationis pro multis gratia
agantur pro nobis. Nam gloria
nostra hec est testimonium con-
scientie nostre. quod in simplici-
tate et sinceritate dei. et non
in sapientia carnali sed in
gratia dei conversati sumus
in hoc mundo. abundantius
autem ad vos. Non autem alia
scribimus vobis. quam que
legistis et cognovistis. Spero
autem quod usque in finem cogno-
veritis. sicut et cognovistis nos
ex parte. quia gloria vestra sumus
sicut et vos nostra. in die domini
nostri Iesu Christi.

Et hac confidentia volui
prius venire ad vos. ut se-
cundam gratiam haberetis.
et pro vobis transire in macedo-
niam. et iterum a macedonia
venire ad vos. et a vobis de-
duci in iudeam. Cum ergo

voluissim. nunquid leuita-
te usus sum? Aut que cogi-
to secundum carnem cogito. ut
sic apud me est et non?
Fidelis autem deus. quia sermo iustus
qui fuit ad vos. non est in
illo est et non. Dei enim filius
Iesus Christus qui in vobis per nos
predicatus est pro me et silvanum
et timotheum. non fuit
est et non: sed est in illo fuit.
Quotquot enim promissiones
dei sunt: in illo etiam. Ideo et
pro ipsum amen deo. ad gloriam
nostram. Qui autem confirmat
nos vobiscum in Christo. et qui
unxit nos deus. et qui signavit
nos. et dedit pignus spiritus in
cordibus nostris. Ego autem teste
domini inuoco in animam meam.
quod parens vobis non veni
ultra chorinthum. Non quia
dominamur fidei vestre. sed
adiutores sumus gaudium vestrum.
Nam fide statitis. Statui autem
hoc ipse apud me. ne iterum
in tristitiam venire ad vos.
Si enim ego contristo vos: quis
est qui me letificet. nisi qui
contristatur ex me? Et hoc

ipsum scripsi uobis. ut non
cum uenero tristitiam super
tristitiam habeam. de quib;
oportuerat me gaudere.
confidens in omnibus uobis.
quia gaudium meum omnium
uorum est. Nam ex multa tri-
bulacione & angustia uultus
scripsi uobis per multas lacri-
mas. non ut contristemini.
sed ut sciatis quam caritate
habeam abundantem in uobis.
Siquis autem contristauit non
me contristauit: sed ex par-
te ut non onerem omnes uos.
Sufficit illi qui eiusmodi est
obiurgatio hec que fit a plu-
ribus. ita ut e contra magis
doretis & consolemini. ne
forte abundantiore tristitia
absorbeat qui eiusmodi est.
Propter quod obsecro uos. ut
confirmetis in illo caritate.
Ideo enim & scripsi ut cogno-
scam experimentum uorum.
an in omnibus obedientes sitis.
Cui autem aliquid donastis: & ego.
Nam & ego quod donauit. siquid do-
nauit propter uos in persona christi.
ut non circumuemamur

a sathana. Non enim ignora-
mus cogitationes eius.
Cum uenissem autem troa-
dem propter euangelium christi.
& ostium in apertum est
in domino: non habui requiem
spiritui meo. eo quod non inue-
nerim titum fratrem meum. Sed
ualefaciens est. profectus sum
in macedoniam. Deo autem
gratias. qui semper triumphat
nos in christo iesu. & odorem noti-
cie sue manifestat per nos
in omni loco. Quia christi bonus
odor sumus deo. in iis qui
salui fiunt. & in iis qui per-
eunt. Alius quidem odor
mortalis in morte. alius autem
odor uitae in uitam. Et ad hec
quis tam idoneus? Non enim
sumus sicut plurimum adul-
terantes uerbum dei. sed ex
sinceritate sicut ex deo coram
deo in christo loquimur. Inci-
pimus iterum nosmet ipsos
commendare. Aut nunquid
egemus sicut quidam com-
mendatiui epistolis ad uos
aut ex uobis? Epistola nostra
uos estis scripta in cordibus

mris. que seruat & legitur
 ab omnib; hominib;. mani-
 festati qm̄ epta estis xpi. mi-
 nistrata a nobis. & scripta
 non atramento sed spū dei
 uiuū. non in tabulis lapide-
 is. sed in tabulis cordis car-
 iduciam /nalibus.
 talem habemus p̄ xpm̄ ad
 dñm. non quod sufficientes
 simus cogitare aliquid a
 nobis quasi ex nobis. sed suf-
 ficientia nr̄a ex deo est. qui
 & idoneos nos fecit ministros
 noui testamenti. non littera
 sed spū. Littera enim occidit.
 sp̄s autem uiuificat. Qd̄ si
 ministratio mortis litteris
 deformata in lapidibus fu-
 it in glām. ita ut non pos-
 sent intendere filii isrl̄ in
 faciem moȳsi p̄pter glām uul-
 tus eius que euacuatur: qm̄
 non magis ministratio sp̄s
 erit in glām. Nam si mini-
 stratio damnationis glā est:
 multo magis abundat mi-
 nisteriū iusticie in glām.
 Nam nec glorificatum est qd̄
 claruit in hac parte. p̄pter

excellentem glām. Si enim
 qd̄ euacuatur per glām est:
 multo magis qd̄ manet in
 glām est. Habentes ḡ talem
 spem. multa fiducia utimur.
 Et sicut moȳses ponebat ue-
 lamen sup̄ faciem suam: ut
 non intenderent filii israhel
 in faciem ei. Qd̄ euacuatur.
 sed obtunsi sunt sensus eorū.
 Usq; in hodiernum em̄ diem
 idipsum uelamen in lectio-
 ne ueteris testamenti ma-
 net non reuelatū. qm̄ in
 xpo euacuatur. Sed usq; in
 hodiernum diem cū legitur
 moȳses: uelamen est positū
 super cor eorum. Cum autē
 conuersus fuerit ad dñm: au-
 feretur uelamen. Dñs autē
 sp̄s est. Ubi autē sp̄s dñi: ibi
 libertas. Nos uero om̄s reuela-
 ta facie glām dñi specular-
 tes. in eandem imaginem
 transformamur a claritate
 in claritatē. tanquā a dñi spū.
 deo habentes hanc
 ministracionē iuxta qd̄ in
 iochiam consecuti sumus. non
 deficiamus: sed abdicamus

occulta dedecoris non ambu-
lantes in astutia. neq; adul-
terantes uerbum dei. sed in
manifestatione ueritatis.
cōmendantes nosmet ipsos
ad omnē conscientiā homi-
num corā deo. Qd si etiam
optum est euanglium nr̄m:
in iis qui pereunt optū est
in quibus d̄s huius secl̄i ex-
cecavit mentes infidelium.
ut non fulgeat illumina-
tio euangelii gl̄e xp̄i. q̄ est
imago dei. Non enim nosmet
ipsos predicamus. sed ihs̄m
xp̄m dñm nr̄m. nos autem
seruos ur̄os p̄ ihs̄m. Qm̄ d̄s q̄
dixit de tenebris lucem splen-
descere: illuxit in cordib; nr̄is
ad illuminationē scientiē
claritatis dei in facie xp̄i ihs̄m.
Habemus autem
thesaurum istum in uasis
fictilibus. ut sillimitas sit
uirtutis dei. & non ex nobis.
In omnib; tribulationē pati-
mur. sed non angustiatur.
Aporiamur. sed non destrui-
Persecutionē patimur. sed n̄
derelinquimur. Deicimur.

sed non perimus. Semp mor-
tificationem ihs̄m in corpore
nr̄o circumferentes. ut &
uita ihs̄m in corporib; nr̄is
manifestetur. Semp enim
nos qui uiuimus in mortem
tradimur p̄pter ihs̄m. ut &
uita ihs̄m manifestetur in
carne nr̄a mortali. Ergo
mors in nobis operatur. ui-
ta autē in uobis. Habentes
autē eundē sp̄m fidei: sicut
scriptum est. credidi p̄pter
qd̄ locutus sum. & nos cre-
dimus p̄pter qd̄ & loquimur.
scientes qm̄ qui suscitauit
ihs̄m. & nos cum ihs̄m suscita-
bit. & constituet uobiscum.
Omnia enim p̄pter uos. ut
gl̄a abundans per multos
gr̄arum actione abundet
in gl̄am dei. Propter qd̄ non
deficimus. Sed licet is qui fo-
ris est nr̄ homo corruptē:
tamen is qui intus est reno-
uatur de die in diem. Id enim
qd̄ in presenti est momenta-
neum & leue tribulationis
nr̄e. supra modum in silli-
mitate eternū gl̄e pondus

operatur in nobis. non con-
templantibus que uidentur.
sed que non uidentur. Que
enim uidentur: temporalia
sunt. que autem non uiden-
tur: eterna sunt.

Sciamus enim quoniam si terre-
stris domus nostra huius habi-
tationis dissoluatur: quod edi-
ficatione ex deo habemus.
domum non manufactam.
eterna in celis. Nam et in hoc
ingemiscimus. habitatione
mixta que de celo est super-
indui cupientes: si tamen
uestra non nudi inueniamur.

Nam et qui sumus in hoc ta-
bernaculo ingemiscimus.
grauati eo quod nolumus
expoliari sed superuestiri. ut
absorbeat que mortale
est auita. Qui autem efficit
nos in hoc ipsum deus: qui de-
dit nobis pignus spiritus. Auden-
tes igitur semper. et scientes
quoniam dum sumus in corpore:
peregrinamur a domino. Per
fidem enim ambulamus.
et non per speciem. Audemus
autem. et bonam uoluntate

habemus magis peregrinari
a corpore. et presentes esse ad
dominum. Et ideo contendimus
siue absentes siue presentes
placere illi. Omnis enim nos
manifestari oportet ante
tribunal christi. ut referat u-
nusquisque propria corporis
partem que gessit. siue bonum siue
malum.

Scientes ergo timorem dei. ho-
minibus suademus. deo autem
manifesti sumus. Spiritus autem et
in conscientia uestra manife-
stos nos esse. Non iterum nos com-
mendamus uobis. sed occasio-
nem damus uobis. gloriandi
pro nobis. ut habeatis ad eos
qui in facie gloriantur. et non
in corde. Siue enim mente
excedimus: deo. Siue sobrii
sumus: uobis. Caritas enim
christi urget nos. estimantes
hoc. quoniam si unus pro omnibus
mortuus est. ergo omnes mor-
tui sunt. Et pro omnibus mortuus
est: ut qui uiuunt iam non
sibi uiuant. sed ei qui pro ipsis
mortuus est et resurrexit.

Itaque nos ex hoc neminem

nouimus sedm carnē. Et si
cognouimus sedm carnem
xp̄m: sed nunc iam non no-
uimus. Siqua ḡ in xp̄o no-
ua creatura: uetera transie-
runt. ecce facta sunt noua.
Omnia autē ex deo qui recon-
ciliat nos sibi p̄ xp̄m. &
dedit nobis ministerium
reconciliationis. Quinquē
d̄s erat in xp̄o mundum re-
concilians sibi. non reputans
illis delicta ipsorum. & po-
suit in nobis uerbum recon-
ciliationis. Pro xp̄o ergo le-
gatione fungimur. tanquā
deo exortante per nos. Ob-
secramus p̄ xp̄o. reconcilia-
mini deo. Cum qui non no-
uerat peccatum. p̄ nobis
peccatū fecit. ut nos effice-
remur iusticia dei in ipso.

Ad iuuantes autē exortamur.
ne in uacuum grām dei reci-
piatis. At enim. Tempore
accepto exaudiui te. & in
die salutis adiuui te.

Ecce nunc tempus acce-
ptabile. ecce nunc dies salu-
tis. Neminē dantes ullam

offensionem. ut non utcu-
peretur ministerium n̄m.
Sed in omnib; exhibeamus
nosmetipsos sicut dei mini-
stros. in multa patientia.
in tribulationib; . in neces-
sitatibus. in angustiis. in
plagis. in carcerib; . in sedi-
tionibus. in laboribus. in in-
gulis. in ieiuniis. in castitate.
in scientia. in longanimita-
te. in suauitate. in sp̄u sc̄o.
in caritate non ficta. in uer-
bo ueritatis. in uirtute dei.
per arma iusticie. a dextris
& a sinistris. per glām & igno-
bilitatē. p̄ infamiā & bonā
famiā. ut seductores & ue-
races. sicut qui ignoti & co-
gniti. quasi morientes &
ecce uiuimus. ut castigati
& non mortificati. quasi
tristes semp̄ autē gaudentes.
sicut egentes multos autē
locupletantes. tanquā ni-
hil habentes. & omnia possi-
Os n̄m sc̄dentes.
patet ad uos o corinthū.
Cor n̄m dilatātū est. Non
angustamini in nobis. angu-

stamini autē in visceribus
 uris. Candē autē habentes
 remunerationē. tanquam
 filius dico. dilatamini & uos.
 & nolite iugum ducere cū
 infidelibus. Quē enim parti-
 cipatio iusticie cū iniquita-
 te. Aut que societas luci ad
 tenebras. Quē autē conuen-
 tio xpi ad belial. Aut que
 pars fideli cum infideli.
Qui autem consensus templo
 dei cum idolis. Vos enim
 estis templum dei uiui. sicut
 dicit d̄s. Qm̄ inhabitabo in
 illis & ambulabo. & ero illoꝝ.
 d̄s. & ipsi erunt michi popl̄s.
Propter qd̄ exiit de medio eoz.
 & separamini dicit d̄s. &
 immundum ne tetigeritis.
 & ego recipiam uos. & ero
 uobis in patrem. & uos eritis
 m̄ in filios & filias. dicit d̄s
 omnipotens. Has ḡ haben-
 tes p̄missiones carissimi.
 mundemus nos ab om̄i inq̄-
 namēto carnis & sp̄s. p̄fici-
 entes sc̄ificationē in timore
 d̄ni. Capte nos. Neminē le-
 simus. neminē corrupimus.

neminē circumuenimus. Non
 ad condemnationē uram di-
 co. P̄dixi enim qd̄ in cordib;
 uris estis. ad commoriendū.
 & ad conuiuendum.
Multa in fiducia est ap̄d
 uos. multa in gloriatio p̄
 uobis. Repletus sum conso-
 latione. sup̄abundo gaudio
 in omni tribulatione nr̄a.
 Nam & cū uenissemus in aeco-
 nam. nullā requiē habuit
 caro nr̄a. sed omnē tribula-
 tionem passi. Fortis pugne.
 intus timores. Sed qui con-
 solatur humiles. consolat̄
 est nos d̄s in aduentu t̄ci.
Non solum in aduentu ei. sed
 etiam in consolatione qua
 consolatus est in uobis. refe-
 tens nobis ur̄m desiderium.
 ur̄m flectū. ur̄am emulatio-
 nem p̄ me. ita ut magis
 gauderem. Qm̄ & si contri-
 stauit uos in epl̄a. non me
 pentet. & si penteret. U-
 dens qd̄ epl̄a illa & si adho-
 ram uos contristauit. nunc
 gaudeo. non quia contri-
 stati estis. sed quia contri-

stati estis ad penitentiam.
Contristati enim estis secundum
dominum. ut in nullo detrimen-
tum patiamini ex nobis.
Que enim secundum dominum tristitia
est: penitentiam in salutem
stabilem operatur. Seculi
autem tristitia. mortem ope-
ratur. Ecce enim hoc ipsum
secundum dominum contristari uos.
quantam in uobis operatur
sollertudinem. sed defensionem.
sed indignationem. sed
timorem. sed desiderium. sed
emulationem. sed uindictam.
In omnibus exhibuistis uos in
contaminatos esse negotio.
Igitur si scripsi uobis. non
propter eum qui fecit iniuriam.
nec propter eum qui passus
est. sed ad manifestandam
sollertudinem uestram. quam
pro uobis habemus coram deo.
In deo consolati sumus. In con-
solatione autem uestra. abundan-
tius magis gauisi sumus
super gaudio uestro. quia resectus
est spiritus eius ab omnibus uobis.
Et siquid apud illum gloriatus
sum de uobis: non sum con-

fusus. Sed sicut omnia uobis
in ueritate locuti sumus.
ita et gloriatio uestra que fuit
ad uestrum. ueritas facta est.
Et uiscera eius abundantius
in uobis sunt. remissio-
nis omnium uestram obedientiam.
quoniam cum timore et tremore
excepistis eum. Gaudeo. quod
in omnibus confido in uobis.
Notam autem facimus
uobis fratres gratiam dei que data
est in ecclesiis macedonie.
quod in multo experimento
tribulationis abundantia
gaudium ipsorum fuit. et altis-
sima paupertas eorum abun-
dauit in diuitias simplicitatis
eorum. Quia secundum uirtutem.
testimonium illis reddo. et
supra uirtutem uoluntarii
fuerunt. cum multa exhorta-
tione obsecrantes nos gratiam
et communicationem ministe-
rii. quod sit in seors. Et non sic
spauimus: sed semet ipsos
cederunt primum domino. dein
de nobis pro uoluntatem dei.
ita ut rogaremus uestrum. ut
que admodum ceperit: ita et

perficiat in uobis etiā grām istam. Sed sicut in omnibus abundatis. fide & sermone & scientia. & omni sollicitudine. & caritate ur̄a in nos: ut & in hac grā abundetis.

Non quasi imperans dico. sed per aliorum sollicitudinem. etiam ur̄e caritatis ingenū bonum comprobans.

Seruis enim grām dñi nr̄i ih̄u xp̄i. qm̄ ppter uos egen̄ factus est cum eēt diues. ut illius inopia uos diuites ef̄ fecit. Et consilium in hoc do.

Hoc enim uobis utile est. qui non solum facere. sed & uelle expistis. ab anno priore.

Nunc uero & facto perficite.

Ut quēadmodum p̄mpt̄ est animus uoluntatis. ita sit & pficiendi ex eo qd̄ habetis.

Si enim uoluntas p̄mpta est: scdm̄ id qd̄ habet accepta est. non scdm̄ qd̄ non habet.

Non enim ut aliis sit remissio. uobis autē tribulatio. Sed ex equalitate in presenti tē pore ur̄a abundantia illoꝝ inopiam suppleat. ut &

illorum abundantia ur̄e inopie sit supplementum: ut fiat equalitas. sicut scriptum est. Qui multum: non abundauit. Et qui modicū: non minorauit. Grās autē deo. qui dedit eandem sollicitudinem p̄ uobis in corde ur̄a.

Quā exhortationē quidē suscep̄t. Sed cum sollicitior eēt: uoluntate sua p̄fectus est ad uos. Misimus etiam cū illo fr̄em. cuius laus est in euanḡelio per om̄s eccl̄as. Non solum autē. sed & ordinatus est ab eccl̄is comes peregrinationis nr̄e in hanc grām que ministratur a nobis ad dñi glām. & destinata uoluntate nr̄am. deuitantes hoc. nequis nos utcuperet in hac plenitudine que ministratur a nobis in glām dei.

Prouidemus enim bona. non solū corā deo. sed etiā corā hominibus. Misimus autē cū illis & fr̄em nr̄m. quem p̄bauimus in multis sepe sollicitū eē. nunc autē multo sollicitiore confidentia

multa in uos. siue p̄ t̄co q̄
est socius m̄s & in uobis ad
iutor. siue fr̄s n̄ri apti eccle
siarum gl̄e x̄pi. Oſtensionē
ergo que est caritatis ūre.
& ūre p̄ uobis gl̄e. in illos
ostendite in facie eccl̄arū dei.

Nam de ministerio
quod sit in sc̄os. ex abundan
ti est michi scribere uobis.
Scio enim p̄mptū animum
ur̄m. Pro quo de uobis glo
rior apud macedonas. q̄m
achaa parata est ab anno
p̄terito. & ūra emulatio
p̄uocauit plurimos. Misim̄
autē fr̄s. ut ne qd̄ gl̄amur
de uobis. euacuetur in hac
parte. It̄ quemadmodum
dixi parati sitis. Ne cū uene
runt mecū macedones. & in
uenerunt uos imparatos.
erubescamus nos ut non di
cam uos. in hac substantia.
Necessarium q̄ existimaui ro
gare fr̄s. ut p̄ueniant ad
uos & p̄parent repromis
sam benedictionē hanc para
tam eē. sic quasi benedictio
nem. non quasi auariciam.

Hoc autem dico. Qui parce se
minat: parce & metet. Et q̄
seminat in benedictionibus:
de benedictionibus & metet.

Unusquisq; prout destinauit
in corde suo. non ex tristitia
aut necessitate. Hilarē enī
datozem diligit d̄s. Potens
est autē d̄s omnē grām ab
undare facere in uobis. ut
in omnib; semper omnem
sufficienciam habentes. ab
undetis in omne opus bonū
sicut scriptum est. Disp̄sit
dedit pauperibus. iusticia
eius manet in eternum. Qui
autē administrat semen se
minanti: & panē ad man
ducandum prestabit. &
multiplicabit semen ur̄m.
& augebit incrementa fru
gum iusticie ūre. Ut in omnib;
locupletati. abundetis in om̄em
simplicitatē que operatur
p̄ nos gr̄arum actionem deo.
Qm̄ ministerium huius officii
non solum supplet ea que
desunt seīs. sed etiā abundat
p̄ multas gr̄arum actiones
in d̄no. per probationem

172
ministerium huius. glorificantes
dñm in obedientia confessionis
uñe in euangelio xpi. & sim-
plicitate communicationis
in illos & in om̄s. & ipsorum
obsecratione p̄ uobis deside-
rantium uos p̄pter eminen-
tem grām dei in uobis. Grās
autē deo super inenarrabili
dono eius.

Pse autē ego paulus obsecro
uos p̄ mansuetudinē & mo-
destiam xpi. qui in facie q̄dē
humilis inter uos. absens au-
tem confido in uobis. Rogo
autē. ne presens audeam per
eam confidentiam qua existi-
mor audere in quosdam. qui
arbitrantur nos tanquā se-
cundū carnē ambulamus. In
carnē enī ambulantes. non
secūm carnē militamus. Nam
arma militie n̄re non carna-
lia. sed potentia deo ad de-
structionēmunitionū. Con-
silia destruentes & omnem
altitudinē extolentem se
aduersum scientiā dei. & in
captiuitatē redigentes omnē
intellectū in obsequium xpi.

& in p̄mptu habentes ulcisci
omnem inobedienciā. cum
impleta fuerit ur̄a obedientia.
Que secūm faciem sunt uidete.
Siquis confidit sibi xpi se eē:
hoc cogitet iterum apud se.
quia sicut ipse xpi est: ita &
nos. Nam & si amplius aliqd
gloriatuſ fuerō de potestate
nr̄a. quam dedit dñs in edi-
ficationē & non in destructio-
nem ur̄am: non erubescam.

Ut autē non existimer tanquā
terre uos per epistolas. qm̄
quidem epistole inquit gra-
ues sunt & fortes. presentia
autē corporis infirma. & ser-
mo contemptibilis: hoc cogi-
tet qui eiusmodi est. quia qua-
les sumus uerbo per epistolas
absentes: tales & presentes
in facto. Non enim audemus
inserere aut comparare nos
quibusdam q̄ seip̄os cōmen-
dant. Sed ipsi in nobis nosmet
ipsos metientes. & comparan-
tes nosmet ipsos nobis. Nos
autē non in inmensum glo-
riabimur. sed secūm mensurā
regule quā mensus est nobis

ds. mensuram percingendi
usq; ad uos. Non enim quasi
non ptingentes ad uos: sup
extendimus nos. Usq; ad uos
enim peruenimus in euange
lio xpi. non in immensu glo
riantes in alienis laboribus.
spem autem habentes crescen
tis fidei ur̄y. in uobis magni
ficari scdm regulam nr̄am
in abundantia. etiā nulla
que ultra uos sunt euange
lizare. non in aliena regula
in us que preparata sunt glo
riari. Qui autem gloriatur:
in dno gloriatur. Non enim
qui se ipsum comendat ille
pharus est: sed que ds comen
tina fusi f dat.
neretis modicu quid insipi
entis mee. Sed & supportate
me. Simulor enim uos dei e
mulatione. Despondi enim
uos uniuirgine castam
exhibere xpo. Timeo autem
ne sicut serpens euam sedu
xte astucia sua. ita corrump
antur sensus ur̄i. & exci
dant a simplicitate que est
in xpo ihs. Na si is q uenit

alium xpm predicat quem
non predicauimus. aut aliu
spm accepit que non acce
pistis. aut aliud euangeliu
qd non recepistis: recte pate
remini. Existimo enim nichil
me minus fecisse a magis
aptis. Nam & si impertus su
sermone: sed non scientia.
In omnib; autē manifestus
sum uobis. Aut nunquid
peccatum feci meipsum hu
milians ut uos exaltemini.
qm gratis euangelium dei
euangelizaui uobis. Alias
ecclesias expoliam. accipiens
stipendium ad ministerium
ur̄i. Et cum eem apd uos &
egerem: nulli onerosus fui.
Nam qd in decrat: suppleuerit
fcs qui uenerit a macedonia.
Et in omnib; sine onere me
uobis seruaui. & seruabo. Et
ueritas xpi in me: qm hec
gloratio non infringetur
in me. in regionibus achate.
Quare: Quia non diligo uos?
Ds scit. Qd autē facio: & facia:
ut amputet occasionem coru
qui uolunt occasionem. ut

in quo gl'antur tales inue
mantur sicut & nos. Nam
eiusmodi pseudo apti. ope
rari subdoli. transfigurant
se in aplos xpi. Et non miru.

In pse enim sachanas transfi
gurat se in angelum lucis.

Non est q' magnum. si ministri
eius transfigurentur uelut
ministri iusticie. quorum fi
nis erit scdm opera ipsoru.

Terum dico. nequis
me putet insipientem. Alio
quin. uelut insipientem acci
p'te me: ut & ego modicum
quid gl'orier. Qd loquor. non
loquor scdm dm. sed quasi
in insipientia. in hac substan
tia gl'e. Qm multi gl'antur
scdm carne. & ego gloriabor.

Libenter em' sufferetis insipien
tes. cum sitis ipsi sapientes.

Sustinetis enim si quis uos in
seruitute redigit. si quis deuo
rat. si quis accipit. si quis extol
litur. si quis in faciem uos
cedit. scdm ignobilitatem
dico. quasi nos infirmi fue
rimus in hac parte. In q' q's
audet. in insipientia dico.

audeo & ego. Hebrei sunt:
Et ego. Israelite sunt: Et ego.
Semen abrahe sunt: Et ego.
Ministri xpi sunt: Et ego. Ite
minus sapiens dico. plus ego.

In laboribus plurimis. in car
ceribus abundantius. in pla
gis supra modum. in mortib;
frequenter. A iudeis quinq's
quadragenas. una minus ac
cepi. Ter unguis cesus sum. se
mel lapidatus sum. ter nau
fragium feci. Nocte & die in
pfundo maris fui. In itinerib;
sepe. periculis fluminu. peri
culis latronum. periculis
ex genere. periculis ex genti
bus. periculis in ciuitate.
periculis in solitudine. pericu
lis in mari. periculis in falsis
fratribus. In labore & erumna.
in uigiis multis. in fame
& siti. in ieiuniis multis. in
frigore & nuditate. Preter
illa que extrinsecus sunt in
stantia mea cotidiana. solli
cuido omnium seclariu. Quis
infirmat. & ego non infirmor.

Quis scandalizatur. & ego non
unor. Si gl'ari oportet. que

infirmittatis mee se glabor.
D's & pater dñi nr̄i ih̄u xpi sc̄i
qui est benedictus in sc̄la. qđ
non mentior. Damasci pre
positus gentis archie regis:
custodiebat ciuitate dama
scenorum ut me comprehen
deret. Et per fenestram in
sparta demissus sum p̄ mu
rum: & sic effugi manus ei.

Si gloriari oportet:
non expedit quidem. ueniã
autē ad uisiones & reuelati
ones dñi. Scio hominem in
xpo ante annos quattuor
decim. siue in corpore siue
extra corpus nescio d's sc̄i.
raptum huiusmodi usq; ad
tertiu celu. Et scio huiusmodi
hominē siue in corpore siue
extra corpus nescio d's sc̄i:
qm̄ raptus est in paradisu.
& audiuit archana uerba
que non licet homini loq;
Pro huiusmodi gloriabor:
p̄ me autē nichil nisi in in
firmitatib; meis. Nam & si
uoluerō glari: non ero in
p̄tens. Veritate enim dicam.
Pateo autē. neq; me existimet

supra id qđ uidet me. aut
audiat aliquid ex me. Et ne
magnitudo reuelationum
extollat me: datus est in
stimulus carnis mee angls
sathane. ut me colafiret.

Propter qđ ter dñm rogau
it discederet a me. Et dixit
m̄. Sufficit t̄ gr̄a mea. Nã
uirtus in infirmitate pficit̄.

Libenter igitur gloriabor
in infirmitatibus meis: ut
inhabitet in me uirtus xpi

Propter qđ placeo in in
firmitatibus. in contumeliis.
in necessitatibus. in persecu
tionibus. in angustiis p̄ xpo.

Cum enī infirmor: tunc po
tens sum. Factus sum in
p̄tens. uos me coegistis. Ego enī
debi auobis commendari.

Nichil enim minus feci. ab in
qui sunt supra modu apti.

Tameñ nichil sum: signa ta
men apti facta sunt sup uos.
in omni patientia. in signis
& p̄digiis & uirtutibus. Qđ
est enim qđ minus habuistis
p̄ ceteris ecclesiis. nisi qđ ego
ipse non grauau uos. Do

nate in hanc iniuriā.

Ecce tertio hoc paratus sum uenire ad uos: & non ero grauis uobis. Non enim quero que uia sunt: sed uos. Hec enim debent filii parentibus thesaurizare. sed parentes filiis. Ego autē libentissime impendam. & super impendar ipse p animabus uis. licet uos plus diligens minus diligat. Sed esto. ego uos non grauau. sed cū cēm astutus. dolo uos cepi. Nunquid per aliquem eorū quos misi ad uos. circumueni uos? Rogaui tū. & misi cū illo frēm. Nunquid tū circumueni uos? Nonne eodem spū ambulauimus? Nonne isdem uestigis? Olim putatis. qd excusemus nos apd uos. Corā deo in xpō loquimur. Omnia autē carissimi ppter urām edificationē. Timeo enim ne forte cū uenero. non quales uolo inueniā uos. & ego inueniar a uobis qualē non uultis. He forte contentiones. emulationes. animositates. dissen-

siones. detractiones. susurrationes. inflationes. seditiones sint inter uos. Ne iterū cum uenero. humiliet me d's apd uos. & lugeam multos ex iis qui ante peccauerunt. & non egerunt penitentiam super immundicia & fornicatione & impudicia quā gesserunt. Ecce hoc tertio uenio ad uos. In ore duorū uel trium testium stabit omne uerbum.

Predixi & predico. ut presens bñ & nunc absens. iis qui ante peccauerunt. & ceteris omnib; qm si uenero iterū: non parcam. An experimentū queratis eius qui in me loquitur xpē. qui in uobis non infirmat. sed potens est in uobis: Nā & si crucifixus est ex infirmitate: sed uiuit ex uirtute dei. Nam & nos infirmi sumus in illo. sed uiuimus cū eo ex uirtute dei in uobis. Vosmet ipsos temptate. Si estis infide. ipsi uos pbate. An non cognoscetis uosmet ipsos.

quia xpe ius in uobis est.
nisi forte repbi estis. S'po
autē qd cognoscatis. qā nos
non sumus repbi. Oramus
autē dñm. ut nichil mali fa
ciatis. Non ut nos p'ba pa
reamus. sed ut uos qd bonū
est faciatis. nos autē ut rep
bi simus. Non enim possum'
aliqd aduersus ueritatē. sed
p' ueritate. Gaudemus enim.
quando nos infirmi sumus.
uos autē potentes estis. hoc
& oram'. uiam confirmatio
nem. Ideo hec absens scribo.
ut non presens durus agā
sedm potestatem quā dñs
dedit michi in edificationē
& non in destructionē uiam.
De cetero frs gaudete. p'fecti
estote. Exortamini. idem sa
p'te. Pacem habete. & dñs pa
cis & dilectionis erit uobiscū.
Salutate inuicē in osculo scō.
Salutate uos omīs scī. Gratia
dñi nrī ihū xpī & caritas
dei. & cōmunicatio scī sps
cum omnibus uobis. amen.

Explicit eptā scda ad corin

thos scripta de macedonia. uersus. D. x.

**Incipit argumentum eptē
ad galathas.**

Galathę sunt greci.
Hi uerbū ueritatis
primum ab aptō acceperūt.
sed post discessum eius tem
ptati sunt a falsis aptis. ut
in legem & circumcisionem
uerterentur. Hos apt's reuo
cat ad fidem ueritatis. scri
bens eis ab epheso.

Explicit argumentum.

Incipiunt capitula.

Mittor quod sic tam cito.

Deinde post annos tres.

Cum autē uenisset cephas antiochia.

De insensatis galathis.

Frs. sedm hominem dico.

Dico autem quanto tempore.

Fratres. obsecro uos.

Dicite michi q' sub lege estis.

Certe ego paulus dico uobis.

Uos autē in libertatē uocati estis.

Frs. & si preoccupat' fuerit homo.

Videte qualib; litteris scripsi uobis.

Explicit capitula.

Incipit eptā ad galathas.

AULVS
APL'S
NON

Mab hominib; neq; p hominem. sed per ihsu xpm & dnm patre qui suscitauit eum a mortuis. & q mecum sunt omis fis. ecclesijs gala tie. Gra uobis & pax a deo patre & dno ihsu xpo. qui dedit se metipsum pro peccatis nris. ut emerret nos de p seculi seculo nequam. scdm uoluntate dei & patris nri. cui est gla in secla seclor am.

Mior qd sic tam cito transferrimmi ab eo qui uos uocauit in gram xpi in aliud euangelium. qd non est aliud nisi sunt aliqui q uos conturbant. & uolunt conuertere euangelium xpi. Sed licet nos aut angls de celo euangelizet uobis preter qua qd euangelizauimus uobis: anathema sit. Sicut p dxi & nunc iteru dico. si quis uobis euan

gelizauerit preter id qd accepistis: anathema sit. Modo enim hominibus suadeo. an deo? Aut quero hominibus placere? Si adhuc hominibus placerem: xpi seruis non eem. Notum em uobis facio fis euangelium qd euangelizati est a me: qa non est scdm hominem. Neq; enim ego ab homine accepi illud neq; didici. sed per reuelatione ihsu xpi. Audistis enim conuersatione mea aliquando in iudaismo: qm supra modum persequabar eccliam dei. & expugnabam illam. & pfectebam in iudaismo supra multos coetaneos meos in genere meo. abundantius emulatores existens paternarum mearum traditionu. Cum autem complacuit ei qui me segregauit de utero matris mee. & uocauit p gram sua. ut reuelaret filium suu in me. ut euangelizare illu in gentibus: continuo non adquirem carni & sanguini. neq; ueni ierosolimam ad antecesso

res meos aptos. sed abii in arabiam. & iterum reuersus sum damascum.

Deinde post annos tres ueni ierosolimam uidere petrum. & mansi apud eum diebus quindecim. Alium autem aptorum uidi neminem. nisi iacobum fratrem domini. Que autem scribo uobis. ecce coram deo quia non mentior. Deinde ueni in partes syrie & cilicie. Etiam autem ignotus facie ecclesis iudeis. que erant in christo. Tantum autem auditum habebant. quoniam quod persequeretur nos aliquando: nunc euangelizat fidem quam aliquando expugnabat. & in me clarificabant dominum. Deinde post annos quatuordecim iterum ascendi ierosolimam cum barnaba assumpto & tito. Ascendi autem secundum reuelationem. & contuli cum illis euangelium quod predicabo in gentibus. Seorsum autem uisus qui uidebantur esse aliquid. ne forte inuacuum currerem aut cucurrissem. Sed neque

titus qui mecum erat cum esset gentilis: compulsus est circumcidi. Sed propter subito ductos falsos fratres qui subito uenerunt explorare libertatem nostram quam habemus in christo iesu. ut nos in seruitutem redigerent: neque ad horam cessimus subiectioni. ut ueritas euangelii permaneat apud uos. Ab his autem qui uidebantur esse aliquid quales aliquando fuerunt: nichil mea interest. Deus personam hominis non accipit. Michi autem qui uidebantur esse aliquid: nichil contulerunt. Sed e contra cum uidissent quod creditum est in euangelium preputum sicut & petro circumcisionis. qui enim operatus est petro in apostolatam circumcisionis operatus est & in inter gentes. & cum cognouissent gratiam que data est in iacob: & cephas & iohannes qui uidebantur columnae esse: dexteras dederunt in & barnabe societatis. ut nos in gentes. ipsi autem in circumcisionem. tantum ut pauperum

memores essemus. Qd etiam sollicitus fui hoc ipsu facere.

Cum autē uenisset cephas antiochiam: in facie ei restit. q̄a reprehensibilis erat. Prius enim quā ueniret quidam ab iacobo: cū gentib; edebat. Cū autē uenissent: subtraheret & sequebatur se. timens eos qui ex circumcisione erant. Et simulationi ei consenserūt ceteri iudei. ita ut & barnabas duceretur ab eis in ipsam simulationē. Sed cū uidissem qd non recte ambularent ad ueritatē euangelii: dixi cephe corā omnib; . Si tu cū iudeus sis. gentilitate & non iudaice uiuis: quom̄ gentes cogis iudicare? Nos natura iudei. & non ex gentib; peccatores. **S**cientes autē qd non iustificatur homo ex operibus legis. nisi per fidem ihs xpi: & nos in xpo ihs credidimus. ut iustificemur ex fide xpi & n̄ ex opib; legis. ppter qd ex opib; legis non iustificabitur omnis caro. Qd si querentes

iustificari in xpo. inuenti sumus & ipsi peccatores: nunquā xpc peccati minister est: Absit.

Si enim que destruxi hec iterū edifico: preuaricatorē me constituo. Ego enim p legē legi mortuus sum. ut deo uiuam. Xpo confixus sum cruci. Uiuo autē iam n̄ ego. uiuit uero in me xpc. Quod autē nunc uiuo in carne in fide uiuo filii dei. q̄ dilexit me. & tradidit seipsum p me.

Non abicio grām dei. Si enim per legem iusticia: ergo xpc gratis mortuus est.

Consensati galache. quis uos fascinauit ueritati non obedire. ante quorū oculos ihs xpc pscriptus est & in uob crucifixus: Hoc solum uolo a uobis discere. Ex operibus legis spm̄ accepistis. an ex auditu fidei? Sic stulti estis. ut cū spū experitis: nunc carne consumamini. Tanta passi estis sine causa. si tamen sine causa. Qui ḡ tribuit uobis spm̄. & opatur uirtutes in uobis: ex opib; legis. an ex

auditu fidei: Sicut abrahā
credidit deo. & reputatum
est ei ad iusticiam. Cognosca
te ḡ. quia q̄ ex fide sunt:
hi sunt filii abrahe. Proui
dens autē scriptura. q̄a ex
fide iustificat gentes deus:
pronunciante abrahe. q̄a
benedicentur in te omnes
gentes. Igitur qui ex fide
sunt: benedicentur cum fi
deli abraham. Quicumq; enī
ex operib; legis sunt: sub
maledicto sunt. Scriptum
est enī. Maledictus omnis q̄
non p̄manserit in omnib;
que scripta sunt in libro le
gis. ut faciat ea. Quī autem
in lege nemo iustificatur
ap̄d dñm: manifestum est
quia iustus ex fide uiuit.
Lex autē non est ex fide. sed q̄
fecerit ea. uiuet in illis. Xp̄e
nos redemte de maledicto
legis. factus p̄ nobis maledi
ctum. q̄a scriptū est. male
dictus omnis q̄ pendet in
ligno. ut in gentibus bene
dictio abrahe fieret in xp̄o
iñu. ut pollicitationē sp̄s

accipiamus p̄ fidem.

ḡs. sedm̄ hominē dico.
Tamen hominis testamen
tū confirmatū nemo sper
nit. aut sup̄ordinat. Abra
he dicte sunt p̄missiones.
& semini eius. Non dicit in
seminib; quasi in multis.
sed quasi in uno. in semine
tuo. qui est xp̄e. Hoc autem
dico. Testamentū confirma
tū a deo que post quadrin
gentos & triginta annos
facta est lex. non irritū facte
ad euacuandam p̄missionē.
Nam si ex lege hereditas: iam
non ex p̄missione. Abrahe
autē p̄ rep̄missionem do
nauit d̄s. Quid ḡ lex? Pro
pter transgressiones posita
est: donec ueniret semen
cui p̄miserat. ordinata p̄
angelos in manu mediato
ris. Mediator autē unus
non est: d̄s autem unus est.
Lex ḡ aduersus p̄missa dei.
Absit. Si enim data ēēt lex
que posset uiuificare: uere
ex lege ēēt iusticia. Sed con
cluse scriptura omnia sub

peccato. ut pmissio ex fide
 ihs xpi daretur credentib;
Prius autē quā ueniret fides:
 sub lege custodiebamur
 conclusi in eā fidē que reue
 landa erat. Itaq; lex peda
 gogus nr̄ fuit in xpo. ut
 ex fide iustificemur. At u
 bi uenit fides: iam non fu
 mus sub pedagogo. Om̄s
 enī filii dei estis per fidem
 in xpo ihs. Quicumq; enim
 in xpo baptizati estis: xpm̄
 induistis. Non est iudeus
 neq; grecus. non est seruus
 neq; liber. neq; masculus
 neq; femina. Om̄s enim uos
 unū estis in xpo ihs. Si autē
 uos xpi: ergo abrahę semen
 estis. scdm̄ pmissionē heredes.

Dico autem. Quanto
 tempore heres paruulus
 est: nichil differt a seruo
 cū sit dñs omnū. sed sub
 tutorib; & actoribus est
 usq; ad presuntam tempus
 a patre. Ita & nos cū essem̄
 paruuli: sub elementis mun
 di eramus seruientes. At ubi
 uenit plenitudo temporis:

misit d̄s filium suum factum
 ex muliere. factū sub lege. ut
 eos qui sub lege erant redime
 ret. ut adoptionem filiorū
 reciperemus. Qm̄ autē estis
 filii dei: misit d̄s sp̄m̄ filii sui
 in corda nr̄a clamantē. abba
 pater. Itaq; iam non es seruus:
 sed filius. Qd̄ si filius: & heres
 per dñm. Sed tunc quidē igno
 rantes dñm. ut qui natura non
 sunt dñi seruebatis. Nunc au
 tem cū cognoueritis dñm. im
 mo cogitati sitis a deo: q̄modo
 conuertimini iterū ad infir
 ma & egena elementa. quib;
 denuo seruire uultis? Dies
 obseruatis & menses. & tēpo
 ra & annos. Timeo uos. ne
 forte sine causa laborauerim
 in uobis. Estote sicut ego. q̄a
 & ego sicut & uos.

Ihs. obsecro uos. Nichil me
 lesistis. Scitis autē q̄a p̄ infir
 mitatē carnis euangelizau
 i uobis iam pridem. & tempta
 tionē uiam in carne mea
 non spreuistis neq; respuistis:
 sed sicut anḡlm̄ dei excepistis
 me. sicut xpm̄ ihs. Vbi est

¶ **Q**ue beatitudo tua: Testimoni-
um enim perhibeo uobis. quia
si fieri potuisset: oculos uos
eruissetis & dedissetis michi.
Ergo inimicus uobis factus sum.
uerum dicens uobis: Emulan-
tur uos non bene. sed exclu-
dere uos uolunt. ut illos e-
mulemini. Bonum autem emu-
lamini in bono semper. &
non tantum cum presens sum
apud uos. Filioli mei quos iterum
parturio donec formet. christe
in uobis. uelle autem esse apud
uos in. & mutare uocem meam:
quonia confundor in uobis.

Dicitur in qui sub lege
uultis esse. legem non legistis:
Scriptum est enim. quoniam abraham
duos filios habuit. unum de
ancilla. & unum de libera. Sed
quod de ancilla: secundum carnem na-
tus est. Qui autem de libera: per
repromissionem. Que sunt per
allegoriam dicta. Hec enim sunt
duo testamenta. Unum quidem
a monte syna in seruitutem
generans. que est agar. Syna
enim mons est in arabia. qui
conmunicatus est ei que nunc

est ierusalem: & seruit cum
filiis suis. Illa autem que sursum
est ierusalem libera est: que est
mater nostra. Scriptum est enim.
Letare sterilis que non parit.
erumpere & clama que non
parit. quia multi filium deser-
te magis quam ei que habet
uirum. Nos autem fratres. secundum
isaac promissionis filii sumus.
Sed quomodo tunc qui secundum
carnem natus fuerat persequeretur
eum qui secundum spiritum: tunc
& nunc. Sed quid dicit scri-
ptura: Uice ancilla & filium eius.
Non enim heres erit filius ancille
cum filio libere. Itaque fratres. non
sumus ancille filii sed libere.
qua libertate nos christe libera-
uit. Stare. & nolite iterum
iugo seruitutis contineri.
Ecce ego paulus dico
uobis. quonia si circumcidi-
mini. christe uobis nichil prode-
rit. Testificor autem rursum
omni homini circumcidenti se.
quoniam debitor est uniuersis le-
gis faciende. Cuacuati estis
a christo qui in lege iustificami-
ni. a gratia excidistis. Hos enim

sp̄m ex fide. sp̄m iusticie expe-
ctamus. Nam in xp̄o in̄o neq;
circuncisio aliquid ualet neq;
preputium. sed fides que p
dilectionē opatur. Curreba-
tis bene. q̄s uos impediunt
ueritati non obedite. Hemi-
ni consensertis. Persuasio
non est ex eo qui uocat uos.

Modicū fermentū. totā massā
corrumpit. Ego confido in
uobis in dño. qđ nichil aliud
sapietis. Qui autē conturbat
uos: portabit iudiciū q̄cumq;
est ille. Ego autē h̄s si circun-
cisionem predicō. qđ adhuc
persecutionem patior. Ligō
euacuatiū est scandalū crucis.

Utinam & abscondantur. qui
uos conturbant.

Vos enī in libertatē uocati
estis h̄s: tantū ne libertatē
in occasionē detis carnis. sed
p caritatem seruite inuicē.

Om̄is enī lex in uno sermone
impletur. Diliges proximum
tuum sicut te ipsum. Qđ si
in uicē mordeatis & comeditis:
uidete ne ab inuicē consuma-
mini. Dico autē. Sp̄ū ambu-

late. & desideria carnis non
perficietis. Caro enī concupi-
scit aduersus sp̄m. sp̄s autē
aduersus carnē. Hec enī sibi
in uicē aduersantur. ut non
quecumq; uultis illa faciatis.

Qđ si sp̄ū ducimini: non estis
sub lege. Manifesta autē s̄t
opera carnis. que sunt. formi-
catio. immundicia. impudi-
cicia. luxuria. idolorū seruit̄.
ueneficia. inimicitie. conten-
tiones. emulationes. ire. rixe.
dissensiones. secte. inuidie. ho-
micidia. ebrietates. cōmessa-
tiones. & his similia. Que pre-
dico uobis sicut dixi. qm̄
q̄ talia agunt: regnum dei
non consequentur. Fructus
autē sp̄s est caritas. gaudium.
pax. patientia. longanimitas.
bonitas. benignitas. fidel. mo-
destia. continentia. castitas.

Aduersus huiusmodi non est lex.
Qui autē sunt xp̄i: carnē suam
crucifixerunt cū uitis & con-
cupiscentiis. Si sp̄ū uiuimus:
sp̄ū & ambulemus. Non effici-
amur inanis gl̄s cupidi: inui-
cē puocantes. in uicē inuidentes.

Frs. & si preoccupatus
fuerit homo in aliquo delicto:
uos qui spirituales estis. huius
modi instruite in spiritu lenita-
tis. considerans tempus. ne
& tu tempteris. Alter alteri
onera portate. & sic adim-
plebitis legem christi. Nam si quis
existimat se aliquid esse cum
nichil sit: ipse se seducte.
Opus autem suum probet unus
quisque: & sic in semetipso
tantum gloriam habebit. &
non in altero. Unus quisque
enim onus suum portabit. Com-
municet autem is qui cathe-
cizatur uerbo. et qui se cathe-
cizat in omnibus bonis. Nolite
errare. deus non irridetur. Qui
enim seminauerit homo: hec
& metet. Qui quod seminat in
carne sua: de carne & metet
corruptionem. Qui autem semi-
nat in spiritu: de spiritu metet ui-
tam eternam. Bonum autem faci-
entes non deficiamus. tempore
enim suo metemus non defici-
entes. Ergo dum tempus habe-
mus: operemur bonum ad omnes.
maxime autem ad domesticos

fidei.

Videte qualibus litteris
scripsi uobis mea manu. Qui-
cumque enim uolunt placere
in carne: hi cogunt uos cir-
cuncidi. tantum ut crucis
christi persecutionem non pati-
antur. Neque enim qui circun-
ciduntur legem custodiunt.
sed uolunt uos circuncidi.
ut in carne ustra glorientur.
Michi autem absit gloriari:
nisi in cruce domini nostri ihesu christi.
propter quem in mundus crucifixus
est & ego mundo. In christo enim
ihesu neque circuncisio aliquid
ualet neque preputium. sed
noua creatura. Et quemque
hanc regulam secuti fuerint:
pax super illos & misericordia. &
super israel dei. De cetero
nemo in molestus sit. Ego
enim stigmata domini ihesu in
corpore meo porto. Gratia
domini nostri ihesu christi cum spiritu
uostro frater. amen.

Explicet epla ad galathas.
scripta eis ab epheso.
uersus. cccvii.

Incipit argumentum
epte ad ephesios.

Ephesii sunt asiam. hi
accepto uerbo ueritatis
perseuerunt in fide. hos col
laudat apłs. scribens eis a
roma de carcere.

Expliet argumentum.

Incipiunt capitula.

Benedictus dñs & pater dñi nr̄i ih̄s xpi.

Propterea & ego audiens fidem in aĩ.

Et uos cũ essetis mortui delictis.

Huius rei gratia ego paulus.

Huius rei gr̄a fleco genia mea.

Obscero itaq; uos ego unicus in dño.

Hoc igitur dico.

Nemo uos seducat manib; uerbis.

Mulieres aut̄ suis subditę sunt.

De ore fr̄s confortamini in dño.

Explietunt capitula.

Incipit epla ad ephesios.

per uoluntatem dei. sc̄is
omnib; qui sunt ephesi
& fidelibus in xpo ih̄s.

Gra uobis & pax a deo pa
tre nr̄o & dño ih̄s xpo.

Benedictus dñs & pater
dñi nr̄i ih̄s xpi. q̄ benedi
xit nos in omni benedicti
one sp̄uali in celestib; in

xpo. sicut elegit nos in
ipso ante mundi consti
tutionē. ut essemus sc̄i

& immaculati in conspectu
ei in caritate. Qui predestina
uit nos in adoptionē filioꝝ

per ih̄m xpm in ipsum sc̄m
ppositum uoluntatis sue. in
laudē gr̄e gr̄e sue. in qua gra
tificauit nos in dilecto filio
suo. in quo habemus redem
ptionē per sanguinem eius

remissionē peccatorū sc̄m
diuitias gr̄e eius. que super
abundauit in nobis in om̄i

sapientia & prudentia. ut
notū faceret nobis sacramen-
tū uoluntatis sue scđm bonū
placitum ei qđ proposuit
in eo. in dispensatione pleni-
tudinis temporū instaurare
omnia in xp̄o que in celis &
que in terra sunt. in ipso in q̄
& nos sorte uocati sumus pre-
destinati scđm propositū ei.
q̄ omnia operatur scđm consi-
lium uoluntatis sue. ut simū
in laudē gl̄e eius. qui ante
sp̄auimus in xp̄o. In q̄ & uos.
cum audissetis uerbum ueri-
tatis. euangelii salutis uir̄e.
In q̄ & credentes signati estis
sp̄ū p̄missionis sc̄o qui est
pignus hereditatis n̄re. in
redemptionē acquisitionis.
in laudem glorie ipsius.

Propterea & ego audiens fi-
dem ur̄am que est in xp̄o
uir̄. & dilectionē in om̄s
sc̄os: non cesso gr̄as agens p̄
uobis. memoriam ur̄i faciens
in orationib; meis. ut d̄s dñi
nr̄i īū xp̄i pater gl̄e det uob
sp̄m sapientie & reuelationis.
in agnitionem ei illuminatos

oculos cordis ur̄i. ut sciatis
que sit spes uocationis ei.
& que diuitie gl̄e hereditatis
eius in sc̄is. & que sit supe-
minens magnitudo uirtu-
tis eius in nos qui credidim̄
scđm operationē potentie
uirtutis eius quā operatus
est in xp̄o. suscitans illum
a mortuis. & constituens ad
dexteram suam in celestibus
supra om̄e principatum
& potestatem & uirtutē &
dominationē. & om̄e nomen
qđ nominatur non solū in
hoc seculo sed & in futuro. &
omnia subiecte sub pedib; ei.
& ipsum dedit caput supra
omnem eccl̄am que est corpus
ipsius. plenitudo eius. qui
omnia in om̄ib; adimpletur.

Tuos cū essetis
mortui delictis & peccatis
uir̄is. in quib; aliquando am-
bulastis scđm sc̄m mundi
huius. scđm principē pote-
statis aeris hui. sp̄s qui n̄c
operatur in filiis diffidentie.
In quib; & nos om̄s aliquando
conuersati sumus in desideriis

200
carnis nre. facientes uolunta-
tes carnis & cogitationu. &
eramur natura filii ire sicut
& ceteri. Ds autē qui diues
est in misericordia. ppter inimiā
caritatē suā qua dilexte nos
& cū essemus mortui peccatis:
conuiuificauit nos xpo. cui
grā estis saluati & comeresuci-
tauit & considere fecit in ex-
lestibus in xpo ihu. ut osten-
deret in seculis superuementi-
bus abundantes diuitias grē
sue in bonitate sup nos in xpo
ihu. Grā enim estis saluati p
fidem. & hoc non ex uob. Dei
donū est non ex operibus. ut
nequis gloriatur. Ipsiū em
sumus factura creati in xpo
ihu. in operibus bonis. que
preparauit ds. ut in illis am-
bulemus. Propter qd memo-
res estote. quia aliquando
uos gentes eratis in carne.
q̄ dicimini preputiū ab ea
que dicitur circumcisio in
carne manufacta. q̄ eratis
illo in tempore sine xpo. ali-
enati a conuersatione isrl.
& hospites testamentorum

pmissionis spem non habentes.
& sine deo in hoc mundo. Nē
autē in xpo ihu. uos qui ali-
quando eratis longe: facti
estis ppe in sanguine xpi.
Ipsē est enim pax nra. qui fe-
cit utraq; unum. medium
parietem macerie soluens
inimicitia in carne sua. le-
gem mandatorū decretis
euacuans. ut duos condat
in semetipso. in uno nouo
homine faciens pacē. & re-
conciliet ambos in uno cor-
pore deo per crucē. interfici-
ens inimicitia in semetipso.
Et ueniens euangelizauit pa-
cem uobis qui longe fuistis.
& pacē us qui ppe. qm̄ p ipsū
habemus accessum ambo in
uno spū ad patrē. Ergo iam
non estis hospites & aduene.
sed estis ciues scōrū & domesti-
ci dei. superedificati super
fundamentum aptōrum &
pphetarū. ipso summo an-
gulari lapide xpo ihu. In q̄
omnis edificatio constructa.
crescite in templū sc̄m in dño.
In quo & uos coedificamini

In habitaculū dei in spū scō.
Huius rei grā ego
paulus unctus iūv̄ xpi pro
uobis gentib; si tamen audi-
stis dispensationē gr̄e dei que
data est in in uobis. qm̄ scdm̄
revelationē notū in factū
est sacramentū sicut supra
scripsi in breui. p̄t̄ potestis
legentes intelligere pruden-
tiam meā in mysterio xpi.
qd̄ aliis generationib; non
est agnītū filis hominum.
sicut nunc reuelatum est
sc̄is aptis ei & p̄phetis in spū.
ēē gentes coheredes & concor-
porales & cōparticipes p̄mis-
sionis in xpo iūv̄ p̄ euangeli-
um cui factus sum minister. ⁊
scdm̄ opationē uirtutis eius.

Michi omnīū scōrū minimo
data est grā hęc. in gentibus
euangelizare inuestigabiles
diuitias xpi. & illuminare
om̄s que sūt dispensatio sacra-
menti absconditi a sc̄is in deo
q̄ om̄ia creauit. ut innotescat
p̄ncipib; & potestatibus in
celestib; p̄ eccl̄am multiformis
sapiencia dei scdm̄ p̄xi-

ntionē scōrū. quā fecit
in xpo iūv̄ dñō n̄rō. In quo
habemus fiducia & accessum
in confidentia per fidem ei.

Propter qd̄ peto ne deficiatis
in tribulationib; meis pro
uobis. que est grā uia.

Huius rei grā flecto genua
mea ad patrem. ex q̄ om̄is
pateritas in celis & in terra
nominatur. ut det uobis
scdm̄ diuitias gr̄e sue uir-
tutē corroborari p̄ sp̄m̄ eius
in interiore homine. habitari
xpm̄ p̄ fidem in cordib; uis
in caritate radicati & funda-
ti. ut possitis comprehendere
cum omnib; sc̄is. que sūt
latitudo. longitudo. sūllimi-
tas & pfundum. seu etiam
supereminētē sciencie cari-
tatē xpi. ut impleamini in
om̄e plenitudinē dei. Et
autē qui potens est om̄ia face-
re superabundanter quam
petimus aut intelligimus.
scdm̄ uirtutē que operatur
in nobis: ipsi grā in eccl̄a &
in xpo iūv̄. in om̄is generati-
ones seculi scōrū. amen.

⁊ scdm̄ donū gr̄e dei que data est in

Obscuro itaq; uos ego
 unectis in dño. ut digne
 ambuletis uocatione qua
 uocati estis. cū omī humili-
 tate & mansuetudine. cū
 patientia supportantes in-
 uicē in caritate. solliciti ser-
 uare unitatē sp̄s in unculo
 pacis. Unū corpus & unus
 sp̄s. sicut uocati estis in una
 spe uocationis uir̄. Unus
 dñs. una fides. unū bap-
 tisma. unus d̄s & pater omīū.
 qui sup om̄s & p̄ omnia &
 in om̄ib; nobis. Unicuiq;
 autē m̄m data est gr̄a. sc̄dm
 mensurā donationis xp̄i.
Propter qd̄ dicit. Ascendens
 in altū captiua duxit capti-
 uitate. dedit dona hominib;.
Qd autē ascendit qd̄ est. nisi q̄a
 & descendit p̄mū in inferio-
 res partes terre. Qui descen-
 dit ipse est & qui ascendit
 sup om̄s celos. ut impleat
 omnia. Et ipse dedit q̄sdam
 quidē ap̄t̄os. q̄sdā autem pro-
 phetas. alios uero euanglistas.
 alios autē pastores & docto-
 res. ad consumationē sc̄orū

in opus ministerii. in edifica-
 tionē corporis xp̄i. donec oc-
 curramus om̄s in unitatē fi-
 dei & agnitionis filii dei. in
 uirū p̄fectū. in mensuram
 etatis plenitudinis xp̄i. ut
 iam non simus paruuli. flu-
 ctuantes. & circūferam̄ om̄i
 uento doctrine. in nequitia
 hominū. in astutia. ad cir-
 cūuentionē erroris. Heritātē
 autē facientes. in caritate
 crescemus in illo p̄ om̄ia. q̄
 est caput xp̄e. Ex quo totū
 corpus compactū & connexū.
 p̄ omnē unecturā submini-
 strationis. sc̄dm op̄ationem.
 in mensurā unicuiusq; mem-
 bri augmentū corporis facit
 in edificationē suā in caritate.
Hoc ḡ dico & testificor
 in dño. ut iā non ambuletis
 sicut gentes ambulante in
 uanitate sensus sui. tenebris
 obscuratū habentes intelle-
 ctū. alienati a uita dei per
 ignorantia que est in illis.
 p̄pter exultatē cordis ipsorū.
Qui despantes semet ipsos tra-
 diderūt impudiciē. in ope-

racionē immundicie . omnes
in auariciā . Vos autē non
ita didicistis xp̄m . si tamen
illum audistis & in ipso edo-
cti estis . sicut est ueritas in
ihs̄ . deponere uos scdm̄ pri-
stinam conuersationē uete-
rem hominē qui corrumpi-
tur scdm̄ desideria erroris .
Renouamini autē spū mentis
ur̄ . & induite nouum ho-
minem q̄ scdm̄ dñm̄ creatus
est in iusticia & sanctitate
ueritatis . Propter qđ depo-
nentes mendacium : loqui-
mini ueritatē unusquisq̄
cū pximo suo . qm̄ sumus in-
uicem mēbra . Irascimini . &
nolite peccare . Sol non occi-
dat sup̄ iracundiam ur̄am .
Nolite locū dare diabolo . Qui
furabatur : iam non furetur .
Magis autē laboret operando
manibus suis qđ bonum est :
ut habeat unde tribuat
necessitatē patienti . Omnis
sermo malus ex ore ur̄o non
pcedat . sed si quis bonus est
ad edificationem fidei . ut
det grām audientibus . fe-

nolite contristare sp̄m̄ sc̄m̄
dei . in quo signati estis in
die redemptionis . Omnis
amaritudo & ira & indigna-
tio & clamor & blasphemia .
tollatur a uobis cū omni ma-
licia . Estote autē inuicē be-
nigni . misericordes . donan-
tes inuicem . sicut & d̄s in xp̄o
donauit nobis . Estote ergo
imitatores dei sicut filii ca-
rissimi . & ambulare in dile-
ctione sicut & xp̄e dilexit
nos . & tradidit semetipsum
p̄ nobis oblationē & hostiā
deo in odorem suauitatis .
Fornicatio autē & omnis im-
mundicia aut auaricia nec
nominetur in uobis sicut de-
cet sc̄os . aut turpitudō . aut
stultiloquium . aut scurrili-
tas que ad rem non pertinet .
sed magis gr̄arū actio . Hoc
enim seruire intelligentes .
qđ omnis fornicator . aut
immundus . aut auarus qđ
est idolorū seruitus . non ha-
bet hereditatē in regno xp̄i
Nemo uos s̄ & dei .
seducat manibus uerbis .

Propter hec enim uenite uide
 dei in filios diffidentie. Nolite
 ergo effici participes eorum.
 Eratis enim aliquando tenebræ
 nunc autem lux in domino. ut
 filii lucis ambulate. Fructus
 enim lucis est in omni bonitate
 & iusticia & ueritate. Pro-
 bantes quid sit beneplacitum
 deo. & nolite communicare
 operibus infructuosis tenebra-
 rum. magis autem redargui-
 te. Que enim in occulto fi-
 unt ab ipsis: turpe est & di-
 cere. Omnia enim que argu-
 untur alumine: manifestan-
 tur. Omne enim quod manifesta-
 tur: lumen est. Propter quod
 dicit. Surge qui dormis. &
 exurge a mortuis. & illumi-
 nabit te Christus. Videte itaque
 quomodo caute ambuletis.
 non quasi insipientes. sed ut
 sapientes. redimentes tempus
 quoniam dies mali sunt. Propterea
 nolite fieri imprudentes. sed
 intelligentes que sit uolun-
 tas dei. Et nolite inebriari
 uino in quo est luxuria. sed
 implemini spiritu loquentes

uobismet ipsis. in psalmis &
 hymnis. & canticis spiritualibus.
 cantantes & psallentes in
 cordibus uestris domino. gratias agen-
 tes semper pro omnibus in nomine
 domini nostri Iesu Christi deo & patri.
 subiecti inuicem in timore Christi.
Mulieres uestris sicut
 subditæ si ut sicut domino. quoniam
 uir caput est mulieris. sicut
 Christus caput est ecclesie. ipse sal-
 uator corporis eius. Sed ut
 ecclesia subiecta est Christo: ita &
 mulieres uestris sicut in omnibus.
 Viri diligite uxores uestras. sicut
 & Christus dilexit ecclesiam. & sei-
 psum tradidit pro ea. ut illam
 sanctificaret. mundans la-
 uaculo aque in uerbo. ut ex-
 hiberet sibi ipse gloriam eccle-
 siam non habentem maculam
 aut rugam. aut aliquid eiusmo-
 di. sed ut sit sancta & immacula-
 ta. Ita & uiri debent diligere
 uxores suas. ut corpora sua.
 Qui suam uxorem diligit: seipsum
 diligit. Hemo enim unquam
 carnem suam odio habuit. sed
 nutrit & fouet eam. sicut &
 Christus ecclesiam. quia membra sumus

corporis eius. de carne eius. &
de ossibus eius. Propter hoc
relinquet homo patrem &
matrem suam. & adheret uxori
sue. & erunt duo in carne
una. Sacramentum hoc magnum
est. Ego autem dico in Christo &
in ecclesia. Ueruntamen & uos
singuli. unusquisque suam uxorem
sicut seipsum diligat.
uxor autem timeat uirum.
Filius obedite parentibus uiris
in domino. hoc enim iustum est.
Honora patrem tuum & matrem
tuam. quod est mandatum primum
in promissione. ut bene sit tibi.
& sis longeuus super terram.
Et patres. nolite ad iracundiam
provocare filios uos. sed edu-
cate illos in disciplina & cor-
reptione domini. Serui obedite
dominis carnalibus cum timore
& tremore in simplicitate
cordis uiri sicut Christo. non ad
oculum seruientes quasi homi-
nibus; placentes. sed ut serui
Christi. facientes uoluntatem dei
ex animo. cum bona uolunta-
te seruientes sicut domino & non
hominibus. scientes quoniam unus-

quisque quodcumque fecerit bonum
hoc percipiet a domino: siue ser-
uus siue liber. Et uos domini
eadem facite illis. remittentes
inimas. scientes quia & illorum.
& uir dominus est in celis. & perso-
narum acceptio non est apud dominum.
De cetero fratres. con-
fortamini in domino. & in po-
tentia uirtutis eius. Induite
uos armatura dei: ut possi-
tis stare aduersus insidias
diaboli. quia non est nobis
colluctatio aduersus carnem
& sanguinem. sed aduersus
principes & potestates. ad-
uersus mundi rectores tene-
brarum harum. contra spiritu-
alia nequitię in celestibus.
Propterea accipite armaturam
dei. ut possitis resistere in
die malo. & in omnibus perfecti
stare. Stare ergo succincti
lumbos uos in ueritate.
& induti lorica iusticie. &
calciati pedes in preparatio-
nem euangelii pacis. in omni-
bus sumentes scutum fidei.
in quo possitis omnia tela ne-
quissimi ignea extinguere.

Et galeam salutis assumite.
 & gladium sps qd est uerbu
 dei. Per omne oratione & ob
 secratione orantes omni tem
 pore in spū. & in ipso uigi
 lantes in omni instantia & obse
 cratione p omnib; scis. & p
 me. ut decur in sermo in ap
 tione oris mei. cū fiducia no
 tum facere mysteriū euange
 lii p quo legatione fungor
 in catena. ita ut in ipso au
 deam put oportet me loqui.
 Ut autem & uos sciatis que cir
 ca me sunt. quid agam: omnia
 uobis nota faciet titicus ca
 rissimus fr̄. & fidelis minister
 in dño. que misi ad uos in
 hoc ipsum. ut cognoscatis
 que circa nos sunt. & conso
 lectur corda uŕa. Pax fr̄ibus
 & caritas cum fide a deo pa
 tre & dño nro ih̄u xp̄o.
 Gr̄a cum omnib; qui diligunt
 dñm nrm ih̄m xp̄m in incor
 ruptione. amen;

Explicit ept̄a ad ephesios.

Incipit argumentum ept̄e ad philippenses.

Phylippenses sunt mace
 dones. hi accepto uer
 bo ueritatis. perstiterunt
 in fide. nec receper̄ falsos
 aptos. hos apt̄s collaudat.
 scribens eis a roma de carce
 re per epaphroditum.

Explicit argumentum.

Incipiunt capitula.

Gratias ago deo meo.
 Sicut autē uos uolo fr̄s.
Siqua ergo consolatio in xp̄o.
Itaq; km̄ mei. **N**ecessariū autē.
Fr̄s ego me n̄ arbitror. **I**taq; fr̄s mei
Gaudium sū autē in dño. **I** km̄.

Explicit capitula. Incipit epistola ad philippenses.

AVVS
ETTIMO
THEVS

serui xp̄i ih̄u omnibus
 scis in xp̄o ih̄u qui sunt
 philippis. cum episco
 pis & diaconibus. Gr̄a
 uobis & pax a deo patre

nro. & domino ih̄u xpo.

Gras ago deo meo in omni
memoria ur̄i semper in cun-
ctis orationib; meis p̄ omib;
uobis. cū gaudio deprecati-
onem faciens super cōmuni-
catione ur̄a in euanglio xpi.
a p̄ma die usq; nunc confi-
dens hoc ipsum. q̄a q̄ cepit
in uobis opus bonum. p̄fici-
et usq; in diem xpi ih̄u. sicut
est in iustum hoc sentire pro
omib; uobis. eo qd̄ habeam
uos in corde & in uinculis
meis. & in defensione & con-
firmatione euangelii. socios
gaudii mei om̄s uos eē. Testis
enim in est d̄s. qm̄ cupiam
om̄s uos in uiscerib; xpi ih̄u.
Et hoc oro. ut caritas ur̄a ma-
gis ac magis abundet in om̄i
scientia & in om̄i sensu. ut
p̄betis potiora. ut sitis sine
res & sine offensā in die xpi.
repleti fructu iusticie. p̄ iūm
xpi in gl̄am & laudem dei.
c̄nē autē uos uolo
f̄s. quia que circa me fuit
magis ad p̄fectum uenerunt
euangelii. ita ut uincula mea

manifesta fuerint in xpo
in om̄i pretorio & in ceteris
om̄ib; & plures es̄ib; in
dn̄o confidentes. uinculis
meis abundantius aude-
rent sine timore uerbum
dei loqui. Quidam quidem
& p̄pter inuidiā & conten-
tionē. quidā autē & p̄pter
bonā uoluntatē xpi p̄-
dicant. Quidā ex caritate.
scientes qm̄ in defensionem
euangelii positus sum. Qui-
dam autē ex contumacia
xpi annunciant non sine
re. existimantes pressurā se
suscitare uinculis meis. Quid
enī. dum om̄i modo siue per
occasionē. siue per ueritatē
xpe annuncietur. Et in hoc
gaudeo. sed & gaudebo. Scio
enī. quia hoc michi pueniet
in salutē p̄ ur̄am orationem
& subministratiōē sp̄s ih̄u
xpi. scdm̄ expectationem &
spem meā. quia in nullo con-
fundar. sed in om̄i fiducia.
sicut semp̄ & nunc magnifi-
cabitur xpe in corpore meo.
siue p̄ uitā. siue per mortē.

Michi enim vivere xpc est & mori lucrū. Qd si vivere in carne hic in fructus est opis: & quid eligam ignoro. Coartor autē. eduoibus desiderū habens. Dissolui & cū xpo ēē multo melius. pmanere autē in carne necessarium est ppter uos. Et hoc confidens scio qa manebo. & pmanebo omnib; uob ad pfectum ur̄m & gaudiū fidei. ut gratulatio ur̄a abundet in xpo ih̄u in me. p meū aduentum iterū ad uos. Tantū digne euangelio xpi conuersami. Ut siue cum uenero & uideo uos. siue absens: audia de uobis. quia statis in uno spū unanimes. collaborantes fidei euangelii. & in nullo terreamini ab aduersariis. que est illis causa pditionis. uobis autē salutis. Et hoc a deo. qa uob donatū est p xpo non solū ut meū credatis. sed ut etiā p illo patiamini. idem certamen habentes. quale & uidistis in me & nunc audistis de me.

Siqua ḡ consolatio in xpo. siqd solacium caritatis. siqua societas sp̄s. siqua uiscera miserationis. implete gaudiū meū. ut idem sapiatis. eandē caritate habentes. unanimes. id ipsum sentientes. Nichil per contentionē neq; pmanem glām. sed in humilitate superiores sibi inuicē arbitrantur. Non que sua sunt singuli considerantes. sed ea que aliorū. Hoc enim sentite in uobis. qd & in xpo ih̄u. Qui cū in forma dei ēēt. non rapinā arbitriatus est ēē se equalem deo. sed semetipsum exinaniuit formā serui accipiens. in similitudinē hominū factus. & habitu inuentus ut homo. Humiliauit semetipsum factus obediens usq; ad mortem. mortē autē crucis. Propter qd & d̄s illum exaltauit & donauit illi nomen qd est sup omne nomen: ut in nomine ih̄u omne genu flectatur. celestium. terrestriū. & infernorū. & om̄is lingua confiteatur. qa d̄s ih̄c xpc

In gl'a est dei patris.
taq; carissimi mei. sicut semp
obedistis. non in presentia mei
tantu. sed multo magis nunc
in absentia mea: cu metu &
tremore salutē urām opera-
mini. D's enī est. q̄ operatur
in uobis & uelle & perficere
p̄ bona uoluntate. Omnia
autē facite sine murmura-
tionibus & hesitationibus.
ut sitis sine querela & simpli-
ces filii dei. sine reprehensio-
ne in medio nationis prauē
& puerse. inter quos lucetis
sicut luminaria in mundo.
uerbū uite continentēs ad
gl'am meā in die xp̄i. quia
non in uacuū cucurri. neq;
in uacuū laboraui. Sed &
si immolor supra sacrificiū
& obsequiū fidei ur̄e: gaudeo
& congratulor omib; uobis.
Ipsū autē & uos gaudete.
& congratulamini michi.
S̄ po autē in dño ihs. timotheū
cito me mittere ad uos. ut &
ego bono animo sim cognitis
que circa uos sunt. Neinmem
enim habeo tā unanīmē. qui

sincera affectione pro uobis
solicetus sit. Om̄s enim que
sua sunt querunt. non que
sunt ihs xp̄i. Experimentū
autē eius cognosce. qm̄ sicut
patri filius mecu seruuit in
euangelio. Hunc ḡ sp̄o me
mittere ad uos: mox ut ui-
dero que circa me sunt. Con-
fido autē in dño: qm̄ & ipse
ueniam ad uos cito.

Necessarium autē existima-
ui. epafroditū frēm & coope-
ratorē & cōmilitonē meum.
ur̄m autē aptin & ministrū
necessitatis meę. mittere ad
uos. qm̄ quidem om̄s uos de-
siderabat. & mestus erat p̄
pterea qd̄ audieratis illum
infirmatū. Nam & infirmat^{us}
est usq; ad mortē. sed d's im-
sertus est ei. Non solū autē ei:
uerū etiam & mei. ne tristitiā
sup tristitiā haberē. Festinan-
tius ḡ misi illum. ut uiso illo
iterum gaudeatis. & ego sine
tristitia sim. Excipite itaq; illū
cū om̄i gaudio in dño. & eius-
modi cum honore habetote.
Qm̄ ppter opus xp̄i usq; ad

mortē accessit. tradens ani-
mā suā ut impletet id qd
ex uobis deerat erga meum
obsequium. De cetero fr̄s mei
gaudete in dño. Eadem uob
scribere in quidem non pi-
grum. uobis autē necessari-
um. Videte canes. uidete ma-
los operarios. uidete conci-
sionem. Nos enim sum̄ cir-
cuncisio. qui spū deo serui-
m̄. & gl̄amur in xp̄o ih̄s. & non
in carne fiduciam habentes.
quāquā ego habeam confi-
dentiam & in carne. Siquis
alius uidetur confidere in
carne. ego magis circunci-
sus octaua die. ex genere
isrl̄. de tribu beniamin. e-
breus ex ebreis. scdm̄ legem
pharisaeus. scdm̄ emulacionē
psequens eccl̄am dei. scdm̄
iusticiā que in lege est con-
uersatus sine querela. Sed
que in fuer̄t lucra: hec ar-
bitratus sum ppter xp̄m
detrimenta. Veruntamen
existimo om̄ia detrimentū
ēē. ppter eminentē scientiā
ih̄s xp̄i dñi mei. Propt̄ que

omnia detrimentū feci & ar-
bitror ut steruora. ut xp̄m lu-
crificiā. & inueniar in illo
non habens meā iusticiam
que ex lege est. sed illam que
ex fide est. xp̄i ih̄s. que ex deo
est iusticia in fide. ad agnoscen-
dum illū. & unitatē resurre-
ctionis ei. & societate passio-
nū illius. configuratus mor-
ti ei. siquo ih̄ occurram ad
resurrectionē que est ex mor-
tuis. Non qd iam acceperim.
aut iā pfectus sum. Sequi autē
siquo modo comprehendā.
in quo & comprehensus sum
a xp̄o ih̄s.

His. ego me non arbitror
comprehendisse. hūi autē.
que quidē retro sunt obliui-
scens. ad ea uero que sunt pri-
ora extendens me ipsum. ad
destinatū psequor. ad braui-
um sup̄is uocationis dei in
xp̄o ih̄s. Quicunq; ḡ pfecti
hoc sentiam. Et siquid alit̄
sapitis. & hoc uobis d̄s reue-
labite. Veruntamen ad qd
puenim. ut idem sapiamus.
& in eadem pmaneam̄ regula.

Imitatores mei estote fr̄s. & obseruate eos qui ita ambulauit. sicut habetis formam nr̄am. Multi enim ambulant. quos sepe dicebam uobis. n̄c autē & st̄m dico. inimicos crucis xp̄i. Quorū sim̄s interitis. quorū d̄s uenter est. & gl̄a in confusione ipsorū qui terrena sapiunt. H̄ra autem conuersatio in celis est. Unde etiā saluatore expectamus dn̄m nr̄m ih̄m xp̄m. q̄ reformabit corpus humilitatis nr̄e configuratū corpori claritatis sue. sc̄dm operationē qua possit etiā subicere sibi
Taq; fr̄s mei k̄m̄ somnia. & desideratissimū. gaudium meū & corona mea. sic st̄te in dn̄o carissimū. Cū hoc diuini rogo & supplicem deprecor. id ipsum sapere in dn̄o. Etiam rogo & te germane compar. adiuua illas que meū laborauerunt in euangelio. cum elemente & ceteris adiutorib; meis. quorū nomina sunt in libro uite. Gaudete in dn̄o semp. iterum dico gaudete.

Modestia uir̄a nota sit omnibus hominibus. Dn̄s p̄pe est. nichil sollicita sitat. sed in omni oratione & obsecratione. cū gr̄arum actione petitiones nr̄e innotescant ap̄d deum. Et pax dei que exuperat omnē sensum. custodiat corda nr̄a & intelligentias nr̄as in xp̄o ih̄s. De cetero fr̄s. quecumq; sunt uera. quecumq; pudica. quecumq; iusta. quecumq; sc̄a. quecumq; amabilia. quecumq; bone fame. si qua uirtas. si q̄ laus discipline. h̄c cogitate. que & didicistis & accepistis. & audistis & uidistis in me. H̄c agite. & d̄s pax erit uob̄cū.
Gaudius sum autē in dn̄o uehementer. qm̄ tandem aliquando restoruitis p̄ me sentire. sicut & sentiebatis. Occupati autē eratis. Non q̄si p̄p̄e penuriā dico. Ego enim didici in qb; sum sufficiens ēē. Scio & humiliari. scio & abundare. Vbiq; & in omib; institutus sū. Et saturari & esurire. & abundare & penuriā pati. Omnia possū

in eo qui me confortat. Veruntamen bene fecistis. communicantes tribulationi mee. Scitis autem & vos philippenses. quod in principio euangelium quando profectus sum a macedonia. nulla in ecclesia communicauit in ratione data & accepta. nisi uos soli. qui & thessalonicam. & semel & bis in usum in misistis. Non quia quero datum. sed requiro fructum abundantem in ratione uestra. habeo autem omnia & abundo. Repletus sum acceptis ab epafrodito. que misistis in odorem suauitatis. hostiam acceptam. placente deo. Deus autem in se impleat omne desiderium uestrum. secundum diuitias suas in gloria in christo iesu. Deo autem & patri nostro gloria in secula seculorum amen. Salutate omnem sanctum in christo iesu. Salutant uos qui mecum sunt fratres. Salutant uos omnes sancti. maxime autem qui de cesaris domo sunt. Gratia domini nostri iesu christi cum spiritu uestro. amen.

Explicit epistola ad philippenses.

Incipit argumentum eptae ad colosenses.

Colosenses. & hi sicut laodicenses sunt asiani. & ipsi preuenti erant a pseudo apstolis. Nec ad hos accessit ipse apstolus. sed & hos per eptam corrigere. Audierunt enim uerbum ab archippo. qui & ministerium in eis accepit. Ergo apstolus iam ligatus. scripsit eis per titicum diaconem. & honestinum accoltum ab urbe roma.

Explicit argumentum. Incipiunt capitula.

Gras agimus deo & patri domini nostri. deo & nos ex qua die audiuimus.

Qui est imago dei inuisibilis.

Et uos cum effectis aliquando.

Nolo enim uos scire.

Videte ne quis uos decipiat.

Si mortui estis cum christo.

Mortificate ergo membra uestra.

Induite uos ergo. sicut in domino.

Mulieres subditae estote uiris. sicut oportet.

Explicit capitula.

Incipit eptae ad colosenses.

per uoluntatem dei. & ti-
motheus frater. us qui se
colofis. scis & fidelib; fr; b;
in xpo ihu. Gra uob & par
a deo patre nro & dno ihu
Gras agim' s. xpo.
deo & patri dni nri ihu xpi.
semp pro uobis orantes:
audientes fidem unam in
xpo ihu & dilectione qua
habetis in scos omis. ppter
spem que reposita est uob
in celis. quam audistis in uer-
bo ueritatis euangelii. qd
puenit ad uos sicut & in uni-
uerso mundo. & fructificat
& crescit. sicut in uobis ex ea
die qua audistis & cognoui-
stis gram dei in ueritate. sic
didicistis ab epaphra carissi-
mo conseruo nro. qui est fi-
delis p uob minister xpi ihu.
q etiam mani- festauit

nobis dilectione unam in spu.
deo & nos ex qua die audiui-
mus. non cessamus pro uob
orantes & postulantes. ut
impleamini in agnitione
uoluntatis ei in omni sapi-
entia & intellectu spirituali.
ut ambuletis digne. deo per
omnia placentes. in omni
ope bono fructificantes &
crescentes in scientia dei. in
omni uirtute confortati. scdm
potentia claritatis ei. in omni
patientia & longanimitate
cum gaudio. gras agentes deo
& patri. qui dignos nos fecit
in parte sortis scoru in lumi-
ne. Qui eripuit nos de potesta-
te tenebrarum. & transtulit
in regnum filii dilectionis sue.
In quo habemus redemptione.
remissionem peccatoru. q est
imago dei inuisibilis. primo-
genitus omnis creature. qa
in ipso condita sunt uniuersa
in celis & in terra. uisibilia
& inuisibilia. siue throni. si-
ue dominationes. siue prin-
cipatus. siue potestates. Omnia
p ipsum & in ipso creata s.

207
Et ipse est ante omnia. & omnia
in ipso constant. Et ipse est
caput corporis ecclesie. qui est
principium. primogenitus ex
mortuis. ut sit in omnibus
ipse primatum tenens. quia in
ipso complacuit omnem ple-
nitudinem inhabitare. & per
eum reconciliare omnia in
ipso pacificans per sanguinem
crucis eius siue que in celis
siue que in terris sunt.

Et uos cum effectis aliquando
alienati & inimici sensus in
operibus malis: nunc autem recon-
ciliati in corpore carnis eius
per mortem. exhibere uos sanctos &
immaculatos & irreprehen-
sibiles coram ipso. si tamen per-
manetis in fide fundati &
stabiles. & immobiles ab spe
euangelii quod audistis. quod pre-
dicatum est in uniuersa crea-
tura que sub celo est. Cuius
factus sum ego paulus mini-
ster. qui nunc gaudeo in passi-
onibus pro uobis. & adimpleo
ea que defunt passionum christi
in carne mea pro corpore eius
quod est ecclesia. cuius factus sum

ego minister secundum dispensa-
tionem dei que data est michi
in uobis. ut impleam uerbum
dei. mysterium quod abscondi-
tum fuit a seculis & generatio-
nibus. nunc autem manifesta-
tum est sanctis eius. quibus uoluit
deus notas facere diuitias gratie
sacramenti huius in gentibus.
quod est christus in uobis spes gratie.
quem nos annunciamus corri-
pientes omnem hominem & do-
centes omnem hominem in omni
sapientia. ut exhibeamus
omnem hominem perfectum in christo
in uobis. in quo & laboro certando
secundum operationem eius quam ope-
ratur in me in uirtute.

Uolo enim uos scire qualem
solicitudinem habeam pro
uobis & pro illis qui sunt laodicee.
& quicumque non uiderunt faciem
meam in carne. ut consolentur
corda ipsorum instructi in cari-
tate & in omni diuitias pleni-
tudinis intellectus. in agniti-
onem mysterii dei patris christi in uobis.
in quo sunt omnes thesauri sapi-
entiae & scientie absconditi.
Hoc autem dico. ut nemo uos deci-

piat in sublimitate sermonum.
Hanc & si corpore absens sum. sed
spū uobiscum sum. gaudens
& iudens ordinē ur̄m. & fir-
mamentū eius que in xp̄o est
fidei uir̄. Sicut ergo accepistis
xp̄m in̄m dñm. in ipso ambu-
late. iudicati & superedifica-
ti in ipso. & confirmati fide
sicut & didicistis. abundantes
in gratiarum actione.

Videte ne quis uos decipiat
per philosophiam & inanem
fallaciam. scđm traditionē
hominū. scđm elementa mun-
di. & non scđm xp̄m. quia in
ipso inhabitat omnis pleni-
tudo diuinitatis corporaliter.
& estis in illo repleti qui est
caput omnis principatus &
potestatis. In quo & circumcisi
estis circumcisione non manu-
facta in expoliatione cutis
carnis. sed circumcisione xp̄i.
consepulti ei in baptismo. In
quo & resurrexistis per fidem
operationis dei qui suscitauit
eum a mortuis. & uos cū mor-
tuis effectis in delictis & prepu-
tio carnis uir̄. conuulsica

uit cum illo. donans uobis
omnia delicta. delens quod
aduersus nos erat enrographū
decreti. qđ erat contrarium
nobis. & ipsum tulit de me-
dio affigens illud cruci. Et
spolians principatus & pote-
states: traduxit confidenter.
palam triumphans illos in
semetipso. Nemo ergo uos
iudicet in cibo. aut in potu.
aut in parte diei festi. aut
neomenie. aut sabbatorum.
Que sunt umbra futurorum.
corpus autē xp̄i. Nemo uos
seducat. uolens in humilita-
te & religione angelorū que
non uidet. ambulans frustra.
inflatius sensu carnis sue. &
non tenens caput. ex qđ totū
corpus per nexus & comun-
ctiones subministratū & con-
structū crescit in augmentū dei.
Si mortui estis cum xp̄o
ab elementis huius mundi:
qđ adhuc tanquā uiuentes
in mundo decernitis. ne teti-
geritis. neq; gustaueritis. neq;
contrectaueritis: Que sunt
omnia in interitū ipso usu.

secūm p̄cepta & doctrinas
hominū. Que sunt rationem
quidem habentia sapientie
in superstitione & humilita-
te. & ad non parendum cor-
pori. non in honore aliquo
ad saturitatē carnis. Igitur
si conuersi estis cū xp̄o: que
sursum sunt querite ubi xp̄e
est in dextera dei sedens. Que
sursum sunt sapite. non que
sup̄ terrā. Mortui enim estis.
& uita uīa abscondita est cū
xp̄o in deo. Cum autem xp̄e
apparuerit uita uīa: tunc
& uos apparebitis cū ipso in

Mortificate ḡ s̄gla.
membra uīa que sunt sup̄
terrā. fornicationē. immun-
diciā. libidinē. concupiscen-
tiā malā. & auariciam que
est idolorum seruitus. Prop̄
que uenit ira dei sup̄ filios
incredulitatis. In quib; & uos
ambulastis aliquando. cū ui-
ueretis in illis. Hunc autem
deponite & uos omnia. iram.
indignationē. maliciā. blas-
phemiam. turpē sermonem
de ore uiu. nolite mereri in-

uicem. expoliantes uos ueterē
hominē cum actib; ei. & in-
duentes nouum eū q̄ renoua-
tur in agnitione dei secūm
magis ei qui creauit eum.

Ubi non est masculus & femina.
gentilis & iudeus. circumcisio
& preputium. barbarus & sci-
ta. seruus & liber. sed omnia
& in omnibus xp̄e.

Habite ḡ uos sicut electi dei.
sci & dilecti. uiscera misericō-
dię. benignitatē. humilitatem.
modestiam. patientiā. suppor-
tantes inuicē. & donantes uo-
bismetipsis. si quis aduersus
aliquē habet querelā. Sicut
& dñs donauit uob; ita & uos.

Sup̄ omnia autē hęc caritatem
habete. qđ est uinculū p̄fecti-
onis. Et pax xp̄i exultet in cor-
dib; uīis. in qua & uos uocati
estis in uno corpore. & grati
estote. Verbum xp̄i habitet
in uobis abundanter. in omi
sapientia docentes & commo-
nentes uosmetipsos. in psal-
mis. ymnis. canticis spiritali-
lib; in grā cantantes in cor-
dib; uīis deo. Omne qđcūq;

factis in uerbo aut in opere:
omnia in nomine dñi ih̄u xp̄i.
gr̄as agentes deo & patri per
Mulieres. subditte. Sicut
estote uiris. sicut oportet in
dño. Uiri. diligite uxores uas.
& nolite amari eē ad illas. Filii.
obeditte parentib; p̄ om̄ia. hoc
enim placitū est dño. Patres.
nolite ad iracundiam puoca
te filios uros. ut non p̄ uisillo
animo fiant. Serui. obeditte
p̄ om̄ia dñis carnalib; . non
ad oculum seruientes quasi
hominib; . placentes. sed in
simplicitate cordis timentes
dñm. Qd̄cūq; factis. ex ani
mo op̄amini sicut dño & non
hominib; . scientes qd̄ a dño
accipietis retributionē here
ditatis. Dño xp̄o seruite. Qui
enī iniuriā facit. recipiet id
qd̄ inique gessit. & non est
p̄sonarū acceptio ap̄d̄ deum.
Domni. qd̄ iustum est & equū
seruis p̄stare. scientes qm̄ &
uos dñm habetis in celo. Ora
tioni instate. uigilantes in ea
in gr̄atū actione. orantes si
mul & p̄ nobis. ut d̄s aperiat

nobis ostium sermonis ad lo
quendum mysterium xp̄i. p̄
pter qd̄ etiā unctus sum:
ut manifestem illud. ita ut
oportet me loq̄. In sapientia
ambulate ad eos qui foris s̄t.
tempus redimentes. Sermo
ūr semp̄ in gr̄a sale sit condi
tus. ut sciatis quom̄ oporteat
uos unicūq; respondere. Que
circa me sunt. omnia uobis
nota faciet titicus carissimi
fr̄ & fidelis minister. & con
seruus in dño. que nisi ad uos
ad hoc ipsum. ut cognoscat
que circa uos sunt. & consolet̄
corda ūra. cū onesimo carissi
mo & fideli fr̄e. q̄ est ex uobis.
Qui om̄ia que hic aguntur. no
ta facient uobis. Salutat uos
aristarchus concaptiuus n̄s.
& marcus consobrinus barna
be. de quo accepistis mandata.
Si uenerit ad uos. excipite illū.
Et iesus qui dicitur iustus. Qui
sunt ex circumcisione. Hi soli
sunt adiutores mei in regno
dei. qui fuerunt in solacio.
Salutat uos epaphras q̄ est ex
uobis. seruus xp̄i ih̄u. semper

sollicitus p uobis in orationib:
 ut stetit perfecti & pleni in
 omni uoluntate dei. Testimo-
 nium eni illi perhibeo. quod
 habet multu labore pro uob.
 & p iis qui sunt laodice. &
 qui sunt ierapoli. Salutat
 uos lucas medicus carissimus.
 & demas. Salutate frs qui sunt
 laodice. & mimpham. & que
 in domo eius est eccliam. Et
 cum lecta fuerit apd uos epla:
 facite ut & in laodicensium
 ecclia legatur. & eam que la-
 odicensium est uos legatis. Et
 dicite archippo. Hic ministe-
 rum qd accepisti in dno. ut
 illud impleas. Salutatio mea
 manu pauli. Memores estote
 vinculorum meorum. Gratia
 domini ihs uobiscum. amen.

Explicit epla ad colosenses.

**Inceptum argumentum
 epte ad thessalonicenses.**

Thessalonicenses sunt mace-
 dones. qui in xpo ihs accepto
 uerbo ueritatis. perstiterunt
 in fide. etia in persecucione
 ciuuium suorum. Propterea

non receperunt ea que a falsis
 apostolis dicebantur. Hos col-
 laudat apst. scribens eis ab
 atbens.

Explicit argumentum.

Incipiunt capitula.

Gras agimus deo semp p uobis.

Nam ipsi scitis frs inuocati nrin ad uos.

Vos eni imitatores facti estis frs.

Propter qd non sustinentes.

De cetero g frs. **D**e caritate autem.

Nolum autem uos ignorare frs.

De temporibus autem.

Rogamus autem uos frs.

Ipsa autem ds pacis. **Explicit epla.**

**Inceptum epistola prima
 ad thessalonicenses.**

AVVS

ETSIL

VANVS

& timotheus. ecclie thessa-
 lonicensium in deo patre
 & dno nro ihs xpo. Gratia
 uobis & pax.

Gras agimus deo semp
 pro omib; uobis. memori-

am ur̄i facientes in orationib;
nr̄is. sine intermissione me-
mores operis fidei ur̄e. & labo-
ris & caritatis. & sustententis
spei dñi nr̄i ih̄u xp̄i ante dñm
& patre nr̄m. Scientes fr̄s di-
lecti a deo electione ur̄am. q̄a
euangelium nr̄m non fuit
ad uos in sermone tantū. sed
& in uirtute & in sp̄u sc̄o. &
in plenitudine multa. sicut
sc̄tis quales fuerim̄ in uobis
p̄pter uos: & uos imitatores
nr̄i facti estis & dñm. excipien-
tes uerbum in tribulatione
multa cū gaudio sp̄s sc̄i. ita
ut facti sitis forma omnibus
credentib; in macedonia &
in achaia. A uobis enī diffa-
matuſ est sermo dñi. non so-
lū in macedonia & in achaia:
sed in om̄i loco fides ur̄a que
est ad dñm p̄fecta est. ita ut
non sit nobis necesse quicquā
loqui. Ipsi enim de nobis an-
nunciant qualē uirtutē ha-
buerimus ad uos. & qm̄ con-
uersi estis ad dñm a simulacris.
seruire deo uiuo & uero. & ex-
pectare filiū eī de celis. quē

suscitauit ex mortuis. ih̄u q̄
eripuit nos ab ira uentura.
Nam ipsi sc̄tis fr̄s
uirtutē nr̄m ad uos. q̄a non
inanis fuit. Sed ante passi &
contumelias affecti sicut sci-
tis in phylippis. fiducia ha-
buimus in dño nr̄o loqui ad
uos euangelium dei in multa
sollicitudine. Exortatio enim
nr̄a non de errore. neq; de im-
mundicia. neq; in dolo. Sed
sicut p̄bati sumus a deo ut
credereur nobis euangelium:
ita loquimur. non quasi homi-
nib; placentes. sed deo q̄ pro-
bat corda nr̄a. Neq; enim ali-
quando fuimus in sermone
adulationis sicut sc̄tis. neq;
in occasione auaricie. d̄s testis
est. nec querentes ab hominib;
gl̄am. neq; a uobis neq; ab aliis.
cum possemus oneri eē ut xp̄i
ap̄li. Sed facti sumus paruuli
in medio ur̄m. tanquā si mi-
terix foueat filios suos. Ita desi-
derantes uos. cupide uolebam̄
tradere uobis non solum euan-
gelium dei. sed etiā animas nr̄as.
qm̄ carissimi nobis facti estis.

Memores enim estis fr̄s laboris
nr̄i & fatigationis. Nocte & die
opantes nequē nr̄m grauarem̄.
predicauimus uobis euangeli-
um dei. Vos testes estis & deus:
quā scē & iuste & sine querela
uobis qui credidistis sumus
sicut scitis. qualiter unūquen-
q; nr̄m tanquā pater filios su-
os deprecantes uos & consolan-
tes testificati sumus. utambu-
lectis digne deo. qui uocauit
nos in suum regnū & gl̄am.
] deo & nos gr̄as agimus deo sine
intermissione. quā cū accepis-
setis a nobis uerbū auditus
dei: accepistis non ut uerbum
hominū. sed sicut est uere uer-
bum dei. qui operatur in uob
qui credidistis.

Vos enim imitatores facti
estis fr̄s exclariū dei que sunt
in iudea in xp̄o ihs. quia eadē
passi estis & uos a contribulib;
nr̄is. sicut & ipsi a iudeis qui
& dñm occiderunt ihs & p̄-
phetas. & nos persecuti sunt.
& deo non placent. & omnib;
hominib; aduersantur. phi-
bentes nos gentib; loqui ut

salus fiant. ut impleant pec-
cata sua semper. Peruenit enī
ira dei sup̄ illos usq; in finem.
Nos autē fr̄s desolati a uobis ad
tempus ore. aspectu. non cor-
de: abundantius festinatum̄
faciem nr̄am uidere cū multo
desiderio. Quā uolumus uenire
ad uos. ego quidem paulus &
semel & iterum. sed impediuit
nos sathanas. Que est enī nr̄a
spes. aut gaudium. aut coro-
na gl̄e. Nonne uos ante dñm
nr̄m ihs in aduentu ei. Vos
enim estis gl̄a nr̄a & gaudium.
] propter quod non sustinentes
amplius. placuit nobis rema-
nere athenis solis. & misimus
timotheum fr̄em nr̄m & miti-
strum dei in euangelio xp̄i ad
confortandos uos & exortan-
dos p̄ fide nr̄a. ut nemo moue-
atur in tribulationibus istis.
] ipsi enim scitis. qd̄ in hoc positi
sumus. Nam & cum apud uos
essemus. predicabamus uobis
passiuos nos tribulationes.
sicut & factū est. & scitis. Propt̄ea
& ego amplius non sustinens:
misi ad cognoscendā fidē nr̄am.

ne forte temptauerit uos is
qui temptat. ut manus fiat
labor uir. Hunc autē ueniente
timotheo ad nos a uobis. & an-
nunciantē nobis fidē & cari-
tatē urām. & q̄a memoriā nr̄i
habētis bonā semp̄ desideran-
tes nos uidere. sicut nos q̄q̄
uos: ideo consolati sumus fr̄s
in uobis in omni necessitate
& tribulatione nr̄a per urām
fidem. qm̄ nunc uiuimus. si
uos stetit in dño. Quam enim
gratiarū actionē possumus
deo retribuere p̄ uobis. in omni
gaudio quo gaudemus p̄p̄t̄
uos ante dñm nr̄m. nocte & die
abundantius orantes ut uide-
amus faciē urām. & compleam̄
ea que desunt fidei ur̄e. Ipse
autem d̄s & pater nr̄. & dñs
nr̄e xp̄e dirigat uia nr̄am ad
uos. Uos autē dñs multiplicet.
& abundare faciat caritate in-
uicē & in om̄s. quēadmodum
& nos in uob. ad confirmanda
corda ur̄a. sine querela in sc̄i-
tate. ante dñm & patrē nr̄m
in aduentu dñi nr̄i ih̄s xp̄i
cum omnib; sc̄is eius amen.

De cetero q̄ fr̄s rogā
uos & obsecramus in dño nr̄o.
ut quēadmodum accepistis
a nobis quomodo uos oportet
at ambulare & placere deo. sic
& ambuletis ut abundetis
magis. Scitis enim que p̄cepta
dederim uobis: per dñm nr̄m.
Hec est enim uoluntas dei. sc̄ifi-
catio ur̄a. ut abstineatis uos
a fornicatione. ut sciat unus
quisq; utr̄m suum uas posside-
re in sc̄ificatione & honore.
non in passione desiderii sicut
& gentes que ignorant dñm.
Ut ne quis supergrediatur neq;
circumueniat in negotio fr̄m
suum. qm̄ iudex est dñs de
his om̄ib; . sicut p̄diximus
uobis & testificati sumus. Non
enim uocauit nos d̄s in immun-
ditiā. sed in sc̄ificationē. Itaq;
qui hec spernit. non hominē
spernit sed dñm. qui etiā dedit
sp̄m suum sc̄m in nobis.
De caritate autē fraterni-
tatis. non necesse habemus
scribere uobis. Ipsi enim uos
a deo didicistis. ut diligatis
in uicē. Et enim factis illud

in om̄i fr̄s. in uniuersa macedonia. Rogamus autē uos fr̄s. ut abundetis magis. & operam detis. ut quieti sitis. & ut ur̄m negotium agatis. & operamini manib; ur̄is. sicut precepimus uobis. & ut honeste ambuletis ad eos qui foris sunt. & nullius aliquid desideretis.

Nolumus autē uos ignorare de dormientibus. ut non contristemini sicut & ceteri qui spem non habent. Si enim credimus qd̄ ih̄c mortuus est & resurrexit: ita & d̄s eos qui dormierunt p̄ ih̄m adducet cū eo.

Hoc enim uobis dicimus in uerbo d̄ni: quia nos q̄ uiuimus q̄ residui sumus in aduentu d̄ni. non preueniemus eos q̄ dormierūt. Qūm ipse d̄ns in uisu & in uoce archangeli & in tuba dei descendet de celo: & mortui q̄ in xp̄o sunt resurgent primi.

Deinde nos q̄ uiuimus q̄ relinq̄mur. simul rapiemur cū illis in nubib; obuiam xp̄o in aera: & sic semp̄ cū d̄no erim̄. Itaq; consolamini inuicem in uerbis istis.

De temporib; autem & momentis fr̄s. non indigetis ut scribam̄ uobis. Ipsi enim diligenter scitis. quia dies d̄ni sic̄ fur ita in nocte ueniet. Cū enim dixerint pax & securitas: tunc repentinus eis supueniet interitus. sicut dolor in utero habenti. & non effugiet. Hos autē fr̄s non estis in tenebris. ut uos dies illa tanquam fur comprehendat. Om̄s enim uos filii lucis estis. & filii dei. Non sumus noctis neq; tenebrarū. **I**gitur non dormiamus sicut & ceteri. sed uigilemus & sobrii simus. Qui enim dormiunt nocte dormiunt. & qui ebruī nocte ebruī sunt. Hos autē q̄ diēi sumus sobrii simus. induiti lorica fidei & caritatis. & gauleam spem salutis. Qūm non posuit nos d̄s in iram. sed in acquisitionē salutis. p̄ d̄n̄m n̄m ih̄m xp̄m. q̄ mortuus est p̄ nob̄. **U**t siue uigilemus siue dormiamus: simul cū illo uiuamus. **P**ropt̄ qd̄ consolamini inuicem. & edificate alterutrū sicut & factis. Rogamus autē uos fr̄s.

ut noueritis eos qui laborant
inter uos. & presunt uobis in
dño. & monent uos. ut habea-
tis illos abundantius in cari-
tate. & propter opus illorum
pacem habete cum eis.

Rogamus autē uos fr̄s. cor-
ripite inquietos. consolami-
ni pusillanimes. suscipite
infirmos. patientes estote ad
om̄s. Nō uidete neq̄s malum pro
malo alicui reddat: sed semp̄
qd̄ bonū est sectamini in mu-
tū & in om̄s. Semp̄ gaudete.
sine intermissione orate. in
om̄ib; gr̄as agite. hec est enī
uoluntas dei in xpo ih̄u in
om̄ib; uobis. Sp̄m nolite ex-
tinguere. p̄phetias nolite
sp̄nere. Omnia autē p̄bate.
qd̄ bonum est tenete. ab om̄i
specie mala abstinete uos. &
ipse autē d̄s pacis sc̄ificet
uos p̄ om̄ia. & integer sp̄s
uir & anima & corpus sine
querela in aduentu dñi ih̄u
ih̄u xpi seruetur. Fidelis est
q̄ uocauit uos. q̄ etiā faciet.
Fr̄s. orate p̄ nobis. Salutate
fr̄s om̄s in osculo sc̄o. Adiuuro

uos per dñm. ut legatur eplā
hec omnibus sc̄is fr̄atib;. Gr̄a
dñi ih̄u ih̄u xpi uobiscū. amen.

Exp̄licte eplā prima
ad thessalonicenses.

Incipit argumentum eplē
secunde ad eosdem.

Ad thessalonicenses sc̄lam
scribit eplā. & notum
facit eis de temporib; nouissi-
mis. & de aduentu aduersariū.
& deceptione ei. Scribit hanc
eplā ab athenis. per titum
& onesimum.

Exp̄licte argumentum.
Incipiunt capitula.

Gratias agere debemus deo.

Rogamus autem uos fr̄s.

Nos autem debemus gr̄as agere deo.

Itaq; fr̄s stete & tenete.

Denunciamus uobis fr̄s.

Vos autē fr̄s nolite deficere.

Exp̄licite capitula.

Incipit epistola secunda
ad thessalonicenses.

AD ROMANOS
ET
UNUS

Paulus & timotheus. eccle thes
 salonicensium in deo patre
 nro & dno ihu xpo. Gra
 uobis & pax a deo patre
 nro & dno ihu xpo.

Quis agere debemus deo
 semper p uobis frs. ita ut
 dignum est. qm supereset
 fides ura. & abundat ca
 ritas unicuiq; urm in in
 uicem. ita ut & nos ipsi
 in uobis gloriemur in eccle
 sis dei. p patientia ura &
 fide in omib; persecutio
 nib; uris & tribulatio
 nib; quas sustinetis in exem
 plum iusti iudicii dei. ut di
 gni habeamini regno dei p q
 & patimini. si tamen iustum
 est apd dm retribuere tribula
 tionem iis q uos tribulant. &
 uobis q tribulamini requie
 nobiscum in reuelationem
 dni ihu de celo cum angelis

uirtutis eius. in flamma ignis
 claudis uindicta iis q non no
 uerit dm. & q non obediunt
 euangelio dni nri ihu xpi. q
 penas dabunt in interitu et
 nas. a facie dni & gla uirtutis
 ei. cum uenerit glorificari in
 scis suis. & admirabilis fieri in
 omnib; qui crediderit. Quia
 creditum est testimoniū nrm
 sup uos in die illo. In quo etiā
 oramus semp pro uobis. ut
 dignetur uos uocatione sua
 ds nri. & impleat omnē uolun
 tate bonitatis. & opus fidei
 in uirtute. ut clarificetur no
 men dni nri ihu xpi in uobis.
 & uos in illo scdm gratiam dni
 nri ihu xpi.

Rogamus autē uos frs per
 aduentū dni nri ihu xpi & nre
 congregationis in ipsum. ut
 non cito moueamini a uiuō sen
 su. neq; terreamini neq; per
 spm. neq; p sermonē. neq; p
 eplam tanquā per nos missā.
 quasi instet dies dni. Neq; uos
 seducat ullo m. Qm nisi uene
 rit discessio pmi. & reuelatus
 fuerit homo peccati. filius

pdictionis. q̄ aduersatur & ex-
collitur supra omne qd̄ dicit̄
d̄s aut̄ qd̄ colitur. ita ut in
templo dei sedeat. ostendens
se tanquā sit d̄s. Non time-
tis qd̄ cum adhuc eē in ap̄d
uos. hec dicebam uobis. Et
nunc quid detineat scitis:
ut reueletur in suo tempore.
Nā mysteriū iam operatur in-
quatis. Tantū. ut qui tenet
nunc teneat. donec de medio
fiat. Et tunc reuelabit̄ ille
iniquus. quē d̄s iūc iustifici-
ciet spū oris sui. & destruet il-
lustratione aduentus sui. eū
cuius est aduentus scdm̄ opa-
tionē sathane in om̄i uirtute
signis & prodigiis mendacibus.
& in omni seductione iniquitatis.
iis q̄ pereunt. eo qd̄ caritate
ueritatis non receper̄. ut sal-
ui fierent. Ideo mittet̄ illis d̄s
opationē erroris. ut credant
mendacio. ut iudicent̄ om̄s
q̄ non crediderunt ueritati.
sed consenser̄ iniquitati.

Nos autē debemus gr̄as age-
re deo semp̄ pro uobis fr̄s di-
lecti a deo: qd̄ elegerit nos d̄s

p̄mittas in salutē in sc̄ificati-
one sp̄s & fide ueritatis. In
quā & uocauit uos p̄ euange-
liū nr̄m in acquisitionē gr̄e
domini nr̄i ih̄u xp̄i.

Itaq; fr̄s stete & tenete tradi-
tiones quas didicistis. siue p̄
sermonē. siue p̄ epl̄am nr̄am.
Ipsē autē d̄s nr̄ ih̄c xp̄c. & d̄s
& pater nr̄ qui dilexit nos. &
dedit consolationem eternā
& spem bonā in gr̄am: exor-
tetur corda ur̄a & confirmet
in omni opere & sermone bono.

De cetero fr̄s orate p̄ nobis. ut
sermo d̄ni currat. & clarifi-
cetur sicut & ap̄d uos. & ut
liberemur ab importunis &
malis hominib; . Non enim
omniū est fides. Fidelis autē
d̄s. q̄ confirmabit uos & custo-
diat a malo. Confidimus autē
fr̄s de uobis in d̄no. qm̄ que
precepimus. & factis & facietis.
Dns̄ autē dirigat corda ur̄a in
caritate dei & patientia xp̄i.

Denunciam̄ autē
uobis fr̄s in nomine d̄ni nr̄i
ih̄u xp̄i. ut subtrahatis uos
ab omni fr̄e ambulante inor-

dmate. & non sectm. traditio-
 ne qua accepertunt a nobis.
 Ipsi enim scrips. que admodum
 oporteat imitari nos. Qm non
 inquieti sumus inter uos. neq;
 gratis pane manducauimus
 ab aliquo. sed in labore & fati-
 gatione nocte & die opantes.
 neque urm grauaremus. Non
 quasi non habuerimus pote-
 state. sed ut nosmetipsos for-
 ma daremus uobis ad imitan-
 dum nos. Nam & cu essemus
 apud uos: hoc denunciabamus
 uobis. qm si quis non uult ope-
 rari. nec manducet. Audui-
 mus enim inter uos quosdam
 ambulare inquiete. nichil
 opantes. sed curiose agentes.
 his autem qui eiusmodi sunt. de-
 nunciamus & obsecramus in
 dno ihu xpo. ut cu silencio o-
 pantes suu pane manducent.
Uos autem frs nolite
 deficere benefacientes. Qd siqs
 non obedierte uerbo nro per
 eptam: hunc notate. & non
 comisceamini cu illo. ut con-
 fundatur. Et nolite quasi in-
 micu existimare. sed corripite

ut frim. Ipse autem dñs pacis.
 det uobis pacem sempiterna.
 in omni loco. Dñs cum omib;
 uobis. Salutatio mea manu
 pauli. qd signum in omi epla
 ita scribo. Gratia dñi nri ihu
 xpi cum omnibus uobis. am.

**Explicit epta secunda
 ad thessalomeenses.**

**Incipit argumentum epte
 ad timotheum.**

Timotheum instruit & docet
 de ordinatione episcopatus
 & diaconi. & omnis ecclesi-
 astice discipline. Scribit autem
 de nicopoli.

Explicit argumentum.

Incipiunt capitula.

Sicut rogau te ut remaneres ephesi.

Fidelis sermo & omni acceptione digni.

Obsecro igitur. **N**olo q tuos otare.

Fidelis sermo. siqs episcopatum.

Hec tibi scribo sperans me uenire.

Fidelis sermo. & omni acceptione digni.

Vidua eligatur non imi sexaginta annos

Qui bene p sunt p bti. **S**iqs alit docet.

Tu autem homo. **D**urab; hui seculi.

**Explicit epta. Incipit
 epta prima ad timotheum.**

secūm imperium dei salua
coris nr̄i & xp̄i ih̄s spei
nr̄e. timotheo dilecto filio
in fide. Gr̄a. miseric̄dia. par
a deo patre. & xp̄o ih̄s d̄no

Sicut rogavi s̄mo.
te ut remaneres ephesi cū
nr̄e in macedoniā. & denun
ciaret quibusdā ne alter
doceant. neq; intenderint
fabulis & genealogiis nr̄e
minatis. que questiones
prestare magis quā edifi
cationē dei que est in fide.

Finis autē precepti est caritas
de corde puro & conscientia
bona. & fide non ficta. A quib;
quidā aberrantes conuersi s̄
in uaniloquiū. uolentes ēē le
gis doctores. non intelligentes
neq; que loquuntur. neq; de
quib; affirmant. Scimus autē
quia bona est lex. siq; ea legi

tine utatur. scientes hoc q̄a
iusto lex n̄ est posita. sed inu
stis & non subditis. impiis &
peccatorib;. sceleratis & con
taminatis. patricidis & matrici
dis. homicidis. fornicariis.
masculorū concubitoribus.
plagiariis. mendacibus. pu
ris. & siquid aliud sane do
ctrine aduersatur que est
secūm euangelii gr̄e beati dei.
qd̄ creditum est mihi. Gr̄as
ago ei q̄ me confortauit xp̄o
ih̄s d̄no nr̄o. q̄a fidelē me ex
stimauit ponens in ministē
rio. qui prius fui blasphemus
& persecutor & contumeliosus.
sed miseric̄diam consecutus sū.
q̄a ignorans feci in increduli
tate. Sup̄abundauit autē
gr̄a d̄ni nr̄i. cum fide & dilecti
one que est in xp̄o ih̄s.

Idelis sermo & omni acce
ptione dignus. q̄a xp̄e ih̄s
uente in hunc mundū pec
catores saluos facere. quorū
p̄mus ego sum. Sed ideo mise
ricordiam consecutus sū: ut
in me p̄mū ostenderet xp̄e
ih̄s omnē patientiā. ad infor

214
matione coru qui credituri
sunt illi in uitā eternā. Regi
autē scōrū. immortalī. inui-
sibili. soli deo. honor & glā
in sc̄la scōrum amen. Hoc
preceptū cōmendo tibi fili
timothee sc̄dm̄ precedentes
in te p̄p̄betias. ut milites
in illis bonā militiā. habens
fidem & bonā conscientiam.
quā quidā repellentes circa
fidem naufragauerunt. Ex
quib; est hymeneus & alexan-
der. quos tradidi sathane. ut
discant non blasphemare.

Obscuro ḡ primo
omnium. fieri obsecrationes.
orationes. postulationes. gr̄a-
rū actiones. p̄ omib; homini-
bus. p̄ regib; & omib; qui in
sullimitate sunt. ut quietā
& tranquillā uitā agamus
in omī pietate & castitate.

Hoc enī bonū est & acceptum
corā saluatore n̄ro deo. qui
om̄s homines uult saluos fie-
ri & ad agnitiōē ueritatis ue-
nire. Iū enī d̄s. un̄ & mediator
dei & hominū homo xp̄c̄ iūc̄.
q̄ dedit redemptionē semet-

ipsum p̄ omib;. Cui testimoniu
um temporib; suis confirma-
tum est. In quo positus sū ego
predicator & ap̄ls. ueritatem
dico non mentior. doctor gen-
tium in fide & ueritate.

Volo ḡ uiros orare in omī
loco. leuantes puras manus
sine ira & disceptatione. Sim-
liter & mulieres in habitu
ornato cū uerecundia & sobri-
etate. ornantes se non in toris-
crinib; aut auro aut marga-
ritis. uel ueste preciosa. sed
q̄s docet mulieres p̄mitten-
tes pietatē p̄ opera bona.

Mulier in silentio discat cum
omī subiectione. Docere autē
mulieri non p̄mittit. neq; do-
minari in uirum. sed eē in si-
lencio. Adam enī prim̄ forma-
tus est. deinde eua. Et adam
non est seductus. mulier autē
seducta in peccatione fuit.

Saluabitur autē p̄ filiorum ge-
nerationē. si p̄manserit in fi-
de & dilectione & sanctificati-
one cum sobrietate.

Idelis sermo. Siq; episco-
patum desiderat. bonum

opus desiderat. Oportet ergo
episcopum irreprehensibilem
ēē. unius uxoris uirū. sobriū.
prudenter. ornatū. pudicū.
hospitalē. doctorem. non ui-
nolentem. non percussorem.
sed modestum. non litigiosū.
non cupidū. suę domui bene
prepositū. filios habentē sub-
ditos cum omni castitate. Si-
quis autē domui suę preesse
nescit. quā ecclē dei diligentia-
am habebit? Non neophitū.
ne in superbiam elatus. in iu-
diciū incidat diaboli. Opor-
tet autē illū & testimonium
habere bonū ab iis qui foris
sunt. ut non in opprobrium
incidat & laqueum diaboli.

Diaconos similiter pudicos. non
bilingues. non uino multo
dedictos. non turpe lucrum
sectantes. habentes mysteriū
fidei in conscientia pura. Et
hi autē pbentur primū. &
sic ministrent. nullū crimen
habentes. Mulieres similiter
pudicas. non detrahentes. so-
brias. fideles in omib;. Diaco-
nes sunt unius uxoris uiri.

qui filius suis bene presint &
suis domibus. Qui enim bene
ministrauerunt: gradum sibi
bonū adquirent. & multam
fiduciā in fide que est in xpo
Hec t̄ scribo. S. I. H. V.
Sperans me uenire ad te cito.
Si autem tardauero. ut scias
quom̄ oporteat te in domo
dei conuersari que est ecclā
dei uiui. columna & firma-
mentum ueritatis. Et mani-
feste magnum est pietatis
sacramentū. qd̄ manifestatū
est in carne. iustificatum est
in spū. apparuit anglis. pre-
dicatum est gentibus. creditū
est in mundo. assumptū est
in glā. Sp̄s autē manifeste di-
cit. quia in nouissimis tempo-
rib; discedent quidam a fide.
attendentes spiritib; erroris.
& doctrinis demoniorū in hy-
pochrisi loquentiū mendaci-
um. & cauteriatā habentiū
suā conscientiam. phibentiū
nubere. abstinere a cibis quos
d̄s creauit ad percipiendum
cū gr̄arū actione fidelibus.
& iis qui cognouerit ueritatē.

Quia omnis creatura dei bona
 & nichil reiiciendum quod cum
 gratum actione percipitur.
 Sificatur enim per uerbum dei &
 oratione. Hec proponens fratribus
 bonus eris minister christi iesu.
 emittitur uerbis fidei & bonae
 doctrine quia assecutus es. In-
 eptas autem & aniles fabulas
 deuita. Exerce te ipsum ad pi-
 etate. Nam corporalis exercita-
 tio ad modicum utilis est. pietas
 autem ad omnia utilis est: pro-
 missionem habens uitae quae nunc
 est & futurae.

Fidelis sermo. & omni accepti-
 one dignus. In hoc enim labora-
 mus & maledicimur: quia spera-
 mus in domino uiuum. qui est salua-
 tor omnium hominum. maxime
 fidelium. Praecepta haec & doce.
 Hemo adolescentiam tuam conte-
 mnat. Sed exemplum esto fi-
 delium. in uerbo. in conuersa-
 tione. in caritate. in fide. in
 castitate. Dum uenio attende
 lectioni. exortationi. doctri-
 ne. Noli negligere gratiam quae
 in te est. quae data est tibi per
 prophetiam. cum impositione

manuum presbiteri. haec me-
 ditare. in his esto. ut perfectus
 tuus manifestus sit omnibus.
 Attende tibi & doctrine. iusta in-
 illis. Hoc enim faciens. & te
 ipsum saluum facies. & eos qui
 te audiunt. Seniore ne incre-
 paueris. sed obsecra ut patre.
 iuuenes ut fratres. anus ut ma-
 tres. iuuenulas ut sorores
 in omni castitate. Uiduas ho-
 nora. quae uere uiduae sunt.
 Si qua autem uidua filios aut
 nepotes habet: discat primum
 domum suam regere. & mutu-
 am uicem reddere parentibus. Hoc
 enim acceptum est coram deo. Quae
 autem uere uidua est & desola-
 ta: speret in domino. & misceat ob-
 secrationibus & orationibus no-
 cte ac die. Nam quae in deliciis
 est: uiuens mortua est. Et hoc
 praecipere. ut irreprehensibiles sint.

Siquis autem suorum & maxime
 domesticorum curam non habet:
 fidem negauit. & est infidelis.
Uidua eligat se deterior.
 non minus sexaginta annos.
 quae fuerit unius uiri uxor.
 in operibus bonis testimonium

ꝑ si tribulationē patientib; subministravit.

habens. si filios educavit. si
hospicio recepit. si scōrū pedes
lauit. si omne opus bonū sub
secuta est. Adolescentiores au
tē uidual deuita. Cum enim
luxuriatē fuerint: in xpo ni
bere uolunt. habentes dāna
tionē. q̄a primā fidē irritam
fecerunt. Simul autē & otiose
discunt circūte domos. non
solū otiose. sed & uerbosē & cu
tiosē. loquentes que non oportet.
Uolo ergo iuniores nube
re. filios peccare. matres fami
lias ēē. nullam occasionē dare
aduersario: maledicti gratia.
Iam enī quedā conuersę sunt
recto sathanan. Siqua fidelis
habet uidual: subministret
illis & non grauetur ecclesia.
ut in que uere uidue sunt sus
Qui bene sufficiat.
presunt presbiteri. duplici
honore digni habeantur.
maxime qui laborant in uer
bo & doctrina. Dicit enim scri
ptura. Non alligabis os boui
trahentis. Et. Dignus est
operarius mercede sua. Ad
uersus presbiterū accusatio

nem noli recipere. nisi sub du
obus uel tribus testibus. Pec
cantes corā omnib; angue.
ut & ceteri timorē habeant.
Testor corā deo & xpo ino &
electis anglis. ut hec custodi
as sine preiudicio. Nichil fa
cias in aliam partē declinan
do. Manus cito nemini impo
sueris. neq; cōmunicaueris
peccatis alienis. Te ipsum castū
custodi. Noli adhuc aquam bi
bere. sed uino modico utere
pp̄ter stomachum tuum &
frequentes tuas infirmitates.
Quorumdā hominū peccata
manifesta sunt. precedencia
ad iudicium. quosdam autē
& subsequuntur. Similit̄ autē
& facta bona manifesta sunt:
& que alter se habent abscon
di non possunt. Quicumq; sunt
sub iugo serui: dñōs suos omī
honore dignos arbitrent. ne no
men dñi & doctrina blasphemē.
Qui autē fideles habent dñōs:
non contemnant q̄a fīs sunt.
sed magis seruiant q̄a fideles
sunt & dilecti. q̄ beneficii par
ticipes s̄. hec doce & exortare siq̄

216
aliter docet & non adq̄esert
sams sermonib; dñi nr̄i ih̄s
xpi. & ei que sc̄dm̄ pietatem
est doctrine. superbus. nichil
sciens. sed languens circa que
stiones & pugnas uerborum.
ex quib; oriuntur inuidie.
contentiones. blasphemie.
suspiciones male. conflictati
ones hominũ mente corrupto
rũ. & q̄ ueritate puati sunt.
existimantiũ questũ eẽ pieta
te. Est autẽ questus magnus.
pietas cũ sufficientia. Nichil
enĩ ualimur in hunc mun
dum. haud dubitũ quia nec
auferre quid possimus. Ha
bentes autẽ alimenta & quib;
regamur. his contenti sumus.
Ham q̄ uolunt diuites fieri. in
cidunt in tẽptationẽ & laque
um diaboli. & desideria mul
ta & inutilia & nociua. que
mergunt homines in interi
tum & pd̄tionẽ. Radix enim
omniũ malorũ est cupiditas.
Quã q̄dã appetentes errauerũt
a fide. & inuenerũt se dolorib;
Tu autẽ o homo *f* multis.
dei. hęc fuge. Sectare uero ui

ficiam. pietatem. fidem. carita
tẽ. patientiã. mansuetudinẽ.
Certa bonũ certamen fidei. ap
prehende uitã eternã in quã
uocatus es. & confessus bonam
confessionẽ corã multis testib;.
Precipio t̄ corã deo q̄ uiuificat
omnia. & xpo ih̄s qui testimo
nium reddidit sub pontio pi
lato. bonam confessionẽ. ut
serues mandattũ sine macula.
irreprehensibile. usq; in aduen
tũ dñi nr̄i ih̄s xpi. quẽ suis
temporib; ostendet beatus
& solus potens. rex regum &
dñs dominantium. qui solus
habet immortalitatẽ. & lucẽ
habitat inaccessibilem. quẽ
uidet nullus hominũ. sed nec
uidere potest. Cui glã honor
& imperiũ in sempiternũ am̄.
Duitib; huius seculi
precipe non sũllime sapere.
neq; sperare in incerto diuiti
arum. sed in deo qui prestat
nobis omiã abunde ad fruẽ
dũ. Bene agere. diuites fieri
in operib; bonis. facile tribu
ere. cõmunicare. thesauriza
re sibi fundamentũ bonum

in futurū. ut apprehendant
uerā uitā. O timothee depo-
sitū custodi. deuitans ppha-
nas uocū nouitates. & oppo-
sitiones falsi nominis scientie.
quā quidā pmitcentes circa
fidē exciderunt. Grā tecū. am.

Explicit epistola prima
ad timotheum.

Incipit argumentum eptē
secunde ad eundem.

Ite timotheo scribit de exor-
tatione martyriū. & omnis
regule ueritatis. & qd futu-
rum sit temporib; nouissimis.
& de sua passione. Scribit ab
urbe roma.

Explicit argu-
mentū. **Incipiunt** capita.

Noli itaq; erubescere.

Sis hoc qd auersi sunt a me om̄s.

Nemo militans deo implicat se negotiis.

Hec cōmoneo testificans corā dño.

Hec autē seruo qd in nouissimis dieb;.

Testificor corā deo & xp̄o ihs.

Festina uenire ad me cito.

Explicit uerba capitula.

Incipit epistola secunda
ad timotheum.

per uoluntate dei. scdm
pmissionē uite que est
in xp̄o ihs. timotheo
carissimo filio. Grā. mise-
ricordia. pax. a deo patre.
& xp̄o ihs dño ihs. Grās
ago deo cui seruo a pge-
nitrib; in conscientia
pura. qd sine intermissi-
one habeam tui memoriā
in orationib; meis. nocte
ac die desiderans te uide-
re. memor lacrimarum

tuarū. ut gaudio implear.
reuelationē accipiens eius
fidei que est in te non ficta.
que & habitauit p̄mū in aua-
tua laide. & matre tua euni-
ce. certus sum autē qd & in te.
Propter quā causam admoneo
te. ut resuscites grām dei que
est in te p̄ impositionē manu-
um mearū. Non enī dedit nob̄
d̄s sp̄m timoris. sed uirtutis

ANNO
APLIS
XPI
IESV

& dilectionis & sobrietatis.

Noli itaq; erubescere testimonium dñi nr̄i. neq; inuenisti ei. sed collabora euangelio scdm̄ uirtutē dei. q̄ nos liberauit. & uocauit uocatione sc̄a. non scdm̄ opa nr̄a. sed scdm̄ p̄positū suum. & gr̄am quę data est nobis in xp̄o ih̄s ante tempora secularia. manifestata est autem nunc per illuminationem saluatoris nr̄i ih̄s xp̄i. qui destruxit quidē mortem. illuminauit autē uitā & incorruptionē p̄ euangelium. in quo positus sum ego p̄dicator & ap̄t̄s. & magister gentiū. Ob quā causam etiā hec patior. sed non confundor.

Scio enī cui credidi. & certus sum q̄a potens est depositū meum seruare in illum diē.

Formā habens sanorū uerborū que a me audisti in fide & dilectione. in xp̄o ih̄s: bonū depositū custodi per sp̄m̄ sc̄m̄ qui habitat in nobis.

Scis hoc qđ auersi sunt a me om̄s qui in asia sunt.

ex quib; est phigelus & hermogenes. Dec misericordiam dñs honestiori domui. q̄a sepe me refrigerauit. & catenā meā non erubuit. sed cū romam uenisset: sollicitē me quesitū & inuenit. Dec illi dñs inuenire misericordiam a dño in illa die. Et quanta ephesi ministrauit: melius tu nosti.

Tu q̄ fili mi. confortare in gr̄a que est in xp̄o ih̄s. Et que audisti a me p̄ multos testes. hec cōmenda fidelib; hominib;. qui idonei erunt & alios docere. Labora sicut bonus miles xp̄i ih̄s.

Nemo militans deo implicat se negotiis secularib;. ut ei placeat cui se p̄bauit. Nā & qui certat in agone. non coronatur nisi legitime certauerit. Laborantē agricolā oportet primū de fructib; percipere. Intellige que dico.

Dabit enī t̄ dñs in om̄ib; intellectū. Memor esto dñm̄ ih̄m̄ xp̄m̄ resurrexisse a mortuis ex semine dauid scdm̄ euangelium meū. in quo laboro

usq; ad uincula quasi male
operans. sed uerbū dei non
est alligatum. Ideo omnia sus-
tineo ppter electos: ut & ipsi
salutem consequantur que
est in xpo inu cū glā celesti.
Fidelis sermo. Nam si cōmortui
sumus: & conuiuemus. Si sus-
tinem: & conregnabim. Si
negauerimus: & ille nega-
bit nos. Si non credim: ille
fidelis pmanet. negare seipsum
de cōmone s̄ n̄ potest.
testificans corā deo. Noli uer-
bis contendere in nichil uti-
le. nisi ad subuersionē audi-
entū. Sollicite cura te ipsum
pbabilē exhibere deo. opera-
rium inconfusibile. recte
tractantē uerbū ueritatis.
Prophana autē & inaniloqa
deuita. Multū enī pficiunt
ad impietate. & sermo eorū
ut cancer serpit. Ex qb; est
hymeneus & philetus. qui a
ueritate exiderunt. dicentes
resurrectionē iam factā. &
subuertunt quorundā fidē.
Sed firmū fundamentum dei
stat. habens signaculum hoc.

Cognouit dñs qui sunt eius.
& discedit ab iniquitate omnis
q̄ nominat nomen dñi. In
magna autē domo. non solū
sunt uasa aurea & argentea.
sed & lignea & fictilia. Et que-
dam quidem ad honorem.
quedā autē in contumeliā.
Si quis ḡ emundauerit se ab istis:
erit uas in honore. scificatū
& utile dño. ad omne opus
bonū paratum. Iuuentilia
autē desideria fuge. sectare
uero iusticiā. fidem. caritatē.
pacem. cū is qui inuocante
dñm de corde puro. Stultas
autē & sine disciplina questi-
ones deuita. sciens qd̄ gene-
rante litet. Seruum autē dñi
non oportet litigare. sed
mansuetū eē ad om̄s. docibi-
lem. patientē. cū modestia
corripientē eos q̄ resistunt.
nequando det illis d̄s peniten-
tiā ad agnoscendā ueritatē.
& resipiscant a diaboli laque-
is. a quo capti tenentur ad
ipsius uoluntatē.
Hoc autē seruo. qd̄ in nouis-
simis dieb; instabunt tēpora

periculosa. & erunt homines
seipfos amantes. cupidi. elati.
superbi. blasphem. parentib;
non obediētes. ingrati. scele-
sti. sine affectione. sine pace.
criminatores. incontinentes.
imittes. sine benignitate.
peditores. pterui. tumidi. uo-
luptatum amatores magis
quam dei. habentes speciem
quidē pietatis. uirtutē autē
eius abnegantes. Et hos deu-
ta. Ex his enī sunt q̄ penetras
domos. & captiuas ducunt
mulierculas oneratas pecca-
tis que ducuntur uariis desi-
deriis. semper discentes. & nun-
quam ad scientiam ueritatis
puerientes. Quēadmodū autē
iamnes & mambres resistere
moysi: ita & hi resistunt ue-
ritati. homines corrupti men-
te. reprobi circa fidem. Sed
ultra non pficiēte. Insipien-
tia enim eorū manifesta erit
omnib; sicut & illorum fuit.
Tu autē affecutus es meā doctri-
nā. institutionē. ppositum.
fidē. longanimitatē. dilectio-
nē. patientiam. persecutiones.

passiones. qualia in facta sūt
antiochie. yconu. listris. q̄les
psecutiones sustinui. & ex omi-
b; me eripuit dñs. Et om̄s qui
uolunt pie uiuere in xp̄o ihs:
persecutionē patientur. Mali
autē homines & seductores p-
ficiunt in peius. errantes. &
in errorē mittentes. Tu uero
pmane in iis que didicisti. &
credita sunt t̄. sciens a q̄ didi-
ceris. & quia ab infantia sa-
cras litteras nosti. que te posse
instruere ad salutē. per fidē
que est in xp̄o ihs. Om̄is scri-
ptura diuinitus inspirata:
utilis est ad docendum. ad ar-
guendum. ad corrigendum.
ad erudiendū in iusticia. ut
pfectus sit homo dei. ad om̄e
opus bonum instructus.
Testificor corā deo & xp̄o ihs
qui iudicaturus est uiuos ac
mortuos. & aduentū ipsius
& regnū ei. predica uerbum.
in sta opportune. importune.
Argue. obsecra. increpa. in om̄i
patientia & doctrina. Erunt
enī tempus cū sanā doctrinā
non sustinebunt. sed ad sua

desideria coaceruabunt sibi
magistros prurientes auribus.
Et aueritate quidem auditum
auertere. ad fabulas autem
conuertentur. Tu uero uigila.
in omnibus labora. Opus fac eu-
angeliste. ministerium tuum
imple. Ego enim iam delibor.
& tempus mee resolutionis
instat. Bonum certamen cer-
taui. cursum consummaui.
fidem seruaui. In reliquo reposita
est in corona iusticie. quam
reddet in dominus in illa die iustus
iudex. Non solum autem in. sed
& is qui diligunt aduentum eius.

Festina uenire ad me
certo. Demas enim me dereliquit
diligens hoc seculum. & abiit thes-
salonicam. crescens in galaciam.
titus in dalmatiam. Lucas est
mecum solus. Marcum assume &
adduc tecum. Est enim in utilis
in ministerium. Tetricum autem
misi ephesum. Penulam quam
reliqui troade apud carpum.
ueniens affer tecum & libros.
maxime autem membranas.
Alexander herarius multa ma-
la in ostendit. Reddet ei dominus

secundum opera eius. Quem & tu
deuita. Valde enim resistit
uerbis meis. In prima mea de-
fensione nemo in affuit. sed
omnis me dereliquit. Non illis
imputetur. Dominus autem in assi-
tit & confortauit me: ut per
me predicatio impleatur. &
audiant omnes gentes. & libera-
tus sum de ore leonis. Libera-
uit autem me dominus ab omni opere
malo. & saluum faciet in re-
gnum suum celeste. cui est gloria
in secula seculorum. amen. Saluta
priscam & aquilam. & bone-
siphori domum. Crastus reman-
sit corinthi. trophimum autem
reliqui infirmum mileti. Festi-
na ante hiemem uenire. Sa-
luta te eubolus & prudens
& linus & claudia. & fratres omnes.
Dominus ihesus christe cum spiritu tuo.
Gratia uobiscum. amen.

Expliet epistola secunda
ad timotheum.

Ncepte argumentum

epste ad titum.

titum comonesacit. & instruit
de constitutione presbiterii.

219
α de spiritali conuersatione.
α hereticis uitandis. qui tradi-
tionibus iudaicis credunt.

Explicit argumentum.

Incipiunt capitula.

Unius rei grā reliqui te crece.

Omnia munda mundis.

tu autē loquere que decet sanā doctrinā.

Apparuit grā dei.

Admone illos pncipib; α potestatib; sub-

Fidelis sermo est. **Explicit capitula.**

Incipit eptā ad titum.

M autem xp̄i n̄r̄i sc̄dm̄ fidē
electorū dei α agnitiōē
ueritatis. que sc̄dm̄ pietatē
est in spem uitę eterne. quā
p̄misit qui non mentitur
d̄s ante tempora secula-
ria. manifestauit autem
temporib; suis uerbum
suū in predicatione. que
credita est in sc̄dm̄ p̄ce-
ptū saluatoris n̄r̄i dei.
t̄ico dilecto filio sc̄dm̄ cō-
mune fidē. Grā α pax

A deo patre α xp̄o n̄r̄o saluato-
ri unius rei grā. **Sic n̄r̄o.**
reliqui te crece. ut ea que de-
sunt corrigas. α constituas
p̄ ciuitates presbiteros sicut
ego t̄ disposui. si quis sine cri-
mine est unius uxoris uir. fi-
lios habens fideles. non in ac-
cusatione luxurie. aut non
subditos. Oportet enī episco-
pum sine crimine eē sicut
dei dispensatorē. non sup̄bū.
non iracundum. non uino-
lentum. non percussorem. non
turpis lucri cupidum. sed
hospitalem. benignū. sobriū.
iustum. sc̄m̄. continentē. am-
plexentē eum q̄ sc̄dm̄ doctri-
nam est fidelē sermonē. ut
potens sit exortari in doctrina
sana. α eos q̄ contradicunt
arguere. Sunt enim multi in-
obedientes. uaniloqui α sedu-
ctores. maxime q̄ de circunci-
sione sunt. quos oportet re-
dargui. Qui uniuersas domos
subuertunt. docentes que non
oportet turpis lucri grā. Dix̄
quidā ex illis. p̄prius ipsorum
p̄pha. Cretenses semp̄ mendaces.

male bestie. uentris pigri. Testi-
moniū hoc uerū est. Quā ob cau-
sam increpa illos dure. ut sani
sint in fide. non intendentes in-
diciis fabulis & mandatis homi-
nū. auersantiū se aueritate.

Omnia munda mundis.
conuicti autē & infidelib;
nichil mundū. sed iniquate
sunt eorū & mens & conscien-
tia. Confitentur se nosse dñi.
facti autē negant. cū sint
abominati & incredibiles. &
ad omē opus bonū reprobi.

Tu autē loquere que
decent sanam doctrinā. Senes
ut sobriū sint. pudici. pru-
dentes. sani fide. dilectione.
patientia. Anus similiter in
habitu sō. non criminatrices.
non uino multo seruientes.
bene docentes. ut prudentiā
doceant. Adolescentulas. ut
uiros suos ament. filios dili-
gant. prudentes. castas. sobri-
as. domus curā habentes. be-
nignas. subditas uiris suis.
ut non blasphemetur uerbū
dei. Iuuenes similiter ^bortare.
ut sobriū sint in omib;. Teipfū

prebe exemplum bonoz operū.
in doctrina. in integritate. in
grauitate. Verbū sanum. ut
reprehensibile. ut is q̄ ex ad-
uerso est uereatur. nichil ha-
bens malū dicere de nobis.
Seruos dñi suis subditos eē. in
omib; placentes. non contra-
dicentes. non fraudantes. sed
in omib; fidem bonā ostenden-
tes. ut doctrinā saluatoris nri
dei ornent in omib;.

Apparuit enī grā dei salua-
toris nri omib; hominibus
erudiens nos ut abnegantes
impietate & secularia deside-
ria. sobrie & iuste & pie uiua-
mus in hoc seclō. expectantes
beatā spem & aduentū gl̄e
magni dei & saluatoris nri
ihs xpi. qui dedit semetipsum
p nobis. ut nos redimeret ab
omī iniquitate. & mundaret
sibi poplū acceptabile. secta-
torē bonorū operū. Hec loque-
re & ^bortare. & argue cū omī
imperio. Nemo te contemnat.
Admonere illos pncipib;
& potestatib; subditos eē. di-
cto obedire. ad omne opus

bonum paratos eē. neminem
 blasphemare. non litigiosos
 eē sed modestos. omne osten-
 dentes mansuetudinē ad omīs
 homines. Cranius em̄ & nos
 aliquando insipientes & in-
 creduli. errantes. seruientes
 desideris & uoluptatib; ua-
 rīs. in malicia & inuidia a-
 gentes. odibiles. inuicē odien-
 tes. Cū autē benignitas &
 humanitas apparuit salua-
 toris nr̄i dei: non ex operib;
 iusticie que fecimus nos. sed
 scdm suam misericordiam saluos
 nos fecit p̄ lauacrum regenera-
 tionis & renouationis sp̄s sci.
 que effudit in nos abunde p̄
 iūo xpm saluatorem nr̄m. ut
 iustificati grā ipsius heredes
 simus scdm spē uite eterne.

Fidelis sermo. & debis
 uolo te confirmare ut curent
 bonis opib; p̄cesse q̄ credunt
 deo. Hec sunt bona & utilia
 hominib;. Stultas autē que-
 stiones & genealogias & con-
 tentiones & pugnas legis de-
 uitā. Sunt em̄ inuiles & ua-
 ne. Hereticū hominem post

unam & seclām correctionem
 deuita. sciens quia subuersus
 est qui eiusmodi est. & delinq̄t
 p̄prio iudicio condemnatus.
Cum misero ad te archeman aut
 titicum: festina ad me uenire
 nicopolim. Ibi enim statui hi-
 emare. Tenam legisperitum
 & apollo sollicite p̄mitte.
 ut nichil illis desit. Discant
 autē ex nr̄is bonis operibus
 p̄cesse ad usus necessarios.
 ut non sint infructuosi. Sa-
 lutant te qui mecum sūt omnes.
 Saluta omīs qui nos amant in
 fide. Grā dei cū omib; uob. am̄.

Expliat eptā ad titicum.

Incipit argumentum eptē
 ad phylemonem.

Phylemoni familiares lit-
 teras fecit. p̄ onesimo seruo ei.
 Scribit autē ei a roma per su-
 pradictū onesimum.

Expliat argumentum.

Incipiunt capitula.

Gras ago deo meo.

Propter qd̄ multam fiduciam.

Ego paulus scripsi mea manu.

incipit epla ad phylemonem.

PAVLVS
VIN
ETVS IHV XPI

& timotheus fr. phylemo
in dilecto & adiutori nro.
& appie sorori carissime.
& archippo comilitoni nro.
& eccle que in domo tua est.
Gra uobis & pax a deo pa
tre nro & dno ihu xpo.

ras ago deo meo. semp
memoriam tu faciens in
orationib; meis. audiens
caritate tua & fidem qua
habet in dno ihu & in omi
scos. ut comunicatio fidei
tue euidens fiat in agnitione
omnis boni in uobis in xpo ihu.

Gaudiu eni magnu habui &
consolatione in caritate tua.
quia uiscera scoru reuerit

Propter qd sp te fi.
multam fiduciam habens
in xpo ihu imperandi tibi

qd ad rem ptnet: ppt car
tatem magis obsecro. cum sis
talit ut paulus senex. nunc
autem & uinctus ihu xpi. Ob
secro te p meo filio que genui
in uinculis onesimo. qui tibi
aliquando inuitalis fuit. ne
autem & t & in uitalis. Quem
remisi. Tu autem illu. id est mea
uiscera suscipe. Que ego uolu
eram mecu de tinere. ut p te
in ministraret in uinculis
euangelii. Sine consilio autem
tuo nichil uolui facere. ut ne
uelut ex necessitate hominu
tuum eet. sed uoluntariu. for
sitati eni ideo discessit ad bo
ram a te ut sternu illu reci
peres. iam non ut seruum.
sed plus seruo. carissimu frim.
maxime in. quanto autem
magis t & in carne & in dno:
Si g habes me socium. suscipe
illum sicut me. Si autem aliqd
nocuit t aut debet: hoc in
Ego paulus simpura.
scripsi mea manu. ego redda.
ut non dica tibi. quod & te
ipsum in debes. Ita fr ego te
fruar in dno. refice uiscera

mea in xpo. Confidens de obediencia tua scripsi tibi. sciens qm & super id quod dico facies. Simul autē & para in hospitium. Nam spero per orationes vestras donari me vobis. Salutat te epaphras concaptivus meus in xpo ihs. marcus. aristarcus. demas. lucas. adiutores mei. Grā dñi nrī ihs xpi cū spiritu vō. A M F H.

Explicit eptā ad phylemonē.

Incipit argumentum epistole ad hebreos.

In primis dicendum est cur apłs in hac eptā non servavit morem suum scribendi. ut vel vocabulū nominis sui vel ordinis scriberet dignitate. hec causa est qđ ad eos scribebat qui ex circumcisione crediderunt. quasi gentiliū apłs & non hebreorum. Sciens qđ eorū supbia. suāq; humilitatē ipse demonstrans. meritū officii sui noluit anteferre. Nā simili in etiā iohs apłs ppe humilitatē in eptā sua nomen suū eadem

ratione non pculit. hanc eptām fertur apłs ^{ad hebreos.} comscriptā hebraica lingua misisse. Cuius sensum & ordinē retinens lucas euanglista. post excessum beati pauli apłi greco sermone cōposuit.

Explicit argumentum.

Incipiunt capitula.

Multifariā multisq; modis.

Ad quē autem angelorum dixit.

Cum autē q̄ modico. **V**nde fr̄s sc̄i.

Videte fr̄s ne forte sit.

Incarnatus ergo ne forte.

Adeamus q̄ cū fiducia.

Quappē incipientes.

Confidimus autē in vobis.

Ite enim melchisedech.

Si q̄ consumatio. **I**n tantū meliores.

Capitulū autē sup ea.

Habuit qđem & prius.

Vmbriā enī habens.

Habentes itaq; fr̄s. **T**erribil' autē qđā.

Est autē fides. **I**deoq; nos tantū habentes.

Pacē sequimini. **I**taq; regnū immobile.

Hic xpc̄ heri & hodie. **D**s̄ autē pacis.

Explicitunt capitula.

Incipit eptā ad hebreos.

VII FARIE

multisq; modis olim dñs lo-
quens patrib; in prophetis.
nouissime diebus istis locutus
est nobis in filio. quem consti-
tuit heredem uniuersorum.
per quem fecit & secula. Qui
cum sit splendor gl'e & figu-
ra substantie eius. portansq;
omnia uerbo uirtutis sue pur-
gationem peccatorũ faciens.
sedet ad dexteram maiestatis
in excelsis. tanto melior an-
gelis effectus. quanto disse-
rentius pre illis nomen here-
ditauit. Cui enĩ dixit aliqn-
do anglorum. filius m̃s es tu.
ego hodie genui te. & rursum
ego ero illi in patre. & ipse erit
michi in filiũ. Et cũ iterum
introduce primogenitum
in orbem terre: dicit. Et ado-
rent eũ om̃s angli dei. Et ad
anglos q̃sdẽ dicit. Qui facit

anglos suos sp̃s. & ministros
suos flammã ignis. Ad filium
autẽ. Thronus tuus dñs in seculum
seculi: uirga equitatis uirga
regni tui. Dilexisti iusticiam
& odisti iniquitatẽ: p̃pterea
unxit te dñs dñs tuus oleo exul-
tationis pre participib; tuis.
Et tu in principio dñe terrã
fundasti. & opera manuum
tuarum sunt celi. Ipsi p̃bunt
tã autẽ p̃manebis. & om̃s ut
uestimentum ueterascent.
Et uelut amictũ mutabis eos.
& mutabuntur. Tu autem
idem ipse es. & anni tui non
deficient.
Ad quem Idem dicit aliq̃ndo.
autẽ anglorũ dixit aliq̃ndo.
fede ad dextris meis. quoadusq;
ponam inimicos tuos scabel-
lum pedum tuorũ. Nonne
om̃s sunt administratorũ
sp̃s in ministeriũ missi. p̃pt̃
eos q̃ hereditatẽ capient sa-
lutis. Propterea abundantĩ
oportet obseruare nos ea que
audiuim̃. ne forte pessumam̃.
Si enim q̃ p̃ anglos dictus est
sermo factus est firmus. &
om̃is p̃uaricatio & mobe-

diencia accepit iustam mercede
 dis retributione. qm nos ef-
 fugiemus. si tanta neglexerim
 mus salutem. Que cum inuicem
 accepisset enarrari per dnm.
 ab eis qui audierent in nos con-
 firmata est. contestante deo
 signis & portentis & uariis
 uirtutibus. & sps sci distri-
 butionib; sedm suam uolun-
 tate. Non enim angelis sub-
 iecte ds orbem terre futurum.
 de quo loquimur. Testatus
 est autem in quoda loco quis
 dicens. Quid est homo quod
 memor es eius. aut filius ho-
 minis qm iustas eu. Minus
 fci eum paulo minus ab an-
 gelis. gla & honore corona-
 fci eum. & constituta eu sup
 opa manuu tuaru. Omnia
 subiecisti sub pedibus ei. In eo
 enim qd ei omnia subiecit: ni-
 hil dimisit non subiectu ei.
N e autem necdu uidemus omnia
 subiecta ei.
C um autem q modico quam
 angeli minoratus est: uidem
 ium ppe passionem mortis gla
 & honore coronatu. ut gra

dei p omnib; gustaret morte.
 Decebat enim eum ppe que omnia
 & p que omnia. qui multos fili-
 os in glam adduxerat. aucto-
 rem salutis eorum p passionem
 consummare. Qui enim scificat
 & q scificantur. ex uno omis.
P rope qua causam non confun-
 ditur fis eos uocare. dicens.
H unciabo nomen tuu frib; meis.
 in medio ecclie laudabo te.
E t iteru. Ego ero fidens in eum.
E t iteru. Ecce ego & pueri mei
 quos dedit in ds. Quia g pu-
 eri comunicauerunt carni & san-
 guini: & ipse similiter partici-
 pante eisdem. ut p morte de-
 strueret eum q habebat mortis
 imperiu id est diabolum. & li-
 beraret eos q timore mortis
 p tota uitam obnoxii erant ser-
 uicuti. Nusquam enim angelos
 apprehendit. sed semen abra-
 he apprehendit. Unde debuit
 p omnia frib; similari. ut mi-
 sericors fieret & fidelis ponti-
 fex ad dnm. ut reppiciaret
 delicta popli. In eo enim in quo
 passus est ipse & temptatus:
 potens est & eis q temptantur

auxiliari.

Unde fr̄s sc̄i. uocationis cele-
stis participes. considerate a-
ptim & pontificē confessionis
m̄e m̄o. qui fidelis est ei qui
fecit illum. sicut & moyses
in om̄i domo illi. Amplior
autē gl̄e iste p̄r moysē digni
habitus est: quanto amplio-
rem honorē habet domus q̄
fabricauit illā. Omnis nanq;
domus fabricatur ab aliquo.
Qui autē om̄ia creauit: d̄s. Et
moyses quidē fidelis erat in
tota domo eius. tanquā fa-
mulus in testimonium eoz.
que dicenda erant. Xpc̄ uero
tanquā filius in domo sua.
Que domus sumus nos. si fidu-
ciam & gl̄am sp̄i usq; ad finē
firmā retineamus. Quapp̄.
sicut dicit sp̄s sc̄s. hodie si uo-
cē ei audieritis. nolite obdu-
rare corda ūra. sicut in exa-
cerbatione sc̄dm̄ diem tēpta-
tionis in deserto. ubi tempta-
uerunt me patres ūri. p̄ba-
uerunt & uiderūt opera mea
quadraginta annis. Prop̄
q̄d̄ offensus fui generationi

huic. & dixi semp̄ errant cor-
de. Ipsi autē non cognouerūt
uias meas. quibus iuravi in
ira mea. si intrabunt in re-
quiem meā.

Videte fr̄s. ne forte sit in
aliquo ūr̄m̄ cor malū incre-
dultatis. discedendi a deo
uiuio. Sed adōrtamini uosmet-
ipsos per singulos dies donec
hodie cognominatur. ut non
obduretur quis ex uobis fal-
lacia peccati. Participes enim
xpi effecti sumus. si tamen
initū substantiē ei usq; ad
finē firmā retineamus. d̄i
dicitur. hodie si uocē ei audi-
eritis. nolite obdurare corda
ūra. quēadmodum in illa ex-
acerbatione. Quidam enim
audientes exacerbauerunt.
sed non om̄s qui p̄fecti sunt
ab egypto p̄ moysē. Quib;
autem infensus est quadra-
ginta annis: Nonne illis q̄
peccauerunt. quorū cadaue-
ra p̄strata sunt in deserto?
Quib; autē iurauit. ut non in-
trarent in requiem ipsius.
nisi illis qui increduli fuerūt:

Et uideamus. quoniam non potuerunt introire propter incredulitatem.

Teneamus ergo ne forte relicta pollicitatione introeundi in requiem eius: existimet aliquis ex uobis deesse. Item & nobis annunciatum est quemadmodum & illis. Sed non profuit illis sermo auditus. non admixtus fidei ex his que audierunt. Ingrederem enim in requiem qui credidim?

Quemadmodum dixit. sicut iuravi in ira mea. si introibunt in requiem meam. Et quidem opibus ab institutione mundi factis: dixit enim quodam loco de die septima sic. Et requieuit deus die septima ab omnibus operibus suis. Et in isto rursum. si introibunt in requiem meam. Quoniam ergo superest quosdam introire in illam. & illi quibus prioribus annunciatum est non introierunt propter incredulitatem: iterum terminat die quendam hodie in dauid dicens. post tantum temporis

223
sicut supradictum est: hodie si uocem eius audieritis nolite obdurare corda uestra. Nam si eis uocem eius audieritis prestasset: nunquam de alia loqueretur post hac die. Itaque relinquitur sabbatissimus populo dei. Qui enim ingressus est in requiem eius: etiam ipse requieuit ab operibus suis. sicut a suis deus. Festinemus ergo ingredi in illam requiem. ut ne in idipsum quis incidat in incredulitatis exemplum. Uerus enim est sermo dei & efficacior. & penetrabilior omni gladio ancipiti. & pertingens usque ad diuisionem anime ac spiritus. compagum quoque & medullarum. & discretior cogitationum & intentionum cordis. & non est ulla creatura inuisibilis in conspectu eius. Omnia autem nuda & aperta sunt oculis eius. Ad quem nobis sermo. Habentes ergo pontificem magnum qui penetravit celos uerum filium dei. teneamus confessionem. Non enim habemus pontificem. qui non possit comparari

infirmittatib; nris. temptatū
autē per omnia p similitu-
dine absq; peccato.

Adeamus ergo cum fiducia
ad thronum gratie. ut mi-
sericordiam consequamur. & grām
inueniamus in auxilio op-
portuno. Omnis nanq; pon-
tifer ex hominib; assumptus.
p hominib; constituitur in
iis que sunt ad dñm: ut offe-
rat dona & sacrificia p pec-
catis. qui condolere possit
iis q ignorant & errant. qm
& ipse circumdatus est infir-
mitate. Et ppter ea debet
quēadmodum & p populo:
ita etiam & pro semetipso
offerre p peccatis. Nec qsq̄
sunt sibi honorem. sed qui
uocatur a deo tanquā aaron.
Sic & xpc non semetipsum cla-
rificauit ut pontifex fieret.
sed qui locutus est ad eum.
filius nris es tu. ego hodie ge-
mii te. quēadmodum & in
alio loco dicit. Tu es sacerdos
in eternū. sedm ordinem
melchisedech. Qui in diebus
carnis sue preces supplicati-

onesq; ad eum qui posset
saluum illum a morte face-
re. cum clamore ualido &
lacrimis offerens. exauditus
est p sua reuerentia. Et qui-
dem cū ēēt filius dei. didi-
cit ex iis que passus est obe-
dientiam. & consummatus
factus est omnib; obtempe-
rantib; sibi causa salutis etne
appellatus a deo pontifex
iuxta ordinē melchisedech.

De quo nobis grandis sermo
& interpretabilis ad dicen-
dum. qm imbecilles facti estis
ad audiendum. etenim cum
deberetis magistri ēē propter
tempus: rursus indigetis.
ut uos doceamus que sunt
elementa exordii sermonum
dei. & facti estis quibus lacte
opus sit. non solido cibo. Om-
nem enim qui lactis est particeps:
experis est sermonis iusticie.
Paruulus enī est. Perfectorum
autē est solidus cibus. eorū
q̄ pro consuetudine exerci-
tatos habent sensus. ad dis-
cretionem boni ac mali.

Quappē intermittentes

inchoationis xpi sermonē:
 ad perfectionem feramur.
 non rursus iacentes funda-
 mentum penitentię ab opib;
 mortuis. & fidei ad dñm: ba-
 ptismatum doctrine. impo-
 sitionis quoq; manuum. ac
 resurrectionis mortuorum.
 & iudiciū eternū. Et hoc faci-
 emus. si quidem p̄miserit d̄s.
 J impossibile est enim eos qui
 semel sunt illuminati. qui
 stauerūt etiā donū celeste. &
 participes sunt facti sp̄s sc̄i.
 gustauerunt nichilo minus
 bonum dei uerbū. uirtutesq;
 sc̄i uenturi. & plapsi sunt:
 renouari rursus ad peniten-
 tiam. rursus crucifigentes
 sibi nec ipsis filium dei. & of-
 tentiu habentes. Terra enim
 sepe uenientē super se bibens
 ymbrem. & generans herbā
 opportunam illis aqub; co-
 litur: accipit benedictionē
 a deo. Proferens autē sp̄mas
 ac tribulos: reproba est & ma-
 ledicto p̄rima. cui consumma-
 tio in combustionē.

Confidimus autē de uobis

dilectissimū meliora & uicin-
 ora saluti. tamen si ita loq̄m̄.
 Non enim iniustus d̄s. ut obli-
 uiscatur op̄is ur̄i. & dilecti-
 onis quam ostendistis in no-
 mine ipsius. q̄ ministrastis
 sc̄is & ministratis. Cupimus
 autē unūquēq; ur̄m ean-
 dem ostentare sollicitudinē
 ad expletionem spei usq; in
 finem. ut non segnes efficia-
 mini. uerū imitatores eorū
 qui fide & patientia heredi-
 tabunt p̄missiones. Abra-
 he autē p̄mittens d̄s. qm̄
 neminē habuit p̄ quē iura-
 ret maiore: iurauit p̄ semet-
 ipsum dicens. Huius benedicens
 benedicā te: & multiplicans
 multiplicabo te. Et sic lon-
 ganimitē ferens. adeptus est
 repromissionē. Homines enī
 p̄ maiore sui iurant. & om̄s
 controuersię eorū finit ad
 confirmationē est iuramentū.
 J n̄ q̄ abundantius uolens d̄s
 ostendere pollicitationis he-
 rethib; immobilitatē consili-
 sui. interposuit iusiurandū.
 Ut p̄ duas res immobiles quib;

impossibile est mentiri deū.
fortissimum solaciū habeamus
qui confugimus ad tenendā
ppositam spem. quā sicut
anchoram habemus anime
tutā ac firmam. & incedentē
usq; ad interiora uelaminis.

Vbi precursor p nobis introi-
uit iūc. pontifex factus in
eternū scdm ordinem melchi-

Hic enim Melchisedech.
melchisedech rex salem. sacer-
dos dei summi. qui obuiauit
abrahę regresso a eode regū.
& benedixit ei. Cui & decimas
omniū diuisit abraham. Pri-
mum qdem q̄ interpretatur
rex iusticie. deinde autē &
rex salem. qd̄ est rex pacis.

Sine patre. sine matre. sine
genealogia. neq; initū dierū
neq; finem uite habens. Assi-
milatus autē filio dei. ma-
net sacerdos in perpetuum.

Intuemini autē quantum sit
hic. cui & decimas dedit de
precipuis abraham patriar-
cha. Et quidē de filius leui sa-
cerdotium accipientes. man-
datū habent decimas sume-

re a populo scdm legem. id
est a fratribus suis. quanquam
& ipsi exierunt de lumbis a-
brahę. Cuius autē genera-
tio non annumeratur in
eis: decimas sumpsit ab
abraham. & hunc q̄ habe-
bat remissiones benedixit.

Sine autē ulla contradic-
tione: qd̄ minus est a meliore
benedicitur. Et hic quidem
decimas morientes homines
accipiunt. ibi autē contesta-
tur q̄a uiuit. Et ut ita di-
ctum sit: p abraham & leui
qui decimas accepit. decimat̄
est. Adhuc enim in lumbis
patri erat. quando obuia-
uit ei melchisedech.

Si q̄ consummatio p sacer-
dotium leuiticū erat. po-
pulus enim sub ipso legem
accepit: quid adhuc neces-
sarium scdm ordinē melchi-
sedech alium exurgere sacer-
dotem. & non scdm ordinē
aaron dicit. Translato ergo
sacerdotio. necesse est ut & le-
gis translatio fiat. In q̄eni
hec dicuntur. de alia tribu

est de qua nullus altario
 preesto fuit. Manifestum est
 enim qd ex iuda ortus est
 dnus nr. in qua tribu nichil
 de sacerdotibus moyses locu-
 tus est. Et amplius adhuc
 manifestum est. si scdm simi-
 litudinem melchisedech exur-
 git alius sacerdos. qui non
 scdm legem mandati carna-
 lis factus est: sed scdm virtu-
 tem uite insolubilis. Conce-
 statur enim. quia tu es sacer-
 dos in eternu scdm ordinem
 melchisedech. Reprobatio
 quidem fit precedentis man-
 dati ppter infirmitate eius
 & inutilitate. nichil enim
 ad perfectum adduxit lex.
 introductio uero melioris
 spei per quam primamur
 ad deum. Et quantum est:

Non sine iureiurando. Ali-
 quide sine iureiurando sacer-
 dotes facti sunt: hic autem
 cum iureiurando. per eum
 qui dixit ad illum. Iuraute
 dominus & non penitebit
 eum. tu es sacerdos in eternum.
 h tantu melioris testamenti

sponsor factus est iue. Et alii
 quidem plures facti sunt sa-
 cerdotes: iocuro qd morte
 prohiberentur permanere.

Hic autem eo qd maneat in e-
 ternum: sempiternum ha-
 bet sacerdotium. Unde &
 saluare in perpetuum potest
 accedentes per semetipsum
 ad deum. semper uiuens ad
 interpellandum p eis. Talis
 enim decebat ut nobis eet
 pontifex. scs. innocens. impol-
 lutus. segregatus a peccatori-
 bus. & excelior celis factus.

Qui non habet cotidie necessi-
 tate quemadmodum sacer-
 dotes. prius pro suis delictis
 hostias offerre. deinde p po-
 puli. Hoc enim fecit semel
 se offerendo. Lex eni homines
 constituit sacerdotes. infir-
 mitate habentes. sermo au-
 tem iurisiurandi qui post le-
 gem est: filium in eternum
 perfectum.

Capitulum autem super
 ea que dicuntur. Talem habe-
 mus pontificem. qui confectus
 in dextera sedis magnitudinis

in oculis. scorum minister
& tabernaculi ueri qd' fixit
dn's & non homo. Omnis eni
pontifex ad offerenda mune-
ra & hostias constituitur.

Unde necesse est & hunc habe-
re aliquid qd' offerat. Si qd'
est super terram. nec est
sacerdos. cum essent qui of-
ferrent scdm legem munera.
qui exemplari & umbre de-
seruiunt celestium. sicut
responsum est moysi cum
consummaret tabernaculum.

Uide inquit omnia facta se-
cundum exemplar. qd' tibi
ostensum est in monte. Nunc
autem sortitus est melius min-
isterium. quanto & melioris
testamenti mediator est. qd'
in melioribus re-promissionibus
sanctum est. Nam si illud prius
culpa uacasset: non utiq;
secundi locus inquireretur.

Utuperant enim eos dicit.
Ecce dies ueniunt dicit dn's.
& consummabo sup domum
isrl' & sup domum iuda te-
stamentum nouum. non
scdm testamentum qd' feci

patrib; eorum in die qua ap-
prehendi manum illorum
ut educerem eos de terra
egypti. Et qm' ipsi non per-
manserunt in testamento
meo: & ego neglexi eos dicit
dn's. Quia hoc testamentum
qd' disponam domui israel
post dies illos dicit dn's. dan-
do leges meas in mente eorū.
& in corde eorum subscribam
eas. Et ero eis in dn'm. & ipsi
erunt in in popl'm. Et non
docebit unusquisq; proximu
suum. & unusquisq; frēm
suum dicens. cognosce dn'm:
qm' om' scient me a minore
usq; ad maiore eorū. quia
ppietus ero iniquitatibus
eorum. & peccatorū illorum
iam non memorabor. Dicen-
do autem nouum: ueter autem
prius. Qd' autem antiquatur
& senesce: ppe interitū est.

Habuit quidem
& prius iustificationes cultu-
re. & sc'm seculare. Taberna-
culum enim factum est pri-
mum: in quo erant cande-
labra & mensa. & ppositio

panem que dicitur sc̄a. Post
 uelamentum autē sc̄m ta
 bernaculum qd dicitur sc̄a
 sc̄orū. aureum habens chu
 ribulum. & archam testa
 menti. circumtectā ex om̄i
 parte auro. In qua urna
 aurea habens manna. &
 uirga aaron que fronde
 rat. & tabule testamenti.
 superq; eam cherubim gl̄e
 obumbrantia ppiciatoriū.

De quib; non est modo dicen
 dum per singla. His uero
 ita compositis: in priori q
 dem tabernaculo semper
 introibant sacerdotes sacri
 ficiorum officia consumman
 tes. In secundo autē semel
 in anno solus pontifex non
 sine sanguine. que offert
 p sua & p populi ignorantia.
 hoc significante spū sancto
 nondum ppalatum eē sc̄orū
 uiam. adhuc priore taber
 naculo habente statū. Que
 parabola est temporis instan
 tis. iuxta quā munera & ho
 stie offeruntur. que non pos
 sunt iuxta conscientiam

perfectum facere seruientem.
 solummodo in cibis & potibus
 & uariis baptismatibus &
 iusticiis carnis. usq; ad tempus
 correctionis impositis. Xp̄e
 autē assistens pontifex futu
 rorum bonorum. p̄amplius
 & p̄fectius tabernaculum
 non manufactum. id est non
 huius creationis. neq; p san
 guinem hyrcorum & utcu
 lorum. sed per p̄prium san
 guinē introiit semel in sc̄a.
 eterna redemptione inuenta.

Si enim sanguis hyrcorū &
 taurorum. & cūis utcuq; asp
 sus inquinatos sanctificat
 ad emundationem carnis:
 quanto magis sanguis xp̄i
 qui p sp̄m sc̄m semetipsum
 obtulit immaculatum deo.
 emundabit conscientia n̄am
 ab operib; mortuis. ad serui
 endum deo uiuenti. Et ideo
 noui testamenti mediator
 est. ut morte intercedente
 in redemptionē carū p̄uua
 riationum que erant sub
 priore testamento. remissi
 onem accipiant q̄ uocati sunt

eternae hereditatis. Ibi enim
testamentum: mors necesse
est intercedat testatoris. Te-
stamentum enim in mortuis
confirmatum est. Alioquin
nondum ualet. dum uiuit
qui testatus est. Unde ne pri-
mum quidem sine sanguine
dedicatum est. Lecto enim
omni mandato legis a moy-
se uniuerso populo. accipi-
ent sanguinem hyrcorum
& utulorum cum aqua & la-
na coecinea & yso: ipsum
quoque librum & omnem po-
pulum asperxit dicens. Hic san-
guis testamenti quod manda-
uit ad uos deus. Etiam taberna-
culum & omnia uasa ministe-
rii sanguine similiter asperxit.
Et omnia pene in sanguine
mundantur secundum legem. &
sine sanguinis effusione non
fit remissio. Necesse est ergo
exemplaria quidem celestium
his mundari. ipsa autem cele-
stia melioribus hostiis quam istis.
Non enim in manufactis sanctis
uicini uirtute exemplaria ue-
torum. sed in ipsum celum.

ut appareat nunc uultui dei
pro nobis. Neque ut sepe offerat
semetipsum. quemadmodum
pontifex intrat in sanctam per
singulos annos in sanguine
alieno. Alioquin oportebat
eum frequenter pati ab ori-
gine mundi. Nunc autem
semel in consummatione
seculorum ad destructionem
peccati per hostiam suam
apparuit. Et quemadmodum
statutum est hominibus semel
mori. post hoc autem iudicium:
sic & christus semel oblatus est
ad multorum exhaurienda
peccata. sed sine peccato
apparebit expectantibus se
in salutem.

Umbra enim habens lex
honorum futurorum. non ipsam
imaginem rerum: per singulos
annos uicini ipsis hostiis quod
offerunt indefinenter. nun-
quam potest accedere profe-
ctos facere. Alioquin cessas-
sent offerri. ideo quod nullam
haberent ultra conscientiam
peccati cultores semel mun-
dati. Sed in ipsis commemoratio

peccatorum p̄ singulos annos
fit. Impossibile est enim san-
guine taurorū & hyrcorum
auferri peccata. Ideo ingre-
diens mundum dicit. Hostiā
& oblationē nolūsti. corpus
autem aptasti michi. Holo-
caustoma p̄ peccato tibi non
placuit. Tunc dixi. ecce ue-
nio. In capite libri scriptū
est de me. ut faciam uolun-
tatem tuā. Superius dicens
quia hostias & oblationes &
holocaustomata p̄ peccato
nolūsti. nec placita sunt t̄
que scdm̄ legem offeruntur.
tunc dixi. ecce uenio ut faciā
d̄s uoluntatem tuam: auferet
primum ut sequens statuat.
In qua uoluntate sanctificati
sumus. p̄ oblationē corporis
iūx̄ xpī seimel. Et omnis quidē
sacerdos p̄esto est cotidie mi-
nistrians. & easdem sepe offerens
hostias. que nunquā possunt
auferre peccata. Hic autem
unā p̄ peccatis offerens hostiā.
in sempiternum sedet in dexte-
ra dei. de cetero expectans. do-
nec ponantur inimici eius

scabellum pedum eius. Una
enim oblatione consummauit
in sempiternum sanctificatos.
Contestatur autē nos & sp̄s s̄s.
Postquam enim dixit. hoc autē
testamentū qd̄ testabor ad illos
post dies illos dicit d̄ns. dan-
do leges meas in cordib; eorū.
& in mente eorum subscribā
eas: & peccatorū & iniquitatū
eorū iam non recordabor am-
plius. Vbi autē horū remissio:
iam non oblatio p̄ peccato.

Abentes itaq; fr̄s
fiduciam in uitioꝝum scōrū
in sanguine xpī. quā inuicia-
uit nobis uiam nouam & ui-
uentem per uelamen id est
carnē suam. & sacerdotē ma-
gnū super domū dei: acce-
damus cum uero corde in ple-
nitudine fidei. aspersi corda
a conscientia mala. & abluti
corpus aqua munda. Teneam̄
spei nr̄e confessionem indecli-
nabilem. Fidelis enim est qui
repromisit. Et consideremus
inuicem in puocationem ca-
ritatis & honorum operum.
non deserentes collectionem

nam sicut est consuetudinis
quibusdam. sed consolantes.
& tanto magis. quanto uide-
ritis appropinquante die.
Voluntarie enim peccantibus
nobis post acceptam noticiam
uirtutis. iam non relinqui-
tur pro peccatis hostia. Terri-
bilis autem quedam expecta-
tio iudicii. & ignis emulatio.
que consumptura est aduer-
sarios. Irritam quis faciens
legem moysi. sine ulla mise-
ratione duob; uel trib; testib;
moriatur: quanto magis pu-
tatis deteriora mereri suppli-
cia. qui filium dei conculeaue-
rit. & sanguinem testamenti
pollutum duxerit in quo sci-
ficatus est. & spiritui gratie
contumeliam fecerit? Scimus
enim qui dixit. Michi uindi-
ctam. & ego reddam. Et iterum.
Quia iudicabit dominus populum
suum. Horrendum est incide-
re in manus dei uiuentis. Re-
memoramini autem pristinos
dies. in quib; illuminati ma-
gnum certamen sustinistis
passionum. Et in alio quidem

opprobriis & tribulationib;
spectaculum facti. in altero
autem locu taliter conuer-
santium effecti. Nam & uin-
ctis compassi estis. & rapinam
bonorum uobrum cum gau-
dio suscepistis. cognoscentes
uos habere meliorem & ma-
nentem substantiam. Nolite
itaque amittere confidentiam
uiram. que magnam habet
remunerationem. Patientia
enim uobis necessaria est. ut
uoluntatem dei facientes
reportetis promissionem. Adhuc
enim modicum quantum
qui uenturus est ueniet &
non tardabit. Iustus autem
inquit ex fide uiuit. Quod si subtra-
xerit se: non placebit anime
meae. Nos autem non sumus
subtractionis in perditionem.
sed fidei in acquisitionem anime.
Est autem fides
sperandarum substantia re-
rum. argumentum non ap-
parentium. In hac enim testi-
monium consecuta sunt senes.
Fide intelligimus aptata esse
secula uerbo dei. ut ex multi-

228
bilibus uisibilia fierent. Fide
plurimā hostiam abel quam
eam obtulit deo. per quā
testimonium consecutus est
ēē iustus. testimonium perhi-
bente muneribus eius deo.
& per illam defunctus adhuc
loquitur. Fide enoch trans-
latus est ne uideret mortē.
& non inueniebatur quia
transiit eum d's. Ante
translationem enim testi-
monium habebat placuisse
deo. Sine fide autem impos-
sibile est quenquā placere
deo. Credere enim oportet
accedentem ad deum quā est
& inquirentibus se remun-
erator sit. Fide noe responso
accepto de us que adhuc non
uidebantur. metuens apta-
uit arcam in salutem do-
mus sue. per quam damnauit
mundum. & iusticie que p
fidem est heres est iustificatus.
Fide qui uocatur abraham
obediuit in locum exire quē
accepturus erat in heredita-
tem. & exiit nesciens quēret.
Fide moratus est in terra re-

promissionis tanquam in ali-
ena. in casulis habitando cū
isaac & iacob coheredib; rep-
missionis eiusdem. Expecta-
bat enim fundamenta ha-
berentem ciuitatē. cuius ar-
tifer & conditor d's. Fide &
ipsa sara sterilis. uirtutem
in conceptione seminis acce-
pit etiam preter tempus
etatis. quoniam fidelem cre-
didit ēē qui repromiserat.
Propter quod & ab uno orti
sunt. & hoc emortuo tanquā
sidera celi in multitudinem.
& sicut harena que est ad o-
ram maris innumerabilis.
Iuxta fidem defuncti sunt om̄s
isti. non acceptis repromissio-
nibus. sed a longe eas aspici-
entes & saluantes. & confi-
tentes quia peregrini & ho-
spites sunt super terram.
Qui enim hec dicunt. signifi-
cant se patriam inquirere.
Et si quidem illius meminissent
de qua exierunt. habebant
utiq; tempus reuertendi.
Nunc autē meliōrē appetunt.
id est celestem. Ideo non con-

funditur d's uocari d's eorum.
Parauit enim illis ciuitatem.
Fide obtulit abraham isaac
cum temptaretur. & unicum
offerebat in quo suscepit
repromissiones. ad quem di-
ctum est quia in isaac uoca-
bitur tibi semen. arbitrans
quia & amicus suscitare
potens est d's. Unde eum & in
parabolam accepit. Fide &
de futuris benedixit isaac
iacob & esau. Fide iacob mo-
riens singulos filiorum ioseph
benedixit. & adorauit fasti-
gium uirgine eius. Fide ioseph
moriens de perfectione filiorum
isrl memoratus est. & de ossibus
suis mandauit. Fide moyses
natus occultatus est mensib;
trib; a parentibus suis. eo qd
uidissent elegantem infantem.
& non timuerunt regis edi-
ctum. Fide moyses grandis
factus occidit egyptum. con-
siderans dolorem fratrum suorum.
Fide moyses grandis factus ne-
gauit se esse filium filie pha-
raonis. magis eligens affligi
cum populo dei. quam tempo-

ralis peccati habere iocun-
ditatem. maiores diuitias
estimans thesauro egyptiorum.
improperium xpi. Aspici-
ebat enim in remuneratio-
nem. Fide reliquit egyptum.
non uertens animositatem
regis. Inuisibilem enim tan-
quam uident sustinuit. Fide
celebrauit pascha sanguinis
effusione. ne qui uastabat
primordia tangeret eos.
Fide transierunt mare rubrum
tanquam per aridam terram.
qd expeca egypti deuorati
fuit. Fide muri iericho cor-
ruerunt. circuitu dierum
septem. Fide raab meretricis
non perire cum incredulis.
excipiens exploratores cum
pace. Et quid adhuc dicam?
Deficiet enim me tempus e-
narrantem de gedeon. barach.
sanon. iepthe. dauid. samu-
el. & aliis pphetis. qui p fide
uicerunt regna. operati se-
iusticiam. adepti sunt repro-
missiones. obtinuerunt
ora leonum. extinuerunt
impetum ignis. effugerunt

aciem gladii. conualuerunt
de infirmitate. fortes facti
sunt in bello. castra uertent
exterorum. acceperunt mu-
lieres de resurrectione mor-
tuos suos. Alii autem dissen-
ti sunt non suscipientes re-
demptionem: ut meliorem
inuenirent resurrectionem.
Alii uero ludibria & uerba
experi. insuper & uincula
& carceres. lapidati sunt.
secti sunt. temptati sunt.
in occisione gladii mortui
sunt. Circūierunt in melotis.
in pellib; capris. egentes.
angustiati. afflicti. quibus
dignus non erat mundus.
In solitudinibus errantes &
montib; & speluncis. & in ca-
uernis terre. Et hi om̄s testi-
monio fidei pbati. non acce-
perunt reuisionem. deo
p nobis aliquid meli pudente.
Ita ne sine nobis consumarent.
deoque & nos tantam
habentes impositam nobis
nubem testium: deponentes
omne pondus & circumstant
nos peccatum. p patientiā

curramus ppositum nobis
certamen. aspicientes in au-
ctorem fidei & consummato-
rem uitae. qui pposito sibi
gaudio sustinuit crucem
confusione contempta. atq;
in dextera sedis dei sedet.
Recogitate eum qui talem sus-
tinuit a peccatorib; aduersus
semetipsum contradictionē.
ut non fatigemini animis
uiris deficientes. Nondum
enim usq; ad sanguinē testi-
fistis aduersus peccatū repu-
gnantes. & obliti estis conso-
lationis que uobis tanquam
filiis loquitur dicens. Fili mi
noli negligere disciplinam
dñi. neq; fatigeris dñi ab eo
argueris. Quem enim diligit
dñs castigat. flagellat autē
omne filium quem recipit.
In disciplina pteuerate. tan-
quam filius uobis offert dñs.
Quis enim filius. quem non
corripit pater: Qd si extra
disciplinam estis. cuius par-
ticipes facti sunt om̄s: ergo
adulteri & non filii estis.
Deinde patres qdē carnis nr̄e

habuimus eruditores. & reue-
rebamur eos. Non multo
magis obtemperabimus
patri spirituum & uiuenti.
Et illi quidem in tempore
paucorum dierum secundum
uoluntatem suam erudiebant
nos: hic autem ad id quod
utile est in recipiendo sanctifi-
cationem eius. Omnis autem
disciplina in presenti quod
uidetur non esse gaudium sed
meroris. postea autem fructum
pacatissimum exercitatis
per eam reddet iusticie. Pro-
pter quod remissas manus &
soluta genua erigite. & gres-
sus rectos facite pedibus uestris.
ut non claudicemus quod erret.
magis autem sanetur.

Pacem sequimini cum omnibus
& simoniam. sine qua ne-
mo uidebit dominum. contemplan-
tes nequis desit gratie dei. Ne
qua radix amaritudinis sur-
sum germinans impediatur.
& per illam inquinentur multi.
Ne quis fornicator aut profanus
ut esau: qui propter unam
escam uendidit primitiua

sua. Scitote enim. quoniam &
postea cupiens hereditate
benedictionem: reprobatus est.
Non enim inuenit penitentiam
locum. quanquam cum lacri-
mis inquisisset eam. Non
enim accessistis ad tractabi-
lem & accessibilem ignem.
& turbinem & caliginem.
& peccellam. & tubum sonum.
& uocem uerborum: quam
qui audierunt excusauerunt
se ne eis fieret uerbum. Non
enim portabant quod dicebatur.
Et si bestia tetigerit montem:
lapidabitur. Et ita terribi-
le erat quod uidebatur. Moy-
ses dixit. Exterritus sum &
tremebundus. Sed accessistis
ad syon montem. & ciuitatem
dei inuentis ierusalem cele-
stem. & multorum militum an-
gelorum frequentiam. &
ecclesiam primitiuorum qui
conscripti sunt in celis. &
iudicem omnium dominum. & spiritus
iustorum perfectorum. & te-
stamenti noui mediatorum
in christo. & sanguinis aspersionem.
melius loquentem quam abel.

230
Videte. ne recusatis loquentē.
Si enim illi non effugerunt.
recusantes eum qui super
terram loquebatur: mul-
to magis qui de celis loquen-
tem nobis auertimus. Cui
uox mouit terram tunc:
nunc autem reprovincit
dicens. Adhuc semel ego
mouebo non solum terrā.
sed & celum. Quod autem
adhuc semel dicit: decla-
rat mobilium translatio-
nem tanquam factorum.
ut maneat ea que sunt
immobilia.

Itaq; regnum immobile
fufcipientes. habem' grām
per quam feruiamus pla-
centes deo cum metu & re-
uerentia. Et enim d's n'r.
ignis consumens est. Cari-
tas fraternitatis maneat
in uobis. & hospitalitatem
nolite obliuisci. Per hanc
enim placuerunt quidam.
angelis hospicio receptis.
Mementote uinctorum tan-
quā simul uincti. & labo-
rantū tanquam & ipsi

in corpore morantes. Honora-
bile conubium in omnibus.
& chorus immaculatus. For-
nicatores enim & adulteros
iudicabit d's. Sunt mores si-
ne auaricia. contenti presen-
tibus. Ipse enim dixit. Non
te deseram. neq; derelinquā.
Ita ut confidenter dicamus.
D'n's michi adiutor est. non
timebo quid faciat m' homo.
Mementote prepositorū uirōz.
qui uobis locuti sunt uerbū
dei. Quorum intuentes exitū
conuersationis: imitamin-
tus xpc here f' fidem.
& hodie. ipse & m' scā. Doctri-
nis uariis & peregrinis. noli-
te abduci. Optimum enī est
grā stabilire cor. non eses
que non pfuerunt ambu-
lantibus in eis. Habemus al-
tare de quo edere non ha-
bent potestatem. qui taber-
naculo deserunt. Quorū
enim animalium infertur
sanguis p peccato in scā per
pontificem: horū corpora
cremantur extra castra.
Propter qd & iūc ut scificaret

pro suum sanguinem populi:
extra portam passus est. Ex-
eamus igitur ad eum extra
castra. improperium eius por-
tantes. Non enim habemus
hic manentem civitatem. sed
futuram inquirimus. Per
ipsum ergo offeramus ho-
stiam laudis semper deo. id
est fructum labiorum con-
fitentium nomini eius. Bene-
ficiencie autem et comunonis.
nolite obliuisci. Talibus enim
hostis premeretur deus. Obedite
prepositis vestris. et subiacete
eis. Ipsi enim perungunt
quasi rationem reddantur pro
animabus vestris. ut cum gaudio
hoc faciant et non gementes.
Hoc enim non expediret vobis.
Orate pro nobis. Confidimus enim
quia bonam conscientiam
habemus. in omnibus bene vo-
lentibus conuersari. Amplius
autem deprecor vos hoc face-
re. quo celerius restituar vobis.

Dominus autem pacis
qui eduxit de mortuis pasto-
rem magnum ouium in san-
guine testamenti eterni

dominum nostrum iesum christum. appetet
uos in omni bono. ut facia-
tis uoluntatem eius. faciens
in uobis quod placeat coram
se per iesum christum. cui honor
et gloria. in secula seculorum. amen.

Rogo autem uos fratres. ut suffe-
ratis uerbum solati. Et tamen
per pauca scripsi uobis. Co-
gnoscite fratrem nostrum ti-
motheum dimissum. Cum
quo si celerius uenerit. in-
debo uos. Salutate omnes
prepositos uostros. et omnes sanctos.
Salutate uos omnes de italia
fratres. Gratia cum omnibus uobis amen.

Expliat eptā ad hebreos
scripta ab urbe roma.
habet uersus. dcc.

Incipiunt capitula in
epta ad laodicenses.

Paulus apłs pro laodicēsis dñō
grāf refert. & hortatur eos ne a seducto
ribus decipiatur.

De manifestis uinculis apłi. in quibus
letatur & gaudet.

Monet laodicēsis apłs. ut sicut sui audi
erunt presentiam. ita retineant. & sine
retinēctione faciant.

Hortatur apłs laodicēsis ut fide sint
firmi. & que integra & uera & deo sunt
placita faciant.

Salutatio frīm in osculo scō.

Explicunt capitula.

Incipit eplā ad laodicēsis.

HAVVS
APŁS
NON
ab hominibus neq; per
hominem. sed per uiam
xp̄m & dñm patrem omni
potentē qui suscitauit eū
a mortuis. frībūs qui sunt
laodicē. Grā uobis & pax
a deo patre. & dñō nōr̄o ih̄s
c̄r̄s agō deo xp̄o.
meo & xp̄o nōr̄o per omnem

orationem meam. quod estis
permanentes in eo. & perseue
rantes in operibus eius. sp̄an
tes ^{fr̄id. caritatis.} p̄missum in die uisitatio
nis. Neq; enim desituant uos
quorundam uaniloquia infi
nuantium. sed peto ne uos
auertant a ueritate euange
lii quod a me predicatur. Et
nunc faciet d̄s. ut qui sunt
ex me ad perfectum ueritatis
euangelii dei seruientes. & fa
cientes benignitatem eorum
que sunt salutis uite eterne.

Et nunc palam sunt
uincula mea que patior in
xp̄o. in quibus letor & gau
deo. & hoc michi est ad salu
tem perpetuam. quod ipsum
factum orationib; ur̄is admi
nistrante sp̄i scō. siue per
uitam. siue per mortē. Et enī
michi uere uita in xp̄o. & mo
ri gaudium. & ipse in uobis
faciet misericordiam suam. ut e
andem dilectionem habeatis.
& sitis unanimes.

Ergo dilectissimi. ut audi
stis presentiam mei. ita retine
te. & facite in timore dei.

Et erit uobis pax & uita in eternum. Est enim d's qui operatur in uobis. & facite sine retractatu quecumq; facitis.

Et quod est dilectissimi gaudete in xpo. & precauete sordidos in lucrum. Omnes sunt peccationes u're palam apud deum. Et estote sensu firmi in xpo i'v. Et que sunt integra & uera. & iusta & pudica. & amabilia. & sc'a facite. Et que audistis & accepistis. in corde retinete. & erit uobis pax. Salutate omnes fr's in osculo s'co. Salutate uos omnes sancti in xpo i'v.

Gratia domini n'ri i'v xpi cu spiritu u'ro. Et facite legi colosensibus hanc epistolam. & colosensium uos legite.

Ds autem & pater d'ni n'ri i'v xpi. custodiat uos immaculatos in xpo i'v: cui est honor & gl'a. in se'la se'lor' am.

Apliet epla ad laodicenses.

Incipit prologus beati ieronimi presbiteri in apocalypsi.

Iohannes ap't's & euanglista a domino i'v xpo electus atq; dilectus: in tanto amore dilectionis ab eo est habitus. ut in cena super pectus eius recumberet. & ad cruce' astanti soli matrem ppriam commendasset. ut quem nubere uolentem ad amplexum uirginitatis asciuerat. ipsi etiam custodiendam uirginem tradidisset. Hic itaq; cum ppter uerbum dei & testimonium i'v xpi exilio in pachnos insulam foretetur. illic ab eodem apocalypsis p'ostensa describitur. ut sicut in principio canonis id est libri geneseos incorruptibile principium prenotat. ita etiam incorruptibilis finis per uirginem in apocalypsi redderetur dicens. ego sum. A. & W. initium & finis. Hic est iohannes qui sciens se puenisse sibi diem egressions de corpore. conuocatis in

epheso discipulis descendit
in defossam sepulture sue
locum. orationeq; completa
reddidit spm̄. tam a dolore
mortis factus extraneus.
quam a corruptione carnis
nossetur alienus. Cui tamen
scripture dispositio uel li
bri ordinatio. ideo a nobis
per singula non exponit̄.
ut scientibus inquirendi
desiderium collocetur. &
querentibus laboris fructus.
& deo magis doctrina seruet̄.

Explicit prologus.

Incipiunt capitula.

Iohannes septem coelestis que sunt in aha.

Scribe ergo que uidisti & que sunt & que
oportet fieri post hec. & sacramentum septem
stellarum.

Post hec uidi & ecce ostium apertum in celo.

Et uidi in dextera sedentes super thronum
librum scriptum.

Et uidi qd̄ apuisset agnus unū de septē sigillis.

Post hec uidi quatuor angelos stantes
super quatuor angulos terre.

Post hec uidi turbam magnam quam dinu
merare nemo poterat.

Et cum aperuisset sigillum septimū.

Et uidi aliu anglin̄ forte descendente de celo.

Et uox quā audiui ^{de celo} rorū loquentem meū.

Et septimus angelus tuba cocante.

Et apertum est templum dei in celo.

Et factum est primum in celo.

Et uidi aliam bestia ascendente de terra.

Et uidi & ecce agnus stabat super monte syon
& cū illo centū quāraginta quatuor milia signati.

Post hec uidi & ecce apertum est
templum tabernaculi testimonū in celo.

Et uenit unus de septē angelis q̄ habebat
septē plagas. & locut̄ est ad me dicens.

Et post hec uidi aliu anglin̄ descendente de
celo. habente potestate magnam. & terra
illuminata est a gl̄a eius.

Post hec audiui quasi uocē magnā quasi turba
rū multarū in celo. dicentū alla.

Et uidi celum apertū. & ecce equus albus. &
q̄ sedebat sup̄ eū uocabat̄ fidelis & uerax.

Hec est resurrectio p̄ma. beatus & sc̄s
q̄ habet partē in resurrectione p̄ma. & uenit
unus de septē angelis habentibus phialas
septē plenas plagis nouissimis.

Et ostendit in flumen aque uitę splendidum
tanquam cristallum.

Et dixit in. hec uerba fidelissima & uera s̄c̄.

Ego tūc misi anglin̄ meū testificare
uobis hec in cęca.

Explicit capitula.

Incipit liber apocalypsis.

quam dedit illi dñs palam
facere seruis suis. que oportet
fieri cito. & significauit mit-
tere per angelum suū seruo
suo iohanni. qui testimo-
nium perhibuit uerbo dei.
& testimonium iū̄ xpi que
cunq; uidite. Beatus qui le-
git & qui audit uerba pro-
phetis libri huius. & seruat
ea que mea scripta sunt.
Tempus enim prope est.
Iohannes septem ecclesias
que sunt in asia. Gratia
uobis & pax ab eo qui est &
qui erat & qui uenturus
est. & a septem spiritibus
qui in conspectu throni ei
sunt. & ab iū̄ xpo qui est
testis fidelis. primogenitus

mortuorum. & princeps re-
gum terre. Qui dilexit nos
& lauit nos a peccatis nris
in sanguine suo. & fecit
nos regnum & sacerdotes
deo & patri suo. Ipsi gl'a &
imperium. in secl'a secl'oz. am̄.
Ecce uenit cum nubib; celi.
& uidebit eum omnis oculus.
& qui eum pupugerunt. &
plangeit se super eū om̄s
tribus terre. etiam amen.
Ego sum. A. & W. principū
& finis dicte dñs dñs. q̄ est
& qui erat & qui uenturus
est omnipotens. Ego ioh̄s
fr̄ iū̄ & socius in tribulatione
& regno. & patientia in xpo.
iū̄. fui in insula que uocat
patmos propter uerbū dei
& testimonium iū̄ xpi. Fui
in spiritu in dominica die.
& audiui post me uocē ma-
gnam tanquam tube dicen-
tis. Quod uides scribe in libro.
& mitte ad septē ecclesias que
sunt in asia. ephesum &
sirnarnam. & pergammum. &
thiatiram. & sardis. & phi-
ladelphiam. & laodiciam.

Et conuersus sum ut uiderē
uocem. que loquebatur me-
cum. Et conuersus uidi se-
ptem candelabra aurea.
& in medio septem candela-
brorum aureorū similem
filio hominis uestitum po-
dere. & precinctum ad ma-
millas zona aurea. Caput
autem eius & capilli erant
candidi tanquam lana alba.
& tanquam nix. Et oculi ei
uelut flamma ignis. & pe-
des eius similes auricalco.
sicut in camino ardenti. Et
uox illius tanquam uox
aquare multarum. Et ha-
bebat in dextera sua septē
stellas. & de ore eius gladius
ex utraq; parte exibat acu-
tus. & facies eius sicut sol lu-
cet in uirtute sua. Et cum
uidissem eum cecidi ad pe-
des eius tanquā mortuus.
& posuit dexteram suam su-
per me dicens. Noli timere.
Ego sum primus & nouissim⁹.
& fui mortuus. & ecce sum
uiuens in sc̄la sc̄lorum. &
habeo clauēs mortis & infer-
ni;

Scribe & que uidisti. & que se-
rui. & que oportet fieri post hec.
Mysterium septem stellarum
quas uidisti in dextera mea. &
septem candelabra aurea.
Septem stelle. angeli sunt se-
ptem ecclesiarum. Et candela-
bra septem. septē eccle. sunt.
Et angelo ephesi ecclē scribe.
Hec dicit qui tenet in dextera
sua septem stellas. & qui am-
bulat in medio septem candela-
brorum aureorum. Scio
opera tua. & laborem. & pa-
tientiam tuā. & quia non
potes sustinere malos. & tem-
ptasti eos qui se dicunt ee a-
p̄tos & non sunt. & inuenisti
eos mendaces. & patientiam
habes. & sustinisti propter
nomen meum. & non defecisti.
Sed habeo aduersus te. quod
caritatem tuam primam
reliquisti. Memor esto itaq;
unde excideris. & age peniten-
tiam. & priora opera fac.
Sin autem. uenio tibi. & mo-
uebo candelabrum tuum
de loco suo. nisi penitentia
egeris. Sed hoc habes bonū.

quia odisti facta nicholattarum. que & ego odi. Qui habet aures. audiat quid sp̄s dicat ecclesius. Vincenti dabo edere de ligno uitę. qđ est in paradiso dei mei.

Et angelo simurne eccle scribe. Hęc dicit primus & nouissimus. qui fuit mortuus & uiuit. Scio tribulationem tuam & paupertatem tuam. sed diues es & blasphemaris ab iis qui se dicunt iudeos esse & non sunt. sed sunt synagoga sathane.

Nichil horum timeas que passurus es. Ecce missurus est diabolus ex uobis in carcerem ut temptemini. & habebitis tribulationem dieb; decem.

Esto fidelis usq; ad mortem. & dabo tibi coronam uitę. Qui habet aures. audiat quid sp̄s dicat ecclesius. Qui uiuit. non ledetur a morte secđa.

Et angelo pergamini eccle scribe. Hęc dicit qui habet triumpham ex utraq; parte acutam. Scio ubi habitas. ubi sedes est sathane. &

tenes nomen meum. & non negasti fidem meam. Et in illis diebus antiphas testis mis fidelis occisus est apud uos. ubi sathanas habitat. Sed habeo aduersus te pauca. Habes illic tenentes doctrinam balaam. qui docebat balac inttere scandalum coram filiis thrael. edere & fornicari. Ita habes & tu tenentes doctrinam nicholattarum. Similiter penitentiam age. Siq; minus: ueniam tibi cito. & pugnabo cum illis in gladio oris mei. Qui habet aures. audiat quid sp̄s dicat ecclesius.

Vincenti dabo manna absconditum. & dabo illi calculum candidum. & in calculo nomen nouum scriptum. qđ nemo scit nisi qui accipit.

Et angelo thiatine eccle scribe. Hęc dicit filius dei. qui habet oculos ut flamma ignis. & pedes eius similes auricalco. Non uia opus tua & caritatem. & fidem & ministerium. & patientiam tuam. & opus tua nouissima

plura prioribus. Sed habeo
aduersus te. quia punitis
mulierem iezabel que se di-
cit propheten docere & se-
ducere seruos meos. fornicari
& manducare de idolotri-
tis. Et dedi illi tempus ut
penitentiam ageret. & non
uult penitere a fornicati-
one sua. ecce mittam eam
in lectum. & qui mechante
cum ea in tribulatione ma-
gna erunt nisi penitentia
egerint ab operibus suis. &
filios eius interficiam in
morte. & sciente omnis eccle-
sia quia ego sum seruans renes
& corda. & dabo unicuique
iuxta opus suum. Uobis
autem dico ceteris qui thya-
tice estis. quicumque non ha-
bent doctrinam hanc. qui
non cognouerunt altitudi-
nem sathane. quemadmodum
dicunt. non mittam super
uos aliud pondus. tamen
id quod habetis tenete donec
ueniam. Et qui uicerit & qui
custodierit usque in finem o-
pera mea. dabo illi potestatem

234
super gentes. & reget illas in
uirga ferrea. & tanquam uas
figuli confringet. sicut & ego
accepi a patre meo. & dabo
illi stellam matutinam. Qui
habet aures. audiat quid
spiritus dicat ecclesie.

Et angelo sardis ecclesie
scribe. hec dicit qui habet
septem spiritus dei. & septem
stellas. Scio opera tua. quia
nomen habes quod uiuas. &
mortuus es. esto uigilans.
& confirma reliqua que
mortua erant. Non enim
inuenio opera tua plena
coram deo meo. In mente
ergo habe qualiter accepis.
& audieris. & serua & peniten-
tiam age. Si ergo non uigila-
ueris: ueniam ad te tanquam
fur. & nescies qua hora ue-
niam ad te. Sed habes pauca
nomina in sardis. qui non
inquinauerunt uestimenta
sua. & ambulabunt mecum
in albis. quia digni sunt.
Qui uicerit: sic uestietur ue-
stimentis albis. & non dele-
bo nomen eius de libro uite.

& confitebor nomen eius corā
patre meo & coram angelis ei.
Qui habet aures: audiat quid
spiritus dicat ecclesiis.
Et angelo philadelphie
ecclē scribe. Hec dicte sēs &
uerus. qui habet clauem da
uid. qui aperit & nemo clau
dit. claudit & nemo aperit.
Scio opera tua. Ecce dedi corā
te ostium apertum qđ ne
mo potest claudere. quia
modicam habes uirtutem.
& seruaſti uerbum meum.
& non negaſti nomen meum.
Ecce dabo de ſynagoga ſathane
qui dicunt ſe iudeos eē & non
ſunt. ſed mentiuntur. Ecce
faciam illos ut ueniant &
adorent ante pedes tuos. &
ſciant quia ego dilexi te. qm̄
ſeruaſti uerbum patientie
mee. Et ego ſeruabo te ad
horam temptationis que
uentura eſt in uniuerſum
orbem. temptate habitan
tes in terra. Ecce uenio cito.
Tene qđ habes. ut nemo acci
piat coronā tuā. Qui uice
rit: faciam illum columnā

in templo dei mei. & foras
non egredietur amplius. &
ſcribam ſuper eum nomen
dei mei. & nomen ciuitatis
dei mei noue ierusalem que
deſcendit de celo a deo meo.
& nomen meum nouum.
Qui habet aures: audiat qđ
ſp̄s dicat eccleſiis.
Et angelo laodicie ecclē
ſcribe. Hec dicte amen teſtis
fidelis & uerus. qui eſt prin
cipium creature dei. Scio
opera tua. quia nec frigidus
eſ neq; calidus. Vtinam fri
gidus eēs aut calidus. Sed
quia tepidus eſ. & nec frigi
dus nec calidus: incipiam
te euomere ex ore meo. quia
diciſ qđ diues ſum & locuple
tatus & nullus ego. & ne
ſciſ quia tu eſ miſer & miſe
rabilis. & pauper. & cecus.
& nudus. Suadeo t̄ emere
a me aurum ignitum. p̄ba
tum. ut locuples ſias. et ue
ſtimentis albis induaris. &
non appareat confuſio ni
ditatis tue. & colluro nun
que oculos tuos ut uideas.

254
Ego quos amo. arguo & casti-
go. Emulare ergo. & pen-
itentiam age. Ecce sto ad osti-
um & pulso. Siquis audierit
uocem meam & aperuerit
ianuam: intrabo ad illum
& cenabo cum illo. & ipse
mecum. Qui uiderit: dabo
ei sedere in throno meo me-
cum. sicut & ego uici & se-
deo cum patre meo in thro-
no eius. Qui habet aures:
audiat quid sps dicat ecclesis.

Est hec uidi. & ecce
ostium apertum in celo. Et
uox prima quam audiui.
tanquam tube loquentis me-
cum dicens. Ascende huc: &
ostendam tibi que oportet
fieri cito. Post hec statim fui
in spiritu. Et ecce sedes posi-
ta erat in celo. & supra sede
sedens. Et qui sedebat: simi-
lis erat aspectui lapidis ias-
pidis & sardum. Et ius erat
in circitu sedis. similis uisi-
onis smaragdine. Et in cir-
citu sedis sedilia uiginti
quattuor. & supra thronos
uiginti quattuor seniores

sedentes circiamictos uesti-
mentis albis. & in capitis;
eorum corone auree. Et de
throno procedunt fulgura.
& uoces. & tonitrua. Et
septem lampades ardentis
ante thronum. que sunt
septem sps dei. Et in conspe-
ctu sedis. tanquam mare
uitreum simile christallo.

Et in medio sedis & in circui-
tu sedis. quattuor animalia
plena oculis ante & retro.
Et animal primum: simile
leoni. Et secundum animal: simi-
le utculo. Et tertium animal:
habens faciem quasi hominis.
Et quartum animal: simile
aquile uolanti. Et quattuor
animalia. singula eorum habe-
bant alas senas. Et in circuitu
& intus. plena sunt oculis. Et
requiem non habebant die
ac nocte dicentia. Sps. sps. sps.
dñs ds om̄ps. qui est & qui
erat & qui uenturus est. Et
cū darent illa animalia
glam & honorem & benedi-
ctionem sedenti sup thronū
uiuenti in secula seculorum:

procidebant uiginti quatuor
semores ante sedentē in thro
no. & adorabant uiuentem
in sella scolorum. Et mitte
bant coronas suas ante thro
num dicentes. Dignus es
domine dñs nŕ accipere glām
& honorem & uirtutem. q̄a
tu creasti omnia. & propter
uoluntatem tuam erant &
creata sunt.

Et uidi in dextera sedentis
super thronum librum scri
ptum intus & foris. signatū
sigillis septem. Et uidi anglin
fortem predicantem uoce
magna. Quis est dignus ape
rire librum. & soluere signa
cula eius. Et nemo poterat
neq; in celo neq; in terra. neq;
subtus terram aperire libri.
neq; respicere illum. Et ego
flebam multum. qm̄ nemo
dignus inuentus est aperire
librum. nec uidere eum. Et
unus de semorib; dixit michi.
Ne fleueris. Ecce uicte leo de tri
bu iuda radix dauid aperire
librum. & septem signacula
eius soluere. Et uidi. & ecce

in medio throni & quatuor
animalium. & in medio se
morum agnum stantem
tanquā occisum. habentē
cornua septem & oculos
septem. qui sunt septē sp̄s
dei missi in omnē terram.
Et uenit. & accepit librum
de dextera sedentis in thro
no. Et cum aperuisset libri:
quattuor animalia & uigin
ti quattuor semores cecide
runt coram agno. habentes
singuli cytharas & phyalas
aureas plenas odoramentorū.
que sunt orationes scolorum.
Et cantabant canticū nouum
dicentes. Dignus es dñe acci
pere librum & aperire signa
cula eius. quoniam occisus
es. & redemisti nos deo in
sangune tuo. ex omni tri
bu & lingua. & populo. &
natione. & fecisti nos deo nŕo
regnum & sacerdotes. & re
gnabunt super terrā. Et uidi.
& audiui uocem angelorum
multorū in circuitu throni
& animalium & semorum.
& erat numerus eorū. milia

miliū uoce magna dicen-
 tum. Dignus est agnus q̄
 occisus est accipere uirtutē
 & diuinitatem. & sapientiā
 & fortitudinē. & honorē. &
 glām. & benedictionē. Et
 omnē creaturam que in cœ-
 lo est. & que super terram.
 & sub terra. & que sunt in
 mari. & que in eo: omnes
 audiui dicentes. Sedenti
 in throno & agno. benedi-
 ctio & honor. & glā. & po-
 testas in sc̄la sc̄lorum. Et
 quattuor animalia dice-
 bant amen. Et uiginti q̄-
 tuor seniores ceciderunt in
 facies suas. & adorauerunt.

Et uidi q̄d aperisset
 agnus unum de septem si-
 gillis. & audiui unum de
 quattuor animalibus. di-
 centem tanquā uocem to-
 nitrui. Veni & uide. Et uidi
 & ecce equus albus. & qui se-
 debat super eum habebat
 arcum. & data est ei corona.
 & exiit uincens ut uinceret.
Et cum aperisset sigillum se-
 cundum: audiui sc̄dm̄ ani-

mal dicens. Veni & uide. Et
 exiit alius equus rufus.
 & qui sedebat super illum.
 datum est ei ut sumeret
 pacem de terra. & ut inuicē
 se interficiant. & datus est
 illi gladius magnus. Et cū
 aperuisset sigillum tertium:
 audiui tertium animal dicens.
 Veni & uide. Et ecce equus niger.
 & qui sedebat super eum ha-
 bebat fateram in manu sua.
Et audiui tanquam uocē in
 medio quattuor animalium
 dicentem. Bilibris tritici de-
 nario uno. & tres bilibres or-
 dei denario. & unum & oleū
 ne leseris. Et cum aperisset
 sigillum quartum: audiui
 uocem quarti animalis dicen-
 tis. Veni & uide. Et ecce equus
 pallidus. & qui sedebat desup
 nomen illi mors: & infernus
 sequebatur eum. Et data est
 illi potestas super quattuor
 partes terre interficere gla-
 dio & morte & fame. & bestis
 terre. Et cum aperuisset qu-
 tum sigillum: uidi sub altare
 dei animal sc̄orū interfectoris

propter uerbum dei. & ppter
testimonium qd habebant.
& clamabant uoce magna
dicentes. Vsq; quo dne ses &
uerus non iudicas. & uindi
cas sanguine nrm de us qui
habitauit in terra. Et date
sunt illis singule stole albe.
& dictum est illis ut requie
scrent tempus adhuc mo
dicum. donec impleatur.
numerus conseruatorum &
fratru eoru. qui interficien
di sunt sicut & illi. Et uidi
cum aperuisset sigillu sextu.
& terremotus factus est magnus.
& sol factus est niger tanqua
saccus cilicinus. & luna facta
est tota sicut sanguis. & stelle
celi ceciderunt super terram
sicut ficus mittit grossos fu
os. cum auento magno mo
uetur. & celum recessit sicut
liber inuolutus. & omnis
mons & insule de locis suis
mote sunt. & reges terre &
principes & tribuni. & diui
tes. & fortes. & omnis seruus
& liber. absconderunt se in
speluncis & in petris montu.

& dicunt montib; & petris
cadite super nos. & abscon
dite nos a facie sedentis sup
thronum & ab ira agni. qm
ueniet dies magnus ue ipsoz.
Et quis poterit stare.

Post hec uidi quattuor
angelos stantes sup quattu
or angulos terre. tenentes
quattuor uentos terre. ne
flarent super terram. neq;
super mare. neq; in ullam
arborem. Et uidi alteru an
gelum ascendente ab ortu
solis. habentem signum dei
uiui. Et clamauit uoce ma
gna quattuor angelis quib;
datum est nocere terre &
mari dicens. Nolite nocere
terre & mari neq; arboribus.
quoadusq; signemus seruos
dei nri in frontibus eorum.
Et audiui numeru signatoru.
Centum quadraginta quat
tuor milia signati. ex omni
tribu filiorum isrl. Ex tri
bu iuda. duodecim milia si
gnati. Ex tribu ruben. xii.
milia signati. Ex tribu gad.
duodecim milia signati. Ex

tribu aser. duodeci milia si-
 gnati. Ex tribu neptalim.
 duodecim milia signati. Ex
 tribu manasse. xii. milia si-
 gnati. Ex tribu symeon. xii.
 milia signati. Ex tribu leui.
 duodeci milia signati. Ex tri-
 bu isachar. xii. milia signati.
 Ex tribu zabulon. xii. milia
 signati. Ex tribu ioseph. xii.
 milia signati. Ex tribu ben-
 iamin. duodeci milia signati.

Post hec uidi turbam
 magnam quam dinumerare
 nemo poterat ex omnibus
 gentibus & tribubus & populis
 & linguis stantes ante thro-
 num in conspectu agni a-
 micti stolis albis & palme
 in manibus eorum. Et cla-
 mabant uoce magna dicen-
 tes. Salus deo nro qui sedet
 super thronum & agno. Et
 omni angeli stabant in circui-
 tu throni & seniorum & quatuor
 animalium & ceciderunt
 in conspectu throni in faci-
 es suas & adorauerunt dnm
 dicentes. Benedictio & clari-
 tas & sapientia & gratiarum

actio. honor & uirtus & for-
 titudo deo nro in secula se-
 culorum amen. Et respon-
 dit unus de senioribus dicens
 michi. Hi qui amicti sunt
 stolis albis. qui sunt. & un-
 de uenerunt? Et dixi illi.
 Dne mi tu scis. Et dixit michi.
 Hi sunt qui uenerunt de tribu-
 latione magna & lauerunt
 stolas suas & dealbauerunt
 eas in sanguine agni. Ideo se-
 rant ante thronum dei & serui-
 unt ei die ac nocte in templo
 eius. Et qui sedet in throno.
 habitat super illos. Non esu-
 rient neque sitient amplius.
 neque cadet super illos sol.
 neque ullus estus. quoniam agnus
 qui in medio throni est re-
 get illos & deducet illos ad
 uitas fontes aquarum. Et ab-
 terget ds omnem lacrimam
 ab oculis eorum.

Et cum aperuisset sigillum
 septimum: factum est silen-
 tium in celo. quasi media
 hora. Et uidi septem angelos
 stantes in conspectu dei &
 date sunt illis septem tubas.

Et alius angelus uenit & stetit ante altare. habens turbulum aureum in manu sua. Et data sunt illi incensa multa. ut daret de orationibus sanctorum omnium super altare aureum. quod est ante thronum. Et ascendit fumus incensorum de orationibus sanctorum de manu angeli coram deo. Et accepit angelus turbulum & impleuit de igne altaris. & misit in terram. Et facta sunt tonitrua & uoces & fulgura. & tremor. Et septem angeli qui habebant septem tubas. paraauerunt se ut tuba canerent. Et primus angelus tuba cecinit. Et facta est grandis & ignis mixtus in sanguine. & missum est in terram. Et tertia pars terre combusta est. & tertia pars arborum combusta est. & omne fenum uiride combustum est. Et secundus angelus tuba cecinit. Et tanquam mons magnus igne ardens missus est in mare. Et facta est tertia

pars maris sanguis. & mortua est tertia pars creature que habebat animam in mari. & tertia pars nauium interit. Et tertius angelus tuba cecinit. Et cecidit de celo stella magna ardens tanquam facula. Et cecidit in tertiā partē fluminū. & in fontes aquarum. Et nomen stelle dicitur absinthium. Et facta est tertia pars aquarum in absinthium. & multi homines mortui sunt de aquis. quia amare facte sunt. Et quartus angelus tuba cecinit. Et percussa est tertia pars solis. & tertia pars lune. & tertia pars stellarum. ut obscuraretur tertia pars eorum. & dies non luceret tertia pars. & noctis similitudo. Et uidi & audiui uocem unius aquile uolantis per medium celum. dicentis uoce magna. *Ve. ue. ue.* habitantibus in terra. de ceteris uocibus tubarum angelorum que erant tuba cantantur. Et quintus angelus tuba cecinit. Et

uidi stellam de celo cecidisse
 in terram. Et data est ei cla-
 uis putei abyssi. & aperuit
 puteum abyssi. Et ascendit
 fumus putei sicut fumus
 fornacis magne. & obscura-
 tus est sol & aer de fumo pu-
 tei. Et de fumo exierunt lo-
 custe in terram. & data est
 illis potestas. sicut potestate
 habent scorpiones terre. Et
 preceptum est illis ne lede-
 rent fenum terre. neq; omne
 uiride. neq; omne arborem.
 nisi tantum homines qui
 non habent signum dei uiui
 in frontibus suis. Et preceptum
 est illis ne occiderent eos. sed
 ut cruciarent mensib; qnq;
 Et cruciatus eorum. sicut cru-
 ciatus scorpi cum percutit
 hominem. Et in diebus illis
 querent homines mortem
 & non inuenient eam. & de-
 siderabunt mori. & fugiet
 mors ab ipsis. Et similitudi-
 nes locustaru. similes
 equis paratis in prelium. &
 super capita earum. tanquam
 corone similes auro. Et facies

earum. sicut facies hominu.
 Et habebant capillos sicut ca-
 pillos mulierum. & dentes
 earum sicut leonum erant.
 Et habebant loricas. sicut lo-
 ricas ferreas. Et uox alarum
 earum. sicut uox curruum
 equoru multorum curren-
 tium in bellum. Et habebant
 caudas similes scorpionum.
 & aculei erant in caudis earu.
 Potestas earu nocere hominib;
 mensibus quinque. Et habe-
 bant super se regem angelu
 abyssi. cui nomen hebraice
 abaddon. grece autem apollion.
 & latine habet nomen exter-
 minans. Ite unum abire.
 & ecce ueniunt adhuc duo
 us post hec. Et sextus ange-
 lus tuba cecinit. Et audiui
 uocem unam ex cornibus al-
 taris aurei quod est ante o-
 culos dei. dicentem sexto ange-
 lo qui habebat tubam. Sol-
 ue quattuor angelos qui
 alligati sunt in flumine
 magno euphrate. Et soluti
 sunt quattuor angeli qui
 parati sunt in horam. &

diem. & mensē. & annum.
ut occiderent terciā partē
hominū. Et numerus eque-
stris exercitus trices milies
dena milia. audiui numerū
eorum. Et ita uidi equos
in uisione. et qui sedebant
super eos. habebant loricas
igneas. & iacinctinas. & sul-
phureas. Et capita equorū
erant tanquam capita leo-
num. & de ore ipsorum pro-
cedit ignis & fumus. & sulphur.
Ab his tribus plagis occisa est
tercia pars hominum. de i-
gne & fumo & sulphure. q̄
procedebat de ore ipsorum.
Potestas enim equorum in ore
ipsorum est. & in caudis eorū.
Nam & caudę eorum similes
serpentib; habentes capita.
& in his nocent. Et ceteri ho-
mines qui non sunt occisi
in his plagis. neq; peniten-
tiam egerunt de operibus
manuum suarū ut adora-
rent demonia. & simulacra
aurea & argentea. & ærea.
& lapidea. & lignea. que
neq; uidere possunt neq;

audire. neq; ambulare. &
non egerunt penitentiam
ab homicidijs suis. neq; aue-
nificijs suis. neq; a fornicā-
tione sua. neq; a furtis suis.
Et uidi alium angelū
fortem descendente[m] de cę-
lo amictum nube. & iris
in capite eius. & facies eius
erat ut sol. & pedes eius
tanquam columna ignis.
& habebat in manu sua li-
brum apertum. Et posuit
pedem suum dextrum sup
mare. sinistrum autē super
terram. & clamauit uoce
magna quęadmodum cum
leo rugit. Et cum clamasset:
locuta sunt septem contrua
uoces suas. Et cum locuta fu-
issent septem contrua uo-
ces suas: scripturus eram.
Et audiui uocem de cęlo dicen-
tem. Signa que locuta sunt
septem contrua: noli ea
scribere. Et angelus quem
uidi stantem super ma-
re & super terram. leuauit
manum suam ad cęlum. &
iurauit p̄ uiuentē in secula

239
seculorum. qui creauit ce-
lum & ea que in eo sunt. &
terram & ea que in ea sunt.
& mare. & ea que in eo
sunt. quia tempus ampli-
non erit. sed in diebus uocis
septimi angeli cum exierit
tuba canere. consumabitur
mysterium dei. sicut euan-
gelizauit p̄ seruos suos p̄phas.

Et uox quam audiui
de celo iterum loquentem
mecum & dicentem. Uade &
accipe librum apertum de
manu angeli stantis supra
mare. & supra terram. Et
abi ad angelum dicens ei.
ut daret michi librum. Et
dixit in. Accipe librum &
deuora illum. & faciet ama-
ricare uentrem tuum. sed in
ore tuo erit dulce tanquam
mel. Et accepi librum de ma-
nu angeli & deuoraui eum.
& erat in ore meo tanquam
mel dulce. Et cum deuorasse
eum. amaricatus est uenter
meus. Et dixit in. Oportet te
iterum p̄phare populis. &
gentibus. & linguis. & regibus.

multis. Et datus est in calami
similis unguis. & dictum est in.
Surge & metire templum dei
& altare. & adorantes in eo.
Atrium autem quod est foris
templum eice foras. & ne
metieris illud. quoniam datum
est gentibus. & ciuitatem
secam calcabunt mensibus
quadragesima duobus. Et
dabo duobus testibus meis.
& prophetabunt diebus mille
ducentis sexaginta amicti
saccis. Hi sunt due oliue &
duo candelabra. in conspectu
domini terre stantes. Et si quis
eos uoluerit nocere. ignis exi-
et de ore illorum. & deuora-
bit inimicos eorum. Et si quis
eos uoluerit ledere. sic oportet
eum occidi. Hi habent po-
testatem claudendi celum.
ne pluat diebus prophetie ipsorum.
Et potestatem habent super
aquas conuertendi eas in san-
guinem. & percutere terram
omni plaga quotienscumque
uoluerint. Et cum finierint
testimonium suum. bestia
que ascendet de abyssu faciet

aduersus illos bellum. & uin-
cet eos & occidet illos. Et iace-
bunt corpora eorum in pla-
teis ciuitatis magne. que
uocatur spiritualiter sodo-
ma & egyptus. ubi & dñs
eorum crucifixus est. Et ui-
debunt de populis & tribub;
& linguis & gentib; corpora
eorum tribus dieb; & dimi-
dio. & corpora eorum non
sinent poni in monumentis.
Et inhabitantes terram gau-
debunt super illos & iocun-
dabuntur. & munera int-
tent inuicem. qm̄ hi duo
pphe cruciauerunt eos qui
habitauit super terram. Et
post dies tres & dimidium sp̄s
uite a deo uitaute in eos. &
steterunt super pedes suos.
& timor magnus cecidit sup
eos qui uiderunt eos. Et au-
dierunt uocē magnā de celo
dicentem illis. Ascendite huc.
Et ascenderunt in celū in nube.
& uiderunt illos in uinculo illoꝝ.
Et in illa hora factus est terre
motus magnus. & decima
pars ciuitatis cecidit. & occisa

sunt terre motu hominū
septem milia. & reliqui in
timorē sunt missi. & dede-
runt gloriam. . . . deo celi.
Ve sedm̄ abiit. & ecce ue terciū
ueniet cito.

Et septimus angelus tu-
ba cecinit. Et facte sunt uo-
ces magne in celo dicentes.
Factum est regnum huius
mundi dñi dei & xpi eius.
& regnabit in sēta seculoz.

Et uiginti quattuor seniores
qui in conspectu dei sedent
in sedibus suis ceciderunt in
facies suas. & adorauerunt
dñm̄ dicentes. Grās tibi agim̄
dñe d̄s om̄ps. qui es & q̄ eras.
qui accepisti uirtutem tuā
magnam. & regnasti & nate
sunt gentes. Et aduente ira
tua & tempus mortuorum
iudicari & reddere mercedē
seruis tuis prophetis & sc̄is.
& timentibus nomen tuum
pusillis & magnis. & extermi-
nandi eos qui corrupērūt t̄iā.

Et apertum est
templum dei in celo. & uisa
est arca testamenti eius in

templo eius. Et facta sunt
fulgura & uoces. & tremor.
& gando magna. Et signum
magnum apparuit in celo.
Mulier amicta sole & luna
sub pedibus eius. & in capi-
te eius corona stellarum
xii. & in utero habens. &
clamabat parturiens. & cru-
ciatur ut pariat. Et uisum
est aliud signum in celo. &
ecce draco magnus rufus
habens capita septē & cor-
nua decem. & in capitibus
suis septem diademata. &
cauda eius trahabat terciā
partem stellarum celi. & mi-
sit eas in terrā. Et draco ste-
tit ante mulierem que erat
parturita. ut cum peperisset
filium ei deuoraret. Et pepe-
rit filium masculum qui
recturus erat omnes gentes in
uirga ferrea. Et raptus est
filius ei ad dñm. & ad thronū
eius. Et mulier fugit in soli-
tudinem. ubi habet locum
paratum a deo. ut ibi pascas
eam diebus mille ducentis
sexaginta.

240
Et factum est pylū ma-
gnum in celo. michael & an-
geli eius pylabantur cum
dracone. & draco pugnabat
& angeli eius. & non ualue-
runt. neq; locus inuentus est
eorum amplius in celo. Et
proiectus est draco ille magnus
serpens antiquus qui uocat
diabolus & sathanas. qui sedu-
cit uniuersum orbem. & pie-
ctus est in terram. & angeli
cū illo missi sunt. Et audiui
uocē magnā in celo dicentē.
Hunc facta est salus & uirtus.
& regnum dei nri. & potestas
xpi eius. quia proiectus est
accusator fratrum nrorum.
qui accusabat illos ante con-
spectum dei nri die ac nocte.
Et ipsi uicerunt illum ppter
sanguinem agni. & ppter
uerbum testimonii sui. &
non dilexerunt animā suā
usq; ad mortē. Propterea le-
tamin celi. & qui habitatis
in eis. Vt terre & mari. quia
descendit diabolus ad uos ha-
bens iram magnā. sciens qd
modicum tempus habet. Et

postquam uidit draco qd
proiectus est in terram: per
secutus est mulierem que pe
perit masculum. Et dedit fe
mulieri due alas aquile ma
gne. ut uolaret in desertum
locum. ubi alitur p tempus.
& tempora. & dimidium
temporis. a facie serpentis.
Et misit serpens ex ore suo
post mulierem aquam tan
quam flumen. ut eam face
ret trahi a flumine. Et adiu
uit terra mulierem. & aperuit
terra os suum. & absorbit
flumen qd misit draco de ore
suo. Et iratus est draco in mu
lierem. & abiit facere preliu
cum reliquis de semine eius
qui custodiunt mandata dei.
& habent testimonium ius.
Et stetit super arenam maris.
Et uidi de mari bestiam ascen
dentem. habentem capita septem
& cornua decem. & super cor
nua ei decem diademata. &
super capita ei nomina blas
phemie. Et bestia quam uidi
similis erat pardo. & pedes
eius sicut ursi. & os ei sicut

os leonis. Et dedit illi draco
uirtutem suam. & potestatem
magnam. Et uidi unum de
captibus suis quasi occisum
in mortem. & plaga mortis
eius curata est. Et admirata
est uniuersa terra post besti
am. & adorauerunt draconem.
quia dedit potestatem bestie.
& adorauerunt bestiam dicen
tes. Quis similis bestie. & quis
poterit pugnare cum ea.
Et datum est ei os loquens ma
gna & blasphemias. Et data
est illi potestas facere menses
quadraginta duos. Et ape
rute os suum in blasphemiam
ad deum blasphemare nomen
eius. & tabernaculum eius.
& eos qui in celo habitant.
Et datum est illi facere bellum
cum sanctis. & uincere illos. Et
data est illi potestas in omne
tribum. & populum. & linguam.
& gentem. & adorauerunt eam
omnes qui inhabitant terram.
quorum non sunt scripta
nomina in libro uite agni.
qui occisus est ab origine
mundi. Siquis habet aures

audiat. Qui in captiuitate
duxerit: in captiuitate ua-
det. Qui in gladio occiderit:
oportet eum gladio occidi.

Hec est patientia & fides scōs.

Et uidi aliam bestiam
ascendentem de terra. & ha-
bebat cornua duo similia
agm. & loquebatur sicut
draco. & potestatem pōris
bestie omnem faciebat in
conspectu eius. Et fecit terrā
& inhabitantes in ea adora-
re bestiam primam. cuius
curata est plaga mortis. Et
fecit signa magna. ita ut
etiam ignem faceret de celo
descendere in terrā in con-
spectu hominum. & seducere
habitantes terrā. p̄pt̄ signa
que data sunt illi facere in
conspectu bestie. dicens ha-
bitantibus in terra ut faci-
ant imaginem bestie que
habet plagam gladii & ui-
xerit. Et datum est illi ut da-
ret spiritum imagini bestie.
& ut loquatur imago be-
stie. Et faciet ut quicumq;
non adorauerint imaginē

bestie occidantur. Et faciet
omnes pusillos & magnos. &
diuites & pauperes. & liberos
& seruos habere caracterem
in dextera manu aut in fron-
tibus suis. ut nequis possit
emere aut uendere. nisi qui
habet caracterem nominis
bestie. aut numerū nominis
eius. Hic sapientia est. Qui
habet intellectum: compu-
tet numerum bestie. Num-
rus enim hominis est. & nu-
merus eius est sescenti sexagin-
ta sex.

Et uidi. & ecce agnus sta-
bat supra montem sion. &
cum eo centum quadragin-
ta quattuor milia. haben-
tes nomen eius & nomen pa-
tris eius scriptum in frontib.
suis. Et audiui uocē de celo
tanquā uocem aquarum
multarum. & tanquā uocē
tonitruu magni. Et uocem
quā audiui. sicut cytharedo-
rum cytharizantium in cy-
tharis suis. Et cantabant
quasi canticū nouum ante
sedem. & ante quattuor an-

malia & seniores. Et nemo poterat dicere canticum nisi illa centum quadraginta quattuor milia. qui empti sunt de terra. Hi sunt qui cum mulieribus non sunt conquinati. uirgines enim sunt. Hi sequuntur agnum. quocumq; ierit. Hi empti sunt ex hominib; primitie deo & agno. & in ore ipsorū non est inuentū mendaciū. sine macula sunt. Et uidi alterū angelum uolantem p̄ medium celum. habentē euangelium æternum. ut euangelizaret sedentib; sup̄ terram. & sup̄ omnē gentē. & tribum. & linguam. & populum. dicens magna uoce. **T**imete dñm & date illi honorem. quia uenit hora iudicii eius. & adorare eum qui fecit celum & terram. mare & omnia que in eis sunt. & fontes aquarum. Et alius angelus secutus est eum dicens. Cecidit cecidit babilon illa magna. que a uino r̄ fornicationis sue pota-

uit omnes gentes. Et angelus tertius secutus est eos dicens uoce magna. Siquis adora uerit bestiam & imaginem eius. & acceperit caracterē in fronte sua aut in manu sua: & hic bibet de uino ire dei. qui mixtus est mero in calice ire ipsius. & cruciabitur igne & sulphure in conspectu angelorum sc̄orū. & ante conspectum agni. Et fumus tormentorum eorū in secula seculorū ascendet. Nec habent requiem die ac nocte. qui adorauerunt bestiam & imaginem eius. & si quis acceperit caracterē nominis ei. Hic patientia sc̄orum est. qui custodiunt mandata dei. & fidem iū. Et audiui uocem de celo dicentē. Scribe. Beati mortui. qui in dño moriunt. **A**modo iam dicit sp̄s. ut requiescant a laboribus suis. Opa enim illorum sequunt̄ illos. Et uidi. & ecce nubem candidā. & supra nubem sedentem similem filio hominis. habentem in capite suo coronam

auream. & in manu sua fal-
 cem acutam. Et alter angls
 exiit de templo. clamans
 uoce magna ad sedentem
 super nubem. Mitte falcē
 tuam & metē. quia uente
 hora ut metatur. quoniam
 aruit messis terre. Et misit
 qui sedebat supra nubem
 falcem suam in terram. &
 messuit terram. Et alius an-
 gelus exiit de templo quod
 est in celo. habens & ipse fal-
 cem acutam. Et alius angls
 de altari. qui habet potesta-
 tem supra ignem. clamauit
 uoce magna ad eum qui ha-
 bebat falcem acutā dicens.
 Mitte falcem tuam acutam.
 & uindemia botros uinee
 terre. quoniam mature sunt uue
 eius. Et misit angelus falcē
 suam in terram. & uindemi-
 auit uineam terre. & misit
 in lacum ire dei magnum.
 & calcatus est lacus extra
 ciuitatem. & exiit sanguis
 de lacu usq; ad frenos equorū
 p̄ stadia mille sescenta. Et ui-
 di aliud signum in celo ma-

gnium & mirabile. Angelos
 septem habentes plagas se-
 ptem nouissimas. quoniam nullis
 consumata est ira dei. Et uidi
 tanquam mare uitreum mi-
 xtum igni. & eos qui uicerunt
 bestiam & imaginem eius. &
 numerum nominis eius stan-
 tes supra mare uitreum. ha-
 bentes cytharas dei. & cantan-
 tes canticum moy-si serui dei.
 & canticum agni dicentes.
 Magna & mirabilia opa tua
 dñe d̄s om̄ps. iuste & uere me-
 tue rex seculorum. Quis non
 timebit te dñe. & magnifica-
 bit nomen tuum. Quia tu
 solus pius. quoniam om̄s gentes
 ueniunt & adorabunt in con-
 spectu tuo. quoniam iudicia
 tua manifesta sunt.
Et post hec uidi. & ecce ap-
 tum est templum taberna-
 culi testimonium in celo. & exi-
 erunt septem angeli habentes
 septem plagas de templo
 uestiti lapide mundo candi-
 do. & circumdati circa pectora
 zonis aureis. Et unus ex quatuor
 animalibus dedit septē

angelis septem fialas aureas
plenas iracundia dei uiuen-
tis in secula seculorum. Et
impletum est templum fu-
mo a maiestate dei. & de iur-
tute eius. & nemo poterat
intrare in templum. donec
consumarentur septē plagę
septem angelorum. Et au-
diui uocem magnam de tem-
plo dicentem septem angelis.
1 Et effundite septem phia-
las ire dei in terram. Et abiit
primus & effudit phialam
suam in terram. & factū est
uulnus seuum ac pessimum
in homines qui habebant
caracterem bestie. & eos qui
adorauerunt imaginem ei.
2 Et secundus effudit phialam
suam in mare. & factus est
sanguis tanquam mortui.
Et omnis anima uiuens mor-
ta est in mari. Et tertius
effudit phialam suam super
flumina & super fontes aq-
uarum. & factus est sanguis.
3 Et audiui angelum aquarū
dicentem. Iustus es qui es &
iudicasti. quia hec iudica-

sti. quia sanguinem scōrū
& propharum fuderunt. &
sanguinem eis dedisti bibe-
re ut digni sunt. Et audiui
alterum angelum dicentē.
4 Etiam dñe d's om̄ps. uera &
iusta iudicia tua. Et quartus
effudit phialam suam in
solem. & datum est illi estu
afficere homines & igni. Et
estuauerunt homines estu
magno. & blasphemauerūt
nomen dei habentis potesta-
tem super has plagas. neq;
egerunt penitentiam ut
darent illi gl̄am. Et quintus
angelus effudit phialā suā
super sedem bestie. & factū
est regnum eius tenebro-
sum. & commanducauerūt
linguas suas pre dolore. &
blasphemauerunt dñm celi
pre doloribus & uulneribus
suis. & non egerunt peniten-
tiam ex operibus suis. Et sextus
angelus effudit phialam suā
in flumen magnum euphra-
ten. & siccauit aquam eius.
ut prepararetur uia regibus
ab ortu solis. Et iudic de ore

draconis & de ore bestie. & de
ore pseudo pphete sps tres
immundos in modum rana-
rum procedere. Sunt enim
sps demoniorum. facientes
signa. Et procedunt ad reges
totius terre congregare il-
los in prelium. ad diem ma-
gnum dei omnipotentis.
Ecce uenio sicut fur. Beatus
qui uigilat. & custodit ue-
stimenta sua. ne nudus am-
bulet. & uideant turpitu-
dinem eius. Et congregauit
eos in locum qui uocatur
hebraice ermagedon. Et se-
ptimus angelus effudit phi-
alam suam in aerem. & exi-
uit uox magna de templo
a throno dicens. Factum est.
Et facta sunt fulgura & uoces
& tonitrua. & terremotus
factus est magnus. qualis
nunquam fuit ex quo homi-
nes fuerunt super terram.
talis terremotus. & sic ma-
gnus. Et facta est ciuitas ma-
gna in tres partes. & ciuita-
tes gentium ceciderunt. &
babilon magna uenit in

memoriam ante deum. dare
ei calicem uini indignationis
ire eius. Et omnis insula fu-
git. & montes non sunt in-
uenti. Et grando magna
sicut talentum de celo de-
scendit in homines. & blas-
phemauerunt homines dm̄
ppter plagam grandinis.
quoniam magna facta est
uehementer.

Et uenit unus de septem
angelis qui habebant septē
phialas. & locutus est mecum
dicens. Ueni ostendam tibi
damnationē meretricis ma-
gnę. que sedet super aquas
multas. cum qua fornicati
sunt reges terre. & inebriati
sunt qui inhabitant terrā
de uino p̄stercutionis eius. Et
abstulit me in desertum in
spiritu. & uidi mulierem se-
dentem super bestiam. cœ-
cineam. plenam nomib;
blasphemie. habentē captiua
septem & cornua decem. Et
mulier erat circumdata uir-
gata & coccino. & in auribus
auro & lapide preciosis.

margaritis. habens poculum
aureum in manu sua. ple-
num abominatione & im-
mundicia fornicationis ei.
& in fronte eius nomen scri-
ptum mysterii. Babylon
magna mater fornicatio-
num & abominationum
terre. Et uidi mulierem ebriam
de sanguine sanctorum. & de
sanguine martyrum nri.
Et miratus sum cum uidissem
illam admiratione magna.
Et dixit mihi angelus. Quare mi-
raris? Ego dicam tibi sacramen-
tum mulieris. & bestie que
portat eam. que habet capi-
ta septem & cornua decem.
Bestia quam uidisti fuit & non
est. & ascensura est de abyssu
& in interitum ibit. & mira-
buntur habitantes terram
quorum non sunt scripta
nomina in libro uite a con-
structione mundi. uidentes
& iam que erat & non est.
Et ecce sensus. qui habet sa-
pientiam. Septem capita se-
ptem montes sunt super quos
sacer sedet. & reges septem

sunt. Quinq; occiderunt. unus
est. & alius nondum uentus.
Et cum uenerit. oportet illum
breue tempus manere. Et
bestia que erat & non est.
& ipsa octaua est & de septem
est. & in interitum uadet.
Et decem cornua que uidisti
decem reges sunt qui regnum
nondum acceperunt. sed
potestatem tanquam reges
una hora accipient post be-
stiam. Hi unum consilium
habent. & uirtutem & pote-
statem suam bestie tradent.
Hi cum agno pugnabunt. &
agnus uincet illos. quoniam dominus
dominorum est & rex regum.
& qui cum illo sunt uocati
electi & fideles. Et dixit mihi.
A quas quas uidisti ubi mere-
trix sedet. populus sunt. &
gentes. & lingue. Et decem
cornua que uidisti. hi odient
fornicariam. & desolatam faci-
ent illam & nudam. & carnes
eius manducabunt. & ipsam
igni concremabunt. Deus
enim dedit in corda eorum
ut faciant quod illi placitum

est. ut daret regnum suum
bestie. donec consumeretur
uerba dei. Et mulier quam
uidisti est ciuitas magna. que
habet regnum sup reges terre.

Et post hec uidi
aliu[m] angelu[m] descende[n]te[m]
de celo. habentem potestate[m]
magnam. & terra illumina-
ta est agla eius. Et exclama-
uit in forti uoce dicens. Ceci-
dit cecidit babilon magna.
& facta est habitatio demo-
norum. & custodia omnis
sp[irit]us immundi. & custodia
omnis uolueris immunde
& odibilis. quia de ira forni-
cationis eius biberunt om[ni]s
gentes. & reges terre cum illa
fornicati sunt. & mercatores
terre de uirtute deliciarum
eius diuites facti sunt. Et au-
diui aliam uocem de celo di-
centem. Exite de illa populus
meus. & ne participetis scis de-
lictorum eius. & de plagis ei[us]
non accipiatis. qm̄ puenierit
peccata eius usq; ad celum.

Et recordatus est d[omi]n[us] iniquita-
tum eius. Reddite illi sicut

254
ipsa reddidit uobis. & dupli-
cate duplicata scdm̄ opera ei[us].
In poculo quo miscuit misce-
te illi duplum. Quantum glo-
rificauit se & in deliciis fuit:
tantum date illi tormentu[m]
& luctum. quia in corde suo
dixit. Sedeo regina & uidua
non sum. & luctum non uide-
bo. Et ideo in una die ueniunt
plagae eius. mors & luctus. &
fames. & igni comburetur.
quia fortis est d[omi]n[us] qui iudica-
bit illam. & flebunt & plan-
gent se super illam reges terre
qui cum illa fornicati sunt.
& in deliciis uixerunt. cum
uiderint fumum incendi-
eius. longe stantes propter
timorem tormentorum ei[us]
dicentes. Ve ue ciuitas illa
magna babilon. ciuitas illa
fortis. qm̄ in una hora ueni-
t iudicium tuum. Et nega-
tores terre flebunt & lue-
bunt super illam. qm̄ in die
eorum nemo inueniet. & p[ro]p-
ter merces aurum & argenti & p[ro]p-
ter d[omi]n[us] precie. & margar. & p[ro]p-
ter byssi. & p[ro]p[ter] p[er]p[ur]as & serici.

cocci. & omne lignū thymū.
& omnia uasa ebors. & omnia
uasa de lapide precioso. &
gramento & ferro. & marmo-
re. & cynamomū. & amomū.
& odoramentorum. & un-
guenti. & turis. & uini. &
olei. & similia. & tartari. &
umentorum. & ouium.
& equorum. & redarum. &
manicipia. & inumarum
hominum. & poma tua de-
siderii anime discesserunt
a te. & omnia pingua &
clara perierunt a te. &
amplius iam illa non inue-
nient mercatores hominū.
Qui diuites facti sunt ab ea:
longe stabunt ppter timo-
rem tormentorum ei. flen-
tes ac lugentes & dicentes.
Que ciuitas illa magna. que
amplius erat byssino & pur-
pura. & cocco. & aurata
erat auro & lapide precioso
& margaritis. qm̄ una ha-
bitabat in te tante di-
uitie. Et omnis gubernator.
& omnis qui in locum nau-
gat. & nauis qui in mari

operantur longe steterunt.
& clamauerunt uidentes
locum incendiū ei dicentes.
Que similis ciuitati huic ma-
gne. Et miserunt puluerē
super capita sua. & clama-
uerunt flentes & lugentes
dicentes. **V**e ue ciuitas illa
magna. in qua diuites facti
sunt omnes qui habent na-
ues in mari de precus eius.
qm̄ una hora desolata est.
Et exultate super eam celum
& scilicet ap̄ti & p̄phete. qm̄ iu-
dicauit deus iudicium ur̄m
de illa. Et suscitauit unus an-
gelus fortis lapidem quasi
molarem magnum. & misit
in mare dicens. Hoc impetu
mittetur babilon magna
ciuitas illa. & ultra iam non
inuenietur in ea uox cytha-
redorum & musicorum. &
tibia canentium. & tuba
non audietur in te amplius.
& omnis artifex omnisq; ars
non inuenietur in te ampli.
& uox mole non audietur
in te amplius. & lux lucerne
non lucebit tibi amplius. &

uox sponsi & sponse non au-
dicitur adhuc in te. quia
mercatores tui erant prin-
cipes terre. quia inueneficus
tuus errauerunt omnes gentes.
& in ea sanguis prophetarum
& sanctorum inuentus est. &
omnium qui interfecit sunt
in terra.

Post hec audiui quasi uo-
cem magnam tubarum multa-
rum in celo dicentium alleluia.
Laus & gloria & uirtus deo nostro
est: quia uera & iusta iudicia
afuit eius. quia iudicauit
de meretrice magna que
corrupte terram in persticu-
tione sua. & iudicauit
sanguinem seruorum suorum
de manibus suis. Et iterum
dixerunt alleluia. Et fumus
eius ascendit in secula seculorum.
Et ceciderunt seniores uiginti
quattuor. & quattuor ani-
malia. & adorauerunt dominum
sedentem super thronum
dicentes amen alleluia. Et uox
de throno exiit dicens.
Laudem dicite deo nostro omnes ser-
ui eius. & qui timeatis dominum

245
pusilli & magni. Et audiui
quasi uocem tube magnae.
& sicut uocem aquarum ma-
tarum. & sicut uocem conuul-
torum multorum dicentium
alta. qui regnauit dominus deus
noster omnipotens. gaudeamus & ex-
ultemus. & dantes gloriam ei.
quia uenerunt nuptie agni.
& uxor eius preparauit se.
& datum est illi ut cooperaret
se byssino. & splendens candido.
Byssinum enim iustifica-
tiones sanctorum sunt. Et dixit
mihi. Scribe. Beati qui ad nuptias
nuptiarum agni uocati sunt.
Et dixit mihi. Hec uerba dei ue-
ra sunt. Et cecidi ante pedes
eius. ut adorarem eum. Et
dixit mihi. Nihil ne feceris. Quia
seruus tuus sum & fratrum
tuorum. habet etiam & anima
mea. Dominum adora. & non
um enim uisus est. & uox prophetae.
Et audiui uocem aptum.
& ecce equus albus. & equus
ibat super eum. & uocabatur
delus & uerax. & in uultu
iudicatus. & uox dicitur.
autem et in fine statum.

ignis. & in capite eius diade-
mata multa. habens nomen
scriptum qd nemo nouit
nisi ipse. Et uestitus erat ue-
ste aspersa sanguine. & uoca-
tur nomen eius uerbum dei.
Et exercitus qui sunt in celo
sequebantur eum in equis
aliois. uestiti byssino albo
mundo. Et de ore ipsius pce-
debat gladius acutus. ut in
ipso percussat gentes. Et ipse
regit eas in uirga ferrea. &
ipse caleat torcular uini
fauoris ire dei omnipotentis.
Et habet in uestimento & in
femore suo scriptum. rex re-
gum. & dñs dominantium.
Et uidi unum angelum stantē
in sole. & clamauit uoce ma-
gna dicens omib; aurbus que
uolabant p medium celum.
Venite congregamini ad ce-
nam magnam dei. ut man-
duccetis carnes regum & car-
nes tribunorum. & carnes
reum. & carnes equorum
& sedentium in ipsis. & carnes
omnium liberorū & seruorū.
pu. filiorum ac magnorum.

Et uidi bestiam & reges terre
& exercitus eorum congrega-
tos ad faciendum prelium
cum illo qui sedebat in equo.
& cum exercitu eius. Et appre-
hensa est bestia. & cum illa
pseudoppheta. qui fecit si-
gna coram ipsis. quibus se-
duxit eos qui acceperunt
caracterem bestie & adoraue-
runt imaginem eius. uiri
missi sunt in duo in stagnum
ignis ardentis sulphure. &
ceteri occisi sunt in gladio
sedentis super equum. qui pro-
cedit de ore ipsius. & omnes
aues saturate sunt carnibus
eorum. Et uidi angelum de-
scendentem de celo habentē
clauem abyssi. & catenam
magnam in manu sua. &
apprehendit draconē serpen-
tem antiquum. qui est dia-
bolus & sathanas. & ligauit
eum per annos mille. & mi-
sit eum in abyssum. & clau-
sit & signauit super illum
ut non seducat amplius gen-
tes. donec consummentur mille
anni. Post hoc oportet illum

solui modico tempore. Et uidi
sedes. & sederunt super eas. &
iudicium datum est illis. &
animas decollatorum propter
testimonium iuv & propter
uerbum dei. & qui non ado-
rauerunt bestiam neq; ima-
ginem eius. nec acceperunt
characterem in frontibus aut
in manibus suis. & uixerunt
& regnauerunt cum xpo
mille annis. ceteri mortuorum

non uixerunt donec confu-
mentur mille anni.

Hec est resurrectio prima.
Beatus & scs qui habet parte
in resurrectione prima. In
his sedita mors non habet po-
testate. sederunt sacerdotes
xpi & dei. & regnabunt cu
illo mille annis. Et cu confu-
mati fuerint mille anni.
soluetur sathanas de carcere
suo. & exibit & seducet gen-
tes que sunt super quattuor
angulos terre. gog. & magog.
& congregabit eos in preliu.
quorum numerus est sicut
harena maris. Et ascendent
super latitudinem terre.

746
& circuerunt castra scdrū.
& ciuitatem dilectam. Et
descendit ignis a deo de celo.
& deuorauit eos. Et diabolus
qui seducebat eos missus est
in stagnum ignis & sulphu-
ris. ubi & bestia & pseudo-
pphetę cruciabitur die
ac nocte in secula seculorū.
Et uidi thronum magnū &
candidum. & sedentem sup
eum. a cuius conspectu fugit
celum & terra. & locus non
est inuentus ab eis. & uidi
mortuos magis & puil-
los stantes in conspectu thro-
ni. & libri aperti sunt. Et
altus liber apertus est qui
est uite. Et iudicati sunt
mortui ex his que scripte
erant in libris. scdm opa
ipsorum. Et dedit mare
mortuos qui in morte &
mors & infernus. delectati
in morte a iudicari. serant
& iudicatum est de his. scdm
scdm opera ipsorum. & infernus
& infernus in hi sunt in
sum. Hec mors
est stac. in ignis. Et in

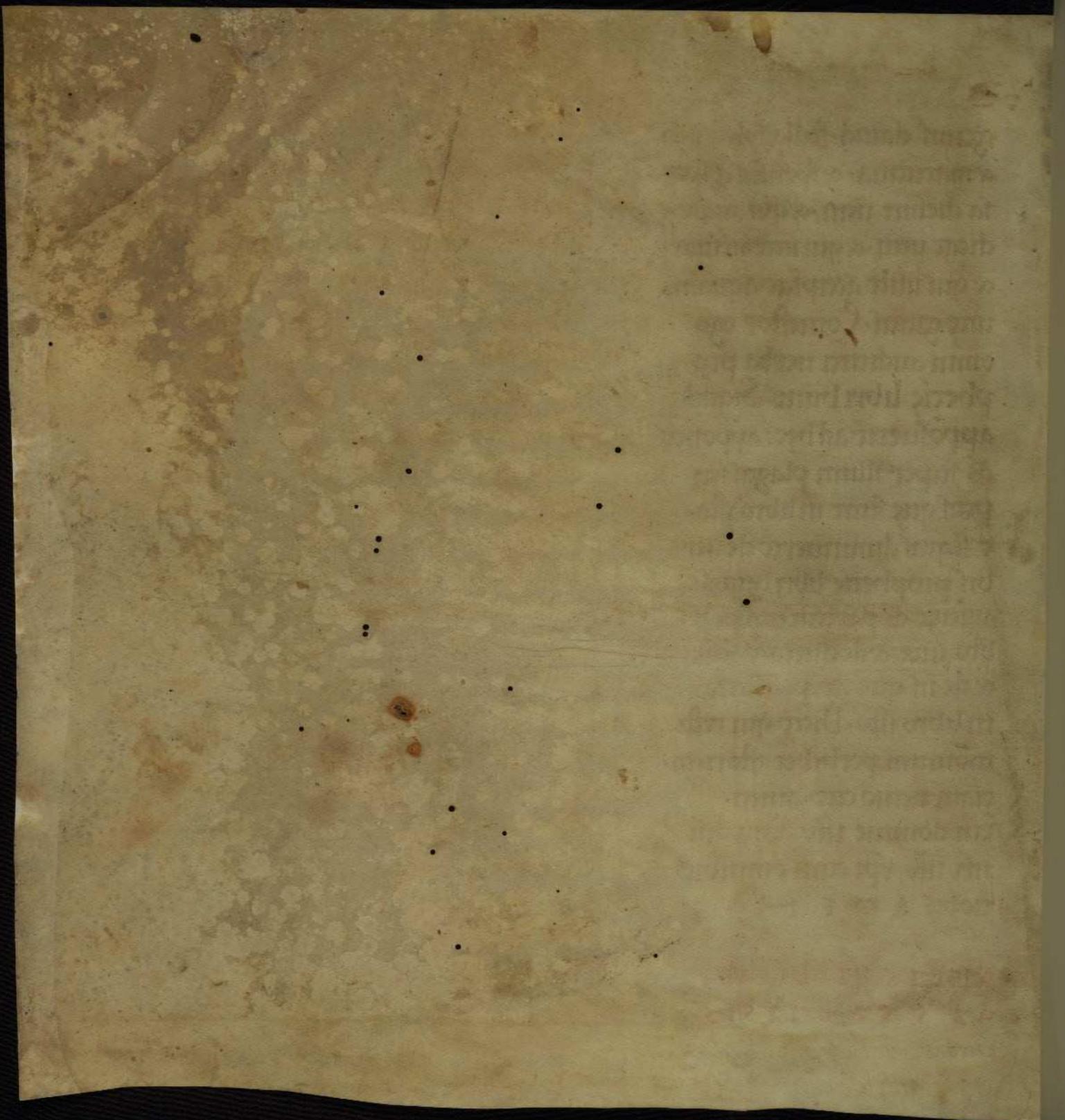
porte tres. & ab austro por-
 te tres. & ab occasu porte
 tres. Et murus ciuitatis
 habens fundamenta duo-
 decim. & in ipsis duodecim
 nomina duodecim ap[osto]loru[m]
 agni. Et qui loquebatur
 mecum habebat mensura[m]
 harundinem auream ut
 metiretur ciuitatem. & por-
 tas eius & murum. Et ciui-
 tas in quadra posita est. &
 longitudo eius tanta est
 quanta & latitudo. Et men-
 sus est ciuitatem harundi-
 ne per stadia duodecim mi-
 lia. Longitudo & latitudo
 & altitudo eius equalia sunt.
 Et mensus est muros eius cen-
 tum quadraginta quattuor
 cubitorum. mensura
 hominis que est angeli. Et
 erat structura muri eius ex
 lapide iaspide. ipsa uero ci-
 uitas aurum mundum. si-
 mile utro mundo. Funda-
 menta muri ciuitatis. omni
 lapide precioso ornata. Fun-
 damentum primum iaspis
 secundus saphirus. tertius calce-

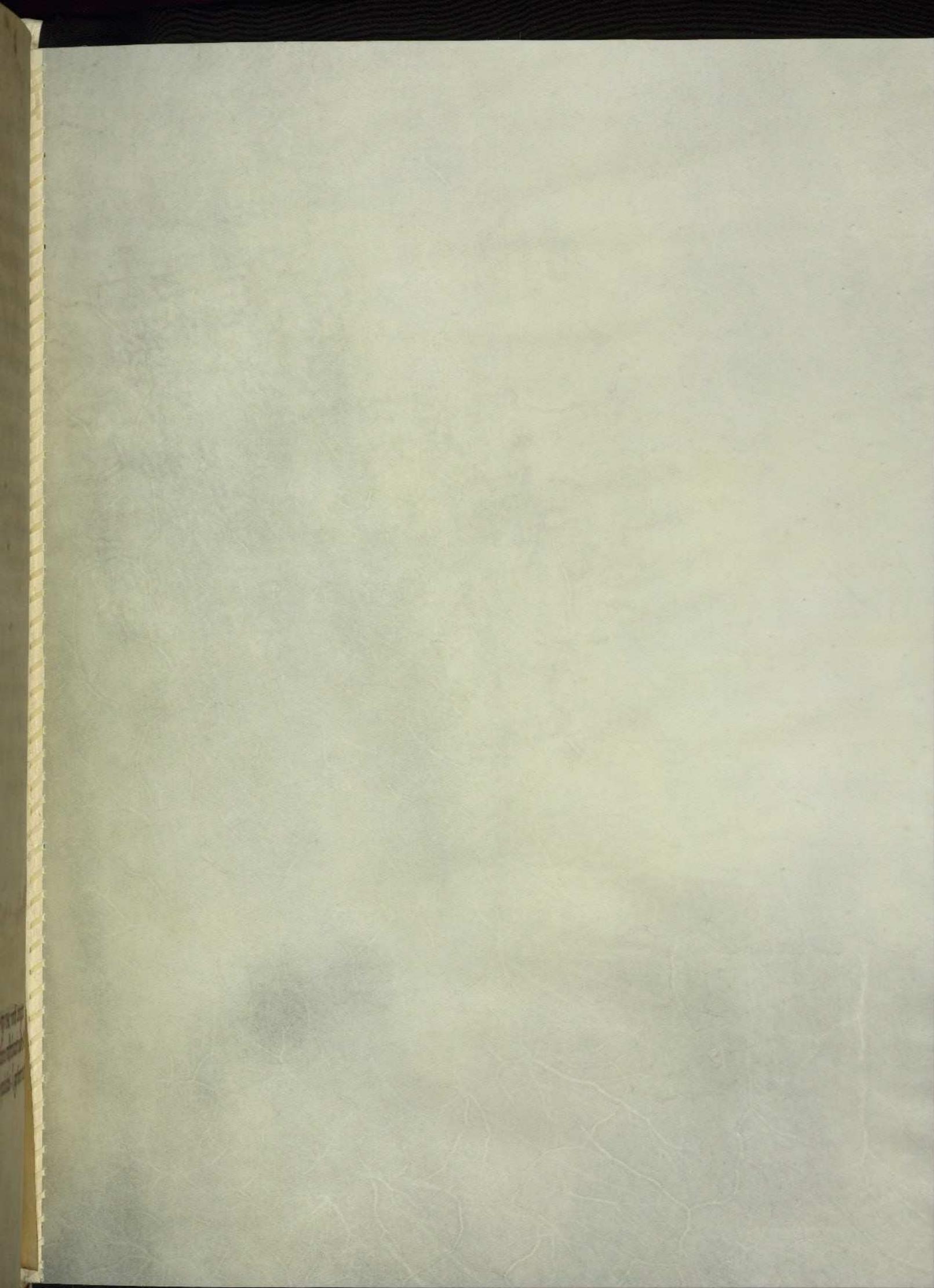
donus. quartus smaragdus.
 quintus sardonyx. sextus ias-
 dus. septimus chrisolitus.
 octauus berillus. nonus to-
 pazius. decimus hyalopra-
 sus. undecimus iacinctus.
 duodecimus amethystus.
 Et duodecim porte. duodecim
 margarite sunt per singulas.
 Et singule porte. duodecim
 linguarum. & singule
 & uocantur. & uocantur
 tanquam uocantur.
 Et templum nouum. &
 dicitur enim es omni tempore
 illius est & agnus. & non
 non eget sole neque luna
 luxant mea. & uocantur
 dei illuminabit eam. & lu-
 xerna eius est agnus. Et am-
 bulabunt gentes in luxant
 eius. & reges terre afferent
 gloriam suam. & non in
 illam. & non in illam.
 aliquid & inquam. &
 facient. & inquam. &
 mendaciam. & inquam.
 per hunc uocantur. & inquam.
 & inquam. & inquam.
 flumen. & inquam. & inquam.

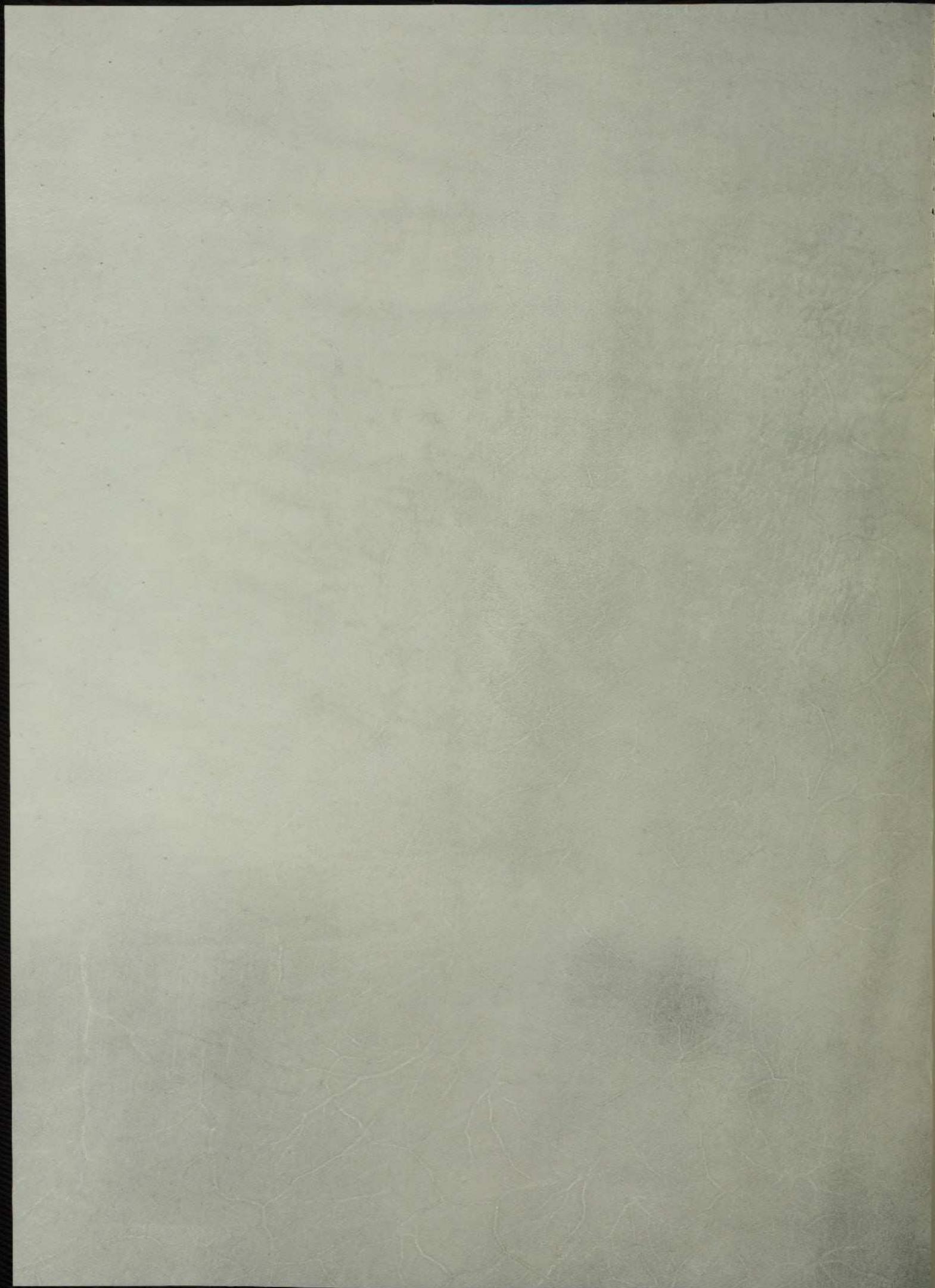
genus dauid. stella splendida
 & matutina. & sponsus & spon-
 sa dicunt ueni. & qui audit
 dicat ueni. & qui sitit ueniat.
 & qui uult accipiat aquam
 uitę gratis. Coniessor ego
 omni audienti uerba pro-
 phetie libri huius. Siquis
 apposuerit ad hec: apponet
 d̄s super illum plagas scri-
 ptas que sunt in libro isto.
Et si quis diminuerit de uer-
 bis prophetie libri huius:
 auferet d̄s partem eius de li-
 bro uitę & decuitate sc̄a
 & de iis que scripta sunt
 in libro isto. Dicit qui testa-
 monium perhibet istorum.
Etiam uenio cito. amen.
 Veni domine ih̄s. Gr̄a d̄ni
 nr̄i ih̄s xpi cum omnibus
 uobis **A M E N**;

**X P L I C I T L I B E R
 A P O C A L I P S I S;**

Veritas & uerbum d̄ni manet
 In eternum.

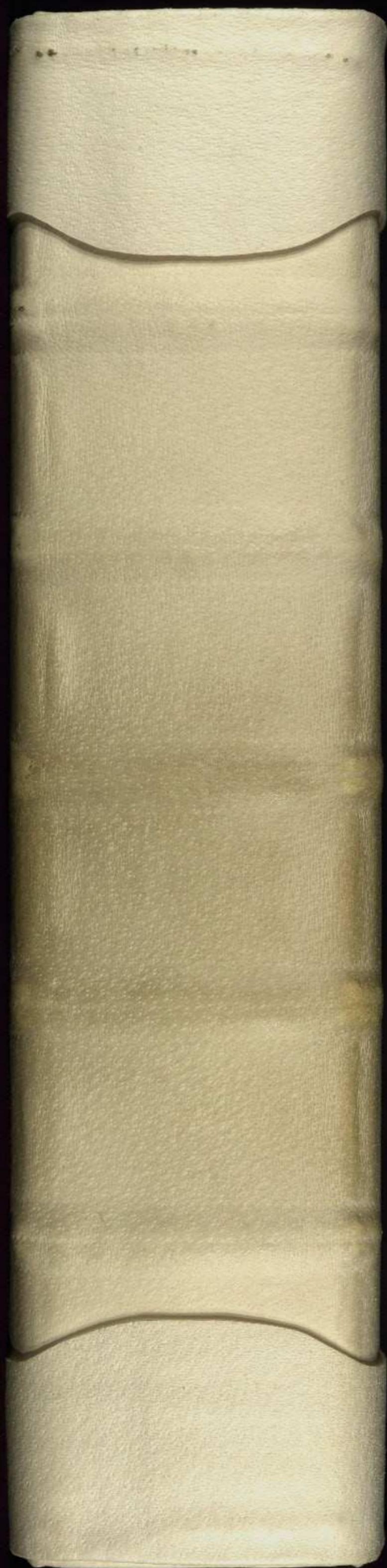

This document is a digital facsimile of a manuscript belonging to the Walters Art Museum, in Baltimore, Maryland, in the United States. It is one of a number of manuscripts that have been digitized as part of a project generously funded by the National Endowment for the Humanities, and by an anonymous donor to the Walters Art Museum. More details about the manuscripts at the Walters can be found by visiting The Walters Art Museum's website www.thewalters.org. For further information about this book, and online resources for Walters manuscripts, please contact us through the Walters Website by email, and ask for your message to be directed to the Department of Manuscripts.

The Walters Art Museum
600 N. Charles Street
Baltimore, Maryland
21201

<http://www.thewalters.org/>

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/legalcode>

Published 2009